

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ערוובין

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכבוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך א'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70 פרקים) עמיתים חלמי-תרמו
(מפרשת נח דף עד: עד פרשת וירא דף קיח):

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר הוור בגלגל זוהר, הרק"ק,
והאר"י"צ), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (מבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרוקמה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום, וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

עקר העולם אמונת הכל. וימצאו בקעה, מציאה מצאו ויצאו בה מתחת האמונה העליונה [וימצאו]. בא ראה מה כתוב בנמרוד, ותהי ראשית ממלכתו בכל. שהרי משם נסע להאחז ברשות אחרת. וכאן, וימצאו בקעה בארץ שנער. משם נסעו בלבם לצאת מרשות העליונה לרשות אחרת. סתרי תורה

מקימי העיר והמגדל מדברים בלשון הקדש שפלאכי השרת מכירים אותה, ולא היו מדברים בלשון אחרת, משום כך כתוב ועתה לא יבצר מהם וגו'. שאלמלא מדברים בלשון אחרת שפלאכים עליונים לא היו מכירים אותה, נחסרה החשיבות שהם חשבו לעשות, כיון שמעשה השדים אינו אלא ברגע אחד למראה בני אדם ולא יותר. ודברים אחרים, שהיו יודעים דרגות עליונות כל אחת ואחת על בריה, ולא התחלפה להם דרגה, ולכן כתוב ודברים אחרים. ומשום כך התיעצו בעצה רעה, עצה של חכמה, שכתוב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. הכל הוא בסוד החכמה. ורצו לחזק בארץ את הצד האחר ולעבד את עבודתו, משום שהיו יודעים שכל הדינים הרעים משם יורדים לעולמות, ורצו לדחות את דרגת הקדש.

ע"ר ומגדל - זו החכמה העליונה, [שהיא] היו יודעים ששם הקדוש לא מתחזק בארץ אלא בעיר ומגדל. ע"ר - שכתוב (שמואל ב-ה) עיר דוד היא ציון וגו'. מגדל - שכתוב (שיר ד) כמגדל דוד צנארה. ובחכמה עשו

להיות שלטון הצד האחר בארץ שדוחה [לדחות] את אדון כל הארץ מקומו, ולהיות דיוור לסטרא אחרא בארץ.

בריך הוא. מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מקדמאה עקרא דעלמא מהימנותא דכלא. וימצאו בקעה. מציאה אשפחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה (וימצאו).

תא חזי, נמרוד מה כתיב ביה ותהי ראשית ממלכתו בכל. דהא מתמן נטל לאתאחדא ברשו אחרא. והכא וימצאו בקעה בארץ שנער מתמן נטלו בלבייהו לאפקא מרשותא עלאה לרשו אחרא:

סתרי תורה

(דף ע"ד ע"ב):

קומטורא דהרמנא ממללן בלשון הקדש דמלאכי השרת אשתמודען ביה ולא הוו ממללין בלישון אחרא. בגין כך כתיב ועתה לא יבצר מהם וגו'. דאלמלי משתעאן בלישון אחרא דמלאכי עלאי לא הוו אשתמודען ביה, גרע חשיבו דאנון חשבין למעבד. בגין דעובדא דשדין לאו איהו אלא ברגעא חדא לחזו בני אנשא ולא תיר.

ודברים אחרים. דהוו ידעין דרגין עלאין כל חד וחד על ברניה ולא אתחלף להו דרגא ובגין כך כתיב ודברים אחרים. ובגין כך אתיעטו בעיטא בישא עיטא דחכמתא דכתיב הבה נבנה לנו עיר ומגדל. כלא ברזא דחכמתא הוא, ובעו לאתקפא בארעא סטרא אחרא ולמפלח פולחנא דיליה. בגין דהוו ידעין דהא כל דינין בישין מתמן נחתין לעלמין. ובעינין לדחויי דרגא דקדשא.

ע"ר ומגדל, דא חכמתא עלאה. (ר"א דהא) הוו ידעי דשמא קדישא לא אתתקף בארעא, אלא בעיר ומגדל. ע"ר דכתיב, (שמואל ב ה) עיר דוד היא ציון וגו'.

מגדל דכתיב (שיר השירים ד) כמגדל דוד צנארה. ובחכמתא עבדו למהוי שלטנא דסטרא אחרא בארעא דדחייא (ר"א לדחייא) אדון כל הארץ מאתריה. ולמהוי דיוורא לסטרא

אחרא בארעא.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם - כְּמוֹ שְׁאָחוֹז
[שאחר] הוא הַשֵּׁם לְמַעַלָּה, נִחְזַק
אוֹתָהּ בִּיְנֵינוּ שִׁיְהִי שֵׁם בְּאַרְץ.
פֶּן נִפְוֶץ - יְדִיעָה הִיוּ יוֹדְעִים
שִׁיתְפָּזְרוּ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְלִכְן
הִיוּ מְתִיחָדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה זֶה
בְּחֻכְמָה.

הַצַּד הָאֲחֵר הוּא זָכַר וְנִקְבָּה,
תִּקְוָה זְהֻמַּת הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכְמוֹ
שְׁאָדָם חָטָא [ו] כְּהֵם וְהִתְחַזְקוּ
בְּגִלְלוֹ עַל הָעוֹלָם, גַּם כָּאֵן הֵם
עָשׂוּ שִׁיתְחַזְקוּ יוֹתֵר, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁר
בְּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי אָדָם הִרְאִישׁוֹן
שֶׁהֵבִיא וְהַשְׁלִיט צַד הָאֲחֵר עַל
הָעוֹלָם, הַצַּד הָרַע. כְּמוֹ שְׁצַד
הַקְּדוֹשָׁה אֵין שְׁלֹטוֹנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה
אֲלָא בְּעִיר וּמִגְדָּל, גַּם כָּאֵן חֲשָׁבוּ
הֵם לְכַנּוֹת עִיר וּמִגְדָּל לְהַשְׁלִיט
אֶת הַצַּד הָרַע הַזֶּה בְּעוֹלָם.

וַיֵּרֵד ה' לְרִאוֹת. נִחַת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה לְרִאוֹת [על] אֶת
מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַבְּנֵי שְׁבָנוּ, וְהֵם
הִיוּ מְדַבְּרִים בְּלִשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ לְכָל
אוֹתָם דְּרִגּוֹת קְדוּשׁוֹת וְהִיוּ
מְצַלִּיחִים. כִּיּוֹן שִׁירְדָה הַקְּדוֹשָׁה,
הִתְבַּלְּבוּ כָל הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ.
עֲלִיּוֹנִים יֵרְדוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלוּ,
וְלֹא הִיוּ עוֹמְדִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
שֶׁהִיוּ. וְאַחַר כֵּן בְּלִבָּל לְשׁוֹנֵם
בְּשִׁבְעִים לְשׁוֹן וְהִתְפָּזְרוּ לְכָל
צַדֵּי הָעוֹלָם.

כְּמִנְהָ אֶחָד יֵשׁ בְּרַקִּיעַ, וְבוּ
קְיָמִים כָּל [ר"א אותם] מִפְּתַחוֹת שֶׁל
מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְהוּא קִים וְזָמִין
בְּכָל הַשְּׁעוֹת וְרִגְעֵי הַיּוֹם. וְהֵם
הִיוּ יוֹדְעִים בְּסוֹד הַחֻכְמָה,
הַגְּנוּזָה שֶׁל הַמְּנֻחָה הַזֶּה, וְהִיוּ
פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים וּמְצַלִּיחִים

בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמֵאֵמֶר פִּיהֶם. כִּיּוֹן [שהסתכלו] שֶׁהִתְבַּלְּבַל הַמֵּאֵמֶר שֶׁלֵּהֶם, הִכַּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמְקוֹם מְתַקֵּן
מְצָאוּ בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה. צַד הַצְּדִדִּים.

וְיִמְצָאוּ בְּקַעָה, מְקוֹם מְתַקֵּן לְזֶה [אותו] הַצַּד הָרַע, שְׁרַצוּ הֵם לְחֹזֵק וְנִמְנַעוּ. תִּקְוָה [של] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד
הַזֶּה תְּלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשֵּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּנוּ עִיר וּמִגְדָּל
וְנִתְּנוּ [הכל] כָּלֵם בִּיָּדֶיהָ. וְנִהְרְגוּ שֵׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לְצַאת בְּקוֹץ הַיָּמִי"ן. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּקוֹץ

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. כְּמָה דְאַחֲרֵי (ר"א דְאַחֲרָא) אִיהוּ שֵׁם
לְעִילָא, נִתְקִיף לָהּ בִּינְנָא לְמַהוּי שֵׁם בְּאַרְעָא. פֶּן
נִפְוֶץ. יְדִיעָה הִיוּ יְדָעִין דִּיתְבְּדִירוּן מֵעַל אִפִּי אֲרַעָא. וְכִגִּין כֶּף
הוּוּ מְתִיחָדִין לְמַעַבְד עֲבִידְתָא דָא בְּחֻכְמָה.

סְטָרָא אַחֲרָא אִיהוּ דְכַר וְנוֹקְבָא תִקְפָא דְזוּהֻמָא דְדִינָא
קְשִׁיָא. וְכְמָה דְאָדָם חָב (בִּיה) בְּהוּ וְאַתְקִפוּ בְּגִינְיָה עַל
עֲלָמָא. אוֹף הֵכִי אֲנוּן עֲבָדִין דְאַתְתַּקֵּף נִתִיר. דְכָתִיב אֲשֶׁר בְּנוּ
בְּנֵי הָאָדָם. בְּנוּ דְאָדָם קְדָמָאָה דְאִיתִי וְאַשְׁלִיט סְטָרָא
אַחֲרָא עַל עֲלָמָא סְטָרָא בִישָׂא. כְּמָה דְסְטָרָא דְקְדוּשָׁה לְאוּ
שְׁלֹטְנִיָה בְּהִיא עֲלָמָא אֲלָא בְּעִיר וּמִגְדָּל. אוֹף הֵכִי חֲשִׁיבוּ
אֲנוּן לְמַכְנֵי עִיר וּמִגְדָּל לְמַשְׁלֵט הִיא סְטָרָא בִישָׂא בְּעֲלָמָא:
וַיֵּרֵד יי לְרִאוֹת. (דף עה ע"א) נִחַת הִיא שְׁמָא דְקְדִישָׁא לְמַחְזִי
(על) עוֹבְדֵיהוֹן דְּבִנְיָנָא דְכַנּוּ. וְאַנוּן הוּוּ מְמַלְלֵן בְּלִשׁוֹן
קְדוֹשׁ לְגַבִּי כָּל אֲנוּן דְרַגִּין קְדִישִׁין וְהוּוּ מְצַלִּיחִין. כִּיּוֹן
דְנִחַתַּת קְדוּשָׁה אֲתַבְּלְבוּ כָּל אֲנוּן דְרַגִּין. עֲלָאֵין נִחַתוּ וְתַתַּאֵין
סְלִיקוּ. וְלֹא הוּוּ קְיָימִין בְּאַרְח מִישֵׁר כְּמָה דְהוּוּ. וְלְכַתֵּר
בְּלִבָּל לִישְׁנָהוֹן בְּשִׁבְעִין לִישׁוֹן וְאַתְבְּדִירוּ לְכָל סְטָרֵי עֲלָמָא.

חַד מְמַנָּא הוּא בְּרַקִּיעָא וְבִיה קְיָימִין כָּל (ר"א ל"ג אֲנוּן)
מִפְּתַחוֹ דְעוֹבְדֵי עֲלָמָא. וְאִיהוּ קְיָימָא זְמִין בְּשַׁעֲתֵי וְרַגְעֵי
דְיוֹמָא. וְאַנוּן הוּוּ יְדָעִין בְּרִזָא דְחֻכְמָתָא גְנוּזָא דְהִיא מְמַנָּא.
וְהוּוּ פְתַחִי וְסִגְרִי וּמְצַלִּיחִי בְּעוֹבְדֵיהוֹן בְּמִימְרָא דְפּוֹמְהוֹן.
כִּיּוֹן (דְאִסְתַּבְּלוּ) דְאַתְבְּלְבַּל מִימְרָא דְלְהוֹן, כִּלָּא אֲתַמְנַע
מְנִיָהוּ. וְאַתֵּר מְתַקֵּן אֲשַׁכְּחוּ בְּהִיא בְּקַעָה. סְטָרָא דְסְטָרִין:

וּמְצָאוּ בְּקַעָה. אֲתֵר מְתַקֵּן לְהִיא (ר"א ל"ג הַהוּא) סְטָרָא
בִישָׂא דְבָעוּ אֲנוּן לְאַתְקַפָּא וְאַתְמַנְעוּ. תִּקְפָּא (רִילִיָה)
דְהִיא סְטָרָא הוּוּ תְלוּי לְאַתְפָּרַעָא בְּהִיא בְּקַעָה עַד
דְנִטְלָא תַמָּן חִילִין וּמְשִׁירִין כְּגוֹנוּנָא דְאֲנוּן דְבְנוּ קְרַתָּא

בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמֵאֵמֶר פִּיהֶם. כִּיּוֹן [שהסתכלו] שֶׁהִתְבַּלְּבַל הַמֵּאֵמֶר שֶׁלֵּהֶם, הִכַּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמְקוֹם מְתַקֵּן
מְצָאוּ בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה. צַד הַצְּדִדִּים.

וְיִמְצָאוּ בְּקַעָה, מְקוֹם מְתַקֵּן לְזֶה [אותו] הַצַּד הָרַע, שְׁרַצוּ הֵם לְחֹזֵק וְנִמְנַעוּ. תִּקְוָה [של] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד
הַזֶּה תְּלוּי לְהַפְרַע בְּאוֹתָהּ בְּקַעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשֵּׁם צְבָאוֹת וּמַחְנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בְּנוּ עִיר וּמִגְדָּל
וְנִתְּנוּ [הכל] כָּלֵם בִּיָּדֶיהָ. וְנִהְרְגוּ שֵׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לְצַאת בְּקוֹץ הַיָּמִי"ן. נִבְהָלוּ וְנִפְּלוּ בְּקוֹץ

הַיָּמִי"ם, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַחֲלֵשׁ הַכַּחַס בַּתְּחִלָּה בַּבְּקָעָה הַזֹּאת וְעַל זֶה כְּתוּב (יחזקאל לו) וְהָיָא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְהַתְּחִיבָה בְּאוֹתוֹ הַצֶּלֶם שֶׁהָקִים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְנִשְׁבַּר הַתְּקָף אַחַר כָּף בְּאוֹתָם עֲצָמוֹת וּבְאוֹתוֹ צֶלֶם. שְׂאוֹתָם רְאוּשׁוֹנִים הַתְּקִימוּ וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהֶם, וְאוֹתוֹ צֶלֶם נִשְׁבַּר, וְאֵץ יָדְעוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם שְׂאִין אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלַבְדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהַתְּקִידָשׁ שָׁמוּ עַל יְדֵי חֲנַנְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֲזַרְיָה, וְהַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד. וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה כט) וְהַקְּדִישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו'.

ע"כ סתרי תורה.

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח, (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פָּיִם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי יֵשׁ יָם נִגְרָשׁ? כֵּן. שֶׁפֶּאֶשֶׁר הָיִם יוֹצֵא מִתְּקוּנָתוֹ וְהוֹלֵךְ (כַּל הַכַּל) בְּלִי רַב חוֹבֵל, אֵץ נִגְרָשׁ וּמִתְּגַרֵּשׁ מִמְּקוֹמוֹ, כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה יַיִן וְלֹא יוֹשֵׁב עַל בְּרִיו וְעוֹלָה וְיִוְרֵד. מֶה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשְּׂקֵט לֹא יוֹכֵל וְיִגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ וְטִיט. שְׂמוּצִיאִים מִיָּמִיו כֹּל אוֹתוֹ הַטִּיט שֶׁל הָיִם וְכֹל הַטְּנֵפֶת לְשִׁפְתוֹ.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם הִרְשָׁעִים שִׁיּוּצֵאִים מִדְּרָף תְּקִינָה וְהוֹלְכִים כְּשִׁתּוּנֵי יַיִן בְּלִי תְּקוּן, שִׁיּוּצֵאִים מִדְּרָף יִשְׂרָה לְדְרָף עֲקָמָה. מֶה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשְּׂקֵט לֹא יוֹכֵל, שֶׁהָרִי עֲקוּם דְּרִכְיָהֶם גָּרַם לָהֶם לְלַכֵּת בְּלִי תְּקוּן וּבְלִי שְׂקֵט. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁכָּל רִגְזוֹם בְּשַׁעַת שְׂאוֹמְרִים דְּבוּר מִפִּיהֶם, אוֹתוֹ הַדְּבוּר רַפְּשׁ וְטִיט, כֹּלֵם מוּצִיאִים טְנֵפֶת וְגַעַל מִפִּיהֶם הַחוּצָה עַד שְׁנֵטְמָאִים וּמְטַמְּאִים אוֹתָם.

בֵּא רֵאָה, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם. אֵין הִבֵּה אֲלֵא לְשׁוֹן הַזְּמַנָּה בְּעֵלְמָא.

וּמִגְדָּלָא וְאִתִּיהִיבוּ (בְּלֵא) בְּלֵהוּ בִּידְהָא. וְאִתְקַטְלוּ תַּמָּן אַנּוּן דְּלֹא בָּעוּ לְמִיפְקֵי בְּקִיץ הַיָּמִי"ן. אִתְבְּהִילוּ וְנִפְלוּ בְּקִיץ הַיָּמִי"ם. בְּהֵוּא אֶתֶר דְּאִתְחַלֵּשׁ תְּקַפָּא בְּקַדְמִיתָא בְּהָיִי בְּקָעָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהָיָא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְאִתְתַּקַּפְתָּ בְּהֵוּא צוּלְמָא דְאָקִים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְאִתְבַּר תְּקַפָּא לְבַתֵּר בְּאַנּוּן גְּרַמִּין וּבְהֵוּא צוּלְמָא. דְּאַנּוּן קַדְמָאִי קָיִימוּ וְקָמוּ עַל רִגְלֵיהוֹן. וְהֵוּא צוּלְמָא אִתְבַּר. וְכַדִּין יָדְעוּ כָּל עַמִּין דְּעֵלְמָא דְלִית אֱלֹהִים בְּרַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּלַחֲדוּדֵי. וְתוּ דְאִתְקַדְּשׁ שְׁמִיהָ עַל יְדֵי דְחֲנַנְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֲזַרְיָה וְכֹלָא בְּחַד יוֹמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה כט) וְהַקְּדִישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגו', (עַד כֹּאן סִתְרֵי תוֹרָה)

וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח (ישעיה נז) וְהִרְשָׁעִים פָּיִם נִגְרָשׁ וְגו'. וְכִי אִית יָם נִגְרָשׁ. אֵין, דְּכַד יִמָּא נִפְקָא מִתְּקוּנָיָה וְאִזִּיל (בְּלֵא חֲבֵלָא) בְּלֵא חֲבֵלָא, פְּדִין נִגְרָשׁ וְאִתְתַּרְף מֵאִתְרִיָּה, כְּמֵאן דְּרוּי חִמְרָא וְלֹא יִתִּיב עַל בְּרִיָּיה וְסִלְקָא וְנִחְתָּא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין כִּי הַשְּׂקֵט לֹא יוֹכֵל, וְיִגְרָשׁוּ מִיָּמִיו רַפְּשׁ וְטִיט. דְּמִפְקוּ מִיָּמִיו כֹּל הֵוּא טִינָא דִּימָא וְכֹל טְנוּפָא לְשִׁפְוֹתֵיהָ.

בְּגוּזָא דָּא אַנּוּן רִשְׁעִים דְּנִפְקֵי מֵאַרְחָא דְתִקְנָא וְאִזִּיל כְּרוּי חִמְרָא בְּלֵא תְּקוּנָא, דְּנִפְקֵי מֵאוּרַח מִיִּשְׂרָאֵל לְאוּרַח עֲקִים. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין כִּי הַשְּׂקֵט לֹא יוֹכֵל. דְּהָא עֲקִימוּ דְאַרְחֵיָּהוּ גְרִים לִוְן לְמַהֵךְ בְּלֵא תְּקוּנָא וּבְלֵא שְׂכִיכוּ. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְכֹל רוּגְזָא דִּידְהוּ בְּשַׁעַתָּא דְאִמְרֵי מְלָה מְפּוּמִיָּהוּ הֵוּא מְלָה רַפְּשׁ וְטִיט בְּלֵהוּ מִפְקֵי טְנוּפָא וְגִיעוּלָא מְפּוּמִיָּהוּ לְבַר עַד דְּמִסְתַּאֲבִי (דף עה ע"א) וּמְסַאֲבִי לִוְן.

תָּא חֲזִי, וַיֹּאמְרוּ הִבֵּה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם. לִית הִבֵּה אֲלֵא הַזְּמַנָּה

בְּעֶלְמָא. נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל וְרָאֵשׁוּ בְּשָׂמַיִם.
כִּלְהוּ בְּעֵיטָא בִישָׂא אָתוּ לְסַרְבָּא בִיה
בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. בְּשִׁטוּתָא אָתוּ (איהו)
בְּטַפְשׁוּ דְלַבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁטוּת לְקַחוּ
בְּלַבָּם, אֲבָל בְּחִכְמָה שֶׁל רְשָׁעוֹת
כָּאוּ כְּדֵי לְצַאת מִרְשׁוֹת עֲלִיוֹנָה
לְרְשׁוֹת אַחֲרָת, וְלַהֲחֲלִיף כְּבוֹדוֹ
לְכַבוֹד זָר. וּבְכָל יֵשׁ סוּד שֶׁל
חִכְמָה עֲלִיוֹנָה.

הֵבֵה נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל. בֹּא
רְאֵה, פֶּשְׁעֵהֲגִיעוּ לְבַקְעָה הַזֹּאת
שֶׁהִיא רְשׁוֹת זָרָה, וְהַתְּגַלָּה לָהֶם
מְקוֹם שֶׁשְׁלֹטוֹן זֶה תְּקוּעַ בְּתוֹךְ
דְּגֵי הַיָּם, אָמְרוּ, הִנֵּה מְקוֹם
לְשִׁבְתָּ וְלִחְזוֹק אֶת הַלֵּב לַהֲנוֹת בּוֹ
הַתְּחַתּוּנִים. מִיֵּד הֵבֵה נִבְנְה לָנו
עִיר, נִתְקִין בְּמְקוֹם הַזֶּה עִיר
וּמַגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם. מְקוֹם זֶה (נְמוּ לְהֵם)
יִהְיֶה לָנו לִירָאָה, וְלֹא אַחֲרֵי,
וְנִבְנְה לְמְקוֹם זֶה עִיר וּמַגְדָּל.
לְמָה לָנו לְעֲלוֹת לְמַעְלָה שְׁלֹא
נוּכַל לַהֲנוֹת מִמֶּנּוּ? הֲרֵי כָּאֵן
מְקוֹם מְתַקֵּן. וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם,
יִרְאָה לְעַבְדֵי שֵׁם. פֶּן נִפְוִץ
לְדַרְגוֹת אַחֲרוֹת וְנִתְפַזֵּר לְצַדִּי
הָעוֹלָם.

וַיֵּרַד ה' לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת
הַמַּגְדָּל. זֹאת אַחַת מֵעֲשָׂר פְּעָמִים
שֶׁיֵּרְדֵה הַשְּׁכִינָה לָאָרֶץ. וְכִי מָה
הוּא לְרֵאוֹת, וְלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ
מְקוֹדֵם לְזֶה? אֵלֹא לְרֵאוֹת
לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת
ה) יֵרָא ה' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט. אֶת
הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל - כָּאֵן יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּל, שֶׁהֲרֵי לֹא כְּתוּב לְרֵאוֹת
אֶת בְּנֵי הָאָדָם, אֵלֹא לְרֵאוֹת אֶת
הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל. לְמָה? אֵלֹא
בְּשָׂעָה שֶׁמִּשְׁגִּיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּדִין, בְּהִתְחַלָּה מִשְׁגִּיחַ
בְּדַרְגָּה שְׁלֹמְעֵלָה, וְאַחֲרֵי כֵן
בְּדַרְגָּה שְׁלֹמְטָה. בְּהִתְחַלָּה

בְּעֶלְמָא. נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל וְרָאֵשׁוּ בְּשָׂמַיִם.
כִּלְהוּ בְּעֵיטָא בִישָׂא אָתוּ לְסַרְבָּא בִיה
בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. בְּשִׁטוּתָא אָתוּ (איהו)
בְּטַפְשׁוּ דְלַבָּא.

אָמַר רַבִּי אַבָּא שְׁטוּתָא נְסִיבוּ בְּלִבֵּיהוּ. אֲבָל
בְּחִכְמָה דְרְשִׁיעוּ אָתוּ בְּגִין לְנַפְקָא
מִרְשׁוֹ עֲלָאָה לְרְשׁוֹ אַחֲרָא וְלֹאֲחֲלַפָּא יְקָרִיָּה
לִיקָרָא נּוֹכְרָאָה. וּבְכָלֹא אִית רְזָא דְחִכְמָתָא
עֲלָאָה.

הֵבֵה נִבְנְה לָנו עִיר וּמַגְדָּל. תָּא חֲזִי, כִּד מְטו
לְהֵאִי בְקַעָה דְאִיהו רְשׁוֹ נּוֹכְרָאָה
וְאַתְגְּלִי לְהוּ אָתֵר דְשְׁלֹטְנוּתָא דָּא תְּקִיעַ בְּגו
נוּגֵי יַמָּא. אָמְרוּ הָא אָתֵר לְמִיתֵב וְלֹאֲתַקְפָּא
לְבָא לְאַתְהַנָּאָה בִּיה תְּתָאִי. מִיֵּד הֵבֵה נִבְנְה
לָנו עִיר. נִתְקִין בְּאַתֵר דָּא עִיר וּמַגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם. אָתֵר דָּא (יְהִיב לִזוּ) יִהְיֶה לָן
לְדַחְלָא וְלֹא אַחֲרָא, וְנִבְנְה לְאַתֵר דָּא
עִיר וּמַגְדָּל. לְמָה לָן לְסַלְקָא לְעֵילָא דְלֹא
נִיכּוּל לְאַתְהַנָּאָה מִנָּה. הָא הֵכָּא אָתֵר מְתַקְנָא.
וְנַעֲשֶׂה לָנו שֵׁם דְּחֲלָא לְמַפְלַח תְּמָן. פֶּן נִפְוִץ
לְדַרְגִין אַחֲרֵינִין וְנִתְבַדֵּר לְסַטְרֵי עֲלָמָא:

וַיֵּרַד יי לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל דָּא
הוּא חַד מֵאַנּוּן עֲשָׂר זְמַנִין דְנִנְחַתָּא
שְׁכִינְתָּא לְאַרְעָא. וְכִי מָה הוּא לְרֵאוֹת וְלֹא
הוּהָ יוֹדֵעַ מְקוֹדֵם דְנָא. אֵלֹא לְרֵאוֹת לְאַשְׁגַּחָא
בְּדִינָא כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (שְׁמוֹת ה) יֵרָא יי עֲלֵיכֶם
וַיִּשְׁפֹּט. אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל. הֵכָּא אִית
לְאַסְתַּפְּלָא. דִּהָא לֹא כְּתִיב לְרֵאוֹת אֶת בְּנֵי
הָאָדָם. אֵלֹא לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמַּגְדָּל.
אֲמַאי. אֵלֹא בְשַׁעֲתָא דְאַשְׁגַּח קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא בְּדִינָא, בְּקוֹדְמִיתָא יִשְׁגַּח בְּדַרְגָּא דְלְעֵילָא,
וְלְכַתֵּר בְּדַרְגָּא דְלְתַתָּא. בְּקוֹדְמִיתָא בְּעֵילָאִי
וְלְכַתֵּר בְּתַתָּאִי. וּבְגִין דִּהֵאִי מְלָה מְטָא

בְּעֵלְיוֹנִים, וְאַחַר כֵּן בַּתְּחִילוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה מְגִיעַ לְמַעֲלָה, הַהֲשָׁגָה שֶׁל מַעֲלָה הִיְתָה בּוֹ בַּהֲתַחֲלָה, שְׂכָתוֹב לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מָאִי בְּנֵי הָאָדָם. מָה זֶה בְּנֵי הָאָדָם? בְּנֵי אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁמֶרְד בְּרַבּוֹנוֹ וְגֵרָם מוֹת לְעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם - בְּנִין וְדַאי אֲמָרוּ [גְּרָמוֹ] וְרָצוּ לְבָנוֹת לְמַעֲלָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח [וְאָמַר], [יַחְזַקְאֵל מוֹ] כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים שְׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפְּנִיָה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהוּא סוּד כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לְמָה? [וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח וְגו', לְמַת יִתְּנָה סְגוּר כָּל אוֹתוֹם מִיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה].

אֲרָא אֵלָיו יְמֵי הַחֹל שְׁשַׁעַר זֶה יִהְיֶה סְגוּר שְׁלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַחֹל עִם הַקֹּדֶשׁ. וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח, שְׁהָרִי אֲזַ שְׁמוּשׁ [שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרִיחַ הוּא] שֶׁל קֹדֶשׁ בְּקֹדֶשׁ, וְאֲזַ מֵאִירָה הַלְּבָנָה לְהַתְּחַבֵּר עִם הַשְּׁמֶשׁ.

בֵּא רְאָה, שְׁעַר זֶה לֹא נִפְתַּח בְּאוֹתָם שְׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, מִשּׁוּם שְׁהָרִי בְּאוֹתָם יְמֵי הַחֹל הָעוֹלָם הַתְּחִילוֹת גְּזוּן, וְשׁוֹלְטִים כָּל אוֹתָם שְׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל עַל הָעוֹלָם חוּץ מֵאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים, לֹא שׁוֹלְטִים בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, מִשּׁוּם שְׁהַשְּׁעַר הַזֶּה סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִת וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ, כָּלֵם עוֹבְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, מִשּׁוּם שְׁהַשְּׁעַר הַזֶּה הוּא פְתוּחַ, וְהָעוֹלָם הוּא בְּחֻדוֹ וְגִזּוֹן מִשָּׁם, וְלֹא נִתֵּן הָעוֹלָם לְרִשׁוֹת אַחֲרָה.

וְאִם תֵּאמַר שְׁכָל אוֹתָם שְׁשֶׁה יְמֵים הֵם שׁוֹלְטִים לְכַדָּם - בֵּא תֵרְאֶה, הַפּוֹנֶה קָדִים, עַד שְׁלֹא

לְעִילָא, אֲשַׁגְחוּתָא דְלְעִילָא הָיָה בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא דְכְּתִיב לְרֵאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מָאִי בְּנֵי הָאָדָם בְּנוֹי דְאָדָם קְדָמָה דְמֶרְד בְּמַרְיָה וְגֵרָם מוֹתָא לְעֵלְמָא. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם בְּנִינָא וְדַאי אֲמָרוּ (גְּרָמוֹ) וּבְעוּ לְמַבְנֵי לְעִילָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח (וְאָמַר) (יַחְזַקְאֵל מוֹ) כֹּה אָמַר יי אֱלֹהִים שְׁעַר (דף עה ע"ב) הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה קָדִים יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. הָאִי קָרָא אֵית לְאִסְתַּכְלָא בֵּיהּ. וְאִיהוּ רְזָא כְּמָה דְאִתְמַר. יִהְיֶה סְגוּר שְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. אֲמָאִי (וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח וְגו'). אֲמָאִי יִתְּנָה סְגוּר כָּל אֲנָוִן יוֹמִין [דְּשֶׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה].

אֲרָא אֵלִין יְמֵי חוֹל. דְּתַרְעָא דָּא יִהְיֶה סְגוּר דְּלֹא לְאִשְׁתַּמְשָׁא חוֹל בְּקוּדְשָׁא. וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתַּח וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתַּח. דְּהָא כְּדִין שְׁמוּשָׁא (דְּקֹדֶשׁ בְּרִיחַ הוּא) דְּקוּדְשָׁא בְּקוּדְשָׁא. וְכְּדִין אֲתַנְהִיר סִיְהָרָא לְאִתְחַבְּרָא בְּשְׁמִשָׁא.

תָּא חֲזִי, תַרְעָא דָּא לֹא אֲתַפְתַּח בְּאֲנָוִן שְׁתָּא יוֹמֵי דְחוֹל. בְּגִין דְּהָא בְּאֲנָוִן יוֹמֵי דְחוֹל עֲלָמָא תַתְּרָה אֲתַזֵּן וְשְׁלֻטִין כָּל אֲנָוִן שִׁית יוֹמִין דְּחוֹל עַל עֲלָמָא בְּרַבְרָעָא דִישְׂרָאֵל.

וְאֲנָוִן דְּשְׁלֻטֵי לֹא שְׁלֻטֵי בְּאַרְעָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ סְגוּר. אֲבָל בִּיּוֹם הַשְּׁבִיעִת וּבִיּוֹם הַחֲדָשׁ כְּלָהוּ מִתְעַבְּרִין וְלֹא שְׁלֻטִין בְּגִין דְּהַשְּׁעַר הַזֶּה אִיהוּ פְתוּחַ וְעֲלָמָא אִיהוּ בְּחֻדוֹ וְאֲתַזֵּן מִתְמָן וְלֹא אֲתִיְהִיב עֲלָמָא לְרִשׁוֹ אַחֲרָה.

וְאִי תִימָא דְכָל אֲנָוִן שִׁית יוֹמִין אֲנָוִן שְׁלֻטִין בְּלַחֲדוּדֵיהוּ. תָּא חֲזִי, הַפּוֹנֶה קָדִים. עַד לֹא יְקוּמוּן לְשְׁלֻטָּה אִיהוּ אִסְתַּכֵּל תְּדִיר

קומו לשלט, הוא מסתכל תמיד בעולם. אבל לא נפתח לזון העולם מן הקדש פרט ליום השבת ויום החדש. וכל הימים כלם נדבקים ביום השבת ונדונים משם. שהרי [א] ביום השבת כל השערים פתוחים, ומנוחה נמצאת לכל - לעליונים ולתחתונים. בא ראה, וירד ה' לראות, ירד מקדש לחל [ויעשה פרוש] להשגיח במה שבנו וקיימו קיום לעורר על העולם ליראה אותם.

רבי יצחק היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, מה ראו אלה שעשו שטות זו למד בקדוש ברוך הוא וכלם בעצה אחת התקיימו בזה? אמר לו, הרי נתבאר, שכתוב ויהי בנסעם מקדם. הסעו מלמעלה למטה. נסעו מארץ ישראל וירדו לבבל. אמרו, הרי כאן מקום להדבק. ונעשה לנו שם וגו', ויתדבק הסייע שלמטה במקום הזה. משום שפשהדין בא לשרות בעולם, הרי מקום זה פנגדו, ומכאן ינהג העולם ויזון. שהרי למעלה יש דחק להזין את העולם ממנו. ולא עוד, אלא אנו נעלה לרקיע ונערך בו קרב שלא ירד [ב] מכול בעולם כמקדם.

ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם. משום שכלם כאחד, ביחוד, שכלם יעשו ויצליחו במעשיהם, יתפזרו הדרגות כל אחד לצד שלו, ובגלל זה יתפזרו כל אלה שלמטה. מה פתוב? ויפץ ה' אתם משם.

ואם תאמר, למה התבלבלה לשונם [פור ובלבל אותם הקדוש ברוך הוא]? אלא משום שכלם מדברים בלשון הקדש, אותה לשון עשתה להם סייע. משום שבמעשה ובדבור הפה דברים

בעלמא. אבל לא אתפתח לאתזנא עלמא מקודשא בר ביומא דשבתא וביומא דחדשא. וכלהו יומין בלהו אתדבקן ביומא דשבתא ואתזנו מתמן. דהא (ד"א ל"ג בדין) ביומא דשבתא כלהו תרעין פתיחן ונייחא אשתכח לכלא לעלאי ותפאי. תא חזי, וירד יי לראות. נחת מקודשא לחול (ויריד פרושא) לאשגחא במה דבנו וקיימו ביומא לאתערא על עלמא לדחלא להון.

רבי יצחק הוה יתיב קמיה דרבי שמעון. אמר ליה מה חמו אלין דעבדו שטותא דא למרדא ביה בקודשא בריה הוא וכלהו בעיטא חדא אתקיימו בדא. אמר ליה הא אתמר דכתיב ויהי בנסעם אתנטילו מעילא לתתא. אתנטילו מארעא דישראל ונחתו לבבל. אמרו הא הכא אתר למדבק. ונעשה לנו שם וגו' ויתדבק סייעא דלתתא באתר דא. בגין דכד דינא אתי לאשראה בעלמא, הא אתר דא לקבליה. ומחכא אתהני עלמא ויתזן. דהא לעילא דחיקו איהו לאתזנא עלמא מניה. ולא עוד אלא אנו נסק לרקיעא ונגח ביה קרבא דלא יחות (ביה) טופנא בעלמא כדבךדמיתא:

ויאמר יי הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דכלהו כחדא, בייחודא דכלהון יעבדון ויצלחון בעובדיהו. יתפזרון דרגין כל חד לסטריה. ובגין כך יתפזרון כל הני דלתתא. מה כתיב ויפץ יי אותם משם.

ואי תימא לישנהון אמאי אתבלבל (אתפדר ובלבל לון קדשא ברוך הוא). אלא בגין דכלהון ממללין בלשון הקדש. ההוא לישנא קא עביד לון סייעא. בגין דבעובדא ובמלווא דפומא תליין מלין אלין לאדבקא כונה דלפא. ובדא

הָלָלוּ תְלוּיִים לְהַשִּׁיג בְּנֵת הַלֵּב,
וּבָזָה עוֹשִׂים סִיּוּעַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם
שָׂרְצוּ לְהִקָּיִם.

וְעַל זֶה הִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שְׁלֹא
יָכְלוּ לַחֲזֹק רְצוֹנָם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
בִּיּוֹן שֶׁהִתְחַלְפָּה לְשׁוֹנָם, לֹא
הִצְלִיחוּ בְּמַעֲשֵׂה, מִשּׁוּם שֶׁהֻצְבָּא
שֶׁל מַעֲלָה לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים
- רַק אֶת לִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
וּכְשֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם, נִחְלַשׁ
כַּחַם וְנִשְׁבַּר תְּקִפָּם.

בֹּא רָאָה, שְׁהָרִי דְבוּר [יה]
שְׂאוּמְרִים הִתְחַתְּנוּנִים בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ, כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹדְעִים
בּוֹ וּמְחַזְקִים בּוֹ, וְלִשׁוֹן אַחֲרַת
אֵינָם יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים בּוֹ. וְעַל
זֶה, בִּיּוֹן שֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שֶׁל
אֱלֹהִים, מִיָּד - וַיִּחְדְּלוּ לְבִנְת הָעִיר,
שְׁהָרִי נִשְׁבַּר כַּחַם וְלֹא יָכְלוּ
לַעֲשׂוֹת דְּבַר בְּרָצוֹן שְׁלֵהֶם.

(דניאל ב) שִׁיְהִיָּה שְׁמוֹ [שם הַאֱלֹהִים] (ש)
הַקִּבְּרִית מְבַרֵּךְ מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
שֶׁהַחֲכָמָה וְהַגְּבוּרָה שְׁלוֹ הִיא.
שְׁהָרִי מִשּׁוּם [יה] שֶׁהוֹרִיד הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא סוֹדוֹת הַחֲכָמָה לְעוֹלָם,
הַתְּחַלְקֵנוּ בָּהּ בְּנֵי אָדָם וְרָצוּ
לְהַתְּגַרּוֹת בּוֹ.

נָתַן חֲכָמָה עֲלֵינוּהָ לְאָדָם
הִרְאִישׁוֹן. וּבְאוֹתָהּ חֲכָמָה
שֶׁהִתְגַּלְתָּה לּוֹ, יָדַע דְּרָגוֹת וְנִדְבַק
בִּיצֵר הָרַע, עַד שֶׁהִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ
מִעֲיִנוֹת הַחֲכָמָה, וְאַחַר כֵּן שָׁב
לְפָנָי רְבוּנוֹ וְהִתְגַּלּוּ לּוֹ מִהֶם, וְלֹא
כְּמוֹ מִקֶּדֶם. אַחַר כֵּן בְּאוֹתוֹ הִסְפִּיר
שְׁלוֹ יָדַע חֲכָמוֹת. אַחַר כֵּן בְּאוֹ
בְּנֵי אָדָם וְהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו.

נָתַן חֲכָמָה לְנַח וְעַבְד בָּהּ אֶת
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֵּן מִה
כְּתוּב: וַיִּשְׁתַּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר
וַיִּתְגַּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרַר. נָתַן חֲכָמָה
לְאַבְרָהָם וְעַבְד בָּהּ אֶת הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אַחַר כֵּן יָצָא מִמֶּנּוּ
וַיִּשְׁמַעֲלָ שֶׁהִרְגִּיזוּ לְפָנָי הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן יִצְחָק יָצָא מִמֶּנּוּ

עַבְדֵי סִיּוּעָא לְהֵוּא אַתְר דְּבַעֵי לְאַקְמָא.
וְעַל דָּא אִתְבַּלְבַּל לִישְׁנָהוֹן דְּלֹא יָכִילוּ
לְאַתְתַּקְפָּא רְעוּתָהוֹן בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.
בִּיּוֹן דְּאַתְחַלְף לִישְׁנָהוֹן לֹא אֲצַלְחוּ בְּעוֹבְדָא
בְּגִין דְּחִילָא דְלַעֲיִלָא לֹא יָדְעֵי וְלֹא
אֲשַׁתְּמוּדְעֵי בַר בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְכֵן אִתְבַּלְבַּל
לִישְׁנָא דְלֵהוֹן אִתְחַלַּשׁ חִילִיָּהוֹן וְאַתְבַּר
תְּקִפָּא דְלֵהוֹן.

תָּא חֲזִי, דְהָא מְלָה (ד) דְּאַמְרֵי תַתְּאֵי
בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כְּלֵהוּ חִילֵי שְׁמִיא יָדְעֵי
בִּיה וְאַתְתַּקְפֵי בִּיה. וְלִישׁוֹן אַחֲרָא לֹא יָדְעִין
וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדְעֵי בִּיה. וְעַל דָּא אֲלִין בִּיּוֹן
דְּאַתְבַּלְבַּל לִישְׁנָא דְלֵהוֹן, מִיָּד וַיִּחְדְּלוּ
לְבִנְוֹת הָעִיר. דְהָא אִתְבַּר חִילִיָּהוּ וְלֹא
יָכִילוּ לְמַעַבְד מַדֵּי בְרַעוּתָא דְלֵהוֹן.

לְחַוֵּי שְׁמִיָּה (ד) אֱלֹהִים (ד) דְּרָשָׁא בְּרוּךְ הוּא) מְבַרֵּךְ מִן
עֲלָמָא וְעַד עֲלָמָא, דִּי חֲכָמְתָא
וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ הִיא. (דניאל ב) דְהָא בְּגִין (ד) א
דְּאַנְחִית קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְזִי דְחֲכָמְתָא
לְעֲלָמָא, אִתְחַלְקֵנוּ בִּיה בְּנֵי נְשָׂא וּבְעוּ
לְאַתְגָּרָא בִּיה.

יְהִב חֲכָמְתָא עֲלָהָ לְאָדָם הִרְאִישׁוֹן,
וּבִהִיא חֲכָמָה (דף עו ע"ב) דְּאַתְגַּלִּי לִיה
יָדַע דְּרָגִין, וְאַתְדַּבֵּק בִּיצֵר הָרַע, עַד
דְּאַסְתַּלְקוּ מִגִּיָּה מְבוּעֵי דְחֲכָמְתָא. וְלִבְתַּר
תְּב קָמֵי מְאַרְיָה, וְאַתְגַּלְיִין לִיה מְנִיָּהוּ וְלֹא
כְּקֹדְמִיתָא. לְבְתַר כֵּהוּא סְפָרָא דִּילִיָּהּ יָדַע
חֲכָמָאן. וְלִבְתַּר אֶתוּ בְּנֵי נְשָׂא וְאַרְגִּיזוּ
קָמִיָּה.

יְהִב חֲכָמְתָא לְנַח וּפְלַח בָּהּ לְקֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, לְבְתַר מִה כְּתוּב וַיִּשְׁתַּ מִן הַיַּיִן
וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל כְּמָה דְּאַתְמַר. יְהִב חֲכָמְתָא
לְאַבְרָהָם וּפְלַח בָּהּ לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

עשו. יעקב לקח שתי אחיות.
נתן חכמה למשה, מה פתוב
בו? (במדבר יב) בכל ביתי נאמן
הוא. ולא היה כמשה שמש
נאמן בכל הדרגות, ולא סטה
לבו בתשוקת אחד מהם, אלא
עמד באמונה עליונה פראוי.
נתן חכמה עליונה לשלמה
המלך, אחר כך מה פתוב בו?
(משלי א) משלי שלמה, (שם ל)
המשא נאם הגבר לאיתאאל
לאיתאאל ואכל. אמר שלמה,
אתי אל, והחכמה שלו היא.
ואכל - ואני יכול לעשות
רצוני. אחר כך (מלכים א-יח) ויקם
ה' שטן לשלמה וגו'.

בא ראה, משום קצת חכמה
שמצאו אלה מאותה חכמת
הראשונים, התגרו בקדוש-
ברוך-הוא, ובנו מגדל ועשו
כל מה שעשו, עד שהתפזרו
מעל פני הארץ, ולא נשארה
בהם חכמה לעשות דבר. אבל
לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא
יעורר חכמה בעולם ויעבדו
אותו בה. זהו שכתוב (יחזקאל לו)
ואת רוחי אתן בקרבכם
ועשיתי. לא פראשונים
שהשחיתו בה את העולם,
אלא - ועשיתי את אשר בחקי
תלכו ומשפטי תשמרו
ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא היו
הולכים בדרך. אמר לו רבי
יוסי לרבי חייא, נפתח בתורה
ונאמר דבר. פתח רבי יוסי
ואמר, (דברים כג) פי ה' אלהיך
מתהלך בקרב מחנהך להצילך
ולתת איביך לפניך והיה
מחנהך קדוש ולא יראה בך
ערות דבר ושם מאחריך. פי ה'
אלהיך מתהלך? מהלך היה
צריך להיות! אלא כמו
שנאמר (בראשית א) מתהלך בגן

לבתר נפק מניה ישמעאל דארגזי קמי קדשא
ברוך הוא. וכן יצחק נפק מניה עשו. יעקב
נסב תרין אחתן.

יהב חכמתא למשה מה כתיב ביה (במדבר יב)
בכל ביתי נאמן הוא. ולא הוה כמשה
שמש מהימן בכלהו דרגין ולא סטא לביה
בתיאובתא דחד מנייהו. אלא קאים
במהימנותא עלאה כדקא יאות.

יהב חכמתא עלאה לשלמה מלפא. לבתר
מה כתיב ביה (משלי א) משלי שלמה (משלי
ל) המשא נאם הגבר לאיתאאל לאיתאאל ואכל.
אמר שלמה אתי אל וחקמתא דיליה הוא.
ואוכל ואיכול למעפד רעותי. לבתר (מלכים א יח)
ויקם יי שטן לשלמה וגו'.

תא חזי, בגין זעירו דחקמתא דאשפחו אלין
מההוא חכמה דקדמאי, אתגרו ביה
בקדשא ברוך הוא, ובנו מגדל ועבדו כל מה
דעבדו. עד דאתפזרו מאנפי ארעא ולא
אשתאר בהו חכמה למעפד מידי. אבל לזמנא
דאתי קדשא ברוך הוא יתער חכמתא בעלמא
ויפלחון ליה בה הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו)
ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי. לאו כקדמאי
דחבילו ביה עלמא. אלא ועשיתי את אשר
בחקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארחה. אמר
ליה רבי יוסי לרבי חייא נפתח
באורייתא ונימא מלה. פתח רבי יוסי ואמר
(דברים כג) פי יי אלהיך מתהלך בקרב מחנהך
להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנהך
קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושם מאחריך.
פי יי אלהיך מתהלך, מהלך מיבעי ליה. אלא
כמה דאת אמר (בראשית א) מתהלך בגן לרוח
היום. ודא הוא אילנא דאכל מניה אדם

לרונח היום. וזהו אילן שאכל ממנו אדם הראשון. מתהלהף - נקבה. מהלהף - זכר.

וזהו שהלהף לפני ישראל כשהיו הולכים במדבר, שכתוב (שמות יג) וזה הלהף לפני ה' וזהו שהולף לפני האדם כשהולף בדרך, שכתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלף וישם לדרך פעמיו. וזהו שהולף לפני האדם בשעה שהוא זוכה. ולמה? להציל ולתת איביה לפניו, להציל אדם בדרך ולא ישלט בו אחר.

ולכן צריך אדם להשמר מחטאיו ולטהר את עצמו. מה טהרה זו? שכתוב (דברים כג) והיה מחניף קדוש. מה זה קדוש? קדושים היה צריך להיות! אלא מחניף קדוש - אלו איברי הגוף שהגוף מתחבר ונתקן בהם. ולכן והיה מחניף קדוש. ולא יראה בך ערות דבר.

מה זה ערות דבר? זה דבר [ערוה] ערוות, שזה הוא דבר שהקדוש ברוך הוא מואס בו יותר מהכל. כיון שאמר ולא יראה בך ערות, למה דבר? אלא רשעי העולם הללו שגועלים ומטמאים את עצמם בדבורם שיוצא מפייהם, וזהו ערות דבר.

וכך כף למה? משום שהוא הולף לפניו. ואם אפה עושה כף, מיד - ושב מאחריך. שלא ילך עמך וישוב מאחריך. ואנו הרינו הולכים לפניו בדרך, נחמסק בדברי תורה, שהרי התורה מתעטרת על ראשו של אדם והשכינה לא וזה ממנו.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' בא ראה מה כתוב, ויהי בנסעם מקדם. מה זה מקדם? מקדמונו של עולם. וימצאו? ויראו צריך הנה להיות! מה זה

הראשון. מתהלהף נוקבא מהלהף דבר. ודא הוא דאזיל קמיייהו ד'ישראל פד הוו אזלי במדברא דכתיב (שמות יג) ויי הולף לפניהם יומם וגו'. הוא דאזיל קמיה דבר נש פד אזיל בארחה. דכתיב, (תהלים פה) צדק להלף וישם לדרך פעמיו. ודא הוא דאזיל קמיה דבר נש בשעתא דאיהו זכי. ולמה. להציל ולתת איביה לפניו. לאשתזבא בר נש בארחה ולא ישלוט ביה אחרא.

ובגין כך לפעי ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולדכאה לגרמיה. מאי דכיו דא. דכתיב, (דברים כג) והיה מחניף קדוש. מאי קדוש, קדושים מיבעי ליה. אלא מחניף קדוש אילין שייפי גופא דגופא אתחבר ואתתקן בהו. ובגין כך והיה מחניף קדוש. ולא יראה בך ערות דבר.

מאי ערות דבר. דא מלתא (ערוה) דעריין. דדא הוא מלה דקדשא בריה הוא מאיס בה יתיר מפלא. כיון דאמר ולא יראה בך ערות, אמאי דבר. אלא הני חייבי עלמא דגעלי ומסאבי גרמיהו במלה דלהון דנפקי מפומיהו והא איהו ערות דבר.

וכך כף למה. בגין דאיהו אזיל קמף. ואי את עביד פדין, מיד ושב מאחריך, דלא יזיל בהדך וייתוב מאחריך. ואנן הא אזלינן קמיה בארחה נתעסק במלי דאורייתא. דהא אורייתא אתעטרא על רישיה דבר נש ושכינתא לא אעדיאת מיניה.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו' תא חזי, מה כתיב ויהי בנסעם מקדם. מאי מקדם. מקדמונו של עולם. וימצאו. ויראו מיבעי ליה מאי וימצאו. אלא מציאה אשכחו תמן

וימצאו? אלא מציאה מצאו שם מסודי החכמה מהקדמונים שהתנערה שם מבני המבול, ובה התעסקו לעשות באותו מעשה שעשו לסרב לקדוש-ברוך-הוא, והיו אומרים בפה ועושים מעשה.

ראה מה פתוב, הן עם אחד ושפה אחת לכלם. משום שהם בלב אחד וברצון אחד ומדברים בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ואין מי שימנע מעשיהם. אבל מה מעשה? אבל ל להם הדרגות של מעלה ולשונם שלמטה, ואז נמנע מעשה שלהם. ומה משום שהיו ברצון ולב אחד ומדברים בלשון הקדש פתוב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודין שלמעלה לא יכל לשלט בהם - אנו או החברים שמתעסקים בתורה, ואנו בלב אחד ורצון אחד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי, מפאן שלאותם בעלי המחלקת אין להם קיום. שהרי בכל פעם שהללו בני העולם אלה עם אלה ברצון אחד ולב אחד - אף על גב שמורדים בקדוש-ברוך-הוא, לא שולט בהם הדין שלמעלה. פיון שנחלקו, מיד - ויפץ אתם ה' משם וגו'.

אמר רבי חייא, נשמע שהפל בדבור הפה תלוי, שהרי פיון שהתבלבלו, מיד ויפץ ה' אתם משם. אבל לעתיד לבא מה פתוב? (צפניה א) כי אז אהפף אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד, וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא והוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוף ה' לעולם אמן ואמן:

מרזי דחכמתא מקדמאי דאתנער תמן מן בני טופנא, ובה אשתדלו למעבד בההיא עבדתא דעבדו לסרבא ביה בקדשא בריף הוא, והו אומרי בפומא ועבדי (דף עו ע"ב) עבדתא.

חמי מה כתיב הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דאנון בלבא חד ורעותא חד וממללי בלשון הקדש. ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. ולית מאן דימנע עובדא דלהון. אבל מאי אעביד, אבל ל לון דרגין דלעילא, ולישן דלהון לתתא. וכדין אתמנע עובדא דלהון. ומה בגין דהו ברעותא ולבא חד וממללי בלשון הקדש פתיב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודינא דלעילא לא יכיל לשלטאה בהו. אנו או חברייא דמתעסקין באורייתא, ואנו בלבא חד ורעותא חד, על אחת כמה וכמה.

אמר רבי יוסי מפאן לאנון מארי דמחלוקת לית לון קיומא. דהא כל זמנא (ראלין) דבני עלמא אלין עם אלין ברעותא חדא ולבא חד, אף על גב דמרדי ביה בקודשא בריף הוא, לא שלטא בהו דינא דלעילא. פיון דאתפלגו מיד ויפץ יי אותם משם וגו'.

אמר רבי חייא אשתמע דכלא במלה דפומא תלייא. דהא כיון דאתבלבל מיד ויפץ יי אתם משם. אבל בזמנא דאתי מה כתיב, (צפניה א) כי אז אהפף אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד וכתיב, (זכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא והיה יי אחד ושמו אחד. ברוף יי לעולם אמן ואמן:

פְּרֻשַׁת לָךְ לָךְ

זוהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח וְאָמַר, (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב, כַּמָּה תְּקִיפִין לְבִייהוּ דְחִיבִינָא, דְחִמָּאן שְׁבִילֵי וְאַרְחֵי דְאוּרִייתָא וְלֹא מִסְתַּכְּלִין בְּהוּ, וְלְבִייהוּ תְּקִיפִין דְלֹא מְהַדְרִין בְּתִיבְתָא לְגַבֵּי מְרִיהוֹן, וְאַקְרוּן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְמִתְרַחֲקֵי מֵאוּרִייתָא.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר דְּמִתְרַחֲקֵי מִקְדָּשָׁא בְּרִיף הוּא וְאַנּוּן רְחִיקִין מִנִּיהּ, וּבְגִין כֶּף אֲקָרוּן אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה דְלֹא כַּעֲאן לְקַרְבָּא לְגַבֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כַּגִּין כֶּף אֲנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה, כִּיּוֹן דְּאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה רְחוּקִים אֲנּוּן מִשְׁלוֹם דְּלִית לוֹן שְׁלוֹם. דְּכִתִּיב, (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר יי לְרַשְׁעִים. מָאֵי טַעְמָא כַּגִּין דְּאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

תָּא חֲזַי, אֲבַרְהָם כַּעֲי לְקַרְבָּא לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְאַתְקַרַּב. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (תהלים מה) אֶהְבֶּתְ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רַשְׁעֵי. כַּגִּין דְּאֶהֱב צֶדֶק וְשִׁנְא רַשְׁעֵי אֶתְקַרַּב לְצֶדֶק, וְעַל דָּא כְּתִיב, (ישעיה מא) אֲבַרְהָם אוֹהֲבֵי. מָאֵי טַעְמָא אוֹהֲבֵי, כַּגִּין דְּכִתִּיב אֶהְבֶּתְ צֶדֶק. רְחִימוּתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְרַחֲמִים (דף עו ע"א) לִיְהִי אֲבַרְהָם מִכָּל בְּנֵי דְרִיָּה דְהוּוּ אֲבִירֵי לֵב וְאַנּוּן רְחוּקִים מִצְדָּקָה כַּמָּה דְאַתְמָר.

סתרי-תורה

(דף ע"ו ע"ב)

תַּנְאָא בְּתוּקְפָא דְהַרְמְנוּ דְמִלְפָּא, אֲנַצִּיב חַד אֵילְנָא רַבָּא וְתַקִּיף גוּ נְטִיעֵן עֲלֵאִין, נְטִיעַ אֵילְנָא דָא, בְּתַרִּיסַר תַּחוּמִין

פְּרֻשַׁת לָךְ לָךְ

זוהר

לָךְ לָךְ מֵאַרְצֶךָ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח וְאָמַר (ישעיה מו) שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה. שְׁמְעוּ אֵלַי אֲבִירֵי לֵב - כַּמָּה חֲזָקִים לְבוּתֵיהֶם שֶׁל הַרְשָׁעִים, שְׂרוּאִים אֶת שְׁבִילֵי וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם, וְלְבוּתֵיהֶם חֲזָקִים שְׂאִינָם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה לְרַבּוֹנָם, וְנִקְרָאִים אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׁמִתְרַחֲקִים מִן הַתּוֹרָה.

רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, שְׁמִתְרַחֲקִים מִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, וּמִשׁוּם כֶּף נִקְרָאוּ אֲבִירֵי לֵב. הֶרְחוּקִים מִצְדָּקָה - שְׂאִינָם רוֹצִים לְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשׁוּם כֶּף הֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה. כִּיּוֹן שֶׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, רְחוּקִים הֵם מִשְׁלוֹם, שְׂאִין לָהֶם שְׁלוֹם, שְׁכַתוּב (ישעיה מח) אֵין שְׁלוֹם אָמַר ה' לְרַשְׁעִים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה.

כַּא רָאָה, אֲבַרְהָם רָצָה לְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִתְקַרַּב. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים מה) אֶהְבֶּתְ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רַשְׁעֵי. מִשׁוּם שֶׁאֶהֱב צֶדֶק וְשִׁנְא רַשְׁעֵי, הִתְקַרַּב לְצֶדֶק, וְעַל זֶה כְּתוּב (ישעיה מא) אֲבַרְהָם אֶהְבֵי. מָה הַטַּעַם אֶהְבֵי? מִשׁוּם שְׁכַתוּב אֶהְבֶּתְ צֶדֶק. הָאֶהְבָּה שְׂאֶהֱב אֲבַרְהָם אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, שֶׁהָיוּ אֲבִירֵי לֵב, וְהֵם רְחוּקִים מִצְדָּקָה, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָר.

סתרי-תורה

לְמַדְנָא בְּתַקִּיף רְצוֹן הַמֶּלֶךְ נְטִיעַ אֵילָן אֶחָד גְּדוֹל וְחֲזָק בְּתוֹף הַנְּטִיעוֹת הַעֲלִיוֹנוֹת, הַנְּטִיעָה שֶׁל הָאֵילָן הַזֶּה בְּתַרִּיסַר תַּחוּמִים מְסֻבָּת. בְּאַרְבַּעַת צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם פְּרוּשָׁה רְגֵלוֹ. ת"ק

פּרָסאות מְסֻעוֹתיו. כָּל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל אוֹתָם פּרָסוֹת בּוֹ תְלוּיִים. כְּשֶׁזָּה מִתְעוֹרֵר, כָּלֵם מִתְעוֹרְרִים עִמוֹ. אֵין מִי שִׁיּוּצָא מִרְצוֹנוֹ. אַחַר כֵּן כָּלֵם בְּרָצוֹן אֶחָד עִמוֹ. קָם מִלְמַעְלָה, [וַיִּרְדַּי] יוֹרֵד בְּמִסְעוֹתָיו לְתוֹךְ הַיָּם. מִמְּנוֹ הַיָּם [מִתְגַּלְהָה] מִתְמַלֵּא. הוּא הַמְקוֹר [שֶׁל כָּל] הַיָּם הַנוֹבְעִים, תַּחְתּוֹתָיו נִחְלָקִים כָּל מִימֵי בְּרֵאשִׁית. הַשְּׁקָאוֹת הַגָּן תְלוּיִים בּוֹ.

כִּי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָמִים פּוֹרְחוֹת מִמְּנוֹ. הַנְּשָׁמוֹת הַלְלוּ וְנִכְסוֹת לִגְן לְרֵדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה. כְּשִׁיּוּצָאת נִשְׁמָה, הִיא מִתְבָּרַכֶת בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת לְהִיּוֹת אָב [לְרוֹת וְרָם] לַגּוֹף [וְלַחַיּוֹת] בְּעֵלְיָה [שֶׁל הַדְּמוּת הַעֲלִיּוֹנָה]. זֶהוּ שְׂכֻחוֹב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אֲבָרָם. הָרִי נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה אֲבָא [לְרוֹת וְרָם] לַגּוֹף בְּעֵלְיָה [שֶׁל דְּמוּת] עֲלִיּוֹנָה.

בְּשִׁרְיָה [הַנֶּפֶשׁ] לְרֵדֶת לְעוֹלָם הַזֶּה, מְשַׁבֵּיעַ אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֹׁמֵר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וּמוֹסֵר לָהּ מְאָה מִפְּתוּחוֹת שֶׁל בְּרָכוֹת שֶׁל כָּל יוֹם לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת כְּחֻשְׁבוֹן ל'ךָ ל'ךָ. שְׁהָרִי כָלֵם נִמְסְרוֹ לָהּ כְּדִי לְתַקֵּן בָּהֶם אֶת הַגָּן וְלַעֲבֹדָה וְלַשְׁמֵרָהּ. מֵאֲרָצֶךָ - זֶה גֵן הָעֵדֶן.

[ומולדתך - זה הגוף, שנקרא עין החיים, שהוא תריסר שבטים עליונים. ומבית אביך - זו השכינה. אביך זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר (משלי כח) גזול אביו גזול אביו ואמר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר ארצך - זה הוא העולם הזה.] [ס"א ומולדתך - זה עין החיים. ומבית אביך - תריסר תחומים, שבטים עליונים. אל הארץ אשר ארצך - זהו העולם הזה]. ער כאן סתרי תורה.

רְבִי יוֹסִי פֶתַח, (תהלים פד) מַה יְדִידוֹת מִשְׁכַּנּוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת. יְדִידוֹת מִשְׁכַּנּוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת. יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְהִסְתַּפֵּל בְּעִבּוּדֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהָרִי כָּל בְּנֵי הָאָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּפְּלִים עַל מַה עוֹמֵד הָעוֹלָם וְעַל מַה הֵם קְנִימִים. שְׂכָאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עֲשָׂה שָׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמַמִּים מֵעֲרָבִים יַחַד, וְלֹא הָיוּ קוֹפְאִים, וְאַחַר כֵּן קִפְאוּ וְעָמְדוּ בְּרוּחַ עֲלִיּוֹנָה,

אִסְתַּחַר, בְּאַרְבַּע סְטָרִין דְּעֵלְמָא פְּרִישָׁא רַגְלִיָּה. ת"ק פְּרִסֵי מִטְלָנוּי, כָּל רְעוּתֵיךָ דְּאֲנוּן פְּרִסִין בֵּיהּ תְלִינן, כַּד אֲתַעַר הָאֵי, כְּלָהוּ מִתְעָרִין בְּהַדְּיָה לִית מָאן דְּנִפְיָק מִרְעוּתֵיהּ. לְבַתָּר, כְּלָהוּ בְּרַעוּתָא חֲדָא בְּהַדְּיָה, קָם מִלְעֵילָא (ס"א נְחִית) אֲתַנְחִית בְּמִטְלָנוּי לְגוֹ יִמָּא. מִנִּיהּ יִמָּא (אֲתַגְלִי) אֲתַמְלִיָּא. אִיהוּ מְקוֹרָא (דְּכָל ד"א לְכָל) מִיּוֹן דְּנִבְעִין. תַּחְתּוֹתֵיהּ מִתְפַּלְגִין כָּל מִימוּי דְּבְרֵאשִׁית, שְׁקִיּוֹ דְּגִנְתָּא בֵּיהּ תְלִינן.

כָּל נִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא מְגִיָּה פְּרַחִין. נִשְׁמָתִין אֵלִין עֲאֵלִין בְּגִנְתָּא לְנִחְתָּא לְהָאֵי עֵלְמָא. נִשְׁמָתָא כַּד נִפְקָא אֲתַבְּרָכָא בְּשִׁבְעַת בְּרָכָאן לְמַהוּי אֲבָא (ד"א ל"ג לְרוּחָא וְרָם) לְגוּפָא (וְלַמְחִיו) בְּסִלְקוֹ (דְּדִיוֹקְנָא עֲלָאָה הָדָא הוּא דְכַתִּיב וַיֹּאמֶר יי אֵל אֲבָרָם הִיא נִשְׁמָתָא עֲלָאָה אֲבָא (ד"א ל"ג לְרוּחָא וְרָם) לְגוּפָא בְּסִלְקוֹ) דְּדִיוֹקְנָא עֲלָאָה.

כַּד בְּעֵינָא (נִפְשָׁא) לְנִחְתָּא לְהָאֵי עֵלְמָא, אוֹמֵי לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִיטֵר פְּקוּדֵי אוֹרִיָּתָא וְלְמַעַפְדֵי רְעוּתֵיהּ. וּמוֹסֵר לָהּ מְאָה מִפְּתוּחָאן דְּבְרָכָאן דְּכָל יוֹמָא לְאֲשַׁלְמָא לְדַרְגִין עֲלֵאִין כְּחוּשְׁבוֹן ל'ךָ ל'ךָ, דְּהָא כְּלָהוּ אֲתַמְסֵר לָהּ בְּגִין לְאֲתַקְנָא כְּהוּ לְגִנְתָּא וְלְמַפְלַח לָהּ וְלִנְטָרָא לָהּ. מֵאֲרָצֶךָ דָּא גִנְתָּא דְּעֵדֶן.

[ומולדתך דא גופא דאתקרי אילנא דחיי דאיהו תריסר שבטין עלאין. ומבית אביך דא שבטתא. אביך דא קדשא ברוך הוא. שנאמר (משלי כח) גזול אביו ואמו ואומר אין פשע וגו'. ואין אביו אלא קדשא ברוך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל. אל הארץ אשר ארצך דא איהו האי עלמא, (נ"א ומולדתך דא אילנא דחיי, ומבית אביך תריסר תחומין שבטין עלאין. אל הארץ אשר ארצך דא איהו האי עלמא), (ער כאן סתרי תורה).

רְבִי יוֹסִי פֶתַח (תהלים פד) מַה יְדִידוֹת מִשְׁכַּנּוֹתֶיךָ יי צְבָאוֹת. פְּמָה אֵית לוֹן לְבָנֵי נִשְׂא לְאִסְתַּפְּלָא בְּפוּלְחָנָא דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא כָּל בְּנֵי נִשְׂא לֹא יוֹדְעִי וְלֹא מִסְתַּפְּלִי עַל מַה קְאִים עֵלְמָא. וְאֲנוּן עַל מַה קְנִימִין. דְּכַד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵלְמָא עֵבֵד שְׁמִיא מֵאֵשׁ

פְּמָה יֵשׁ לְבָנֵי אָדָם לְהִסְתַּפֵּל בְּעִבּוּדֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁהָרִי כָּל בְּנֵי הָאָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּפְּלִים עַל מַה עוֹמֵד הָעוֹלָם וְעַל מַה הֵם קְנִימִים. שְׂכָאֲשֶׁר בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עֲשָׂה שָׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמַמִּים מֵעֲרָבִים יַחַד, וְלֹא הָיוּ קוֹפְאִים, וְאַחַר כֵּן קִפְאוּ וְעָמְדוּ בְּרוּחַ עֲלִיּוֹנָה,

ומשם שתל את העולם לעמד על עמודים, ואותם התומכים לא עומדים אלא ברוח הדין. ובשעה שאותה הרוח עולה, כלם מתרופפים וזעים והעולם רותת. זהו שכתוב (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. והכל עומד על התורה. שפאשר ישראל משתדלים בתורה, מתקנים העולם, ואותם העמודים התומכים קיימים במקומם בקיים שלם.

בא ראה, בשעה שמתעורר חצות הלילה והקדוש ברוך הוא נכנס לגן העדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות של גן העדן מזמרים ומשפחים לפניו, שכתוב (דברי הימים-א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' וגו'.

והכרוז קורא בחיל ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכס שנכנסה רוח לאזניו לשמע, ועיניו פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות מרימה את התבשומות הנשמה, ומשם יוצא הקול של הקולות, הצבאות התפזרו לארבעה רוחות העולם.

א. אחד עולה לצד אחד. ב. אחד יורד לאותו הצד. ג. אחד נכנס בין שנים. ד. שנים מתעוררים [מתעוררים] בשלשה. ה. שלשה נכנסים באחד. ו. אחד מוציא גונים. ז. ששה מהם לצד אחד, וששה מהם יורדים לאותו הצד. ח. ששה נכנסים בשנים עשר. ט. שנים עשר מתעוררים בעשרים ושנים. י. ששה כלולים בעשרה. יא. עשרה עומדים באחד.

וממים מתערבין כחדא ולא הוו גלדי. ולבתר אגלידו וקיימו ברוחא עלאה ומתמן שתיל עלמא, לקיימא על סמכין, ואנון סמכין לא קיימין אלא בההוא רוחא, ובשעתא דההוא רוחא אסתלק פלהו מרפפין וזעין ועלמא ארתת הדא הוא דכתיב, (איוב ט) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון. וכלא קאים על אורייתא, דכד ישראל משתדלי באורייתא מתקיים עלמא ואנון קיימין וסמכין קיימין באתרייהו בקיימא שלים.

תא חזי, בשעתא דאתער פלגות ליליא וקודשא בריה הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקא, פלהו אילנין דבגנתא דעדן מזמרון ומשפחין קמיה. דכתיב, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני יי וגו'.

וכרוזא קרי בחיל ואמר לכוון אמרין קדישין עליונין, מאן מנכון דעייל רוחא באודנוי למשמע, ועינוי פקחין למחמי. ולביה פתוח למנדע, בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמתא, ומתמן נפיק קלא דקליא, חילין אתבדר לארבע סטרי עלמא.

א חד סליק לסטר חד. ב חד נחית לההוא סטר. ג חד עייל בין תרין. ד תרין מתערין [מתעורין] בתלת. ה תלת עיילי בחד. ו חד אפיק גוונין. ז שית מנהון לסטר חד, ושית מנהון נחתי לההוא סטר. ח שית עיילי בתריסר. ט תריסר מתערין בעשרין ותריין. י שית פלילין בעשרה. יא עשרה קאים בחד.

א. פי' כתר עליון הנקרא רחא וכל רוחין כשבא להרים מתיקת הנשמה ממקום הבינה: ב. פירוש הנפש אתרבך ברוח: ג. פי' הרוח יורד למטה להתחבר עם הנפש: ד. פי' הנשמה השוכנת בין רוח לנפש: ה. פי' שאו הרוח והנפש מתערנין בנשמה: ו. פי' נפש רוח ונשמה כלם נכנסים בבינה או הבינה מוציא ניצוצות: ז. פי' אותן שש ניצוצות הראשונות סוכבות למקום התפארת עולם הבנין שש קצוות ושש ניצוצות יורדות למדת מלכות. ר"ל שבע היכולות ממקום שהן באות: ח. פי' אותן שש שהן ב' ספירות עולם הבנין עולים לשם של"ב הוויות: ט. פי' אותן י"ב הוויות עולים למקום הבינה מקור כ"ב אותיות: י. פי' ה' ניצוצות שבמלכות ר"ל שבעה היכולות כלילן ב' ספירות: יא. פירוש העשר ספירות עומדין בחד נקודה עלאה וכלל המאמר להודיענו מעלת הנשמה ומעלת תורתנו הקדושה:

אוי לאותם שישנים ושנה
בנחיריהם, לא יודעים ולא
מסתכלים איך יקומו בדין
כשהחשבון נמנה, כשנבטמא
הגוף, והנשמה משוטטת על פני
האזיר שמאיר ועולה ויורדת,
והשערים לא נפתחים,
ומתגלגלים פאכנים בתוך
הקלע. אוי להם! מי יבקש אותם
שלא יקומו בתענוג הזה? בתוך
המקומות של ענוגי הצדיקים
ונפקד מקומם. ונמסרים בידי
דומה, יורדים ולא עולים.
עליהם כתוב (איוב ז) פלה ענן וילך
פן יורד שאול לא יעלה.

באותה השעה מתעוררת
שלהבת אחת מצד הצפון, ומכה
בארבעה רוחות העולם, ויורדת
ומגיעה לבין פנפי התרנגול,
ומתעוררת בו אותה השלהבת
וקורא. ואין מי שמתעורר, פרט
לאותם צדיקי האמת שעומדים
ומתעוררים בתורה. ואז הקדוש
ברוך הוא וכל אותם הצדיקים
שבתוך גן העדן מקשיבים
לקולם, כמו שנאמר (שיר ח)
היושבת בגנים חברים מקשיבים
לקולך השמיעני.

ויאמר ה' אל אברהם. מה כתוב
למעלה? (בראשית יא) וימת הרן על
פני תרח אביו וגו'. מה אומר
כאן? אלא עד אותו היום לא
היה אדם שמת בחיי אביו פרט
לזה, וכשנזרק אברהם לאש,
נהרג חרן, ומשום זה יצאו משם.
ומי חנן את חרן? אלא כיון שהשליכו את אברהם
לאור כשרים, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא
והצילו, והיה חרן אחיו עומד שם.

אמרו הכשרים, בשביל זכותו של חרן נצול. מיד
יצאה שלהבת של אש ושרפה את חרן. והו שכתוב
וימת חרן על פני תרח אביו. ויש שאומרים שאין
שולטת אש בורעו של תרח, אלא נשליך את חרן
לאש, ואם לא יבער, נדע ודאי שאין שולטת האש בורעו. מיד השליכו את חרן לאש ושרפה, והיה תרח אביו עומד שם. והו שכתוב וימת חרן על פני

ווי לאנון דניימי שנתא בחוריהון, לא ידעי
ולא מסתכלין איך יקומו בדינא
דחושפן אתפקד, (דף טו ע"ב) פד אסתאב גופא,
ונשמתא שטיא על אנפי דאזירא דטיהרא,
וסלקא ונחתא, ותרעין לא מתפתחין,
מתגלגלן פאכנין בגו קוספיתא. ווי לון מאן
יתבע לון, דלא יקומו בעדונא דא בגו דוכתי
דענוגי דצדיקיא, ואתפקדון דוכתייהו.
ואתמסרון בידי דדומה, נחתי ולא סלקי.
עלייהו כתיב, (איוב ז) פלה ענן וילך פן יורד
שאול לא יעלה.

בהחיה שעתא אתער שלהובא חד מסטר
צפון ובטש בארבע סטרי עלמא
ונחית ומטי בין גדפי דתרנגולא ואתער ההוא
שלהובא ביה וקרי, ולית מאן דאתער פר
אנון זכאי קשוט דקיימי ואתערו באורייתא.
וכדין קדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא
דבגו גנתא דעדן צייתי לקליהון. כמה דאת
אמר, (שיר השירים ח) היושבת בגנים חברים
מקשיבים לקולך השמיעני:

ויאמר יי אל אברהם, מה כתוב לעילא (בראשית
יא) וימת חרן על פני תרח אביו וגו'.
מאי איריא הכא, אלא עד ההוא יומא לא
הוה בר נש דמית בחיי אבוי בר דא, וכד
אתרמי אברהם לנורא אתקטיל חרן, ובגין דא
נפקו מתמן (מאן קטיל לון לתרו, אלא כיון דרמו אברהם לנורא
דכשריא, אתגלי עליה קדשא בריך הוא ושוכיה, ונתת חרן אחיו קאי תמן.

אמרו כשריא בגין וכוותיה חרן אשתויב, מיד נפק שלהובא דאשא ואזקריה
לתרו, תדא הוא דכתיב וימת חרן על פני תרח אביו. ואית דאמרי
נרעא דתרח לית אשא שלמא ביה, אכל נרמי לתרו לנורא, ואי לא איתוקד
נדע בודאי דלא שלמא נורא בנרעיה, מיד רמי לית לתרו לנורא ואתוקד ותוה
תרח אבוי קאים תמן תדא הוא דכתיב וימת חרן על פני תרח אביו.

באותו היום נדעו כל אמה ולשון שלא הציל את אברהם אלא הקדוש ברוך הוא שהוא יחידו של עולם, והיו מביאים את בניהם למשכנו של אברהם, ואומרים לו: ראינו אותך שאתה בוסט בפרוש ברוך-הוא שהוא רבון העולם, למד את בנינו מן-ךך שאתה יודע, ועליהם אמר הכתוב (תהלים מז) נדיב עמים נאספו עם אלהי אברהם].

בא ראה מה כתוב, ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו', ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם? אתו היה צריך להיות, שהרי כתוב ויקח תרח וגו'. מה זה ויצאו אתם? אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה וצאו, שהם היו העקר לצאת מתוך אותם הרשעים. שפיון שראה תרח שאברהם בנו נצל מתוך האש, חזר לעשות את רצונו של אברהם, ומשום כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעה שיצאו מה כתוב? ללכת ארצה כנען. שרצונם היה ללכת לשם. מכאן למדנו, כל מי שמתעורר להטהר, מסייעים אותו. בא ראה שכך הוא, שפיון שכתוב ללכת ארצה כנען, מיד - ויאמר ה' אל אברהם לך לך. ועד שהוא התעורר בתחלה, לא כתוב לך לך.

בא ראה, הדבר שלמעלה לא מתעורר עד שמתעורר למטה בראשונה על מה שישרה עליו אותו שלמעלה. וסוד הדבר - האור השחר אינו נאחז באור הלבן עד שהיא מתעוררת בראשונה. כיון שהיא מתעוררת בראשונה, מיד שורה עליה האור הלבן.

ועל זה כתוב (שם פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, כדי שלא יפסק האור הלבן מן העולם לעולמים. וכן (ישעיה סב) המזכירים את ה' אל דמי וכן כיון שמעיר אדם התעוררות

בהוא יומא ודעו כל אומנא ולישננא דלא שיוכיה לאברהם אלא קדשא ברוך הוא דאיהו יחידאי דעלמא, והונו מיתין בנייהו למשכניה דאברהם ואמרין ליה חמינו לך, דאת רחיין בקדשא ברוך הוא דאיהו רבוניה דעלמא, אוליה לבננא מאורקך דאת רבע, ועליהו אמר קרא (תהלים מז) נדיב עמים נאספו עם אלהי אברהם).

תא חזי, מה כתיב ויקח תרח את אברהם בנו ואת לוט בן הרן וגו'. ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם, אתו מיבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח וגו' מאי ויצאו אתם. אלא תרח ולוט עם אברהם ושרה נפקו דאנון הו עקרא למיפק מגו אנון חייביא, דכיון דחמא תרח דאברהם בריה אשתזיב מגו נורא, אתהדר למעבד רעותיה דאברהם, ובגין כך ויצאו אתם תרח ולוט.

ובשעתא דנפקו מה כתיב ללכת ארצה כנען. דרעותא דלהון הוה למיהף תמן. מכאן אוליפנא כל מאן דאתער לאתדפאה מסייעין ליה. תא חזי, דהכי הוא דכיון דכתיב ללכת ארצה כנען מיד ויאמר יי אל אברהם לך לך, ועד דאיהו לא אתער בקדמיתא לא כתיב לך לך.

תא חזי, מלה דלעילא לא אתער עד דאתער לתתא בקדמיתא על מה דתשרי ההיא דלעילא, ורזא דמלה, נהורא אוכמא לא אתאחיד בנהורא חנורא עד דאיהי אתערית בקדמיתא, כיון דאיהי אתערית בקדמיתא, מיד נהורא חנורא שרייא עליה.

ועל דא כתיב (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל. בגין דלא יתפסק נהורא חנורא מעלמא לעלמין. וכן (ישעיה סב) המזכירים את יי אל דמי לכם. בגין לאתעררא לתתא במה דישרי אתערותא לכם, כדי לעורר למטה במה שתשרה ההתעוררות שלמעלה.

[מוכה] בראשונה, אז מתעוררת התעוררות שלמעלה. בא ראה, פיון שפתיב ויצאו אתם מאור פשדים וגו', מיד - ויאמר ה' אל אברהם וגו'.

ויאמר ה' אל אברהם לך לך. אמר רבי אלעזר, לך לך - לעצמך, לתקן את עצמך, ולהתחנך לתקן את דרגתך. לך לך - אינך וכו' כדאין לעמד כאן בין הרשעים הללו. וסוד הדבר - לך לך, שהרי הקדוש ברוך הוא נתן לאברהם רוח של חכמה, והיה יודע ומצריך צדדי ישוב העולם, והסתכל בהם ושקל במשקל וידע את הפחות הממנים על צדדי הישוב.

בשהגיע לתוך נקדת אמצע הישוב, שקל במשקל ולא היה עולה בידו. התבונן לדעת את הכח שממנה עליה, ולא יכל להתדבק ברוצונו. שקל כמה פעמים, וראה שהנה משם נשתל כל העולם. התבונן וצריך ושקל לדעת, וראה שהנה הכח העליון שעליה אין לו שעור, עמק ונסתר, ואינו כמו הצדדים של דרגות הישוב.

התבונן ושקל וידע שהרי כמו שמהנקדה היא אמצעיתו של הישוב, ממנה נשתל כל העולם לכל צדדיו. כך גם ידע שהרי הכח ששורה עליה, משם יצאו כל שאר הפחות הממנים על כל צדדי העולם, וכלם אחוזים בו. אז (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

עוד, השגיח ושקל וצריך לעמד על ברור הדבר של אותו המקום ולא היה יודע, ולא יכל לעמד עליה להשיג. פיון שראה את פחו של המקום הזה ולא יכל לעמד עליו, מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

דלעילא. וכן פיון דאתער בר נש אתערוותא בקדמיתא פדין אתער אתערוותא דלעילא. תא חזי, פיון דכתיב ויצאו אתם מאור פשדים וגו' מיד ויאמר יי אל אברהם וגו'.

ויאמר יי אל אברהם לך לך, אמר רבי אלעזר לך לך, לגרמך לאתקנא גרמך, (לאסתקפא) לאתקנא דרגא דילך. לך לך, לית אנת (כו"א כדאי) למיקם הכא בין חייבין אלין. ורזא דמלה לך לך (דף עח ע"א) דהא קדשא בריך הוא יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא, והוה ידע ומצריך (צנור) סטרי דיישובי עלמא, ואסתפל בהו ואתקל בתיקלא וידע חילין די ממנן על סטרי יישובא.

בר מטא לגו נקודה דאמצעיתא דיישובא תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בידיה. אשגח למנדע חילא די ממנא עליה ולא יכיל לאתדבקא ברעותיה, תקיל כמה זמנין וקמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא, אשגח וצריך ותקל למנדע וקמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא עמיק וסתים ולא אויהו כגוויי דסטרי דרגי דיישובא.

אשגח ותקיל וידע דהא כמה דמההיא נקודה אמצעיתא דיישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרוי. הכי נמי ידע דהא חילא דשרי עליה מתמן נפקו כל שאר חילין דממנן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אחידן. פדין (בראשית יא) ויצאו אתם מאור פשדים ללכת ארצה כנען.

עוד אשגח ותקיל וצריך למיקם על בריא דמלה דההוא אתר ולא הוה ידע ולא יכיל למיקם עליה לאתדבקא, פיון דקמא תקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה מיד ויבאו עד חרן וישבו שם.

מה הטעם של אכרָהם? אלא שהוא היה יודע ומצָרף את כל אותם השליטים מנהיגי העולם בכל צדדי הישוב, והיה שוקל ומצָרף אותם השולטים בצדדי הישוב מנהיגי הפוכבים והמזלות שלהם מי הם החזקים אלו על אלו. והיה שוקל את כל ישובי העולם [ולא] והיה עולה בידו. פשהגיע למקום הזה ראה את חזק העמקים ולא יכל לעמד בו. פיון שראה הקדוש ברוך הוא את התעוררותו ותשוקתו, מיד התגלה עליו ואמר לו לך לך, לדעת אותך ולתקן עצמך.

מארצך - מאותו הצד של הישוב שהיית נדבק בו. וממולדתך - מאותה החכמה שאתה מתבונן ושוקל את תולדתך והרגע והשעה והזמן שנולדת בו, ובאותו הפוכב ובאותו המזל. ומבית אביך - שלא תשגיח בבית אביך. ואם יש לך שרש להצליח בעולם מבית אביך, משום כך לך לך מהחכמה הזו ומההשגחה הזו בא ראה שפך הוא, שהרי יצאו מאור פשדים והיו בחרן, למה יאמר לו לך לך מארצך וממולדתך? אלא עקר הדבר פמו שנאמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך - מה שלא יכלת לעמד עליו, ולא יכלת לדעת את פח הארץ ההיא שהוא עמק ונסתר.

ואעשך לגוי גדול וגוי. ואעשך - משום שפתוב לך לך. ואברכך - משום שפתוב מארצך. ואגדלה שפך - משום שפתוב ממולדתך. והיה ברכה - משום שפתוב ומבית אביך.

מאי טעמא דאברהם. אלא דאיהו הוה ידע וצריך בכל אנון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרי דישובא, והוה תקיל וצריך אנון דשלטין בסטרי דישובא מדברי פכביא ומזליהון, מאן אנון תקיפין אלין על אלין, והוה תקיל כל ישובי דעלמא (ולא) והוה סליק בידוי. פד מטא להאי אתר חמא תקיפו דעמיקין ולא יכיל למיקם ביה. פיון דחמא קדשא בריך הוא אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה, מיד אתגלי עליה ואמר ליה לך לך, למנדע לך ולאתקנא גרמך.

מארצך, מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה. וממולדתך, מההוא חכמה דאת משגח ותקיל תולדתא דילך ורגעא ושעתא וזמנא דאתיילידת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא. ומבית אביך, דלא תשגח בביתא דאבוך. ואי אית לך שרשא לאצלחא בעלמא מביתא דאבוך, בגין כך לך לך מהחכמה דא ומאשגחותא דא.

תא חזי, דהכי הוא, דהא נפקו מאור פשדים והוה בחרן, אמאי יימא ליה לך לך מארצך וממולדתך. אלא עקרא דמלתא כמה דאתמר. אל הארץ אשר ארצך. ארצך מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתים:

ואעשך לגוי גדול וגוי ואעשך, בגין דכתיב לך לך. ואברכך, בגין דכתיב מארצך. ואגדלה שפך, בגין דכתיב וממולדתך. והיה ברכה, בגין דכתיב ומבית אביך.

סתרי תורה

סתרי תורה

וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל הַאִי בְרַכְתָּא חֲדָא, וְאַבְרָכְךָ תְּרִין, וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ תְּלַת, וְהָיָה בְּרַכָּה אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבַרְכִיךָ חֲמִשׁ, וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר שִׁית. וְנִבְרַכְו בְּךָ כָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה הָא שְׁבַע. פִּינּוֹן דְּאֲתַבְּרַכְו בְּאֵלִין שְׁבַע בְּרַכְאוֹ, מַה כְּתִיב וַיִּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי לְנַחֲתָא לְהָאִי עֲלָמָא כְּמָה דְּאֲתַפְקֵדָא.

מִיָּד וַיִּלְךְ אֲתוֹ לוֹט. דָּא אִיהוּ נָחֵשׁ דְּאֲתַלְטֵיָא וְאֲתַלְטֵיָא עֲלָמָא בְּגִיגִיָּה דְּאִיהוּ קָאִים לְפַתְחָא לְאַסְטָאָה לְגוּפָא, וְלֹא תַפְעוֹל נְשַׁמְתָּא פּוֹלְחָנָא דְּאֲתַפְקֵדַת עַד דִּיעַבְרוּן עֲלָה בְּהָאִי עֲלָמָא תְּלַת עֶשֶׂר שְׁנִין, דְּהָא מִתְרִיסַר שְׁנִין וְלַעֲיֵלָא נְשַׁמְתָּא אֲתַעֲרַת לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא דְּאֲתַפְקֵדַת הָדָא הוּא דְּכְתִיב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמִשׁ תְּרִיסַר אַנּוּן (וּתְרִין עֲלָאִין עֲלִיָּהוּ אַרְבַּע סְרִי אַנּוּן).

וְכַדִּין אֲתַחֲזִיאַת נְשַׁמְתָּא בְּהָאִי עֲלָמָא. דְּאִיהִי אֲתָיָא מִחֲמַשׁ שָׁנִים דְּאַנּוּן ת"ק פְּרַסֵי דְּאֵילְנָא דְּחִיִּי. וְשִׁבְעִים שָׁנָה דָּא אִיהוּ הַהוּא אֵילְנָא מִמֶּשׁ דְּאִיהוּ שְׁבִיעֵאָה לְדַרְגִין וְשִׁבְעִין שָׁנָה אֲתַקְרִי. פְּדִין נְפֻקַת מִהַהוּא זוֹהֲמָא דְּנַחֲשׁ וְעֵאלַת בְּפּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא הָדָא הוּא דְּכְתִיב בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן (יְמִי ע' שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מִהַהוּא אַרְבַּע סְרִי) מִהַהוּא רוּגְזָא וְתוּקָפָא דְּהַהוּא (שָׁטוֹ) נַחֲשׁ דְּהָיָה אֲסֻטִי לִיָּה עַד הַשְּׁתָּא לְגוּפָא וְשִׁלְטָא עֲלוּי.

בְּאֵילְנָא שְׁלֵטָא עֲרָלָה תְּלַת שְׁנִין. בְּכַר נֶשׁ תְּלַת סְרִי שְׁנִין דְּאַקְרוּן שְׁנֵי עֲרָלָה, פִּינּוֹן דְּאַעֲבַרוּ עַל גּוּפָא אַנּוּן שְׁנִין וְאֲתַעֲבַרַת (ר"א וְאֲתַעֲרַת) נְשַׁמְתָּא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא קְדִישָׁא, פְּקִידַת לְגוּפָא לְרַעוּתָא טְבָא, לְכַפּוּף לְהַהוּא נַחֲשׁ דְּהָא לֹא יְכִיל לְשִׁלְטָאָה בְּמָה דְּהוּי, דְּכְתִיב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ וְגו' (אַבְרָם דָּא י' אֶת שְׂרֵי דָא ה' י' דָּא

וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל. זֹו בְּרַכָּה אַחַת. וְאַבְרָכְךָ - שְׁתִּים. וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ - שְׁלֹשׁ. וְהָיָה בְּרַכָּה - אַרְבַּע. וְאַבְרָכָה מְבַרְכִיךָ - חֲמִשׁ. וּמְקַלְלֶךָ אָאוּר - שֵׁשׁ. וְנִבְרַכְו בְּךָ כָּל מְשַׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה - הִנֵּה שְׁבַע. פִּינּוֹן שְׁתַּבְּרַךְ בְּשִׁבְעַת הַבְּרַכּוֹת הַלְלוּ, מַה כְּתוּב? וַיִּלֶךְ אַבְרָם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לְרִדַת לְעוֹלָם הַזֶּה כְּפִי שְׁהַצְטוּהָ.

מִיָּד וַיִּלְךְ אֲתוֹ לוֹט. זֶה הַנַּחֲשׁ שְׁתַּתְקַלֵּל וְהַתְקַלֵּל הָעוֹלָם בְּגִלְלוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד לְפַתַח לְהַסְטִין לְגוּף, וְלֹא תַפְעַל הַנְּשַׁמָּה עֲבוּדָה שְׁהַצְטוּתָה עַד שְׁיַעֲבְרוּ עֲלֶיהָ בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שְׁהֵרִי מִשְׁנַיִם עֶשֶׂר שָׁנִים וּמַעֲלָה מִתְעוֹרְרַת הַנְּשַׁמָּה לְעַבְדָּא אֶת הָעֲבוּדָה שְׁהַצְטוּתָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב. וְאַבְרָם בֶּן חֲמִשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שְׁבַע וְחֲמִשׁ הֵם שָׁנִים עֶשֶׂר [וְשְׁנֵי עֲלוּיִים עֲלֶיהֶם - אַרְבַּעַת עֶשֶׂר הֵם].

וְאִזְ נִרְאִית הַנְּשַׁמָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁהִיא בְּאָה מִחֲמַשׁ שָׁנִים שְׁהֵם ת"ק פְּרַסוֹת שֶׁל עֶץ הַחַיִּים. וְשִׁבְעִים שָׁנָה - זֶהוּ אוֹתוֹ אֵילָן מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא שְׁבִיעֵי לְדַרְגּוֹת וְנִקְרָא שְׁבַעִים שָׁנָה. אִזְ יוֹצֵאת מֵאוּתָה זֶהְמַת הַנַּחֲשׁ, וְנִכְנַסַת לְעֲבוּדָה הַקְדוּשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתוּב בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן [יְמִי שְׁבַעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מֵאוּתָם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מֵאוּתוֹ הַרְגֵז וְהַתְקַף שֶׁל [הַשָּׁטָן] הַהוּא הַנַּחֲשׁ שְׁהִיָּה מְסִית אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁו אֶת הַגּוּף וְשׁוֹלֵט עֲלוּי.

בְּאֵילָן שׁוֹלֵטַת עֲרָלָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים. בְּאֶדָם שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שְׁנַקְרָאִים שְׁנֵי עֲרָלָה. פִּינּוֹן שְׁעַבְרוּ עַל הַגּוּף אוֹתָן הַשָּׁנִים וְהַתְעַבְרָה [ר"א וְהַתְעוֹרְרָה] הַנְּשַׁמָּה לְעַבְדָּא אֶת עֲבוּדַת הַקְדוּשׁ, הִיא מְצוּיָה אֶת הַגּוּף לְרַצּוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנַּחֲשׁ שְׁהִנֵּה לֹא יְכוּל לְשִׁלְטַת כְּמוֹ שְׁהִיָּה, שְׁכַתוּב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ וְגו' [אַבְרָם וְי' אֶת שְׂרֵי וְי' ה' וְי' הַנְּשַׁמָּה לְנְשַׁמָּה, הוּא וְכַר. ה' וְי' הַנְּשַׁמָּה שֶׁל הַנַּחֲשׁ]. זֶה הַגּוּף, שֶׁהוּא

אצל הנשמה כמו נקבה אצל הזכר. ואת לוט בן אחיו - זה (יצר הרע) הנחש שלא זו כל כף מן הגוף, משום הדבקות של הגוף לא כל כף זזים (הזמן ההוא) ממנו. אבל התעוררות הנשמה תמיד מלקה אותו ומתרה בו ומוכיחה אותו ומכניעה אותו בעל כרחו, ולא יכול לשלט.

ואת כל רכושם אשר רכשו - אלו המעשים הטובים שעושה אדם בעולם הזה בהתעוררות של הנשמה. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אותה הנפש שהיתה בראשונה בדבקות בחכרות של הערלה ההיא עם הגוף ותקן אותה לאחר מפן, שהרי אחר שלש עשרה שנים ומעלה, כשהנשמה מתעוררת לתקן את הגוף, שניהם מתקנים את אותה הנפש שמשתפת עם חזק הנחש ויתשוקתו הרעה. זהו שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל זה הנשמה מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בחזק בשעבוד של תשובה (נ"א בשעבוד של תורה, ונושף אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות כדי שלא יתגבר על הרוח כבראשונה). זהו שכתוב ויעבר.

(ע"כ סתרי תורה).

רבי שמעון אמר, ואעשף לגוי גדול - מצד הימין. ואברכה - מצד השמאל. ואגדלה שמך - מצד האמצע. והיה ברכה - מצד של ארץ ישראל. הנה פאן פסא של ארבעה עמודים שכלם כלולים באברהם. מפאן והלאה ברכות לאחרים שנונים מפאן, שכתוב ואברכה מברכה. ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחת האדמה.

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב לך לך מארצה וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

נשמתא לנשמתא והוא זכר. ה' דא נשמתא נוקבא). דא גופא, דאיהי לגבי נשמתא פנוקבא לגבי דכורא. ואת לוט בן אחיו דא (יצר הרע) נחש דלא אעדי כל כף מן גופא, בגין דדבקותא דגופא לא אעדיו כל כף (ומנא ההוא) מניה, אבל אתערוותא דנשמתא אלקי ליה תדיר ואתרי ביה ואוכח ליה וכפיף ליה על פרחיה ולא יכול לשלטאה.

ואת כל רכושם אשר רכשו אלין עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא באתערוותא דנשמתא. ואת הנפש אשר עשו בחרן, ההוא נפש דהות בקדמיתא בדבקותא פחכרותא דהיא ערלה בהדי גופא ואתקין לה לבתר, דהא לבתר דתליסר שנין ולעילא דנשמתא אתערת לאתקנא לגופא, תרווייהו מתקנין לההיא נפש דמשתתפא בתוקפא דנחש ותאוכתיה בישא הדא הוא דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן. ועם כל דא נשמתא אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בתוקפא בשעבודא דתשובה (נ"א בשעבודא דאורייתא, ואמשוד ליה לגבי בתי כנסיות ובתי מדרשות בגין דלא יתגבר על הרוח כדבדמיתא) הדא הוא דכתיב ויעבור (עד כאן סתרי תורה).

רבי שמעון אמר ואעשף לגוי גדול מסטרא דימינא. ואברכה מסטרא דשמאלא ואגדלה שמך מסטרא דאמצעיתא. והיה ברכה מסטרא דארעא דישראל. הא הכא כרסייא דארבע סמכין דכלהו כלילן ביה באברהם, מפאן ולהלאה ברכאן לאחרני דמתזני מהכא דכתיב ואברכה מברכיה (דף ע"ב) ומקללך אאר ונברכו כך כל משפחות האדמה.

רבי אלעזר הוה יתיב קמיה דרבי שמעון אבוי, והוי עמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר ליה רבי אלעזר לרבי שמעון אבוי, האי דכתיב לך לך מארצה

שמעון אביו, והיה עמו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי חזקיה. אמר לו רבי אלעזר לרבי שמעון אביו, זה שכתוב לך לך מארצה וממולדתך, פיון שכלם יצאו ללכת, למה לא נאמר לו שכלם

יצאו? שהרי אף על גב שתרח
היה עובד לעבודה זרה, פיון
שתתעורר בהתעוררות טובה
לצאת עם אברהם, וראינו
שתקדוש ברוך הוא מרצה
מתשובת הרשעים, והתחיל
לצאת, למה לא כתוב לכו לכם?
למה לאברהם לבדו לך לך?

אמר לו רבי שמעון, אם תאמר
שתרח, כשיצא מאור פשדים, זה
היה כדי לחזור בתשובה - לא
כך! אלא כשיצא, יצא להנצל,
שכל בני ארצו רצו להרג אותו.
פיון שראו שנצל אברהם, היו
אומרים לתרח: אמה הוא שהיית
מטעה אותו בפסילים הללו.
ומתוך ההפחדה שלהם יצא
תרח. פיון שהגיע לתרו, לא יצא
משם אחר כך, שכתוב וילך
אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך
אתו לוט. ואלו תרח לא כתוב ו

ולך אלא ויצא.

פתח ואמר, (איוב לח) וימנע
מרשעים אורם וזרוע רמה
תשבר. הפסוק הזה הקימוהו,
אבל וימנע מרשעים אורם - זה
נמרוד ובני דורו שיצא אברהם
מהם, שהיה אורם. וזרוע רמה
תשבר - זה נמרוד.

דבר אחר וימנע מרשעים אורם
- זה תרח ובני ביתו. אורם - זה
אברהם. לא כתוב האור אלא
אורם, שהיה עמהם. וזרוע רמה
תשבר - זה נמרוד, שהיה מטעה
אחריו את כל בני העולם,
ומשום כך כתוב לך לך, כדי
להאיר לך ולכל אותם שיצאו
ממך מכאן והלאה.

עוד פתח ואמר, (שם לו) ועתה לא
ראו אור בהיר הוא בשחקים
ורוח עברה ותטהרם. ועתה לא
ראו אור - מתי? בשעה שאמר
הקדוש ברוך הוא לאברהם לך
לך מארצך וממולדתך ומבית

וממולדתך, פיון דכלהו נפקו למהך, אמאי
לא אתמר ליה דכלהו יפקון. דהא אף על גב
דתרח הוה פלח לעבודה זרה. פיון דאתער
באתערותא טב למיפק בהדיה דאברהם,
וחמינן דקדשא בריך הוא אתרעי בתיובתא
דחייביא ושרא למיפק אמאי לא כתיב לכו
לכם, אמאי לאברהם בלחודוי לך לך.

אמר ליה רבי שמעון, אי תימא דתרח כד
נפק מאור פשדים בגין לאהדרא
בתשובה הוה, לאו הכי. אלא כד נפק
לאשתזבא נפק, דהווי כלהו בני ארעיה בעאן
למקטליה. פיון דחזו דאשתזיב אברהם הווי
אמרי ליה לתרח, אנת הוא דהוית מטעי לן
באלין פסילין, ומגו דחלא דלהון נפק תרח,
פיון דמטא לתרו לא נפק מתמן לבתר,
דכתיב וילך אברהם כאשר דבר אליו ה' וילך
אתו לוט, ואילו תרח לא כתיב (בית וולך, אלא ויצא).

פתח ואמר (איוב לח) וימנע מרשעים אורם
וזרוע רמה תשבר. האי קרא אוקמוהו,
אבל וימנע מרשעים אורם, דא נמרוד ובני
דריה דנפק אברהם מנייהו דהוה אורם.
וזרוע רמה תשבר, דא נמרוד.

דבר אחר וימנע מרשעים אורם, דא תרח
ובני ביתיה. אורם, דא אברהם. האור
לא כתיב אלא אורם דהוה עמהון. וזרוע
רמה תשבר, דא נמרוד דהוה מטעי אבתריה
כל בני עלמא, ובגין כך כתיב לך לך. בגין
לאנהרא לך ולכל אנון דיפקון מינה מפאן
ולהלאה.

תו פתח ואמר, (איוב לו) ועתה לא ראו אור
בהיר הוא בשחקים ורוח עברה
ותטהרם. ועתה לא ראו אור, אימתי, בשעתא
דאמר קדשא בריך הוא לאברהם לך לך

אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים - שְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהַדְבִּיק אֶת אַבְרָהָם בְּאוֹר הַהוּא שְׂלֹמְעֵלָה וְלִהְיִיר שֵׁם. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם - שְׁהִירי אַחַר כֵּן שָׁבוּ בְּתֻשׁוּבָה תְּרוּחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ). בְּנֵי בֵיתוֹ (נ"א בְּנֵי עִירוֹ), שְׁפָתוֹב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֵן. תְּרוּחַ, שְׁפָתוֹב וְאֶתָּה תְּבוּא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה'. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, בֵּא רְאָה, שְׁהִירי לֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', אֵלָא וַיִּלְךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְךָ לְךָ, שְׁהִירי בְּרֵאשׁוֹנָה עָשׂוּ יִצְיָאָה, שְׁפָתוֹב וַיֵּצֵאוּ אֶתָּם מֵאוֹר כְּשָׂדִים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנַעַן. וְעַכְשָׁו כְּתוּב וַיִּלְךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' - שְׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת כָּל הַהִבְטָחוֹת. וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט - שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדֵי לְלַמֵּד מִמֶּעֶשְׂוֵי, וְעַם כָּל זֶה לֹא לְמַד כָּל זֶה. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׁלוֹמְדִים דְּרַכִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּדֵי לְלֶכֶת בְּהֵם וְלִירָא מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שְׁעִתִּיד אָדָם לְתַת דִּין וְחֻשְׁבוֹן לְקְדוּשׁ - בְּרוּף-הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ. אֲכַל בֵּא רְאָה, בַּיּוֹם הַהוּא שְׁנִשְׁלָמִים יָמִי הָאִישׁ לְצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁהַגּוֹף נִשְׁפָּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לְהַפְרֵד מִמֶּנּוּ, אִזּוּ נִתְּנָת רְשׁוֹת לְאָדָם לְרֵאוֹת מַה שְׁלֹא הִיתָה לוֹ רְשׁוֹת לְרֵאוֹת בְּזִמְן שֶׁהַגּוֹף שֶׁלֹּט וְעַמֵּד עַל בְּרִיו.

וְאִזּוּ עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֵשָׁה שְׁלִיחִים וּמְחַשְׁבִּים יָמִיו וְחֻטְאָיו וְכָל מַה שְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדָה עַל הַכָּל בְּפִיּוֹ, וְאַחַר כֵּן הוּא חוֹתֵם

מֵאֶרְצָךְ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בְּהִיר הוּא בְּשַׁחֲקִים. דְּבַעַא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאֲדַבְקָא לִיה לְאַבְרָהָם בְּהוּא אוֹר דְּלֵעִילָא וְלֹאֲנַהֲרָא תְּמָן. וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם. דְּהָא לְבַתֵּר תְּבוּ בְּתֻשׁוּבָא תְּרוּחַ וְכָל בְּנֵי בֵיתִיה (נ"א וְכָל בְּנֵי מַאתִיָּה). בְּנֵי בֵיתִיה (נ"א בְּנֵי מַאתִיָּה) דְּכְתִיב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֵן. תְּרוּחַ, דְּכְתִיב וְאֶתָּה תְּבוּא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגו'.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י'. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר תָּא חֲזִי, דְּהָא לֹא פְתִיב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י'. אֵלָא וַיִּלְךְ. כְּמָה דְּאֵת אָמַר לְךָ לְךָ, דְּהָא יִצְיָאָה בְּקַדְמִיתָא עֲבָדוּ דְּכְתִיב וַיֵּצֵאוּ אֶתָּם מֵאוֹר כְּשָׂדִים לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנַעַן, וְהִשְׁתָּא כְּתִיב וַיִּלְךְ וְלֹא פְתִיב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו י', דְּאֲבָטַח לִיה בְּכֻלְהוּ הַבְּטָחוֹת. וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט, דְּאֵתְחַבֵּר עִמִּיה בְּגִין לְמִילַף מַעוּבְדוּי, וְעַם כָּל דָּא לֹא אוֹלִיף פּוֹלִי הָאִי. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר זְפֹאִין אַנּוּן צְדִיקָיָא דְּאוֹלְפִי אֶרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְמִיהָךְ בְּהוּ וְלְדַחֲלָא מְנִיה מַהֲהוּא יוֹמָא דְּדִינָא דְּזִמְיָן בְּר נֶשׁ לְמִיהָב דִּינָא וְחוּשְׁבָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (אִיב לז) בְּיַד כָּל אָדָם יִחְתּוּם לְדַעַת כָּל אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂהוּ הָאִי קְרָא אוּקְמוּהָ. אֲכַל (דף עט ע"א) תָּא חֲזִי בְּהוּא יוֹמָא דְּאֲשְׁלִימוּ יוֹמוֹי דְּבֵר נֶשׁ לְאֶפְקָא מַעְלָמָא, הַהוּא יוֹמָא דְּגוּפָא אֲתַבֵּר וְנִפְשָׁא בְּעִיָּא לְאֵתְפָּרְשָׁא מְנִיה, כְּדִין אֲתִיִּיהִיב רְשׁוֹ לְבֵר נֶשׁ לְמַחְמִי מַה דְּלֹא הוּה לִיה רְשׁוֹ לְמַחְמִי בְּזִמְנָא דְּגוּפָא שְׁלֵטָא וְקָאִים עַל בְּרִיָּיה.

וְכַדִּין קְיָיְמִי עָלִיהָ תְּלַת שְׁלִיחֵן וְחֻשְׁבֵי יוֹמוֹי וְחוּבּוֹי וְכָל מַה דְּעַבֵּד בְּהָאִי עְלָמָא, וְהוּא אוֹדֵי עַל כְּלָא בְּפוּמִיהָ,

עליו בידו. זהו שכתוב ביד כל אדם יחתום. ובידו כלם יחתום לידן אותו [פאותו ר"א בוח] העולם על הראשונים ועל האחרונים, על חדשים ועל ישנים, לא נשכח אחד מהם. זהו שכתוב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אותם המעשים שעשה בעולם הזה בגוף ורוח, כף גם נותן חשבון בגוף ורוח בטרם יצא מן העולם בא ראה כמה הרשעים קשי ערף בעולם הזה, כף גם אפלו בשעה שרוצים לצאת מן העולם הזה הם קשי ערף. משום כף אשרי האיש שלומד בעולם הזה את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי ללכת בהם. והרשע, אף על פי שמסתכל באלו [נ"א שמשטרל עם] הצדיקים, מקשה ערף ולא רוצה ללמד. ומשום כף יש לצדיק להחזיק בו. ואף על גב שהרשע מקשה ערף הוא, לא יעזב אותו, ויש לו להחזיק בידו ולא יעזב אותו. פי אם יעזב אותו, ילך ויחריב את העולם.

בא ראה מאלישע שדחה את גיחזי. וכן באברהם - כל פעם שלוט היה עמו, לא התחבר עם הרשעים. פינן שנפרד ממנו, מה כתוב? ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן. וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתוב אחר כף? ואנשי סדום רעים וחטאים לוי מאד.

אמר רבי אבא, זה שאמרת וילך אברהם ולא כתוב ויצא אברהם - זה יפה. אבל בסוף הפסוק מה כתוב? בצאתו מתרן. אמר רבי אלעזר, כתוב מתרן, והיציאה ההיא מארץ מולדתו היתה בראשונה.

ויקח אברהם את שרי אשתו. מה זה ויקח? אלא משך אותה בדברים נעימים, משום שאין רשות לאדם להוציא את אשתו

ולכתר הוא חתים עליה בידיה, הדא הוא דכתיב ביד כל אדם יחתום, ובידיה פלהו חתימין למידן ליה (בסהוא ר"א בטהאי) עלמא על קדמאי ועל בתראי על חדתי ועל עתיקי לא אתנשי חד מנייהו, הדא הוא דכתיב לדעת כל אנשי מעשהו. וכל אנון עובדין דעבד בהאי עלמא בגופא ורוחא הכי נמי יהיב חושבנא בגופא ורוחא עד לא יפוק מעלמא. תא חזי, כמה דחייביא אקשי קדל בהאי עלמא הכי נמי אפלו בשעתא דבעי לנפקא מהאי עלמא אקשי קדל. בגין כף זפאה הוא בר נש דיליף בהאי עלמא ארחוי דקדשא בריך הוא בגין למיהו בהו. וחייבא אף על גב דאסתפל בהני (נ"א דאשתפל בחדרי) צדיקייא אקשי קדל ולא בעי למילף. ובגין כף אית ליה לצדיקא למתקף ביה ואף על גב דחייבא אקשי קדל הוא לא ישבוק ליה ואית ליה לאתקפא בידיה ולא ישבוק ליה, דאי ישבוק ליה יהו ויחריב עלמא.

תא חזי, מן אלישע דדחה לגחזי. וכן באברהם כל זמנא דהוה לוט בהדיה לא אתחבר בהדי רשיעיא, פינן דאתפרש מגיה מה כתיב ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, וכתוב ויאהל עד סדום. מה כתיב בתריה ואנשי סדום רעים וחטאים לוי מאד.

אמר רבי אבא האי דאמרת וילך אברהם ולא כתיב ויצא אברהם שפיר הוא. אבל סופא דקרא מה פתיב בצאתו מתרן. אמר רבי אלעזר מתרן פתיב וההיא יציאה מארץ מולדתו הות בקדמיתא:

ויקח אברהם את שרי אשתו. מהו ויקח, אלא אמשיף לה במלי מעלייתא, בגין דלית ליה רשו לבר נש לאפקא אתתיה למיהו

ללכת לארץ אחרת ללא רצונה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את הלויים. ומשום כך ויקח אברהם. משך אותה בדברים והודיע לה את דרכי בני הדור כמה הם רעים. ומשום כך ויקח אברהם את שרי אשתו.

ואת לוט בן אחיו. מה ראה אברהם להדביק עמו את לוט? אלא משום שצפה ברוח הקדש שעתיד לצאת ממנו דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן - אלו הגרים והגרות שתקנו את נפשותם. אברהם מגיר אנשים, ושרה מגירת נשים, ומעלה עליהם כאלו עשו אותם.

אמר רבי אבא, אם כך, כמה בני אדם היו, אם תאמר שכלם הלכו עמו? אמר רבי אלעזר, כן, (ומשום שכלם ד"א ומשום כך כלם) האנשים שהיו הולכים עמו, כלם נקראו עם אלהי אברהם. והיה עובר בארץ ולא היה פוחד, שכתוב ויעבר אברהם בארץ.

אמר לו רבי אבא, אם היה כתוב והנפש אשר עשו בחרן - הייתי אומר כך. אלא כתוב ואת הנפש את - לרבות את הזכות של כל הנפשות שהיו הולכות עמו. שכל מי שמזכה את האחר, אותה הזכות תלויה בו ולא זזה ממנו. מנין לנו? שכתוב ואת הנפש אשר עשו בחרן. הזכות של אותן הנפשות היתה הולכת עם אברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון, מה הטעם שהתגלות הראשונה שהתגלה הקדוש ברוך הוא על אברהם פותחת בלך לך, שהרי עד כאן לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא. מה הטעם פתח בלך לך?

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

בארעא אחרא בלא רעותא דילה. וכן הוא אומר (במדבר כ) קח את אהרן (במדבר ג) קח את הלויים. ובגין כך ויקח אברהם משיך לה במלין ואודע לה ארחהיהון דאנון בני דרא כמה בישין. ובגין כך ויקח אברהם את שרי אשתו. ואת לוט בן אחיו. מה חמא אברהם לדבקה עמיה לוט, אלא בגין דצפה ברוח הקדש דזמין למיפק מניה דוד. ואת הנפש אשר עשו בחרן. אלין גרים וגירות דאתקינו נפשיהו, אברהם מגיר גוברין ושרה מגיירת נשין ומעלה עליהון כאלו עבדו להון.

אמר רבי אבא אי הכי כמה בני נשא הוו, אי תימא דכלהו אזלו עמיה. אמר רבי אלעזר אין. (ובגין פלהו ד"א ובגין כך פלהו) בני נשא דהוו אזלין עמיה פלהו אקרונ (דף עט ע"ב) עם אלהי אברהם. והיה מעבר בארעא ולא הוה דחיל דכתיב ויעבר אברהם בארץ.

אמר ליה רבי אבא אי הוה כתיב והנפש אשר עשו בחרן הוה אמינא הכי, אלא ואת הנפש פתיב, את לאסגאה זכותא דכלהו נפשאן דהוו אזלי עמיה, דכל מאן דמזכה לאתרא ההוא זכותא תליא ביה ולא אעדי מניה, מנלן דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן, זכותא דאנון נפשן הוה אזיל עמיה דאברהם.

לך לך. אמר רבי שמעון מאי טעמא דגלוניא קדמאה דאתגלי קדשא בריך הוא עליה דאברהם פתח בלך לך, דהא עד הכא לא מליל עמיה קדשא בריך הוא, מאי טעמא פתח לך לך. אלא הא קאמרו דרמז בחושבניה מאה דהא למאה שנין אתייליד ליה בר.

לך? אלא זה אמרו שרמז בחשבוננו מאה, שהרי למאה שנים נולד לו בן.

אָבֵר בַּא תְּרָאָה, כָּל מַה שְּׁעֵשָׂה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ, הַכֹּל
הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה. מִשׁוּם
שֶׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה דְבוּק בְּקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ הוּא אִז כְּרֵאוּי, אָמַר לוֹ לָךְ
לָךְ. וְזֶה רִמּוֹז לְמִקּוּם הַהוּא
שֶׁצְרִיךְ לְהִתְקַרֵב עִם הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהִיא הַדְרָגָה
הַרְשׁוּנָה לְהַכְנִס לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, מִשׁוּם כֶּף לָךְ לָךְ.

וּבְהִרְגָה הַזֶּה לֹא יִכּוֹל אַבְרָהָם
לְהִאָחֵז בָּהּ עַד שִׁיכַנְס לְאַרְץ,
שֵׁשׁ יִקְבַּל אֶת הַדְרָגָה הַהִיא.
כְּמוֹ כֵּן כְּתוּב (שְׁמוֹאל-ב ב) וַיִּשְׁאַל
דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת
מִעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' עֲלֵה
וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר
חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן שָׁמַת שְׂאוּל
וְהַמְלָכוֹת רְאוּיָה לְדָוִד, לָמָּה לֹא
קָבַל אֶת הַמְלָכוֹת מִיַּד עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל?.

אָרְאָה הַכֹּל הוּא סוּד שֶׁל חֻכְמָה,
מִשׁוּם שֶׁדָּוִד אֵין לוֹ לְקַבֵּל
מְלָכוּת אֲלֵא עַד שִׁיִּתְחַבֵּר עִם
הָאֲבוֹת שֶׁהֵם בְּחֵבְרוֹן, וְאִז יִקְבַּל
בָּהֶם מְלָכוּת. וְעַל כֵּן הִתְעַכֵּב שָׁם
שִׁבְעַת שָׁנִים, כְּדֵי שִׁיִּקְבַּל מְלָכוּת
כְּרֵאוּי, וְהַכֹּל בְּסוּד הַחֻכְמָה וְכֵדֵי
שִׁיִּתְקַן אֶת מְלָכוּתוֹ. כְּמוֹ כֵּן
אַבְרָהָם לֹא נִכְנַס לְבְרִיתוֹ שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנִּכְנַס
לְאַרְץ.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיַּעֲבֵר אַבְרָם
בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר? וַיֵּלֶךְ הֲיָה צְרִיךְ
לְהִיּוֹת! אֲלֵא כָּאֵן הוּא רִמּוֹז הַשֵּׁם
הַקְדוּשׁ שֶׁנִּחְתַּם בּוֹ הָעוֹלָם
בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיוֹת חֻקוֹת
שֶׁכָּלָן בְּשֵׁם הַזֶּה. כְּתוּב כָּאֵן
וַיַּעֲבֵר, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת לד) וַיַּעֲבֵר
ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן כְּתוּב,
וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ, וְכְתוּב שֵׁם
(שם לא) אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא
רִמּוֹז לְקִנְשַׁת הָאָרֶץ שֶׁבָּאָה

אָבֵר תָּא חֲזִי, כָּל מַה דְּעָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּאַרְעָא כְּלָא רְזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ,
בְּגִין דְאַבְרָהָם לֹא הָוָה דְבִיק בֵּיה בְּקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא כְּדִין כְּדָקָא חֲזִי, אָמַר לִיה לָךְ לָךְ,
וְדָא רִמּוֹז לְהַהוּא אֲתֵר דְבָעֵי לְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְיָה
דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאִיהוּ דְרָגָא קְדָמָאָה
לְאַעֲלָא לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֶּף לָךְ לָךְ.
וְהִיא דְרָגָא לֹא יִכּוֹל אַבְרָהָם לְאַתְאַחַדָּא בֵּיה
עַד דְיִיעוּל לְאַרְעָא דְתַמָּן יִקְבַּל לִיה

לְהַהוּא דְרָגָא, כְּגוֹוֹנָא דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹאל ב ב)
וַיִּשְׁאַל דָּוִד בֵּינִי לְאִמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאַחַת עָרֵי
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יְיָ עֲלֵה וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֶעֱלֶה
וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. וְכִי כִיּוֹן דְמִית שְׂאוּל
וּמְלָכוּתָא אֲתַחֲזִי לְדָוִד אֲמַאי לֹא קָבִיל
מְלָכוּתָא מִיַּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

אָרְאָה כְּלָא רְזָא דְחֻכְמָתָא אִיהוּ, בְּגִין דְדָוִד
לִית לִיה לְקַבֵּל מְלָכוּתָא אֲלֵא עַד
דִּיתְחַבֵּר בְּאַבְהֵן דְאַנּוּן בְּחֵבְרוֹן וְכְדִין בְּהוּ
יִקְבַּל מְלָכוּתָא. וְעַל דָּא אֲתַעֲכַב תַּמָּן שִׁבְעַת
שָׁנִין בְּגִין דִּיקְבַּל מְלָכוּתָא כְּדָקָא יְאוּת וְכְלָא
בְּרָזָא דְחֻכְמָתָא וּבְגִין דִּיתְקַן מְלָכוּתֵיהּ.
כְּגוֹוֹנָא דָּא אַבְרָהָם לֹא עָאֵל בְּקִיּוּמָא דְקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַד דְעָאֵל לְאַרְעָא.

חֲמִי מַה כְּתִיב וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאַרְץ. וַיַּעֲבֵר
וַיֵּלֶךְ מִיבְעֵי לִיה, אֲלֵא הֵכָא הוּא רִמּוֹז
שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְחַתִּים בֵּיה עֲלָמָא בְּשִׁבְעִין
וּתְרִין אֲתוּוֹן גְּלִיפֵן דְכְּלָהוּ בְּשְׁמָא דָּא. כְּתִיב
הֵכָא וַיַּעֲבֵר וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לד) וַיַּעֲבֵר יְיָ עַל
פְּנֵיו וַיִּקְרָא:

בְּסִפְרָא דְרַבִּי יִיסָא סָבָא כְּתִיב הֵכָא וַיַּעֲבֵר
אַבְרָם בְּאַרְץ וְכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת לג) אֲנִי
אַעֲבִיר כָּל טוֹבִי. וְהוּא רִמּוֹז לְקְדוּשָׁה דְאַרְעָא
דְאַתִּי מֵאַתֵּר עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי. עַד מְקוּם

ממקום עליון פראוי. עד מקום שכם עד אלון מורה, מצד זה ר"א ל"ג שלמטה] לצד זה פראוי. והפנעני אז בארץ, הרי נתבאר שעד כעת שולט הנחש הרע שהתקלל והביא קללות על העולם, שפתיב (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו, וכתוב (בראשית ו) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ושם התקרב אברהם לקדוש-ברוך הוא. מה כתוב? וירא ה' אל אברהם. פאן התגלה לו מה שלא היה יודע אותו הכח העמק ששולט על הארץ. ומשום כך וירא, מה שהיה מכסה ממנו.

ואז ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו. ביון שאמר לה', מה זה הנראה אליו? אלא פאן התגלתה לו אותה הדרגה ששולטת על הארץ, ונכנס בה והתקיים בה.

ויעתק משם ההרה. משם ידע הר ה' וכל הדרגות הנטועות במקום הזה. ויט אהלה, כתוב בה"א. פרש פרישה וקבל מלכות שמים בכל הדרגות שאחוזות בו, ואז ידע שהקדוש ברוך הוא שולט על הכל, ואז בנה מזבח. ושני מזבחות היו, משום שכאן התגלה לו שהרי הקדוש ברוך הוא שולט על הכל, וידע החכמה העליונה מה שלא היה יודע מלפני כן. ובנה שני מזבחות - אחד לדרגה הגלויה, ואחד לדרגה הנסתרת.

בא ראה שכף היה פראשונה. כתוב ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו', ואחר כך כתוב ויבן שם מזבח לה' סתם, ולא כתוב הנראה אליו, והכל הוא סוד של חכמה. ואז התעטר אברהם מדרגה לדרגה עד שעלה לדרגתו. זהו שכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. זה הדרום, שהוא חלקו של אברהם, הלוח

שכם עד אלון מורה. מסטרא דא (ר"א ל"ג דלתתא). לסטרא דא כדקא חזי. והפנעני אז בארץ. הא אתמר דעד פדין שלטא חוץא בישא דאתלטיא ואייתי לווטין על עלמא דכתיב, (בראשית ט) ארור פנען עבד עבדים יהיה לאחיו וכתוב, (בראשית ו) ארור אתה מפל הבהמה וגו'. ותמן אתקריב אברהם לגבי קדשא בריך הוא. מה כתוב וירא יי אל אברהם הכא אתגלי ליה מה דלא הוה ידע ההוא חילא עמיקא דשלטא על ארעא. ובגין כך וירא מה (דף ט 9 א"ו) דהוה מתפסי מניה.

וכדין ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו, ביון דאמר ליי מהו הנראה אליו. אלא הכא אתגלי ליה ההוא דרגא דשלטא על ארעא ועאל ביה ואתקיים ביה:

ויעתק משם ההרה. מתמן ידע הר יי וכלהו דרגין דנטיעין בהאי אתר. ויט אהלה בה"א כתיב. פריש פרישו וקביל מלכו שמיא בכלהו דרגין דאחידן ביה. וכדין ידע דקודשא בריך הוא שליט על כלא. וכדין בנה מזבח. ותרין מדבחן הוו, בגין דהכא אתגלי ליה דהא קדשא בריך הוא שליט על כלא וידע חכמה עלאה, מה דלא הוה ידע מקדמת דנא. ובנה תרין מדבחן חד לדרגא דאתגליא וחד לדרגא דאתפסיא.

תא חזי, דהכי הוה בקדמיתא כתיב ויבן שם מזבח ליי הנראה אליו וגו'. ולבתר פתיב ויבן שם מזבח ליי סתם ולא כתיב הנראה אליו. וכלא רזא דחכמתא איהו. וכדין אתעטר אברהם מדרגא לדרגא עד דסליק לדרגיה הדא הוא דכתיב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. דא דרום דהוא חולקיה דאברהם. הלוח ונסוע דרגא בתר דרגא עד

ונסוע דרגה אחר דרגה עד
שעלה לדרום ושם נקשר פראוי,
ועלה לדרגתו של הדרום. פיון
שאברהם התעטר בדרגתו בארץ
הקדושה ונכנס [פארין] לדרגה
הקדושה, אז מה כתוב? ויהי
רעב בארץ, שלא היו יודעים
דיעה להתקרב אל הקדוש ברוך
הוא.

ויהי רעב בארץ, שעד פעת לא
היה הכח שעל הארץ נותן חזק
ומזון על הארץ, משום שטרם
התקדשה [נ"א נתקנה] ולא עמדה
בקיום. פיון שאברהם ראה את
אותו הכח הממנה על הארץ, לא
נתן חזק וכח קדוש פראוי, אז
ויירד אברהם מצרים לגור שם.
מפני ידע אברהם? שכתוב
לזרעך נתתי את הארץ הזאת. אז
ידע אברהם שהנה הארץ לא
נתקנה בתקון קדוש, אלא
בדרגות [דעות] קדושות שיצאו
ממנו. ואז ידע אברהם את סוד
החכמה, שהארץ לא תתקן
בקדושה, אלא כפי שאמרנו.

סתרי תורה

הקדוש ברוך הוא רומז חכמה
עליונה באברהם וביצחק.
אברהם זו הנשמה לנשמה והיא
[ס"א אב ורם], והנשמה הזו היא
שרה. לוט זה הוא הנח"ש וכת
זוגו של הסמא"ל ההוא. רוי"ח
הקדושה זה יצחק. נפ"ש
הקדושה זו רבקה. יצ"ר הרע זו
רוח הבהמה, ועל זה אמר שלמה
בחכמתו [קהלת a] מי יודע רוח בני
האדם העלה היא וגו'. נפש
הבהמית זו הנפש מצד היצר
הרע.

ועל זה אמרו [שהוא] שהנשמה
לנשמה הזו מעוררת את האיש
בירא"ה ובחכמ"ה. הנשמה
מעוררת את האיש בבניה. זהו שכתוב
[אויב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה'
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה

דסליק לדרום ותמן אתקשר פדקא יאות
וסליק לדרגיה דדרום. פיון דאתעטר אברהם
בדרגוי בארעא קדישא ועאל [בארעא] בדרגא
קדישא, פדין מה כתיב ויהי רעב בארץ. דלא
הווי ידעי ידיעה לקרבא לגבי דקדשא בריך
הוא :

ויהי רעב בארץ, דעד פען לא הוה חילא
דעל ארעא יהיב תקפא ומזונא על
ארעא, בגין דעד לא אתקדשת [נ"א אתתקנת] ולא
קיימא בקיומא. פיון דחמא אברהם דהא
ההוא חילא דממנא על ארעא לא יהיב
תקפא וחילא קדישא פדקדושי, פדין ויירד
אברהם מצרימה לגור שם. ממנא ידע אברהם,
דכתיב לזרעך נתתי את הארץ הזאת. פדין
ידע אברהם דהא ארעא לא אתתקנא בתקונא
קדישא אלא בדרגין [דעו] קדישין דיפקון
מניה, וכדין ידע אברהם רזא דחכמתא
דארעא לא תתקן בקדושה אלא כדאמרן :

סתרי תורה

קדשא בריך הוא רמזי חכמתא עלאה באברהם וביצחק.
אברהם דא נשמתא לנשמתא ואיהי [ס"א אב ורם],
נשמ"ה דא היא שרה. לוט דא הוא נח"ש וכת זוגיה דההוא
סמאל. רוי"ח קדישא דא יצחק. נפ"ש קדישא דא רבקה.
יצ"ר הרע דא רוח הבהמה, ועל דא אמר שלמה בחכמתיה
[קהלת a] מי יודע רוח בני האדם העולה היא וגו'. נפש
הבהמית דא נפש מסטרא דיצר הרע.

ועל דא אמרו [נ"א דהוא] דאיהי נשמתא לנשמתא אתערא
לגברא בירא"ה ובחכמ"תא, נשמתא אתערא לאיניש
בבניה, הדא הוא דכתיב, [אויב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה'
היא חכמה וגו'. נשמ"תא אתערי בתשוב"ה דאתקרי בניה

מעוררת את האיש בבניה. זהו שכתוב
[אויב כח] ויאמר לאדם הן יראת ה'
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה
הנשמה מעוררת בתשוב"ה שנקראת בניה

ומעוררים את האיש שקולו עולה בתורה, ונקרא תורה שבכתב, והנפש השכלית מתעוררים ממנה מעשים טובים.

ובדגמה הזו ברא את הגוף מארבעה יסודות - אש ורוח ועפר ומים, כמו שהיא נשמה לנשמה, נשמה ורוח ונפש. מים זה זכר, וזהו המים המתוקים של קדשה. ויש מים המאירים שהם יצר הרע. יש אש קדושה נקבה, ויש אש נכריה, אש זרה. ועל זה כתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש, שהיא נקבה מיצר הרע. רוח קדושה היא זכר. יש רוח טמאה, זה יצר הרע, שנאמר (ישעיה יד) כי משרש נחש יצא צפע. יש עפר קדוש ויש עפר טמא.

ועל זה, הנשמה שהיא תשובה, מתגברת באותו הנחש לשבר אותו בשעבוד של תשובה, ומושך אותו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ואותם ארבעת היסודות מתפשטים לכ"ב אותיות, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ.

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם - זה בית הכנסת, מקום דיור השכינה שם, כמו שנאמר (בראשית מח) ואנ"י נתתי לך ש'כים אחד. זו שכינה שראויה לו, הואיל ונקרא צדיק, שהרי הצדק אין דיורה אלא עם צדיק, וזהו עד מקום שכם. עד אלון מורה - אלו בתי מדרשות שלומדים ומורים שם תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ - אז נמתק ונתקן יצר הרע בגוף בעל פרחו.

ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה נקרא כנעני? שמשוכב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה, אחר כך יוצאת מן העולם הזה. אם זוכה -

ואקרי שר"ה. ורו"ח הוא הקו"ל ואתקרי דעת ואתקרי לאיניש די סליק קליה באורייתא, ואתקרי תורה שבכתב, ונפש השכלית אתער מניה עובדין טבין.

ובדוגמא דא ברא גופא מארבע יסודות אש ורוח ועפר ומים כגוונא דהוא נשמתא לנשמתא נשמה ורוח ונפש.

מים דא דכר ודא הוא מים מתיקי דקדושה, ואית מים המאירים דאנון יצר הרע. אית אשא קדישא נוקבא ואית אשא נוכראה אש זרה, ועל דא כתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש, דאיהי נוקבתא מן יצר הרע. רוח קדישא איהו דכר. אית רוח מסאבא דא יצר הרע שנאמר (ישעיה יד) כי משרש נחש יצא צפע. אית עפר קדישא ואית עפר מסאבא.

ועל דא נשמתא דאיהי תשובה אתקיפת ביה בההוא נחש לתברא ליה בשעבודא דתשובה ואמשיף ליה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ואנון ארבע יסודי מתפשטין לעשרין ותריין אתוון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זסשר"ץ. (עד כאן גליון):

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם. דא בי כנישתא אתר דדיורא דשכינתא תמן כמא דאת אמר, (בראשית מח) ואנ"י נתתי לך ש'כים אחד, דא שכינתא דאתחזי ליה הואיל ואתקרי צדיק, דהא צדק לאו דיורה אלא בהדי צדיק, ודא הוא עד מקום שכם. עד אלון מורה אלו בתי מדרשות דאולפין ומורים תמן תורה ברבים.

והכנעני אז בארץ. כדון אתבסס ואתתקן יצר הרע בגופא בעל פרחיה. דסגיאיין שמקן אית ליה, ובגיני כך (אתהדר) אדבר בשמקן סגיאיין. אז בארץ ודאי ואתכפא בהאי, בגין דכדין איהו גופא בזמנא דלא אתעבר מניה ההוא נחש כל כך, בגין דבקותא דגופא כדין הכנעני אז בארץ, אמאי אקרי כנעני, דאסחר גופא לדינין בישין.

ונשמתא קיימא בהאי עלמא כדקא יאות בגין למזכי בה,

ששמות רבים יש לו, ומשום כך (חור) נזכר בשמות רבים. אז בארץ, ודאי, ונכנע בזה, משום שאז הגוף בזמן שלא בטל ממנו אותו הנחש כל כך, משום דבקות הגוף אז הכנעני אז בארץ. למה נקרא כנעני? שמשוכב את הגוף לדינים רעים.

והנשמה עומדת בעולם הזה כראוי כדי לזכות בה, אחר כך יוצאת מן העולם הזה. אם זוכה -

עולה למקומה שמשם יצאה, שכתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה. וכתוב עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

ובעת היא עומדת בין לעלות למעלה ובין לרדת למטה, [שכתוב] בין בית אל ובין העי. אם זוכה - עולה אל מקום המזבח אשר עשה שם וגו'. מי עשה ואיזה מזבח? אלא אשר עשה שם זה הקדוש ברוך הוא, שעשה שם את המזבח הזה ותקן אותו על שתיים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

והמזבח הזה עשה שם בראשונה כאשר נברא העולם העליון, [עליו] הטמיר של כל העולמות, ומיכאל הפהן הגדול עומד ומקריב עליו קרבנות של נשמות. בין שעולה לשם נשמה מה כתוב? ויקרא שם אברהם בשם ה'. הנשמה קוראת שם ונצרת בצרור החיים.

וכ' זה אם צדיק בעולם הזה לתקן הגוף פראוי ולהכניע [ולאמר] החזק של אותו המקלל. עד שנפרד ממנו מה כתוב? ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט [זה יצר הרע], שבכל יום יום בעולם הזה הם מסייעים ומנהיגים את הנשמה, והם מסייעים ומנהיגים את היצר הרע, הם מקטרגים בקטרוג אלו עם אלו, וכל האיברים של הגוף בצער ביניהם, בין הנשמה לאותו הנפש שגלחמים בקרב בכל יום.

מה כתוב? ויאמר אברהם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו, יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא, דא לימינא ודא לשמאלא.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגי אין חייבנא אנון

לבתר פד נפקת מהאי עלמא אי זכאת סלקא לאתרה דנפקת מתמן דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה וכתוב אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה. אהלה בה"א.

והשפתא איהי קיימא בין לסלקא לעילא ובין לנחתא לתתא. (דכתיב) בין בית אל ובין העי. אי זכאת סלקא אל

מקום המזבח, אשר עשה שם וגו'. מאן עשה ומאן מזבח. אלא אשר עשה שם, דא קדשא ברוך הוא. דאיהו עבד תמן האי מזבח ואתקין לה על תריסר אבנין למספר שבטי בני יעקב אשר היה דבר ה' אליו לאמר ישראל יהיה שמך ודאי.

ומזבח דא עשה שם בראשונה פד אתברי עלמא עלאה (עלאה) טמירא לכל עלמין, ומיכאל פהנא רבא קאים ומקריב עלה קרבנין דנשמתין, בין (דף 9 ע"ב) דנשמתא סלקא תמן מה כתיב ויקרא שם אברהם בשם ה', נשמתא קארי תמן ואצירא בצרורא דחיי.

וכל דא, אי זכאה בהאי עלמא לאתקנא גופא כדקא יאות ולאכפניא (ולאספניא) תקפא דההוא לטייא, עד דאתפרשא מניה מה כתיב, ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט (דא יצר הרע), דבכל יומא ויומא בהאי עלמא, אנון סיען ומנהיגין דנשמתא, ואנון סיען ומנהיגין דיצר הרע, אנון בקטרוגא מקטרגין אלין באלין, וכל שייפין דגופא בצערא ביניהו בין נשמתא וההוא נחש דקא מגיחין קרבא בכל יומא.

מה כתיב ויאמר אברהם אל לוט. נשמתא אהדרא לגבי יצר הרע ואמר ליה, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך, סטרין דיילי וסטרין דילך. פי אנשים אחים אנחנו, יצר טוב ויצר הרע קריבין דא בדא, דא לימינא ודא לשמאלא.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. סגי אין חייבנא אנון

מה כתוב? ויאמר אברהם אל לוט. הנשמה חוזרת ליצר הרע ואומרת לו, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך, הצדדים שלי והצדדים שלך, פי אנשים אחים אנחנו. יצר הטוב ויצר הרע קרובים זה עם זה. זה לימין וזה לשמאל.

הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי. רבים הרשעים בעולם, לך ושוטט אחריהם והפרד מעמי.

אם השמאל ואימנה וגו'. ומזכיר אותו ומציק לו בכמה קרבות שעושה עמו בכל יום, עד שכתוב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין שנפרדים זה מזה מה כתוב? אכרם ישב בארץ פנען. מתישבת הנשמה עם אותם הצדיקים בשוב טוב בשלום. ולוט ישב בערי הכפר. אותו המקלל המקטרג הולך לקטרג ולהתחבר במקום שהרשעים שם, שכתוב ויאהל עד סדם. מה כתוב אחריו? ואנשי סדם רעים וחטאים לה' מאד. שם שרוי ושם דיורו בנייהם להתחבר עמהם להסיט אותם ולאבד אותם. (ואברהם במעשים טובים, בתשובה, ובתורה) (חסר) (במעשים רעים).

כיון שנסארת הנשמה בלי מקטרג ונאחר הגוף מאותה הנהמה, מיד הקדוש ברוך הוא משרה את דיורו עמו ויורש נחלה עליונה ותחתונה, ויש לו נחת בין הצדיקים. (תמקלל שהוא בין אותם הרשעים חוטאים עמו, עד שאין פדות לחטאיהם.) (מה כתוב? וישמע אכרם. זו הנשמה שנסארה במהר הגוף. כי נשבה אחיו - זה יצר הרע שנסבה בין אותם הרשעים בחטאים רבים. וירק את חניכיו לידי ביתו - אלו הם הצדיקים שעוקים בתורה, שהם האבירים של הגוף הוריים ללכת עמו. שמה עשר ושלוש מאות - אלו רמ"ח איברי הגוף, ושבעים של סוד הנשמה שיוצאת משם.) בכל מזדרז ללכת לשם לאותם הרשעים להשיב אותם [מהטאים] מחטאייהם. מה כתוב? וירדה עד דן. וירדה אחריהם ומדיע להם את דין העולם שהוא וענש הגיהנם, ולא נותן שנה לעינו ביום ובלילה עד שמוכח אותם את אותם הרשעים, ומשיב אותם בתשובה לקדוש ברוך הוא. מה כתוב? וישב את כל הרקש. השיב אותם בתשובה שלמה פראוי.

עמו, עד שפכניעו בעל פרחו [וא] וממתיק אותו פראוי, והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מפיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכח אותם וירדה אותם על אותו החטא שחטאו עד

בעלמא, זיל ושוט אפתייהו ואתפרש מעמי. אם השמאל ואימנה וגו'. ואוכח ליה ואעיק ליה בכמה קרבין דעביד בהדיה בכל יומא, עד דכתיב ויפרדו איש מעל אחיו.

בין דמתפרשין דא מן דא מה כתיב, אכרם ישב בארץ פנען. אתישבת נשמתא באנון צדיקנא בישובא טב בשלם. ולוט ישב בערי הכפר, ההוא לטיא מקטרגא אזיל לקטרגא ולא תחברא באתר דחייבנא תמן דכתיב ויאהל עד סדם. מה כתיב בתריה ואנשי סדם רעים וחטאים ליה מאד. תמן שריא ושווי דיוריה בנייהו לאתחברא בהו לאסטאע לון ולאוכדא לון. (ואברהם בעובדין טבין בתשובה באורייתא) (חסר) (ס"א בעובדין בישין).

(בין דאשתארת נשמתא כלא מקטרגא ואתרכי גופא מההוא זוטא, מיד קדשא ברוך הוא אשרי דיוריה בהדיה וירית אחסנתא עלאה ותמאה, ואית ליה ניהא בין צדיקנא, וההוא לטיא בין אנון רשיעיא הטאן בהדיה, עד דלא הנה פורקנא לחוביהו).

(מה כתיב וישמע אכרם כי נשבה אחיו. וישמע אכרם דא נשמתא דאשתארת בדכיו בנופא. כי נשבה אחיו, דא יצר הרע דנשבה בין אנון חייבנא בחובין סניאין. וירק את חניכיו לידי ביתו, אלו אנון צדיקנא דלעאן באורייתא דאנון שייפי דגופא וריון למהיך בהדיה שמנה עשר ושלוש מאות, אלו רמ"ח שייפין דגופא, ושבעין, דהוא דנשמתא דנפקא מתמן.) בכללא אזדרז למהיך תמן לגבי אנון חייבנא לאתבא לון (מחוביו) מחוביהו.

מה כתיב וירדה עד דן. רדיף אפתייהו ואודע לון דינא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם, ולא יהיב דמיכו לעיניה ביממא ובלייליא עד דאוכח לון לאנון חייבין ואתיב לון בתויבתא לגבי קדשא ברוך הוא. מה כתיב וישב את כל הרכוש, אתיב לון בתויבתא שלימא כדקא יאות.

וגם את לוט אחיו וגו'. אפלו לההוא יצר הרע אתקף בהדיה עד דאכפנייה בעל פרחיה (ולא) ואמתיק ליה כדקא חזי. פלא אתיב בתויבתא שלימא כדקא יאות. בגין דלא אשתכח יממא ולייליא עד דאוכח לון וירדה לון על ההוא חוכא דחאבו עד דתאבו בתויבתא שלימא כדקא חזי.

וגם את לוט אחיו וגו' - אפלו את אותו יצר הרע מחזיק וממתיק אותו פראוי, והכל משיב בתשובה שלמה פראוי, מפיון שלא ישקט יומם ולילה, עד שמוכח אותם וירדה אותם על אותו החטא שחטאו עד

אֲהַדְרִנָּא לְמִילֵי קַדְמָאֵי דְפִרְשָׁתָא. כְּתִיב (שיר השירים ג) מְצֹאנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר וְגו' (תנן בְּרוּגְמַת דְרַמְיו בְּאֲבָרְהִם וַיִּחַק וַיִּשְׂרָה וַיִּרְבֶּקֶה יְהו"ה, בְּרוּגְמָא דָא רַמְיו בְּהַאי קְרָא (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וְשֵׁם בְּנֵי מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן אֶפְרַתִּים. אֱלִימֶלֶךְ דָּא נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא.

נְעִמ"י דָּא נִשְׁמַתָּא, וְאִמָּאֵי אֲתִקְרִי נַעֲמִי, מִשּׁוּם (תהלים ז) וַיְהִי נֶעֱם יְיָ אֱלֹהֵינוּ. מַחְלוֹן דָּא רִיחָא קְדִישָׁא, וְלִמָּה אֲתִקְרִי מַחְלוֹן דְמַחְל לִיחַ קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא. רו"ת דָּא נִפְשׁ קְדִישָׁא, וְלִמָּה אֲתִקְרִי רו"ת עַל שֵׁם תו"ר. כַּלְיוֹן דָּא רִיחָא דְבַעֲדֵיבְרָא, וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם (קהלת ג) רִיחַ הַבְּחֻמָּה דָּא יִצְרֵר הַר"ע. עֲרַפְ"ה דָּא נִפְשָׁא דְשִׁמְאָלָא בַת וַיְהִי שֵׁל יִצְרֵר הַר"ע. וְלִמָּה אֲתִקְרִי עֲרַפָּה מִשּׁוּם כִּי עִם קִשָּׁה עֲרַף הוּא.

אִי זָכָה כִּר נֶשׁ סְלָקָא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה, וְאִי לֹא מִסְתַּלְקִי אֲנֹן דּוֹבְרֵי נִשְׁמַתָּא וְרוּחָא וְאִשְׁתָּאֵר נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה וְנִפְשׁ הַשְּׁכֵלִית, מַה כְּתִיב, (רות א) וַתֵּצֵא מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וַשְׂתִּי כְּלוּתֶיהָ עִמָּה וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְכַלּוּתֶיהָ שְׂבָנָה בְּנִתִי וְגו'. וַתֹּאמֶר רות אַל תִּפְגַּעֵנִי בִי וְגו' וְעֲרַפְהָ שְׂבָנָה לְעִמָּה וְלֵאלֹהֶיהָ).

תַּנּוּן עֲבַד קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא יְרוּשָׁלַם לְעִילָא כְּגוֹנוּנָא דִירוּשָׁלַם דִּלְתַתָּא, בְּשׁוּרֵין וּמַגְדָּלֵין וּפְתַחֲזִין פְּתִיחִין, וְאֲנֹן חוּמוֹת דְתַמָּן אֵית עֲלֵיהוּ נְטְרִין (דף פא ע"א) דְנְטְרֵי תַרְעֵי דְאֲנֹן חוּמוֹת דְכְּתִיב, (ישעיה סב) עַל חוּמוֹתֶיהָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים וְגו'. וּמִיכָאֵל כְּהֵנָּא רַבָּא עֲלָאָה מִכְּלָהּ נְטְרֵי תַרְעֵי דְאֲנֹן חוּמוֹת.

נִשְׁמ"ה (דִּאתְקִרִי נַעֲמִי) כִּד נִפְקַת מֵהַאי עֲלָמָא, אִי זָכָאת עֲאֵלַת בְּגַנְתָּא דְעַדָן דְאַרְעָא דְנִטְע קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא לְרוּחִיהוֹן דְצִדִיקְיָא כְּגוֹנוּנָא דְהֵוּא גְנָתָא דְעַדָן דִּלְעִילָא. וְתַמָּן כָּל צִדִיקְיָא דְעֲלָמָא.

וְכִד נִשְׁמַתָּא נִפְקַת מֵהַאי עֲלָמָא, עֲאֵלַת בְּמַעְרְתָא דְכְּפֻלְתָּא דְתַמָּן אִיהִי פְתַחָא דְגֵן עַדָן. פְּגַעַת בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן וּבְאֲנֹן אֲבָהוּ דְתַמָּן, אִי זָכָאת אִיהִי, חֲדָאן בְּהַ וּפְתַחֲזִין לָהּ פְתַחֲזִין וְעֲאֵלַת. וְאִי לֹא דְחִיָּין לָהּ לִבְר. (וּמַה הִיא אֲמַרָה כִּד דְחִיָּין לָהּ לִבְר (שיר השירים ג) מְצֹאנִי הַשּׁוֹמְרִים וְגו' אֲזַלְת. לְבַתֵּר דְאֲזַלְת תַּמָּן מִקַּמֵּי דִאתִּיָּא לְעֲלָמָא דָּא וַיְהִיבֵת נָר עַל רִישָׁהּ שְׁנֵאמֶר (איוב כט) כִּהְלוּ נְרוֹ עָלַי רֵאשִׁי כָּל מָאן דְחֹזֵן לָהּ מִיַּדְעוּעִין וְאִמְרֵי הִיאָת נַעֲמִי.

חֲזַרְנוּ לְדְבָרִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַפְּרָשָׁה. כְּתוּב (שיר א) מְצֹאנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסּוֹכְבִים בְּעִיר וְגו'.

[שְׁנִינּוּ, כְּדָנְיָה שְׂרַמּוֹ בְּאֲבָרְהִם וַיִּחַק וַיִּשְׂרָה וַיִּרְבֶּקֶה יְהו"ה, כְּדָנְיָה הַזֶּה רַמְיו בְּכַסּוֹק הַזֶּה (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וְשֵׁם בְּנֵי מַחְלוֹן וְכַלְיוֹן אֶפְרַתִּים. אֱלִימֶלֶךְ דָּו הַנִּשְׁמָה לְנִשְׁמָה. נַעֲמִי" זו הַנִּשְׁמָה. וְלִמָּה נִקְרָאת נַעֲמִי? מִשּׁוּם (תהלים ז) וַיְהִי נֶעֱם ה' אֱלֹהֵינוּ. מַחְלוֹן זו רִיחַ הַקְּדוֹשׁ. וְלִמָּה נִקְרָא מַחְלוֹן? שְׂמַחֵל לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רו"ת זו הַנִּפְשׁ הַקְּדוֹשָׁה. וְלִמָּה נִקְרָאת רו"ת? עַל שֵׁם תו"ר. כַּלְיוֹן זו רִיחַ הַבְּחֻמָּ"ה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה עָלְיוֹ הַשְּׁלוֹם (קהלת ג) רִיחַ הַבְּחֻמָּה. זֶה יִצְרֵר הַר"ע. עֲרַפְ"ה זו נִפְשׁ הַשְּׁמַאֵל, בַּת וַיְהִי שֵׁל הַנִּצְרֵר הַר"ע. וְלִמָּה נִקְרָאת עֲרַפָּה? מִשּׁוּם כִּי עִם קִשָּׁה עֲרַף הוּא.

אִם זָכָה אָדָם - עוֹלָה הַנִּשְׁמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְאִם לֹא - מִסְתַּלְקִים אוֹתָם דּוֹבְרֵי הַנִּשְׁמָה וְהַרוּחַ, וְנִשְׁאֲרַת הַנִּשְׁמָה הָעֲלִיּוֹנָה (וְהַנִּפְשׁ הַשְּׁכֵלִית. מַה כְּתוּב? (רות א) וַתֵּצֵא מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וַשְׂתִּי כְּלוּתֶיהָ שְׂבָנָה בְּנִתִי וְגו'. וַתֹּאמֶר רות אַל תִּפְגַּעֵנִי בִי וְגו' וְעֲרַפְהָ שְׂבָנָה לְעִמָּה וְלֵאלֹהֶיהָ).

שְׁנִינּוּ. עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַם שֶׁל מַעְלָה כְּמוֹ יְרוּשָׁלַם שֶׁל מַטָּה, בְּחוּמוֹת וּמַגְדָּלִים וּפְתַחֲזִים פְּתוּחִים, וְאוֹתָן הַחוּמוֹת שֶׁשֵׁם יֵשׁ עֲלֵיהֶם שׁוֹמְרִים שֶׁשׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁעָרִים שֶׁל אוֹתָן הַחוּמוֹת, שְׂכַתוּב, (ישעיה סב) עַל חוּמוֹתֶיהָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקֻדָּתִי שׁוֹמְרִים וְגו'. וּמִיכָאֵל כִּהְוָה גְּדוֹל עֲלִיּוֹן מִכָּלָם, שׁוֹמֵר פְּתַחֲזִים שֶׁל אֵלֹהֵי הַחוּמוֹת.

הַנִּשְׁמָ"ה [שְׁנִקְרָאת נַעֲמִי], כְּשִׁי יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אִם זָכָה - נִכְנַסְתָּ לְגֵן הָעַדָן שֶׁל הָאָרֶץ שְׁנִטְע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרוּחוֹת הַצִּדִיקִים כְּמוֹ אוֹתוֹ גֵּן עַדָן שֶׁלְמַעְלָה, וְשֵׁם כָּל הַצִּדִיקִים שֶׁל הָעוֹלָם.

וּבְשֶׁהַנִּשְׁמָה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִכְנַסְתָּ לְמַעְרַת הַמַּכְפֵּלָה שֶׁשֵׁם הוּא פְתַח גֵּן הָעַדָן. פּוֹגֶשֶׁת בְּאָדָם הָרֵאשׁוֹן וּבְאוֹתָם הָאֲבוֹת שֶׁשֵׁם. אִם הִיא זָכָה - שְׂמֹחִים בָּהּ וּפּוֹתַחִים לָהּ פְתַחֲזִים וְנִכְנַסְתָּ, וְאִם לֹא - דוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה (וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת כְּשֶׁרוּחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה? (שיר א) מְצֹאנִי הַשּׁוֹמְרִים וְגו'. וְהוֹלְכֵת. אַחַר שְׁהוֹלְכֵת

שם מלפני שבאה לעולם הזה ונתן גר על ראשו, שנאמר (איוב כט) כהלו גרו עלי ראשי, כל מי שרואים אותה מודענעים ואומרים הוואת נעמי? היא משיבה ואומרת, (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי כרא וגו'. אני מלאה הלכותי - באותו מקום, וריקם השיבני ה' - כל תורה וכלי מעשים טובים, שהכניס אותי לגוף רע. למה תקראנה לי נעמי זה? ענה בן. ואם זוכה, נכנסת לגן עדן. פיון שנכנסת, יושבת שם בגן

מבודנת עם אלימלך, זה מחלו, שנה הרוח מודוג עם רוח, שזו הנפש השכלית וזהתלבשו (ר"א ומתלבשת) שם בלבוש של הדמות של העולם הזה ושם מתעדנת.

סתר הסתרים נמסר לחכמי הלב. [ארבע] שלש דרגות הן שאחוזות זו בזו, ואלו הן נפש

[נשמה לנשמה, הנשמה העליונה שנקראת יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] הנפש היא הפח שהגוף נבנה ממנו.

שפאשר האדם מתעורר בעולם הזה להזדוג עם נקבתו, כל איבריו מסכימים [נ"א מתכנסים]

ונתקנים להנות [לנשמה] שם, ואותה הנפש והרצון שלו מסכים עם אותו המעשה [ממש], ומושף את אותה הנפש ומכניס אותה שם באותו הזרע ששופף.

ומהוה רצון והמשכת הנפש שמושף לשם, נמשך פח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות אישי"ם, והפל נכנס במשיכת הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף.

וזהו הפח הראשון הפתחון של אותם [ארבע] שלש.

ומשום שזאת [נשמה לנשמה] הנפש נקרכת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם הדרגות

של אישי"ם [שנקראו רוח נפש השכלית], משום שמשיכת החלק של אותה

[נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מוין לאשי, והו שפע מאור שהם נהנים מויו השכינה], משום שהווא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא וזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה.

הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם

אתיבת היא ואמרה (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי כרא וגו'. אני מלאה הלכותי כהווא אתר וריקם השיבני וי בלא תורה וכלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי ווי ענה בן. ואי זכאת עיילת לגנתא דעדן, פיון דעיילת לתבא תמן בגנתא [אודוונת באלימלך דא מחלו דרא רוח אודוונ ברות דרא נפש השכלית] ואתלבשו (ר"א ואתלבשת) תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא ואתעדנת תמן.

סתרא דסתרין לחכמי לבא אתמסר. [ארבע] תלת דרגין אנון דאחידן דא ברא, ואלין אנון נפש [נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] נפש איהו חילא דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל שייפי מסתפמי [נ"א מתפנשי]

ומתתקני לאתהנאה [לנשמה] תמן, והווא נפש ורעותא דיליה אסתפם ביה בהווא עובדא [ממש] ומשיף ליה להווא נפש ואעיל ליה תמן בהווא זרעא דאושיד.

ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיף תמן, אתמשף חילא אוחרא תמן מאנון דרגין דאתקרון אישי"ם, ועאל כלא במשיכו דהווא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו חילא קדמאה תתאה דאנון [ארבע] תלת.

ובגין דהאי [נשמתא לנשמתא] נפש אקריב בדבקותא ויסודא דגופא, קרבנא דאתקריב לכפרא על נשמתא אתיהיבת חולקא לאנון דרגין דאישי"ם [דאתקרון רוח נפש השכלית] בגין דמשיכו דחולקא דהווא [נשמה] נפש אתי מנייהו. והינו דכתיב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי דהיב מוונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהנן מויו השכינה] בגין דהווא כפרה דנפש נוטלי חולקיהו. וכד מית בר נש בהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין, ובחילא דא ידעי מתיא ומשתעו דא עם דא.

רוח איהו דמקיים לנפש בהאי עלמא. ואיהו משיכו

והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מוין לאשי, והו שפע מאור שהם נהנים מויו השכינה], משום שהווא כפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא וזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה.

הרוח היא שמקימת את הנפש בעולם הזה, והיא משיכת התעוררות הנקבה לזכר כשהם

אתיבת היא ואמרה (רות א) אל תקראנה לי נעמי קראן לי כרא וגו'. אני מלאה הלכותי כהווא אתר וריקם השיבני וי בלא תורה וכלא מעשים טובים דאעיל לי בגופא בישא למה תקראנה לי נעמי ווי ענה בן. ואי זכאת עיילת לגנתא דעדן, פיון דעיילת לתבא תמן בגנתא [אודוונת באלימלך דא מחלו דרא רוח אודוונ ברות דרא נפש השכלית] ואתלבשו (ר"א ואתלבשת) תמן בלבושא דדיוקנא דהאי עלמא ואתעדנת תמן.

סתרא דסתרין לחכמי לבא אתמסר. [ארבע] תלת דרגין אנון דאחידן דא ברא, ואלין אנון נפש [נשמתא לנשמתא נשמתא עלאה דאתקרי יו"ד] רו"ח ונשמה. [נפ"ש] נפש איהו חילא דגופא אתבני מניה. דכד בר נש אתער בהאי עלמא לאזדווגא בנוקביה כל שייפי מסתפמי [נ"א מתפנשי]

ומתתקני לאתהנאה [לנשמה] תמן, והווא נפש ורעותא דיליה אסתפם ביה בהווא עובדא [ממש] ומשיף ליה להווא נפש ואעיל ליה תמן בהווא זרעא דאושיד.

ומגו רעותא ומשיכו דנפשא דמשיף תמן, אתמשף חילא אוחרא תמן מאנון דרגין דאתקרון אישי"ם, ועאל כלא במשיכו דהווא זרעא, ואתבני מניה גופא. ודא איהו חילא קדמאה תתאה דאנון [ארבע] תלת.

ובגין דהאי [נשמתא לנשמתא] נפש אקריב בדבקותא ויסודא דגופא, קרבנא דאתקריב לכפרא על נשמתא אתיהיבת חולקא לאנון דרגין דאישי"ם [דאתקרון רוח נפש השכלית] בגין דמשיכו דחולקא דהווא [נשמה] נפש אתי מנייהו. והינו דכתיב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי דהיב מוונא לאשי ודא הוא שפע מאור דאנון מתהנן מויו השכינה] בגין דהווא כפרה דנפש נוטלי חולקיהו. וכד מית בר נש בהאי עלמא, ההיא נפש לא אתעדי מן קברא לעלמין, ובחילא דא ידעי מתיא ומשתעו דא עם דא.

דאתערותא דנוקבא לגבי דכורא כד אנון בתיאובתא חדא. וכדין אתערת לגבי דכורא בתיאובתא דילה, להאי רוח בגוונא דנוקבא לגבי דלתא אשדיאת זרעא בתיאובתא לגבי דכורא. וסתרא דא (כד אשדיאת שפע בתיאובתא לגבי נוקבא והכא רוא) קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

בתשווקא אחת. ואז מתעוררת לזכר בתשווקתה לרוח הזו כמו שתנוקבה כלפי מטה שופכת זרע בתשווקא אל הזכר. והסתר הזה [כשנשפך שפע בתשווקא לנקבה, וכאן סוד] (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

והאי רוח'ח [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה] נפקא מהאי עלמא ואתפרשת מנפש (אתפרשו י"ה אסתלק לנתא דעדן בשמיא עלאה ומתלבש בדיוקנא עלאה מרקמא בכל גוויני) עאל לגנתא דעדן דבהאי עלמא (תהאח), ואתלבש תמן גו אוריא דגנתא כמה דמתלבשי מלאכי עלאי כד נחתין להאי עלמא. בגין דאנון מיהוא רוח'הו הו דכתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'.

והרו"ח הזו [ונפ"ש ונשמ"ה ונשמ"ה] נשמה באשר, כשיוצאת מן העולם הזה ונפרדת מן הנפש [נפרדים י"ה מסתלק לזו עדן בשמים העליונים, ומתלבש בדמות עליונה מרקמת מכל הגונים] נכנס לגן העדן שבעולם הזה [הסתחון], ומתלבש שם בתוך האויר של הגן כמו שמתלבשים המלאכים העליונים פשוטרים לעולם הזה, משום שהם מאותה הרוח היו, שכתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'.

אוף הכי רוחא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל עדונין, בגן עדן דא אית ציורין ודיוקנין דהאי עלמא. ואית ציורין ודיוקנין דעלמא עלאה, ותמן פל אנון צדיקיא אזלין ומתעדנין תמן, ובריש ירחי ושבתי אנון בעאן לסלקא לעילא. (דיוקנא דא מרו"ח וא"ש דבהאי עלמא ודיוקנא דא אתעדנו בכל עדונין ובכל זמנ' ונר"ח ושבתי" אסתלקו רוח'ח ונפ"ש ומתפשטי מהאי גופא ומתלבשי בדיוקנא עלאה בגן עדן דלעילא מרקמא בכל גוויני. כאן אתר הוא י"ה בלבושא דיליה ואודונו בתרא ירו"ה ואנון נהנין מאור השכינה)

אף כף הרוח מתלבשת בגן העדן של הארץ בדמות העולם הזה, ושם מתעדנת בכל העדונים. בגן העדן הזה יש ציורים ודמיות של העולם הזה, ויש ציורים ודמיות של העולם העליון, ושם פל אותם הצדיקים הולכים ומתעדנים שם. ובראשי חדשים ושבחות הם רוצים לעלות למעלה [הדמות הו מרו"ח וא"ש של העולם הזה, ובדמות הו מתעדנים בכל העדונים, ובכל המועד'ים והחדש'ים והשבחות] מסתלקים הרו"ח והנפ"ש ומתפשטים מהגוף הזה ומתלבשים בדמות עליונה בגן העדן שלמעלה מרקם בכל הגונים. באיזה מקום הוא י"ה? בלבשו, ומזווגים יחד ירו"ה, הם נהנים מאור השכינה].

ובמציעות גנתא אית עמודא חדא מרקמא בכל גוויני. והוא רוח פד בעא לסלקא, אתפשט תמן מהוא לבושא (ונפשא אשתארת תמן בגופא) ועאל גו ההוא עמודא (וסלקת) וסליק לעילא גו ההוא אתר דנפקת מגיה, פדכתיב והרוח תשוב וגו'.

ובאמצע הגן יש עמוד אחד מרקם בכל הגונים, וכשאותה הרוח כאשר רוצה לעלות, מתפשטת שם מהלבוש ההוא למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, פכתוב והרוח תשוב וגו'.

ונטיל לה מיכאל כהנא רבא ומקריב לה קרבן בוסמין קמי קדשא ברין הוא, (ואתת) ויתבא תמן ומתעדנא בהוא צורא דחיי (ישעיה סד) דעין לא ראתה אלהים זולתך

[והנפש נשארת שם בגוף] ונכנסת לתוך אותו העמוד [ועולה] ועולה למעלה לתוך אותו המקום שיצאה ממנו, פכתוב והרוח תשוב וגו'. [וכאן] ונטיל אותה מיכאל הכהן הגדול, ומקריב אותה קרבן בשמים לפני הקדוש ברוך הוא, [וכאן] ויושבת שם, ומתעדנת באותו צורר החיים, [ישעיה סד] שיעין לא ראתה אלהים זולתך וגו'. אחר

כף יורדת לתוך הגן של הארץ ומתעצנת בכל העדוניה, ומתלבשת בלבוש ההוא [ומודגת עם נפש], ויושבת שם בעטור של אחד פי שנים מפמה שהיתה בראשונה. [וזהו בחל ועולה לשיבות של גן העדן ומתעסקת בתורה, ובכל ראשי חדשים ומועדים ושבתות יורדת לתודג עם הנפש].

הנשמה היא פח עליון על כל אלו, והיא מפח הזכר, הסוד של עץ החיים. זו עולה למעלה מיד, וכל אלו [איתן] שלש הדרגות נקשרות יחד זה עם זה. וכשנפרדות, פלן עולות ושבות לאותו מקום שיצאו ממנו.

בשהרוח הזו יוצאת מן העולם הזה ונכנסת למערה ששם אדם והאבות, הם נותנים לה פנקס סימן, ונכנסת לגן העדן. קרבה לשם, ומוצאת הפרובים ואותה להט החרב המתהפכת. אם זוכה - רואים פנקס הסימן, ופותרים לה פתח ונכנסת. ואם לא - דוחים אותה החוצה.

ויושבת שם. כל אותו הזמן שיושבת, מתלבשת שם בדמות של העולם הזה. ובראשי חדשים ושבבות כשרוצה לעלות, הצדיקים שגגן עדן נותנים לה פנקס סימן ועולה בעמוד ההוא, ופוגשת את אותם שומרי חומות ירושלים. אם זוכה - פותרים לה פתח ונכנסת, ואם לא - נוטלים ממנה אותו הפנקס ודוחים אותה החוצה. היא שבה לגן ואומרת, (שיר ג) מצאנוי השמרים הסבכים בעיר וגו', נשאו את רידי מעלי. זהו פנקס הסימן שנטלו ממנו [ממנה].

שומרי החומות, אלו אותם

וגו'. לבתר (דף פא ע"ב) נחתא לגו גנתא דארעא ומתענדא בכל עדוניה, ואתלבשת בההוא לבושא (ואודוניה גנפא רידיה) ויתבא תמן בעטורא על חד תרין מפמה דהות בקדמימא. (ודא הוא כחול ואסתלקא בשיבות דגן עדן ומתעסקא באודוניה ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא אודוניה בגנפא).

נשמה היא חילא עלא על כל אליו, ואיהי מחילא דדכוורא רזא דאילנא דחיי. ודא סלקא לעילא מיד. וכל הני (ר"א אנון) תלת דרגין מתקשרין פחדא דא בדא. וכד מתפרשן פלהו סלקין ותבין לההוא אתר דנפקו מניה.

כד האי רוחא נפקת מהאי עלמא ועאלת בגו מערתא דאדם ואבהן תמן. אנון יהבין לה פנקס סימנא ועאלת לגבי גנתא דעדן, קריבת תמן ואשפחת פרובים וההוא להט החרב המתהפכת. אי זכאת חמאן פנקס סימנא ופתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא דחין לה לבר.

ויתבא תמן, כל ההוא זמנא דיתבא מתלבשא תמן בדיוקנא דהאי עלמא. ובירשי ירחי ושפתי כד בעאת לסלקא, צדיקניא דבגנתא דעדן יהבין לה פנקס סימנא, וסלקת פההוא עמודא ופגעת באנון נטרי חומות ירושלים, אי זכאה פתחין לה פתחא ועאלת. ואי לא נטלין מינה ההוא פנקס ודחין לה לבר. תבת לגנתא ואמרה (שיר השירים ג) מצאנוי השומרים הסבכים בעיר וגו' נשאו את רידי מעלי, דא איהו פנקס סימנא דנטלי מניה (ר"א מינה).

שומרי החומות אליו אנון נטרי חומות ירושלים. (בדוקא דא נשמתא לנשמתא אתפשט מההוא לבושא דלעילא ומסתלק לעילא לעילא ואתחני מאור השכינה. ונשמה (ס"א ונפשא) אשתארת בגופא ובכל רישי ירחי וזמני ושפתי נחתא נשמה לנשמה ומודוניה לנשמה דאשתארת בגופא ומודוניה בנשמה ודיקנא דנתא דעדן דלעילא הנה מן רוח ועפר ההוא דאשתמודע לגבי עילא ורוח וקורא הוא ובלבושא דא מתלבש י"ה לבושא דנתא דעדן דלתתא הוא אש ומים שנאמר שמים. עד הכא רוחא דשמאלא היוורת למטה אולת לדנא דיליה ונפש דיליה אשתארא בגופא דארעא דכתיב, (איוב יד) אף בשרו עליו וכאב וגו'. ועל דא אמרו דמתא

שומרי חומות ירושלים. [בדוקא הו, הנשמה הזו, הנשמה מתפשטת מאותו הלבוש שלמעלה ומסתלקת למעלה למעלה ונחנית מאור השכינה. והנשמה (הנפש) נשארת בגוף, ובכל ראשי החדשים והמועדים והשבבות יורדת נשמה לנשמה ומודוניה עם הנשמה שנשארה בגוף ומודוניה עם הנשמה, והדמות של גן העדן שלמעלה היתה מן הרוח והעפר שנקר לגבי מעלה, וסוד חשוב הוא, ובלבוש זה מתלבש י"ה לבוש של גן עדן

ידעי בעלמא דאתי מן קרא דצדיקניא ומעלמא תתאה ומשתעוין דא עם דא) (עד כאן סתרי תורה):

וזהר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרִימָה לְגֹר שָׁם. מֵאֵי טַעְמָא לְמִצְרַיִם. אֲלֵא בְּגִין דְּשָׁקִיל לְגֹן יִי. דְּכִתִּיב בְּגֹן יִי בְּאַרְץ מִצְרַיִם. דְּתַמְן שָׁקִיל וְנַחֲתִית חַד נִהְרָא דְאִיהוּ לְיִמְיָא דְכִתִּיב, (בראשית ב) שָׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוּבָב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הִזְהֵב. וְאַבְרָהָם פִּינּוֹן דִּידַע וְעָאֵל בְּהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא. בְּעָא לְמַנְדַּע כָּל אַנּוּן דְרִגִין דְאֶתְאַחֲדוּן לְתַתָּא. וּמִצְרַיִם הָוּה נְטִיל מִיִּמְיָא (ד"א לְיִמְיָא) וּבְגִין כְּךָ נַחֲת לְמִצְרַיִם. וְתָא חֲזִי, כִּפְנָא לָא אֶשְׁתַּכַּח בְּאַרְעָא אֲלֵא כַּד מְסַתְּלְקֵי רַחֲמֵי מִן דִּינָא:

וַיְהִי כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרִימָה. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב, כִּפְּאֶשֶׁר קָרַב מִיבְעֵי לֵיהּ. מֵאֵי כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב, אֲלֵא כְּדִכְתִּיב, (שמות יד) וּפְרַעֲהַ הִקְרִיב דְאִיהוּ אֶקְרִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל לְתִיבְתָא. אוּף הָכָא הִקְרִיב, דְאֶקְרִיב גְּרַמִּיהַ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת. לְבָא מִצְרִימָה לְאַשְׁגָּחָא בְּאַנּוּן דְרִגִין וְלֵאֲתַרְחַקָא מִנִּייהוּ וְלֵאֲתַרְחַקָא מֵעוּבְדֵי מִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָא חֲזִי, כִּינּוֹן (ס"א בְּגִין) דְנַחֲת אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם כִּפְּאֵל רְשׁוֹ, אֶשְׁתַּעֲבִידוּ בְנוֹי בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאָה שָׁנִין, דִּהָא כְּתִיב וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרִימָה. וְלָא כְּתִיב רַד מִצְרַיִם, וְאַצְטַעַר כָּל הַהוּא לִילֵיאַ בְּגִינָה דְשָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֵל שָׂרָה אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מְרָאָה אֶת. וְכִי עַד הָהִיא שְׁעֵתָא לָא הָוּה יַדַּע אַבְרָהָם דְאִשָּׁה יִפֹּת מְרָאָה הוּת. אֲלֵא הָא אוּקְמוּהָ דְעַד הָהִיא

שְׁלִמְתָּהּ, הוּא אִשׁ וּמִיָּם, שְׁנֵאמַר שְׁמִיָּם. עַד כְּאֵן הַרוּם שֶׁל הַשְּׂמַאל הַיּוֹרֶדֶת לְמִטָּה, יוֹרֶדֶת לְרִגְלָתָהּ, (וּנְפִשָׁה נִשְׁאַרְת בְּגוּף שֶׁל הָאָרֶץ, שְׁכָתוּב (אִיּוֹב יד) אֵד בְּשֶׁר וְעַלְיוֹ יִכָּאֵב וְגו'. וְעַל זֶה אָמְרוּ שְׁהַמְתִּים יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַכַּא מַכְבֹּד הַצְּדִיקִים וּמַהֲעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וּמִסְפָּרִים זֶה עִם זֶה). עַד כְּאֵן סַתְרֵי תוֹרָה. זֶהר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרִימָה לְגֹר שָׁם. מַה הַטַּעַם לְמִצְרַיִם? אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁשָׁקוּל לְגֹן ה', שְׁכָתוּב בְּגֹן ה' כְּאַרְץ מִצְרַיִם. שְׁשָׁם שְׁקֵל וַיֵּרֶד נִהָר אֶחָד שֶׁהוּא לְיִמִין, שְׁכָתוּב (בראשית ב) שָׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסּוּבָב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הִזְהֵב. וְאַבְרָהָם פִּינּוֹן שְׁיַדַּע וְנִכְנַס בְּאַמּוּנָה הַשְּׁלֵמָה, רְצָה לְדַעַת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שְׁנֵאֲחָזוּ לְמִטָּה. וּמִצְרַיִם הָיָה נוֹסַע מִיִּמִין (ד"א לְיִמִין), וּמִשּׁוּם כְּךָ יֵרֵד לְמִצְרַיִם. וּבֵא וּרְאֵה, הַרְעֵב לָא נִמְצָא כְּאַרְץ אֲלֵא כִּפְּאֶשֶׁר מְסַתְּלְקִים רַחֲמִים מִן הַדִּין.

וַיְהִי כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב לְבָא מִצְרִימָה. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר, כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב? כִּפְּאֶשֶׁר קָרַב הָיָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה כִּפְּאֶשֶׁר הִקְרִיב? אֲלֵא כִּפְּתוּב (שמות יד) וּפְרַעֲהַ הִקְרִיב, שֶׁהוּא קָרַב אֶת יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּבָה. אִף כְּאֵן הִקְרִיב, שֶׁהִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּרְאוּי. לְבָא מִצְרִימָה, לְהַתְּבַוֵּן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת וְלְהַתְּרַחַק מֵהֵן וְלְהַתְּרַחַק מִמִּצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּי רְאֵה, פִּינּוֹן (ס"א מִשּׁוּם) שְׁיַרְד אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם בְּלֵי רְשׁוֹת, הַשְּׁתַּעֲבִדוּ בְנוֹי בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שְׁהָרִי כְּתוּב וַיֵּרֶד אַבְרָהָם מִצְרִימָה, וְלָא כְּתוּב רַד מִצְרַיִם, וְהַצְטַעַר כָּל הַלֵּלָה הַהוּא בְּשִׁבְלֵי שָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֵל שָׂרִי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה נָא יַדְעֵתִי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מְרָאָה אֶת. וְכִי עַד הַשְּׁעָה הַהִיא לָא הָיָה יוֹדַע אַבְרָהָם שֶׁהִיְתָה אִשָּׁה יִפֹּת מְרָאָה? אֲלֵא זֶה פְּרִשְׁוּהָ, שְׁעַד הַשְּׁעָה הַהִיא לָא הִסְתַּכַּל בְּדַמּוֹת שָׂרָה מְרַב הַצְּנִיעוּת שֶׁהִיְתָה

ביניהם. וכשקרב למצרים, היא התגלתה וראה אותה.

דבר אחר, במה ידע? אלא על ידי טרח הדרך אדם מתבזה, והיא עמדה ביפיה ולא השתנתה. דבר אחר הנה נא ידעתי, שראה עמה את השכינה, ומשום כך בטח אברהם ואמר אחתי את. וזה הדבר עולה לשני גונים - אחד כמשמעו, ואחד כפתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, וכתוב (דברים ה) ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך - כלפי שכינה אמר, בעבורך ייטיב לי הקדוש ברוך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך, משום שבזה יתעלה אדם ויזכה להתעלות לדרך החיים.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר, יודע היה אברהם שכל המצרים שטופים הם בזמה, וכיון שכל זה ידע, למה לא פחד על אשתו שלא חזר מן הדרך ולא יכנס לשם? אלא משום שראה עמה שכינה.

השלמה מההשמטות (סימן יד) ויהי כבוא אברהם מצרימה (שם יב). כבואם היה צריך (לכתב)! ושרה היכן היתה? אלא אברהם הכניסה לתבה וסגר עליה. כיון שהגיע למצרים, אמרו לו: שלם מכם. אמר: אני אתן מכם. אמרו לו: פלים אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של פלים. אמרו לו: בגדי משי משופח אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של בגדי משי משופח. אמרו לו: מרגליות אתה טוען. אמר להם: אתן מכם של מרגליות. אמרו לו: אי אפשר אלא לפתח את התבה ונראה מה

אמר להו
אמר אנהיב דמטפסא. אמרו ליה מרגלאן את טעין, אמר להו
אנהיב מכם דמרגלאן, אמרו ליה אי אפשר, אלא למפתח תיבותא
ונחזי מה בגווה. כיון דפתחו תיבותא אתנהרא ארעא דמצרים מנהורא

שעתא לא אסתפל בדיוקנא דשרה בסגיאות
צניעותא דהות ביניהון, וכד קריב למצרים
אתגלייא איהי וחמא בה.

דבר אחר במה ידע, אלא על ידי דטורח
אורחא בר נש מתבזה והיא קיימא
בשפירו דילה ולא אשתני. דבר אחר הנה
נא ידעתי דחמא עמה שכינתא. ובגין כך
אתרחץ אברהם ואמר אחתי היא. ומלה דא
אסתלק לתרי גוונים. חד כמשמעו. וחד
פדכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את.
וכתיב אמרי נא אחתי את. וכתיב, (דברים ה)
ואת תדבר אלינו. למען ייטב לי בעבורך,
כלפי שכינה אמר בעבורך ייטב לי קדשא
ברוך הוא. וחייתה נפשי בגלגלך. בגין דכדא
יסתלק בר נש ויזכה לאסתלקא לארחא
דחיי.

אמרי נא אחתי וגו'. רבי ייסא אמר ידע
הוה אברהם דכלהו מצראי שטיפין
אנון בזמה, וכיון דכל האי (דף פב ע"א) ידע
אמאי לא דחיל על אתתיה דלא אהדר
מארחא ולא ייעול לתמן. אלא בגין דחמא
שכינתא עמה:

השלמה מההשמטות (סימן יד)

ויהי כבוא אברהם מצרימה, כבואם מפעי
ליה ושרה היכן היתה. אלא אברהם
אעלה בתיבותא וסגר עליה כיון דמטא
למצרים אמרו ליה הב מכם אמר אנה
יהיב מכם. אמרו ליה מאנין את טעין אמר
אנה יהיב דמאנין אמרו ליה מטפסא את

בתוכה. כיון שפתיחו את התבה, האירה ארץ מצרים מהאור שלה, זהו שפתיוב (שם) ויראו המצרים את האשה וגומר. אמר רבי יהודה, ויהי כבואם מצרימה היה לו לומר! אלא בתבה וכו': ע"כ מההשמטות.

ויהי כבוא אברם מצרימה ויראו המצרים את האשה כי יפה הוא מאד. אמר רבי יהודה, הכניס אותה בתבה, ופתיחו אותה לקחת ממנה מִכֶּסֶת. כיון שנפתח, היה אור פאור השמש. זהו שפתיוב כי יפה הוא מאד. מה זה מאד? אלא שראו בתבה דמות נ"א אור] אחרת. הוציאו אותה וראו אותה כבתחלה. זהו שפתיוב ויראו אתה שרי פרעה. כיון שפתיוב ויראו המצרים את האשה, מה זה ויראו אתה שרי פרעה? אלא שהוציאו אותה וראו אותה כבתחלה, ואז ויהללו אותה אל פרעה וגו'.

אמר רבי יצחק, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים במעשי הקדוש ברוך הוא, והם לא מסתכלים [בכל] שכל מה שיש בעולם הוא מעם הקדוש ברוך הוא, שהוא יודע בתחלה מה שיהיה בסוף, שפתיוב (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. והוא צופה ועושה מעשים בראשונה כדי להעלותם לאחר ימים.

בא ראה, אלמלא שנטלה שרי לפרעה, הוא לא היה מלקה. והחלקאה הזו גרמה הלקאה לאחר מפן שילקו מצרים בנגעים גדולים. כתוב פאן נגעים גדלים, וכתוב שם (דברים ו) ויתן ה' אותם ומפתיים גדלים ורעים במצרים. מה להלן עשר מכות - אף פאן עשר מכות. כמו שעשה

דילה הָדָא הוּא דְכָתִיב (שם) וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה וְגו' אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַיְהִי כְּבּוֹאֵם מִצְרִימָה, הָיָה לִיָּה לְמִימַר אֲלֵא בְּתִיבָה וְכו':

(עד כאן מההשמטות)

וְיָהִי כְּבּוֹא אֲבָרָם מִצְרִימָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִיא מְאֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּתִיבָה אָעִיל לָהּ, וּפְתָחוּ לָהּ לְמִיסַב מְנָה קוֹסְטוֹנָא. כְּיוֹן דְּאִתְפְּתַח הָיָה נְהוּרָא כְּנִהוּרָא דְשִׁמְשָׁא הָדָא הוּא דְכָתִיב כִּי יָפָה הוּא מְאֹד. מְאִי מְאֹד, אֲלֵא דְחִמּוּ בְּתִיבָה דְיוֹקְנָא (נ"א נְהוּרָא) אַחְרָא. אֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעָה. כְּיוֹן דְכָתִיב וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה מְאִי וַיִּרְאוּ אוֹתָהּ שְׂרֵי פְרַעָה, אֲלֵא דְאֲפִיקוּ לָהּ וְחִמּוּ לָהּ כְּמִלְקָדְמִין וְכַדִּין וַיְהַלְלוּ אוֹתָהּ אֶל פְּרַעָה וְגו'.

אמר רבי יצחק. ווי לאנון חיביבא דעלמא דלא ידעין ולא משגיחין בעבידתיה דקדשא בריך הוא, ואנון לא מסתכלי (בכלא) דכל מה דהוי בעלמא מעם קדשא בריך הוא איהו, דאיהו ידע בקדמיתא מה דלהוי בסופא דכתיב, (ישעיה מו) מגיד מראשית אחרית. ואיהו אסתכי ועביד עבידן בקדמיתא בגין לסלקא לון לבתר יומין.

תא חזי, אלמלא דאנסיבת שרי לגבי פרעה, לא אלקי הוא, ואלקאותא דא גרים אלקאותא לבתר פן דילקון מצרים בנגעים גדולים, פתיב הכא נגעים גדולים וכתוב התם (דברים ו) ויתן ה' ורעים במצרים. מה להלן עשר מכות אף פאן עשר מכות. כמה דעביד קדשא בריך הוא נסין וגבורין לישראל ליליא, אוף הכא

הקדוש ברוך הוא נסים וגבורות
לישראל בלילה - אף פאן עשה
הקדוש ברוך הוא לשרה נסים
וגבורות בלילה.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים א)
ואתה ה' מגן בעדי ומרים
ראשי. אמר דוד, אף על גב שכל
בני העולם נבואו לערוף עמי קרב
- ואתה ה' מגן בעדי. בא ראה,
פתוב מגן בעדי. אמר דוד
לקדוש ברוך הוא: רבוננו של
עולם, מפני מה לא עושים בי
חתימה של ברכה כמו שחותרים
ברכה באברהם, שפתוב אנכי
מגן לך, ואומרים מגן אברהם?
אמר הקדוש ברוך הוא לדוד:
אברהם כבר בחנתיו וצרפתי,
ועומד לפני בקיום שלם. אמר לו
דוד: אם כן, (שם כו) בחנני ה'
ונסני צרפה כליותי ולבי. פיון
שעשה אותו הדבר של בת שבע,
נזכר דוד לפניו על מה שאמר.
אמר (שם יז) בחנת לבי פקדת לילה
צרפתי כל תמצא זמתי כל יעבר
פי.

אמר, אני אמרתי בחנני ה'
ונסני, ואתה בחנת לבי. אני
אמרתי צרפה כליותי, ואתה
צרפתי כל תמצא, לא מצאת
אותי כראוי. זמתי כל יעבר פי -
מי יתן והדבר הזה שחשבתני,
שלא יעבר את פי. ועם כל זה
חותרים בו הברכה, שאנו
אומרים מגן דוד. ומשום כן
אמר דוד, ואתה ה' מגן בעדי
כבודי ומרים ראשי. (תה) ודאי
דרגה זו הפכוד שלי שאני
מתעטר בו.

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו
אתו. בא ראה, הקדוש ברוך הוא
מגן לצדיקים שלא ישלטו בהם
בני אדם, והקדוש ברוך הוא הגן
על אברהם שלא ישלטו בו ובאשתו.

עבד לה קדשא בריך הוא לשרה נסין
וגבוראן ליליא.

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים א)
ואתה יי מגן
בעדי כבודי ומרים ראשי. אמר דוד אף
על גב דכל בני עלמא ייתון לאגחא בי קרבא,
ואתה יי מגן בעדי. תא חזי, פתיב מגן בעדי.
אמר דוד לקדשא בריך הוא, רבוננו של עולם
מפני מה לא עבדי בי חתימה דברכה כמה
דחתימי ברכה באברהם דכתיב אנכי מגן לך.
ואמרי מגן אברהם.

אמר ליה קדשא בריך הוא לדוד, אברהם
כבר בחנתיו וצרפתי וקאים קמאי
בקיומא שלים. אמר ליה דוד אי הכי (תהלים כו)
בחנני יי ונסני צרפה כליותי ולבי. פיון דעבד
ההיא מלה דבת שבע אדפר דוד קמיה על
מה דאמר. אמר (תהלים יז)
לילה צרפתי כל תמצא זמתי כל יעבר פי.
אמר אנא אמינא בחנני יי ונסני ואנת בחנת
לבי. אנא אמינא צרפה כליותי ואת
צרפתי כל תמצא לא אשפחת לי כדקא
יאות. זמתי כל יעבר פי. מאן יתן והאי מלה
דחשבת דלא יעבר לי פומאי, ועם כל דא
חתימין ביה ברכה דקאמרן מגן דוד, ובגין כן
אמר דוד ואתה יי מגן בעדי, כבודי ומרים
ראשי. (ר"א ל"ג ויהא) ודאי דרגא דא יקרא דילי
דאנא מתעטרנא ביה:

ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו. תא
חזי, קדשא בריך הוא איהו מגן
לצדיקיא דלא ישלטון בהו בני נשא,
וקדשא בריך הוא אגין על אברהם דלא
ישלטון ביה ובאתתיה.

בא ראה, השכינה לא זזה משרה כל הלילה ההוא. בא פרעה לקרב אליה - בא המלאך והלקה אותו. כל פעם שאמרה שרה הלקה - היה מלקה. ואברהם היה מחזיק ברבוננו, שהרי על שרה לא יכלו לשלט עליה. זהו שכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. וכאן הנסיון שלא הרהר אחר הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, בא ראה שמשוים כף לא צנה הקדוש ברוך הוא לרדת למצרים, אלא הוא עצמו מעצמו ירד, כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם שאמר לו כן, ואחר כך הצטער על אשתו.

רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים צב) צדיק פתמר יפרח פארזו בלבנון ישגה. צדיק פתמר יפרח, מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר פיון שגוזרים אותו לא עולה עד זמן רב - אף כף צדיק, פיון שאבד מן העולם, לא עולה אחר פתחיו עד זמן רב. פארזו בלבנון ישגה - אף כף גם.

בתמר יפרח - מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, אף כף הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה. הזכר צדיק והנקבה צדקת, כמו שאברהם ושרה. פארזו בלבנון ישגה - מה הארז בלבנון עליון על הפל והפל יושבים תחתיו - אף כף הצדיק הוא עליון על הפל והפל יושבים תחתיו. והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליו העולם עומד, ובגללו נסמך, ועליו נשתל.

רבי יהודה אמר, והרי שנינו שעל שבעה עמודים העולם עומד, ככתוב (שם ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר לו רבי יוסי, כף הוא ודאי, אבל [כאן] כל

תא חזי, שכינתא לא אתעדי מנה דשרה כל ההוא ליליא, אתא פרעה למקרב בהדה, אתא מלאך ואלקי ליה, כל אימת דאמרה שרה הוא מלקי, ואברהם הוה מתקיף במאריה דהא שרה לא יכלין לשלטאה עליה הדיא הוא דכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח, והכא נסיונא הוא דלא הרהר אבתריה דקודשא בריך הוא.

אמר רבי יצחק תא חזי, דבגין כף לא פקיד קדשא בריך הוא לנחתא למצרים אלא הוא עצמו מגרמיה נחת, בגין דלא יהא פתחון פה לבני עלמא דאמר ליה כן ולבתר אצטער על אתתיה.

רבי יצחק פתח ואמר (תהלים צב) צדיק פתמר יפרח פארזו בלבנון ישגה. צדיק פתמר יפרח. מפני מה אקיש צדיק לתמר. מה תמר פיון דגזרין ליה לא סליק עד זמן סגיא, אוף הכי צדיק פיון דאתאביד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא. פארזו בלבנון ישגא אוף הכי נמי.

בתמר יפרח מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא. אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק ונוקבא צדקת, כגוונא דאברהם ושרה. פארזו בלבנון ישגא מה ארז בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו, אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו. ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועליה קאים עלמא, ובגייניה אסתמיה, ועליה אשתיל.

רבי יהודה אמר והא תנינן דעל שבעה סמכין עלמא קיימא דכתיב, (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה. אמר ליה רבי יוסי

הַאֲחֵרִים בְּשִׁבְעֵי הֵם עוֹמְדִים, שְׁהוּא סִמְךָ שֶׁל הָעוֹלָם, וְהוּא צְדִיק, וְזֶה מִשְׁקָה [אֵת הָעוֹלָם] וּמְרוּה אֶת הָעוֹלָם [מִן הַכֹּל] וְזֶן לִכְלָל, וְעָלִיו כְּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב פִּי פְרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ, וְכְתוּב (תהלים קמה) טוֹב ה' לִכְלָל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי כְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. זֶה הוּא הָעַמּוּד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו וְהוּא מִשְׁקָה לְגֵן הָעֵדֶן, וְהַגֶּן נִשְׁקָה מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ עוֹשֶׂה פְרוּת. וְכָל הַפְּרוּת פּוֹרְחִים בְּעוֹלָם וְהֵם הַקְּיֹזִים שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְּיֹזִים שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי הֵם? נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשּׁוּם כִּף בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים עוֹלוֹת.

וּבְשִׁנְחֻק הַלֵּילָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְגֵן הָעֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם. בְּמִי? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֻלָּם. בֵּין אוֹתָם שְׁמִדוֹרִים בְּעוֹלָם הַהוּא, וּבֵין אוֹתָם שְׁיוֹשְׁבֵים בְּמִדוֹרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּכֻלָּם מִשְׁתַּעֲשַׁע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה.

בֵּא רֵאָה, הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל צָרִיף אֶת הַתְּעוֹרוֹרוֹתָיו שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וּכְשֶׁנִּשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלוֹת לְמַעַלָּה, פֶּלֶן מִתְּלַבְּשׁוֹת בְּאוֹר שֶׁלְמַעַלָּה בְּדַמּוֹת נִכְבְּדָה, וּבָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע וְתֹאב לָהֶם, שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל שְׂיֵשׁ לָהֶם נִשְׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת בְּנִים לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. בְּנִים וְדֹא, פְּרִי מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אֶפְלוּ אוֹתָם שְׁבַע עוֹלָם הַזֶּה [שֶׁל הָאָרֶץ]. אֵיךְ?

הֵכִי הוּא וְדֹא, אָבֵל (הַכָּא) פִּלְהוּ אֲחֵרֵינִן בְּשִׁבְעָאָה (דף פב ע"ב) קִיִּימִי דֹאִיהוּ סִמְכָא דְעֵלְמָא, וְאִיהוּ צְדִיק וְדֹא אֲשֶׁקִי (לְעֵלְמָא) וְרוּי עֵלְמָא (ס"א מִן כֵּלָא) וְזֶן כֵּלָא. וְעָלִיהָ כְּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צְדִיק פִּי טוֹב פִּי פְרִי מַעֲלָלֵיהֶם יֹאכְלוּ. וְכְתוּב, (תהלים קמה) טוֹב יי לִכְלָל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָא כְּתוּב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. דָּא הוּא סִמְכָא דְעֵלְמָא קָאִים עָלֶיהָ, וְאִיהוּ אֲשֶׁקִי לְגִנְתָא (דְעוּ) וּגְנִתָא אֲשֶׁתְּקִי מִנִּיהָ וּמִנִּיהָ עֲבִידָא פִּירִין. וְכִלְהוּ פִּירִין פְּרָחִין בְּעֵלְמָא וְאֲנוּן קִיּוּמָא דְעֵלְמָא קִיּוּמָא דְאוּרִייתָא, וּמֵאֵן נִינְהוּ, נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי דְאֲנוּן פְּרִי עוֹבְדוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וּבְגִין כִּף בְּכָל לֵילָא וְלֵילָא נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי סִלְקִין.

וְכַד אַתְּפִלַּג לֵילָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אֶתִּי לְגִנְתָא דְעֵדֶן לְאֲשְׁתַּעֲשַׁע בָּהוּ. בְּמֵאֵן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּכֻלְהוּ, בֵּין אֲנוּן דְּמְדוּרֵיהוּן בְּהוּא עֵלְמָא, בֵּין אֲנוּן דִּיתְבִּי בְּמְדוּרֵיהוּן בְּהוּא עֵלְמָא, בְּכֻלְהוּ מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּהוּ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּפִלְגוֹת לֵילָא.

תָּא חֲזִי, עֵלְמָא דְלַעֲיִלָא אֲצִטְרִיף לְאַתְעֵרוּתָא דְעֵלְמָא תַּתָּא, וְכַד נִשְׁמַתְהוּן דְצְדִיקֵי נִפְקִי מֵהוּא עֵלְמָא וְסִלְקִי לַעֲיִלָא כִּלְהוּ מִתְּלַבְּשֵׁי בְּנְהוּרָא דְלַעֲיִלָא בְּדִיוּקְנָא יָקָר, וּבְהוּ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע וְתֹאִיב לוֹן דְאִינְהוּ פְּרִי עוֹבְדוּי, וְעַל דָּא אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל דֹּאִית לוֹן נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין בְּנִין לְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַיְי אֱלֹהֵיכֶם, בְּנִים וְדֹאִי אֵיבָא דְעוֹבְדוּי.

אָמַר רַבִּי יִיסָא וְאֶפְלוּ אֲנוּן דְּבְהוּאִי עֵלְמָא

אמר לו, משום שבחצות הלילה כל אותם צדיקי אמת, כלם מתעוררים לקרא בתורה ולשמע את תשבחות התורה. והרי נתבאר שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבתוף גן העדן כלם מקשיבים לקולם, וחוט של חסד נמשך עליהם ביום, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל כן התשבחות שעולות בלילה לפניו, זו תשבחת שלמה. בא ראה, בשעה שישראל היו סגורים בבתיהם כשהרג הקדוש ברוך הוא בכוכרי מצרים, היו אומרים הלל ותשבחות לפניו.

בא ראה שדוד המלך היה קם בחצות הלילה, שאם תאמר שהיה יושב או שוכב במטתו והיה אומר שירות ותשבחות -

לא, אלא כמו שכתוב (שם קט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה להתעסק בשירות ותשבחות של התורה. ומשום כך דוד המלך חי לעולמים, ואפלו בימי מלך המשיח הוא מלך. שהרי שינוי מלך המשיח, אם מן החיים הוא - דוד שמו, ואם מן המתים הוא - דוד שמו. והוא היה מתעורר בבקר בטרם יבא, שכתוב (שם נ) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

בא ראה, כל אותו הלילה ששרה היתה אצל פרעה, באו המלאכים העליונים לומר לקדוש-ברוך הוא בשירות ותשבחות. אמר להם הקדוש ברוך הוא: כלכם לכו ועשו מפות גדולות במצרים, סימן למי שאני עתיד לעשות אחר כך. זה מה שכתוב וינגע ה' את פרעה נגעים גדלים וגו'

בא ראה מה פתוב, ויקרא פרעה

היאך. אמר ליה בגין די בפלגות ליליא כל אנון זפאי קשוט פלהו מתערי למקרי באורייתא ולמשמע תשבחן דאורייתא, והא אתמר דקדשא בריך הוא וכל אנון צדיקיא דבגו גנתא דעדן פלהו צייתין לקליהון, וחוטא דחסד אתמשך עלייהו ביממא דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

ועל דא תשבחן דסלקין בליליא קמיה דא תושבחה שלים. תא חזי, בשעתא דישאל הוה סגירין בבתייהון פד קטל קדשא בריך הוא בכוריהון דמצראי, הוה אמרי הלילא ותשבחן קמיה.

תא חזי, דדוד מלכא הוה קם בפלגות ליליא, דאי תימא דהוה יתיב או שכיב בערסיה והוה אמר שירין ותושבחן, לא,

אלא כמה דכתיב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך. אקום ודאי בעמידה לאתעסקא בשירין ותושבחן דאורייתא. ובגין כך דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא. דהא תנן מלכא משיחא אי מן חייא הוא דוד שמייה ואי מן מתיא הוא דוד שמייה, ואיהו הוה אתער בצפרא עד לא ייתי דכתיב, (תהלים נז) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר.

תא חזי, פל ההוא ליליא דשרה הות לגביה דפרעה אתו מלאכי עלאי לזמרא ליה לקדשא בריך הוא בשירין ותושבחן, אמר להו קדשא בריך הוא כלכו זילו ועבידו מכתשין רברבין במצרים, רשימו למאן דאנא זמין למעפד לבתר, (דא) מה כתיב וינגע ה' את פרעה נגעים גדולים וגו'.

תא חזי, מה כתיב ויקרא פרעה לאברם וגו'.

לאַבְרָם וְגו'. מַנִּין הִיָּה יוֹדֵעַ, שְׁהָרִי לֹא כְּתוּב פֶּאֶן כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר בְּאַבְיִמֶלֶךְ, שְׁכָתוּב וְעֵתָה הָשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו', וְכַאֵן לֹא אָמַר לוֹ דְּבַר?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָרִי כְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם. שְׁכָף הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם. שְׁהָרִי לֹא הִיָּה מְדַבֵּר עִמּוֹ כְּמוֹ שְׁמְדַבֵּר עִם אַבְיִמֶלֶךְ, אֲלֵא בְּדַבְרֵי זֶה נִתְבָּאָר וְלֹא יוֹתֵר: הַמְּפָה הַזֶּה הִיא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם. וְלֹא הִיָּה מְדַבֵּר [וְהָ] עִמּוֹ. אַז [וְהָ] יָדַע שְׂדוֹ אֶשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיא. מִיָּד - וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים, לָמָּה? כְּדִי שְׁלֹא יִקְרַב אָדָם לָהֶם לְהִרְעֵ לָהֶם. וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ, לְוַיָּה עֲשׂוֹ לוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּף אֶתָּה עֲתִיד לַעֲשׂוֹת לְבָנָיו, אֶתָּה תְּלוּיָה אוֹתָם מֵאַרְצָךְ, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת י"ג) וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם, שְׁלוּיָה אוֹתָם מִכָּל אֶרֶצוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, כָּל כִּף לָמָּה הַזְּדַמֵּן לְאַבְרָהָם וּלְמָה הַצְּטָרָךְ? אֲלֵא כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמֵם שֶׁל אַבְרָהָם וְשִׁרָה בְּעוֹלָם, שְׁאַפְלוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהֵם מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם, וְלֹא יִכּוֹל הִיָּה אָדָם לְהַנְצִיל מֵהֶם, הַתְּגַדֵּל אַבְרָהָם וְהַתְּעַלָּה לְמַעְלָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. לְאַיִזָּה מְקוֹם? הַנְּגַבָּה

[וְכִי זֶה הוּא וְאֶשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ? אֲלֵא לְהוֹדִיעַ שְׁלֹא גָלוּ מִכֵּן דְּבַר מֵאוֹתָן מִתּוֹת שְׁתָּנוּ לוֹ בְּשִׁבְלֵי שְׁרָה שְׁתִּתְהִי לְמֶלֶךְ].

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאָה, הַכֵּל הוּא סוֹד שֶׁל חֻכְמָה, וְרִמְזוּ פֶּאֶן בְּחֻכְמָה וְהַדְּרָגוֹת שְׁלֵמָטָה שְׁאַבְרָהָם יָרַד לְעַמְקֵם וַיָּדַע אוֹתָם, וְלֹא נִדְּבַק בָּהֶם, וְשָׁב לְפָנָי

רְבוּנוּ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאָדָם שֶׁכְּפֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא הִתְפַּתָּה בְּנִחְשׁ וְגִרָם מוֹת לְעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נֹחַ, שְׁכְּפֹאֲשֶׁר יָרַד וְהִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא מֵה פְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשְׁתֵּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר

מִנְּא הָיָה יוֹדֵעַ, דִּהָא לֹא כְּתוּב הִכָּא כְּמָה דְּאַתְמָר בְּאַבְיִמֶלֶךְ דְּכְתוּב וְעֵתָה הָשֵׁב אֶשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגו', וְהִכָּא לֹא אָמַר לִיה מִדִּי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק הָא כְּתוּב עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם. דִּהָכִי הוּוּ אָמַרִי לִיה, עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם. דִּהָא לֹא הָיָה מְמַלִּיל עִמִּיהָ כְּמָה דְּמְמַלִּיל בְּאַבְיִמֶלֶךְ, אֲלֵא בְּמַלְהָ דָּא אֶתְמָר וְלֹא יִתִּיר, מְכַתְּשָׂא דָּא עַל דְּבַר שְׂרֵי אֶשֶׁת אַבְרָם אִיהִי, וְלֹא הָיָה מְלִיל (דָּא) עִמִּיהָ, כְּדִין יוֹדֵעַ (הוּא) דִּהָא אֶתְתִּיהָ דְּאַבְרָהָם אִיהִי, מִיָּד וַיִּקְרָא פְּרָעָה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגו'.

וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרָעָה אֲנָשִׁים. לָמָּה בְּגִין דְּלֹא יִקְרַב בַּר נָשׁ בְּהוּ לְאַבְאָשָׂא לוֹן. וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ, לְוַיָּה עֲבָדוּ לִיה בְּכָל אֶרְעָא דְּמִצְרַיִם. אָמַר לִיה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָכִי אֲנִי זְמִין לְמַעַבְדַּ לְבָנוּי אֶת תּוֹזִיף לוֹן מֵאַרְעָךְ דְּכְתוּב, (שְׁמוֹת י"ג) וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם דְּאוֹזִיף לוֹן מִכָּל אֶרְעִיהָ. אָמַר רַבִּי אַבְא כָּל כִּף לָמָּה אַזְדַּמֵּן לִיה לְאַבְרָהָם וּלְמֵאִי אִיצְטְרִיךְ, אֲלֵא בְּגִין

לְגַדֵּל אֶת שְׁמִיהָ דְּאַבְרָהָם וְשִׁרָה בְּעַלְמָא, (ד' ט' ע"א) דְּאַפִּילוּ בְּמִצְרַיִם דְּאַנּוֹן חֲרָשֵׁי עַלְמָא וְלֹא הָיָה יִכּוֹל בַּר נָשׁ לְאַשְׁתִּיזִב מִנִּיְהוּ. אֶתְגַּדֵּל אַבְרָהָם וְאַסְתְּלִיק לְעִילָא הָדָא הוּא דְּכְתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם, לְאַן אֶתֵּר הַנְּגַבָּה. (וּמֵאִי הוּא וְאֶשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, אֲלֵא לְאוֹדֵעָא וְלֹא גָלוּ מִנֵּיהּ מִדְּעַם מֵאַנּוֹן מִתְּנֵן דִּתְּכִיבוּ לִיה כְּדִיל שְׁרָה דִּתְּהָא לְמַלְכָּא)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, כְּלָא רְזָא דְּחֻכְמָתָא אִיהוּ, וְקָא רִמְזוּ הִכָּא בְּחֻכְמָתָא וְדִרְגִין דְּלִתְתָּא דְּקָא נְחִית אַבְרָהָם לְעוֹמְקֵי אֶתְדַבֵּק לוֹן, וְלֹא אֶתְדַבֵּק בְּהוּ, וְתַב לְקַמִּי מְרִיָּה. וְלֹא אֶתְפַּתָּא בְּהוּ כְּאָדָם

רְבוּנוּ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאָדָם שֶׁכְּפֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא הִתְפַּתָּה בְּנִחְשׁ וְגִרָם מוֹת לְעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נֹחַ, שְׁכְּפֹאֲשֶׁר יָרַד וְהִגִּיעַ לְדִרְגָּה הִיא מֵה פְּתוּב? (בְּרַאשִׁית ט) וַיִּשְׁתֵּן מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר

ויתגל בתוך אהלה. אהלה
כתוב בה"א.

אבר באברהם מה כתוב?
ויעל אברם ממצרים. שעלה
ולא ירד, ושב למקומו לדרגה
עליונה שנדבק בה
כבראשונה. והמעשה הזה
היה כדי להראות החכמה
שהתקיים בקיום שלם כראוי
לו ולא התפתה, ועמד בקיום
ושב למקומו. הנגבה - זה
הדרום, הדרגה העליונה
שנאחז בה כבראשונה,
שכתוב הלוח ונסוע הנגבה.
אף כאן הנגבה - מקום
שנדבק בו בראשונה.

בא ראה סוד הדרך, אם אברם
לא ירד למצרים ולא יצטרף
שם בראשונה, לא יהיה חלק
גורלו בקדוש-ברוך-הוא. כמו
זה לבניו, פשרצה הקדוש
ברוך הוא לעשות לו [ר"א להם]
עם אחד, עם שלם, ולקרובם
אליו, אם לא ירדו בראשונה
למצרים ולא יזדככו שם, לא
היו העם היחיד שלו. כמו כן
אם לא נתנה הארץ הקדושה
לכנען בראשונה וישלט בה,
לא היתה הארץ חלקו וגורלו
של הקדוש ברוך הוא, והכל
סוד אחד.

רבי שמעון היה הולך בדרך,
והיה עמו רבי אלעזר בנו,
ורבי אבא ורבי יהודה. בעודם
הולכים, אמר רבי שמעון,
תמהני איך בני העולם לא
משגיחים לדעת דברי תורה
ועל מה עומדים. פתח ואמר,
(ישעיה כו) נפשי אויתך בלילה
אף רוחי בקרבי אשחרך.
הפסוק הזה בארוהו ובארנו
אותו.

אבר בא ראה, נפש האדם,
כשהוא עולה למטתו, יוצאת

דכד מטא לההוא דרגא אתפתא בנחש וגרים
מותא לעלמא. ולא אתפתא כנח דכד נחת
ומטא לההוא דרגא מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן
היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אהלה כתיב
בה"א.

אבר באברהם מה כתיב ויעל אברם ממצרים.
דסליק ולא נחית, ותב לאתריה לדרגא
עלאה דאתדבק ביה בקדמיתא. ועובדא דא
הוה, בגין לאחזאה חכמתא דאתקיים בקיומא
שלים פדקא חזי ליה ולא אתפתא וקם בקיומא
ותב לאתריה. הנגבה, דא דרום דרגא עלאה
דאתאחיד ביה בקדמיתא דכתיב הלוח ונסוע
הנגבה. אוף הכא הנגבה, אתר דאתדבק ביה
בקדמיתא.

תא חזי, רזא דמלה, אי אברם לא ייחות
למצרים ולא יצטרף תמן בקדמיתא. לא
יהא חולק עדביה בקדשא בריך הוא. פגוונא
דא לבנוי כד בעא קדשא בריך הוא למעבד
ליה (ר"א לון) עמא חדא עמא שלים ולקרבא לון
לגביה, אי לא נחתו בקדמיתא למצרים ולא
יצטרפון תמן, לא הוו עמא יחידא דיליה.
פגוונא דא אי לא אתייהיבת ארעא קדישא
לכנען בקדמיתא וישלוט בה לא הות ארעא
חולקיה ועדביה דקדשא בריך הוא. וכלא רזא
חדא.

רבי שמעון הוה אזיל בארחא, והוה עמיה
רבי אלעזר בריה ורבי אבא ורבי יהודה.
עד דהוו אזלי, אמר רבי שמעון תוהנא היך
בני עלמא לא משגיחין למנדע מלי דאורייתא
ועל מה קיימי. פתח ואמר, (ישעיה כו) נפשי
אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, האי
קרא אוקמוה ואוקימנא ליה.

אבר תא חזי, נפשא דבר נש, כד סליק

ממנו ועולה למעלה. ואם תאמר שכלן עולות - אין כל אחד ואחד רואה את פני המלך, אלא הנפש עולה ולא נשאר בה עם הגוף, רק רשם (נשימה) של המדה של חיות הלב.

והנפש הולכת ורוצה לעלות. וכמה דרגות לדרגות לעלות, היא משוטטת ופוגשת בקלפות של אורות השמאה. אם היא טהורה, שלא נטמאה ביום, עולה למעלה. ואם לא טהורה, נטמאת ביניהם ונדבקת בהם ולא עולה יותר. ושם מודיעים לה דברים, ונדבקת מאותם דברים של זמן קרוב. ולפעמים שצוחקים עליה ומודיעים לה דברים כוזבים. ואז הולכת כמו זה כל הלילה עד שיתעורר האיש, ושבה למקומה. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מגלה להם סודותיו בחלום כדי שישמרו מן הדין. אוי לאותם רשעי העולם שמטמאים עצמם ונפשם.

בא ראה, אותם שלא נטמאו, כשעולים למטתם, הנפש עולה ונכנסת בין כל אותן הדרגות בראשונה, ועולה ולא נדבקת בהן. אחר כך הולכת ומשוטטת ועולה כפי דרכה.

אותה הנפש שזוכה לעלות, נראית לפני ספר פני הימים, ונדבקת ברצון להראות בתשוקה עליונה לראות בנעם המלך ולבקר בהיכלו. וזה הוא האיש שיש לו חלק תמיד בעולם הבא. וזו היא הנפש שהכסוף שלה כשעולה בקדוש ברוך הוא (תמיד) ולא נדבקת במינים הללו אורות האחרים, והיא הולכת אחר מין קדוש במקום (אחר מקום) שיוצאת משם. ומשום כך כתוב

לְעַרְסִיָּה, נִפְקַת מִנִּיה וְסִלְקָא לְעִילָא. וְאִי תִימָא דְכֻלְּהוּ סִלְקָאן. לְאוּ כָּל חַד וְחַד חָמִי אִפִּי מִלְכָּא, אֶלָּא נִפְשָׁא סִלְקָא וְלֹא אִשְׁתַּאֲר בְּהָ בַּהֲדִי גּוּפָא בַר חַד רְשִׁימוּ (נשימו) דְקִיסְטָא דְחִיּוּתָא דְלִבָּא.

וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וּבְעִיָּא לְסִלְקָא. וְכַמְּה דְרִגִּין לְדְרִגִּין לְסִלְקָא, שְׁטָאָת וְהִיא אֲתַעְרַעַת בְּהַי קוּמְרִין טְהִירִין דְמִסְאָבוּתָא. אִי הִיא דְכִיָּאָת דְלֹא אִסְתַּאֲבַת בִּימְמָא סִלְקָא לְעִילָא. וְאִי לְאוּ דְכִיָּאָת, אִסְתַּאֲבַת בִּינִיָּהוּ וְאֲתַדְבַּקַת בְּהוּ וְלֹא סִלְקָא יִתִּיר. וְתַמָּן מוֹדְעִי לָהּ מַלְיָן וְאִיהוּ אֲתַדְבַּקַת מְאֲנוּן מַלְיָן דְזַמָּן קָרִיב. וְלְזַמָּנִין דְחִיִּיכִין בְּהָ וּמוֹדְעִין לָהּ מַלְיָן פְּדִיבִין. וְכִדִּין אֲזֵלָא כְּהִיא גְּוֹנָא כָּל לֵילִיא עַד דִּיתַעַר בַּר נֶשׁ וְתַאֲבַת לְאַתְרָהּ. וְכַאֲיִן אֲנוּן צְדִיקָיָא דְגָלִי לֹון קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְזִין דִּילִיָּה בְּחֻלְמָא בְּגִין דִּיִּסְתַּמְרוּן מִן דִּינָא. וְוִי לְאֲנוּן חִיבִי עֲלֵמָא דְמִסְאָבִין גְּרַמִּיָּהוּ וְנִפְשִׁיָּהוּ.

תָּא חֲזִי, אֲנוּן דְלֹא אִסְתַּאֲבוּ, פַּד סִלְקִי בְּעַרְסִיָּהוּ, נִפְשָׁא סִלְקָא וְעָאֵלַת בֵּין כָּל הַיִּי דְרִגִּין בְּקַדְמִיתָא וְסִלְקָא וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בְּהוּ. וּלְבַתֵּר אֲזֵלָא וְשְׁטָאָת וְסִלְקָא כְּפּוּם אוּרְחָהּ.

תְּהִיא נִפְשָׁא דְזָכַת לְסִלְקָא אֲתַחֲזִיאַת קַמִּיהָ דְסַבְר אִפִּי יוֹמִין וְאֲתַדְבַּקַת בְּרַעוּתָא לְאַתַּחֲזָאָה בְּתִיאֻבְתָּא עֲלָאָה לְמַחְמִי בְּנוּעַם מִלְכָּא וְלִבְקָרָא בְּהִיכְלִיָּהּ. וְדָא הוּא בַר נֶשׁ דְאִית לִיָּה חוּלְקָא תְדִיר בְּעֲלֵמָא דְאֲתִי.

וְדָא הִיא נִפְשָׁא דְכְּסִיפָא דִילָהּ פַּד סִלְקָא בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (תְדִיר), וְלֹא אֲתַדְבַּקַת בְּהַי זִינִין טְהִירִין אַחְרָנִין, וְהִיא אֲזֵלַת בְּתֵר

נפשי אויתך בלילה, כדי לרדף
אחריו ולא להתפתות אחר מין
אחר נכרי.

בא ראה, נפשי - זו הנפש
ששולטת בלילה לרדף אחר
הדרגה שלה. הרוח ביום,
שכתוב נפשי אויתך בלילה, זו
הנפש ששולטת בלילה. אף
רוחי בקרבי אשחרך - זו הרוח
ששולטת ביום.

ואם תאמר ששתי דרגות הן
בפרוד - לא כן, שהרי הן דרגה
אחת, והן שנים בחבור אחד,
ואחת עליונה ששולטת עליהן
ונדבקות בהן והן בה (ונקראים)
ונקראת נשמה. וכל הדרגות
עולות בסוד החכמה.
שכשמשכתלים על אלו
הדרגות, יסתפל האדם בחכמה
העליונה, והנשמה הזו נכנסת
בהם ונדבקים בה. וכשזה
שולט, אז אותו האיש נקרא
קדוש, שלם מן הכל. רצון אחד
לקדוש-ברוך-הוא.

הנפש היא התעוררות
תחתונה, וזו סמוכה בגוף וזנה
אותו, והגוף אוחוז בה והיא
אחוזה בגוף. אחר כך נתקנת
ונעשית פסא להשרות עליה
רוח בהתעוררות הנפש הזאת
שנאחזת בגוף, ככתוב (ישעיה לב)

עד יערה עלינו רוח מפרום.
לאחר שמתקנים את שניהם,
עתידים לקבל נשמה, שהרי
הרוח נעשית פסא לנשמה
להשרות עליה, והנשמה הזו
היא נסתרת עליונה על הכל
טמונת כל הטמונים. נמצא
שיש [לה] פסא לפסא, וכפא
לעליון עליהם. וכשתסתפל
בדרגות, תמצא סוד החכמה
בדבר הזה, והכל היא חכמה
להדביק בגון הזה דברים
נסתרים.

זינא קדישא באתרא (ר"א גמר אתרא) דנפקת מתמן.
ובגין כך פתיב נפשי אויתך בלילה. בגין
למרדף בתרך ולא לאתפתאה בתר זינא אתרא
נוכרא.

תא חזי, נפשי דא נפש דאיהי שלטא בלילה
ולמרדף בתר דרגא. רוח ביום, דכתיב
נפשי אויתך (דף פג ע"ב) בלילה, דא נפש דאיהי
שלטא בלילה. אף רוחי בקרבי אשחרך. דא
רוח דאיהו שלטא בימא.

ואי תימא דתרין דרגין אנון בפרודא, לאו
הכי, דהא דרגא חד אנון, ואנון תרין
בחבורא חד. וחד עלאה דשלטא עליהו
ואתדבק בהו ואנון ביה (ואקרוי) ואתקריאת
נשמה, וכלהו דרגין סלקאן פרזא דחכמתא,
דכד מסתפלן אלין דרגין יסתפל בר נש
בחכמה עלאה, והאי נשמה עייל בהו
ומתדבקן בה, וכד האי שלטא פדין ההוא בר
נש אקרי קדוש שלים מפלא. רעותא חדא
לגבי קדשא בריך הוא.

נפש איהו אתערותא תתאה ודא סמיכא
בגופא וזנת ליה, וגופא אחיד בה והיא
אתאחדת בגופא. לבתר אתתקנת ואתעבידת
פרסיא לאשראה עלה רוח באתערותא דהאי
נפש דאתאחידת בגופא, כמה דכתיב, (ישעיה לב)
עד יערה עלינו רוח מפרום.

לבתר דמתקני תרווייהו, זמינין לקבלא
נשמה. דהא רוח אתעביד פרסיא
לגבי נשמה לאשראה עליה, והאי נשמה איהי
סתימא עלאה על פלא טמירא דכל טמירין.
אשתכח דאית (לה) פרסיא לפרסיא ופרסיא
לגבי עלאה עליהו. וכד תסתפל בדרגין תשפח
רזא דחכמתא בהאי מלה. וכלא הוא חכמתא
לאתדבקה בהאי גוונא מלין סתימין.

בא ראה, הנפש היא התעוררות תחתונה שנדבקת בגוף, כמו האור של המאור, שהאור המתחנן שהוא שחר, נדבק בפתילה ולא נפרד ממנה ולא נתקן אלא בה. וכשנתקן בפתילה, נעשה כסא לאור העליון הלכן ששורה על אותו האור השחר.

אחר כך כששניהם נתקנים, נעשה אותו אור לכן כסא לאור הנסתר שאינו נראה ואינו נודע מה ששרה על אותו האור הלכן, ואז האור שלם. וכך האדם שהוא שלם בכל, ואז נקרא קדוש, כמו שנאמר (תהלים טו) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כמו כן בסוד עליון.

בא ראה, בשעה שאברהם נכנס לארץ, נראה לו הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר לה' הנראה אליו, וקבל שם נפש ובנה מזבח לדרגה ההיא. אחר כך הלך ונסוע הנגבה, שקבל רוח. אחר כך עלה שעלה להתדבק תוף הנשמה, אז ויבן שם מזבח לה', סתם. זו היא הנשמה שהיא נסתרת כל הנסתרים.

אחר כך ידע שצריך להצריך ולהתעטר בדרגות, מיד - וירד אברם מצרימה, ונצל משם, ולא התפתה תוף אותם האורות, ונצרך ושב למקומו. פיון שירד ונצרך, מיד - ויעל אברם ממצרים. עלה ודאי ושב למקומו ונדבק באמונה העליונה, שכתוב הנגבה.

מבאן והלאה ידע אברהם החכמה העליונה ונדבק בקדוש-ברוך-הוא, ונעשה הימין של העולם. אז, ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד - בצד המזרח. במקנה - בצד

תא חזי, נפש איהי אתערוותא תתאה דאתדבקא ביה בגופא. כגוונא דנהורא דבוצינא. דנהורא תתאה דאיהי אוכמא אתדבקת בפתילה ולא אתפרש מנה ולא אתתקנת אלא בה. וכד אתתקנת בפתילה אתעבידת כרסייא לנהורא עלאה תוורא דשרייא על ההוא נהורא אוכמא.

לבתר פד מתתקנן תרווייהו אתעבידת ההוא נהורא תוורא כרסייא לנהורא סתימא דלא אתחזי ולא אתיידע מה דשרא על ההוא נהורא תוורא. וכדין נהורא שלים. וכך הוא בר נש דאיהו שלים בכלא. וכדין אקרי קדוש, כמה דאת אמר, (תהלים טו) לקדושים אשר בארץ המה וגו'. כגוונא דא ברזא עלאה.

תא חזי, בשעתא דעאל אברהם לארעא, אתחזי ליה קדשא בריך הוא כמה דאתמר דכתיב ליי הנראה אליו, וקביל תמן נפש ובנה מזבח לההוא דרגא. לבתר הלך ונסוע הנגבה דקביל רוח. לבתר (עד) דסליק לאתדבקא גו נשמה כדין ויבן שם מזבח ליי סתם, דא היא נשמה דאיהי סתימא דכל סתימין.

לבתר ידע דבעי לאצטרפא ולא תעטר א בדרגין, מיד וירד אברם מצרימה, ואשתזיב מתמן. ולא אתפתא גו אנון טהירין, ואתצריך ותב לאתריה. פיון דנחת ואתצריך, מיד ויעל אברם ממצרים, סליק ודאי ותב לאתריה ואתדבק במהימנותא עלאה דכתיב הנגבה.

מבאן והלאה ידע אברהם חכמתא עלאה ואתדבק בקדשא בריך הוא ואתעביד

ימינא דעלמא. פדין ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. כבד מאד

המערב. בכסף - מצד הדרום.
בזהב - מצד הצפון.

באו רבי אלעזר ורבי אבא וכל
החברים ונשקו את ידו. בכה רבי
אבא ואמר, וי וי, כשתסתלק מן
העולם, מי יאיר את אור
התורה? אשרי חלקם של
החברים ששומעים דברי תורה
הללו מפיך.

אמר רבי שמעון, בא ראה מה
כתוב, וילך למסעיו, לפקד את
מקומו ודרגתו. למסעיו - למסעו
כתוב, מי המסעו? זו הדרגה
הראשונה שראויה לו בראשונה.
כתוב כאן מסעו, וכתוב שם
(מלכים-א 1) אכן שלמה מסע נבנה.
והרי בארנו אכן שלמה ודאי.
מסע, כמו שנתבאר.

וילך למסעיו, כל אותן הדרגות,
דרגה אחר דרגה, כמו שנאמר.
מנגב ועד בית אל, לתקן את
מקומו ולחברם ביחוד שלם,
שהרי מנגב ועד בית אל נמצא
סוד החכמה פראוי.

אל המקום אשר היה שם אהלה
בתחלה, אהלה בה"א. מי
אהלה? זה בית אל. אכן שלמה,
כמו שאמרנו. עוד רשם ואמר,
אל מקום המזבח אשר עשה שם
בראשנה, שכתוב לה' הנראה
אליו. ואז ויקרא שם אברם בשם
ה', אז נדבק באמונה השלמה.

בא ראה, בראשונה עלה מטה
למעלה, שכתוב וירא ה' אל
אברם, וכתוב לה' הנראה אליו,
וזו הדרגה הראשונה כמו
שאמרנו אכן שלמה למסע נבנה, וכתוב
למסעיו, ואחר כך הלך ונסוע
הנגבה, דרגה אחר דרגה, עד
שהתעטר בדרום, חלקו וגורלו.
אחר כך סתם הדבר כשעלה
ואמר לה' סתם, זה העולם

בסטרא דמזרח. במקנה בסטרא דמערב.
בכסף מסטרא דדרום. בזהב מסטרא דצפון.
אתו רבי אלעזר ורבי אבא וכלהו חבריא
ונשקו ידוי. בכה רבי אבא ואמר ווי ווי
כד תסתלק מן עלמא מאן ינהיר נהורא
דאורייתא. זכאה חולקהון דחבריא דשמעין
מלין דאורייתא אלין מפומך.

אמר רבי שמעון תא חזי, מה כתיב וילך
למסעיו, למפקד אתריה ודרגוי.
למסעיו למסעו כתיב, מאן מסעו. דא דרגא
קדמאה דאתחזי ליה בקדמיתא, כתיב הכא
מסעו וכתוב התם (מלכים א 1) אכן שלמה מסע
נבנה. והא אוקימנא אכן שלמה ודאי. מסע
כמה דאתמר.

וילך למסעיו. כל אנון דרגין דרגא בתר
דרגא כמה דאתמר. מנגב (דף פד ע"א) ועד
בית אל לאתקנא אתריה ולחברא לון ביחודא
שלים. דהא מנגב ועד בית אל אשתכח רזא
דחכמתא כדקא יאות.

אל המקום אשר היה שם אהלה בתחלה,
אהלה בה"א, מאן אהלה, דא בית אל.
אכן שלמה כדאמרן. תו רשם ואמר אל
מקום המזבח אשר עשה שם בראשונה
דכתיב ליי הנראה אליו. וכדין ויקרא שם
אברם בשם יי. כדין אתדבק במהימנותא
שלימתא.

תא חזי, בקדמיתא סליק מתתא לעילא
דכתיב וירא יי אל אברם. וכתוב ליי
הנראה אליו. ודא הוא דרגא קדמאה
כדאמרן אכן שלמה (מסע נבנה וכתוב למסעיו). ולבתר
הלך ונסוע הנגבה. דרגא בתר דרגא עד
דאתעטר בדרום חולקיה ועדביה. לבתר
סתים מלה כד סליק ואמר ליי סתם, דא עלמא עלאה. ומתמן נטיל

העליון, ומשם נסע בדרגות וירד ממעלה למטה, והכל נדבק במקומו פראוי.

וכאן כשתסתכל בדרגות, תמצא את סוד החכמה העליונה. מה פתוב? וילך למסעיו מנגב. מצד הימין, ראשית העולם העליון הנסתר העמק למעלה עד אין סוף. וירד דרגה אחר דרגה ועד מנגב ועד בית אל, ממעלה למטה.

וכתוב ויקרא שם אברם בשם ה'. נדבק היחוד במקומו פראוי, שפתוב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשנה. מה זה אשר עשה שם? שהעלה אותה ממטה למעלה, ועכשו ירד בדרגות ממעלה למטה כדי שלא תזוז מאותן הדרגות העליונות והם לא יזוזו ממנה, ויתיחד הכל ביחוד אחד פראוי.

אז התעטר אברהם והיה לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא ודאי. אשריהם הצדיקים שמתעטרים בקדוש ברוך הוא והוא מתעטר בהם. אשריהם בעולם הזה ואשריהם בעולם הבא. עליהם פתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וכתוב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

הלכו. פשהגיעו לשדה אחד ישבו. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים כה) פנה אלי וחנני. בפסוק הזה יש להסתכל בו, והרי בארנו אותו בכמה מקומות. אבל בפסוק הזה דברים נסתרים יש בו. פנה אלי - וכי דוד אמר פנה אלי וחנני? אלא בעבור דרגתו שהוא מתעטר בה הוא אמר. (שם) פנה עזר לעבדך - תנה עזר זה העז העליון, כפתוב (שמואל א-ב) ויתן עז למלכו. מאן מלכו? זה

בדרגין ונחית מעילא לתתא ואתדבק כלא באתריה כדקא יאות.

והבא פד תסתכל בדרגין תשפח רזא דחכמתא עלאה. מה כתיב וילך למסעיו מנגב. מסטרא דימינא שירותא דעלמא עלאה סתימא עמיקא לעילא עד אין סוף, ונחית דרגא בתר דרגא (ער) מנגב ועד בית אל מעילא לתתא.

וכתיב ויקרא שם אברם בשם יי אדבק יחודא באתריה כדקא יאות דכתיב אל מקום המזבח אשר עשה שם פראשונה. מאי אשר עשה שם, דסליק לה מתתא לעילא. והשתא נחית בדרגין מעילא לתתא, בגין דהיא לא תעדי מאנון דרגין עלאין, ואנון לא יעדון מנה, ויתיחד כלא ביחודא חדא כדקא יאות.

כדון אתעטר אברהם והיה חולק עדביה דקודשא בריה הוא ודאי. זכאין אנון צדיקייא דמתעטרי ביה בקדשא בריה הוא והוא מתעטר בהון. זכאין אנון בעלמא דין וזכאין אנון בעלמא דאתי. עלייהו כתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. וכתוב, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום.

אזלו, פד מטו בחד פי חקל יתבו. פתח רבי שמעון ואמר (תהלים כה) פנה אלי וחנני וגו'. האי קרא אית לאסתכלא ביה, והא אוקימנא ליה בכמה אתר. אבל בהאי קרא מלין סתימין אית ביה. פנה אלי. וכי דוד אמר פנה אלי וחנני. אלא בגין דרגא דיליה דאיהו אתעטר ביה קאמר. תנה עזר לעבדך, תנה עזר דא עז עלאה כדכתיב, (שמואל א ב) ויתן עז למלכו. מאן מלכו דא מלך סתם מלכא

מִלֶּךְ סֵתָם, מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחִית. אִף כָּאן
לְעֶבְדְּךָ זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחִית, כְּמוֹ
שְׁאֲמַרְנוּ מֶלֶךְ סֵתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֵן אֲמִתְךָ - וְכִי לֹא
הִיָּה בֶן יִשִׁי הוּא, עַד שְׁאֲמַר בְּשֵׁם
שֶׁל אִמּוֹ וְלֹא בְּשֵׁם שֶׁל אָבִיו?
אֵלֹא הִנֵּה הַקְּמָנוּ, שְׁפָאֵשׁר יָבֵא
אָדָם לְקַבֵּל דְּבַר עֲלִיוֹן לְהַזְכִּיר,
צָרִיךְ לְלַכֵּת בְּדַבָּר שֶׁהוּא וְדָאִי,
וְעַל כֵּן הַזְכִּיר אֶת אִמּוֹ וְלֹא אֶת
אָבִיו. וְעוֹד, הִנֵּה שְׁנֵינִי וְשְׁחָרִי שְׁזָה
מֶלֶךְ כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רֵאֵה מַה
כְּתוּב. וַיְהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ
אֲבָרָם, רַב כְּתוּב חֶסֶר יו"ד.
שְׂרָצָה לוֹט לְחֹזֵר לְעֶבְדָּה הַזָּרָה
שְׁעוֹבָדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְסוֹף
הַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׁכְּתוּב וְהַכְּנַעֲנִי
וְהַפְּרָזִי אִזּוּ יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ. וּמִנֵּיִן לָנוּ
שְׁלוֹט חֹזֵר לְסוּרוֹ הֵרַע לְעֶבְדָּה
זָרָה? שְׁכְּתוּב וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם.
מַהוּ מִקְּדָם? מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם.
כְּתוּב כָּאן וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם,
וְכְּתוּב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְּדָם. מַה
לְהֵלֵךְ נְסִיעָה מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם
- אִף כָּאן כֵּן.

בֵּינָן שְׂרָדַע אֲבָרָהִם שְׁלִכְךָ נָטָה
לְבוֹ שֶׁל לוֹט, מִיָּד - וַיֹּאמֶר אֲבָרָם
אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא מְעַלִּי.
אֵינְךָ כְּדָאִי לְהַתְּחַבֵּר עִמִּי. אִזּוּ
נִפְרַד מִמֶּנּוּ אֲבָרָהִם וְלֹא רָצָה
לְלַכֵּת וְלְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ, שְׁכָּל מִי
שְׁמַתְחַבֵּר לְרָשָׁע, סוֹפוֹ לְלַכֵּת
אֲחֵרָיו וְלְהַעֲנִשׁ בְּגִלְלוֹ.

מִנֵּיִן לָנוּ? מִיְהוֹשֻׁפֵּט שֶׁהַתְּחַבֵּר
עִם אַחָאָב, וְאַלְמֵלֵא זְכוֹת אָבוֹת
נֶעֱנַשׁ שָׁם, שְׁכְּתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵּט. וְאִזּוּ נִצַּל, שְׁכְּתוּב
וַיִּסִּיתֶם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן לֹא
רָצָה אֲבָרָם לְלַכֵּת עִם לוֹט. וְעַם
כָּל זֶה לֹא רָצָה לוֹט לְחֹזֵר מִסּוּרוֹ
הֵרַע, אֵלֹא וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל
כֹּפֶר הַיִּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם. נִסַּע
מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא רָצָה

מְשִׁיחָא. אוֹף הָכָא לְעֶבְדְּךָ דָּא מִלְּפָא מְשִׁיחָא
כְּדָאֲמַרְן מֶלֶךְ סֵתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֵן אֲמִתְךָ, וְכִי לֹא הָוָה בְּרִיָּה דִּישִׁי
אִיהוּ עַד דְּאִיהוּ אָמַר בְּשֵׁמָא
דְּאִמִּיה וְלֹא בְּשֵׁמָא דְּאָבוּי. אֵלֹא הָא אוֹקִימָנָא
דְּכַד יִיתִי בַר נֶשׁ לְקַבֵּל מְלָה עֲלָאָה לְאֲדַכְרָא,
בְּעֵי לְמַהֲרָ בְּמְלָה דְּאִיהוּ וְדָאִי. וְעַל דָּא אֲדַכְרָ
לְאִמִּיה וְלֹא לְאָבוּי. וְתוּ הָא תְּנִינָן (ד"א ל"ג דְּהָא)
דְּדָא מֶלֶךְ כְּפִי דְּקָאֲמַרְן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיְהִי רִיב
בֵּין רַעֲי מְקַנְהַ אֲבָרָם, רַב כְּתִיב חֶסֶר
יוד, דְּבָעָא לוֹט לְמַהֲדַר לְפוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה
דְּפִלְחִי יְתַבִּי אַרְעָא, וְסוֹפִיָּה דְּקָרָא אוֹכַח
דְּכְתִיב וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרָזִי אִזּוּ יוֹשֵׁב בְּאָרֶץ.
וּמִנֵּיִן דְּלוֹט אֶהְדַּר לְסוּרְחָנִיָּה לְפוּלְחָנָא
נּוֹכְרָאָה, דְּכְתִיב וַיִּסַּע לוֹט מִקְּדָם. מַאי
מִקְּדָם, מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם. כְּתִיב הָכָא וַיִּסַּע
לוֹט מִקְּדָם וְכְתִיב וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקְּדָם מַה
לְהֵלֵךְ נְטִילוֹ מִקְּדָמוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם אוֹף הָכָא כֵּן.
בֵּינָן דִּידַע אֲבָרָהִם דְּלוֹט לְהָכִי נָטִי לְבִיָּה.
מִיָּד וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֵל לוֹט וְגו' הַפְּרָד נָא
מְעַלִּי. לִית אַנְתָּ כְּדָאִי לְאַתְחַבְרָא בְּהָדָאִי.
כְּדִין אַתְפָּרַשׁ אֲבָרָהִם מִנִּיָּה וְלֹא בָּעָא לְמִיָּהָרָה
וְלְאַתְחַבְרָא עִמִּיה, דְּכָל מָאן דִּיתְחַבֵּר לְחַיִּיבָא
סוֹפִיָּה לְמִיָּהָרָה אֲבַתְרִיָּה וְלְאַתְעִנַּשׁ (דף 99 ע"ב)
בְּגִינִיָּה.

מִנֵּיִן מִיְהוֹשֻׁפֵּט דְּאַתְחַבֵּר עִם אַחָאָב
וְאַלְמֵלֵא זְכוֹ דְּאַבְהֵן אַתְעִנַּשׁ תְּמָן
דְּכְתִיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב' יח) וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵּט. וְכְדִין
אַשְׁתַּזִּיב דְּכְתִיב וַיִּסִּיתֶם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ. וְעַל
דָּא לֹא בָּעָא אֲבָרָם לְמִיָּהָרָה בְּהָדִיָּה דְּלוֹט. וְעַם
כָּל דָּא לֹא בָּעָא לוֹט לְמַהֲדַר מִסּוּרְחָנִיָּה אֵלֹא
וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כֹּפֶר הַיִּרְדֵּן. וַיִּסַּע לוֹט

לְדַבֵּק בְּאִמּוּנַת הַשְּׁלֵמָה כְּמוֹ
אֲבֹתָם.

אֲבֹתָם יָשָׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, לְהַדְבִּיק
בְּמָקוֹם הָאִמּוּנָה וְלְדַעַת הַחֲכָמָה
לְהַדְבִּיק בְּרַבּוּנּוֹ. וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי
הַכֶּפֶר וַיֵּאָהֵל עַד סֹדָם, עִם אוֹתָם
הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁיִּצְאוּ
מִתּוֹךְ הָאִמּוּנָה, שְׂכַתוֹב וְאֲנָשֵׁי
סֹדָם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד. כָּל
אֶחָד נִפְרַד לְדַרְכּוֹ כְּרָאוּי. מִשׁוּם
כֶּף אֲשֶׁרֵיהֶם הַחֲכָרִים
שֶׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמֵם וְלַיְלָה,
וְהַחֲכָרִים שֶׁלָּהֶם עִם הַקְדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (דְּבָרִים ד)
וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם.

וְה' אָמַר אֶל אֲבֹתָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד
לוֹט מֵעַמּוֹ וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח,
(יוֹנָה א) וַיִּקָּם יוֹנָה לְבְרוּחַ תְּרִישִׁישָׁה
מִלְפָּנֵי ה' וְגו'. אוֹי לְמִי שֶׁמִּסְתַּתֵּר
מִלְפָּנֵי הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא,
שְׂכַתוֹב בּוֹ (יְרֵמִיָּה כג) הֲלוֹא אֵת
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא נְאֻם
ה', וְהוּא בָּא לְבְרוּחַ מִלְפָּנָיו?!

אֲרָא כְּתוּב (שִׁיר א) יוֹנָתִי בַּחֲגוּי
הַסֵּלַע בְּסֵתֶר הַמְדַרְגָּה. יוֹנָתִי - זו
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בַּחֲגוּי הַסֵּלַע - זו
ירוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא עוֹלָה עַל כָּל
הָעוֹלָם. מֵה הַסֵּלַע הוּא עֲלִיּוֹן
וְחֻזַק עַל הַכָּל, אֵף יְרוּשָׁלַיִם הִיא
עֲלִיּוֹנָה וְחֻזְקָה עַל הַכָּל. בְּסֵתֶר
הַמְדַרְגָּה - זֶה [בֵּית הַמִּקְדָּשׁ] הַמָּקוֹם
שֶׁנֶקְרָא בֵּית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים,
הַלֵּב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב בְּסֵתֶר הַמְדַרְגָּה,
מִשׁוּם שֵׁשׁ הֵיחָד הַשְּׂכִינָה
נִסְתָּרָה, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא צְנוּעָה
לְבַעֲלָהּ וְאִין יוֹצֵאת מִבֵּיתָהּ
הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁנֶאֱמַר (תְּהִלִּים קכח)
אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְן פּוֹרְיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ
וְגו'. כֶּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵינָה
שׂוֹרָה מִחוּץ לְמָקוֹמָהּ בְּסֵתֶר
הַמְדַרְגָּה אֲלֵא בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת
שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַגְּלוּת. וּמִשׁוּם

מִקְדָּם אֲתַנְטִיל מִן קְדֻמָּאָה דְעֵלְמָא וְלֹא בְעָא
לְאֲתַדְבִּקָא בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא כְּאֲבֹרָהּ.

אֲבֹתָם יָשָׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. לְאֲתַדְבִּקָא בְּאֲתָרָא
דְּמַהִימְנוּתָא וְלִמְנַדַּע חֲכָמְתָא
לְאֲתַדְבִּקָא בְּמַאֲרִיָּה. וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר
וַיֵּאָהֵל עַד סֹדָם. עִם אֲנוּן חַיִּיבִין דְעֵלְמָא
דְנִפְקוּ מִגּוֹ מַהִימְנוּתָא דְכְּתִיב וְאֲנָשֵׁי סֹדָם
רָעִים וְחַטָּאִים לַיְי מְאֹד. כָּל חַד אֲתַפְרֵשׁ
לְאַרְחִיָּה כְּדָקָא יְאוּת. בְּגִין כֶּף זְכָאִין אֲנוּן
חַבְרִיָּא דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיָּתָא יְמָא וְלִילִיא,
וְחַבְרוּתָא דְלֵהוֹן כְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְעֲלִיָּיהוּ
כְּתִיב, (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּיְי אֱלֹהֵיכֶם
חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם:

וַיְי אָמַר אֶל אֲבֹתָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד לוֹט מֵעַמּוֹ
וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח (יוֹנָה א) וַיִּקָּם יוֹנָה
לְבְרוּחַ תְּרִישִׁישָׁה מִלְפָּנֵי יְי וְגו'. וַיְי לְמֵאן
דְּאִסְתַּתֵּר מִקְמֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכְּתִיב בֵּיה
הֲלוֹא אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא
נְאֻם יְי וְהוּא אֲתִי לְמַעַרְק מִקְמֵיָהּ.

אֲרָא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) יוֹנָתִי בַּחֲגוּי הַסֵּלַע
בְּסֵתֶר הַמְדַרְגָּה. יוֹנָתִי דָא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. בַּחֲגוּי הַסֵּלַע דָא יְרוּשָׁלַיִם דְּאִיָּהּ
סְלָקָא עַל כָּל עֵלְמָא. מֵה סֵלַע אִיָּהּ עֲלָאָה
וְתַקִּיפָא עַל כָּל אוּף יְרוּשָׁלַיִם אִיָּהּ עֲלָאָה
וְתַקִּיפָא עַל כָּלֵא. בְּסֵתֶר הַמְדַרְגָּה דָא (בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ) אֲתֵר דְּאִקְרִי בֵּית קֹדֶשׁ הַקְדָּשִׁים לְכָא
דְּכָל עֵלְמָא.

וּבְגִין כֶּף כְּתִיב בְּסֵתֶר הַמְדַרְגָּה בְּגִין דְתַמָּן
הוּת שְׂכִינְתָא מִסְתַּתְרָא כְּאֲתָתָא דְאִיָּהּ
צְנוּעָה לְבַעֲלָהּ וְלֹא נִפְקָא מִבֵּיתָא לְבַר. כְּמָה
דָּאָתָא אָמַר (תְּהִלִּים קכח) אֲשַׁתְּךָ כְּגִפְן פּוֹרְיָה
בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ וְגו'. כֶּף כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא
שְׂרִיָּיא לְבַר מֵאֲתַרְהָא בְּסֵתִירוֹ דְדַרְגָּא אֲלֵא

שְׁהִיא בְּגֵלוֹת, לְשֹׂאֵר הָעַמִּים יִשׁ
טוֹבָה וְשִׁלּוּהַ יוֹתֵר.

בֵּא רְאֵה, בְּזִמְנֵי שִׁישְׂרָאֵל שׁוֹרִים
בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה, הַכֹּל הִיָּה מִתְקַן
כְּרְאוּי, וְהַפְסָא שְׁלָם עֲלֵיהֶם,
וְעוֹשִׂים אֶת הָעֲבוּדָה, וּבִקְע
הָאוֹרִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ
הָעֲבוּדָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּמִקְוָמָה,
מִשׁוּם שֶׁהָאַרְץ לֹא הִתְתַּקְּנָה
לְעֲבוּדָה אֲלֵא לְיִשְׂרָאֵל לְבָדֶם.
וּמִשׁוּם כִּף שֹׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲפוּיִם הִיוּ מִתְרַחֲקִים, שְׁלֹא הִיוּ
שׁוֹלְטִים בָּהּ כְּמוֹ עֲכָשׁוּ, מִשׁוּם
שֶׁלֹּא נִזְדוּנוּ אֲלֵא מִהִתְמַצִּית.

וְאִם תֵּאמַר, הֲרֵי רְאוּנוּ כְּמָה
מְלָכִים הִיוּ שֶׁשְׁלְטוּ בְּזִמְנֵי שְׁבִית
הַמְּקַדָּשׁ קִים עַל הָעוֹלָם - בֵּא
רְאֵה, בְּבֵית רֵאשׁוֹן, כְּשֶׁטְרַם
טְמָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאַרְץ, לֹא הִיוּ
שׁוֹלְטִים שֹׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲפוּיִם, אֲלֵא נִזְדוּנוּ מִן הִתְמַצִּית,
וּבָהּ הִיוּ שׁוֹלְטִים וְלֹא כָּל כִּף.
כִּיִּן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְטְמָאוּ אֶת
הָאַרְץ, אָז כְּבִיכּוֹל דָּחוּ אֶת
הַשְּׂכִינָה מִמִּקְוָמָה, וְהִתְקַרְבָּה
לְמִקְוָם הָאֲחֵר, וְאָז שְׁלְטוּ שֹׂאֵר
הָעַמִּים וְנִתְּנָה לָהֶם הַרְשׁוּת
לְשִׁלְט.

בֵּא רְאֵה, עַל אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא
שׁוֹלְט מִמֶּנָּה אֲחֵר פְּרִט לְקְדוּשׁ-
כְּרוּף-הוּא לְבָדוּ. וּבִשְׁעָה
שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְהִיוּ מְקַטְרִים
לְעֲבוּדָה הַזֵּרָה שְׁבִתוֹף הָאַרְץ,
כְּבִיכּוֹל נִדְחָתָה הַשְּׂכִינָה
מִמִּקְוָמָה, וּמוֹשְׁכִים וּמְקַטְרִים
לְקֶשֶׁר עֲבוּדָה זָרָה לְתוֹף
הַשְּׂכִינָה, וְאָז נִתְּנָה לָהֶם
הַשְּׁלִיטָה, מִשׁוּם שֶׁקְטַרְתָּ הִיא
קֶשֶׁר לְהִתְקַשֵּׁר, וְאָז שְׁלְטוּ שֹׂאֵר
הָעַמִּים וּבְטָלוּ נְבִיאִים, וְכָל אוֹתָן
הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת לֹא שְׁלְטוּ
בְּאַרְץ.

וְרֵא הִסִּירוּ אֶת שְׁלִיטַת שֹׂאֵר
הָעַמִּים, מִשׁוּם שֶׁהֵם מְשֻׁכּוּ אֶת

בְּזִמְנָא דְגֵלוֹתָא דְאִיהוּ בְּגוֹ גְלוֹתָא, וּבְגִין
דְאִיהִי בְּגֵלוֹתָא, שֹׂאֵר עַמִּין אִית לֹן טִיבוּ
וְשִׁלּוּהַ יִתִּיר.

תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְיִשְׂרָאֵל שְׁרִיין עַל אֲרַעָא
קְדִישָׁא כְּלָא הוּוּ מִתְתַּקַּן כְּדָקָא יְאוֹת,
וּכְרִסְיָא שְׁלִים עֲלֵיהוּ, וְעֲבָדֵי פּוֹלְחָנָא וּבִקְע
אוֹרִין דְעֲלָמָא וְסִלִּיק הוּוּא פּוֹלְחָנָא לְעִילָא
לְאַתְרֵיהּ, בְּגִין דְאַרְעָא לֹא אִתְתַּקְּנָת לְפּוֹלְחָנָא
אֲלֵא לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדֵיהוּ. וּבְגִין כִּף שֹׂאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת הוּוּ
מִתְרַחֲקֵי דְלֹא הוּוּ שְׁלְטִין בָּהּ כְּדֵהֲשִׁתָּא בְּגִין
דְלֹא אִתְזָנוּ אֲלֵא מִתְמַצִּית.

וְאִי תִימָא הָא חֲמִינֵן כְּמָה מְלָכִין הוּוּ
דְשִׁלְטִין בְּזִמְנָא דְבֵית הַמְּקַדָּשׁ קִים עַל
עֲלָמָא. תָּא חֲזִי, בְּבֵית רֵאשׁוֹן עַד לֹא סְאִיבוּ
יִשְׂרָאֵל אֲרַעָא, לֹא הוּוּ שְׁלְטִין שֹׂאֵר עַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת אֲלֵא אִתְזָנוּ
מִתְמַצִּית וּבָהּ הוּוּ שְׁלְטִין וְלֹא כָּל כִּף. כִּיִּן
דְחָבוּ יִשְׂרָאֵל וְסְאִיבוּ אֲרַעָא כְּדִין כְּבִיכּוֹל דְחָו
לָהּ לְשְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וְאִתְקַרְבַת לְדוּכְתָּא
אַחְרָא, וּכְדִין שְׁלְטִין שֹׂאֵר עַמִּין וְאִתְיַיְבּ
לֹן רֵשׁוּ לְשִׁלְטָאָה.

תָּא חֲזִי, אֲרַעָא דְיִשְׂרָאֵל לֹא שְׁלִיט עֲלָהּ
מִמֶּנָּא אַחְרָא בְּרִיף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּוּ
בְּלַחֲדוּי. וּבִשְׁעָתָא דְחָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְהוּוּ
מְקַטְרִין לְטַעוֹן אַחְרָנִין בְּגוֹ אֲרַעָא, כְּבִיכּוֹל
אִדְחִיָּא שְׂכִינְתָּא מֵאַתְרָהּ וּמִשְׁכֵי וּמְקַטְרֵי
לְאַתְקֶשְׂרָא טַעוֹן אַחְרָן גּוֹ שְׂכִינְתָּא, וּכְדִין
אִתְיַיְבּ לֹן שְׁלְטָנוּתָא, בְּגִין דְקְטַרְתָּ קְטָרָא
הוּוּ לְאַתְקֶשְׂרָא. וּכְדִין שְׁלְטוּ שֹׂאֵר עַמִּין,
וּבְטָלוּ נְבִיאִים, וְכָל אֲנוּן דְרִגִין עֲלָאִין לֹא
שְׁלְטוּ בְּאַרְעָא.

וְרֵא אַעֲדִיו שְׁלְטָנוּתָא דְשֹׂאֵר עַמִּין בְּגִין

השכינה אליהם. ועל זה הגה בבית שני לא סרה השליטה משאר העמים, וכל שפן בגלות ששכינה בשאר העמים, המקום ששם שולטים שאר הממנים. ומשום כך פלם יונקים מן השכינה שנקרבת אליהם.

וע"ז זה, בזמן שישראל היו שרויים על הארץ ועובדים את עבודת הקדוש ברוך הוא, השכינה היתה צנועה ביניהם, ולא יצאה מתוך ביתה החוצה בגלוי. ומשום כך, כל אותם הנביאים שהיו באותו הזמן, לא נטלו נבואה אלא במקומה, כפי שאמרנו. ומשום כך יונה היתה בורח מחוץ לארץ הקדש, כדי שלא תתגלה עליו הנבואה, ולא ילך בשליחות של הקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר, הרי ראינו שהתגלתה השכינה בכבל, שהיא בחוץ - הגה פרשנו שפ"תוב (יחזקאל א) היה ה'ה, שהיה מה שלא היה מלפני כן מיום שנבנה בית המקדש, והנבואה היתה היתה לשעתה. וכתוב על נהר פ"ב, הנהר שפ"ב היה מיום שנבנה העולם, והשכינה תמיד התגלתה עליו, שפ"תוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפ"ד וגו' [שם האחד וגו'], וזה הוא אחד מהם.

ושם נגלתה השכינה לפי שעה שהצטרכו אותה ישראל לפי צערם, אבל בזמן אחר לא התגלתה. ומשום כך יונה, כדי שלא תשרה עליו השכינה ולא תתגלה עליו, הלך מארץ הקדש וברח. וזהו שפ"תוב (יונה א) מלפני ה'. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני ה' הוא ברח

אף כך לא ראינה ולא מתגלה אלא

דאנון משכו לשכינתא לגבייהו. ועל דא בבית שני הא שולטנותא משאר עמין לא אעדיו וכל שפן בגלותא השכינתא בשאר עמין אתר השאר ממנן שלטין ובגין כך פלהו ינקין מן שכינתא דאתקריבת גביהו.

וע"ז (דף פה ע"א) דא בזמנא דישראל הוה שראן על ארעא ופלחי פולחנא דקדשא בריף הוא, שכינתא הות צנועה בינייהו ולא נפקת מגו ביתא לבר באתגלייא. ובגין כך פל אנון נביאים דהוה בההוא זמנא לא נטלו נבואה אלא באתרה פדקאמרן. ובגין כך יונה הוה ערק לבר מארעא קדישא, דלא יתגלי עליה נבואה ולא יהי בשליחותא דקדשא בריף הוא.

ואי תימא הא חמינן דאתגלייא שכינתא בכבל דאיהו לבר. הא אוקימנא דכתיב, (יחזקאל א) היה ה'ה, דהוה מה דלא הוה מן קדמת דנא מיומא דאתבני בי מקדשא, וההיא נבואה לשעתא הות וכתיב על נהר פ"ב, נהר דכ"ב הוה מיומא דאתברי עלמא, ושכינתא אתגלייא תדיר עליה דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפ"ד וגו'. (שם האחד וגו') ודא איהו חד מינייהו.

ותמן אתגלייא שכינתא לפום שעתא דאצטריכו לה ישראל לפום צערייהו. אבל בזמנא אחרא לא אתגלייא. ובגין כך יונה בגין דלא תשרי עלוי שכינתא ולא תתגלי עליה, אזל מארעא קדישא וערק. דא הוא דכתיב (יונה א) מלפני יי. וכתוב פי ידעו האנשים פי מלפני יי הוא בורח.

הא חזי, כמה דשכינתא לא אתגלייא אלא באתרא דאתחזי לה, אוף הכי לא

בא ראה, כמו שהשכינה לא מתגלה אלא במקום הראוי לה,

בְּאֵדָם שְׂרָאוּי לָהּ. שְׁהָרִי מִיּוֹם שְׁעָלָה עַל רִצּוֹנוֹ שֶׁל לׁוֹט לְהַתְּהַפֵּךְ לְסוּרוֹ הָרַע, הַסְתַּלְקָה רִיחַ הַקֹּדֶשׁ מֵאַבְרָהָם. וְכִשְׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ לׁוֹט, מִיַּד שְׂרָא שְׂרָתָה רִיחַ הַקֹּדֶשׁ בְּמִקוּמָהּ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לׁוֹט מֵעֲמוֹ וְגו'.

בֹּא רֵאָה, פִּיּוֹן שְׂרָאָה אַבְרָהָם שְׁלוֹט הִיָּה שָׁב לְסוּרוֹ הָרַע, הִיָּה פּוֹחֵד אַבְרָהָם. אָמַר, אוּלַי חֹס וְשָׁלוֹם מִשּׁוֹם הַחֲבֵרוֹת עִם זֶה אֲבֹדְתִי בְּגַלְלוֹ אֶת הַחֶלֶק הַקְּדוֹשׁ שְׁעֵטֶר אוֹתִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פִּיּוֹן שְׁנִפְרַד מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, שֵׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם.

כִּמוֹ מַה זֶה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם? שְׁנִדְבַקְתָּ בּוֹ בַתְּחִלָּה וְהַתְּעַטַּרְתָּ בְּאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה. צְפִנָּה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וְיָמָה - אֵלּוּ הֵם מִסְעֵיו שֶׁהָיוּ בַתְּחִלָּה, שְׁכָתוֹב וַיִּלָּךְ לְמִסְעָיו. וְכָתוֹב הַלּוֹךְ וְנִסּוּעַ הַנִּגְבָּה - אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת שֶׁהַתְּעַטֵּר בְּאַמוּנָה הַשְּׁלֵמָה בַתְּחִלָּה.

וְאִזּוֹ הַתְּבַשֵּׁר שֶׁלֹּא תִזּוֹז מִמֶּנּוּ וּמִבְּנָיו לְעוֹלָמִים, שְׁכָתוֹב כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה. מַה זֶה אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה? זֶו הַדְּרָגָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁהַתְּגַלְתָּה לוֹ, כִּמוֹ שְׁנֵאמַר לֵה' הַנְּרָאָה אֵלָיו. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהַדְּרָגָה הָרֵאשׁוֹנָה הַזֹּאת נִכְלַלְתָּ מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְכִלְיָן נִרְאוֹת בָּהּ. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר נִקְלַע לְבֵית אַכְסֵנְיָה בְּלוֹד, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי חֲזַקְיָה. קָם בְּלִילָה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. קָם רַבִּי חֲזַקְיָה אֵלָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, הַחֲבָרִים נִמְצְאוּ בְּאַרְמוֹן צַר.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שִׁיר ב) כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'.

אֲתַחֲזִי וְלֹא אֲתַגְלִיָּא אֶלְא בְּכַר נֶשׁ דְּאֲתַחֲזִי לָהּ. דִּהָא מִן יוֹמָא דְסָלִיק עַל רַעוּתֵיהּ דְּלוֹט לְאֲתַהֲפֹכָא בְּסַרְחַנְיָה, אֶסְתַּלַּקְתָּ רִיחָא קְדִישָׁא מֵאַבְרָהָם. וְכַד אֶסְתַּלַּק לׁוֹט מִנֵּיהּ, מִיַּד שְׂרָא רִיחַ קְדִישָׁא בְּדוּכְתֵיהּ הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּי אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּרֶד לׁוֹט מֵעֲמוֹ וְגו'.

תָּא חֲזִי, פִּיּוֹן דְּחָמָא אַבְרָהָם דְּלוֹט הוּוּ תָב לְסַרְחַנְיָה, הוּוּ דְחִיל אַבְרָהָם. אָמַר דִּילְמָא חֹס וְשָׁלוֹם בְּגִין חֲבֵרוֹתָא דְדָא אַבִּידְנָא בְּגִינְיָה חוּלְקָא קְדִישָׁא דְאֵעֵטֶר לִי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא. פִּיּוֹן דְּאֲתַפְּרֵשׁ מִנֵּיהּ אָמַר לִיהּ שֵׁא נָא עֵינֶיךָ וּרְאָה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם.

כִּמֵּי מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם דְּאֲתַדְבַּקְתָּ בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא וְאֲתַעֲטַרְתָּ בְּהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא. צְפִנָּה וְנִגְבָּה וְקִדְמָה וְיָמָה. אֵלִין אֲנוּן מִסְעֵיו דִּהוּוּ בְּקִדְמִיתָא דְכָתִיב וַיִּלָּךְ לְמִסְעָיו. וְכָתִיב הַלּוֹךְ וְנִסּוּעַ הַנִּגְבָּה. אֵלִין דְּרַגִּין עֲלֵאִין דְּאֲתַעֲטֵר בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא בְּקִדְמִיתָא.

וְכַדִּין אֲתַבְּשֵׁר דְלֹא יַעֲדִי מִנֵּיהּ וּמִן בְּנוֹי לְעֵלְמִין דְכָתִיב כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה. מֵאִי אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה. דָּא דְרַגָּא קְדִמָּאָה דְּאֲתַגְלִיָּא לִיהּ כְּמָה דְאֵת אָמַר לִי הַנְּרָאָה אֵלָיו. וּבְגִין כֶּךָ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה בְּגִין דְּדְרַגָּא דָּא קְדִמָּאָה אֲתַפְּלִיל מִפְּלֵהוּ דְרַגִּין וְכִלְהוּ אֲתַחֲזוֹן בֵּיהּ, וּבְגִין כֶּךָ כִּי אֵת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רוֹאֶה וְגו'.

רַבִּי אֶלְעָזָר אֵעֲרַע בְּבֵי אוּשְׁפִיזָא בְּלוֹד, וְהוּוּ עִמֵּיהּ רַבִּי חֲזַקְיָה. קָם בְּלִילָה לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא, קָם רַבִּי חֲזַקְיָה גְבִיָּה. אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקִיסְטָרָא דְקוּסְטָא חֲבָרִיָּא שְׁכִיחִי.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) כְּתַפּוּחַ

בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'. פְּתוּפוֹת, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּוֹנוּי מִכָּל שָׂאֵר אֵילָנִין דְּלֹא אֵית דְּדָמֵי לֵיהּ. רְשִׁים אִיהוּ מִכָּלֵא, רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כּוֹתֵיהּ. בְּגִינֵי כֶּף בְּצֵלוֹ חֲמֻדְתֵּי. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא דְשָׂאֵר מִמֶּנָּן. חֲמֻדְתֵּי, אֵימְתֵי, מִן יוֹמָא דְהוּא אַבְרָהָם בְּעֵלְמָא דְאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַהֲבָה כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוֹהֲבֵי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵּי, דָּא הוּא יִצְחָק דְּאִיהוּ אֵיבָא קַדִּישָׁא.

דְּבַר אַחַר בְּצֵלוֹ חֲמֻדְתֵּי וְיִשְׁבְּתֵי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵּי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה פְּתוּב (בראשית לו) אֱלֹהֵי תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שְׁכַל אוֹתָם הַתְּלֻדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב [יוֹסֵף הוּא שְׁעוּשָׂה תְּלֻדוֹת] [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְרִים, שְׁעוּשָׂה תְּלֻדוֹת כְּעֵין גְּלָם] [ר"א שְׁבָטִים], וּמִשּׁוּם כֶּף נִקְרָא יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם אֶפְרַיִם, שְׁכָתוּב (ירמיה לא) הִבֵּן יִקְיֹר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

דְּבַר אַחַר פְּתוּפוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר - זֶה אַבְרָהָם, שְׂדוּמָה לְתַפּוּחַ שְׁמַעְלָה רִיחֹת, וְנִצְטִיץ בְּאִמּוּנָה שְׁלָמָה עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשַׁם אָחַד לְמַעְלָה וְנִרְשַׁם אָחַד לְמַטָּה, שְׁכָתוּב אָחַד הָיָה אַבְרָהָם. מָה הִטְעַם הָיָה אָחַד? שְׁלֹא הָיָה אַחַר בְּעוֹלָם שְׁעֵלָה לְאִמּוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא פְּרִט לֹא. אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, וְהָרִי פְּתוּב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן? אָמַר לוֹ, עַד כַּעַת הֵם לֹא הָיוּ בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁהִתְעַטֵּר בָּהֶם אַבְרָהָם.

אַחַר כֶּף אָמַר לוֹ, עוֹד שְׁמַעְתֵּי, שְׁלֹא נִקְרָא אַבְרָהָם אָחַד עַד שְׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּינֵן שְׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָיוּ שְׁלִשְׁתָּם אַבּוֹת הָעוֹלָם, אֹז נִקְרָא

בְּעֵצֵי הַיַּעַר וְגו'. פְּתוּפוֹת, דָּא קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמִתְעַטֵּר בְּגוּוֹנוּי מִכָּל שָׂאֵר אֵילָנִין דְּלֹא אֵית דְּדָמֵי לֵיהּ. רְשִׁים אִיהוּ מִכָּלֵא, רְשִׁים הוּא דְלִית אַחְרָא כּוֹתֵיהּ. בְּגִינֵי כֶּף בְּצֵלוֹ חֲמֻדְתֵּי. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא. בְּצֵלוֹ וְלֹא בְּצֵלָא דְשָׂאֵר מִמֶּנָּן. חֲמֻדְתֵּי, אֵימְתֵי, מִן יוֹמָא דְהוּא אַבְרָהָם בְּעֵלְמָא דְאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בְּאַהֲבָה כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה מא) אַבְרָהָם אוֹהֲבֵי. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵּי, דָּא הוּא יִצְחָק דְּאִיהוּ אֵיבָא קַדִּישָׁא.

דְּבַר אַחַר בְּצֵלוֹ חֲמֻדְתֵּי וְיִשְׁבְּתֵי, דָּא יַעֲקֹב. וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻפֵּי, דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק דְּעַבַד פִּירִין קַדִּישִׁין בְּעֵלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית לו) אֱלֹהֵי תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. דְּכָל אֲנוּן תְּלֻדוֹת דְּיַעֲקֹב (יוֹסֵף דְּאִיהוּ דְּעַבִּיד תְּלֻדוֹת) (נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק קְנִימָה, דְּעַבִּיד תְּלֻדוֹת כְּעֵין כְּלָחָה) (ר"א ל"ג שְׁבָטִים), וּבְגִין כֶּף אֶקְרוּן יִשְׂרָאֵל עַל שְׁמָא דְאֶפְרַיִם דְּכְתִיב, (ירמיה לא) הִבֵּן יִקְיֹר לִי אֶפְרַיִם וְגו'.

דְּבַר אַחַר פְּתוּפוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר. דָּא אַבְרָהָם. דְּדָמֵי לֵיהּ לְתַפּוּחַ דְּסָלִיק רִיחִין (ד' ט' פה ע"ב) וְאִתְרְשִׁים בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא עַל כָּל בְּנֵי דְרִיָּה, וְאִתְרְשִׁים חַד לְעֵילָא, וְאִתְרְשִׁים חַד לְתַתָּא דְכְתִיב (יחזקאל ל"ג כ"ד) אָחַד הָיָה אַבְרָהָם. מְאִי טַעְמָא הוּא אָחַד. דְּלֹא הוּא אַחְרָא בְּעֵלְמָא דִּי סָלִיק לְמַהִימְנוּתָא דְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא בַר אִיהוּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי חִזְקִיָּה וְהָא כְּתִיב וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן. אָמַר לֵיהּ עַד כַּעַן אֲנוּן לֹא הוּוּ בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְּאִתְעַטֵּר בְּהוּ אַבְרָהָם.

בְּבִתְרָא אָמַר לֵיהּ תּוּ שְׁמַעְנָא דְלֹא אֶקְרִי אַבְרָהָם אָחַד עַד דְּאִסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּינֵן דְּאִסְתַּלַּק בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב (נ"א וקא)

וְהוּוּ כְּלָחָה תְּלַתְהוּן אַבְהוּן

אברהם אָחַד. וְאֵז הוּא תַפּוּחַ
בְּעוֹלָם, מֵצִין מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.
אָמַר לוֹ, יָפֵה אִמְרָתָּ.

דְּבַר אַחַר, כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר -
זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כֵּן דוּדֵי - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּצִלוֹ - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. חֲמֵדְתִּי וַיִּשְׁכַּתִּי
- בַּיּוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
עַל הַר סִינַי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה
וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שְׁמוֹת כד).

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפִי - אֵלּוּ דְבָרֵי
הַתּוֹרָה שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (תְּהִלִּים ט)
וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וּנֹפֵת צוּפִים. דְּבַר
אַחַר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפִי - אֵלּוּ
נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁכָּלֵן פְּרִי
מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְעוֹמְדוֹת עִמּוֹ לְמַעְלָה.

בֹּא רֵאָה, כָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵן
פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כֵּלֵן אָחַד בְּסוּד אָחַד. וּכְשִׁינִירְדוֹת
לְעוֹלָם, כֵּלֵן נִפְרְדוֹת בְּגוֹנִים זָכַר
וְנִקְבָּה, וְהֵן זָכַר וְנִקְבָּה מִחֲבֵרוֹת
יַחַד.

וּבֹא וּרְאָה, תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכַר
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ, וְתְשׁוּקַת הַזָּכַר לְנִקְבָּה
עוֹשֶׂה נֶפֶשׁ. וְהִרְצוֹן שֶׁל תְּשׁוּקַת
הַזָּכַר לְנִקְבָּה וְהַתְּדַבְּקוּתוֹ בָּהּ
מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ, וְכוּלֵל תְּשׁוּקַת
[תְּשׁוּקָתוֹ] הַנִּקְבָּה וְנוֹטֵל אוֹתָהּ.
וְנִכְלָלַת הַתְּשׁוּקָה הַתְּחַתּוֹנָה
בַּתְּשׁוּקָה שֶׁלְמַעְלָה, וְנַעֲשִׂית רְצוֹן
אָחַד בְּלִי פְרוּד.

וְאֵז [נוֹטֵל] כּוֹלֵל הַכֹּל נִקְבָּה,
וּמִתְעַבְּרַת מִן הַזָּכַר, וְהַתְּשׁוּקוֹת
שֶׁל שְׁנֵיהֶם נִדְבָּקוֹת יַחַד, וְעַל כֵּן
הַכֹּל כְּלוּל זֶה עִם זֶה. וְכִשְׁהַנִּשְׁמוֹת
יוֹצְאוֹת, הֵן יוֹצְאוֹת יַחַד זָכַר
וְנִקְבָּה. אַחַר כֵּן, כִּינּוֹן שִׁינִירְדוֹת,
נִפְרְדוֹת זוֹ לְצַד זֶה וְזוֹ לְצַד זֶה,
וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִזְוֵג אוֹתָן

בְּחֵדָא, וְעַל דָּא כְּלָא כְּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַד נִשְׁמַתִּין נִפְקִין דְּכַר וְנִיְקָבָא
כְּחֵדָא נִפְקִין. לְבַתֵּר כִּינּוֹן דְּנִחְתִּי מִתְּפָרְשֵׁן דָּא לְסִטְרָא דָּא וְדָא לְסִטְרָא

דְּעֵלְמָא כְּדִין אִקְרִי אֲבִרְהֵם אָחַד. וְכִדִּין הוּא
תַפּוּחַ בְּעֵלְמָא רְשִׁים מִכָּל בְּנֵי עֵלְמָא. אָמַר
לִיה שְׁפִיר קָא אִמְרָתָּ.

דְּבַר אַחַר כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. כֵּן דוּדֵי דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. בְּצִלוֹ דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. חֲמֵדְתִּי
וַיִּשְׁכַּתִּי, בַּיּוֹמָא דְאַתְגְּלִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עַל טוֹרָא דְסִינַי וְקָבְלוּ יִשְׂרָאֵל אוֹרֵייתָא
וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפִי. אֵלִין מַלִּין דְּאוֹרֵייתָא
דְּכַתִּיב בָּהוּ (תְּהִלִּים ט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ
וְנוֹפֵת צוּפִים. דְּבַר אַחַר וּפְרִיזוּ מִתּוֹק לְחֵפִי,
אֵלִין נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא דְכָלְהוּ אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקִיַּיְמִי עֲמִיה
לְעִילָא.

תָּא חֲזִי, כָּל נִשְׁמַתִּין דְּעֵלְמָא דְאַנוּן אִיבָא
דְּעוֹבְדוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלָהוּ חַד
כְּרֵזָא חַד, וְכַד נִחְתִּי לְעֵלְמָא כְּלָהוּ מִתְּפָרְשִׁין
בְּגוֹוִינִין דְּכַר וְנִיְקָבָא, וְאַנוּן דְּכַר וְנִיְקָבָא
מִחֲבֵרִין כְּחֵדָא.

וְתָא חֲזִי, תִּיאוּבְתָא דְנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא
עֶבֶיד נֶפֶשׁ. וְתִיאוּבְתָא דְדְכוּרָא לְגַבֵּי
נוּקְבָא עֶבֶיד נֶפֶשׁ. וְרַעוּתָא דְתִיאוּבְתָא
דְדְכוּרָא לְגַבֵּי נוּקְבָא וְאַתְדַבְּקוּתָא דִּילִיָּה בָּהּ,
אִפִּיק נֶפֶשׁ. וְכְלִיל תִּיאוּבְתָא (נ"א תִּיאוּבְתִיָּה)
דְנוּקְבָא וְנוֹטֵיל לָהּ. וְאַתְפְּלִיל תִּיאוּבְתָא
תְּתָאָה בְּתִיאוּבְתָא דְלְעִילָא וְאַתְעֶבֶידוּ רַעוּתָא
חֵדָא כְּלָא פִּירוּדָא.

וְכִדִּין (נְטִיל) כְּלִיל כְּלָא נוּקְבָא וְאַתְעַבְּרַת מִן
דְּכוּרָא וְתִיאוּבְתִין דְּתִירוּיָהוּ מִתְּדַבְּקִין
כְּחֵדָא, וְעַל דָּא כְּלָא כְּלִיל דָּא בְּדָא. וְכַד נִשְׁמַתִּין נִפְקִין דְּכַר וְנִיְקָבָא
כְּחֵדָא נִפְקִין. לְבַתֵּר כִּינּוֹן דְּנִחְתִּי מִתְּפָרְשֵׁן דָּא לְסִטְרָא דָּא וְדָא לְסִטְרָא

אחר כך. והזווג לא נתן לאחר, אלא לקדוש-ברוך-הוא לבדו, שהוא יודע את זווגם לחבר אותם כראוי.

אשרי האיש שזוכה במעשיו והולך בדרך האמת כדי שתתחבר נפש בנפש כמו שהיה בתחלה. שהרי אם הוא זוכה במעשיו, זהו אדם שלם כראוי. ומשום כך כתוב ופריו מתוק לחכי, שהוא בתקון מברך שיתברך ממנו העולם, משום שהכל תלוי במעשי האדם אם זוכה ואם לא זוכה.

אמר רבי חזקיה, כך שמעתי, שכתוב (חושע יד) ממני פריך נמצא. הקדוש ברוך הוא אמר לכנסת ישראל, ודאי ממני פריך נמצא. לא כתוב פריי נמצא, אלא פריך. אותה תשוקת הנקבה שעושה נפש ונכללת בכח הזכר, ונכללת נפש בנפש, ונעשות אחת פוללת זו בזה, כפי שאמרנו. לאחר מכן נמצאים שניהם בעולם, ודאי בכח הזכר נמצא פרי הנקבה.

דבר אחר, בתשוקת הנקבה נמצא פרי הזכר, שאם לא תשוקת הנקבה לזכר, לא נעשו פרות לעולמים. זהו שכתוב ממני פריך נמצא.

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. את הפסוק הזה בארו החכמים. אבל הפסוק הזה הוא בסוד של החכמה, שהרי שנינו, שבעה רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא למעלה, וכלם להודיע את כבוד הקדוש ברוך הוא, וכלם עומדים להודיע את סוד האמונה העליונה.

דא, וקדשא בריך הוא מזווג לון לבתר. ולא אתייהיב זווגא לאחרא אלא לקדשא בריך הוא בלחודוי, דאיהו ידע זווגא דלהון לחברא לון כדקא יאות.

זבאה הוא בר נש דזכי בעובדוי ואזיל באורח קשוט בגין דאתחבר נפש בנפש כמה דהוה מעיקרא, דהא אי זכי בעובדוי דא הוא בר נש שלים כדקא יאות. ובגין כך פתיב ופריו מתוק לחכי. דהוא בתקונא מברך לאתברכא מניה עלמא, בגין דכלא בעובדין דבר נש תליא אי זכי אי לא זכי.

אמר רבי חזקיה הכי שמענא דכתיב, (חושע יד) ממני פריך נמצא. קדשא בריך הוא אמר ליה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא. פריי נמצא לא כתיב אלא פריך. ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש ואתפליל בתוקפא דדכורא ואתפליל נפש בנפש ואתעבידו חד פליל דא כדאמרן. לבתר אשתפחו תרווייהו בעלמא, ודא בחילא דדכורא אשתכח איבא דנוקבא.

דבר אחר בתיאובתא דנוקבא אשתכח איבא דדכורא. דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין הדא הוא דכתיב ממני פריך נמצא:

ויהי בימי אמרפל מלך שנער וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'. האי קרא אוקמוה חבריאי. אבל האי קרא ברזא דחכמתא איהו. דהא תנינן שבעה רקיעין עבד קדשא בריך הוא לעילא, וכלהו לאשתמודע יקרא דקדשא בריך הוא, וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהימנותא עלאה.

תא חזי, אית רקייעא עלאה סתים לעילא
 מנייהו דאנון שבעה, ודא הוא רקייעא
 דדבר לון ונהיר לון לכלהו, ודא לא אתיידע,
 וקיימא בשאלתא דלא ידיעא, בגין דאיהו
 סתים ועמיק, וכלא תוהין עליה, ובגין כף
 אקרי מ"י, כמה דאוקמוה דכתיב, (איוב לח)
 מבטן מי יצא הקרח ואתמר, והאי הוא
 רקייעא עלאה (דף 19 ע"א) דקיימא על כל אנון
 שבעה.

ואית לתתא רקייעא דאיהו תתאה מפלהו
 ולא נהיר, ובגין דאיהו תתאה דלא
 נהיר, ההוא רקייעא דעלייהו אתחבר ביה,
 ואלין תרין אתוון פליל לון בגויה ואקרי ים,
 דההוא רקייעא עלאה דאקרי מ"י.

בגין דכל אנון רקייעין אחרנין אתעבידו
 נחלין ועאלין לגביה, וכדין איהו ים
 עלאה ועבד איבין ונונין לזנייהו, ועל דא
 אמר דוד (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם
 רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות.

ועל דא כתיב, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק
 יקראהו לרגלו. מי העיר ממזרח. דא
 אברהם. צדק יקראהו לרגלו. (נ"א דא שרה, ד"א צדק
 יקראהו לרגלו וגו') דא הוא רקייעא תתאה דכלהו
 רקייעין דאתעביד ים.

יתן לפניו גוים. מאן האי, הוא רקייעא
 תתאה דאמרן דעביד נוקמין ואפיל
 שנאין. ובהאי אשתבח דוד ואמר (תהלים יח)
 ואיבי נתת לי ערף ומשנאי אצמיתם. (ישעיה
 מא) יתן לפניו גוים. אליו אנון עמין דהנה
 רדיף עליהון אברהם וקדשא ברין הוא הנה
 קטיל לון. (ומלכים ב'. מאי נרד אלא) אליו מלכים דמנון לעילא
 עליהו. יתן לפניו גוים, אליו עמין דלתתא) ומלכים ירד אליו
 ממנו רברבן דלעילא. דכד עביד קדשא ברין

בא ראה, יש רקייע עליון נסתר
 למעלה מאותם השבעה, וזה
 הוא הרקייע שמנהיגם ומאיר
 לכלם, וזה אינו נודע, ועומד
 בשאלה שלא ידועה, משום
 שהוא נסתר ועמוק, וככל תמהים
 עליו. ומשום כף נקרא מ"י, כמו
 שפרשנה שכתוב (איוב לח) מבטן
 מי יצא הקרח, ונאמר. וזה הוא
 הרקייע העליון שעומד על כל
 אותם השבעה.

ויש למטה רקייע שהוא תחתון
 מכלם ולא מאיר. ומשום שהוא
 תחתון שלא מאיר, אותו הרקייע
 שעליהם מתחבר עמו, ושתי
 האותיות הללו הוא כוללם
 בתוכו, ונקרא ים, שאותו הרקייע
 העליון שנקרא מ"י.

משום שכל אותם הרקייעים
 האחרים נעשים נחלים ונכנסים
 אליו, ואז הוא הים העליון,
 ועושה פרות ודגים למיניהם.
 ועל זה אמר דוד (תהלים קד) זה הים
 גדול ורחב ידים שם רמש ואין
 מספר חיות קטנות עם גדולות.

ועל זה כתוב (ישעיה מא) מי העיר
 ממזרח צדק יקראהו לרגלו. מי
 העיר ממזרח - זה אברהם. צדק
 יקראהו לרגלו - (נ"א ו' שרה, ד"א צדק
 יקראהו לרגלו וגו') זה הוא הרקייע
 התחתון של כל הרקייעים
 שנעשה ים.

יתן לפניו גוים, מי זה? הוא
 הרקייע התחתון שאמרנו,
 שעושה נקמות ומפיל שונאים.
 ובזה השתבח דוד ואמר (תהלים יח)
 ואיבי נתת לי ערף ומשנאי
 אצמיתם. (ישעיה מא) יתן לפניו
 גוים - אלו הם העמים שהיה
 אברהם רודף אחריהם, והקדוש
 ברוך הוא היה הורג אותם. (ומלכים
 ב', מה זה ירד אלא) אלו המלכים שנקמו
 למעלה עליהם. יתן לפניו גוים - אלו העמים
 שלמטה) ומלכים ירד - אלו

הממנים הגדולים שלמעלה.
שפאשר הקדוש ברוך הוא עושה
דין בעולם [ר"א בעם], הוא עושה
דין בכל, במעלה ובמטה.

(ישעיה מא א) ירדפם יעבור שלום
ארח ברגליו לא יבוא, (ישעיה מא א).
ירדפם - זה אברהם, שאברהם
היה רודף אותם, והקדוש ברוך
הוא היה עובר לפניו והורג
אותם, שפתיב יעבור שלום. זה
הקדוש ברוך הוא שנקרא שלום.
ארח ברגליו לא יבוא, וכי עולה
על דעתך שאברהם היה הולך
בתוך העננים או בתוך סוסים
ומרכבות? אלא ארח ברגליו לא
יבוא, שלא היה הולך לפני
אברהם לא מלאך ולא שליח,
אלא הקדוש ברוך הוא לבדו,
שפתיב ארח ברגליו. מי זה
רגליו? אלו המלאכים שפתחתו
של הקדוש ברוך הוא, כמו
שנאמר (זכריה יד) ועמדו רגליו
ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח - בא
ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא
העיר את העולם להביא את
אברהם ולקרב אותו אליו,
ההתעוררות הזו משום שעתיד
היה לצאת ממנו יעקב ולהעמיד
שנים עשר שבטים כלם צדיקים
לפני הקדוש ברוך הוא. צדק
יקראהו לרגלו, שהקדוש ברוך
הוא היה תמיד קורא לו מיום
שנברא העולם, כמו שנאמר
(ישעיה מא) קרא הדרות מראש.
ומשום כך, צדק יקראהו ודאי.
לרגלו - להתחבר בו בעבודתו
ולקרב אותו אליו, כמו שנאמר
(שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח -
שמשם ראשית האור להאיר.
משום שהדרום, אותו החזק של
האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

הוא דינא בעלמא (ר"א בעמא) בכלא עביד דינא
בעילא ותתא.

ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא
(ישעיה מא א). ירדפם דא אברהם.

דאברהם הוה רדיף לון, וקודשא בריך הוא
הוה עבר קמיה וקטיל לון. דכתיב יעבור
שלום דא קדשא בריך הוא דאקרי שלום.

ארח ברגליו לא יבוא. וכי סלקא דעתך
דהוה אברהם אזיל פגו ענני או פגו
סוסון ורתיכין. אלא ארח ברגליו לא יבוא,

דלא הוה אזיל קמיה דאברהם לא מלאכא
ולא שליחא אלא קדשא בריך הוא בלחודוי
דכתיב ארח ברגליו. מאן רגליו אלין מלאכין

דאנון תחותוי דקדשא בריך הוא כמה דאת
אמר, (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא וגו'.

דבר אחר מי העיר ממזרח. תא חזי,
בשעתא דקודשא בריך הוא אתער
עלמא לאייתאה לאברהם ולקרבא ליה

לגביה, האי אתערותא בגין דזמין יעקב
למיפק מניה ולקיימא תריסר שבטין פלהו
זפאין קמיה דקודשא בריך הוא. צדק

יקראהו לרגלו. דקדשא בריך הוא הוה קרי
ליה תדיר מן יומא דאתברי עלמא כמה דאת
אמר, (ישעיה מא) קורא הדרות מראש, ובגין כך

צדק יקראהו ודאי. לרגלו, לאתחברא ביה
בפולחניה ולקרבא ליה לגביה. כמה דאת
אמר, (שמות יא) העם אשר ברגליו.

דבר אחר מי העיר ממזרח. דמתמן שרותא
דנהורא לאנהרא. בגין דדרום ההוא
תקפא דנהורא דיליה פגו מזרח איהו. ועל

דא מי העיר ההוא נהורא דדרום. ממזרח,
האור שלו הוא מן המזרח. ועל כן, מי העיר - אותו האור של הדרום. ממזרח - משום שהוא

נוסע ונזון בראשונה, ותשוקתו של אותו הרקיע העליון לתת למזרח.

צדק יקראהו לרגלו - זה המערב, שהוא תמיד קורא לו ולא שוקט, כמו שנאמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקט אל, משום שהמערב תמיד מתעורר אליו. יתן לפניו גוים ומלכים ירד, שהרי ממנו מקבל את החזק להכניע את כל אותם העמים של העולם.

רבי יהודה אמר, (ישעיה מא) מי העיר ממזרח - זה אברהם, שלא נטל התעוררות אל הקדוש ברוך הוא אלא ממזרח. משום שראה את השמש שיוצאת בבקר מצד המזרח, נטל התעוררות לנפשו שהוא הקדוש ברוך הוא. אמר, זה הוא המלך שברא אותי. עבד לו כל היום ההוא. לערב ראה השמש שנאסף [הלבנה יוצאת] והלבנה מאירה. אמר, זה הוא ודאי ששולט על אותה העבודה שעבדתי כל היום הזה, שהנה נחשף לפניו ולא מאיר. עבד לו כל הלילה ההוא.

לבקר ראה שהלכה החשכה והאיר צד המזרח. אמר, ודאי כל אלו יש עליהם מלך ושליט שמנהיג אותם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא את תשוקתו של אברהם אליו, אזי התגלה אליו ודבר עמו, שפתוב צדק יקראהו לרגלו, שדבר עמו והתגלה עליו.

רבי יצחק פתח, (שם מה) דבר צדק מגיד מישרים. כל דברי הקדוש ברוך הוא הם אמת ועושה מישרים. במה הוא עושה מישרים? משום שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא היה עומד, והיה מתמוטט לכאן ולכאן. אמר הקדוש ברוך

בגין דאיהו נטיל ואתון בקדמיתא, ותיאובתא דההוא רקיעא עלאה למיהב ליה למזרח.

צדק יקראהו לרגלו. דא מערב, דאיהו קרי ליה תדיר ולא שכין כמה דאת אמר (תהלים פג) אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין דמערב אתער תדיר לגביה. יתן לפניו גוים ומלכים ירד. דהא מניה קביל תקפא לאכנעא כל אנון עמין דעלמא.

רבי יהודה אמר (ישעיה מא) מי העיר ממזרח, דא אברהם דלא נטיל אתערותא לגבי קדשא בריך הוא אלא ממזרח, בגין דחמא שמשא דנפיק בצפרא מסטרא דמזרח, נטיל אתערותא לנפשיה דאיהו קדשא בריך הוא. אמר דא הוא מלכא דברא יתי. פלח ליה כל ההוא יומא, לרמשא חמא שמשא דאתכניש (וירחא נפקת) וסיהרא נהרא. אמר דא הוא ודאי דשליט על ההוא פולחנא דפלחית כל האי יומא, דהא אתחשף קמיה ולא נהיר. פלח ליה כל ההוא ליליא.

לצפרא חמא דאזלא חשוכא ואתנהיר סטרא דמזרח. אמר ודאי כל אלין מלכא אית עלייהו ושליט דאנהיג לון. כיון דחמא קדשא בריך הוא תיאובתא דאברהם לגביה, פדין אתגלי עלוי ומליל עמיה, דכתיב צדק יקראהו לרגלו. דמליל עמיה ואתגלי עליה.

רבי יצחק פתח (ישעיה מה) דובר צדק מגיד מישרים. (דף פ"ב ע"ב) קדשא בריך הוא כל מלוי אנון בקושטא, ועביד מישרים, במה עביד מישרים. בגין דכד ברא קדשא בריך הוא עלמא, לא הוה קאים והוה מתמוטט להכא ולהכא. אמר ליה קדשא בריך הוא לעלמא, מה לך דאת מתמוטט. אמר ליה,

הוא לעולם: מה לך שאמה מתמוטט? אמר לו: רבוננו של עולם, איני יכול לעמד, שאין בי יסוד על מה שאתקנים. אמר לו: הרי אני עתיד להעמיד בך צדיק אחד שהוא אברהם שיאהב אותי. מיד עמד העולם בקיומו. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. אל תקרי בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקנים העולם.

אמר רבי חייא, (ישעיה מה) מגיד מישרים, שהנה השיב העולם לקדוש-ברוך-הוא: אותו אברהם עתיד הוא שיצאו ממני בנים שיחריבו את המקדש וישרפו את התורה. [נ"א לצאת ממנו ישמעאל. אמר לו: הנה יצחק! אמר לו: עתיד לצאת ממנו עשו הרשע שיחריב את בית המקדש וישרף התורה.] אמר לו: עתיד אדם אחד לצאת ממנו שהוא יעקב, ויצאו ממנו שנים עשר שבטים כלם צדיקים. מיד התקנים העולם בשבילו. זהו שכתוב מגיד מישרים.

רבי אלעזר אומר, הרי הערנו, וידבר, ויגד, ויאמר - כלם לטעמם מתפרשים. וידבר הוא בגלוי, דרגה חיצונית, שאינה דרגה פנימית כמו אותן הדרגות העליונות. וזהו דבר צדק. ויגד, הוא רמז לדרגה פנימית עליונה ששולטת על הדבור, וזהו מגיד מישרים. מי המישרים? זו הדרגה העליונה שיעקב שרוי בה. זהו שכתוב (תהלים עט) אתה כוננת מישרים. ומשום כך כתוב מגיד ולא כתוב דובר.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב (דברים ט) ויגד לכם את בריתו? אמר לו, כך הוא ודאי, היא הדרגה ששולטת על התחנות שהיא דבר צדק, והכל [בה] הוא [נ"א לשלח הפרי] להתבונן [יש] כאן. בא ראה, שאף על גב שהדבור הוא תחנות, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן הכל

רבוננו של עולם לא יכילנא למיקם דלית בי יסודא על מה דאתקיים. אמר ליה הא אנא זמין למיקם בך חד צדיק דאיהו אברהם די ירחים לי. מיד קאים עלמא בקיומיה הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרא בהבראם אלא באברהם. באברהם מתקנים עלמא.

אמר רבי חייא (ישעיה מה) מגיד מישרים. דהא אתיב ליה עלמא לקדשא בריה הוא ההוא אברהם זמין הוא דיפקון מניה בנין דיחריבו מקדשא ויוקידו אורייתא. (נ"א לנפקא מניה ישמעאל, אמר ליה הא יצחק, אמר ליה זמין למיפק מניה עשו חריבא דיתרב ביה מקדשא ויוקיד אורייתא), אמר ליה זמין חד בר נש למיפק מניה דאיהו יעקב ויפקון מניה תריסר שבטין פלהו זכאין. מיד אתקנים עלמא בגיניה הדא הוא דכתיב מגיד מישרים.

רבי אלעזר אמר הא אתערנא וידבר ויגד ויאמר פלהו לטעמייהו מתפרשן. וידבר איהו באתגליא דרגא לבר, דלא איהו דרגא פנימאה כאנון דרגין עלאין, ודא איהו (ישעיה מה) דובר צדק. ויגד איהו רמז לדרגא פנימאה עלאה דשלטאה על דבור, ודא הוא מגיד מישרים. מאן מישרים דא דרגא עלאה דייעקב שרייא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים עט) אתה כוננת מישרים. ובגין כך מגיד פתיב, ולא כתיב דובר.

אמר רבי יצחק והא כתיב, (דברים ט) ויגד לכם את בריתו. אמר ליה הכי הוא ודאי איהו דרגא דשלטא על תתאה דאיהו דובר צדק. וכלא (בה) איהו (נ"א לאשתלא איבא) לאסתכלא

ששולטת על התחנות שהיא דבר צדק, והכל [בה] הוא [נ"א לשלח הפרי] להתבונן [יש] כאן. בא ראה, שאף על גב שהדבור הוא תחנות, אל תאמר שאינו עליון, אלא ודאי הדבור הוא מלא מן הכל

והוא דרָגָה עֲלִיּוֹנָה, וְסִימֵן לְדָבָר - (שם לב) כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם. רַבִּי אֶלְעָזָר הִיָּה הוֹלֵךְ לְבֵית חַמּוּי, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִנֵּה רֵאִיתִי שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל מַעֲלָה אֵינָה אֶלָּא כְּשֶׁמִתְעוֹרֵר לְמַטָּה, שֶׁהָרִי הַהֵתְעוֹרְרוֹת שֶׁל מַעֲלָה תִלְוִיָּה בַתְּשׁוּקָה שֶׁל מַטָּה וְהִדְרָא.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחְרֵשׁ וְאֵל תִּשְׁקוּט אֵל. זֶה הִיא הַהֵתְעוֹרְרוֹת שֶׁל מַטָּה כְּדִי לְשַׁלֵּט. אָמַר דּוֹד, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ, לְהַעִיר אֶל הָעֲלִיּוֹן וְלַהֲתַחְבֵּר אֶל הַיָּמִין. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם (שם) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וְגו'. (וּבְהוֹב) כִּי נוֹעֲצוּ לָב יַחְדָּיו עֲלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ. וּמִשּׁוּם כֶּף, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ לְהַעִיר כִּלְפֵי מַעֲלָה, שֶׁהָרִי אֵז מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין וְקוֹשֵׁר אוֹתָהּ עִמָּה. וְכֹאשֵׁר נִקְשְׁרַת בַּיָּמִין, אֵז נִשְׁכָּרִים הַשּׁוֹנְאִים, שְׁכַתּוּב (שמות טו) יִמְיָךְ ה' נִאֲדָרִי בַּפֶּתַח יִמְיָךְ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב.

וְכֹא וְרָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁהַתְּחַבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַמְּלָכִים לְהִלָּחֵם בְּקָרֵב עַל אַבְרָהָם, הַתִּיעֲצוּ לְהַעֲבִירוּ מִן הָעוֹלָם, וְכִיּוֹן שֶׁשְׁלֹטוֹ בְּלוֹט בֶּן אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם, מִיַּד הִלְכוּ, שְׁכַתּוּב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכֻשׁוֹ בֶּן אָחִי אַבְרָם וַיִּלְכוּ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל לוֹט הִיָּתָה דוּמָה לְאַבְרָהָם, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיִּלְכוּ, שְׁכַל אוֹתוֹ הִקָּרַב הִיָּה בְּשִׁבְלֵוֹ.

מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הִיָּה מוֹצִיא אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם מִעֲבוּדָה זָרָה וּמְכַנְּסֵם אוֹתָם לְעֲבוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעוֹד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעִיר אוֹתָם בְּעוֹלָם כְּדִי לְגַדֵּל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם בְּעוֹלָם וַיִּקָּרַב אוֹתוֹ לְעֲבוּדָתוֹ. וְסוּד הַדָּבָר

(אִיכָּא) הָכָא. (כ"א אֲתֵינָא). תָּא חֲזִי, דָּאָף עַל גַּב דְּדַבּוּר אִיהוּ תַתְּאָה, לָא תִימָא דְלָא עֲלָאָה אִיהוּ, אֶלָּא וְדָאִי דַבּוּר מְלִיָּיא אִיהוּ מִכְּלָא וְדַרְגָּא עֲלָאָה אִיהוּ. וְסִימְנִיךָ (דְּכֵרִים לב) כִּי לֹא דָבָר רַק הוּא מִכֶּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר הוּוּה אֲזִיל לְבֵי חַמּוּי, וְהוּוּ עַמִּיָּה רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזַקְיָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הָא חַמִּינָא דְאֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיָלָא לָאו אִיהוּ אֶלָּא כַּד אֲתַעַר לְתַתָּא, דְהָא אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲיָלָא בְּתִיאּוּבְתָא דְלַתְתָּא תִלְוִיָּא (מִלְתָּא).

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים עַל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחְרֵשׁ וְאֵל תִּשְׁקוּט אֵל. דָּא הוּא אֲתַעְרוּתָא דְלַתְתָּא בְּגִין לְשַׁלְטָאָה. אָמַר דּוֹד, אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ, לְאֲתַעְרָא לְגַבִּי עֲלָאָה וְלֹא תַחְבְּרָא גַבִּי יִמִּינָא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין (תהלים פג) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיֶינּוּ וְגו' (וּבְהוֹב) כִּי נוֹעֲצוּ לָב יַחְדָּיו עֲלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ, וּבְגִין כֶּף אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ לְאֲתַעְרָא לְגַבִּי עֲיָלָא, דְהָא כְּדִין אֲתַעַרַת יִמִּינָא וְקִטְרִית לָהּ בַּהֲדָה. וְכַד אֲתַקְשְׁרַת בַּיָּמִינָא כְּדִין אֲתַבֵּר שְׁנֵאִין דְכַתִּיב (שמות טו) יִמְיָךְ יִי נִאֲדָרִי בַּפֶּתַח יִמְיָךְ יִי תִרְעַץ אוֹיֵב.

וְתָא חֲזִי בְּשַׁעַתָּא דְאֲתַחְבְּרוּ כָּל אַנּוּן מְלָכִין לְאַגְחָא קָרְבָּא עֲלֵיהּ דְאַבְרָהָם, אֲתִיעֲטוּ לְאַעְבְּרָא לִיהּ מִן עֲלָמָא, וְכִיּוֹן דְשְׁלֹטוֹ בְּלוֹט בַּר אַחוּיָה דְאַבְרָהָם מִיַּד אֲזִלוּ, דְכַתִּיב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכֻשׁוֹ בֶּן אָחִי אַבְרָם וַיִּלְכוּ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְדִיּוּקְנִיָּה דְלוֹט הוּוּה דְמִי לְאַבְרָהָם, וּבְגִין כֶּף וַיִּלְכוּ, דְכָל הַהוּא קָרְבָּא בְּגִינִיָּה הוּוּה.

מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְהוּוּה אַבְרָהָם אֲפִיק בְּנֵי עֲלָמָא מְפוּלְחָנָא נוֹכְרָאָה וְאַעֲיִל לוֹן בְּפוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְתוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

אתער לון בעלמא בגין לגדלא שמא
 דאברהם בעלמא ולקרבא ליה לפולחניה.
 ורזא דמלה כיון דאברהם אתער למרדף
 אבתריהו כדין אלהים אל דמי לך עד
 דאתקשר פלא באברהם, וכד אתקשר פלא
 באברהם כדין אתברו כלהו מלכין מקמיה
 כדקא אמרן דכתיב ימינך יי תרעץ אויב וגו':
 ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. רבי
 שמעון פתח ואמר (תהלים עו) ויהי
 בשלם סבו וגו'. תא חזי פד סליק ברעותא
 דקדשא בריה הוא למברי עלמא, אפיק חד
 שלהובא דכוצינא דקרדינותא. ונשף זיקא
 בזיקא חשכאת ואוקידת. ואפיק מגו (ד' ט"ז ט"ו א)
 סטרי תהומא חד טיף וחבר לון פחד וברא
 בהו עלמא.

- כיון שאברהם התעורר לרדף
 אחריהם, אז אלהים אל דמי לך,
 עד שהפל נקשר לאברהם.
 וכשהפל נקשר לאברהם, אז
 נשברו כל המלכים מלפניו, כמו
 שאמרנו, שפתויב ימינך ה' תרעץ
 אויב וגו'.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא
 לחם ויין. רבי שמעון פתח
 ואמר, (תהלים עו) ויהי בשלם סופו
 וגו'. בא ראה, כשעלה ברצון
 הקדוש ברוך הוא לברא את
 העולם, הוציא שלהבת אחת של
 המאור של הניצוץ הקשה, ונשף
 רוח ברוח חשוכה ושורפת.
 והוציא מתוך צדדי התהום טפה
 אחת, וחבר אותם יחד, וברא
 בהם את העולם.

אותה השלהבת עלתה
 והתעטרה בשמאל, ואותה
 הטפה עלתה והתעטרה בימין.
 עלו אחד עם אחד, החליפו
 מקומות, זה לצד זה וזה לצד זה.
 זה שירד עלה, וזה שעלה ירד.
 נקשרו זה עם זה ויצאה מביניהם
 רוח שלמה, ואז אותם שני
 הצדדים נעשו אחד, ונתנה
 ביניהם (הרוח) והתעטרו האחד עם
 האחד. ואז נמצא שלום למעלה
 ושלום למטה, והדרגה התקימה.
 התעטרה ה"א עם וא"ו, וא"ו
 עם ה"א, ואז עלתה ה"א
 ונקשרה בקשר שלם. ואז ומלפי
 צדק מלך שלם. מלך שלם הוא
 ודאי מלך ששולט בשלמות.
 מתי הוא מלך שלם? ביום
 הכפורים, כשכל הפנים מאירות.

[דבר אחר מלפי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון,
 רצה הקדוש ברוך הוא להוציא כהנה משם, כמו
 שנאמר ברוך אברהם לאל עליון. כיון שהקדים ברכת
 אברהם לברכת רבנו, אמר לו אברהם: וכי
 (תהלים ק"ז) נאם יי לארני שב לימיני. וכתוב

ההוא שלהובא סליק ואתעטרא בשמאלא,
 וההוא טיף סליק ואתעטר בימינא,
 סלקו חד בחד אחלפו דוכתי דא לסטרא דא
 ודא לסטרא דא, דנחית סליק ודסליק נחית.
 אתקטרו דא בדא, נפיק מביניהו רוח שלים.
 כדין אנון תרין סטרין אתעבידו חד ואתייהיב
 ביניהו ואתעטרו חד בחד. כדין אשתכח
 שלם לעילא ושלם לתתא, ודרגא אתקייים.
 אתעטרת ה"א בוא"ו וא"ו בה"א, כדין
 סלקא ה"א ואתקשרא בקשורא
 שלים. כדין ומלפי צדק מלך שלם. מלך
 שלם ודאי מלך איהו דשליט בשלימו,
 אימתי איהו מלך שלם ביומא דכפורי דכל
 אנפין נהירין.

(דבר אחר מלפי צדק מלך שלם, אמר רבי שמעון בעא קדשא בריה הוא
 למיפך כהונתא משם כמה דאת אמר ברוך אברהם לאל עליון, כיון
 דאקדים ברכתא דאברהם לברכתא דמריה, אמר ליה אברהם וכי מקדימין
 ברכתא דעבדא לברכתא דמריה, מיד אתייהיבת כהונתא לאברהם דכתיב,

בתריה נשבע וי ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלפני צדק, דכתיב והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן)

דְּבַר אַחַר וּמִלְפֵי צֶדֶק. דָּא עֲלָמָא בִּתְרָאָה. מְלַךְ שְׁלָם, דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. דָּאֲתַעֲטַר יְחַד בְּחַד בְּלָא פִירוּדָא תְרִין עֲלָמִין כְּחַדָּא, וְאַפִּילוּ עֲלָמָא תַּתָּאָה כִּלָּא הוּא. וְיַחַד מְלָה אִיהוּ. הוּצִיא לְחָם וַיִּזֵּן דְּתִרִין אֱלִין בִּיה. וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֲלִיּוֹן מְשַׁמֵּשׁ עֲלָמָא לְקַבֵּל עֲלָמָא. וְהוּא כֹהֵן דָּא יְמִינָא. לְאֵל עֲלִיּוֹן עֲלָמָא עֲלָאָה. וּבְגִין כֹּךְ בְּעֵי כֹהֵנָא לְבָרְכָא עֲלָמָא.

תָּא חֲזִי, בְּרַכָּאן (ד"א ל"ג כד) נְטִיל הַאי עֲלָמָא תַּתָּאָה כִּד אֲתַחֲבַר בְּכֹהֲנָא רַבָּא כְּדִין וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם (וי"ג) לְאֵל עֲלִיּוֹן הַכִּי הוּא וַדָּאִי. כְּגוּוֹנָא דָּא בְּעֵי כֹהֲנָא לְתַתָּא לְקִשְׂרָא קִשְׂרִין וַיְבָרְכָא הַאי דוּכְתָא בְּגִין דִּיתְקַשֵּׁר בְּיַמִּינָא לְאַתְקִשְׂרָא תְרִין עֲלָמִין כְּחַד. בְּרוּךְ אַבְרָם רָזָא דְמְלָה תְקוּנָא דְבְּרַכָּאן אִיהוּ.

בְּרוּךְ אַבְרָם כְּמָה דְאַמְרִינָן בְּרוּךְ אֲתָה. לְאֵל עֲלִיּוֹן. יִי אֱלֹהֵינוּ. קוּנָה שְׁמַיִם וְאַרְצֵי. מְלַךְ הָעוֹלָם. וְהַאי קָרָא רָזָא דְבְּרַכָּאן אִיהוּ. (ובגין כד) וַיְבָרְכֵהוּ מִתַּתָּא לְעֵילָא. וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן (אשר כגון צריך בידר). מְעִילָא לְתַתָּא. וַיִּתֵּן לוֹ מְעֵשֶׂר מִכָּל לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתֵּר דְקִשְׁוֹרָא אֲתַקֵּשֶׁר לְתַתָּא.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, אֲעֲרַע בְּהוּ רַבִּי יִיסָא וְיַחַד יוּדָאִי בְּהַדְיָה. וְהוּוּ אָמַר הַהוּא יוּדָאִי (תהלים כה) לְדָוִד אֱלִיף יִי נַפְשִׁי אֶשָּׂא. לְדָוִד. וְכִי אֲמַאי לָא כְּתִיב מְזֻמּוֹר לְדָוִד אוּ לְדָוִד מְזֻמּוֹר. אֶלָּא בְּגִין דְּרִגְיָה קָאֻמַר לְדָוִד תּוּשְׁבְּחָתָא דְאַמַר בְּגִינְיָה אֱלִיף יִי נַפְשִׁי אֶשָּׂא. אֱלִיף יִי

מקדמים ברכת העבד לברכת רבו? מנד נתנה הכהנה לאברהם, שקתוב (תהלים קי) [נאם ה' לאדני שב לימיני. כתוב אחריי, נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלפני צדק, שקתוב והוא כהן לאל עליון, ואין זרעו כהן].

דְּבַר אַחַר וּמִלְפֵי צֶדֶק - זֶה הָעוֹלָם הָאֲחֵרוֹן. מְלַךְ שְׁלָם - זֶה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. שֶׁהַתַּעֲטַר אַחַד עִם אַחַד בְּלִי פִירוּד שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יְחַד, וְאַפִּילוּ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוּא הַכֹּל, וְהוּא דְבַר אַחַד. הוּצִיא לְחָם וַיִּזֵּן - שָׁבוּ שְׁנֵי אֱלוֹ. וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֲלִיּוֹן - מְשַׁמֵּשׁ עוֹלָם נֶגֶד עוֹלָם. וְהוּא כֹהֵן - זֶה הַיְמִינִי. לְאֵל עֲלִיּוֹן - הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וּמְשׁוּם כֹּךְ צְרִיף הַכֹּהֵן לְכַרֵּף אֶת הָעוֹלָם.

בֵּא רָאָה, הַבְּרָכוֹת נוֹטֵל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר עִם הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל, וְאֵז וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן. כֹּךְ זֶה וַדָּאִי. כְּמוֹ כֵן צְרִיף הַכֹּהֵן לְמַטָּה לְקִשֵׁר קִשְׂרִים וַיְבָרֵךְ אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַשֵּׁר הַיְמִינִי לְקִשֵׁר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יְחַד. בְּרוּךְ אַבְרָם - סוּד הַדְּבַר הוּא תְקוּן הַבְּרָכוֹת.

בְּרוּךְ אַבְרָם - כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ, בְּרוּךְ אֲתָה. לְאֵל עֲלִיּוֹן - ה' אֱלֹהֵינוּ. קוּנָה שְׁמַיִם וְאַרְצֵי - מְלַךְ הָעוֹלָם. וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד הַבְּרָכוֹת. (ומשום כד) וַיְבָרְכֵהוּ - מִמַּטָּה לְמַעְלָה. וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן (אשר כגון צריך בידר), וּבְרוּךְ אֵל עֲלִיּוֹן - מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וַיִּתֵּן לוֹ מְעֵשֶׂר מִכָּל - לְהַתְדַּבֵּק בַּמְּקוֹם שֶׁהַקִּשְׁרִים נִקְשְׁרִים לְמַטָּה.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים פְּגַשׁ בְּהֵם רַבִּי יִיסָא וַיְהוּדִי אַחַד עִמּוֹ. וְהָיָה אוֹתוֹ הַיְהוּדִי אוֹמֵר, (שם כה) לְדָוִד אֱלִיף ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. לְדָוִד, וְכִי לָמָּה לָא כְּתוּב מְזֻמּוֹר לְדָוִד אוּ

לְדָוִד מְזֻמּוֹר? אֶלָּא בְּשִׁבִיל דְּרַגְתּוֹ אָמַר דָּוִד אֶת הַתְּשַׁבְּחַת שְׁאַמַר בְּשִׁבִילוֹ. אֱלִיף ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא, אֱלִיף ה' לְמַעְלָה. נַפְשִׁי, מִי זֶה נַפְשִׁי? [אשא] זֶה דָּוִד, (והוא) הַדְּרָגָה הַרְאִשׁוֹנָה שְׁאַמְרָנוּ. אֶשָּׂא - אֲעַלָּה,

כמו שְנַאָמַר (שם קכא) אִשָּׁא עֵינֵי אֵל הֶהָרִים. מִשּׁוֹם שְׂדוּד הִיָּה מִשְׁתַּדֵּל כָּל יָמָיו לְהַעֲלוֹת אֶת דְּרָגָתוֹ לְהַתְעַטֵּר לְמַעֲלָה וּלְהַתְקַשֵּׁר שֵׁם בְּקֶשֶׁר שְׁלֵם כְּרֵאוּי.

כְּמוֹ כֵּן (שם קג) לְדוּד בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֶת ה'. מִשּׁוֹם דְּרָגָתוֹ אָמַר. וְמָה אָמַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֶת ה'? אֶת - לְהַתְקַשֵּׁר בְּקֶשֶׁר לְמַעֲלָה. וְכָל קְרִבִּי, מִי הֵם קְרִבִּי? אֵלּוּ שְׂאֵר חֵיוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁנִּקְרְאוֹת קְרִבִּים, כְּמוֹ שְנַאָמַר (שיר ה) וּמַעֲי הַמוֹ עָלָיו. דְּבָר אַחֵר בְּרַכִּי נִפְשִׁי - בְּשִׁבְלוֹ הוּא אָמַר. אֶת ה' - זו שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. אֶת ה' - הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא, רְאִיתִי אוֹתְךָ שֹׁבֵאת עִם הַשְּׂכִינָה וְהַתְחַבְּרָתָּ. אָמַר לוֹ, כִּף זֶה וְדָאִי. וְשִׁלַּשׁ פְּרָסָאוֹת שֶׁהִלְכְתִּי עִמָּה וְאָמַרְהָ לִּי כַּמָּה דְּבָרִים מַעֲלִים, וְאֲנִי שִׁמְרָתִי אוֹתָם לַיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יִדְעָתִי שֶׁהוּא הַמְּאֹר שֶׁמְאִיר כְּמוֹ שְׂרָאִיתִי כַּעַתָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לַיהוּדֵי הַהוּא, מַה שְׁמַךְ? אָמַר לוֹ, יוֹעֶזֶר. אָמַר לוֹ, יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר [דְּבַר אַחַר] יוֹשְׁבִים יַחַד. יוֹשְׁבוֹ עַל סֹלַע אַחַד בְּשָׂדֶה הַהוּא. פֶּתַח אוֹתוֹ הִיְהוּדִי וְאָמַר, (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מִחָה פִּשְׁעֵיךָ לְמַעַנִּי וְחַטָּאתֶיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מַה הַטַּעַם פַּעַמִּים אֲנֹכִי אֲנֹכִי?.

אֲרָא אַחַד בְּסִינֵי, וְאַחַד בְּשַׁעָה שֹׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שֹׁפְתוֹב (שמות כ) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה הוּא בְּסִינֵי. וְאַחַד כְּשֹׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, שֹׁפְתוֹב (ישעיה מוה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת שְׂאִין פְּרוּד בֵּין מַעֲלָה וּמַטָּה.

לְעִילָא. נִפְשִׁי, מֵאֵן נִפְשִׁי, (אשא) דָּא דוּד (הווא) דְּרָגָא קְדָמָאָה דְּקְאָמְרֵן. אִשָּׁא, אֶסְלַק. כַּמָּה דְּאֶת אָמַר, (תהלים קכא) אִשָּׁא עֵינֵי אֵל הֶהָרִים. בְּגִין דְּכָל יוֹמוֹי דְּדוּד הָוָה מִשְׁתַּדֵּל לְסִלְקָא דְּרָגִיָּה לְאַתְעֻטָּרָא לְעִילָא וּלְאַתְקַשְׂרָא תַּמָּן בְּקֶשֶׁרָא שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת.

בְּגוּזְנָא דָּא (תהלים קג) לְדוּד בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֶת יִי בְּגִין דְּרָגִיָּה קְאָמַר, וּמֵאִי אָמַר בְּרַכִּי נִפְשִׁי אֶת יִי. אֶת לְאַתְקַשְׂרָא בְּקֶשֶׁרָא לְעִילָא. וְכָל קְרִבִּי, מֵאֵן קְרִבִּי. אֵלִין שְׂאֵר חֵיוֹן בְּרָא. דְּאֶקְרוּן קְרִבִּים כַּמָּה דְּאֶת אָמַר, (שיר השירים ה) וּמַעֲי הַמוֹ עָלָיו. דְּבָר אַחֵר בְּרַכִּי נִפְשִׁי, בְּגִינֵיהּ קְאָמַר. אֶת יִי דָּא שְׁלִימוֹ דְּכֹלָא, אֶת יִי כְּלָלָא דְּכֹלָא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יִיסָא חֲמִינָא לָךְ דְּהָא עִם שְׂכִינְתָּא קְאֶתִית וְאַתְחַבְּרָת. אָמַר לִיָּה הֲכִי הוּא וְדָאִי, וְתִלַּת פְּרָסֵי הוּא דְּאֶזִּילְנָא בְּהַדִּיָּה וְאָמַר לִי כַּמָּה מְלִי מַעֲלִיָּיתָא וְאֲנָא אֲגִירְנָא לִיָּה לְיוֹמָא דָּא וְלֹא יִדְעֵנָא דְּאִיהוּ בּוֹצִינָא דְּנִהִיר כְּדָחֲמִינָא הַשְּׁתָּא.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר לְהַהוּא יוֹדָאִי מַה שְׁמַךְ, אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר. אָמַר לִיָּה יוֹעֶזֶר וְאֶלְעָזָר (מלך חדא) יְתִיבֵן כְּחֵדָא, יְתָבוּ גִבֵּי חַד טְנָרָא (דף 19 ע"ב) בְּהַהוּא חֲקֵל. פֶּתַח הַהוּא יוֹדָאִי וְאָמַר (ישעיה מג) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מוֹחָה פִּשְׁעֵיךָ לְמַעַנִּי וְחַטָּאתֶיךָ לֹא אֲזַכֵּר. מֵאִי טַעְמָא תְּרִי זְמַנֵּי אֲנֹכִי אֲנֹכִי.

אֲרָא חַד בְּסִינֵי וְחַד בְּשַׁעָתָא דְּבְרָא עֲלָמָא, דְּכֶתִיב (שמות כ) אֲנֹכִי יִי אֱלֹהֶיךָ דָּא הוּא בְּסִינֵי. וְחַד כַּד בְּרָא עֲלָמָא דְּכֶתִיב, (ישעיה מה) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בְּרֵאתִי. הוּא, בְּגִין לְאַחֲזָאָה דְּלֹא הוּי פִּירוּדָא בֵּין עִילָא וְתַתָּא.

מוחה פשעיה. מעביר פשעיה לא כתיב, אלא מוחה. בגין דלא יתחזון לעלמין. למעני. מאי למעני, בגין אנון רחמין דתליין בי דכתיב, (דברים ד) כי אל רחום יי אלהיה וגו'.

דבר אחר מוחה פשעיה למעני - בא ראה, הרשעים של העולם עושים פגם למעלה, שפאשר אותם חטאים עולים, רחמים ואור עליון ויניקת הברכות לא יורדות למטה, והדרגה הזו אינה נוטלת ברכות שלמעלה להניק למטה. ומשום כך למעני, כדי שלא ימנעו ברכות להניק [לא] לכל. כמו כן, (שם לב) ראו עתה פי אני אני הוא. להראות שאין פרוך בין מעלה ומטה, כמו שנתבאר.

בא ראה, כמו זה פשנמצאים צדיקים בעולם, מתעוררות ברכות לכל העולמות. כיון שבא אברהם, התעוררו ברכות לעולם, שכתוב ואברכה ויהיה ברכה. מה זה והיה ברכה? רמז שימצאו בגללו ברכות למעלה ומטה, שכתוב ונברכו בך וגו', וכתוב ואברכה מברכה.

בא יצחק והודיע לכל שיש דין ויש דין למעלה להפרע מן הרשעים, והוא עורר את הדין בעולם כדי שייראו מהקדוש ברוך הוא כל בני העולם. בא יעקב ועורר רחמים בעולם, והשלים את האמונה בעולם, כראוי.

בימי אברהם מה כתוב? ומלפי צדק מלך שלם. שהתעטר הכסא במקומו, ואז נמצא מלך שלם ללא פגם כלל. הוציא לחם ויין - שהוציא מזונות וברכות לעולמות כלם כראוי. הוציא לחם ויין - שלא ימנעו הברכות

מוחה פשעיה. מעביר פשעיה לא כתיב, אלא מוחה. בגין דלא יתחזון לעלמין. למעני. מאי למעני, בגין אנון רחמין דתליין בי דכתיב, (דברים ד) כי אל רחום יי אלהיה וגו'.

דבר אחר מוחה פשעיה למעני. תא חזי חייבי עלמא עבדין פגימותא לעילא, דכד אנון חובין סלקין רחמין ונהירו עלאה ויניקו דברכאן לא נחית לתתא, והאי דרגא לא נטיל ברכאן דלעילא לינקא לתתא. ובגין כך למעני בגין דלא יתמנעון ברכאן לינקא (ליה) לכלא. פגוונא דא (דברים לב) ראו עתה כי אני אני הוא. לאחזאה דלא הוי פירוודא בין עילא ותתא כמה דאתמר.

תא חזי, פגוונא דא כד אשתפחו זכאין בעלמא אתערו ברכאן לעלמין פלהו. כיון דאתא אברהם אתער ברכאן לעלמא דכתיב ואברכה והיה ברכה. מאי והיה ברכה. רמז דישתפחו בגיניה ברכאן לעילא ותתא דכתיב ונברכו בך וגו' וכתוב ואברכה מברכה.

אתא יצחק אודע לכלא דאית דין ואית דיין לעילא לאתפרעא מרשיעיא, ואיהו אתער דינא בעלמא בגין דידחלון ליה לקדשא בריך הוא כל בני עלמא. אתא יעקב ואתער רחמי בעלמא ואשלים מהימנותא בעלמא כדקא חזי.

ביומי דאברהם מה כתיב ומלפי צדק מלך שלם, דאתעטר כרסייא בדוכתיה, וכדין אשתכח מלך שלם בלא פגימו כלל. הוציא לחם ויין דאפיק מזונין לעלמין פלהו כדקא חזי. הוציא לחם ויין דלא אתמנעו ברכאן מפלהו עלמין. הוציא כמה דאת אמר, (בראשית א) תוצא הארץ מדרגין

מפל העולמות. הוציא - כמו שנאמר תוצא הארץ, מהדרגות שלמעלה מוציא מזונות וברכות לכל העולמות.

והוא כהן לאל עליון - שהכל נמצא בשלמות עליונה פראוי. להראות, כמו שהרשעים עושים פגם בעולם ומזניעים ברכות, כך גם בשביל הצדיקים באות ברכות לעולם, ובגללם מתברכים כל בני העולם.

ויתן לו מעשר מכל, מה זה מעשר מכל? מאותם הברכות שיוצאות מכל, משום שהוא המקום שכל הברכות שיורדות לעולם יוצאות משם. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל - הקדוש ברוך הוא נתן לו מעשר, ומה הוא? זו הדרגה שכל פתחי האמונה והברכות של העולם עומדות בה, והיא מעשר, והיא אחת מעשרה, והיא עשרה ממאה. מכאן והלאה נכנס אברהם בקיים שלמעלה פראוי.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת. אמר לו רבי אלעזר, מה מעשיך? אמר לו, מלמד תינוקות במקומי. פעת בא רבי יוסי מכפר חנין לעיר, וסלקו אותם מאצלי, והושיבו אותם אצלו. והיו נותנים לי כל בני העיר שכר כמו אותו הזמן שהתינוקות היו אצלי, והסתפלתי בעצמי שלא ראוי לי להנות מהם בחנם, והשפתי עצמי עם החכם (מהוא) הזה. אמר רבי אלעזר, כאן צריך את הברכות של אבא.

קמו. הלכו לפני רבי שמעון ואחר כך, והיה יושב ולומד כל יום לפני רבי שמעון. ויום אחד היה עסוק בנטילת ידים לפניו. אמר, כל מי שלא נוטל ידיו פראוי, אף על גב שבענין למעלה - בענין למטה. ומה ענשו למטה?

דלעילא אפיק מזונין וברכאן לעלמין פלהו. והוא כהן לאל עליון דאשתכח פלא בשלימו עלאה פדקא חזי. לאתחזאה

כמה דחייביא עבדי פגיומו בעלמא ומנעי ברכאן. הכי נמי בגין זפאין אתיין ברכאן לעלמא, ובגייניהו אתברכאן כל בני עלמא: ויתן לו מעשר מכל. מאי מעשר מכל מאנון ברכאן דנפקי מכל. בגין דאיהו אתר

דכל ברכאן דנחתי לעלמא מתמן נפקי. דבר אחר ויתן לו מעשר מכל. קדשא בריה הוא יתב ליה מעשרא. ומאן איהו, דא דרגא דכל פתחין דמהימנותא וברכאן דעלמא ביה קיימי ואיהו מעשר ואיהו חד מעשרה ואיהו עשרה ממאה. מכאן ולהלאה עאל אברהם בקיומא דלעילא פדקא חזי.

אמר ליה רבי אלעזר שפיר קא אמרת. אמר ליה רבי אלעזר מאי עבדתך, אמר

ליה קרינא דרדקי באתרי, השתא אתא רבי יוסי דכפר חנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגביה. והווי יהבין לי כל בני מתא אנרא כההוא זמנא דדרדקי הווי גבאי. ואסתפלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא, ואגירנא גרמאי בהדי (דהוא) דהאי חפיים. אמר רבי אלעזר ברכאן דאבא אצטריכו הכא.

קמו. אתו קמיה דרבי שמעון (לבתר), והוה יתיב ולעי כל יומא קמיה דרבי שמעון. ויומא חד הוה עסיק בנטילת ידים קמיה. אמר כל מאן דלא נוטיל ידוי כדקא יאות, אף על גב דאתענש לעילא אתענש לתתא, ומאי עונשיה לתתא, דגרים ליה לגרמיה מסכנותא. כמה דעונשיה פך, הכי הוא זכי מאן דנטיל ידוי כדקא יאות דגרים

שגורם לעצמו עני. כמו שעשנו
כף - כף זוכה מי שנוטל ידיו
כראוי, שגורם לעצמו ברכות
שלמעלה, ששורות הברכות על
ידו כראוי ומתברך בעשר.

אחר כף הקדים רבי שמעון,
וראה אותו שנוטל ידיו במים,
ונוטל ידיו בשעור רב של מים.
אמר רבי שמעון, מלא ידיו
מברכותיך. וכך היה. מאותו
היום והלאה התעשר ומצא
אוצר, והיה עוסק בתורה ונותן
מזון לעניים כל יום, והיה שמח
עמהם, ומסביר להם בפנים
מאירות. קרא עליו רבי שמעון,
(ישעיה נא) ואתה תגיל בה' בקדוש
וגו'.

אחר הדברים האלה היה דבר ה'
אל אברם וגו'. רבי יהודה פתח,
(שיר ז) אני לדודי ועלי תשוקתו.
הרי פרושה, אבל בהתעוררות
שלמטה תמצא ההתעוררות
שלמעלה, שהרי אין מתעורר
למעלה עד שמתעורר למטה,
והברכות שלמעלה לא נמצאות
אלא במה שיש בו ממש, ואינו
ריקן.

מנין לנו? מאשת עובדיהו
שאמר לה אלישע (מלכים ב ד)
הגידי לי מה יש לך בבית. שהרי
הברכות שלמעלה אינן שורות
על שלחן ריק ולא במקום ריק.
מה פתוב? ותאמר אין לשפחתך
כל בבית פי אם אסוף שמן.
מה זה אסוף? אלא אמרה לו,
השעור של השמן הזה אינו אלא
כדי משיחת אצבע קטנה.

אמר לה, נחמתני, שהרי
לא נדעתי איך ישרו הברכות
שלמעלה במקום ריק, אבל
עכשו שיש לך שמן, זהו מקום
שימצאו בו ברכות. מנין לנו?
שפתוב (תהלים קלג) כשמן הטוב
וגו'. ובסופו מה פתוב? (שם) פי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום

לגרמיה ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על
ידוי כדקא יאות, ואתברך בעותרא. (דף פ"ט ע"א).

לבתר אקדים רבי שמעון חמא ליה דאנטל
ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סגיאי
דמיין. אמר רבי שמעון מלא ידיו מברכותיך.
וכך הוה, מההוא יומא ולהלאה אתעתר
ואשפח סימא ויהוה לעי באורייתא ויהיב
מזונא למספני כל יומא, ויהוה חדי עמהון
ומסבר לון אנפין נהירין. קרא עליה רבי
שמעון (ישע' מ"א) ואתה תגיל ביי בקדוש וגו',
(חסר)

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברם
וגו'. רבי יהודה פתח (שיר השירים ז) אני

לדודי ועלי תשוקתו. הא אוקמוה, אבל
באתערוותא דלתתא אשתכח אתערוותא
לעילא, דהא לא אתער לעילא עד דאתער
לתתא. ובברכאן דלעילא לא משתפחי אלא
במה דאית ביה ממשא ולא או איהו ריקניא.

מנלן מאשת עובדיהו דאמר לה אלישע
(מלכים ב ד) הגידי לי מה יש לך בבית.

דהא ברכאן דלעילא לא שריין על פתורא
ריקניא ולא באתר ריקניא. מה כתיב ותאמר
אין לשפחתך כל בבית פי אם אסוף שמן.
מאי אסוף. אלא אמרה ליה שיעורא דהאי
משחא לאו איהי אלא כדי משיחת אצבעא
זעירא.

אמר לה נחמתני. דהא לא ידענא היאך
ישרון ברכאן דלעילא בדוכתא

ריקניא, אבל השתא דאית לך שמן, דא הוא
אתר לאשתפחא ביה ברכאן. מנלן דכתיב,

(תהלים קלג) כשמן הטוב וגו' וסיפיה מה פתוב,

(תהלים קלג) כי שם צוה יי את הברכה חיים עד

וגו'. ובסופו מה פתוב? (שם) פי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. ובמקום

הַזֶּה שׁוֹרֹת הַבְּרֻכּוֹת. [וּמְתַבָּר].
 וְאִם תֹּאמַר, (שם) כְּטַל חֶרְמוֹן
 שִׁירַד עַל הַרְרֵי צִיּוֹן, וְלֹא כְּתוּב
 שֶׁמֶן אֶלֶּא טַל? אֶלֶּא הוּא שֶׁמֶן
 וְהוּא טַל. אוֹתוֹ הַטַּל הוּא שֶׁהַטִּיל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַשְּׁמֵן
 הַעֲלִיּוֹן. שְׁאוֹתוֹ הַשְּׁמֵן יוֹצֵא לְצַד
 הַיָּמִין.

שְׁנַיִם הֵם - יִינן וְשֶׁמֶן, וְהִלְכוּ לְשַׁנֵּי
 צְדָדִים - הַיָּיִן לְצַד שְׂמָאל, וְהַשְּׁמֵן
 לְצַד יָמִין. וּמִצַּד הַיָּמִין יוֹצֵאוֹת
 בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָם, וּמִשָּׁם נִמְשַׁחַת
 הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה. וּמִשׁוּם
 שֶׁהַשְּׁמֵן הִזֶּה נִתְקַן לְמִטָּה
 בְּרֵאשׁוֹנָה, הַשְּׁמֵן מִזְמַן לְמַעְלָה
 הִרְקַת הַבְּרֻכּוֹת.

בֵּא רְאֵה, מִהֵהתְעוֹרְרוֹת שֶׁל
 הַשְּׁמֵן הַזֶּה שְׁלֻמְעֵלָה בֵּא לְהַרִיק
 עַל דָּוִד וְשֻׁלְמָה לְהַתְּבַרֵךְ [עַל] בְּנוֹ.
 מִנֵּין לָנוּ? שְׁכְּתוּב וַיַּעֲמֵד הַשְּׁמֵן.
 כְּתוּב כֹּאן וַיַּעֲמֵד, וְכְּתוּב שָׁם
 (יִשְׁעִיָּה י"א) שָׂרַשׁ יִשְׂרָאֵל עֹמֵד לְגַס
 עַמִּים.

בֵּא רְאֵה, מִשְׁלַחַן שֶׁל לַחֵם
 הַפָּנִים, שְׁמִשָּׁם יוֹצֵאוֹת הַבְּרֻכּוֹת
 וּמִזֶּזֶן לְעוֹלָם, לֹא צָרִיךְ שְׂיִמְצָא
 רִיק אֶפְלוֹ רַגַע אַחַד, כִּדֵּי שֶׁלֹּא
 יִסְתַּלְקוּ מִשָּׁם הַבְּרֻכּוֹת. אִךְ כִּף לֹא
 מְבָרְכִים עַל שְׁלַחַן רִיק, שֶׁהָרִי
 הַבְּרֻכּוֹת שְׁלֻמְעֵלָה אֵין שׁוֹרֹת עַל
 שְׁלַחַן רִיק.

בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב, אֲנִי לְדוּדֵי
 וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ. אֲנִי לְדוּדֵי
 בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כִּף וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ.
 אֲנִי לְדוּדֵי לְתַקֵּן לוֹ מְקוֹם
 בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כִּף וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ.
 דְּבַר אַחַר אֲנִי לְדוּדֵי, שֶׁהָרִי שְׁנִינֵי
 שְׂשֻׁכִּינָה לֹא נִמְצָאת עִם הַרְשָׁעִים.
 כִּיּוֹן שְׂבָא הָאָדָם לְהַטְהֵר
 וְלִהְתַּקְּרַב לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִז
 הַשְּׂשֻׁכִּינָה שׁוֹרָה עֲלָיו. זֶהוּ שְׂכְּתוּב
 אֲנִי לְדוּדֵי - בְּתַחֲלָה, וְעֲלֵי
 תְּשׁוּקָתוֹ - לְאַחַר מִכָּן. בֵּא הָאָדָם
 לְהַטְהֵר - מִטְּהוּרִים אוֹתוֹ.

הַעוֹלָם. וּבְאַתְרָא דֵּא שְׂרָאן בְּרַכָּאן. (וּמְתַבָּר).
 וְאִי תִימָא (תְּהִלִּים קל"ג) כְּטַל חֶרְמוֹן שִׁירַד עַל
 הַרְרֵי צִיּוֹן וְלֹא כְּתוּב שֶׁמֶן אֶלֶּא טַל.
 אֶלֶּא אִיהוּ שְׁמֵן וְאִיהוּ טַל. הַהוּא טַל אִיהוּ
 דְּאֵטִיל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִמְּשַׁחָא עֲלָאָה.
 דִּהֵהוּא שְׁמֵן נִפְק לְסִטְרָא דִּימִינָא.

תְּרִין אַנוּן יִינן וְשֶׁמֶן. וְאֶזְלוּ לְתִרִין סִטְרִין. יִינן
 לְסִטְר שְׂמָאלָא שְׁמֵן לְסִטְר יְמִינָא.
 וּמִסִּטְרָא דִּימִינָא נִפְקֵי בְּרַכָּאן לְעֲלָמָא וּמִתַּמָּן
 אֲתַמְשַׁח מַלְכוּתָא קְדִישָׁא וּבְגִין דְּשְׁמֵן הָוָה
 אֲתַתַּקֵּן לְתַתָּא בְּקַדְמִיתָא, שְׁמֵן אֶזְדַּמֵּן לְעִילָא
 אֲרִיקוּ דְּבְרַכָּאן.

תָּא חֲזִי, מֵאַתְעָרוּתָא (דף פ"ח ע"ב) דִּהֵאִי שְׁמֵן
 דִּלְעִילָא קָאִי לְאַרְקָא עַל דָּוִד וְשֻׁלְמָה
 לְאַתְבְּרָכָא (ע"ל) בְּנוֹי. מִנָּא לָן דְּכְּתִיב וַיַּעֲמֵד
 הַשְּׁמֵן. כְּתִיב הָכָּא וַיַּעֲמֵד. וְכְּתִיב הָתָּם (יִשְׁעִיָּה
 י"א) שׁוֹרֵשׁ יִשְׂרָאֵל עֹמֵד לְגַס עַמִּים.

תָּא חֲזִי, מִשְׁלַחַן דְּלַחֵם הַפָּנִים דְּבְרַכָּאן
 נִפְקִין מִתַּמָּן וּמִזֶּזֶן לְעֲלָמָא, לֹא בְּעֵי
 לְאַשְׁתַּפַּחַא רִיקְנִיָּא אֶפְלוֹ רַגַע אַחַד, בְּגִין
 דִּלֹּא יִסְתַּלְקוּן בְּרַכָּאן מִתַּמָּן, אוֹף הָכִי לֹא
 מְבָרְכִין עַל שְׁלַחַן רִיקְנִיָּא, דִּהֵא בְּרַכָּאן
 דִּלְעִילָא לֹא שְׂרִיין עַל שְׁלַחַן רִיקְנִיָּא.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב אֲנִי לְדוּדֵי וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ,
 אֲנִי לְדוּדֵי בְּקַדְמִיתָא וּלְבַתֵּר וְעֲלֵי
 תְּשׁוּקָתוֹ. אֲנִי לְדוּדֵי לְאַתְקַנָּא לִיהֵ דְּיוֹכְתָא
 בְּקַדְמִיתָא. וּלְבַתֵּר וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ. דְּבַר אַחַר
 אֲנִי לְדוּדֵי. דִּהֵא תְּנִינָן שְׂכִינְתָא לֹא אֲשְׁתַּפַּחַת
 עִמָּהוּן דְּחִיבִיָּא, כִּיּוֹן דְּאֲתִי בֵּר נָשׁ
 לְאַתְדַּפְּאָה וּלְמַקְרַב גְּבִי דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 כְּדִין שְׂכִינְתָא שְׂרִיא עֲלֵיהֵ. הָדָא הוּא דְּכְּתִיב
 אֲנִי לְדוּדֵי בְּקַדְמִיתָא, וְעֲלֵי תְּשׁוּקָתוֹ לְבַתֵּר.
 אֲתִי בֵּר נָשׁ לְאַתְדַּפְּאָה מְדַפְּאִין לִיהֵ.

בא ראה, אחר הדברים האלה ברא ראה, אחר הדברים האלה שאברהם רדף אחר המלכים הללו והרג אותם הקדוש ברוך הוא, היה אברהם תוהה. אמר, אוילי חס וחלילה גרעתי אותו השכר שהייתי מחזיר בני אדם אל הקדוש ברוך הוא, ואחזתי בהם לקרב אותם אליו, וכעת נהרגו אנשים על ידי. מיד אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד וגו'. שכר קבלת עליהם, שהרי פלם לא יזכו לעולמים.

היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר, מה זה במחזה? אלא באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה. אמר רבי שמעון, בא ראה, טרם שנמול אברהם, הייתה דרגה אחת מדברת עמו, ומי המחזה הזה? שפתוב (במדבר כד) מחזה שדי יחזה. פיון שנמול, היו כל הדרגות שורות על הדרגה הזו, ואז דבר עמו. זהו שפתוב (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. וטרם שנמול, לא היו אותן הדרגות שורות עליו לדבר.

ואם תאמר שהנה בתחלה כתוב וירא ה' אל אברהם, וכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה, וכתוב ויבן שם מזבח. הנה כאן אותן הדרגות העליונות. וכעת אומרים, שטרם שנמול לא היה אותן הדרגות העליונות שורות על הדרגה הזו לדבר עמו?

בא ראה, בתחלה נתן הקדוש ברוך הוא חכמה לאברהם לדעת את החכמה להדבק בו, וידע את סוד האמונה, אבל לדבר עמו לא הייתה אלא הדרגה המתונה הזו לבדה. פיון שנמול, כל הדרגות העליונות היו שורות על הדרגה הזו המתונה כדי לדבר עמו,

תא חזי, אחר הדברים האלה דרדף אברהם בטר אליו מלכין וקטיל לון קדשא בריך הוא, הנה אברהם תוהה, אמר דילמא חס ושלום גרענא ההוא אגרא דהוינא אהדר בני נשא לגבי קדשא בריך הוא ואחידנא בהו לקרבא לון לגביה והשתא אתקטילו בני נשא על ידי. מיד אמר ליה קדשא בריך הוא אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה וגו'. אגרא קבילת עליהו, דהא כלהו לא יזפון לעלמין.

היה דבר יי אל אברהם במחזה לאמר, מאי במחזה, אלא בההוא חזיו דרגא דכל דיוקנין אתחזיין ביה. אמר רבי שמעון תא חזי, עד לא אתגזר אברהם הנה חד דרגא מליל עמיה, ומאן איהו דא מחזה דכתיב, (במדבר כד) מחזה שדי יחזה. פיון דאתגזר הוון פלהו דרגין שראן על האי דרגא, וכדין מליל עמיה דא הוא דכתיב, (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ועד לא אתגזר לא הוון דרגין שראן עליו למללא.

ואי תימא דהא בקדמיתא פתיב וירא יי אל אברהם וכתוב ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה ויבן שם מזבח הא הכא אנון דרגין עלאין. והשתא אמרון דעד לא אתגזר לא הוון אנון דרגין עלאין שראן על האי דרגא למללא עמיה.

תא חזי, בקדמיתא יב קדשא בריך הוא חכמה לאברהם למנדע חכמה לאתדבקה ביה וידע רזא דמהימנותא, אבל למללא עמיה לא הנה אלא האי דרגא תתאה בלחודוי, פיון דאתגזר, פלהו דרגין עלאין הוון שראן על האי דרגא תתאה בגין למללא

ואז התעלה אברהם בכל, כמו שנתבאר.

בא ראה, טרם שנמול האדם, לא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא. פיון שנמול, נכנס בשמו ונאחז בו. ואם תאמר, אברהם שנאחז בו טרם שנמול? כן היה, שנאחז בו ולא כראוי, שהרי מתוך האהבה העליונה שאהב אותו הקדוש ברוך הוא קרב אותו, אחר כך צנה אותו שימול ונתנה לו הברית, הקשר של כל הדרגות העליונות. הברית - הקשר לקשר הפל יחד להכליל זה עם זה. הברית - הקשר שהכל נקשר בו. ומשום כך, טרם שנמול אברהם, דבורו לא היה עמו אלא במחזה, כמו שנתבאר. בא ראה, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא נברא אלא על הברית, כמו שנתבאר בר"א ש"ת, ברא אלהים. והינו ^[ברית] שעל הברית קים הקדוש ברוך הוא את העולם, וכתוב ^(ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. שהרי הברית היא הקשר שהיום והלילה לא נפרדים.

אמר רבי אלעזר, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, על תנאי היה: שפאשר יבאו ישראל, אם יקבלו את התורה - פה, ואם לא - הריני מחזירכם לתהו ובהו. והעולם לא התקיים עד שעמדו ישראל על הר סיני וקבלו תורה, ואז התקיים העולם. ומאותו היום והלאה, הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, ומי הם? זויגי בני האדם. שהרי מאותו הזמן הקדוש ברוך הוא מווג זויגים ואומר: בת פלוני לפלוני. ואלו הם העולמות שהוא בורא. בא ראה, אנכי מגן לך, אנכי - זו היא הדרגה

עמיה, וכדין אסתלק אברהם בכלא כמה דאתמר.

תא חזי, עד לא אתגזר בר נש לא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא, פיון דאתגזר עאל בשמיה ואתאחיד ביה. ואי תימא אברהם דאתאחיד ביה עד לא אתגזר. הכי הוה דאתאחיד ביה ולא כדקא יאות, דהא מגו רחימותא עלאה דרחים ליה קדשא בריך הוא קריב ליה. לבתר פקיד ליה דיתגזר ואתייהיב ליה ברית. קשורא, דכלהו דרגין עלאין. ברית קשורא לאתקשרא כלא כחדא לאכללא דא בדא, ברית קשורא דכלא אתקשר ביה. ובגין כך אברהם עד לא אתגזר. מלוי לא הוה עמיה אלא במחזה כמה דאתמר.

תא חזי, בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא לא אתברי אלא על ברית כמה דאת אמר בר"א ש"ת ברא אלהים, והיינו ^(ר"א ל"ג ברית) דעל ברית קיים קדשא בריך הוא עלמא, וכתוב ^(ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. דהא ברית קשורא איהו דיומא וליליא לא מתפרשאן.

אמר רבי אלעזר פד ברא קדשא בריך הוא עלמא על תנאי הוה, דכד ייתון ישראל אם יקבלון אורייתא יאות. ואם לאו הרי אנא אהדר לכו לתהו ובהו. ועלמא לא אתקיים עד דקיימו ישראל על טורא דסיני וקבילו אורייתא וכדין אתקיים עלמא.

ומההוא יומא ולהלאה קדשא בריך הוא ברי עלמין. ומאן אנון, זויגין דבני נשא. דהא מההוא זמנא קדשא בריך הוא מווג זויגין ואומר בת פלוני לפלוני. ואלין אנון עלמין דהוא ברי. תא חזי, אנכי מגן לך.

אָנְכִי דָא הוּא דְרָגָא קְדָמָא דְאַתְאַחִיד בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא :

סְתָרֵי תוֹרָה

אחר הדברים האלה וגו'. אליו פתגמי אורייתא, דכתיב, (דברים ה) את הדברים האלה דבר יי אל כל קהלכם. מה להלן פתגמי אורייתא, אוף הקא פתגמי אורייתא. בתר דאשתדל בר נש בהאי עלמא בדברים האלה, קדשא בריה הוא מבשר ליה ואקדים לה לנשמתא שלם (בשורות טובות), הָדָא הוּא דְכָתִיב אֵל תִּירָא אַבְרָם אָנְכִי מִגֵּן לָךְ. מְפָל זַיִינִין בִּישִׁין דְגִיְהֵנָם.

שכרף הרבה מאד בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי ואחסין ירותא אחסנתא בעלמא דאתי כמה דכתיב (משלי ח) להנחיל אותי יש. מאי י"ש דא י"ש מאן תלת עשר נהרי דאפרסמונא דכא (מכילת) דיתבי ליה אחסנתא עלאה בעלמא דאתי (נ"א דא עלמא דאתי). ואוצרותיהם אמלא, בהאי עלמא מעותרא ומפל טיבו דעלמא.

מאן דאזיל לזמינא זכי לעלמא דאתי, ומאן דאזיל לשמאלא הא עותרא בעלמא דין, (ראית שמאלא קדישא ואית שמאלא מסאבא, ודא הוא דאמרינן מאן דמתעסק באורייתא יתבי ליה ארף ימים בעלמא דאתי, ויתבי ליה עשר וכבוד בעלמא דין שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו', ומאן דיתרעי דיתתני נופא בעלמא דין ולא אתעסק באורייתא ובעובדיו טבין, יתבי ליה עותרא בעלמא דין מספרא דשמאלא מספרא ויצר הרע, ובעותרא דא עכיד ביש רית גיהנם. ואי תימא וכי לא אית בעלמא דין עותרא מספרא דקדושה, אין, דכל המקנים את התורה מעוני סופו לקנימה מעשר, ודא הוא עותרא טבא דמספרא דקדושה).

רבי אבא כד אתא מהתם, הוה מכריז מאן בעי עותרא ומאן בעי אורכא דחיי בעלמא דאתי ייתי וישתדל באורייתא. הוה מתפנשין כולי עלמא לגביה. ריוק חד הוה בשיבכוותיה. יומא חד אתא לגביה, אמר ליה רבי בעינא למלעי באורייתא כדי שיהיה לי עותרא. אמר ליה הא ודאי. אמר ליה מה שמך. אמר ליה יוסי. אמר לון לתלמידוי דיקרון אמר לו: רבי, אני רוצה לעסק בתורה כדי שיהיה לי עשר.

הָרֵאשׁוֹנָה שְׁנֵאתוּ בָהּ בַּתְחִלָּה. סְתָרֵי תוֹרָה

אחר הדברים האלה וגו' - אל דברי תורה, שכתוב (דברים ה) את הדברים האלה דבר ה' אל כל קהלכם. מה להלן דברי תורה - אף כאן דברי תורה. אחר שהשתדל אדם בעולם הזה בדברים האלה, הקדוש ברוך הוא מבשר לו ומקדים לנשמה שלום (בשורות טובות), זהו שכתוב אל תירא אברם אנכי מגן לך, מפל המינים הרעים של הגיהנם. שכרף הרבה מאד, משום שכל מי שמשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה ונחל ירשת נחלה בעולם הבא, ככתוב (משלי ח) להנחיל אותי יש. מה זה י"ש? (זה י"ש מאן שלש עשרה נהרות אפרסמון סהור [מדות] שנותנים לו ירשה עליונה בעולם הבא [נ"א זה העולם הבא]. ואצרותיהם אמלא - בעולם הזה, מעשר וכל טוב של העולם.

מי שהולך לימן - זוכה לעולם הבא, ומי שהולך לשמאל - הגה עשר בעולם הזה [יש שמאל קדוש וש שמאל טמא. וזה הוא שאמרו, מי שמתעסק בתורה, נתנים לו ארף ימים בעולם הבא ונתנים לו עשר וכבוד בעולם הזה, שנאמר (משלי ג) ארף ימים בימינה וגו'. ומי שירצה שיהנה הנוף בעולם הזה ולא מתעסק בתורה ובמעשים טובים, נתנים לו עשר בעולם הזה מצד השמאל, מצד היצר הרע, ובעשר הזה עושה רע וירש גיהנם. ואם תאמר, וכי אין בעולם הזה עשר מצד הקדושה? כן, שכל המקום את התורה מעני, סופו לקנימה מעשר, וזהו עשר טוב שמצד הקדושה].

בשבא משם רבי אבא, היה מכריז: מי רוצה עשר ומי רוצה ארף חיים בעולם הבא, יבא וישתדל בתורה. היו מתפנסים אליו כל העולם. היה רוק אחד בשכונתו. יום אחד בא אליו. אמר לו: רבי, הגה ודאי. אמר לו: מה

שָׁמַךְ? אָמַר לוֹ: יוֹסִי. אָמַר לְתַלְמִידָיו שִׁיקְרָאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסִי בְּעַל הָעֶשֶׂר וְהַכְּבוֹד. יָשַׁב וְהִתְעַסַּק בַּתּוֹרָה.

לְיָמִים הַזֶּה עוֹמֵד לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֵיפֹה הָעֶשֶׂר? אָמַר: נִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁלֹּא עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. נִכְנָס לְחֶדְרוֹ, שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהִזָּה אוֹמֵר: אַל תַּעֲנִישׁ אוֹתוֹ [שׁוֹב אֵלָיו], שִׁיְהִיֶּה אִישׁ גְּדוֹל. שָׁב אֵלָיו. אָמַר לוֹ: שָׁב, בְּנִי, שָׁב, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר.

בִּינְתָיִם בָּא אִישׁ אֶחָד וְכָלִי שֶׁל פֶּזַע בִּידּוֹ. הוֹצִיא אוֹתוֹ וְנִפְל אֹר בַּבַּיִת. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֵה לְזָכוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי לֹא זָכִיתִי, וְרוֹצֵה מִי שִׁישְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי, שֶׁהָרִי יֵשׁ לִי עֶשֶׂר רַב שֶׁהָשָׂאִיר לִי אָבִי, שֶׁכָּאֲשֶׁר יָשַׁב עַל שְׁלַחְנוֹ הִזָּה מְסַדֵּר עָלָיו שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר כּוֹסוֹת מְאֹלוֹ, וְאֲנִי רוֹצֵה לְזָכוֹת בַּתּוֹרָה וְאֲנִי נוֹתֵן עֶשֶׂר.

אָמַר לְאוֹתוֹ הַרוֹק: תִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְזֶה נוֹתֵן לָךְ עֶשֶׂר. נִתֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל הַפֶּזַע. קָרָא עָלָיו רַבִּי אַבָּא: (אֵיבֹב כַּח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָה פְּלִי פִזַּ. יָשַׁב וְלָמַד בַּתּוֹרָה, וְהָאֵדָם הֵוא הִזָּה נוֹתֵן לוֹ עֶשֶׂר. לְיָמִים נִכְנָסָה חֻמְדַּת הַתּוֹרָה לְמַעְיוֹ. יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב וְהִזָּה בּוֹכָה. מִצָּא אוֹתוֹ רַבּוֹ שֶׁהִזָּה בּוֹכָה. אָמַר לוֹ: עַל מָה אַתָּה בּוֹכָה? אָמַר לוֹ: וּמָה אֲנִי מַנִּיחַ אֶת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בְּשִׁבְלִי זֶה? אֵינִי רוֹצֵה אֶלֶּא לְזָכוֹת אֲצִלִּי. אָמַר: עֲכָשׁוּ מִזֶּה נִשְׁמַע שֶׁהִנֵּה עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. קָרָא לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר לוֹ: טַל אֶת עֶשְׂרֶךָ וְתֵן אוֹתוֹ לִיתוּמִים וְעַנְיִים, וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֶלֶק יִתֵּר

בַּתּוֹרָה בְּכָל מָה שָׁאֲנִי לוֹמֵד. הִחְזִיר לוֹ רַבִּי יוֹסִי אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל פֶּזַע, וְעַד הַיּוֹם לֹא סָר שְׁמוֹ, וּמִבְּנֵי בֶן פְּזִי, וְהִינּוּ רַבִּי יוֹסִי בֶן פְּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה תּוֹרָה הוּא וּבְנָיו [מִשּׁוּם שֶׁלָּמַד תּוֹרָה]. שָׁאֲנִי לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם כְּמִי שֶׁלּוֹמַד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אוֹתָהּ.

לִיָּה רַבִּי יוֹסִי מְאָרִי דְּעוֹתְרָא וַיִּקְרָא. יְתִיב וְאֶתְעַסַּק בְּאוֹרֵייתָא.

לְיוֹמִין הָהוּא קָאִים קַמֵּיהּ, אָמַר לִיָּה רַבִּי אֵן הוּא עוֹתְרָא. אָמַר שְׁמַע מִינָה דְּלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עֲבִיד, וְעָאֵל לְאֲדַרְיָה, שְׁמַע חַד קָלָא דְּהוּא אָמַר לָא תַעֲנִישִׁיה (תּוֹב לַגְּבִיָּה) דְּגַבְרָא רַבָּא לִיְהוּי. תָּב לַגְּבִיָּה, אָמַר לִיָּה יְתִיב בְּרִי תִיב וְאֲנָא יְהִיבְנָא לָךְ עוֹתְרָא.

אֲדַהְכִּי אַתָּא גַבְרָא חַד וּמְאָנָא דְּפִזּוּ בִּידֵיהּ, אֶפְקִיָּה וּנְפִל נְהוּרָא בְּבִיתָא. אָמַר לִיָּה רַבִּי בְּעִינָא לְמִזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאֲנָא לָא זְכִינָא, וּבְעִינָא מָאן דִּישְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא בְּגִינִי. דְּהָא אִית לִי עוֹתְרָא סָגִי דְקָא שָׁבַק לִי אַבָּא, דְּכַד יְתִיב עַל פְּתוּרֵיהּ הָהוּא מְסַדֵּר עָלֵיהּ תְּלִיסַר פְּסִי מְאֵלִין. וּבְעִינָא לְמִזְפִּי בְּאוֹרֵייתָא וְאֲנָא יְהִיבְנָא עוֹתְרָא.

אָמַר לִיָּה לְהֵהוּא רְיוּק תִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וְדָא יְהִיב לָךְ עוֹתְרָא, יְהִיב לִיָּה הֵהוּא פְּסָא דְּפִזּוּ. קָרָא עָלֵיהּ רַבִּי אַבָּא (אֵיבֹב כַּח) לֹא יַעֲרַכְנָה זֶהב וְזָכוּכִית וְתַמּוּרְתָה פְּלִי פִזַּ. יְתִיב וְלַעָא בְּאוֹרֵייתָא וְהֵהוּא בַר נֶשׁ הָהוּא יְהִיב לִיָּה עוֹתְרָא. לְיוֹמִין עָאֵל חֻמְדוֹ דְּאוֹרֵייתָא בְּמַעְיוֹ. יוֹמָא חַד הָהוּא יְתִיב וְהוּא כְּכִי. אֶשְׁכַּחִיָּה רַבִּיָּה דְּהוּא כְּכִי, אָמַר לִיָּה עַל מָה קָא בְּכִית. אָמַר לִיָּה וּמָה מִנְחָנָא חַיִּי דְּעַלְמָא דְּאֲתִי בְּגִין הָאִי, לֹא בְּעִינָא אֶלֶּא לְמִזְפִּי לַגְּבָאִי. אָמַר הַשְׁתָּא שְׁמַע מִינָה דְּהָא לְשֵׁם שָׁמַיִם קָא עֲבִיד.

קָרָא לִיָּה לְהֵהוּא גַבְרָא, אָמַר לִיָּה טוֹל עוֹתְרֶךָ וְהִיב לִיָּה לִיתְמִי וְלְמַסְפְּנִי, וְאֲנָא יְהִיבְנָא לָךְ חוֹלַק יִתֵּיר בְּאוֹרֵייתָא בְּכָל מָה דְּאֲנֵן לַעָאן. אַהְדַּר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי הֵהוּא כְּסָא דְּפִזּוּ, וְעַד יוֹמָא לֹא אַעֲדִי שְׁמִיָּה, וּמִן בְּנֵי בֶן פְּזִי, וְהִינּוּ רַבִּי יוֹסִי בֶן פְּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה אוֹרֵייתָא הוּא וּבְנָיו (בְּנֵין דְּלַעָא בְּאוֹרֵייתָא). דְּלִית לָךְ אַגַּר טַב בְּעַלְמָא כְּמָאן דְּלַעָי בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיֵּמָה:

בְּאוֹרֵייתָא וּמְקַיֵּמָה:

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה לאמר וגו'. בכל מקום שכתוב בתורה במחזה, זה השם שהתגלה לאבות, ומי הוא? שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, כמו שנאמר (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. וזה המראה שכל המראות העליונות נראים מתוכו. כמו המראה הזה שכל הדמיות נראות בו והכל אחד. מראה ומחזה הוא אחד. זה תרגום וזה לשון הקדש.

אמר רבי יוסי, רבים הם בתורה, ועל פן היתה רשות לאונקלוס לתרגם באותה הלשון שגלה הקדוש ברוך הוא בתורה, והלשון הזה היא נסתרת מהמלאכים העליונים. במחזה, [שהנה] שהיה נסתר מהמלאכים העליונים שאינם יודעים בזה כשמדבר עם אברהם.

מה הטעם? משום שאברהם לא היה מהול, והיה ערל סתום בשר, ומשום כך היה מסתיר מהם בלשון תרגום. כמו כן בכלעם, שכתוב אשר מחזה שדי יחזה. יחזה, נסתר היה הדבר מתוך מלאכי השרת כדי שלא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא מדבר עם אותו הערל הטמא, שהרי המלאכים הקדושים אינם [מקראים] נזקקים ללשון תרגום.

אם תאמר שלא יודעים - והרי גבריאל למד את יוסף שבעים לשון, והתרגום הוא אחד

משבעים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, וינתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כך.

אחר הדברים האלה היה דבר יי אל אברם במחזה לאמר וגו', בכל אתר דכתיב באורייתא במחזה דא שמא דאתגלי לאבון, ומאן איהו, שד"י, שנאמר (שמות ו) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי. כמה דאת אמר, (במדבר כד) אשר מחזה שדי יחזה. ודא איהו חייו דכל חזון עלאין אתחזיין מגויה, כהאי מראה דכל דיוקנין אתחזיין ביה וכלא חד. מראה מחזה חד הוא, דא תרגום ודא לשון הקדש.

אמר רבי יוסי סגי אין אנון באורייתא, ועל דא הוה ליה רשו לאונקלוס לתרגם כההוא לישנא דגלי קדשא בריה הוא באורייתא. ולישנא דא סתים איהו מגו מלאכי עלאה, במחזה (דהא) דהוה סתים ממלאכי עלאי דלא ידעי בדא כד ממליל ביה באברהם.

מאי טעמא, בגין דאברהם לא הוה מהול והוה ערל סתים בשרא. ובגין כך הוה סתים מנייהו בלשון תרגום.

כגוונא דא בלעם דכתיב אשר מחזה שדי יחזה, יחזה. סתים הוה מלה מגו מלאכי השרת בגין דלא יהא לון פטרא דקודשא בריה הוא ממליל כההוא ערל מסאבא דהא מלאכי קדישי לאו (קרו) נזקקין בלשון תרגום.

אי תימא דלא ידעי, והא גבריאל אוליה ליוסף שבעים לשון, ותרגום חד משבעים לשון הוא, אלא מנדע ידעי אבל לא נזקקין תנו, דלא חיישי ולא משגיחין עליה דהא מאיס איהו קמיייהו מפל שאר לשון.

ואי תימא הואיל ומאיס איהו ממלאכי עלאי, אמאי תרגם אונקלוס אורייתא כהאי לשון, וינתן בן עזיאל המקרא. אלא מאיס הוא קמיייהו והכי אצטריך, דלית קנאה למלאכי עלאי בהדייהו דישראל יתיר, ועל דא תרגום תורה ומקרא כך, ולא מאיס איהו דהא בכמה דוכתי קדשא בריה הוא כתב באורייתא הכי.

משבעים לשון? אלא ידוע יודעים, אבל שנינו שלא נזקקים, שאין חוששים ואין מתבוננים עליו, שהרי הוא מאוס לפניהם מכל שאר הלשונות.

ואם תאמר, שהואיל והוא מאוס מן המלאכים העליונים, למה תרגם אונקלוס את התורה בלשון הזו, וינתן בן עזיאל את המקרא? אלא מאוס הוא לפניהם, וכך צריך! שאין קנאה למלאכים העליונים עם ישראל יותר, ועל כן תרגום תורה ומקרא כך, ואינו מאוס, שהרי בכמה מקומות כתב הקדוש ברוך הוא בתורה כך.

ומשום כך הוא נסתר מתוך המלאכים העליונים הקדושים. ועל כן התגלה לאברהם בדרך נסתר, שלא ישגיחו בו המלאכים הקדושים, ולא יהיה להם פתחון פה שהקדוש ברוך הוא התגלה על איש ערל. מתי התגלה לו בהתגלות של מלאכים עליונים? כאשר נתן לו ברית קיום הקדש, שכתוב וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים - השם של הקדש, ולא כתוב במחזה השם בהתגלות.

לאמר, מה זה לאמר? לאמר ולהכריז בכל לשון שלא תהיה במכסה, לא בלשון אחרת, אלא בלשון שפלים מדברים בה, שיכולים לומר זה לזה ולא יכולים לקטרג ולומר פתחון פה, ועל כן וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה, משום שהיה מכניס אותו לברית קיום הקדש וקרב אותו אליו.

רבי יהודה אמר, משום כך הה"א לא נתנה לו עד שנמול. מה הטעם? שהיא ממש נקראת ברית. ועל כן, כיון שנקנס בברית, אז נתנה לו האות ה"א, שכתוב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא היה הולך לראות את רבי אלעזר. פגש אותו רבי חגאי. אמר לו, הדרך הזו שמתקנת לפני מר, לאן הולכת היא? אמר לו, לראות את רבי אלעזר. אמר לו, וגם אני אלך עמך? אמר לו, אם תוכל להבין להשפיל למה שתשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריה. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרכים אלא הבשר לכפר על הבשר.

ובגין כך סתים איהו מגו מלאכי עלאי קדישי. ועל דא אתגלי ביה באברהם באורח סתים דלא ישגחון ביה מלאכין קדישין ולא יהא לון פטרא, דקדשא בריה הוא אתגלי על בר נש ערל. אימתי אתגלי ליה באתגליא דמלאכי עלאי, כד יהיב ליה ברית קנימא קדישא דכתיב וידבר אתו אלהים לאמר, אלהים שמא דקודשא ולא כתיב במחזה. שמא באתגליא.

לאמר מאי לאמר, לאמר ולאכרזא בכל לשון דלא תהא באתפסא, לאו בלישנא אחרא, אלא בלישנא דכלא משתעין בה דנכלי למימר דא לדא ולא יכלי לקטרגא ולמימר פטרא, ועל דא וידבר אתו אלהים לאמר. אלהים ולא מחזה. בגין דהוה מעייל ליה בברית קנימא קדישא וקריב ליה לגביה.

רבי יהודה אמר בגין כך את ה' לא אתייהב ליה עד דאתגזר, מאי טעמא דאיהי ממש ברית אקרי. ועל דא כיון דעאל בברית כדן אתייהיבת ליה את ה"א. דכתיב אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים ולא יקרא עוד את שמך אברהם וגו'.

אחר הדברים האלה. רבי חייא הוה אזיל למחמי לרבי אלעזר, פגע ביה רבי חגאי, אמר ליה האי ארחא דמתקנא קמיה דמר לאן איהו אזיל, אמר ליה למחמי לרבי אלעזר, אמר ליה ואנא נמי איזיל בהדך, אמר ליה אי תיכול למספר סברא למאי דתשמע זיל ואי לאו תוב אבתרך, אמר ליה לא ליחוש מר להאי, דהא אנא שמענא כמה רזי דאורייתא ויכילנא למיקם בהו.

פתח רבי חגאי ואמר, מאי דכתיב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי (דף פט ע"ב) וגו'. את קרבני דא קרבן בשרא דאתקרב לכפרא דמא על דמא בשרא על בשרא, בגין דכל קרבנין לאו מתקרבין אלא על בשרא לכפרא על בשרא.

שתשמע - לך, ואם לא - שוב לאחוריה. אמר לו, שלא יחשש מור לזה, שהרי אני שמעתי כמה סודות של תורה ויכלתי לעמד בהן.

פתח רבי חגאי ואמר, מה שכתוב (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי וגו', את קרבני - זה קרבן הבשר שנקרב לכפר דם על דם, בשר על בשר, משום שכל הקרבנות לא נקרכים אלא הבשר לכפר על הבשר.

יִכְרֶה שְׁמַעְתִּי, אִם אָדָם חָטָא -
 בְּהֵמָה מִה חֲטָאָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב
 מִכֶּם קָרְבָן וְגו' לְמָה? אֵלָּא
 הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה אֶת רוּחַ
 בְּנֵי אָדָם וְאֶת רוּחַ הַבְּהֵמָה,
 וְהִפְרִיד זֶה מִזֶּה, וּמִשּׁוּם כֵּן (קהלת
 א) רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֵלִיָּה הִיא
 לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגו'. וַדַּאי
 נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

בְּטָרְם שְׁחָטָא אָדָם מִה כְּתוּב?
 (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
 נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע
 וְגו', וְכְתוּב לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָה,
 וְלֹא יוֹתֵר! כִּינּוּן שְׁחָטָא וְהִיָּצֵר
 נִשְׁאָב לְגוֹפּוֹ, וּבְכָל אוֹתָם
 הַתּוֹלְדוֹת עֲשֵׂה דִין, וְאַחֲרַי כָּא נַח
 וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַגּוֹף נִבְנָה מִהַמְקוֹם
 שֶׁל הִיָּצֵר הָרַע, הַקְּרִיב קָרְבָן כְּמוֹ
 שֶׁהַקְּרִיב אָדָם, מִה כְּתוּב? (שם ח)
 וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וְגו',
 וְכְתוּב כִּי יִצֵר לֵב הָאָדָם רַע
 מִנְעוּרָיו. אָמַר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מִכָּאן וְהִלָּאָה, הוֹאִיל וְהַגּוֹף
 נִשְׁאָב מֵאוֹתוֹ הִיָּצֵר הָרַע, יִתְעַנֵּג
 הַגּוֹף כְּמוֹ שֶׁרְאוּי לוֹ, יֵאָכֵל בִּשְׂרָ.
 כִּיִּרַק עֵשֶׂב נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל.

בְּשִׂאוֹכְרָ בִּשְׂרָ, מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 מִתְעַנֵּג הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, וּמִתְעַרְבִים
 זֶה עִם זֶה וּמִתְגַּדֵּל מִמֶּנּוּ הַגּוֹף,
 וּמֵאוֹתוֹ הֵעֲנֵג הַגּוֹף חוּטָא בְּכַמָּה
 חֲטָאִים. אָמַר הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 הַבִּשְׂרָ כִּפְרָה עַל הַגּוֹף. בִּשְׂרָ
 אוֹכֵל, וּבִשְׂרָ מִתְרַבֵּה מִמֶּנּוּ, וְבוֹ
 חֲטָא. מִשּׁוּם כֵּן בִּשְׂרָ לְכַפֵּר עַל
 גּוֹפּוֹ, וְהַבִּשְׂרָ שְׂאוֹכֵל עוֹשֵׂה דָם
 לַגּוֹף [מִשּׁוּם כֵּן הָדָם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 שְׂאוֹכֵל, הַבִּשְׂרָ עוֹשֵׂה לַגּוֹף דָּם]. מִשּׁוּם כֵּן,
 הָדָם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ
 בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הָדָם שֶׁנִּשְׁעֲשֶׂה מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, שְׂכָתוּב (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ
 יִכְפֹּר.

כְּתוּב קָרְבָּנִי, וְכְתוּב קָרְבַּנְכֶם, שְׂכָתוּב (שם א) תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם. מִה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָּא קָרְבָּנִי
 - כְּמוֹ שְׁלָמִים שְׂבָאִים עַל שְׁלוֹם. קָרְבַּנְכֶם - כְּמוֹ חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת שְׂבָאִים עַל חֲטָא וְאֲשָׁם. מִשּׁוּם

וְהָיִי שְׁמַעְנָא אִי בַר נֶשׁ חֲטָא בְּהֵמָה מִה חֲטָאָה, דְּקָדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן וְגו'.
 אֲמַאי, אֵלָּא קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבַד רוּחַ בְּנֵי נִשְׂא וְרוּחַ
 הַבְּהֵמָה, וְאַפְרִישׁ דָּא מִן דָּא. וּבִגִּין כֵּן (קהלת ג) רוּחַ בְּנֵי
 הָאָדָם הָעֵלִיָּה הִיא לְמַעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגו' וַדַּאי מִתְפָּרֵשׁ
 דָּא מִן דָּא.

עַד לָא חֲטָא אָדָם מִה כְּתוּב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה
 נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע וְגו' וְכְתוּב לָכֶם יְהִי
 לְאֹכְלָה וְלֹא יוֹתֵר. כִּינּוּן דְּחֲטָא וְהִיָּצֵר הָרַע אֲשֶׁתְּאִיב בְּגוֹפָא
 דִּילִיָּה, וּבְכָל אֲנֹן תּוֹלְדִין עֲבַד כְּהוּ דִּינָא. וּלְכַתֵּר אֶתְא נַח
 וְחָמָא דְּהָא גּוֹפָא אֲתַבְּנִי מֵאֲתָרָא דְּהִיָּצֵר הָרַע, אֲקָרִיב קָרְבָן
 כְּמָה דְּאָקָרִיב אָדָם, מִה כְּתוּב, (בראשית ח) וַיִּרַח יי אֶת רוּחַ
 הַנִּיחֹחַ וְגו'. (וּכְתוּב) כִּי יִצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעוּרָיו. אָמַר
 קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִכָּאן וְהִלָּאָה הוֹאִיל וְהַגּוֹף אֲשֶׁתְּאִיב
 מִהֵהוּא יִצֵר הָרַע, יִתְעַנֵּג גּוֹפָא כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לִיָּה יִיכוּל
 בִּשְׂרָ. כִּיִּרַק עֵשֶׂב נִתְתִּי לָכֶם אֶת כָּל.

כַּד אָכִיל בִּשְׂרָא. מִהֵהוּא בִּשְׂרָא אֲתַעַנֵּג בִּשְׂרָא דִּילִיָּה
 וְאֲתַעַרְבֵי דָא כְּדָא וְאֲתַרְבִּי גּוֹפָא מִגִּיָּה, וּמִהֵהוּא עֲנֵג
 גּוֹפָא חֲטָא בְּכַמָּה חֲטָאִין. אָמַר קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּפְרָה עַל
 גּוֹפָא בִּשְׂרָא. בִּשְׂרָא אָכִיל וּבִשְׂרָא אֲתַרְבִּי מִגִּיָּה וּבִיָּה חֲטָא.
 כִּינּוּן כֵּן לְכַפְרָא עַל גּוֹפִיָּה בִּשְׂרָא. וּבִשְׂרָא דְּאָכִיל בִּשְׂרָא
 עֲבִיד דְּמָא לְגוֹפָא (כִּינּוּן כֵּן דְּמָא דְּאֲשֶׁתְּאֵר מִהֵהוּא בִּשְׂרָא דְּאָכִיל בִּשְׂרָא
 עֲבִיד דְּמָא לְגוֹפָא) כִּינּוּן כֵּן דְּמָא דְּאֲשֶׁתְּאֵר מִהֵהוּא בִּשְׂרָא לְכַר
 אֲתַעַתֵּד לְכַפְרָא עַל דְּמָא דְּאֲתַעַבִּיד מִהֵהוּא בִּשְׂרָא דִּילִיָּה
 דְּכְתוּב, (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ יִכְפֹּר.

כְּתוּב קָרְבָּנִי, וְכְתוּב קָרְבַּנְכֶם דְּכְתוּב, (ויקרא א) תִּקְרִיבוּ אֶת
 קָרְבַּנְכֶם, מִה בֵּין הָאִי לְהָאִי, אֵלָּא קָרְבָּנִי. כִּינּוּן שְׁלָמִים
 דְּאֲתִינִין עַל שְׁלוֹם. קָרְבַּנְכֶם, כִּינּוּן חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת דְּאֲתִינִין
 בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הָדָם שֶׁנִּשְׁעֲשֶׂה מֵאוֹתוֹ הַבִּשְׂרָ שְׁלוֹ, שְׂכָתוּב (ויקרא יז) כִּי הָדָם הוּא בְּנַפְשׁ
 יִכְפֹּר.

כף, (במדבר כח) אַתְּ קָרַבְנִי - בְּשֶׁר.
לַחְמֵי - לַחֵם וַיִּיז. רִיחַ - זו
הַקְטָרֶת. נִיחָחִי - זו נַחַת רוּחַ
שְׁעוֹשָׂה הַכֶּהֱן בְּרִצּוֹן שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, וְהַלּוּיִם בְּרִצּוֹן שֶׁל שִׁיר
וּשְׁבַחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ, מַה
זֶה בְמוֹעֵדוֹ? אִם תֹּאמַר בְּכָל יוֹם
בַּבֶּקֶר וּבְעֶרֶב, מַה זֶה בְמוֹעֵדוֹ?
[נ"א מַה אוֹמַר שְׁהוּא מוֹעֵדוֹ?] אֲלֹא
הַמוֹעֵדוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּאוֹתָהּ עַת
רִצּוֹן, הַרִצּוֹן שֶׁנִּמְצָא לְמַעַלָּה
בְּדַרְגָּה יְרוּעָה. וְעַל כֵּן כְּתוּב
בְמוֹעֵדוֹ.

בְּשִׁנְקָרְבַּ הַקְרָבָן. הַכֹּל נוֹטְלִים
חֶלֶק, וּמִתְפַזְזוֹת הַקְּלָפוֹת לְכָל
צֵד, וְהַיְחוד נִקְרָב וּמִתְיַחַד,
וְהַמְאֹרוֹת מְאִירִים, וְנִמְצָא רִצּוֹן
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נִמְצָא בְּסוּד שֶׁל יְחוד אֶחָד
כְּרֹאֵי. כֹּא רַבִּי חִיָּא וְנִשְׁקֵא אוֹתוֹ.
אָמַר לוֹ, נָאָה אֲתָהּ, בְּנִי, מִמְּנֵי
לְלַכְתָּ וּלְרְאוֹת אֶת סִבְרַ פְּנֵי
הַיָּמִים. [עוֹד פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד הַמְּלִךְ, שְׁהוּא
רַבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבְן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים] [נ"א לְמַה דּוֹד
הַמְּלִךְ יִרְשׁ הַמְּלָכוֹת? שְׁהוּא הַרַבִּיעִי, שְׁהוּא אֶבְן
מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים].

הַרְבּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, רָאָה
אוֹתָם יוֹשְׁבִים עַל הַשַּׁעַר. אָמַר
לוֹ לְשִׁמְשׁ, לָךְ וְאָמַר לְהֵם, הַכֶּסֶף
הַזֶּה שֶׁל שְׁלֶשָׁה עֲמוּדִים מַה הוּא
כֹּל אֶחָד [הַכֹּל אֶחָד]? אָמְרוּ לוֹ, לָךְ
וְאָמַר לוֹ לְמַר, שְׁלֹא לְחִנָּם אָמַר
דּוֹד הַמְּלִךְ, שְׁהוּא הַרַבִּיעִי, אֶבְן
מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים. אָמַר לוֹ, לָךְ וְאָמַר
לְהֵם, שְׁאִיפָה מְאֹסוֹ בּוֹ בְּדוֹד
שְׁהוּא אָמַר אֶבְן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים.
הַחֲזוּר רַבִּי חִיָּא אֶת רֹאשׁוֹ לְרַבִּי
חֲגַאי, וְאָמַר לוֹ, הַשְּׁמַעְתָּ בְּזֶה
דְּבַר? אָמַר, שְׁמַעְתִּי בְּפִסּוּק הַזֶּה
שְׁכְּתוּב (שִׁיר א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוּנֵי וְגו', שְׁהַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שְׁלֹמֹה, וְעַל דּוֹד הַמְּלִךְ
הוּא נֶאֱמַר, כְּשֶׁדָּחַו אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלוֹ מֵהֶם.

וְעוֹד שְׁמַעְתִּי, מַה רָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת מְלָכוֹת לִיהוּדָה מִכָּל אֲחֵיו? אֲלֹא אוֹתִיוֹת שְׁמוֹ
חֲקוּקוֹת בּוֹ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵן כְּבוֹד לְשְׁמוֹ, וּמְשׁוּם כֵּן יִרְשׁ אֶת הַמְּלָכוֹת. וְעוֹד שְׁמַעְתִּי,

עַל חֲטָא וְאָשָׁם, בְּגִין כֵּן אֶת קָרַבְנֵי בְשָׂרָא. לַחְמֵי נִתְמָא
וּחֲמָרָא. רִיחַ דָּא קְטוֹרֶת. נִיחָחִי דָּא נַחַת רוּחַ דְּעַבִּיד בַּהֲנָא
בְּרַעוּתָא דְשָׁמָא קְדִישָׁא, וְלִיּוֹאֵי בְרַעוּתָא דְשִׁיר וּשְׁבַחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְמוֹעֵדוֹ. בְמוֹעֵדוֹ מְאִי הוּא, אִי תִימָא בְּכָל
יוֹמָא בַּבֶּקֶר וּבְעֶרֶב, מְאִי אִיהוּ בְמוֹעֵדוֹ (נ"א מְאִי אֲרִיא
דְאִיהוּ מוֹעֵדוֹ), אֲלֹא מוֹעֵדוֹ דְשֶׁלֵטָא בַּהֲהוּא זְמַנָּא רַעוּא. רַעוּ
דְאִשְׁתַּכַּח לְעִילָא בְּדַרְגָּא יְדִיעָא. וְעַל דָּא כְּתִיב בְמוֹעֵדוֹ.

כִּד קָרַבֵּן אֲתַקְרִיב. כֹּלָא נְטִלִין חוּלְקָא, וְאֲתַבְדְּרִין קְלִיפִין לְכָל
סִטְרָא, וְיִיחודָא אֲתַקְרִיב וְאֲתִיחַד וּבוֹצִינִין אֲתַנְהַרִין
וְאִשְׁתַּכַּח רַעוּא וְרַעוּ בְכָל עֲלָמִין וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח
בְּרָזָא דִיחודָא חֲדָא כְּדָא חֲזִי. אֲתָא רַבִּי חִיָּא וּנְשָׁקִיָהּ, אָמַר
לִיהּ יָאוֹת אַנְתָּ בְרִי מִינֵי לְמִיָּהֵף לְמַחְמֵי לִיהּ לְסִבְרַ אַנְפִין
דְיּוֹמִין. (תו פֶּתַח וְאָמַר דּוֹד מְלָכָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה וְאִיהוּ אֶבְן מְאֹסוֹ
הַבּוֹנִים) (נ"א אֲמַאי דּוֹד מְלָכָא אַחְסִין מְלָכוֹתָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה דְאִיהוּ אֶבְן
מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים).

אֲזַלוּ, כִּד מְטוֹן לְגַבִּיָּהּ, חֲמָא לוֹן יִתְבִי עַל תְּרַעָא, אָמַר לִיהּ
לְשִׁמְשָׁא זִיל וְאִימָא לוֹן הַאי פְּרַסְיָא דְתַלַּת קְרִימִין
מַהוּ כֹּל אֶחָד (ס"א כֹּלָא חַד). אָמְרוּ לִיהּ זִיל וְאִימָא לִיהּ לְמַר
דְּלָאוּ לְמַגְנָא אָמַר דּוֹד מְלָכָא דְאִיהוּ רַבִּיעִיאָה אֶבְן מְאֹסוֹ
הַבּוֹנִים. אָמַר לִיהּ זִיל וְאִימָא לוֹן דָּאן גַּעְלוּ בֵּיהּ בְּדוֹד דְאִיהוּ
אָמַר אֶבְן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים.

אֲהַדְרַר רַבִּי חִיָּא רִישִׁיָּה לְגַבִּי רַבִּי חֲגַאי וְאָמַר לִיהּ שְׁמַעְתָּ
בְּהַאי מִיָּדִי. אָמַר שְׁמַעְנָא בְּהַאי קְרָא דְכְּתִיב, (שִׁיר
הַשִּׁירִים א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוּנֵי וְגו'. דְּהַאי קְרָא שְׁלֵמָה
מְלָכָא אָמְרוּ, וְעַל דּוֹד מְלָכָא אֲתַמַּר כִּד דָּחַו לִיהּ אַחוּהֵי
מִנֵּיהּ.

וְתוֹ שְׁמַעְנָא מְאִי חֲמָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמִיָּהֵב מְלָכוֹתָא
לִיהוּדָה מִכָּל אַחוּהֵי, אֲלֹא אַתּוּן דְשִׁמְיָה חֲקִיקוֹן בֵּיהּ,
וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהֵב יְקָרָא לְשִׁמְיָהּ וּבְגִין כֵּן אַחְסִין

שְׁכְּתוּב (שִׁיר א) "בְּנֵי "אֲמִי "נִחְרוּ בִי שְׁמוּנֵי וְגו', שְׁהַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ הָאֲחִים שְׁלוֹ מֵהֶם.

יהודה - הנה אותיות שמו ודאי. ד' איננה למה? אלא זה דוד המלך שנקשר בשמו מכל בני העולם, שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דויד מלכם וגו'. הנה דוד קשור בשמו. ועוד, שהוא קשר של תפלין ודאי, ד' דוד המלך ודאי קשר של תפלין ודאי, ומשום כך דוד נקשר בשמו.

נכנסו. כיון שנכנסו, ישבו לפניו. שתק רבי אלעזר והם שתקו. נכנס רבי אלעזר לחדרו, ושמע קול אחד שהיה אומר: לך ואמר להם מה שהם רוצים, שהרי הם פשרים. חזר אליהם. אמר להם, אם יש מי ששמע דבר - שיאמר לי. אמרו לו, אנו מחכים להיות מוארים מתוך הצחות של המאור העליון, ולהבין ולהשכיל.

פתח ואמר, (חבקוק ב) ויהי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, הסתפל בתוך המחשבה סוד התורה ורשם רשומים, ולא היה יכול לעמד, עד שברא התשובה, שהיא היכל פנימי עליון וסוד נסתר, ושם נרשמו והצטירו האותיות בחקיקותיהן.

כיון שזה נברא, היה מסתפל בהיכל הזה, ורושם לפניו ציורים של כל העולם, שכתוב הס מפניו כל הארץ. רשם לפניו רשומים וציורים של כל העולם. רצה לברא שמים, מה עשה? הסתפל באור הראשון והתעטף בו וברא שמים, שכתוב (תהלים קד) עטה אור כשלהמה, ואחר כך נוטה שמים כיריעה.

הסתכל לעשות העולם התחתון, עשה היכל אחר ונכנס בו, וממנו הסתפל ורשם לפניו את כל העולמות למטה וברא אותו. זהו שכתוב והי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו - ה"ס רשם לפניו כל הנקודות של כל העולם, שהם ששים וחמש כחשבון ה"ס. ששים וחמש הן. וכלן רשם לפניו כשברא את העולם.

מלכותא. ותו שמענא יהודה הא אתון דשמייה ודאי, ד' ליתיה אמאי. אלא דא דוד מלכא דאתקשר בשמייה מכל בני עלמא דכתיב, (הושע ג) ובקשו את יי אלהיהם ואת דויד מלכם וגו'. הא דוד קשיר בשמייה, תו דאיהו קשר של תפלין ודאי ד' דוד מלכא (ר"א קשר של תפלין ודאי), ובגין כך דוד אתקשר בשמייה.

עאלו, כיון דעאלו יתיבו קמיה, אשתיק רבי אלעזר ואנון אשתיקו. עאל רבי אלעזר לאדריה שמע חד קלא דהיה אמר זיל ואימא לון מה דאנון בעיין דכשרין אנון. אהדר לגבייהו. אמר לון אית מאן דשמע מלה לימא לי. אמרו ליה אנו מחפאן לאנהרא מגו צחותא דבוצינא עלאה וסברא (דף צ ע"א) נסבר.

פתח ואמר, (חבקוק ב) ויי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. כד בעי קדשא בריך הוא למברי עלמא, אסתפל גו מחשבה רזא דאורייתא ורשים רשומין ולא הוה יכול למיקם, עד דברא תשובה דאיהי היכלא פנימאה עלאה ורזא סתימא ותמן אתרשימו ואתציריו אתון בגלופייהו.

כיון דאתברי דא הוה מסתפל בהאי היכלא ורשים קמיה ציורין דכל עלמא דכתיב הס מפניו כל הארץ רשים קמיה רשומין וציורין דכל עלמא. בעי למברי שמים מה עבד אסתפל באור קדמאה ואתעטף ביה וברא שמים. דכתיב, (תהלים קד) עוטה אור כשלהמה ואחר כך נוטה שמים כיריעה.

אסתפל למעבד עלמא תתאה עבד היכלא אחרא ועאל ביה ומניה אסתפל ורשים קמיה כל עלמין לתתא וברא לו. הדא הוא דכתיב ויי בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ. ה"ס מפניו, ה"ס רשים קמיה כל נקודין דכל עלמא דאנון שתין וחמש, כחושבן ה"ס, שתין אנון וחמש אנון, וכלהו רשים קמיה כד ברא עלמא. בגין כך יקרא דקודשא בריך

משום כף כבודו של הקדוש ברוך הוא אינו אלא לאותם שיודעים דרכיו והולכים בהם בדרך אמת כראוי.

ביתים שהיה מדבר עמם, באה אש והקיפה אותו, והם ישבו בחוץ. שמעו קול אהד שהיה אומר: אי קדוש, הביאני המלך חדריו, בכל אותם החדרים של פני הזקן, העלם הקדוש [העלמה הקדושה] שנמסרו הפפתחות שלהם בידו, וכלם מתקנים לך ולאותם שבשבילך. ובחייך הקדושים, כל צבא השמים נגילה ונשמחה בך.

בשאלה ראו כף, הזדעזעו, ופחד רב נפל עליהם. אמרו, איננו ראויים לזה, נצא מכאן ונלך לדרךנו. [הלכו]. ישבו שם כל אותו יום ולא זכרו לראות אותו, ואמרו, אין רצונו של הקדוש ברוך הוא שגושב כאן. יצאו משם והלכו.

בעודם הולכים, פתח רבי חייא ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו וגו'. אשריהם ישראל מכל שאר העמים של העולם, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ועשה אותם חלקו ונתלתו, ועל כן נתן להם תורה קדושה, משום שכלם היו ברצון אחד על הר סיני והקדימו עשיה לשמיעה.

בין שהקדימו עשיה לשמיעה, קרא הקדוש ברוך הוא לפמליה שלו. אמר להם, עד כאן אתם הייתם יחידים לפני בעולם, מכאן והלאה הנה בני בארץ

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים בקריע, שפתוב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

הוא לאו איהו אלא לאנן דידעין ארחוי ומחכין בה באורח קשוט בדקא יאות.

אדהכי דהוה משתעי בהדיהו, אתא נורא ואסחר ליה, ואנן יתבו לבר. שמעו חד קלא דהוה אמר אי קדישא הביאני המלך חדריו בכל אנן אידרין דסבא דאנפין עולימא קדישא (נ"א עולימא קדישתא) דאתמסרו מפפתון דלהון בידיה, וכלהו מתקנן לך ולאנן דבגינה. ובחייך קדישא כל חילא דשמא נגילה ונשמחה בך.

כד חמו אלין הכי, אנדעזעו, ודחילו סגי נפל עליהו, אמרי, לית אנן חזיין להאי, נפוק מכאן ונהך לאורחין. (אולי) יתבו תמן כל ההוא יומא ולא זכילו למחמי ליה, ואמרו לית רעותא דקודשא בריך הוא דניתב הכא נפקו מתמן ואזלי.

עד דהוה אזלי פתח רבי חייא ואמר (תהלים קג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'. זכאין אנן ישראל מכל שאר עמין דעלמא דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין ועבד לון חולקיה ואחסנתיה, ועל דא יהיב לון אורייתא קדישא, בגין דכלהו הוה ברעותא חדא על טורא דסיני ואקדימו עשיה לשמיעה.

בין דאקדימו עשיה לשמיעה קרא קדשא בריך הוא לפמליא דיליה אמר לון עד הכא אתון הויתון יחידאין קמאי בעלמא, מכאן ולהלאה הא בני בארעא חברים בהדיהו בכלא. לית לכו רשו לקדשא שמי עד דישאל יתחברון בהדיכו בארעא, וכלהו תהוון פחדא חברים לקדשא שמי, בגין דאקדימו עשיה לשמיעה כגוונא דמלאכי עלאי עבדי בקריעא דכתוב ברכו יי מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. עושי דברו בקדמיתא וילכתר לשמע.

חברים עמם בכל. אין לכם רשות לקדש את שמי עד שישאל אתכם בארץ, וכלכם תהיו יחד חברים לקדש את שמי, משום שהקדימו עשיה לשמיעה כמו שעושים המלאכים העליונים בקריע, שפתוב ברכו ה' מלאכיו גברי כח עש"י דברו לשמ"ע בקול דברו. עשי דברו בהתחלה, ואחר כך לשמע.

דבר אחר ברכו יי מלאכיו. אליו אנו צדיקיא בארעא דאנון חשובין קמי קדשא בריה הוא כמלאכי עלאי ברקיעא, בגין דאנון גבורי כח דמתגברי על יצריהון כגבר טב דמתגבר על שנאיה. לשמע בקול דברו. דזכאן בכל יומא למשמע קלא מלעילא בשעתא דאצטריכו.

השתא מאן יכול למיקם בהדיהו דאנון קדישין עליונין, זכאין אנון דיכלי למיקם קמיהו, זכאין אנון דיכלי

(ר"א ל"ג למאן דייכול) לאשתזבא מקמיהו, אשגחותרא דקדשא בריה הוא עליהו בכל יומא, הנה אנו ויכלין למיעל קמיהו. ועל דא כתיב, (תהלים סח) אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה וכתיב (תהלים פד) אשרי אדם עוז לו כף וגו', (עד כאן סתרי תורה):

זהר

ויאמר אברם אדני יהו"ה מה תתן לי.
אדני אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד.

אלהים יו"ד ה"א וי"ו ה"א. (נ"א אלהים והנה בניקוד אלהים) אלא רזא דמלה, חבורא דתריין עלמין כחדא עלמא תתאה ועלמא עלאה.

מה תתן לי ואנכי הולך ערירי. דלית לי בר, ואוליפנא דכל מאן דלית ליה ברא בהאי עלמא אקרי ערירי פמה דאת אמר, (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם על מה אמר מלה דא דאמר מה תתן לי. כפיכול פאילו לא האמין ביה בקדשא בריה הוא.

ארא אמר ליה קדשא בריה הוא אנכי מגן לך בהאי עלמא. שכרך הרבה מאד בעלמא דאתי. מיד אתער אברהם ברזא דחכמתא ואמר מה תתן לי, דהא ידענא דלא קביל אגר למיעל ביה בההוא עלמא בר נש דלא אוליד בר, ועל דא אמר מה תתן לי ואנכי הולך ערירי, דהא לא תתן לי דלא זכינא ביה. מפאן דבר נש דלא זכי בכנין

כעת מי יכול לעמד עם אותם שהם קדושים עליונים? אשרי אותם שיכולים לעמד לפניהם. אשרי אותם שיכולים [למי שיוכל] להנצל מפניהם. השגחתו של הקדוש ברוך הוא עליהם בכל יום. איך אנו יכולים להפגס לפניהם? ועל זה כתוב (שם סח) אשרי תבחר ותקרב, וכתוב (שם פד) אשרי אדם עוז לו כף וגו'. (עד כאן סתרי תורה).

זהר

ויאמר אברם אדני יהו"ה מה תתן לי. אדני - אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד. אלהים - יו"ד ה"א וי"ו ה"א. [אלהים והנה בניקוד אלהים]. אלא סוד הדבר - חבור של שני עולמות יחד, העולם התחתון והעולם העליון.

מה תתן לי ואנכי הולך ערירי, שאין לי בן. ולמדנו, שכל מי שאין לו בן בעולם הזה נקרא ערירי, כמו שנאמר (ויקרא כ) ערירים יהיו. ואברהם, על מה אמר הדבר הזה שאמר מה תתן לי? כפיכול לא האמין בקדוש-ברוך הוא?

ארא אמר לו הקדוש ברוך הוא, אנכי מגן לך - בעולם הזה, שכרך הרבה מאד - בעולם הבא. מיד התעורר אברהם בסוד החכמה ואמר מה תתן לי, שהרי ידעתי שלא מקבל שכר להפגס לעולם ההוא אדם שלא מוליד

בן. ועל זה אמר מה תתן לי ואנכי הלך עירי. שהרי לא תתן לי, שלא זכיתי בו. מכאן שאדם שלא זוכה בכנים בעולם הזה, לא זוכה בעולם ההוא להפגס לתוף הפרגוד.

ואברהם היה רואה באצטגנינות שלו שלא יוליד. מה כתוב? ויוצא אתו החוצה וגו'. ואמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך. אברם אינו מוליד. אברהם מוליד. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אל תסתפל בזה, אלא בסוד של שמי יהיה לך בן. זהו שפתוב פה יהיה זרעך. הסוד של השם הקדוש שמשם נקשר לו עם זה [בן] ולא מהצד האחר.

בה - שהוא השער לתפלה, בה ימצא ברכה, בה ימצא אדם את בקשתו. בה - אותו הצד שבא מצד הגבורה, שהרי מצד הגבורה בא יצחק. ואותו צד הגבורה נקרא כ"ה, שמשם באים פרות ופרות לעולם, ולא מהצד שלמטה של כוכבים ומזלות.

וא האמן בה. נדבק למעלה ולא נדבק למטה. והאמן בה, ולא בכוכבים ומזלות. והאמן בה - שהבטיח לו שירבה את שכוו לעולם הבא. והאמן בה - באותה הדרגה שנתנה לו, שמשם יבא לו זרע להוליד בעולם. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו - שאף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים ה"כה" הזאת. דבר אחר ויחשבה לו צדקה - שקשר קשר עליון בפתחון לחברם יחד.

בא ראה, הנה העירו, אברהם מוליד - אברם אינו מוליד. וכי תאמר שהנה הוליד את ישמעאל בעודו אברם? אלא הבן ההוא שהבטיח לו הקדוש ברוך הוא,

בהאי עלמא לא זכי בההוא עלמא לאעלא גו פרגודא.

ואברהם הוה חמי באצטגנינות דיליה דלא יוליד. מה פתיב ויוצא אותו (דף צ

ע"ב) החוצה וגו'. (אמר ליה קדשא ברוך הוא צא מאצטגנינות דילך אברם אינו מוליד אברהם מוליד). אמר ליה קדשא ברוך הוא לא תסתפל בהאי אלא ברזא דשמי יהא לך בר. הדא הוא דכתיב פה יהיה זרעך. רזא דשמא קדישא דמתמן אתקשר ליה בדא (ברא) ולא מסטרא אחרא.

בה דהוא תרעא לצלותא, בה ישפח ברכה, בה ישפח בר נש שאלתיה. פה ההוא סטרא דאתיאי מסטרא דגבורה, דהא מסטרא דגבורה קא אתא יצחק. וההוא סטרא דגבורה כה אקרי דמתמן אתיין איבין ופירי לעלמא, ולא מסטרא דלתתא דככביא ומזלות.

בדין והאמן ביי. אתדבק לעילא ולא אתדבק לתתא. והאמן ביי ולא בככביא ומזלי.

והאמן ביי, דאבטח ליה דיסגי אנריה לעלמא דאתי. והאמן ביי, בההוא דרגא דאתייהיב ליה דמתמן ייתי ליה זרעא לאולדא בעלמא. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה לו דאף על גב דאיהי דינא פאילו היא רחמי האי כה. דבר אחר ויחשבה לו צדקה, דקשיר קשרא עלאה בתתאה לחברא לון פחדא.

תא חזי, הא אתערו אברהם מוליד אברם אינו מוליד, וכי תימא דהא אוליד ישמעאל בעוד דאיהו אברם. אלא ההוא ברא דאבטח ליה קדשא ברוך הוא לא אוליד בעוד דאיהו אברם, דהא בעוד דאיהו אברם אוליד לתתא, פיון דאתקרי אברהם ועאל

לא הוליד אותו בעודו אברם, שהרי בעודו אברם הוליד למטה. כיון שנקרא אברהם ונקנס בברית, אז הוליד למעלה. ומשום כך אברם אינו מוליד בקשר עליון, אברהם מוליד כמו שאמרנו, ונקשר למעלה ביצחק. ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח, (שמואל ב-ב) כי מי אל מבלעדי ה' ומי צור וגו'. דוד המלך אמר את הפסוק הזה, כי מי אל מבלעדי ה' - מי הוא השליט או הממנה שיכול לעשות דבר מבלעדי ה'? אלא מי שהצטוה מעם הקדוש ברוך הוא, משום שכלם אין עומדים ברשותם ולא יכולים לעשות דבר. ומי צור - ומי הוא התקיף שיכול לעשות תקף וגבורה מעצמו מבלעדי אלהינו? אלא כלם ביד הקדוש ברוך הוא, ולא יכול לעשות דבר, רק משותו.

דבר אחר כי מי אל מבלעדי ה' - שהקדוש ברוך הוא הכל ברשותו, ולא כמי שנראה במראה הכוכבים והמזלות, שכלם מראים דבר, והקדוש ברוך הוא מחליפו לגון אחר. ומי צור זולתי אלהינו, הרי פרושה שאין ציר כמו שהקדוש ברוך הוא, שהוא ציר שלם, עושה ומציר דמות בתוך דמות, ומשלים את אותה הדמות בכל תקונה, ומכניס בו נפש עליונה, שדומה לתקון העליון, משום כך אין ציר כמו הקדוש ברוך הוא. בא ראה, מאותו הזרע של אדם, כשמתעוררת תשוקתו לנקבתו, ונקבתו מתעוררת אליו, אז מתחברים שניהם יחד, ויוצא מהם בן אחד שכלול משתי דמיות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בציר שכלל משניהם. ועל בן צריך אדם

בברית פדין אוליד לעילא, ובגין כך אברם אינו מוליד בקשורא עלאה, אברהם מוליד כמה דאמרן, ואתקשר לעילא ביצחק:

ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים וגו'. רבי אבא פתח (שמואל ב-ב) כי מי אל מבלעדי יי ומי צור וגו'. דוד מלכא אמר האי קרא (תהלים י"ח) כי מי אל מבלעדי יי. מאן הוא שליטא או ממנא דיכול למעבד מדי מבלעדי יי, אלא מה דאתפקד מעם קדשא בריך הוא, בגין דכלהו לא ברשותיהו קיימי ולא יכלי למעבד מדי. ומי צור, ומאן איהו תקיף דיכול למעבד תקפא וגבורה מגרמיה מבלעדי אלהינו. אלא כלהו בידא דקודשא בריך הוא ולא יכיל למעבד מדי בר ברשותיה.

דבר אחר כי מי אל מבלעדי יי. דקדשא בריך הוא פלא ברשותיה ולא כמאן דאתחזי בחיזו דככביא ומזלי, דכלהו אחזיין מלה, וקדשא בריך הוא אחלף ליה לגוונא אחרא. ומי צור זולתי אלהינו. הא אוקמוה דלית צייר כמה דקדשא בריך הוא דאיהו צייר שלים עביד וצייר דיוקנא גו דיוקנא ואשלים להווא דיוקנא בכל תקוניה, ואעיל בה נפש עלאה דדמי לתקונא עלאה, בגין כך לית צייר פקדשא בריך הוא.

תא חזי, מההוא זרעא דבר נש פד אתער תיאובתיה לגבי נוקביה ונוקביה אתערת לגביה פדין מתחברן תרווייהו כחדא ונפק מנייהו בר חד דכליל מתרין דיוקנין פחד. בגין דקדשא בריך הוא צייר ליה בציורא דאתכליל מתרווייהו. ועל דא בעי בר נש

דמיות כאחד, משום שהקדוש ברוך הוא ציר אותו בציר שכלל משניהם. ועל בן צריך אדם

לְקַדְּשׁ אֶת עַצְמוֹ בְּזִמְנֵי הַהוּא, כְּדִי שְׂיִמְצֵא הַדְּמוּת הַהִיא בְּצִיּוּר שְׁלֵם כְּרֵאוֹי.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא, בֵּא רְאֵה, כַּמָּה גְּדוּלִים הֵם מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הָאֲמֵנוֹת וְהַצִּיּוּר שֶׁל הָאָדָם הִיא כְּמוֹ הָעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמְזוּנָג זְוֹנָגִים כֹּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרֵאוֹי לוֹ, וְהוּא צִיֵּר אֶת דְּמוּתָם טָרָם בּוֹאֵם לְעוֹלָם.

בֵּא רְאֵה, שְׂאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֵת אָדָם, וְכִי סֵפֶר הָיָה לוֹ? אֵלֹא פֶרְשׁוּהָ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן דוֹר דוֹר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. אֵיךְ הִרְאָה לוֹ? אִם תֹּאמַר שֶׁרְאָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ שֶׁהֵם עֲתִידִים לְבֹא לְעוֹלָם כְּמִי שֶׁרְוָאָה בְּחֻכְמָה מֵהַיָּבָא לְעוֹלָם - לֹא כֵּן, אֵלֹא רְאָה בְּעֵינָיו אֶת כָּלֵם, וְאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם, אֶת כָּלֵם הוּא רְאָה בְּעֵינָיו. מֵהַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׁמִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כֹּל הַנְּפִשׁוֹת הַעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בְּבִנְיַת הָאָדָם, כֹּלֵן עוֹמְדוֹת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת מִמֶּשׁ שֶׁעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בָּהּ בְּעוֹלָם.

כְּמוֹ כֵּן כֹּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים, אַחַר שִׁיּוּצָאִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כֹּל הַנְּפִשׁוֹת עוֹלוֹת, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּמוּת אַחֲרַת לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּעוֹלָם הַזֶּה. מִשּׁוּם כֵּן כָּלֵם עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְרְאָה אוֹתָם אָדָם הִרְאֵשׁוֹן בְּעֵינָיו.

וְאִם תֹּאמַר, שְׂאָחַר שֶׁרְאָה אוֹתָם לֹא עָמְדוּ בְּקִיּוּמָם - בֵּא וְתִרְאָה, כֹּל דְּבָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם בְּקִיּוּם וְעוֹמְדִים לְפָנָיו עַד שִׁיּוּרְדִים לְעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה

לְקַדְּשׁ גְּרַמְיָה בְּהֵהוּא זְמַנָּא בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח הֵהוּא דִּיוֹקְנָא בְּצִיּוּרָא שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא תֵּא חֲזִי, כַּמָּה אֲנוּן רַבְרַבִּין עוֹבְדוֹי דְּקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא אוּמְנוּתָא וְצִיּוּרָא דְּבַר נָשׁ אִיהוּ כְּגוּוּנָא דְּעֵלְמָא, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא קַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִי עֵלְמָא מְזוּנָג זְוֹנָגִין כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיה, וְהוּא צִיֵּיר דִּיוֹקְנֵיהוּן עַד לֹא יִיתוּן לְעֵלְמָא.

תֵּא חֲזִי, דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּתִיב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם. וְכִי סֵפֶר הָוָה לֵיה. אֵלֹא אוּקְמוּהָ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לֵיה לְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן דוֹר דוֹר וְדוֹרָשׁוֹ וְכוּ'. הִיאֵךְ אַחֲמִי לֵיה, אִי תִימָא דְּחֻמָּא בְּרוּחַ קַדְּשָׁא דְּאֲנוּן זְמִינִין לְמִיתֵי לְעֵלְמָא. כְּמֵאן דְּחֻמָּא בְּחֻכְמָתָא מֵהַיָּבָא לְעֵלְמָא. לֹאוּ הָכִי, אֵלֹא חֻמָּא בְּעֵינָא כְּלָהוּ. וְהֵהוּא דִּיוֹקְנָא דְּזְמִינִין לְמִיקָם בִּיה בְּעֵלְמָא כְּלָהוּ חֻמָּא בְּעֵינָא, מֵאִי טַעְמָא בְּגִין דְּמִיּוּמָא דְּאֲתַבְרִי עֵלְמָא כְּלָהוּ נִפְשָׁאן דְּזְמִינִין לְמִיקָם בְּבִנְיַת נָשָׁא כְּלָהוּ קְיִימִין קָמִי קַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהֵהוּא דִּיוֹקְנָא מִמֶּשׁ דְּזְמִינִין לְמִיקָם בִּיה (דף צא ע"א) בְּעֵלְמָא.

כְּגוּוּנָא דָּא כֹּל אֲנוּן צְדִיקֵיִיא בְּתַר דְּנִפְקִין מֵהָאֵי עֵלְמָא כְּלָהוּ נִפְשָׁאן סִלְקִין, וְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲזַמֵּין לוֹן דִּיוֹקְנָא אַחֲרָא לְאֲתַלְבֵּשׁא בְּהוּ כְּגוּוּנָא דְּהוּוּ בְּהָאֵי עֵלְמָא, בְּגִין כֵּן פְּלָהוּ קְיִימִין קָמִיהָ וְחֻמָּא לוֹן אָדָם הִרְאֵשׁוֹן בְּעֵינָא.

וְאִי תִימָא בְּתַר דְּחֻמָּא לוֹן לֹא קְיִימִי בְּקִיּוּמֵיהוּ. תֵּא חֲזִי כֹּל מְלוֹי דְּקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִיּוּמָא אֲנוּן וְקְיִימוּ קָמִיהָ עַד דְּנַחְתּוּ לְעֵלְמָא. כְּגוּוּנָא דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֹו פֶה וְגו', הָא אוּקְמוּהָ דְּכְלָהוּ

וגו'. הרי פרשוה, שכל בני האדם שעתידיים להיות בעולם, כלם נמצאו שם.

כאן יש להסתכל, שהרי כתוב את אשר איננו פה וגו', ומשמע אלו [כלם] שיצאו מאותם שעמדו שם, משום שכתוב עמנו היום, ולא כתוב עמנו עומד היום. אלא ודאי [כאן] כלם עמדו שם, אלא שלא נראו לעין, משום כף כתוב עמנו היום אף על גב שלא נראו. ואם תאמר, מה הטעם לא נראו כאן כמו שנראו לאדם הראשון שראה אותם עין בעין, והרי כאן ראו יותר? אלא כאן, כשנתנה תורה לישראל, מראה אחר ודרגות עליונות. היו רואים ומסתכלים עין בעין, והיו משתוקקים להסתכל ולראות בכבוד רבונם, ומשום כף ראו את הכבוד העליון של הקדוש ברוך הוא לכדו ולא מאחר.

ועל כן, כל בני האדם שעתידיים לעמד בעולם, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא באותן הדמיות ממש שעתידיים לעמד בהן. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך, מה הטעם? משום שדמות אחרת עליונה היתה כזה, ומשום כף כתוב (שם יח) ומי צור זולתי אלהינו, מי הציר הטוב שציר [שכולל] הכל [זה עם זה] כמו הקדוש ברוך הוא?.

דבר אחר פי מי אלוה - זה סוד הדבר, שהרי אל הוא כלל שנקלל מכל הדרגות. ואם תאמר שאל הנה היא דרגה אחרת, משום שכתוב (שם) ואל זעם בכל יום? בא ראה, שהרי אין אל מפלעדי ה' שאינו לבדו, ולא נפרד לעולמים, ועל כן כתוב (שמואל ב-ב) כי מי אל מפלעדי ה' וגו'. ומי צור וגו', שהרי צור

בני נשא דזמינין למיהוי בעלמא כלהו אשתכחו תמן.

הבא אית לאסתפללא דהא כתיב את אשר איננו פה וגו' ומשמע הנהו (בלהו) דיפקון מאנון דקיימו תמן, בגין דכתיב עמנו היום ולא כתיב עמנו עומד היום. אלא ודאי (הבא) בלהו קיימו תמן אלא דלא אתחזו לעינא, בגין כף פתיב עמנו היום אף על גב דלא אתחזון.

ואי תימא מאי טעמא לא אתחזון הכא כמה דאתחזון לאדם הראשון דחמא לון עינא בעינא, והא הכא אתחזי יתיר. אלא הכא כד אתייהיבת אורייתא לישראל חיזו אחרא ודרגין עלאין הוו חמאן ומסתפללאן עינא בעינא והוו תאיבין לאסתפללא ולמחמי ביקרא דמריהון, ובגין כף חמו יקרא עלאה דקדשא בריך הוא בלחודוי ולא מאחרא.

ועל דא כלהו בני נשא דזמינין לקיימא בעלמא כלהו קיימי קמי קדשא בריך הוא באנון דיוקנאן ממש דזמינין לקיימא ביה הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. גלמי ראו עיניך. מאי טעמא בגין דדיוקנא אחרא עלאה הוי כהאי ובגין כף פתיב, (תהלים יח) ומי צור זולתי אלהינו. מאן צייר טב דצייר (דכליל) פלא (דא ברא) בקדשא בריך הוא.

דבר אחר פי מי אלוה, דא רזא דמלה דהא אל כללא הוא דאתפלליל מפלהו דרגין, ואי תימא דהא אל איהו דרגא אחרא בגין דכתיב (תהלים ז) ואל זעם בכל יום. תא חזי, דהא לית אל מפלעדי יי דלאו איהו בלחודוי ולא אתפרש לעלמין. ועל דא כתיב, (שמואל ב-ב) כי מי אל מפלעדי יי וגו', ומי צור וגו'

אינו לבדו, אלא הכל אחד, פכתיב (דברים ד) וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים וגו'.

בא ראה, שטרם שנמול אברהם, היה מדבר עמו מתוך מחזה לבדו, כמו שנאמר, שכתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה וגו'. במחזה - באותו המראה, הדרגה שכל הדמיות נראות בה, כמו שנאמר. והמחזה הזה הוא סוד הכרית.

ואם תאמר שמשום כך נקרא מחזה, משום שהיא הדרגה המראה שכל הדמיות נראות בה ואז נקראת מחזה - הרי אמרת בראשונה, שטרם שנמול אברהם, לא היה מדבר עמו, רק הדרגה הזו שאין שורים עליה הדרגות האחרות, ועכשו אמרת במחזה - המראה של כל הדרגות העליונות הוא, והרי טרם שנמול כתוב היה דבר ה' אל אברהם במחזה?.

א"א הדרגה הזו היא המראה של כל הדרגות העליונות, ובמראה של הדרגות העליונות נחקנה. ואף על גב שפאותו הזמן אברהם לא היה מהול - הדרגה הזו במראה של הדרגות העליונות היא, ובכל אותם הגונים עומדת, והמראה של אותם הגונים עומד תחתיה. אחד מימין - גון לבן, ואחד משמאל - גון אדם, אחד שפלול מכל הגונים. והוא המראה שכל הגונים העליונים עומדים עליו. ועל זה במראה הזה עמד על אברהם ודבר עמו, ואף על גב שלא נמול. פנין שנמול מה כתוב? וירא ה' אל אברהם.

בא ראה, בכלעם [אמר] כתוב

מחזה שדי, ובאברהם כתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שצאן ממנו, והם המראה שלו]. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל המראה] שכל הדמיות העליונות נראות

דהא צור לאו איהו בלחודוי אלא כלא חד פדכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים וגו'.

תא חזי, עד לא אתגזר אברהם הוה ממליל עמיה מגו מחזה בלחודוי כמה דאתמר דכתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה וגו'. במחזה. בההוא חיזו דרגא דכל דיוקנין אתחזיין ביה, כמה דאתמר. והאי מחזה איהו רזא דכרית.

ואי תימא דכגין כף אקרי מחזה כגין דאיהו דרגא חיזו דכל דיוקנין אתחזיין ביה וכדין אקרי מחזה, הא אמרת בקדמיתא דעד לא אתגזר אברהם לא הוה ממליל עמיה פר האי דרגא דלא שראן עלוי דרגין אתרנין, והשתא אמרת במחזה חיזו דכל דרגין עלאין (איהו). והא עד לא אתגזר פתיב היה דבר יי אל אברהם במחזה. (דף צא ע"א).

א"א האי דרגא חיזו דכל דרגין עלאין איהו ובחיזו דדרגין עלאין אתתקן. ואף על גב דבההוא זמנא דאברהם לא הוה גזיר האי דרגא בחיזו דדרגין עלאין איהו ובכל אנון גוונין איהו קאים. וחיזו דאנון גוונין קיימי תחותיה חד מימינא גוון חור. חד משמאלא גוון סומק. חד דכליל מפל גוונין, ואיהו חיזו דכל גוונין עלאין דקיימי עליה. ועל דא בהאי חיזו קאים עליה דאברהם ומליל עמיה ואף על גב דלא אתגזר. פנין דאתגזר מה כתיב וירא יי אל אברהם.

תא חזי, מחזה שדי (אמר) כתיב בכלעם. ובאברהם כתיב מחזה סתם, מה בין האי להאי. אלא מחזה שדי אליו דלתתא

מחזה שדי, ובאברהם כתוב מחזה סתם. מה בין זה לזה? אלא מחזה שדי אלו שלמטה [שצאן ממנו, והם המראה שלו]. מחזה סתם, מחזה זה הוא ה' [של כל המראה] שכל הדמיות העליונות נראות

בו. ומשום כך פתוב באברהם
מחזה סתם, ובבלעם מחזה שדי.
ועל כן, טרם שנמול אברהם,
היתה לו הדרגה הזו כפי שאמרנו.
פיון שנמול, מיד וירא אליו ה'
וגו'. נראו כל [שאר] הדרגות על
הדרגה הזו, והדרגה הזו דברה
עמו פראוי בשלמות. ואברהם
נקשר מדרגה לדרגה, ונכנס
לברית הקדש פראוי בשלמות.

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינה נקראת אות ברית מצד של
צדיק יסוד עולם. זאת אות הברית
- בסיני. [בין] העמוד האמצעי, ובין
בני ישראל - נצח הוד. אות - זה
צדיק. היא - זו שכינה. (שמות לא) פי
ששת ימים עשה ה' את השמים -
מכתר עד העמוד האמצעי, שאין
שם בכל מקום אלא מצד האות
ו', ואין שביעי אלא מצד האות י',
עטרה על ראשו. החכמה העליונה
היא אות, החכמה התחתונה היא
אות, ותקנו למול לשמנה ששם
היא חכמה עד היסוד, לקבל בהם
י' קטנה להעלותה עד הכתר
להיות עטרה על ראשם, ותקנו
לשים הערלה בכלי ועפר, לקיים
ונחש עפר לחמו: ע"כ
מההשמטות.

בא ראה, פיון שנמול אברהם,
יצא מהערלה, ונכנס לברית
הקדושה, והתעטר בעטרה
קדושה, ונכנס בברית שהעולם
עומד עליה, ואז התקיים העולם
בגללו, משום שכתוב (ירמיה לג) אם
לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי, וכתוב
(בראשית ב) אלה תולדות השמים
והארץ בהבראם, בה"א בראם,
באברהם, והפל עומד בסוד אחד.

אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

מניה ואנון חיזו דיליה. מחזה סתם
מחזה דא הוא ה' (דכל חיזו) דכל דיוקנין עלאין
אתחזיין ביה, ובגין כך פתיב באברהם
מחזה סתם ובבלעם מחזה שדי.

ועל דא עד לא אתגזר אברהם הוה ליה
האי דרגא פדאמרן. פיון דאתגזר מיד
וירא אליו יי וגו' אתחזון פלהו (שאר) (דף צא
ע"ב) דרגין על האי דרגא, והאי דרגא מליל
עמיה פדקא חזי בשלימו. ואברהם אתקטר
מדרגא לדרגא ועאל בברית קיימא קדישא
כדקא חזי בשלימו

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שכינתא אתקריאת אות ברית מסטרא
דצדיק יסוד עולם זאת אות

הברית בסיני (ס"א ביני). עמודא דאמצעיתא.
ובין בני ישראל נצ"ח הו"ד. אות דא צדיק,
היא דא שכינתא (שמות ל"א) פי ששת ימים
עשה יי את השמים מכת"ר עד עמודא
דאמצעיתא. דלית שית בכל אתר אלא
מסטרא דאת ו' ולית שביעי אלא מסטרא
דאת י' עטרה על רישיה חכמ"ה עלאה אות
היא חכמה תתאה אות היא. ותקינו למגזר
לתמנייא דאיהו תמן חכמ"ה עד יסוד
לקבלא בהון יי זעירא לסלקא לה עד פתח
למהוי עטרה על ראשיהון ותקינו לשוייא
ערלה במנא ועפרא לקיים (ישעיה ס"ה) ונחש
עפר לחמו: (עד כאן מההשמטות)

תא חזי, פיון דאתגזר אברהם, נפק מערלה
ועאל בקיימא קדישא ואתעטר בעטרא
קדישא ועאל בקיימא דעלמא קאים עליה,
וכדין אתקיים עלמא בגיניה. בגין דכתיב

אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. וכתוב

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה"א בראם, באברהם.

ובכשעה שהקדוש ברוך הוא הראה לאדם את כל אותם הדורות של העולם, וראה אותם כל אחד ואחד, כל דור ודור, כלם עומדים בגן העדן באותה הדמות שעתידים לעמד בה בעולם הזה. ו**בא** וראה, הרי נתבאר, פיון שראה את דוד שאין בו חיים כלל, תמה, והוא נתן לו משלו שבעים שנים. משום כך היו לו לאדם תשע מאות ושלשים שנים, ואותם השבעים עלו לו לדוד. והדבר הזה הוא סוד של חכמה, שלדוד אין [מים] פרט לשבעים השנים מאדם הראשון. והכל הוא סוד של חכמה. וכל מה שלמטה, הכל הוא בסוד של מעלה.

ו**בא** וראה, בכל אותן הדמיות של הנשמות של העולם, כלם לפניו זוגות וזוגות. לאחר מכן, כשפאים לעולם הזה, הקדוש ברוך הוא מזוג זוגים.

אמר רבי (הודיה) יצחק, הקדוש ברוך הוא (מזוג זוגים ואמר) אמר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי, מה זה אומר, והרי פתוב (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש? אמר רבי יהודה, תחת השמש פתוב, שונה למעלה.

אמר רבי יוסי, מה כאן הפרוז, והרי אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא, באותה שעה ממש שיוצא אדם לעולם, בת זוגו מזמנת לו? אמר רבי אבא, אשרי הצדיקים שנשמותיהם מתעטרות לפני המלך הקדוש טרם יבאו לעולם. שכן שנינו, בשעה שהיא שהקדוש ברוך הוא מוציא נשמות לעולם, כל אותן הרוחות והנשמות, כלן כלולות זכר ונקבה שמחברות יחד.

ונמסרות בידי אותו הממנה השליח שנתמנה על הריגות בני האדם, ושמו לילה. ובשעה

וכלא ברזא קדא קאים. ובשעתא דקודשא בריך הוא אחמי ליה לאדם כל אנון דרין דעלמא, וקמא לון כל חד וחד כל דרא ודרא כלהו קימי בגנתא דעדן בההוא דיוקנא דזמינין לקיימא בהאי עלמא.

ותא חזי, הא אתמר פיון דקמא ליה לדוד דלאו ביה חיים כלל, תוה, ואיהו יהיב ליה מדיליה שבעין שנין, בגין כך הוה ליה לאדם תשע מאות ותלתין שנין. ואנון שבעין אסתלקו ליה לדוד. ומלה דא רזא דחכמתא איהו, דדוד לית ליה (יזמין) בר שבעין שנין מאדם קדמאה, וכלא רזא דחכמתא איהו. וכל מה דלתתא כלא איהו ברזא דלעילא.

ותא חזי, בכל אנון דיוקנין דנשמתין דעלמא כלהו זויגין זויגין קמיה. לבתר פד אתיין להאי עלמא קדשא בריך הוא מזוג זויגין.

אמר רבי (הודיה) יצחק קדשא בריך הוא (מזוג זויגין ואמר) אמר בת פלוני לפלוני. אמר רבי יוסי מאי קא מיירי והא כתיב, (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש. אמר רבי יהודה תחת השמש פתיב, שאני לעילא.

אמר רבי יוסי מאי כרוזא הכא. והא אמר רבי חזקיה אמר רבי חייא בההיא שעתא ממש דנפיק בר נש לעלמא בת זוגו אזמנת לו. אמר רבי אבא זכאין אנון צדיקייא דנשמתהון מתעטרין קמי מלפא קדישא עד לא ייתון לעלמא, דהכי תנינן בההיא שעתא דאפיק קדשא בריך הוא נשמתין לעלמא, כל אנון רוחין ונשמתין כלהו כלילן דבר וניקבא דמתחברן פחדא. ואתמסרן בידי דההוא ממנא שליחא

דאִתְּפַקֵּד עַל עֲדוּאֵיהוּן דְּבַנֵּי נָשָׂא. וְלִילָהּ
שְׁמִיָּה, וּבִשְׁעֵתָא דְּנַחְתִּין וְאִתְּמַסְרֵן בִּידוּי
מִתְּפָרְשִׁין, וְלִזְמַנֵּין דָּא אַקְדִּים מִן דָּא וְאַחֲתִית
לְהוּ בְּבַנֵּי נָשָׂא. וְכַד (פְּתָא) מָטָא עֵידָן דְּזוּגָא
דְּלַהוּן. קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּידַע אַנּוּן רוּחִין
וְנִשְׁמַתִּין מִחֶבֶר לוּן פְּדַבְּקֵדְמִיתָא וּמְכַרְזָא
עַלֵּיהוּ. וְכַד אִתְּחַבְּרֵן אִתְּעַבְדוּ חַד גּוּפָא חַד
נִשְׁמַתָּא יְמִינָא וּשְׁמַאֲלָא פְּדַקָּא חֲזִי, וּבְגִין כֶּף
אִין כֹּל חֲדַשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְאִי תִּימָא הָא
תְּגִינָן לִית זּוּגָא אֲלָא לְפּוּם עוּבְדוּי וְאַרְחוּי
דְּבַר נֶשׁ. הֵכִי הוּא וְדָאִי. דָּאִי זְכִי וְעוּבְדוּי
אִתְּפַשְׁרֵן, זְכִי לְהֵהוּא דִּילֵיהּ לְאִתְּחַבְּרָא בֵּיהּ
כְּמָה דְּנַפְיָק.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא מָאן דְּאִתְּפַשְׁרֵן עוּבְדוּי בְּאֵן
אִתֵּר יִתְבַּע (ס"א וְתַבָּא) הֵהוּא זּוּגָא דִּילֵיהּ.
אָמַר לֵיהּ הָא תְּגִינָן לְעוֹלָם יְמַכּוּר אָדָם כּוּ'
וְיִשָּׂא בַת תַּלְמִיד חֲכָם (ד"א ל"ג וְתַא מו'). דִּתְלַמִּיד
חֲכָם פְּקֻדוּנָא דְּמֵאֲרִיָּה אִתְּפַקְדָן בִּידֵיהּ. תֵּאֲנָא
בְּרָזָא דְּמִתְּנִיתָא כָּל אַנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגוּלָא
דְּנִשְׁמַתִּין יְכַלִּין לְאַקְדָּמָא בְּרַחֲמֵי זּוּגָא
דְּלַהוּן. וְעַל הָאִי אִתְּעַרוּ חֲבֵרִיָּא. אִין נוֹשְׂאִין
נָשִׁים בְּמוֹעֵד אֲבָל מִקְדָּשִׁין שְׁמָא יְקַדְּמֵנוּ
אַחַר בְּרַחֲמִים. וְשְׁפִיר קָאֲמְרוּ אַחַר דִּיִּיקָא,
וְעַל כֵּן קָשִׁין זּוּגִין קָמִיָּה דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
וְעַל כֵּלָּא (פְּנִים) וְדָאִי כִי יִשְׁרִים דְּרַכִּי יִי פְתִיב.
רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לֵיהּ לְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר הָא
רָזָא דְּמִלָּה יִדְעָנָא, אַנּוּן דְּאִתּוּ בְּגִלְגוּלָא
דְּנִשְׁמַתִּין מָאן אִתֵּר לְהוּ זּוּגָא. שְׁלַח לֵיהּ
פְתִיב, (שׁוֹפְטִים כ"א) מָה נַעֲשֶׂה לָהֶם לְנוֹתָרִים
לְנָשִׁים וְגו'. וּכְתִיב לָכוּ וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם וְגו'.
פְּרַשְׁתָּא דְּבַנֵּי בְּנִימִין אוֹכַח וְעַל הָאִי תְּגִינָן
שְׁמָא יְקַדְּמֵנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. (כִּי אִתּוּ אַחַר אִין לוּ בַת
זּוּגָא, אֲבָל תִּשְׁפַח דָּא כְּגוֹן כֵּר נֶשׁ דְּנִסְיָב בַּת זּוּגִיָּה וְלֵא הוּוּ לֵיהּ מִנָּה בְּנִין וְנָת,

שִׁינְרֻדוֹת וְנִמְסְרוֹת בְּיָדוּי,
נִפְרְדוֹת, וְלַפְעָמִים זֶה מִקְדִּים
לְפָנָי זֶה, וּמִזְרִיד אוֹתָם בְּבַנֵּי
הָאָדָם. וּכְשֶׁמְגִיעַ (מִכָּה) זְמַן זּוּגָם,
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמַכִּיר אוֹתָן
הַרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת מִחֶבֶר אוֹתָן
כְּבָרָאשׁוּנָה וּמְכַרְזֵי עַלֵּיהֶם.
וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים, נַעֲשִׂים גּוּף אֶחָד
וּנְשָׁמָה אַחַת, יְמִין וּשְׁמַאל
כְּרָאוּי, וּמִשׁוּם כֶּף אִין כֹּל חֲדַשׁ
תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְאִם תֵּאֲמַר, הֲרִי
שְׁנִינּוּ שְׂאִין זּוּגָא אֲלָא לְפִי מַעֲשֵׂי
וְדַרְכֵי הָאָדָם - כֶּף זֶה וְדָאִי!
שְׂאִם זֹכָה וּמַעֲשֵׂיו כְּשֵׁרִים, הוּא
זֹכָה לְהִתְחַבֵּר עִם אוֹתוֹ שְׁלוּ
כְּמוֹ שְׂעִיא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מִי שְׁמַעֲשֵׂיו
כְּשֵׁרִים, בְּאִיזָה מְקוּם יְבַקֵּשׁ (וְיִשָּׁב)
אֵת זּוּגוֹ? אָמַר לוֹ, הֲרִי שְׁנִינּוּ,
לְעוֹלָם יְמַכּוּר אָדָם וְכוּ' וְיִשָּׂא בַת
תַּלְמִיד חֲכָם, (ד"א וְכ"א וְתַא)
שְׁתַּלְמִיד חֲכָם פְּקֻדוֹן רַבּוֹנוּ נִפְקֵד בְּיָדוּ.
שְׁנִינּוּ בְּסוּד הַמְּשָׁנָה, כָּל אוֹתָם
שְׁבָאוּ בְּגִלְגוּל שֶׁל נְשָׁמוֹת,
יְכוּלִים לְהַקְדִּים בְּרַחֲמִים אֵת
זּוּגָם. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲכָמִים,
אִין נוֹשְׂאִים נָשִׁים בְּמוֹעֵד, אֲבָל
מִקְדָּשִׁים, שְׁמָא יְקַדְּמֵנוּ אַחַר
בְּרַחֲמִים. וְיָפָה אָמְרוּ אַחַר
בְּדִיוּק. וְעַל כֵּן קָשִׁים הַזּוּגִים
לְפָנָי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל כָּל
פְּנִים וְדָאִי כְּתוּב כִּי יִשְׁרִים דְּרַכִּי
ה'.

רַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח לְרַבִּי אֶלְעָזָר.
אָמַר, הֲרִי סוּד הַדְּבָר יִדְעָתִי,
אוֹתָם שְׁבָאוּ בְּגִלְגוּל נְשָׁמוֹת -
מֵאִיזָה מְקוּם לָהֶם יֵשׁ זּוּגָא? שְׁלַח
לוֹ, כְּתוּב (שׁוֹפְטִים כ"א) מָה נַעֲשֶׂה
לָהֶם לְנוֹתָרִים לְנָשִׁים וְגו'. וּכְתוּב
וַחֲטַפְתֶּם לָכֶם וְגו'. פְּרַשְׁתָּ בְּנֵי
בְּנִימִין מוֹכִיחָה, וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ
שְׁמָא יְקַדְּמֵנוּ אַחַר בְּרַחֲמִים. וְכִי
אוֹתוֹ אַחַר אִין לוּ בַת זּוּגָא אֲבָל תִּמְצָא זֶה כְּמוֹ אָדָם

שנשא בת זונה ולא היו לו מנחה בגנים ומת, ובא אחיו ויבס את אשתו ויולד לו מנחה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרת לך שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק].

אמר רבי יהודה, (השפא) **האי הוא ודאי דקשין** **זווגין קמי קדשא בריה הוא. ופאה** **חולקהון דישראל דאורייתא** **אוליה להו** **ארחוי דקדשא בריה הוא, וכל טמירין וגניזא** **דגניזין קמיה. ודאי כתיב, (תהלים ט) תורת יי** **תמימה וגו'. ופאה חולקיה מאן דישתדל** **באורייתא ולא יתפרש מינה, דכל מאן** **דיתפרש מאורייתא אפלו שעטא חדא כמה** **דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב, (דברים ל) כי היא** **חייך וארץ ימך. וכתיב, (משלי א) אך ימים** **ושנות חיים ושלום יוסיפו לך:**

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. זכאין אנון ישראל מפל שאר עמין, דקדשא בריה הוא קרא לון צדיקים. דתניא מאה ועשרים (ה"א ל"ג וחמש) ותמניא אלפי מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא.

במה דתגינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדין לה מארי דגדפין וסלקין ההוא קלא (ה"א למאריהון) דאמריין (נ"א דמריין) ודיינין לה הן לטב הן לביש דכתיב, (קהלת י) פי עוף השמים יוליד את הקול וגו'.

אימתי דיינין לההוא קלא. רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים, ונשמתייה נפקת מגייה, והיא אסהידת ביה בבר נש, וכדין דיינין לההוא קלא הדא הוא

שנשא בת זונה ולא היו לו מנחה בגנים ומת, ובא אחיו ויבס את אשתו ויולד לו מנחה בן. הבן הזה הוא המת שנשמתו חזרה לעולם, זה הוא האחר שאין לו בת זוג אלא אמו. וזה הוא שמא יקדמו אחר ברחמים, שיכול להקדים אחר לשא את אשתו של זה ברחמים ובתפלה. ואף על גב שאמרת לך שיכולים להקדים אחר ברחמים, לא יכול אלא אם (הוא) בעלה הוא רשע והוא צדיק].

אמר רבי יהודה, (השפא) **האי הוא ודאי דקשין** **זווגין קמי קדשא בריה הוא. ופאה** **חולקהון דישראל דאורייתא** **אוליה להו** **ארחוי דקדשא בריה הוא, וכל טמירין וגניזא** **דגניזין קמיה. ודאי כתיב, (תהלים ט) תורת יי** **תמימה וגו'. ופאה חולקיה מאן דישתדל** **באורייתא ולא יתפרש מינה, דכל מאן** **דיתפרש מאורייתא אפלו שעטא חדא כמה** **דאתפרש מחיי דעלמא דכתיב, (דברים ל) כי היא** **חייך וארץ ימך. וכתיב, (משלי א) אך ימים** **ושנות חיים ושלום יוסיפו לך:**

ויהי אברם בן תשעים שנה וגו'. רבי יוסי פתח (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. זכאין אנון ישראל מפל שאר עמין, דקדשא בריה הוא קרא לון צדיקים. דתניא מאה ועשרים (ה"א ל"ג וחמש) ותמניא אלפי מארי דגדפין דאזלין וטאסין כל עלמא ושמעין קלא ואחדין ליה לההוא קלא.

במה דתגינן לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדין לה מארי דגדפין וסלקין ההוא קלא (ה"א למאריהון) דאמריין (נ"א דמריין) ודיינין לה הן לטב הן לביש דכתיב, (קהלת י) פי עוף השמים יוליד את הקול וגו'.

אימתי דיינין לההוא קלא. רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שכיב ונאים, ונשמתייה נפקת מגייה, והיא אסהידת ביה בבר נש, וכדין דיינין לההוא קלא הדא הוא

דנים את אותו הקול. זהו שכתוב
(מ"כ ז) משכבת חיךך שמור פתחי
פיך. מה הטעם? משום שהיא
מעידה באדם. רבי יהודה אומר,
כל מה שאדם עושה בכל יום,
נשמתו מעידה בו באדם בלילה.
למדנו, אמר רבי אלעזר,
בתחלת השעה הראשונה
בלילה, כשנוסף [שיוצא] היום
ונכנס השמש, בעל המפתחות
שממנה על השמש נכנס בתריסר
שערים שפתוחים ביום. אחר
שנכנס בכלם, כל אותם השערים
הסתומים [הפתוחים], הפרוז עומד
ומתחיל להכריז. עומד מי
שעומד ואוחז את אותם
המפתחות. אחר שסים הפרוז,
כל אותם שומרי העולם
מתפנסים ועולים, ואין מי
שפותח [פה] פתחון פה והכל
שוקטים. אז מתעוררים הדינים
שלמטה, והולכים ומשוטטים
בעולם, והלבנה מתחילה
להאיר.

ובעלי היבבה תוקעים ומללים.
תוקעים שנית. אז מתעוררת
שירה ומזמרים לפני רבונם.
כמה בעלי מגנים עומדים
במקומם ומעוררים דינים
בעולם. אז בני האדם ישנים,
והנשמה יוצאת ומעידה עדות
ומתחייבת בדין. והקדוש ברוך
הוא עושה חסד עם אדם,
והנשמה שבה למקומה.

בחצות הלילה, כשהצפרים
מתעוררות, צד הצפון מתעורר
ברוח, עומד במקומו השרביט
שצד הדרום, ומכה באותה
הרוח ושוקט ומתבסס. אז
מתעורר הקדוש ברוך הוא
במנהגיו להשתעשע עם
הצדיקים בגן עדן.

באותה שעה, אשרי חלקו של
וכל הצדיקים שבגן עדן, כלם

דכתיב, (מ"כ ז) משכבת חיךך שמור פתחי פיך.
מאי טעמא, משום דהיא אסהידת בבר נש.
רבי יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל
יומא נשמתיה אסהידת ביה בבר נש בליליא.
תאנא אמר רבי אלעזר בתחלת שעתא
קמייתא בליליא כד נשף יממא ועאל
שממא מארי דמפתחן דממנן על שממא
עאל בתריסר תרעין דפתחיין ביממא, בתר
דעל בכלהו, כל אנון תרעין סתימין (נ"א פתחין),
פרוזא קאים ושרי לאכרזא, קאים מאן
דקאים ואחיד לאנון מפתחון, בתר דסיים
פרוזא, כל אנון נטורי עלמא מתפנשין
וסלקין, לית מאן דפתח (פומא) פטרא פלא
משתפכין. פדין דינין דלתתא מתערין ואזלין
ושאטין בעלמא, וסיהרא שארי לאנהרא.

ומארי דיבבא תקעין ומיללין. תקעין
תננינות פדין מתערי שירתא ומזמרין
קמי מאריהון, כמה מארי תריסין קיימו
בקיומיהו ואתערין דינין בעלמא, פדין בני
נשא ניימין ונשממא נפקת ואסהידת סהדותא
ואתחייבת בדינא, וקדשא בריך הוא עביד
חסד בבר נש ונשממא תבת לאתרה.

בפלגות ליליא כד צפרין מתערין, סטרא
דצפון אתער ברוחא, קם בקיומיה
שרביטא דבסטר דרום ובטש בההוא רוחא
ושכיף ואתבסם, פדין אתער קדשא בריך
הוא בנימוסי לאשתעשע עם צדיקיא
בגנתא דעדן.

בההוא שעתא זפאה חולקיה דבר נש
דקאים לאשתעשע באורייתא, דהא
קדשא בריך הוא וכל צדיקיא דבגנתא דעדן
פלהו צייתין לקליה קדא הוא דכתיב, (שיר

אדם שעומד להשתעשע בתורה, שהרי הקדוש ברוך הוא

מקשיבים לקולו. זהו שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מושף עליו חוט אחד של חס"ד שיהיה [המיד] שמור בעולם, שהרי עליונים ותחתונים שומרים אותו. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה, כל מי שמשפדל בפעוה הזו בתורה, ודאי יש לו חלק תמיד בעולם הבא. אמר רבי יוסי, מה הטעם תמיד? אמר לו, כף למדנו, שכל חצות לילה, פשמתעורר הקדוש ברוך הוא בגן עדן, כל הנטיעות של הגן משקים יותר מאותו הנחל שנקרא נחל קדומים, נחל עדנים, שאין פוסקים מימיו לעולמים. פביכול אותו שעומד ומשפדל בתורה, כאלו אותו הנחל מוריק על ראשו ומשקה אותו בתוף אותם הנטיעות שנגן עדן. [אמר רבי יוסי] ולא עוד, אלא הואיל וכל הצדיקים שבתוף גן העדן מקשיבים לו, שמים לו חלק באותה השקאת הנחל. נמצא שיש לו חלק תמיד בעולם הבא.

רבי אבא היה בא מטבריה לבית טרוניא שלחמיו, ורבי יעקב בנו היה עמו. נפגשו בכפר טרשא. פשרצו לשפב, אמר רבי אבא לבעל הבית: יש כאן תרנגול? אמר לו בעל הבית: למה? אמר לו: משום שאני קם בחצות הלילה ממש.

אמר לו: לא צריך, שהרי סימן יש לי בבית - שהמשקל הזה שלפני מטתי, אני ממלא אותו במים, ומטפטף טפה טפה. ובחצות הלילה ממש מתרוקנים כל המים, ומתגלגל הגלגל [הדביק]

היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא דקדשא בריך הוא משיף עליה חד חוטא דחס"ד למיהוי (ר"א ל"ג תדיר) נטיר בעלמא, דהא עלאין ותתאין נטריין ליה דהא הוא דכתוב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי.

אמר רבי חזקיה כל מאן דאשפדל בהאי שעתא באורייתא ודאי אית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי מאי טעמא תדיר בעלמא דאתי. אמר רבי יוסי דכל פלגות ליליא כד קדשא בריך הוא אתער בגנתא דעדן פל אנון נטיען דגינתא אשפקיין יתיר מההוא נחלא דאקרי (דף צב ע"ב) נחל קדומים נחל עדנים דלא פסקו מימיו לעלמין, פביכול ההוא דקאים ואשפדל באורייתא כאילו ההוא נחלא אתרק על רישיה ואשקי ליה בגו אנון נטיען דבגנתא דעדן. [אמר רבי יוסי] ולא עוד אלא הואיל וכלהו צדיקיא דבגו גנתא דעדן צייתין ליה, חולקא שויין ליה בההוא שקיו דנחלא. אשתכח דאית ליה חולקא תדיר בעלמא דאתי.

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרוניא דחמוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא. פד בעו למשפב, אמר רבי אבא למריה דביתא אית הכא תרנגולא. אמר ליה מארא דביתא, אמאי. אמר ליה בגין דקאימנא בפלגות ליליא ממש.

אמר ליה לא אצטריה, דהא סימנא לי בביתא דהדין טקלא דקמי ערסאי מלינא ליה מיא ונטיה טיה טיה, בפלגות ליליא ממש אתרקו כלהו מיא ואתגלגל האי קיטפא ונהים ואשתמע קלא

הָיָה וְנוֹהֵם, וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּכֹל הַבַּיִת. וְאִזּוּ הוּא חֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ.

וְזוֹקֵן אֶחָד הָיָה לִי שֶׁהֵינָה קָם בְּכֹל חֲצוֹת לַיְלָה וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וּמִשׁוּם כִּף עֲשָׂה אֶת זֶה. אָמַר רַבִּי אֲבָא: בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁשְׁלַחֲנִי לְכָאן. בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נָהַם אוֹתוֹ הַגְּלָגַל [הַדְּבִיקָן]. קָמוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב, וְשָׁמְעוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת וּשְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר, כְּתוּב (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לַהֲוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ. מָה רָאָה דָּוִד שֶׁהוּא אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה? אֵלֹא חֲצוֹת לַיְלָה - וְדָאֵי לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא אָמַר כֵּךְ. וְכִי כֵךְ נִקְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? כֵּן, שֶׁהָרִי חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא וְסִיעֲתוֹ, וְאִזּוּ הִיא הַשְּׁעָה שֶׁנִּכְנָס לָגֶן הַעֲדָן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב, וְדָאֵי נִשְׁתַּתַּף עִם הַשְּׂכִינָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד. קָרְבוּ וְיִשְׁבוּ עִמּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אָמַר דְּבַר פִּיךָ, שִׁיפָה אִמְרָתְךָ, מִנֵּיִן לָךְ זֶה? אָמַר לָהֶם, דְּבַר זֶה לְמַדְתִּי מִסְבִּי. וְעוֹד הָיָה אוֹמֵר, שֶׁשְׁלַחֲנִי [שְׁתַּחֲלַת] הַשְּׁעוֹת הַרְאִישׁוֹנוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה, כֹּל הַדְּיָנִים שֶׁלְמִטָּה מִתְעוֹרְרִים וְהוֹלְכִים וּמִשׁוּטָטִים בְּעוֹלָם.

וּבְחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּגֵן עֲדָן, וְהַדְּיָנִים שֶׁלְמִטָּה אֵינן נִמְצָאִים. וְכֹל הַמְּנַהֲגִים שֶׁלְמַעַל הַבַּיִת, אֵינן נִמְצָאִים אֵלֹא בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ. מִנֵּיִן לָנוּ? מֵאֲבָרָהֶם, שֶׁכְּתוּב (בראשית יד) וַיִּחַלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בְּמִצְרַיִם - (שמות יב) וַיְהִי בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה. וּבְמִקְוֹמוֹת רַבִּים בַּתּוֹרָה כֵּךְ נִמְצָא. וְדוֹד הָיָה יוֹדֵעַ.

[ומה] וּמִנֵּיִן הָיָה יוֹדֵעַ? אֵלֹא כֵּךְ

בְּכֹל בַּיְתָא, וּכְדִין הוּא פְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ. וְחַד סָבָא הָוָה לִי דְהוּוּה קָם בְּכֹל פְּלָגוֹת לַיְלָא וְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְגִינֵי כֵךְ עֲבַד הָאִי. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשִׁדְרָנִי הָכָא. בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא נָהִים הוּוּא גְּלָגַל דְקִיטָפָא, קָמוּ רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי יַעֲקֹב, שָׁמְעוּ לְהוּוּא גְּבָרָא דְהוּוּה יְתִיב בְּשַׁפּוּלֵי בַיְתָא וְתָרִין בְּנוֵי עַמִּיה וְהוּוּה אָמַר כְּתִיב, (תהלים קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לַהֲוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֶי צְדָקָךְ, מָאִי קָא חֲמָא דָּוִד דְאִיהוּ אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בְּחֲצוֹת לַיְלָה. אֵלֹא חֲצוֹת לַיְלָה וְדָאִי, לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא אָמַר הָכִי. וְכִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא הָכִי אֲקָרִי. אֵינן, דְהָא חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא אֲשַׁתְּכַח וְסִיעֲתָא דִּילֵיה וּכְדִין הִיא שְׁעֲתָא דְעִיל בְּגִנְתָא דְעָדָן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָאֵי.

אָמַר רַבִּי אֲבָא לְרַבִּי יַעֲקֹב וְדָאִי נִשְׁתַּתַּף בְּשְׂכִינְתָא וְנִתְחַבֵּר כְּחַדָּא, קָרִיבוּ וְיִתִּיבוּ עִמִּיה, אָמְרוּ לֵיה אֵימָא מְלָה דְפּוּמָךְ דְשִׁפִּיר קְאִמְרָתְךָ. מִנָּא לָךְ הָאִי. אָמַר לוֹן מְלָה דָא אוֹלִיפְנָא מִסְבָּאִי. וְתוּ הָוָה אָמַר דְתַלְת (נ"א דְתַחֲלַת) שְׁעֲתֵי קְמִייתָא דְלַיְלָא כֹּל דִּינִין דְלִתְתָא מִתְעָרִין וְאִזְלִין וְשִׁאטִּין בְּעַלְמָא.

בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא אֲתַעַר בְּגִנְתָא דְעָדָן וְדִינִין דְלִתְתָא לָא מִשְׁתַּפְּחוּ. וְכֹל נִימוּסִין דְלַעִילָא בְּלַיְלָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ אֵלֹא בְּפְּלָגוֹת לַיְלָא מִמֶּשׁ. מְנַלְן מֵאֲבָרָהֶם דְכְּתִיב וַיִּחַלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בְּמִצְרַיִם (שמות יב) וַיְהִי בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה, וּבְאַתְרִין סְגִיאִין בְּאוֹרֵייתָא הָכִי אֲשַׁתְּכַח. וְדוֹד הָוָה יוֹדֵעַ.

(ומה) וּמִנָּא הָוָה יוֹדֵעַ. אֵלֹא הָכִי אָמַר סָבָא.

אמר ה'קן, שְמִלְכוּתוֹ תְלוּיָה בְזָה [הלילה], וְעַל זֶה עוֹמֵד בְּשַׁעַר הַזֶּה וְאוֹמֵר שִׁירָה, וְלִכְּנָן קָרָא לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ הוּא חֲצוֹת לַיְלָה [ממש] אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וְגו', שֶׁהָרִי כָּל הַדֵּינִים תְלוּיִים מִכָּאן, וְדֵינֵי הַמְלָכוֹת נִמְצְאִים מִכָּאן. וּבְאִתָּהּ הַשַּׁעַר נִקְשֵׁר דְּוֹד בָּהּ, וְקָם וְאָמַר שִׁירָה. בָּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, וְדַאי כֶּף הוּא. בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׁשַׁלְּחֵנִי לְכָאן.

בא ראה, הלילה הוא דין בכל מקום, והרי הקמנו את הדברים, וכך הוא ודאי, והרי הערתי לפני רבי שמעון. אמר אותו הילד בנו של אותו האיש, אם כן, למה כתוב חצות לילה? אמר לו, הרי נאמר שבחצות הלילה מתעוררת מלכות השמים.

אמר, אני שמעתי דבר. אמר לו רבי אבא, אמר בני טוב, שהרי דבר פיך יהיה קול המאור. אמר, אני שמעתי, שהרי הלילה הוא דין המלכות, ובכל מקום הוא דין. וזה שאמר חצות, משום שיינוקת בשני גונים (הצות) - בדין וחסד. ונדאי שהמחצית הראשונה היא דין, שהרי במחצית האחרת היא מאירה פניה בצד החסד, ועל כן חצות לילה כתוב ודאי.

קם רבי אבא ושם ידו בראשו וברך אותו. אמר, ונדאי חשבתי שאין נמצאת חכמה, רק באותם הצדיקים שזכו בה. כעת ראיתי שאפילו ילדים בדור של רבי שמעון זכו לחכמה עליונה. אשריך רבי שמעון! אוי לדור שאתה תסתלק ממנו! ישבו עד הבקר והתעסקו בתורה.

פתח רבי אבא ואמר, ועמך כלם צדיקים וגו'. הדבר הזה הרי בארוהו החברים, מה הטעם כתוב (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים,

דְמִלְכוּתָא דִּילֵיהּ בְּהַאי (ליליא) תְּלִיא. וְעַל דָּא קָאִים בְּהֵיא שַׁעְתָּא וְאָמַר שִׁירָתָא, וְלֵהֲכִי קָרִייה לְקֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ, אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ וְגו' דְּהָא כָּל דֵּינִין תְּלִיין מִהֲכָא, וְדֵינִין דְּמִלְכוּתָא מִהֲכָא מִשְׁתַּפְּחִין, וְהֵיא שַׁעְתָּא אֲתַקְטִיר בָּהּ דְּוֹד וְקָם וְאָמַר שִׁירָתָא. אָתָּא רַבִּי אֲבָא וּנְשָׁקִיהּ, אָמַר לֵיהּ וְדַאי הָכִי הוּא בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְשַׁדְרֵנִי הֲכָא.

תא חזי, לילה דינא בכל אתר והא אוקימנא מילי, והכי הוא ודאי, והא אתער קמי דרבי שמעון. אמר ההוא ינוקא בריה דההוא גברא אי הכי אמאי כתיב חצות לילה. אמר ליה הא אתמר בפלגות ליליא מלכותא דשמנא אתערת.

אמר אנא שמענא מלה. אמר ליה רבי אבא, אימא ברי טב דהא מלה דפומך קלא דבוצינא להוי. אמר אנא שמענא דהא לילה דינא דמלכותא איהו ובכל אתר דינא הוא, והאי דקאמר חצות, בגין דינא בתרי גווי (חצות) בדינא וחסד, ונדאי פלגותא קדמיתא דינא הוא, דהא פלגותא אחרא נהירו אנפיה בסטרא דחסד. ועל דא חצות לילה כתיב ודאי.

קם רבי אבא ושוי ידוי ברישיה וברכיה, אמר ונדאי חשיבנא דחכמתא לא אשתכח בר באנון זפאי דזכו בה. השתא חמינא דאפילו ינוקי בדרא דרבי שמעון זכו לחכמתא עלאה. זפאה אנת רבי שמעון. ווי דדרא דאנת תסתלק מגייה. יתבו עד (דף צג ע"א) צפרא ואשתדלו באורייתא.

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ט) ועמך כלם צדיקים וגו'. מלה דא הא אוקמוה חברייא מאי טעמא כתיב ועמך כלם צדיקים,

וכי כל ישראל הם צדיקים? והרי כמה רשעים יש בישראל, כמה חוטאים וכמה רשעים שעוברים על מצוות התורה.

אלא כף שנה בסוד המשניות: אשריהם ישראל שעושים קרבן של רצון לקדוש-ברוך-הוא, שמקריבים את בנייהם לשמונה ימים לקרבן, וכשנמולים, נכנסים לחלק הטוב של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. וכיון שנקנסו בחלק הזה של הצדיק, הם נקראים צדיקים. ודאי כלם צדיקים.

ועל כן לעולם יירשו ארץ, ככתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם, וכתוב זה השער לה צדיקים יבאו בו, אותם שנמולו ונקראים צדיקים. נצר מטעי - נצר מאותם הנטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן. הארץ הזו היא אחת מהן, ועל כן יש לישראל חלק טוב לעולם הבא, וכתוב (שם לו) צדיקים יירשו ארץ. (יסעיה ס) לעולם יירשו ארץ, מה זה לעולם? כמו שבארנו במשנתנו, והרי הדבר הזה נתבאר בין החברים. [ולמרנו, מה ראה הכתוב שלא נקרא אברהם עד עתה?]¹ ו"א בא ראה הקדוש ברוך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד עתה, מה הטעם? אלא כד בארנו, שער עתה לא נמול, וכשנמול, התמברה בו ה"א הזו ושרתה בו]. אלא כף בארנו, שער עכשו לא נמול, וכשנמול, התחבר לה"א הזו והשכינה שרתה בו, ואז נקרא אברהם.

והינו מה שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ושנה בה' בראם, ושנה באברהם. מה אומרים? אלא זה חסד זוז השכינה, והכל יורד יחד, והדבר לא קשה, וזה וזה הנה.

אמר רבי יעקב לרבי אבא, ה'ה

וכי כלהו ישראל צדיקי ניהו. והא כמה חייבין אית בהו בישראל כמה חטאין וכמה רשיעין דעברין על פקודי אורייתא.

אלא הכי תנא ברזא דמתניתין. זכאין אנון ישראל דעבדין קרבנא דרעוא לקדשא בריך הוא דמקריבין בנייהו לתמניא יומין לקרבנא, וכד אתגזרו עאלו בהאי חולקא טבא דקדשא בריך הוא דכתיב, (משלי י) וצדיק יסוד עולם. פיון דעאלו בהאי חולקא דצדיק אקרון צדיקים, ודאי כלם צדיקים.

ועל כן לעולם יירשו ארץ. ככתוב, (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא כם.

וכתיב זה השער ליי צדיקים יבאו בו. אנון דאתגזרו ואקרון צדיקים. נצר מטעי. נצר מאנון נטיעין דנטע קדשא בריך הוא בגנתא דעדן האי ארץ חד מנייהו, ועל כן אית להו לישראל חולקא טבא בעלמא דאתי וכתוב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ. (ישעיה ס) לעולם יירשו ארץ. מהו לעולם. כמה דאוקימנא במתניתא דילן, והא אתמר האי מלה בין חבריא. (ותאנא מאי קא חמא קרא ולא אקרי אברהם עד השתא).

(נ"א תא חו, קדשא בריך הוא לא קרא לאברהם אברהם עד השתא מאי טעמא. אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר

ביה האי ה"א ושרתה ביה), אלא הכי אוקימנא דעד השתא לא אתגזר, וכד אתגזר אתחבר בהאי ה' ושכינתא שריא ביה וכדין אקרי אברהם.

והינו דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. ותאנא בה' בראם.

ותאנא באברהם. מאי קאמרי אלא דא חסד ודא שכינתא וכלא נחית פחדא, ולא קשיא מלה והאי והאי הוי.

אמר רבי יעקב לרבי אבא ה' דהבראם

הזו של הפראם היא קטנה, וה' של הלה' (דברים לב) - גדולה. מה בין זה לזה? אמר לו, זו שמטה, וזה יובל, [נש ששונים שהכל אחד. שכאשר מאיר מהצדק, אז עומדת בשלמות והיא גדולה, שהרי מוארת כראוי. ופעמים שלא עומדת בשלמות ויונקת מצד האחר, אז היא קטנה]. ומשום כך לפעמים שהלכנה עומדת בשלמותה, ולפעמים בחסרונה, ובכפיה נמצא ונדע, והפל יפה, וזה הוא ברור הדבר.

אמר רבי אבא, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים ונתן להם אות הברית הזו, שכל מי שיש בו אות הברית הזו, אין יורד לגיהנם אם הוא שומר אותו פראוי, שאין מכניס אותו לרשות אחרת ולא משקר בשם המלך. שכל מי שמשקר בזה, כמי שמשקר בשמו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דברים) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו.

עוד אמר רבי אבא, בזמן שהאדם מעלה את בנו להכניסו לברית הזו, קורא הקדוש ברוך הוא לפמליא שלו ואומר, ראו איזו ברך עשיתי בעולם! באותה השעה מזדמן [לו] אליהו, וטס את העולם בארבע טיסות ומזדמן לשם, ועל זה שנינו שצריך אדם לתקן כסא אחר לכבודו, ויאמר: זה הכסא של אליהו. ואם לא, אינו שורה שם. והוא עולה ומעיד לפני הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, בראשונה כתוב (מלכים א-ט) מה לך פה אליהו וגו', וכתוב קנא קנאתי לה' אליהי צבאות פי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר לו, חייך, שפכל מקום שהרשם הקדוש הזה ירשמו אותו בני בשרם, אתה תזדמן לשם. והפה שהעיד

זעירא, וה' (דברים ל"ב ו) דהליי רברבא, מה בין האי להאי, אמר ליה דא (שכינתא) שמיטה, ודא יובלא (ואית דמתני דכלא מה, דבר מנתרא מצדיק דין קיימא באשלמותא וה' רברבא, דהא מתנתרא בדקא יאות, ולזמני דלא קיימא באשלמותא ונגמא מספרא אחרא כדון ה"א ועירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קיימא באשלמותא וזמנין בפגימותא, ובאנפיה אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר. והאי איהו ברירא דמלה.

אמר רבי אבא זכאין אנון ישראל דקדשא בריך הוא אתרעי בהון מפל שאר עמין, ויהיב לון את קיימא דא, דכל מאן דאית ביה האי את, לא נחית לגיהנם אי איהו נטיר ליה פדקא יאות דלא עייל ליה ברשותא אחרא ולא משקר בשמיה דמלכא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמיה דקדשא בריך הוא דכתיב, (דברים) ביי בגדו כי בנים זרים ילדו.

תו אמר רבי אבא בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קדשא בריך הוא לפמליא דיליה ואמר חמו מאי בריה עבדית בעלמא. ביה שעתא אזדמן (ליה) אליהו וטאס עלמא בארבע טאסין ואזדמן תמן. ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא כרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן. והוא סליק ואסהיד קמי קדשא בריך הוא.

תא חזי, בקדמיתא כתיב, (מלכים א ט) מה לך פה אליהו וגו'. וכתוב קנא קנאתי ליי אליהי צבאות פי עזבו בריתך בני ישראל וגו'. אמר ליה חייך בכל אתר דהאי רשימא קדישא ירשמון ליה בני בבשרהון אנת תזדמן תמן, ופומא דאסהיד דישראל עזבו, הוא יסהיד דישראל מקיימין האי קיימא.

שישראל עזבו, הוא יעיד
שישראל מקימים את הברית
הזו. והרי שנינו, על מה נענש
אליהו לפני הקדוש ברוך הוא?
על שאמר לשון הרע על בניו.

ביתנים בא אור היום, והיו
אומרים דברי תורה. קמו ללכת,
אמר לו אותו האיש, במה
שעסקתם בלילה הזה השלימו.
אמרו, מה הוא? אמר לו, שתראו
למחר את פניו של בעל הברית,
שהרי אשתי בקשה את הבקשה
הזו מכם, ומילת הברית של בני
שנולד לי - למחר תהיה ההלולא
שלו. אמר רבי אבא, זו היא
בקשה של מצוה, ונשב לראות
את פני השכינה.

חבו כל אותו היום. באותו
הלילה פנס אותו האיש את כל
אוהביו, וכל אותו הלילה
התעסקו בתורה, ולא היה מי
שישן. אמר להם אותו האיש,
בבקשה מכם, כל אחד ואחד
יאמר דבר חדש בתורה.

פתח אחד [רבי אבא] ואמר, (שופטים
ה) בפרע פְרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרָכּוֹ ה'. מה ראו
דבורה וברק שפתחו בפסוק
הזה? אלא כף שנינו, אין העולם
מתקיים אלא על הברית הזו,
שפתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם ולילה וגו'. שהרי שמים
וארץ על זה קימים. משום כף,
כל זמן שישראל מקימים את
הברית הזו, חקות שמים וארץ
עומדים בקיימם. וכל זמן שחס
ושלום מבטלים את הברית הזו,
אין שמים וארץ מתקיימים, ואין
נמצאות ברכות בעולם.

בא ראה, לא שלטו שאר העמים
על ישראל אלא כשבטלו מהם
את הברית הזו. ומה בטלו
מהם? שלא נפרעו ולא נתגלו.

בא ראה, לא שלטו שאר העמים

והא תנינן על מה אתענש אליהו קמי קדשא
ברין הוא על דאמר דלטורא על בניו.

אדהכי הוה אתי נהורא דיומא והוון אמרי
מלי דאורייתא. קמו למיזל. אמר
ליה ההוא גברא במה דעסקיתו בהאי ליליא
אשלימו. אמרי מאי הוא. אמר להו דתחמון
למחר אנפוי דמריה דקיימא, דהא דביתאי
בעאת בעותא דא מנייכו. וגזר קיימא דברי
דאתייליד לי, למחר ליהוי הלולא דיליה.
אמר רבי אבא האי בעותא דמצוה איהו
ולמחמי אפי שכינתא ניתיב.

אוריכו כל ההוא יומא, (דף צג ע"ב) ביהוה
ליליא כנש ההוא גברא כל אנון
רחימוי, וכל ההוא ליליא אשתדלו באורייתא
ולא הוה מאן דנאים, אמר להו ההוא גברא
במטו מנייכו כל חד וחד לימא מלה חדתא
דאורייתא:

פתח חד (רבי אבא) ואמר (שופטים ה) בפרוע פְרָעוֹת
בְּיִשְׂרָאֵל בַּהֲתַנְדֵּב עִם בְּרָכּוֹ יי. מאי קא
חמו דבורה וברק דפתחו בהאי קרא. אלא
הכי תנינן לית עלמא מתקיימא אלא על האי
ברית דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם
ולילה וגו' דהא שמיא וארעא על דא קיימין.
בגין כן כל זמנא דישראל מקיימין האי
ברית, נמוסי שמיא וארעא קיימין
בקיומיהו, וכל זמנא דחס ושלום ישראל
מבטלין האי ברית, שמיא וארעא לא
מתקיימין, וברכאן לא משתפחין בעלמא.

תא חזי, לא שלטו שאר עמין על ישראל
אלא כד בטילו מנייהו קיימא דא. ומה
בטילו מנייהו. דלא אתפרען ולא אתגליין.
ועל דא כתיב ויעזבו בני ישראל את יי וגו'

ועל זה כתוב (שמואל א-יב) ויעזבו בני ישראל את ה' וגו' וימכרו

ממש. עד שבאה דבורה ונדבה את כל ישראל לדבר הזה, אז נכנעו שונאיהם תחתייהם.

והינו מה ששנינו, שאמר הקדוש ברוך הוא ליהושע, וכי ישראל הם אטומים ולא נפרעו ולא התגלו ולא מקימים את בריתי, ואתה רוצה להכניסם לארץ ולהכניע את שונאיהם? (יהושע ה) שוב מל את בני ישראל שנית. ועד שנפרעו ונתגלתה הברית הזו, לא נכנסו לארץ ולא נכנעו שונאיהם. אף כאן, כיון שהתנדבו ישראל באות הזו, נכנעו שונאיהם תחתייהם וחררו הפרכות לעולם. זהו שפתיב בפרע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה'.

קם אחר, פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו. את מי? את משה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אתה הולך להוציא את ישראל ממצרים ולהכניע מלך גדול ושליט, ואתה שכחת ממך את הברית, שבנדך לא נמול? מיד ויבקש המיתו.

רמדנו, ירד גבריא אל בשלהבת של אש לשרף אותו, ונרמז לנחש אחד שורף לשאף אותו לתוכו. למה נחש? אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה הולך להרג את הנחש הגדול והחזק, ובנדך לא נמול?! מיד נרמז לנחש אחד להרג אותו, עד שראתה צפורה ומלה את בנה ונצול. זהו שפתיב ותקח צפורה צר. מה זה צר? אלא רפואה. ומה הרפואה? שפתיב ותכרת את ערלת בנה. שנגנצה בה רוח הקדש.

קם אחר ואמר, (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי למה קרא להם,

וימכרו אותם ביד סיסרא, ויעזבו את יי ממש. עד דאתת דבורה ואתנדבת לכל ישראל במלה דא, כדין אתפנעו שנאיהון תחותיהו. והיינו דתנינן דאמר קדשא בריך הוא ליהושע וכי ישראל אטימין אנון ולא אתפרעו ולא אתגלייא ולא קיימין קיימא דילי, ואת בעי לאעלא להו לארעא ולאכנעא שנאיהון. (יהושע ה) שוב מול את בני ישראל שנית. ועד דאתפרעו ואתגלייא האי ברית לא עאלו לארעא ולא אתפנעו שנאיהון. אוף הכא כיון דאתנדבין ישראל בהאי את אתפנעו שנאיהון תחותיהו וברכאן אתחזרו לעלמא הדא הוא דכתיב בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו יי.

קם אחר פתח ואמר, (שמות ד) ויהי בדרך במלון ויפגשוהו יי ויבקש המיתו למאן למשה. אמר ליה קדשא בריך הוא וכי את אזיל לאפקא נת ישראל ממצרים ולאכנעא מלכא רב ושליטא, ואת אנשיית מנך קיימא. דברך לא אתגזר, מיד ויבקש המיתו.

תאנא נחת גבריא אל בשלהובא דאשא לאוקדיה, ואתרמיז חד חיויא מתוקדא לשאפא ליה בגויה. אמאי חיויא, אמר ליה קדשא בריך הוא את אזיל לקטלא חיויא רברבא ותקיפא וברך לא אתגזר. מיד אתרמיז לחד חיויא לקטלא ליה, עד דחמת צפורה וגזרת לברה ואשתזיב הדא הוא דכתיב ותקח צפורה צור. מהו צור, אלא אסוותא. ומאי אסוותא דכתיב ותכרות את ערלת בנה. דנגנצא בה רוח קדשא.

קם אחר ואמר (בראשית מה) ויאמר יוסף אל אחיו גשו נא אלי ויגשו ויאמר וגו'. וכי אמאי קרי להו והא קריבין הו גביה. אלא

והרי הם היו קרובים אליו? אלא בשעצה שאמר להם אני יוסף אחיכם, תמהו שראו אותו במלכות עליונה. אמר יוסף, המלכות הזו, משום זה הירוחתי אותה. גשו נא אלי ויגשו, שהראה להם את ברית המילה. אמר, זו גרמה לי את המלכות הזו, משום ששמרתי אותה.

מכאן למדנו, שמי ששומר את אות הברית הזו, המלכות שמונה לו. מנין לנו? מבצע, שפתיב (רות א) חי ה' שכבי עד הבקר. שיצרו ה'ה מתגרה בו, עד שנשבע שבועה ושמר את הברית הזו, משום כן זכה שיצאו ממנו מלכים שליטים על כל שאר המלכים, והמלך המשיח שנקרא בשמו של הקדוש ברוך הוא.

פתח אחר ואמר, כתוב (תהלים כו) אם תחנה עלי מחנה וגו'. כן שנינו, בזאת אני בוטח, מה זה בזאת? זו אות הברית המזמנת תמיד אצל אדם, ונרמזה למעלה. ומשום כן נאמר בזאת, כמו שפתיב זאת אות הברית, זאת בריתי, והכל בדרגה אחת. ושנינו, זה וזאת הם בדרגה אחת ולא נפרדים. ואם תאמר, אם כן, הרי שאר בני האדם כן, למה דוד בלבדו ולא אחר? אלא משום שהיא אחוזה בו ונרמזה בו, והיא כתר המלכות.

בא ראה, משום שאת הזאת הזו לא שמר אותה דוד המלך כראוי, המלכות העברה ממנו כל אותו הזמן. וכך למדנו, הזאת הזו נרמזה במלכות שלמעלה, ונרמזה בירושלים, הקריה הקדושה. באותה השעה שדוד עבר עליה, יצא קול ואמר: דוד, במה שנקשרת תותר. אותך (שמואל ב-יב) הנני מקים עליך רעה

בשעצתא דאמר לון אני יוסף אחיכם. תוהו דחמו ליה במלכו עלאה. אמר יוסף מלכו דא בגין דא רוחנא ליה, גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האי קיימא דמילה, אמר דא גרמת לי מלכו דא בגין דנטרית לה.

מכאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא מלכו אתנטרת ליה. מנלן מבצע דכתיב, (רות א) חי יי שכבי עד הבקר דהוה מקטרג ליה יצריה עד דאומי אומאה ונטיר להאי ברית, בגין כן זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלפא משיחא דאתקרי בשמא דקדשא בריך הוא:

פתח איךך ואמר כתיב, (תהלים כו) אם תחנה עלי מחנה וגו'. הכי תאנא בזאת אני בוטח, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי בר נש ואתרמיזא לעילא, ובגיני כן אתמר בזאת כמה דכתיב זאת אות הברית. זאת בריתי. וכלא בחד דרגא. ותאנא זה וזאת בחד דרגא אנון ולא מתפרשן. ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא הכי. אמאי דוד בלחודוי ולא אחרא. אלא בגין דאחידא ביה ואתרמיזא ביה והוא כתרא דמלכותא.

תא חזי, בגין דהאי זאת לא נטר ליה דוד מלפא כדקא חזי, מלכותא (דף טז ע"א) אתעדי מניה פל ההוא זמנא. והכי אוליפנא האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא. בההיא שעטא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר דוד במה דאתקטרת תשתרי. לך טרדין מירושלם ומלכותא אתעדי מינה. מנא לן דכתיב, (שמואל ב יב) הנני מקים עליך רעה מביתך. מביתך דייקא והכי הוה במה דעבר ביה אתענש,

טורדים מירושלים, והמלכות תוסר ממך. מנין לנו? שפתיב

מביתך. מביתך במדיק. וכן היה. במה שעבר עליו נענש. ומה דוד המלך כף - שאר בני העולם על אחת כמה וכמה.

פתח אחר ואמר, (תהיים צד) לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. למדנו, במה זוכים ישראל שאינם יורדים לגיהנם כמו שאר העמים עובדי עבודה זרה, ואין נמסרים בידי דומה? (אלא) באות הזו.

שכך למדנו, בשעה שאדם יוצא מן העולם הזה, כמה קבוצות של (מלאכי הבלה) מחבלים נפקדים עליו. מרימים עינים ורואים את האות הזו, שהיא ברית הקדש, ונפרדים ממנו, ואינו נתן בידי דומה לרדת לגיהנם. שכל מי שנמסר בידו, ודאי יורד לגיהנם. ומהאות הזו פוחדים עליונים ותחתונים, והדינים הרעים אין שולטים בו באדם אם הוא זוכה לשמר את הברית הזו, משום שהוא נאחז בשמו של הקדוש ברוך הוא.

בין שדוד המלך לא שמר את אות הברית הזו פראוי, העברה ממנו המלכות, ונטרד מירושלים. מיד פחד, כי סבר שיורידו אותו מיד, וימסרו אותו ביד דומה וימות בעולם ההוא, עד שהתבשר עליו, שכתוב (שמואל-ב ב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. באותה השעה פתח ואמר, לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אחר ואמר, מה זה [שכתוב] שאמר דוד (שם טו) והראני אתו ואת נהו? (מהו והראני אתו ואחר כך ואת נהו?) מי יכול לראות את הקדוש ברוך הוא? אלא כף שנינו, בשעה ההיא שגזר עליו אותו הענש, ודוד ידע שעל שלא שמר האות הזו פראוי נענש בזה, שהכל יחד אחוז, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

ומה דוד מלפא הכי שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה.

פתח אידך ואמר (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. תאנא במה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם פשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות ולא אתמסרן בידי דדומה, (אלא) בהאי את.

דהכי תאנא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא כמה חבילי (מלאכי הבלה) טהירין אתפקדן עליה. זקפין עינא וחמאן האי את דהוא קיימא דקודשא, אתפרשן מגיה, ולא אתייהיב בידי דדומה לנחמא לגיהנם, דכל מאן דאתמסר בידי נחית לגיהנם ודאי, ומהאי את דחלין עלאין ותתאין, ודינין בישין לא שלטין ביה בפר נש אי איהו זכי לנטורי ליה להאי את, בגין דהוא אתאחיד בשמא דקדשא בריך הוא.

בין דדוד מלפא לא נטר את קיימא דא כדקא חזי, אתעדי מגיה מלכותא ואתטריד מירושלם. מיד דחיל דסבר דייחתון ליה מיד וימסרון ליה בידי דדומה וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה דכתיב, (שמואל ב ב) גם יי העביר חטאתך לא תמות. ביה שענתא פתח ואמר לולי יי עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי.

פתח אידך ואמר מאי האי (דכתיב) דאמר דוד והראני אתו ואת נהו. (מאי והראני אתו ואחר כך ואת נהו), מאן יכיל למחמי ליה לקדשא בריך הוא. אלא הכי תנינן בההיא שענתא דאתגזר עליה ההוא עונשא, ודוד ידע דעל דלא נטר האי את פדקא יאות אתענש בהאי, דכלא כחדא אחידא, וכלא מתרמיז בהאי את, ולא האות הזו פראוי נענש בזה, שהכל יחד אחוז, והכל נרמז באות הזו, ולא נקרא צדיק מי שאינו

אַקְרִי צְדִיק מֵאֵן דְּלֹא נָטַר לִיהַ פְּדָקָא יְאוּת, הָהּ בְּעֵי בְּעוּתִיהּ וְאָמַר (שְׂמוּאֵל ב טו) וְהִרְאֵנִי אוֹתוֹ וְאֵת נְהוּ.

שומר אותו כראוי - היה מבקש בקשתו ואומר, והראני אתו ואת נהו.

מה זה אתו? [האות שלו, אות הברית, שנבר אותו של הקב"ה האות שלו] זו אות הברית [שלו] הקדושה, שהרי אני פוחד שאבדה ממני. מה הטעם? משום ששני אלו - המלכות וירושלים - אחוזות בזה. ומשום כך תלה בבקשתו אתו ואת נהו, שפתח המלכות של האות הזו למקומה, והכל דבר אחד.

פתח אחר ואמר, (איוב ט) ומבשרי אֶחָזָה אֲלוֹהַּ. מה זה ומבשרי? היה צריך להיות ומעצמי! אלא מבשרי ממש, ומה היא? שכתוב (ירמיה יא) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתוב (בראשית יז) והיתה בריתי בבשרכם. ששנינו, בכל זמן שנרשם אדם ברשם הקדוש של האות הזו, ממנה רואה את הקדוש ברוך הוא, ממנו ממש, והנשמה הקדושה נאחזת בו.

ואם לא זוכה, שאינו שומר את האות הזו, מה כתוב? (איוב ד) מנשמת אלוה יאבדו, שהרי הרשם של הקדוש ברוך הוא לא נשמר. ואם זוכה ושומר אותו, אין השכינה נפרדת ממנו. מתי מתקיים בו? כאשר הוא נשא, והאות הזו נכנסת למקומה [ששנינו, מה הטעם וא"ו ה"א הולכות יחד? אלא אחת זכר ואחת נקבה]. משתתפים יחד, ונקרא שם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון. באיזה מקום שורה? בצד הזכר. ומי החסד? חס"ד א"ל שבה ויוצא מהחכמה העליונה ומתעטר בזכר. ומשום כך נתבשרמת הנקבה. [נ"א ששנינו, הסוד של ו"ו ה"א הולכים יחד כמו שזכר ונקבה משתתפים יחד והם אחד, אז שורה עליהם החסד העליון, ומתעטר בזכר ונתבשרמת הנקבה].

עוד שנינו, אלוה כף הוא. א"ל, אור החכמה. ו' זכר, ה' נקבה.

מֵאִי אוֹתוֹ, (אות דיליה אות הברית דהא אותו דקדשא ברוך הוא, אַת דיליה) דָּא אֵת קַיִמָּא (דיליה) קַדִּישָׁא דְהָא דְחִילָנָא דְאֵתְאָבִיד מִנְאִי. מֵאִי טַעְמָא בְּגִין דְתַרִּין אֲלִין מְלָכוּתָא וִירוּשָׁלַם בְּהֵאֵי אַחֲדָן, וּבְגִין כְּף תְּלִי בְּבְעוּתִיהּ אוֹתוֹ וְאֵת נְהוּ דִיתְהִדֵר מְלָכוּתָא דְהֵאֵי אֵת לְאֵתְרִיהּ. וְכֹלָא חַד מְלָה.

פתח איך ואמר (איוב ט) ומבשרי אֶחָזָה אֲלוֹהַּ, מֵאִי וּמִבְּשָׂרִי, וּמִעַצְמִי מִיבְּעֵי לִיהַ. אֲלֹא מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ. וּמֵאִי הִיא. דְכַתִּיב, (ירמיה יא) וּבְשָׂר קֹדֶשׁ יַעֲבְרוּ מֵעַלְיָךְ. וּכְתִיב (בראשית יז) וְהִיתָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם. דְתַנַּיָא בְּכָל זְמַנָּא דְאֵתְרִישִׁים בְּר נֶשׁ בְּהֵאֵי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא דְהֵאֵי אֵת, מַנִּיה חָמִי לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. מַנִּיה מִמֶּשׁ. וְנִשְׁמַתָּא קַדִּישָׁא אֵתְאֲחִידַת בֵּיהּ. וְאִי לֹא זְכִי. דְלֹא נָטַר הֵאֵי אֵת. מַה כְּתִיב, (איוב ד) מִנְשַׁמַת אֲלוֹהַ יֵאבְדוּ. דְהֵא רְשִׁימוֹ דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא אֵתְנָטִיר. וְאִי זְכִי וְנָטַר לִיהַ, שְׂכִינְתָא לֹא אֵתְפָרֵשׁ מַנִּיה. אֵימְתִי מִתְקַיִמָּא בֵּיהּ כַּד אֵתְנָסִיב וְהֵאֵי אֵת עֵייל בְּאֵתְרִיהּ, (מַצִּינֵן דְתַנַּיָא מֵאִי טַעְמָא וְא"ו ה"א אֲלִין כְּחַד, אֲלֹא חַד דְכַר וְחַד נּוֹקְבָא) אֲשֵׁתְתַפּוּ כְּחַד וְאֵקְרִי חַד שְׂמָא, כְּדִין חֶסֶד עֲלָא שְׂרִיָא עֲלִיְהוּ. בְּאֵן אֵתְר שְׂרִיָא בְּסִטְרָא דְדְכוּרָא. וּמֵאֵן חֶס"ד חֶס"ד א"ל דְאֵתִי וְנִפְק מִחֲכָמָה עֲלָא וְאֵתְעֵטֵר בְּדְכוּרָא וּבְגִין כְּף אֵתְבַסְמַת נּוֹקְבָא. (נ"א דְתַנֵּן רַוָּא דְו"ו ה"א אֲלִין כְּחַד כְּגוּנָא דְדְכַר וְנּוֹקְבָא אֲשֵׁתְתַפּוּ כְּחַד וְאֵנֵן חַד, כְּדִין חֶסֶד עֲלָא שְׂרִיָא עֲלִיְהוּ וְאֵתְעֵטֵר בְּדְכוּרָא וְאֵתְבַסְמַת נּוֹקְבָא).

תו תנינן אלוה הכי הוא א"ל נהירו דחכמתא. ו' דכר ה' נוקבא. אשתתפו

כְּשֶׁמִשְׁתַּתְּפִים יחד נקרא אלוה.
והנשמה הקדושה מהמקום הזה
נאחזת, והכל תלוי באות הזו,
ועל כן כתוב ומבשרי אחזה
אלוה. זו היא שלמות הכל,
מבשרי ממש, מהאות הזו ממש.
ועל כן אשריהם ישאל קדושים
שאחוזים בקדוש ברוך הוא,
אשריהם בעולם הזה ובעולם
הבא, עליהם כתוב (דברים ד) ואתם
הדבקים בה' וגו', ומשום כך
חיים כלכם היום.

אמר רבי אבא, ומה בכל כך
אתם חכמים, ואתם יושבים
כאן? אמרו לו, אם הצפרים
יעקרו ממקומם, לא יודעים לאן
טסות. זהו שכתוב (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש
נודד ממקומו.

והמקום הזה זכה אותנו לתורה,
והדרך הזו שלנו. בכל לילה,
חצי אנו ישנים, וחצי אנו
עוסקים בתורה. וכשאנו עומדים
בבקר, ריחות השדה ונהרות מים
מאירים לנו את התורה, והיא
מתישבת בלבנו. ואת המקום
הזה הרי דנו אותו למעלה פעם
אחת, וכמה שרי מגנים הסתלקו
באותו הדין על עגש התורה, ואז
ההשתדלות שלנו יומם ולילה
היא בתורה, והמקום הזה מסייע
לנו, ומי שנפרד מפאן, כמי
שנפרד מחיי העולם.

הרים ידו רבי אבא וברך אותם.
ישבו עד שהאיר היום. אחר
שהאיר היום, אמרו לאותם
התינוקות שלפניהם: צאו וראו
אם האיר היום, וכל אחד יאמר
דבר חדש בתורה לאיש הגדול
הזה. יצאו וראו שהאיר היום.
אמר אחד מהם, מזמנת ביום
הזה אש מלמעלה. אמר אחר,
ובכפית הזה. אמר אחר, זקן אחד
כאן שעתידי ביום הזה להשרף

כחֲדָא אַלוּה אַקְרִי. וְנִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא מֵהַאי
אַתְר אַתְאַחַדְתָּ, וְכֹלָא תִלְיָא בְּהַאי אַתְּ. וְעַל
דָּא כְּתִיב וּמִבְּשָׂרִי אֶחְזֶה אֱלוֹהֵי. דָּא
שְׁלִימוּתָא דְכֹלָא, מִבְּשָׂרִי מִמֶּשׁ, מֵהַאי אַתְּ
מִמֶּשׁ, וְעַל דָּא זַפְּאִין אַנוּן יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין
דְּאַחִידִן בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זַפְּאִין אַנוּן
בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, עֲלִייהו כְּתִיב,
(דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בֵּי וְגו', וּבְגִין כִּף
חַיִּים כֻּלְכֶם הַיּוֹם.

אמר רבי אבא ומה בכל כך אתון חכימין
ואתון יתבין הכא, אמרו ליה אי
צפוראה יתעקרו מאתריהו (דף צד ע"ב) לא
ידעין לאן טאסן הדא הוא דכתיב, (משלי כו)
כצפור נודדת מן קנה פן איש נודד ממקומו.
ואתרא דא זכי לן לאורייתא, והאי אורחא
דילן. בכל לילה פלגותא אנו
ננימין, ופלגותא אנו עסקין באורייתא. וכד
אנו קיימין בצפרא ריחי חקלא ונהרי מרא
נהרין לן אורייתא ואתיישבת בלבן ואתר דא
הא דיינוה לעילא זמנא חדא. וכמה סרכי
תריסין אסתלקו בההוא דינא על עונשא
דאורייתא, וכדין אשתדלותא דילן יממא
ולילה באורייתא הוא, ואתרא דא קא
מסייעא לן, ומאן דאתפרש מפאן, כמאן
דאתפרש מחיי עלמא.

זקוף ידוי רבי אבא וברך לון. יתבו עד
דנהר יממא. בטר דנהר יממא אמרו
לאנון דרדקי דקמיהו פוקו וחמו אי נהר
יממא, וכל חד לימא מלה חדתא דאורייתא
להאי גברא רבא. נפקו וחמו דנהר יממא.
אמר חד מנייהו זמין האי יומא אשא
מלעילא. אמר אחרא ובהך ביתא. אמר אחרא
חד סבא הכא דזמין האי יומא לאתוקדא

בְּאֵשׁ הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִרְחַמְן צִילָנּוּ.

תָּמָה וְלֹא יָכַל לְדַבֵּר. אָמַר, עֲשֵׂן הַמְּלָכוֹת נִתְפָּס בְּאַרְצָן. וְכֵן הָיָה, שֶׁהַיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבָרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה וְהִקְפּוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי אֲבָא לָהֶטּוּ פָּנָיו פְּאֵשׁ מִשְׁמַחַת הַתּוֹרָה.

שָׁנִינוּ, כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֵצְאוּ כָּלֶם מִן הַבַּיִת, וְהַבַּיִת נִקְשַׁר בְּעֵשֶׂן, וְהָיוּ מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה מִהַר סִינַי. אַחַר שֶׁהִסְתַּלְקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמַר כָּל אֶחָד מֵעַמָּנוּ דְּבַר חֲדָשׁ שֶׁל חֲכָמָה לְקַשֵּׁר חֶסֶד לְבַעַל הַבַּיִת, בְּעַל הַהִלּוּלָא.

פִּתַּח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בַּתְּחִלָּה חֲצַרְיָהּ, לְאַחַר מִכָּן בַּיִתָּהּ, וְלְאַחַר מִכָּן הַיְכָלָהּ. זֶה פְּנִימֵי מִזְבֵּחַ, וְזֶה (נ"א לתוך) לְמַעְלָה מִזְבֵּחַ. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בַּתְּחִלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְאַחַר מִכָּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. לֹא כְּתוֹב הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. שָׂאֵם הָיָה כְּתוֹב כֶּף, מִשְׁמַע שֶׁחֻכְמָה נִקְרְאת בַּיִת. אֲלֵא כְּתוֹב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הָיָה מֵה שֶׁכְּתוֹב (בראשית ב) וְנָהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְאַחַר זֶה הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. שֶׁכֶּף שָׁנִינוּ, מֵה זֶה הַיְכָל? כְּלוּמַר ה"י כ"ל, זֶה וְזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מֵה מוֹכִיחַ רֹאשׁ הַכְּתוּבִים שֶׁכְּתוּב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ? זֶה מִי שֶׁמְקַרֵּיב אֶת בְּנוֹ קְרִבָּן לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוּנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקִרְבָּן הַהוּא,

בְּנוֹרָא דָא, אָמַר רַבִּי אֲבָא רַחֲמָנָא לִישְׁבֵּן. תְּנוּזָה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוּטְרָא דְהוֹרְמָנָא בְּאַרְעָא אֲתַפְּסַת. וְכֵן הָיָה, דְּהָהוּא יוֹמָא חֲמוּ חֲבַרְיָא אִפִּי שְׂכִינְתָא וְאִסְתַּחֲרוּ בְּאִשָּׁא. וְרַבִּי אֲבָא אֲתַלְהִיטוּ אֲנַפּוּי כְּנוֹרָא מְחַדְּוֹתָא דְאוּרִייתָא.

תָּאנָא כֹּל הַהוּא יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהוּ מִבַּיִתָא וּבַיִתָא אֲתַקְטַר בְּקִיטְרָא, וְהוּוּ חֲדַתָּאן מְלִי בְּגוּוּייהוּ, כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַהוּא יוֹמָא אוּרִייתָא מִטּוֹרָא דְסִינַי. בְּתַר דְּאִסְתַּלְקוּ לֹא הוּוּ יוֹדְעֵי אִי הוּא יִמְמָא וְאִי לִילֵיא. אָמַר רַבִּי אֲבָא בְּעוֹד דְּאָנֹן קְיִימִין לִימָא כָּל חַד מִיַּנְן מְלָה חֲדַתָּא דְחֻכְמָתָא לְאַקְשָׁרָא טִיבוּ לְמֵאֲרִיָּה דְּבַיִתָא מְרִיָּה דְּהִלּוּלָא:

פִּתַּח חַד וְאָמַר (תהלים סח) אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ וְגו'.

בְּקִדְמִיתָא חֲצַרְיָהּ לְבַתָּר בַּיִתָּהּ וּלְבַתָּר הַיְכָלָהּ. דָּא פְּנִימָאָה מִן דָּא, וְדָא לְעֵילָא (נ"א לְגו) מִן דָּא. יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ בְּקִדְמִיתָא, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמַר לוֹ.

נִשְׁבַּעָה בְּטוֹב בַּיִתָּהּ לְבַתָּר כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (משלי כד) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת. הַחֻכְמָה יִבְנֶה בַיִת לֹא כְּתוֹב, דְּאִי כְּתוֹב הָכִי, הָיָה מִשְׁמַע דְּחֻכְמָה בַּיִת אֲקָרִי, אֲלֵא כְּתוֹב בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת, הָיִינוּ דְכְּתוֹב, (בראשית ב) וְנָהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'.

קְדוֹשׁ הַיְכָלָהּ לְבַתָּר דָּא הוּא שְׁלִימוֹ דְכֹלָא, דְּהָכִי תְּנִינָן מֵהוּ הַיְכָל. כְּלוּמַר ה"י כ"ל, הָאִי וְהָאִי. וְכֹלָא אֲשַׁתְּלִים כְּחֻדָּא. רִישָׁא דְקָרָא מֵה מוֹכַח דְכְּתוֹב אֲשֶׁרִי תִבְחַר וְתִקְרַב יִשְׁכֵּן חֲצַרְיָהּ. הָאִי מָאן דְּאֲקָרִיב בְּרִיָּה קְרִבָּנָא קָמִי קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא, רְעוּא דְקוּדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא,

ומתרצה בו ומקרב אותו, ושם את מדורו בשני חדרים, ואחז את זה ואת זה, שאותם השנים נקשרו יחד, שכתוב ישפן חצריה, ודאי שני חצריה.

משום כך החסידים הראשונים, זקנינו של פאן, פשמקריבים את בניהם לקרפן הזה, פותחים ואומרים: אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה. אותם שעומדים עליהם אומרים: נשבעה בטוב ביהך קדוש היכלך. אחר כך מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו. ואותם שעומדים עליהם אומרים: פשם שהכנסתו לברית וכו'. ושנינו, בתחלה יבקש אדם רחמים עליו, ואחר כך על האחר, שכתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו - בתחלה, ואחר כך - ובעד פל קהל ישראל. ואנו לקחנו את הדרך הזה, וכך יפה וראוי לפנינו.

אמר רבי אבא, ודאי כך הוא ונאה הדבר. ומי שלא אומר כך, הוא מוציא את עצמו מעשרה חפות שעתידי לעשות הקדוש ברוך הוא לצדיקים בעולם הבא. וכלם נקשרים בזה. ומשום כך עשרה דברים של האמונה יש בפסוק הזה אשרי תבחר ותקרב וגו', ומפל דבר ודבר נעשית חפה אחת ממנה. אשרי חלקכם בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי התורה נקשרת בלבבכם פאלו עמדתם בגופכם בהר סיני בשעה שנתנה תורה לישראל.

פתח אחר ואמר, (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. שנינו, כל מי שמקריב את בנו לקרפן הזה, פאלו הקריב את כל הקרבנות של העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וכאלו בנה

הוא בההוא קרבנא ואתרעי ביה וקריב ליה ושוי מדוריה בתרין אדרין ואחיד להאי ולהאי דאנון תרין אתקשרו פחדא. דכתיב ישפן חצריה. חצריה ודאי תרי.

בגני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא. פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישפן חצריה. אנון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביהך קדוש היכלך. לבתר מברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו. ואנון דקיימי עלייהו אמרי כשם שהכנסתו לברית וכו'. ותנינן בקדמיתא לפעי בר נש רחמין עליה ולבתר על אחרא דכתיב, (ויקרא טז) וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד פל קהל ישראל. ואנו אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחיזי לקמאן.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ונאות מלה, ומאן דלא אמר הכי אפיק גרמיה מעשרה חפות דזמין קדשא בריך הוא למעבד לצדיקאי בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי. ובגני כך עשרה מילי דמהימנותא אית בהאי קרא אשרי תבחר ותקרב וגו'. וכל מלה ומלה חד חפה אתעביד מנה. זפאה חולקיכון בעלמא דא ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלבייכו כאלו קיימיתו (דף צה ע"א) בגופייכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

פתח אידך ואמר (שמות כ) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא, פאלו אקריב פל קרבנין דעלמא לקמיה דקדשא בריך הוא, וכאילו בני מדבחה

מזבח שלם לפניו. משום כן צריך לסדר מזבח עם כלי אחד מלא עפר למול עליו את הברית הקדוש הזה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא כאלו זבח עליו עולות וקרבנות, צאן ובקר. ונוח לו יותר מכלם, שכתוב וזבחתי עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי? [את] זו המילה, שכתוב בה (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. מזבח האדמה הזה ודאי כמו שאמרנו, מה כתוב אחריו? ואם מזבח אדמה תעשה לי. רמז לגר כאשר מתגזר, שהם מעם קשה ערף וקשה לב. זה נקרא מזבח אבנים.

לא תבנה אתהן גזית, מה זה? שצריך להכניסו לעבודת הקדוש ברוך הוא, [כד] ולא ימול אותו, עד שישפח עבודה האחרת שעבד עד עתה, ויסיר ממנו אותו קשי הלב. ואם נמול ולא הוסר ממנו אותו קשי הלב להפגס לעבודת הקדוש של הקדוש ברוך הוא, הרי הוא כפסל האבן הזה שגוזרים אותו מהצד הזה ומן הצד הזה, ונשאר אבן כבראשונה. משום כן לא תבנה אתהן גזית. שאם הוא נשאר בקשיותו - כי חרף הנפת עליה ותחללה. כלומר, אותה המילה שנמול אינה מועילה לו. משום כן, אשרי חלקו של מי שמקריב את הקרבן הזה בשמחה ובמצון לפני הקדוש ברוך הוא. וצריך לשמח בחלק הזה כל היום [הוא], שכתוב (שם ה) וישמחו כל חוסי כן לעולם וינגנו ותסוף עלימו ויעלצו כן אהבי שמך.

פתח אחר ואמר, (בראשית יז) ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע

שלימתא קמיה. בגיני כן בעי לסדרא מדבחה במאנא חד מלייא ארעא למגזר עליה האי קיימא קדישא, ואתחשיב קמי קדשא בריך הוא כאלו אדבח עליה עלוון וקרבנין עאנא ותורי.

וניחא ליה יתיר מפלהו דכתיב וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו'. בכל המקום אשר אזכיר את שמי. מהו אזכיר את שמי (אח) דא מילה דכתיב בה (תהלים כה) סוד יי ליראיו ובריתו להודיעם. האי מזבח אדמה ודאי כמא דאמינא. בתריה מה כתיב ואם מזבח אבנים תעשה לי. רמז לגיורא כד אתגיייר דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא, האי אקרי מזבח אבנים.

לא תבנה אתהן גזית. מה הוא, דבעי לאעלא ליה בפולחנא דקדשא בריך הוא (גיי) ולא יגזר יתיה עד דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא ויעדי מניה ההוא קשיו דלבא. ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיא דלבא למיעל בפולחנא קדישא דקודשא בריך הוא, הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כדבקדמיתא. בגין כן לא תבנה אתהן גזית. דאי אשתאר בקשיותיה, פי חרף הנפת עליה ותחללה, כלומר ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה.

בגיני כן זפאה חולקיה דמאן דאקריב האי קרבנא בחדוותא ברעוא קמי קדשא בריך הוא, ובעי למחדי בהאי חולקא כל (ד"א ל"ג תהוא) יומא דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי כן לעולם וינגנו ותסוף עלימו ויעלצו כן אהבי שמך:

פתח אידך ואמר ויהי אברם בן תשעים שנה

שנים ויִרְא ה' וגו', אָנִי אֵל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְגו'. בַּפְּסוּק הַזֶּה
יֵשׁ לְעֵינַי בּוֹ, וְקִשָּׁה בְכַמָּה דְרָכִים.
וְכִי עַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלְתָּ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֵלָּא [ע"ה]
כַּעֲתָּה, כְּשֶׁהִגִּיעַ לַיָּמִים הָאֵלֶּה,
וַיִּרְא ה' אֵלָיו וְלֹא קִדְּם? וְהָרִי
כְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם. וְה'
אָמַר אֵל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יְדוּעַ תִּדְעַ וְגו', וְכַעֲתָּה מוֹנֶה אֶת
חֻשְׁבוֹן הַיָּמִים, וְכִשְׁמוֹנֶה אוֹתָם,
כְּתוּב וַיִּרְא ה' אֵל אַבְרָם, נִשְׁמַע
שְׁעַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלְתָּ עֲלָיו!
וְעוֹד, שְׁכַתוּב בֵּין תְּשֻׁעִים שָׁנָה
וְתִשַׁע שָׁנִים. בַּתְּחִלָּה שָׁנָה, וְאַחַר
כֶּף שָׁנִים!.

אֵלָּא כֶּף שָׁנִינוּ, כֹּל אוֹתָם הַיָּמִים
לֹא כְּתוּב וַיִּרְא. מַה הַטַּעַם? אֵלָּא
כֹּל מַה שֶׁהִיָּה אֲטוּם וְסִתוּם, [כ"ה]
לֹא הִתְגַּלְתָּ עֲלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא פְּרָאוּי. כַּעֲתָּה הִתְגַּלְתָּ אֵלָיו,
שְׁכַתוּב וַיִּרְא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שִׁרְצָה לְגַלּוֹת בּוֹ הָאוֹת הַזֹּה,
הַפְּתֵר הַקְּדוּשׁ.

וְעוֹד, כְּשִׁרְצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ, וְקְדוּשׁ
לֹא יִהְיֶה כְּשִׁעְדִין הוּא בְּכִשּׁוֹר
אֲטוּם, אֵלָּא אָמַר, כַּעֲתָּה שְׁהוּא בֵּין
תְּשֻׁעִים וְתִשַׁע שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוּב
הוּא שִׁיִּצָּא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ,
שִׁיְהִיָּה הוּא קְדוֹשׁ בְּהִתְחַלָּה,
וְאַחַר כֶּף יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קְדוֹשׁ.
מִשּׁוּם כֶּף מִנֶּה אֶת יָמָיו בְּזָה, וְלֹא
בְּכָל הַזְּמַנִּים הַלְלוּ שְׁבִהֵתְחַלָּה.
עוֹד, תְּשֻׁעִים שָׁנָה - שְׁכָל יָמָיו
הִרְאִשׁוּנִים לֹא הָיוּ שָׁנִים, אֵלָּא
כְּשָׁנָה אַחַת, שְׁלֹא הָיוּ יָמָיו יָמִים.
עַכְשָׁו שֶׁהִגִּיעַ לָזֶה, הֵם שָׁנִים וְלֹא
שָׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֵל שְׂדֵי. מַה
מִשְׁמִיעַ שְׁעַד עַכְשָׁו לֹא אָמַר אָנִי
אֵל שְׂדֵי? אֵלָּא כֶּף שָׁנִינוּ, עֲשֵׂה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתוּרִים
תְּחַתּוֹנִים שְׂאִינָם קְדוּשִׁים לְמִטָּה,

וְתִשַׁע שָׁנִים וַיִּרְא יי וגו' אָנִי אֵל שְׂדֵי
הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְגו'. הָאִי קָרָא אֵת לְעֵינָא בִּיה
וְקִשָּׁא בְכַמָּה אוֹרְחִין, וְכִי עַד הַשְּׁתָּא לֹא
אִתְגַּלִּי לִיה קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֵלָּא
(ע"ה) הָאִידְנָא כַּד מָטָא לְהַנִּי יוֹמִין וַיִּרְא יי אֵל
אַבְרָם וְלֹא קִדְּם. וְהַכְּתִיב וַיֹּאמֶר יי אֵל
אַבְרָם. וַיִּי אָמַר אֵל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם
יְדוּעַ תִּדְעַ וְגו'. וְהָאִידְנָא מְנִי חוּשְׁבֵּן יוֹמִין,
וְכַד מְנִי לְהוֹ כְּתִיב וַיִּרְא יי אֵל אַבְרָם,
אִשְׁתַּמַּע דְּעַד הַשְּׁתָּא לֹא אִתְגַּלִּי עֲלוּי. וְעוֹד
דְּכְתִיב בֵּין תְּשֻׁעִים שָׁנָה וְתִשַׁע שָׁנִים,
בְּקִדְמִיתָא שָׁנָה וְלְבִסוּף שָׁנִים.

אֵלָּא הָכִי תֵּאנָא, כֹּל אַנּוּן יוֹמִין לֹא כְּתִיב
וַיִּרְא, מְאִי טַעְמָא, אֵלָּא כֹּל כְּמַה
דְּהוּוּ אָטִים וְסִתִּים (כ"ה) קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא
אִתְגַּלִּי עֲלֵיהּ כְּדִקְחָזִי. הָאִידְנָא אִתְגַּלִּי עֲלֵיהּ
דְּכְתִיב וַיִּרְא. מְאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּבַעַא לְגַלִּי
בִּיה הָאִי אֶת כְּתָרָא קְדִישָׁא.

וְעוֹד דְּבַעַא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַפְקָא מְנִיה
זֶרַעָא קְדִישָׁא, וְקְדִישָׁא לֹא לְהוּי בְּעוֹד
דְּאִיהוּ אָטִים בְּשָׂרָא, אֵלָּא אָמַר הַשְּׁתָּא דְּהוּא
בֵּין תְּשֻׁעִים שָׁנָה וְתִשַׁע שָׁנִים וְלִזְמַן קְרוּב הוּא
דִּינְפּוּק מְנִיה זֶרַעָא קְדִישָׁא, לְהוּי הוּא
קְדִישָׁא בְּקִדְמִיתָא וְלְבַתֵּר יְנַפּוּק מְנִיה זֶרַעָא
קְדִישָׁא. בְּגִין כֶּף מְנִי יוֹמוּי בְּהָאִי וְלֹא בְּכָל
הַנִּי זְמַנִּי קְדִמִיתָא. תּוּ תְּשֻׁעִים שָׁנָה, דְּכָל
יוֹמוּי קְדִמָּאִי לֹא הוּוּ שָׁנִים אֵלָּא כַּחַד שָׁנָה
דְּלֹא הוּוּ יוֹמוּי יוֹמִין, הַשְּׁתָּא דְּמָטָא לְהָאִי
שָׁנִים, אַנּוּן וְלֹא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי אֵל שְׂדֵי. מְאִי מִשְׁמַע דְּעַד
הַשְּׁתָּא לֹא קָאמַר אָנִי אֵל שְׂדֵי. אֵלָּא
הָכִי תֵּאנָא, עַבְדֵּי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּתוּרִין
תְּתַאֲרִין דְּלֹא קְדִישִׁין לְתַתָּא. וְכֹל אַנּוּן דְּלֹא

אֲתַגְזְרוּ יִסְתַּאבּוּן בְּהוֹן.

וְרִשְׁיֹמִין בְּהוֹן, וּמֵאֵי רִשְׁוּמָא אֵית בְּהוֹן,
דְּאֲתַחְזִי בְּהוּ שִׁי"ן דְּל"ת וְלֹא יִתִיר,
וּבְגִין כֶּף אִסְתַּאבּוּן בְּהוּ וְאֲתַדְבַּקוּן בְּהוּ. בְּתֵר
דְּאֲתַגְזְרוּ נִפְקִין מֵאֲלִין וְעֲאֲלִין בְּגַדְפוּי
דְּשְׁכִינְתָא וְאֲתַגְלִיא בְּהוּ יו"ד רִשְׁימָא קְדִישָׁא
אֶת קְיִמָא שְׁלִים (דף צה ע"ב) וְאֲתַרְשִׁים בְּהוּ שְׁד"י
וְאֲשַׁתְלִים בְּקִיּוּמָא שְׁלִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהֵאֵי
אֲנִי אֵל שְׁדִי.

וְכַל אוֹתָם שְׁלֹא נִמּוּלִים,
נְטַמְאִים בְּהֵם.
וְרִשְׁוּמִים בְּהֵם. וּמָה הַרְשׁוּם
שִׁישׁ בְּהֵם? שְׁנִרְאָה בְּהֵם שִׁי"ן
דְּל"ת וְלֹא יוֹתֵר, וּמִשׁוּם כֶּף
נְטַמְאִים בְּהֵם וְנִדְבָקִים בְּהֵם.
אֲחֵר שְׁנִמּוּלִים יוֹצְאִים מֵאֲלוּ,
וְנִכְנְסִים לְכַנְפֵי הַשְּׁכִינָה,
וּמִתְגַּלָּה בְּהֵם יו"ד, הַרְשֵׁם
הַקְדוּשׁ, אוֹת הַבְּרִית הַשְּׁלֵם,
וְנִרְשֵׁם בְּהֵם שְׁד"י, וְנִשְׁלָמִים
בְּקִיּוּם שְׁלֵם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּזֵה
אֲנִי אֵל שְׁדִי.

הַתְּהַלְךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָמִים, שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אֶת
חֶסֶר בְּרִשְׁימָא דְשִׁי"ן וְדְל"ת, גְּזַר
גְּרַמָּה וְהוּי שְׁלִים בְּרִשְׁימָא דְיו"ד. וּמֵאֵן דְּאִיהוּ
בְּרִשְׁוּמָא דָּא אֲתַחְזִי לְאֲתַבְּרַכָּא בְּשִׁמָּא דָּא
דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וְאֵל שְׁדִי יִבְרַךְ אוֹתְךָ.

הַתְּהַלְךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָמִים.
שְׁלֵם. שְׁפַעַת אוֹת חֶסֶדָה
בְּרִשֵׁם שֶׁל שִׁי"ן וְדְל"ת. מוֹל
אֶת עֲצֻמָּה, וְהִיָּה שְׁלֵם בְּרִשֵׁם
שֶׁל יו"ד. וּמִי שֶׁהוּא בְּרִשֵׁם
הַזֶּה, רְאוּי לְהַתְּבַרֵךְ בְּשֵׁם הַזֶּה,
שְׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כח) וְאֵל שְׁדִי
יִבְרַךְ אוֹתְךָ.

מֵהוּ אֵל שְׁדִי. הֵהוּא דְּבִרְכָאן נִפְקֵן מִנְיָה, הוּא
דְּשְׁלִיט עַל כְּתָרִין תְּתָאִין, וְכֹלָא מִדְּחַלְתִּיָּה
דְּחַלִּין וּמִזְדַּעְזְעִין, בְּגִין כֶּף מָאן דְּאֲתַגְזֵר, כָּל
אֲנוּן דְּלֹא קְדִישִׁין אֲתַרְחֻקֵן מִנְיָה וְלֹא שְׁלִטִין
בִּיָּה. וְלֹא עוֹד אֱלֹא דְלֹא נַחִית לְגִיָּהֲנָם דְּכְתִיב,
(ישעיה ס) וְעַמָּךְ כָּלֵם צְדִיקִים וְגו'. (כֵּל אֲנוּן דְּאֲתַגְזְרוּ אֲקִרוּן
צְדִיקִים, וּבְגִין כֶּף לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרֵץ, דְּלֹא יִרִית הָאֵי אֲרֵץ אֱלֹא הֵהוּא דְּאֲקָרִי
צְדִיקֵי, אוּף הֵבֵא וְעַמָּךְ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרֵץ וְגו')

כֹּה זֶה אֵל שְׁדִי? הֵהוּא שְׁמִמְנוּ
יוֹצְאוֹת הַבְּרִכוֹת, הוּא שְׁשׁוּלֵט
עַל כָּל הַכְּתָרִים הַתְּתוּנִים,
וְהַכֵּל פּוֹחֲדִים מִיִּרְאָתוֹ
וּמִזְדַּעְזְעִים. מִשׁוּם כֶּף, מִי
שְׁנִמּוּל, כֵּל אוֹתָם שְׁאִינָם
קְדוּשִׁים מִתְּרַחֲקִים מִמְּנוּ וְלֹא
שׁוּלְטִים בּוֹ, וְלֹא עוֹד, אֱלֹא
שְׁלֹא יוֹרֵד לְגִיָּהֲנָם, שְׁכְּתוּב
(ישעיה ס) וְעַמָּךְ כָּלֵם צְדִיקִים
וְגו'. [כֵּל אוֹתָם שְׁנִמּוּלוּ נִקְרָאִים צְדִיקִים,
וּמִשׁוּם כֶּף לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרֵץ, שְׁאִין יוֹרֵשׁ אֶת
הָאֲרֵץ הַזֶּה אֱלֹא הֵהוּא שְׁנִקְרָא צְדִיק. אוּף כֶּף,
[עַמָּךְ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֲרֵץ וְגו']

אָמַר רַבִּי אַבָּא זַפְּאִין אַתּוּן בְּעֲלָמָא דִּין
וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי, זַפְּאָה חוּלְקֵי דְאַתִּינָא
לְמִשְׁמַע מְלִין אֲלִין מְפּוּמִיכוּן, כְּלָכוּ קְדִישִׁין,
כְּלָכוּ בְּנֵי אֱלֹהָא קְדִישָׁא, עֲלִיכּוּ כְּתִיב, (ישעיה מד)
זֶה יֹאמֵר לִי אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב
יְדוּ לִי וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה. כָּל חַד מִנְּכוּן אַחִיד
וְאֲתַקְשֵׁר בְּמִלְכָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה, וְאַתּוּן רַבְּרָבִין
מִמְּנָן תְּרִיסִין מֵהֵהִיא אֲרֵץ דְּאֲקָרִי אֲרֵץ הַחַיִּים
דְּרַבְּרַבְּנוּהִי אֲכַלִּין מִמְּנָא דְטִלָּא קְדִישָׁא:

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אֲשֶׁרִיכֶם
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא,
אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׁבַאֲתִי לְשִׁמְעָא אֶת
הַדְּבָרִים הַלְלוּ מִפִּיכֶם. כְּלָכֶם
קְדוּשִׁים, כְּלָכֶם בְּנֵי הָאֱלֹהִים
הַקְדוּשׁ. עֲלִיכֶם כְּתוּב (שם מד)

זֶה יֹאמֵר לֵה' אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יְדוּ לֵה' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה. כָּל אֶחָד מִכֶּם אַחִיד
וְקָשׁוּר בְּמִלְךְ הַקְדוּשׁ הַעֲלִיּוֹן, וְאַתֶּם גְּדוּלִים מִמְּנִים מְגִנִים מְאוֹתָהּ הָאֲרֵץ שְׁנִקְרָאת אֲרֵץ הַחַיִּים,
שְׁגְדוּלִיָּה אוֹכְלִים מִן הַמֶּן שֶׁל הַטֵּל הַקְדוּשׁ.

פָּתַח אַחַר וְאָמַר, (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִים וְשִׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכַתּוּב (שם) אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם נְעַר וְשִׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קִשִּׁים הַדְּדִית, וְלֹא קִשִּׁים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ - זו הָאֶרֶץ שְׁלֹמְעֵלָה שְׁשׁוֹלְטַת עַל כָּל אוֹתָם הַחַיִּים שְׁלֹמְעֵלָה, וּמִשׁוּם כֶּף נִקְרָאת אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלֶיהָ כְּתוּב (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֹתָהּ תָּמִיד. וְכַתּוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֹּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ, בְּמִדְּקָה. וְכָל כֶּף לְמָה? מִשׁוּם שְׁכַתּוּב שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִים, זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שמות ד) בְּנֵי כְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֵּין חוֹרִים, מַה זֶה בֵּין חוֹרִים? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְכֶם, וְכַתּוּב וְקִרְיַת הַחֲרוּת בָּאָה מִן הַיּוֹבֵל, וּמִשׁוּם כֶּף בֵּין חוֹרִין. וְאִם תֹּאמַר, בֵּין חוֹרִין, וְלֹא כְּתוּב בֵּין חֲרוּת - כֶּף זֶה בְּיָדָי. בֵּין חֲרוּת הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת!

אֲלֵא בְּמִשְׁנַתְנוּ הַסְּתוּמָה לְמַדְנוּ, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יו"ד בַּה', אִז כְּתוּב וְנִקְרָא יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְאֵל תֹּאמַר כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים, אֲלֵא וְיָדָי מִתְחַבְּרִים, וּמִשׁוּם כֶּף כְּתוּב בֵּין חוֹרִים. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִים, וְשִׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ - בְּשִׁמְחָה, בְּשִׁלְמוֹת וּבְרִצּוֹן.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם נְעַר - זו הָאֶרֶץ שְׁלֹמְעֵלָה. שְׁלֹמְעֵלָה, כָּל שְׂאֵר אֲרָצוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת זָרָה, נִתְּנוּ לְגְדוּלִים מְגֻנִים שְׁמֻמִּים עֲלֵיהֶם. וּמֵעַל לְכֻלָּם הֵיוּא שְׁכַתּוּב בּוֹ (תהלים לו) נְעַר הַיִּיְתִי גַם זִקְנָתִי. וְלְמַדְנוּ, הַפְּסוּק וְזֶה אָמַר אוֹתוֹ שְׂרוּ שֶׁל עוֹלָם,

פָּתַח אִידֶךָ וְאָמַר (קהלת י) אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִין וְשִׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ. וְכַתּוּב אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם נְעַר וְשִׁרִיף בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ. הַיִּי קִרְאֵי קִשִּׁין אֶהְדְּדִי. וְלֹא קִשִּׁין, הֵיא דְכַתּוּב אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ דְּלְעִילָא דְשִׁלְטָא עַל כָּל אַנּוּן חַיִּין דְּלְעִילָא. וּבְגִין כֶּף אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֲלֶיהָ כְּתוּב, (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דִּרְשׁ אֹתָהּ תָּמִיד. וְכַתּוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְפַּנֹּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ. לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ דִּיִּיקָא. וְכָל כֶּף לְמָה, מִשׁוּם דְּכַתּוּב שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִים. דָּא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שמות ד) בְּנֵי כְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל.

בֵּין חוֹרִין, מַהוּ בֵּין חוֹרִין כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְכֶם. וְכַתּוּב וְקִרְיַת הַחֲרוּת דְּרוּר בְּאֶרֶץ דִּהָא כָּל חִירוֹ מִיּוֹבֵלָא קָא אֶתִי. בְּגִין כֶּף בֵּין חוֹרִין. וְאִי תִימָא בֵּין חוֹרִין וְלֹא כְּתוּב בֵּין חֲרוּת. הִכִּי הוּא וְדָאֵי בֵּין חֲרוּת מִיבְעֵי לִיהּ.

אֲלֵא בְּמִתְנִיתָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא. פֶּד מִתְחַבְּרִין יו"ד בַּה' פְּדִין כְּתוּב, (בראשית ב) וְנִקְרָא יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וְלֹא תִימָא כֵּד מִתְחַבְּרִין, אֲלֵא מִתְחַבְּרִין וְדָאֵי. וּבְגִין כֶּף בֵּין חוֹרִין כְּתוּב, וְעַל דָּא אֲשֶׁרִיף אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם בֵּין חוֹרִין, וְשִׁרִיף בְּעַת יֹאכְלוּ בְּחִדּוּתָא בְּשִׁלְמוֹת בְּרִעּוּא.

אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם נְעַר, הֵיא אֶרֶץ דְּלִתְתָא, דְּתִנְיָא כָּל שְׂאֵר אֲרָעֵי דְשְׂאֵר עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרָבִין תְּרִיסִין דְּמִמְנָן עֲלֵיהוּ, וְעִילָא מְפֻלְהוּ הֵהוּא דְכַתּוּב בִּיהּ (תהלים לו) נְעַר הַיִּיְתִי גַם זִקְנָתִי. וְתִאָנָא הֵיא קִרְא שְׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמְרוּ. וְעַל דָּא כְּתוּב אִי לֶךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכֶם נְעַר. וְוִי

ועל פן פתוב אי לך ארץ שמלכך
נער. אוי לעולם שיונק מהצד
הזה. וכשישראל בגלות, יונקים
כמי שיונק מרשות אחרת.

ושרוך בבקר יאכלו - ולא בכל
היום. בבקר - ולא בזמן אחר של
היום. ששנינו, בשעה שהחמה
זורחת ובאים וסוגדים לשמש,
הרגז תלוי בעולם. בשעת
המנוחה הרגז תלוי בעולם. מי
גרם את זה? משום שמלכך נער,
ההוא שנקרא נער. ואתם צדיקי
האמת, קדושים עליונים, בני
המלך הקדוש, אין יונקים מן
הצד הזה, אלא מאותו המקום
הקדוש שלמעלה. עליכם פתוב
(דברים ד) ואתם הדבקים בה'
אלהיכם חיים כלכם היום.

פתח רבי אבא ואמר, (ישעיה ה)
אשירה נא לידידי שירת דודי
לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו
וגו'. בפסוקים הללו יש
להתבונן, למה פתוב שירה?
היה צריך להיות תוכחה!
לידידי? היה צריך להיות לדודי,
כמו שפתוב שירת דודי. פרם
היה לידידי בקרן בן שמן?
הסתפלתו בכל התורה ולא
מצאתי מקום שנקרא בן שמן.
אלא את הפסוקים הללו בארו
החברים בכמה צורות, והכל
יפה וכף זה. אבל אשירה נא
לידידי - זה יצחק, שהיה ידיד,
ונקרא ידיד טרם שיצא לעולם.
למה ידיד? ששנינו, אהבה רבה
היתה לקדוש-ברוך-הוא בו
שלא נעשה טרם שנמול אברהם
אביו, ונקרא שלם, ונוספה לו
ה"א להשלימו, וכן לשרה הרי
נתנה לה ה"א הזאת. כאן יש
להתבונן, ה' לשרה זה יפה, אבל
לאברהם למה ה"א ולא יו"ד?
יו"ד היה צריך לכתב, שהרי הוא

לעלמא דמסטרא דא ינקה, וכד ישראל
בגלותא ינקין כמאן דיניק מרשותא אחרא.
ושרוך בבקר יאכלו ולא ככולי יומא. בבקר
ולא בזמנא אחרא דיומא. דתניא
בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין ליה
לשמשא רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנוחה
רוגזא תליא בעלמא. מאן גרים האי, משום
דמלכך נער ההוא דאקרי נער. ואתון זכאי
קשוט קדישי עליונין בני מלכא קדישא לא
ינקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא
דלעילא. עלייכו פתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים
ביי אלהיכם חיים כלכם היום:

פתח רבי אבא ואמר (ישעיה ה) אשירה נא
לידידי שירת דודי לכרמו וגו'.
ויעזקהו ויסקלהו וגו'. הני קראי אית
לאסתפלא בהו. אמאי כתיב שירה, תוכחה
מיבעי ליה. לידידי, לדודי מיבעי ליה. כמה
דכתיב שירת דודי. פרם היה לידידי בקרן בן
שמן. אסתפלנא בכל אורייתא ולא אשפחנא
אתרא דאקרי (דף ע"ב) קרן בן שמן. אלא הני
קראי הא אוקמוה חברייא בכמה גוונין
וכלהו שפיר והכי הוא, אבל אשירה נא
לידידי, דא יצחק דהוה ידיד, ואקרי ידיד עד
לא יפוק לעלמא.

אמאי ידיד, דתנינן רחימו סגי הוה ליה
לקודשא בריך הוא ביה דלא אתעביד
עד דלא אתגזר אברהם אבוה ואקרי שלים
ואתוסף ליה ה"א לאשלמותא. וכן לשרה
האי ה"א אתיהיבת לה. הכא אית לאסתפלא,
ה' לשרה שפיר, אבל לאברהם אמאי ה"א
ולא יו"ד, י מיבעי ליה דהא הוא דכר הוה.
אלא רזא עלאה הוה (ד"א הוא) סתים בגוון

היה זכר. אלא סוד עליון היה (הוא) סתום אצלנו אברהם עלה למעלה, ונטל סוד מה"א העליונה

שְׁהִיא הַעוֹלָם שֶׁל הַזָּכֵר. ה"א הַעֲלִינָה וְה"א הַתַּחְתּוֹנָה, זו תְּלוּיָה בְּזָכֵר וְזוּ וְדַאי בְּנִקְבָּה. וּמְשׁוּם כִּי אַבְרָהָם עָלָה בְּה"א שְׁלֹמַעֲלָה, וְשָׂרָה יָרְדָה בְּה"א שְׁלֹמַטָּה.

עוֹד, שְׁכַתּוּב פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, וְלִמְדֵנוּ זֶרַעַךְ - זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ, שְׁהִיָּה מִתְחִיל לְהַכְנִס בְּבְרִית הַזוּ. וּמִי שְׁמִתְחִיל לְהַכְנִס בְּבְרִית הַזוּ - נִכְנָס. וּמְשׁוּם כִּי הַגֵּר שְׁמִתְגֵּיר נִקְרָא גֵר צָדֵק, מְשׁוּם שֶׁלֹּא בָּא מִגְזֵעַ קְדוֹשׁ שְׁנִמּוּלוּ. וְעַל כֵּן, מִי שְׁנִכְנָס בְּזָה - שְׁמוֹ כְּזָה: אַבְרָהָם. מְשׁוּם כִּי כְּתוּב בּוֹ פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, וְזֶרַעַךְ מִמֶּשׁ, וְנִמְסָר לוֹ ה"א. וְאִם לֹא נִמְסְרָה ה"א לְשָׂרָה, הִיָּה לוֹ לְאַבְרָהָם לְהוֹלִיד לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהִכָּה הַזוּ מוֹלִידָה לְמַטָּה.

אַחַר שְׁנִמְסְרָה לְשָׂרָה ה"א, הַתַּחְבְּרוּ שְׁתֵּי הַה"י"ן יַחַד וְהוֹלִידוּ לְמַעֲלָה, וּמֵה שֶׁיֵּצֵא מֵהֶם הוּא יו"ד. מְשׁוּם כִּי יו"ד אוֹת הַרֵאשׁ שֶׁל יִצְחָק, וְזָכֵר. מִכָּאן מִתְחִיל הַזָּכֵר לְהִתְפַּשֵּׁט, וְעַל כֵּן כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית בֵּא) כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע. בִּיִּצְחָק וְלֹא בֶּךָ. יִצְחָק הוֹלִיד לְמַעֲלָה, שְׁכַתּוּב (מִיכָה ז) תַּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הַשְּׁלִים הַכֹּל.

וְאִם תֹּאמַר, וְכִי אַבְרָהָם בָּזָה נֶאֱחָז וְלֹא יוֹתֵר, וְהָרִי כְּתוּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם? אֵלֶּא חֶלְקוֹ כִּי הוּא, מְשׁוּם שֶׁעָשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם. אֲבָל לְהוֹלִיד - כָּאן הוּא אֲחִזוּ וּמִכָּאן מִתְחִיל, וְעַל כֵּן לֹא נִמּוּל אַבְרָהָם אֵלֶּא בֶּן תְּשַׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנָה, וְסוּד הַדָּבָר הָרִי יְדוּעַ, וּבִאֲרֹנוּהוּ כְּמִשְׁנֵתָנוּ.

וּמְשׁוּם כִּי יִצְחָק, הַדִּין הַקָּשָׁה, יֵצֵא לְאֲחִזוּ לְחֶלְקוֹ וְלְהוֹלִיד, וְנִקְרָא חֶסֶד, וְעַל כֵּן יַעֲקֹב הַשְּׁלִים הַכֹּל מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד

אַבְרָהָם סָלִיק לְעֵילָא וְנָטִיל רְזָא מֵה"א עֲלָאָה דְאִיהוּ עֲלֵמָא דְדְכוּרָא. ה"א עֲלָאָה וְה"א תַּתְּאָה, הָאִי תַלְיָא בְּדְכוּרָא, וְהָאִי בְּנִיִּקְבָּא וְדַאי. וּבְגִין כִּי אַבְרָהָם סָלִיק בְּה"א דְעֵילָא, וְשָׂרָה נִחְתָּא בְּה"א דְלַתְתָּא.

תּוּ דְכַתִּיב פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ. וְתִנָּא זֶרַעַךְ, זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ, דְּהָוָה שְׂאֵרֵי לְמִיעֵל בְּהָאִי קָיִים, וּמֵאֵן דְּשְׂאֵרֵי לְמִיעֵל בְּהָאִי קָיִים עָאל. וּבְגִינֵי כִּי גֵיּוֹרָא דְאַתְגְּזוּר גֵּר צָדֵק אִקְרִי בְּגִין דְלֹא אָתָּא מִגְזֵעָא קְדִישָׁא דְאַתְגְּזוּרוּ, וְעַל דָּא מֵאֵן דְעָאל בְּהָאִי שְׁמִיָּה פְּהָאִי אַבְרָהָם, בְּגִין כִּי פְּתִיב בִּיהּ פֶּה יִהְיֶה זֶרַעַךְ, זֶרַעַךְ מִמֶּשׁ. וְאַתְמָסֵר לִיהּ ה"א. וְאִי לֹא דְאַתְמָסֵר ה"א לְשָׂרָה הָוָה לִיהּ לְאַבְרָהָם לְאוֹלִיד לְתַתָּא כְּמָה דְהָאִי כ"ה אוֹלִידֵת לְתַתָּא.

בְּתַר דְאַתְמָסֵרֵת ה"א לְשָׂרָה אֶתְחַבְּרוּ תְּרִין הַה"י"ן כְּחֻדָּא וְאוֹלִידוּ לְעֵילָא, וּמֵאִי דְנִפְק מִנֵּיהּ הוּא יו"ד, בְּגִינֵי כִּי יו"ד אֶת רֵישָׁא דְיִצְחָק דְכֹר. מִכָּאן שְׂאֵרֵי דְכוּרָא לְאַתְפַּשְׁטָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כֵּא) כִּי בִיִּצְחָק יִקְרָא לְךָ זֶרַע. בִּיִּצְחָק וְלֹא בֶּךָ. יִצְחָק אוֹלִיד לְעֵילָא דְכַתִּיב, (מִיכָה ז) תַּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב. יַעֲקֹב אֲשֵׁלִים כֹּלָא.

וְאִי תִימָא וְכִי אַבְרָהָם בְּהָאִי אֶתְאַחִיד וְלֹא יִתִּיר, וְהָא פְּתִיב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. אֵלֶּא חוֹלְקָא דִילִיָּה כִּי הוּא בְּגִין דְעֵבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עֲלֵמָא. אֲבָל לְאוֹלִידָא הֵכָּא אֲחִיד וּמֵהֵכָּא שְׂאֵרֵי. וְעַל דָּא לֹא אֶתְגְּזוּר אַבְרָהָם אֵלֶּא בֶּן תְּשַׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנָה. וְרְזָא דְמִלָּה הָא אֶתִּידַע וְאוֹקִימָנָא בְּמִתְנִיתָא דִילָן.

וּבְגִין כִּי יִצְחָק דִּינָא קִשְׂיָא נִפְק לְאַחֻדָּא לְחוֹלְקִיָּה, וְלְאוֹלִידָא וְחֶסֶד אִקְרִי, וְעַל דָּא יַעֲקֹב אֲשֵׁלִים כֹּלָא מֵהָאִי סְטָרָא וּמֵהָאִי

הנה. מצד האחיזה אברהם ויצחק לחלקם למעלה היא השלמות. מהצד שנתן להם להוליד מלמטה למעלה היא שלמות. ועל כן כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בו נאחזו הגונים ממעלה וממטה.

ועל כן כתוב כאן שירה, שכתוב (שם ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי. שזה נקרא להוליד זכר, שהרי נקרא ידו טרם שיבא לעולם. ויש אומרים, (וה) אשירה נא לידידי - זה אברהם, שנאמר (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירש ירשה של נחלת החלק הזה. אבל (על) מה שאמרנו שזה יצחק - כך זה.

שירת דודי לכרמו - זה הקדוש ברוך הוא שנקרא דודי, שכתוב (שיר ה) דודי צח ואדום. ידידי - אוחז בדודי, זכר, וממנו נטע פרום, שכתוב פרום היה לידידי.

בקרן בן שמן, מה זה בקרן בן שמן? אלא במה יצא הפרם הזה ובמה נטע? חזר ואמר בקרן, מה זה קרן? שכתוב (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל מתחיל. והקרן הזו אחוזה באותו הזכר שנקרא בן שמן.

מה זה בן שמן? כמו שנאמר בן חורים, ושניהם דבר אחד. שמן, שמשם שופע שמן וגדלה להדליק המאורות, ומשום כך בן שמן. והשמן והמשחה הללו שופעים ויוצאים ומדליקים מאורות, עד שנוטל אותו וכוונס אותו הקרן הזה. וזה נקרא קרן היובל. משום כך אין משיחת המלכות אלא בקרן, ועל כן נמשכה מלכות דוד, שנמשח בקרן ונאחז בו.

ויעקרו ויסלקהו - פטבעת הזו שמקיפה את כל הצדדים. ויסלקהו - שהסיר ממנו ומחלקו

סטרא, מסטרא דאחידו אברהם ויצחק לחולקיהון לעילא הוא שלימותא. מסטרא דאתיהיב להו לאולדא מתתא לעילא הוא שלמותא. ועל דא כתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. ביה אתאחידו גוונין מעילא ומתתא.

ועל דא כתיב הכא שירה דכתיב, (ישעיה ה) אשירה נא לידידי. שירה ודאי, דהא אקרי לאולדא דכר, דהא אקרי ידיד עד לא יפוק לעלמא. ואית דאמרי (דא) אשירה נא לידידי דא אברהם כמה דאת אמר, (ירמיה יא) מה לידידי בביתי. ואברהם ירית ירותא דאחסנת חולקא דא, אבל (על) מה דאמינא דדא יצחק הכי הוא.

שירת דודי לכרמו. דא קדשא בריך הוא דאקרי דודי דכתיב, (שיר השירים ה) דודי צח ואדום. ידידי, אחיד בדודי דכר ומניה אתנטע פרום, דכתיב פרום היה לידידי.

בקרן בן שמן. מאי בקרן בן שמן. אלא במה נפיק האי פרום ובמה אתנטע, חזר ואמר בקרן. מאי קרן דכתיב, (יהושע ו) בקרן היובל. בקרן היובל. והאי קרן אתאחיד בההוא דכר דאקרי בן שמן.

מהו בן שמן כמה דאת אמר בן חורין. ותרווייהו חד מלה, שמן דמתמן נגיד משחא ורבו לאדלקא בוצינין, ובגין כך בן שמן. ודא שמן ורבו נגיד ונפיק ואדליק בוצינין עד דנטיל ליה וכניש ליה האי קרן, ודא אקרי קרן היובל. בגיני כך לית משיחותא דמלכותא אלא בקרן, ועל דא אתמשך מלכותא דדוד דאתמשח בקרן ואתאחיד ביה.

ויעקרו, ויסלקהו כהאי עזקא דאסתחר לכל

סְטָרִין. (דף צו ע"ב) וַיִּסְקְלֵהוּ, דְאֵעֲדֵי מַנְיָה
 וּמְחֻלְקֵיהּ כַּל אַנּוּן רַבְרַבִּין כַּל אַנּוּן תְּרִיסִין
 כַּל אַנּוּן כְּתָרִין תְּתַאֲיִן, וְהוּא נָסִיב לִיהּ לְהָאִי
 (גרי) כְּרָם לְחֻלְקֵיהּ, דְּכִתִּיב, (דברים לב) כִּי חֶלֶק יִי
 עֲמוּ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

אֵת כָּל אוֹתָם שְׂרִים גְּדוּלִים, כָּל
 אוֹתָם הַמְּגַנִּים, כָּל אוֹתָם
 הַכְּתָרִים הַתְּחַתּוֹנִים. וְהוּא לְקַח
 לוֹ אֵת הַכְּרָם הַזֶּה לְחֶלְקוֹ,
 שְׁפָתוֹב (דברים לב) כִּי חֶלֶק ה' עֲמוּ
 יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

וַיִּטְעֵהוּ שׁוֹרֵק, כְּמָה דְאֵת אָמֵר, (ירמיה ב) וְאֵנְכִי
 נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק, כַּלּה זֶרַע אָמֵת.
 כַּל"ה כְּתִיב בְּה"א. מִכָּאן שְׂאֲרֵי אַבְרָהָם
 לְאוֹלָדָא לְעֵילָא, וּמַהֲאִי נָפֵק זֶרַע אָמֵת. כַּלּה
 זֶרַע אָמֵת וְדָאִי, הֵינּוּ דְכִתִּיב כּוּה יְהִיֵּה זֶרַעַךָ,
 וְכֹלֵא חַד מְלָה. זַכָּאָה חוֹלְקֵהוּן דִּישְׂרָאֵל
 דִּירְתוּי יְרוּתָא קְדִישָׁא דָא. סוֹפִיָּה דְקָרָא (ישעיה
 ה) וַיִּבֶן מַגְדָּל בְּתוֹכּוֹ. מַהוּ מַגְדָּל כְּמָה דְאֵת
 אָמֵר, (משלי יח) מַגְדָּל עַז שָׁם יִי, וְנִשְׁגָּב. כּוּ יְרוּן
 צְדִיק וְדָאִי.

וַיִּטְעֵהוּ שׁוֹרֵק - כְּמוֹ שְׁנֵאמֵר (ירמיה
 ב) וְאֵנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק כַּלּה זֶרַע
 אָמֵת. כַּל"ה כְּתִיב בְּה"א. מִכָּאן
 הַתְּחִיל אַבְרָהָם לְהוֹלִיד לְמַעְלָה,
 וּמִזֶּה יֵצֵא זֶרַע אָמֵת. כַּלּה זֶרַע
 אָמֵת וְדָאִי. הֵינּוּ שְׁפָתוֹב כּוּה יְהִיֵּה
 זֶרַעַךָ, וְהַפֵּל דְּבַר אַחַד. אֲשֶׁרִי
 חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שִׁירְשׁוּ אֵת
 הַיְרֻשָׁה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה. סוֹף
 הַפְּסוּק (ישעיה ה) - וַיִּבֶן מַגְדָּל
 בְּתוֹכּוֹ. מַה זֶה מַגְדָּל? כְּמוֹ
 שְׁנֵאמֵר (משלי יח) מַגְדָּל עַז שָׁם ה'
 כּוּ יְרוּן צְדִיק וְנִשְׁגָּב. כּוּ יְרוּן
 צְדִיק וְדָאִי.

וְגַם יָקֵב חֶצֶב כּוּ דָא תְרַעָא דְצֶדֶק כְּמָה דְאֵת
 אָמֵר, (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מָאִי
 מִשְׁמַע, דְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּאֵתְגַזֵּר, עֵייל
 בְּתַרוּוּיָהּ וְזָכִי לְתַרוּוּיָהּ. וּמֵאן דְּקָרִיב בְּרִיָּה
 לְקַרְבְּנָא דָא עֵייל לִיהּ בְּשִׂמְא קְדִישָׁא, וְעַל
 אֵת דָּא מִתְקִימִין שְׂמִיא וְאַרְעָא דְכִתִּיב, (ירמיה
 לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם
 וְאַרְצָא לֹא שָׁמַתִּי. וְהֵאִי מְאָרִיָּה דְהַלּוּלָא דָא
 זָכָה לְכֹלֵא לְמַחְזִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲנַפִּין
 בְּאַנְפִּין בְּהֵאִי יוֹמָא.

וְגַם יָקֵב חֶצֶב כּוּ - זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל
 הַצֶּדֶק, כְּמוֹ שְׁנֵאמֵר (תהלים קיח)
 פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מַה
 מִשְׁמַעֵנוּ? שְׁכַל בֶּן יִשְׂרָאֵל
 שְׁנֵמוּל, נִכְנָס בְּשַׁנְיָהֶם וְזוֹכֵה
 לְשַׁנְיָהֶם. וּמִי שְׁמַקְרִיב אֵת בְּנוֹ
 לְקַרְבָּן הַזֶּה, מִכְּנִיס אוֹתוֹ לְשֵׁם
 הַקְּדוּשׁ. וְעַל הָאוֹת הַזֶּה מִתְקִימִים
 שְׁמַיִם וְאַרְצָא, שְׁכַתוֹב (ירמיה לג) אִם
 לֹא בְרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקוֹת
 שְׁמַיִם וְאַרְצָא לֹא שָׁמַתִּי. וּבְעַל
 הַהַלּוּלָא הַזֶּה זָכָה לְכָל, לְרֵאוֹת
 אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא פְּנִים
 בְּפְנִים בַּיּוֹם הַזֶּה.

זַכָּאָה חוֹלְקֵנָא דְזָכִינָא לְהֵאִי יוֹמָא וְזַכָּאָה
 חוֹלְקֵךָ עֲמִנָא, וְהֵאִי בְּרָא דְאֵתִילִיד
 לָךְ קְרִינָא עֲלִיָּה כַּל הַנְּקָרָא בְּשָׁמִי וְגו' יִצְרָתִיו
 אַף עֲשִׂיתִיו. וְכִתִּיב, (ישעיה נד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי
 יִי וְגו'. אוֹזְפוּהָ לְרַבִּי אַבָּא תַּלְתַּת מִיְלִין.

אֲשֶׁרִי חֶלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ לַיּוֹם הַזֶּה,
 וְאֲשֶׁרִי חֶלְקֵךָ עֲמִנּוּ. וְהַבֵּן הַזֶּה
 שְׁנוּלֵד לָךְ, קְרָאנּוּ עֲלִינוּ (ישעיה מט)
 כַּל הַנְּקָרָא בְּשָׁמִי וְגו', יִצְרָתִיו
 אַף עֲשִׂיתִיו. וְכַתּוּב (שם נד) וְכָל
 בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְגו'. לְהוּ אֵת רַבִּי
 אַבָּא שְׁלֹשָׁה מִיְלִין.

אָמְרוּ לִיהּ הֵאִי מְרִיָּה דְהַלּוּלָא, אוֹשְׁפִיזָךְ,
 זָכָה לְכוּלֵי הֵאִי בְּגִין דְקָיִים קִיּוּמָא
 דְמַצּוּהָ. אָמֵר מָאִי הִיא. אָמֵר הַהוּא גְּבָרָא,

אָמְרוּ לוֹ, בְּעַל הַהַלּוּלָא הַזֶּה
 הַמְּאַרְחַם שְׁלָךְ זָכָה לְכָל זֶה מִשּׁוּם
 שְׂקִיָּם אֵת קִיּוּם הַמַּצּוּהָ. אָמֵר,

מה היא? אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, אֲשֶׁתִּי, אֲשֶׁת אַחֵי הֵיְתָה, וְהוּא מֵת בְּלֵי בָנִים, וְנִשְׁאַתִּי אוֹתָהּ, וְזֶה הַבֶּן הַרְאִשׁוֹן שֶׁהָיָה לִי מִמֶּנָּה, וְקָרָאתִי לוֹ בְּשֵׁם אַחֵי שְׁנַפְטָר. אָמַר לוֹ, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה קָרָא לוֹ אִידִי, וְזֶה הוּא אִידִי בַר יַעֲקֹב. בְּרַךְ אוֹתָם רַבִּי אַבָּא וְהִלֵּךְ לְדַרְכּוֹ.

בְּאֲשֶׁר בָּא, סֵדֵר הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּפְחַד לומר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹם אֶחָד הָיָה לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵהוּ שְׁכַתּוֹב וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ? מִשְׁמַע שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוּל, הָיָה נוֹפֵל עַל פָּנָיו וּמְדַבֵּר עִמוֹ. אַחֵר שְׁנִמּוּל, עָמַד בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא פָּחַד. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, שְׁמַצָּא אֵת עֲצָמוֹ מֵהוּל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם נוֹחַ לִפְנֵי מֵר שְׁאֵמַר לִפְנֵי מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְעַלִּים שֶׁשְׁמַעְתִּי בְּזֶה? אָמַר לוֹ, אָמַר. אָמַר לוֹ, אֲנִי פּוֹחַד שֶׁלֹּא יַעֲנֶשׂוּ עַל יָדֵי. אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, (תהלים קיב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְבִי בְּטוֹחַ בַּה'. סֵפֶר לוֹ הַמְעַשֶׂה, וְסֵדֵר לִפְנֵי אֵת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

אָמַר לוֹ, וְכִי כָל הַדְּבָרִים הַמְעַלִּים הִלְלוּ הָיוּ טְמוּנִים אֶצְלְךָ וְלֹא אִמְרַת אוֹתָם? גּוֹזְרֵנִי עֲלֶיךָ שֶׁכָּל שְׁלִשִׁים הַיָּמִים הִלְלוּ תִלְמֵד וְתִשְׁפַח, וְלֹא כְּתוּב (משלי א) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוֹ בַּהֲיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת? וְכֵן הָיָה. אָמַר, גּוֹזְרֵנִי שְׁבַתּוֹרָה הַזֹּאת יִגְלוּ לְכָבֵל

[ויגלו בבבל] בין החכמים.

חֲלִשָּׁה דַעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוּס לְבָבְךָ מִצִּיּוֹ בְּפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שְׁלִי הוּא, אֶלָּא עַל שְׁלֵקָם! אָמַר לוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם

דְּבִיתָאֵי אִתְּת אַחֵי הַוּוֹת, וּמִית בְּלֹא בְּנִין, וְנִסִּיבְנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קְדָמָא דְהָוָה לִי מִנָּה וְקָרִינָא לִיה בְּשֵׁמָא דְאַחֵי דְאַתְפְּטָר. אָמַר לִיה מִכָּאֵן וְהִלָּאָה קָרִי לִיה אִידִי, וְהֵינּוּ אִידִי בַר יַעֲקֹב. בְּרִיךְ לֹזֵן רַבִּי אַבָּא וְאֶזְיֵל לְאַרְחִיָּה.

בַּד אֲתָא סֵדֵר מְלִין קַמֵּיה דְרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. יוֹמָא חַד הָוָה קַמֵּיה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מָאִי דְכַתִּיב וַיִּפֹּל אֲבָרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ. מִשְׁמַע דַּעַד דְלֹא אֲתַגְזֹר הָוָה נָפִיל עַל אַנְפּוּי וּמְלִיל עַמִּיָּה. בְּתַר דְאַתְגְזֹר קָאִים בְּקִיּוּמֵיה וְלֹא דַחִיל. אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ דְאַשְׁפַח גְּרַמֵּיה גְזִיר.

אָמַר לִיה רַבִּי אַבָּא אִי נִיחָא קַמֵּיה דְמֵר דְלִימָא קַמֵּיה מֵאֲנוּן מְלִי מַעֲלִייתָא דְשְׁמַעְנָא בַּהֲאִי, אָמַר לִיה אִימָא. אָמַר לִיה דְחִילָנָא דְלֹא יִתְעַנְשׂוּ עַל יְדָאֵי. אָמַר לִיה חֵס וְשְׁלוֹם (תהלים קיב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְבוֹ בְּטוֹחַ בֵּינִי. סַח לִיה עוֹבְדָא וְסֵדֵר קַמֵּיה כָּל אֲנוּן מְלִין.

אָמַר לִיה וְכִי כָל הַיָּמִים מְלִי מַעֲלִייתָא הָווּ טְמִירִין גַּבְרָא וְלֹא אִמְרַת לְהוּ. גּוֹזְרָנָא עֲלֶיךָ דְכָל תְּלַתִּין יוֹמִין אֵלִין תְּלַעֲי וְתַנְשִׁי. וְלֹא כְּתִיב, (משלי א) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעַלְיוֹ בַּהֲיוֹת לְאֵל יָדֶךָ לַעֲשׂוֹת. וְכֵן הָוָה. אָמַר גּוֹזְרָנָא דְבְּאוֹרֵייתָא דָּא יִגְלוּן לְכָבֵל (ויגלו בבבל) בֵּינֵי חֲבַרְיָא.

חֲלִשָּׁה דַעְתִּיה דְרַבִּי אַבָּא, יוֹמָא חַד חָמָא לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לִיה טוֹפְסָרָא דְלְבָבְךָ בְּאַנְפְּךָ שְׁכִיחַ. אָמַר לִיה לֹא עַל דִּידִי הוּא אֶלָּא עַל דִּידְהוּ. אָמַר לִיה חֵס וְשְׁלוֹם דְאַתְעַנְשׂוּ, אֶלָּא בְּגִין דְמְלִין

שְׁנַעְנְשׁוּ, אֲלֵא מִשׁוּם שְׂדֵדְכֵרִים
הַתְּגַלוּ בִּינֵיהֶם כָּל כֹּף. יִגְלוּ לְבִין
הַחֲבֵרִים, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם הַדְּרָכִים,
[וּמִתְמַקְּוִים] וְיִתְכַסּוּ הַדְּבָרִים
בְּתוֹכָם, שְׁהָרִי אֵין הַדְּבָרִים
מִתְגַּלִּים אֲלֵא בִּינֵינוּ, שְׁהָרִי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַסְּפִים עִמָּנוּ,
וְעַל יְדֵינוּ מִתְגַּלִּים הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) אֲז
יִבְקַע פֶּשַׁח אוֹרֶךְ וְגוֹ'. עֲתִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל
כְּפִיו וְיֹאמֶר, אֲז יִבְקַע פֶּשַׁח
אוֹרֶךְ וְאֶרְכַּתְךָ מְהֵרָה תִצְמַח
וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה'
יִאֲסֹפֶךָ.

פֶּרֶשֶׁת וִירָא אֲדִיו

רַבִּי חֲזִיָּא פֶּתַח, (שיר ב) הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל
הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים
נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כְּשֶׁבְרָא הַקְּבִ"ה אֶת
הָעוֹלָם, נִתַּן בְּאֶרֶץ כָּל הַפֶּחַ
שְׂרָאוּי לָהּ, וְהַכֹּל הָיָה בְּאֶרֶץ, וְלֹא
הוֹצִיאָה פְרוֹת בְּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא
אָדָם. פִּינּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם, הַכֹּל
רְאוּי [וְ"א לְצִאת] בְּעוֹלָם, וְהָאֶרֶץ
גִּלְתָּה אֶת פְּרוֹתֶיהָ וְכַחֲהָ
שֶׁנִּפְקְדוּ בָּהּ.

כְּמוֹ זֶה הַשְּׂמִים לֹא נִתְּנוּ כַחוֹת
לְאֶרֶץ עַד שֶׁבָא אָדָם. זֶהוּ שְׂכַתוּב
(בראשית ב) וְכֹל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם
יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר ה'
אֱלֹהִים עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין
לְעַבֵד אֶת הָאֲדָמָה. נִסְתַּתְרוּ בָּהּ
כָּל אוֹתָם תּוֹלְדוֹת וְלֹא הַתְּגַלוּ,
וְהַשְּׂמִים הַתְּעַכְבוּ, שְׁלֹא הִמְטִירוּ
עַל הָאֶרֶץ מִשׁוּם שְׂאָדָם אֵין,
שְׁלֹא נִמְצָא וְלֹא נִבְרָא, וְהַכֹּל
הַתְּעַכְבּ בְּגִלְלוֹ. פִּינּוֹן שֶׁנִּבְרָא
אָדָם, מִיַּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ,
וְכֹל הַפְּחוֹת שֶׁנִּסְתַּתְרוּ, הַתְּגַלוּ
וְנִתְּנוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, דְּאִתְּתַקֵּן תְּקוּנָא דְּתוֹשְׁבַחַן
הַתְּשַׁבְּחוֹת לְזִמְרָא לְפָנֵי הַקְּבִ"ה

אֲתַגְּלִיין בִּינֵיהוּ כָּל כֹּף. יִגְלוּן בִּינֵי חֲבֵרִיא
יִלְפוּן אֲנוּן אֶרְחִין (ואתבסמין) וְאִתְּכַסְיין מְלִין
בְּגוֹוִיָּיהוּ. דְּהָא מְלִין לֹא אֲתַגְּלִיין אֲלֵא בִּינָא
דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִסְתַּכִּים עִמָּנָא וְעַל
יְדָנָא אֲתַגְּלִיין מְלִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּתִיב, (ישעיה נח) אֲז יִבְקַע פֶּשַׁח
אוֹרֶךְ וְגוֹ'. זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאֶכְרָזָא עַל בְּנוֹי וְיִימָא, אֲז יִבְקַע פֶּשַׁח
אוֹרֶךְ וְאֶרְכַּתְךָ מְהֵרָה תִצְמַח וְהִלֵּךְ לְפָנֶיךָ
צְדָקָה וְכְבוֹד יְיָ יִאֲסֹפֶךָ, (דף צז ע"א).

פֶּרֶשֶׁת וִירָא אֲלִיו

רַבִּי חֲזִיָּא פֶּתַח (שיר השירים ב) הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאֶרְצָנוּ. הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ, כִּד בְּרָא
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵמָא. יְהִיב בְּאֶרְעָא כָּל
חִילָא דְּאִתְחַזִּי לָהּ. וְכֹלֵא הָוָה בְּאֶרְעָא, וְלֹא
אִפִּיקַת אִיבִין בְּעֲלֵמָא עַד דְּאִתְבְּרִי אָדָם, פִּינּוֹן
דְּאִתְבְּרִי אָדָם, כֹּלֵא אִתְחַזִּי (ד"א ל"ג לְמִפְּק)
בְּעֲלֵמָא, וְאֶרְעָא גִלְיַאת אִיבְהָא וְחִילְהָא
דְּאִתְפְּקְדוּ בָּהּ.

בְּנוּנָא דָּא שְׂמִים לֹא יְהִיב חִילִין לְאֶרְעָא עַד
דְּאִתָּא אָדָם. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית

ב) וְכֹל שִׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרָם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ וְכֹל עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה טָרָם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְיָ אֱלֹהִים
עַל הָאֶרֶץ וְאָדָם אֵין לְעַבֵד אֶת הָאֲדָמָה.
אִטְמְרוּ כָּל אֲנוּן תּוֹלְדִין וְלֹא אֲתַגְּלוּן, וְשִׁמְיָא
אִתְעַכְבוּ דְּלֹא אִמְטִירוּ עַל אֶרְעָא, בְּגִין דְּאָדָם
אֵין, דְּלֹא אִשְׁתַּכַּח וְלֹא אִתְבְּרִי, וְכֹלֵא אִתְעַכְבּ
בְּגִינֵיהּ, פִּינּוֹן דְּאִתְחַזִּי אָדָם, מִיַּד הַנְּצָנִים נִרְאוּ
בְּאֶרֶץ וְכֹל חִילִין דְּאִתְטְמְרוּ אֲתַגְּלִיאוּ
וְאִתְהִיבוּ בָּהּ.

עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, דְּאִתְּתַקֵּן תְּקוּנָא דְּתוֹשְׁבַחַן
לְזִמְרָא קַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה דְּלֹא

מה שלא נמצא עד שלא נברא אדם. וקול התור נשמע בארצנו, שהרי [וזה] [כל] דבר של הקדוש ברוך הוא [ר"א ששעה] הקב"ה שלא נמצא בעולם עד שנברא אדם. כיון שנמצא אדם, הכל נמצא.

אחר שחטא, הפל הסתלק מהעולם והתקללה הארץ. זהו שכתוב (בראשית א) ארורה האדמה בעבורך וגו', וכתוב כי תעבד את האדמה לא תספ תת כחה לך וגו', וכתוב וקוץ ודרדר תצמיח לך.

בא נח ותקן קרדמים ופצירות בעולם. אחר כף, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. באו בני העולם וחטאו לפני הקב"ה, והסתלקו צבאות הארץ [של העולם] כמקדם, והיו עומדים עד שבא אברהם.

כיון שבא אברהם [לעולם], מיד הנצנים נראו בארץ, התקנו והתגלו כל הצבאות בארץ. עת הזמיר הגיע, בשעה שאמר לו הקב"ה למול. כיון שהגיע אותו הזמן שברית נמצאה בו באברהם ונמול, אז התקיים בו כל הפסוק הזה, והתקיים העולם, ודבר הקב"ה היה בהתגלות בו. זהו שכתוב וירא אליו ה'.

רבי אלעזר פתח הפסוק הזה [בשעה] אחר שנמול אברהם. שעד שלא נמול, לא דבר עמו אלא מתוך דרגה תחתונה, והדרגות העליונות לא היו קיימות על אותה הדרגה. כיון שנמול, מיד הנצנים נראו בארץ. אלו הדרגות התחתונות שהוציאה והתקינה הדרגה התחתונה הזו. עת הזמיר הגיע - אלו ענפי הערלה. וקול התור נשמע בארצנו - זהו קול שיוצא מתוך אותו פנימי של הפל, ואותו קול נשמע, וזה קול

אשתכח עד לא אתברי אדם. וקול התור נשמע בארצנו. דהא (ר"א דא) (ר"א ל"ג בל) מלה דקדשא בריך הוא (ר"א ל"ג דעבד) דלא (דף צו ע"ב) אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם. כיון דאשתכח אדם פולא אשתכח.

בתר דחטא, פולא אסתלק מעלמא ואתלטיא ארעא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ג) ארורה האדמה בעבורך וגו'. וכתוב כי תעבד את האדמה לא תספ תת כחה לך וגו'. וכתוב וקוץ ודרדר תצמיח לך.

אתא נח ותקן קרדומין ופצירי בעלמא. ולבתר וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. אתו בני עלמא וחיבו קמיה דקודשא בריך הוא. ואסתלקו חילין דארעא (דעלמא) כמלקדמין, והווי קיימי עד דאתא אברהם.

כיון דאתא אברהם (לעלמא) מיד הנצנים נראו בארץ, אתתקנו ואתגלו כל חילין בארעא. עת הזמיר הגיע. בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא דיתגזר, כיון דמטא ההוא זמנא דברית אשתכח ביה באברהם ואתגזר. כדין אתקיים ביה כל האי קרא, ואתקיים עלמא, ומלה דקדשא בריך הוא הוה באתגלייא ביה הדא הוא דכתיב וירא אליו יי.

רבי אלעזר פתח האי קרא (בשעה) בתר דאתגזר אברהם. דעד לא אתגזר לא הוה מליל עמיה אלא מגו דרגא תתאה, ודרגין עלאין לא הוו קיימי על ההיא דרגא. כיון דאתגזר מיד הנצנים נראו בארץ אלין דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה. עת הזמיר הגיע אלין ענפוי דערלה.

וקול התור נשמע בארצנו. דא קול דנפיק מגו (דף צו ע"ב) ר"א) ההוא פנימא

שגזר דבר לדבר ועושה לה שלמות.

בא ראה שעד שלא נמול אברהם לא היתה עליו אלא הדרגה הזו כפי שאמרנו. פיון (אחר) שנמול מה כתוב? וירא אליו ה' למי? שהרי לא כתוב וירא ה' אל אברהם? שאם לאברהם אז מה השבח כאן יותר מבהתחלה עד שלא נמול שכתוב וירא ה' אל אברהם? אלא סוד נסתר הוא. וירא אליו ה' - לאותה דרגה שדברה עמו, מה שלא היה מקדם לזה עד שלא נמול. שפעת התגלה הקול והתחבר בדבור כשדבר עמו. והוא ישב פתח האהל. והוא - ולא גלה מי. אלא כאן גלה את החכמה שכל הדרגות שרויות על הדרגה התחתונה הזו אחר שנמול אברהם.

בא ראה, וירא אליו ה' - זהו הסוד שקול שנשמע שהתחבר בדבור ומתגלה בו. והו"א ישב פתח האהל - זהו העולם העליון שעמד להאיר עליו. כחם היום, שהרי הואר הימין, הדרגה שאברהם נדבק בו. דבר אחר כחם היום - בפעם שמתקרבת דרגה לדרגה בתשוקה של זה כנגד זה.

וירא אליו. אמר רבי אבא, עד שלא נמול אברהם, היה אטום. פיון שנמול, הכל התגלה, ושרתה עליו שכנינה בשלמות כראוי. בא ראה, והוא ישב פתח האהל. והוא - זהו העולם העליון ששורה על עולם הפתוח הזה. אימתי? כחם היום, בזמן שתשוקתו של צדיק אחד לשרות בו.

מיד - וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מי הם שלשה אנשים? אלו אברהם

דכלא והוא קול נשמע ודא קול דגזר מלה למללא ועביד לה שלימו.

תא חזי, דעד לא אתגזר אברהם לא הוה עליה אלא האי דרגא פדאמרן, פיון (לכתר) דאתגזר מה כתיב וירא אליו יי. למאן, דהא לא כתיב וירא יי אל אברהם. דאי לאברהם מאי שבחא הכא יתיר מבקדמיתא עד לא אתגזר דכתיב וירא יי אל אברהם. אלא רזא סתימא איהו, וירא אליו יי. ליהוה דרגא דמליל עמיה, מה דלא הוה מקדמת דנא עד דלא אתגזר. דהשתא אתגלי קול ואתחבר בדבור כד מליל עמיה. והוא יושב פתח האהל. והוא ולא גלי מאן. אלא הכא גלי חכמתא דכלהו דרגין שרו על האי דרגא תתאה בטר דאתגזר אברהם.

תא חזי, וירא אליו יי. דא הוא רזא דקול דאשתמע דאתחבר בדבור ואתגלי ביה. והו"א יושב פתח האהל, דא עלמא עלאה דקאים לאנהרא עליה. כחום היום. דהא אתנהיר ימינא דרגא דאברהם אתדבק ביה. דבר אחר כחום היום בשעתא דאתקריב דרגא לדרגא בתיאובתא דדא ליקבל דא.

וירא אליו. אמר רבי אבא עד לא אתגזר אברהם הוה אטום. פיון דאתגזר אתגלי כלא ושרא עליה שכינתא בשלימו פדקא יאות. תא חזי והוא יושב פתח האהל. והוא. דא עלמא עלאה דשרי על האי עלמא תתאה. אימתי כחום היום בזמנא דתיאובתא דחד צדיק למשרי ביה.

מיד וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. מאן אנון שלשה אנשים. אלין אברהם יצחק ויעקב דקיימי עליה דהאי דרגא, ומפנייהו (דף צט ע"א) זניק (יסודא דעלמא)

יצחק ויעקב, שעומדים על הדרגה הזו, ומהם היא יונקת (סוד העולם) ונזוגית. ואז - וירא וירץ לקראתם. שתשוקת הדרגה המתחננה הזו להתחבר בהם וחדותה להמשך אחריהם. וישתחו ארצה, להתקין להם פסא.

בא ראה, הקב"ה עשה את דוד המלך עמוד אחד מהפסא העליון כמו האבות. ואף על גב שהוא פסא אליהם, אבל בזמן שמתחבר בהם הוא עמוד אחד להתתקן בפסא העליון, ולכך נטל את המלכות בחברון דוד המלך שבע שנים להתחבר בהם, והרי נאמר.

תוספתא

וירא אליו ה' באלני ממרא. למה באלני ממרא ולא במקום אחר? אלא משום שנתן לו עצה על ברית המילה שלו. בשעה שאמר הקב"ה לאברהם להמול, הלך אברהם להמלך עם חבריו. אמר לו ענר: אתה בן תשעים שנה, ואתה מעיק לעצמך?

אמר לו ממרא: הזכרת את היום שזרקו אותך הכשדים לתוף כבשן האש, ואותו רעב שעבר על העולם, שכתוב (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה, ואותם מלכים שרדפו אחריהם וזהפית אותם, והקב"ה הציל אותך מהפל ולא יכל איש לעשות לך רע? קום ועשה את מצות רבונך! אמר לו הקב"ה: ממרא, אתה נתת לו עצה להמול, חייך איני מתגלה עליו אלא בפלטרין שלך. וזהו שכתוב באלני ממרא. (עד כאן

התוספתא).

מדרש הנעלם רבותינו פתחו בפסוק הזה, (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. תנו רבנן האי נשמתא דבר אינש בשעתא דסלקא מארעא לרקיעא וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרון, קדשא בריה הוא מבקר לה.

ואתון. פדין וירא וירץ לקראתם. דתיאובתא דהאי דרגא תתאה לאתחברא בהו וחדוותא דילה לאתמשכא אבתריהו. וישתחו ארצה, לאתתקנא פרסייא לגבייהו.

תא חזי, עבד קדשא בריה הוא לדוד מלכא חד סמכא מפרסייא עלאה באבהן. ואף על גב דאיהו פרסייא לגבייהו. אבל בזמנא דאתחבר בהו איהו חד סמכא לאתתקנא בפרסייא עלאה. ובגין כך נטל מלכותא בחברון דוד מלכא שבע שנין לאתחברא בהו. והא אתמר.

תוספתא

וירא אליו יי באלוני ממרא. אמאי באלוני ממרא, ולא באתר אחרא. אלא בגין דיהיב ליה עיטא על גזירו דקיימא דיליה. בשעתא דאמר קדשא בריה הוא לאברהם למגזר אזל אברהם למלך עם חברוי, אמר ליה ענר אנת בן תשעין שנין ואת מעיק גרמך.

אמר ליה ממרא דכרת יומא דרמו לך פשדאי באתון דנורא. וההוא כפנא דעבר על עלמא דכתיב, (בראשית יב) ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה. ואנון מלכין דרדפו בתריהון ומחית נההון וקדשא בריה הוא שזבינה מפלא ולא יכיל בר נש למעבד לך ביש. קום עביד פקודא דמרך. אמר ליה קדשא בריה הוא, ממרא אנת יתבת ליה עיטא למגזר, חייך לית אנא מתגלי עליה אלא בפלטרין דילך, הדא הוא דכתיב באלוני ממרא (עד כאן התוספתא):

מדרש הנעלם

רבנן פתחי בהאי קרא (שיר השירים א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. תנו רבנן האי נשמתא דבר אינש בשעתא דסלקא מארעא לרקיעא וקיימא בההוא זיהרא עלאה דאמרון, קדשא בריה הוא מבקר לה.

מדרש הנעלם רבותינו פתחו בפסוק הזה, (שיר א) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגו'. שנו רבותינו, נשמה זו של בן האדם, בשעה שעולה מהארץ לרקיע ועומדת באתו זהר עליון שאמרנו, הקב"ה מבקר אותה.

תא שִׁמְעַת אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי כָּל נִשְׁמַתָּא דְּצַדִּיקָיָא כִּיּוֹן דְּקִיָּיָא בְּאַתְר שְׂכִינְתָּא יִקְרָא דְחִזְיָא לְמִיתָב, קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא קָרִי לְאַבְהֶתָּא, וְאָמַר לֹון זִילוּ וּבְקָרוּ לְפָלְגֵי צַדִּיקָא דְאַתָּא, וְאַקְדִּימוּ לִיה שְׁלָמָא מִן שְׁמִי. וְאַנּוּן אֲמַרִין, מְאָרִי עֲלָמָא, לָא אַתְחִזִי לְאַבָּא לְמִיזַל לְמַחְמִי לְבָרָא, בְּרָא אַתְחִזִי לְמִיחְמִי וּלְמַחְזִי וּלְמַתְבַּע לְאַבּוּי.

והוא קרי ליעקב ואמר ליה אנת דהיה לך צערא דבנין זיל וקביל (אולפניה) פני דפלגיא צדיקא דאתא הקא, ואנא איזיל עמך. הדיא הוא דכתיב, (תהלים כד) מבקשי פניך יעקב סלה. מבקש לא נאמר אלא מבקשי. אמר רבי חייא מרישיה דקרא משמע דכתיב זה דו דורשיו וגו'.

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (נ"א עקיבא) יעקב אבינו הוא כסא הכבוד, וכן תנא דבי אליהו יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, דכתיב, (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקב, ברית פרת קדשא בריף הוא ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו דעביד ליה כסא הכבוד. בר מן קדמא :

רבי אליעזר הוה יתיב והוה לעי באורייתא. אתא לגביה רבי עקיבא אמר ליה במאי קא עסיק מר. אמר ליה בהאי קרא דכתיב, (שמואל א ב) וכסא כבוד ינחילם. מהו כסא כבוד ינחילם. זה יעקב אבינו דעביד ליה פְּרָסִי יָקָר בלחודוי לקבלא אולפן נשמתא דצדיקא. וקודשא בריף הוא אזיל עמיה בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא יקר אספקלריאה שכינתא דמאריה, מברכת וסגדת קמי קדשא בריף הוא, הדיא הוא דכתיב, (תהלים קד) ברכי נפשי וגו'.

אמר רבי עקיבא קדשא בריף הוא קאים עלוהי. ונשמתא פתח ואמר יי אלהי גדלת מאד וגו' כל

בא תשמע, אמר רבי שמעון בר יוחאי, כל נשמת הצדיקים, כיון שעומדת במקום שכינת הכבוד, שראויה לשבת, הקב"ה קורא לאבות ואומר להם: לכו ובקרו את פלוני הצדיק שבא, והקדימו לו שלום משמי. והם אומרים: רבון העולם, לא ראוי לאבא ללכת לראות את הבן. הבן ראוי לראות ולהראות ולדרש את אביו.

והוא קורא ליעקב ואומר לו: אתה שהיה לך צער בנים, לך וקבל (לפרו) פני פלוני הצדיק שבא לכאן, ואני אלך עמך. זהו שכתוב (תהלים כד) מבקשי פניך יעקב סלה. לא נאמר מבקש, אלא מבקשי. אמר רבי חייא, מראש הפסוק משמע, שכתוב זה דור דרשו וגו'.

אמר רבי יעקב אמר רבי חייא (נ"א עקיבא), יעקב אבינו הוא כסא הכבוד. וכן תנא דבי אליהו, יעקב אבינו הוא כסא בפני עצמו, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקב. ברית פרת הקב"ה ליעקב לבדו יותר מכל אבותיו, שעשה לו כסא הכבוד, פרט מן הראשון.

רבי אליעזר הוה יושב והוה עוסק בתורה. בא אליו רבי עקיבא ואמר לו, במה מר עוסק? אמר לו, בפסוק הוה שכתוב (שמואל א ב) וכסא כבוד ינחילם.

מהו כסא כבוד ינחילם? זה יעקב אבינו שעשה לו כסא כבוד לבדו לקבל תורה בעד נשמת הצדיק, והקב"ה הולך עמו בכל ראש חדש וחדש, וכשרואה הנשמה את כבוד האספקלריה של

שכינת רבנו, מברכת ומשתחוה לפני הקב"ה. והוה שכתוב (תהלים קד) ברכי נפשי את ה'. אמר רבי עקיבא, הקב"ה עומד עליו, והנשמה פותחת ואומרת: ה' אלהי גדלת מאד וגו' כל הפרשה, עד הסיום שאומר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר רבי עקיבא, ולא זו בלבד, אלא משבחת

אותו על הגוף שגשאר בעולם הזה, ואומר (שם ק) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

והקב"ה הולך. מנין לנו זה? מהפסוק הזה שכתוב וירא אליו ה' באלני ממרא. זה יעקב. מה זה ממרא? משום שירש מאתים עולמות מעדן, והוא כסא. אומר רבי יצחק, ממרא בגימטריא מאתים שמונים ואחת היה. מאתים של עדן, שכתוב (שיר ה) ומאתים לנטרים את פרו, ושמונים ואחת שהוא כסא. ולכן נקרא וירא אליו ה' באלני ממרא. ועל שם זה נקרא ממרא. אומר רבי יהודה, מה זה באלני? רצונו לומר חזקו, זהו שכתוב אביר יעקב. והוא ישב פתח האהל, זהו שכתוב (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך וגו'. פחם היום, שכתוב (מלאכי א) ונרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

אמר רבי יוחנן בן זכאי, באותה שעה הלך הקב"ה, ומשום ששומעים האבות, אברהם יצחק, שהקב"ה הולך אליו, תובעים מיעקב ללכת עמם ולהקדים לו שלום, והם עומדים עליו, ממה שכתוב וישא עינו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה אנשים [שעומדים] אלו האבות, אברהם יצחק ויעקב, שעומדים עליו וראו מעשים טובים [שעשה] שעושים. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה, משום שראה שכינת הכבוד עמם. זהו שכתוב (שיר א) על כן עלמות אהבוך [אלו הן האבות].

דבר אחר וירא אליו ה' באלני ממרא, רבותינו פתחו בפסוק הזה בשעת פטירתו של אדם. ששנינו, אמר רבי יהודה, בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול, שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם עד שרואה את השכינה. זהו שכתוב (שמות לב) כי לא יראני האדם וחי. ובאים עם השכינה שלשה

הפרשה עד סיומא דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אומר רבי יעקבא ולא דא בלחודוי אלא משפחת ליה על גופא דאשתאר בעלמא דין ואמר (תהלים קג) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'.

וקדשא בריך הוא אזיל. מנא לן האי. מהאי קרא דכתיב וירא אליו ה' באלוני ממרא, זה יעקב. מהו ממרא. משום דאחסין מאתן עלמין מעדן והוא כסא. אומר רבי יצחק ממרא בגימטריא מאתן ותמנין וחד הוה, מאתן דעדן דכתיב, (שיר השירים ח) ומאתים לנטרים את פרו, ותמנין וחד דהוא כסא. ובגין כן אתקרי וירא אליו ה' באלוני ממרא. ועל שום דא נקרא ממרא. אומר רבי יהודה מהו באלוני. רצונו לומר תוקפוי הדא הוא דכתיב, (בראשית מט) אביר יעקב. והוא יושב פתח האהל. הדא הוא דכתיב, (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך וגו'. פחום היום. דכתיב, (מלאכי א) ונרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

אמר רבן יוחנן בן זכאי בההיא שעתא אזיל קדשא בריך הוא, ובגין דשמעין אבהתא אברהם ויצחק דקדשא בריך הוא אזיל לגביה. תבעין מן יעקב למיזל עמהון ולאקדמא ליה שלם ואנון קיימין עלוהי. ממאי דכתיב וישא עינו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו. שלשה אנשים (דקיימין) אלין אבהתא אברהם יצחק ויעקב דקיימין עלוהי וחתמו עובדין טבין (נ"א דעבר) דעבדין. וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה. משום דחמי שכינת יקרא עמהון הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) על כן עלמות אהבוך (אלו הן האבות): דבר אחר וירא אליו ה' באלוני ממרא. רבנן פתחי בהאי קרא בשעת פטירתו של אדם. דתנא אומר רבי יהודה בשעת פטירתו של אדם הוא יום הדין הגדול שהנשמה מתפרדת מן הגוף. ולא נפטר אדם מן העולם

מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. זהו שפתיב וירא אליו ה' וגו'. פחם היום - זה יום הדין הבוער כתנור להפריד את הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים, המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הכליפה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. ושנינו, אמר רבי יצחק, נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הבל כפי להתענג בעולם הבא.

שנו רבותינו, כשחלה רבי אליעזר הגדול, אותו יום ערב שבת היה, והושיב לימינו את הורקנוס בנו, והיה מגלה לו עמקות ונסתרות, והוא לא היה מקבל דבר בדעתו שחשב שמטרף בדעתו היה. כיון שראה שדעת אביו מתישבת עליו, קבל ממנו מאה שמונים ותשע סודות עליונים.

כשהגיע לאבני שיש שמתעורבים במים העליונים, ככה רבי אליעזר ופסק לומר. אמר, עמד שם בני. אמר לו, אבא, למה? אמר לו, אני רואה שאני ממחר לחלף מן העולם. אמר לו, לך ואמר לאמך שתעלה את התפלין שלי למקום עליון, ואחר שאסתלק מן העולם, ואבא לכאן כפי לראות אותם. לא תכנו, שהם קרובים עליונים ולא תחתונים, ודעת בני אדם לא משיגה אותם.

עד שהיו יושבים, נכנסו חכמי הדור לבקר אותם, וקלל אותם על שלא באו לשמש אותו, ושנינו, גדולה שמושה יותר מלמודה. עד שבא רבי עקיבא, אמר לו, עקיבא, עקיבא, למה לא באת לשמש אותי [שהרי באה העת להצורך]? אמר לו, רבי, לא היה לי פנאי. רתח ואמר, אתמה עליך

עד שרואה את השכינה הך הוא דכתיב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. ובאין עם השכינה שלשה מלאכי השרת לקבל נשמתו של צדיק. הך הוא דכתיב וירא אליו יי וגו'. פחם היום. זה יום הדין הבוער כתנור להפריד הנשמה מן הגוף.

וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים. המבקרים מעשיו מה שעשה, והוא מודה עליהם בפיו. וכיון שהנשמה רואה כף, יוצאת מן הגוף עד פתח בית הכליפה, ועומדת שם עד שמתודה כל מה שעשה הגוף עמה בעולם הזה. ואז נשמת הצדיק היא שמחה במעשיה ושמחה על פקדונה. דתאנא אמר רבי יצחק נשמתו של צדיק מתאווה אימתי תצא מן העולם הזה שהוא הבל, כפי להתענג בעולם הבא.

תנו רבנן כשחלה רבי אליעזר הגדול, ההוא יומא ערב שבת היה, ואותיב לימיניה הורקנוס בריה, והיה מגלי ליה עמיקתא ומסתרתא, והוא לא היה מקבל בדעתיה מלייא, דחשיב כמטרף בדעתיה היה. כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי, קביל מגיה מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין.

כד מטא לאבני שיש דמתעורבי במיא עלאה, ככה רבי אליעזר ופסק למימר, אמר קום התם ברי. אמר ליה אבא למה. אמר ליה חזינא דאוחית חלף מן עלמא. אמר ליה זיל ואימא לאמך דתסתלק תפלאי באתר עלאה, ובתר דאסתלק מן עלמא ואיתי הכא למחמי להון לא תבכי דאנון קריבין עלאין ולא תתאין ודעתא דבר נש לא ידע בהו.

עד דהוו יתבי, עאלו חפימי דרא למבקר ליה, אוליט להו על דלא אתו לשמשא ליה דתנינן גדולה שמושה יותר מלמודה. עד דאתא רבי עקיבא, אמר ליה עקיבא עקיבא למה לא אתית לשמשא לי (דהא אתה עתה

אם תמות מיתת עצמך. קללך
שמינתו תהיה קשה מכלם.

בבב רבי עקיבא ואמר לו, רבי,
תלמד אותי תורה. פתח פיו רבי
אליעזר במעשה מרפכה. באה
אש והקיפה את שניהם. אמרו
חכמים, נשמע מזה שאין אנו
ראויים וכדאים לכך. יצאו לפתח
החיצון וישבו שם. היה מה
שהיה, והאש הלכה.

ולמד בבברת ענה שלש מאות
הלכות פסוקות, ולמד אותו
מאתים וששה עשר טעמים של
פסוקי שיר השירים, והיו עיני
רבי עקיבא זולגות דמעות,
וחזרה האש כבתחלה. כשהגיע
לפסוק (שיר ב) סמכוני באשיות
רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה
אני, לא יכל רבי עקיבא לסבל,
והרים קולו בבכיה. והרים קולו
ולא היה מדבר מיראת השכינה
שהיתה שם.

הורה לו כל עמקות וסודות
עליונים שהיו בשיר השירים,
והשביעו שבועה שלא ישתמש
בשום פסוק ממנו, כדי שהקב"ה
לא יחריב את העולם בגללו,
ולא רוצה לפגוע בהבריות
לשתמש בו מרב הקדשה שיש
בו. אחר יצא רבי עקיבא ובכה,
ונבעו עיניו מים, והיה אומר, וי
רבי! וי רבי! שהעולם נשאר
יתום ממך. נכנסו אליו כל שאר
החכמים, ושאלו אותו, והשיב
להם.

היתה דחוקה לו [השעה] לרבי
אליעזר. הוציא שתי זרועותיו
ושם אותם על לבו. פתח ואמר,
אוי העולם, העולם העליון חוזר
להתפגס ולהגנוז מן התחתון כל
אור ומאור. אוי לכם שתי

זרועות, אוי לכם שתי תורות שיהיו נשפחים היום הזה מן העולם. שאמר רבי יצחק, כל ימי רבי
אליעזר היתה השמועה מאירה מפיו כיום שנתנה בהר סיני.

לאצרא). אמר ליה רבי לא הוה לי פנאי. ארתח אמר
אתמקה עלך אי תמות מיתת עצמך. לטייה דיהא קשה
מפלהון מיתתיה.

בכי רבי עקיבא ואמר ליה רבי אוליה לי אורייתא.
אפתח פומיה רבי אליעזר במעשה מרפכה. אתא
אשא ואסחר לתרוויהון. אמרו חכימא שמע מינה
דלית אנן חזיין וכדאין לכך, נפקו לפתחא דברא ונתיבו
תמן, הוה מה דהוה ואזל אשא.

ואוליה בבברת ענה תלת מאה הלכות פסוקות, ואוליה
ליה מאתן ושיתסר טעמים דפסוקי דשיר
השירים. והווי עינוי דרבי עקיבא נחתין מנא. ואתחזר
אשא פקדמיתא. פד מטא להאי פסוקא (שיר השירים ב)
סמכוני באשיות רפדוני בתפוחים פי חולת אהבה אני,
לא יכל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכיייתא וגעוי
ולא הוה ממלל מדהילו דשכינתא דהות תמן.

אורי ליה כל עמיקתא ורזין עלאין דהוה ביה בשיר
השירים. ואומי ליה אומא דלא לישתמש בשום
חד פסוק מניה פי היכי דלא ליחריב עלמא, קדשא
בריה הוא בגיגיה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה (ד)
צט ט"ו א) ברייתי מסגיאנות קדוששתא דאית ביה. לבתר
נפיק רבי עקיבא וגעוי ונבעין עינוי מנא, והוה אמר, ווי
רבי, ווי רבי, דאשתאר עלמא יתום מנך. עאלו כל שאר
חכימא גביה ושאלו ליה ואתיב להון.

הוה דחיק ליה (שעה) לרבי אליעזר, אפיק תרי זרועוי
ושנינון על לביה. פתח ואמר, אי עלמא עלמא
עלאה, חזרת לאעלא ולאגנזא מן תפאה כל נהירו
ובוצינא. ווי לכון תרי דרעי ווי לכון תרי תורות
דישתפחון יומא דין מן עלמא. דאמר רבי יצחק כל
יומוי דרבי אליעזר הוה נהירא שמעתא מפומיה כיומא
דאתיהיבת בטורא דסיני.

אָמַר, תּוֹרָה [לְמַדְתִּי וְגִמְרָא] הַבְּנֵי תִי וְחֻקְמָה לְמַדְתִּי וְשִׁמוּשׁ עֲשִׂיתִי, שְׂאֵלוֹ יִהְיֶה כָּל בְּנֵי אָנוּשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוּכְלוּ לְכַתֵּב, וְלֹא חִסְרוּ תְלִמְיָדִי מִחֻקְמָתִי אֲלֵא כַּמְכּוּחַל בְּעֵינַי, וְאֵנִי מְרַבּוֹתִי אֲלֵא כְּמִי שֶׁשׁוֹתֶה בַּיָּם. וְלֹא הִיָּה אֲלֵא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹתָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סִנְדֵּל שֶׁל יְבוּס, עַד שֶׁיִּצְאָה נִשְׁמָתוֹ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָיָה שֵׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשִׁיצְאָה הַשֶּׁבֶת, מִצָּא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁמֵת. קָרַע בְּגָדוֹ וְשָׂרַט כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשַׁף עַל זָקְנוֹ. הָיָה צוֹנֵחַ וּבּוֹכָה. יִצְאָה הַחוּצָה וְאָמַר: שְׁמַיִם שְׁמַיִם, אָמְרוּ לְשִׁמְשׁ וְלִלְבָנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהִיָּה מֵאִיר יוֹתֵר מֵמֶה הָרִי נִחְשָׁף.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעַר שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוּצָה לְצֵאת - שְׁמַחָה, וְהַצְּדִיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. זֶהוּ שְׂכָרוֹ וַיֵּרָא לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, מֵאִיזָה מְקוֹם? מִפְּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה - אֶל הַשְּׂכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ב) עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי אוּ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו'. - זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהַרְף עֵינַי. בֵּא רְאָה מִזֶּה כְּתוּב, (קֵהֶלֶת 1) וְאֵלוֹ חַיָּה אֶלֶף שָׁנִים פְּעֻמִּים וְגו'. בַּיּוֹם הַמֵּיתָה, כָּל מִזֶּה שֶׁחַיָּה, נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֲצֵלוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְרָה בּוֹ וְאוֹמְרָת עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצְּלָלִים], וַיְדַמָּה בְּעֵינָיִךְ כְּהַרְף עֵינַי בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, זֶהוּ שְׂכָרוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. כִּי צֵל יִמְיָנוּ עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי וְגו'.

דְּבַר אַחַר עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

אָמַר אוֹרִיִּיתָא (סְבִירָת גִּמְרָא) גְּמִרִית וְחֻקְמָתָא סְבִירִית וְשִׁמוּשָׁא עֲבָדִית. דְּאֵלוֹ יְהוֹן כָּל בְּנֵי אֵינְשָׁא דְעֵלְמָא סוֹפְרִים לֹא יְכַלִּין לְמַכְתֵּב וְלֹא חִסְרֵי תְלִמְיָדִי מִחֻקְמָתִי אֲלֵא כְּכּוּחָלָא בְּעֵינָא וְאֵנָא מְרַבּוֹתִי אֲלֵא כְּמֵאן דְּשִׁתִּי בְּיָמָא. וְלֹא הָוָה, אֲלֵא לְמִיתָן טִיבּוֹתָא לְרַבּוּהֵי יְתִיר מִנֵּיהּ.

וְהָיוּ שְׂאֵלִין מִנֵּיהּ בְּהָוָה סִנְדֵּלָא דְיְבוּס עַד דְּנָפַק נִשְׁמָתֵיהּ וְאָמַר טְהוֹר. וְלֹא הָוָה תַּמָּן רַבִּי עֲקִיבָא. כַּד נָפַק שֶׁבֶתָא אֲשַׁכְחִיה רַבִּי עֲקִיבָא דְמִית, בְּזַע מֵאֵנִיהּ וְגִרִיר כָּל בְּשָׂרֵיהּ וְדָמָא נַחִית וְנָגִיד עַל דִּיקְנֵיהּ. הָוָה צוֹחַ וּבְכִי, נָפַק לְבָרָא וְאָמַר, שְׁמָא שְׁמָא, אָמְרוּ לְשִׁמְשָׁא וְלִסְיָהֲרָא דְנִהֲיִירוּתָא דְהוֹת נְהִיר יְתִיר מִנְהוֹן הָא אֲתַחֲשָׁף. (דף צט ע"ב).

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּשַׁעַר שֶׁנִּשְׁמַת הַצְּדִיק רוּצָה לְצֵאת שְׁמַחָה וְהַצְּדִיק בְּטוֹחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדִי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְאָתָם. בְּשִׁמְחָה, לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם. מֵאִי זֶה מְקוֹם, מִפְּתַח הָאֵהָל כְּדָקָא אֶמְרָן. וַיִּשְׁתַּחֲוּ אַרְצָה לְגַבִּי שְׂכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פֶּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי אוּ לְעַפְרָ הָאֵילִים. עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו'. זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהַרְף עֵינַי. תֵּא חַזִּי, מִזֶּה כְּתִיב, (קֵהֶלֶת 1) וְאֵלוֹ חַיָּה אֶלֶף שָׁנִים פְּעֻמִּים וְגו'. בַּיּוֹם הַמֵּיתָה כָּל מִזֶּה שֶׁחַיָּה נִחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֲצֵלוֹ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מִתְרָה בּוֹ וְאוֹמְרָת עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם (וְנָסוּ הַצְּלָלִים) וַיְדַמָּה בְּעֵינָיִךְ כְּהַרְף עֵינַי בְּעוֹדֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצְּלָלִים הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב ח) כִּי צֵל יִמְיָנוּ עָלֵי אֶרֶץ. בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ סָב דְּמָה לָךְ דּוּדֵי לְצַבִּי וְגו'.

דְּבַר אַחַר עַד שִׁיפּוֹת הַיּוֹם וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה אֲזַהְרָה לְאָדָם בְּעוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה

זו אזהרה לאדם בעודו בעולם הזה שהוא כהרף עין. מה הצבי קל ברגליו או כעפר האילים לעשות רצון בוראך כדי שתנחל העולם הבא שהוא הרי בשמים הנקרא ה' יי, ה' התענוג ה' הטוב. ע"כ מדרש הנעלם.

מדרש הנעלם.

סתרי תורה

ממשלת המלך נראית בשלש גונים, גון אחד - מראה שואה לעין מרחוק, ואין העין יכולה לעמד בבורר שואה, משום שהוא מרחוק, עד שנוטלת העין מראה קטן בקמוץ שלה, ועל זה פתוב (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי.

גון שני - מראה של העין הזאת (נ"א של אחד) בסתר שלה, שאין הגון הזה נראה לעין, רק בסתר קטן, שתופס ולא עומד בבורר, סותם העין ופוחת מעט ולקח אותו המראה. והגון הזה (נ"א הגון) צריך לפתרון לעמד על מה שלוקחת העין, ועל זה פתוב (שם) מה אתה ראה.

הגון השלישי הוא זהר האספקלריה המאירה שלא נראה בו כלל, חוץ מגלגול העין כאשר הוא סתום בסתימות ומגלגלים לו בגלגול ונראה בגלגול הזה אספקלריה המאירה. ולא יכול לעמד באותו הגון, רק שואה זהר מאיר בסתר העין, ועל זה פתוב (יחזקאל לו) היתה עלי יד ה', (שם לג) [יד ה' היתה עלי] ויד ה' עלי חזקה. וכלם מפרשים מנביאי האמת, פרט למשה הנאמן העליון שזכה להסתפל למעלה במה שלא נראה כלל. עליו פתוב (במדבר יב) לא כן עבדי משה וגו'.

וירא אליו, נראתה ונתגלתה לי השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור, ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים (נ"א צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (ד"א ר"א קדמא רשימו) קדישא דהנה

סתרי תורה

(חכר) הורמנותא דמלפא אתחזי בתלת גוונים, גוון חד חזיו דאתחזי לעינא מרחיק, ועינא לא יכיל לקיימא בכרירו דחזיו בגין דאיהו מרחוק, עד דנטיל עינא חזיו זעיר בקמיטו דיליה. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) מרחוק יי נראה לי.

גוון תניין חזיו דהאי (נ"א דחד) עינא בסתימו דיליה, דהאי גוון לא אתחזי לעינא, בר בסתימו זעיר דנקיט ולא קיימא בכרירו, סתים עינא ופתח זעיר ונקיט ההוא חזיו, וגוון דא (נ"א גוון ודא) אצטריך לפתרוןא לקיימא על מה דנקיט עינא, ועל דא כתיב, (ירמיה א) מה אתה ראה.

גוון תליתאה הוא זהר אספקלריאה דלא אתחזי ביה כלל, בר בגלגולא דעינא כד איהו סתים בסתימו ומגלגלין ליה בגלגולא ואתחזאי בהאי גלגולא אספקלריאה דנהרא ולא יכיל לקיימא בההוא גוון בר דחזי זהר מנהרא בסתימו דעינא ועל דא כתיב, (יחזקאל לו) היתה עלי יד יי (יחזקאל לג) (נ"א ויד יי היתה אלי) ויד יי עלי חזקה. וכלהו מתפרשן מנביאי קשוט. בר משה מהימנא עלאה דזכה לאסתפלא לעילא במה דלא אתחזי כלל. עליה כתיב, (במדבר יב) לא כן עבדי משה וגו'.

וירא אליו אתחזי ואתגלי ליה שכנינתא גו אנון דרגין דאתחברו בסטרוי, מיכאל לסטר ימינא. גבריאל לסטר שמאלא. רפאל לקמא. אוריאל לאחורא. ועל דא אתגליא עליה שכנינתא בהני אלוני (נ"א צלמים) דעלמא, בגין לאחזאה קמייהו ברית (ד"א ר"א ל"ג קדמא רשימו) קדישא דהנה ככל עלמא ברזא דמהימנותא.

וירא אליו, נראתה ונתגלתה לי השכינה תוך אותן דרגות שהתחברו בצדו, מיכאל לצד ימין, גבריאל לצד שמאל, רפאל לפנים, אוריאל לאחור, ועל זה נגלתה עליו השכינה באלונים (נ"א צלמים) הללו של העולם, כדי להראות לפניהם ברית (ד"א ר"א רשם ראשון) הקדש שהיתה בכל העולם בסוד האמונה.

וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל. מֵאֵן פֶּתַח הָאֵהָל. מֵה זֶה פֶּתַח הָאֵהָל? זֶה הַמְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּרִית, סוּד הָאֶמּוּנָה. כַּחַם הַיּוֹם, זֶה הַסּוּד שֶׁנִּדְבַק בּוֹ אֲבָרָהּ, הַחֲזֵק שֶׁל צַד הַיְמִינִי, הַדְּרָגָה שְׁלֹו. פֶּתַח הָאֵהָל - סוּד הַשְּׁעָר שֶׁל צֶדֶק פֶּתַח הָאֶמּוּנָה, שְׂאֵז נִכְנָס בּוֹ אֲבָרָהּ כְּאוֹתוֹ הַרְשָׁם הַקְדוּשׁ. כַּחַם הַיּוֹם - זֶהוּ צִדִּיק, הַדְּרָגָה שֶׁל חֲבוּר אֶחָד שֶׁנִּכְנָס בּוֹ מִי שֶׁנִּמּוֹל וְנִרְשָׁם בּוֹ הַרְשָׁם הַקְדוּשׁ, שֶׁהָרִי נִתְבַּטַּל מִן הָעֲרָלָה וְנִכְנָס בְּקִיּוּם שֶׁל שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן סוּד הָאֶמּוּנָה. וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְגו' - אֵלוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שְׁלוּחִים שֶׁמְתַלְבְּשִׁים בְּאוּר, וְיורְדִים לְעוֹלָם הַזֶּה [וְנִרְאִים] בְּמִרְאֵה שֶׁל בֶּן אָדָם, וְהַשְּׁלֹשָׁה הֵם כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, מִשׁוּם שֶׁהִקְשֶׁת לֹא נִרְאִית אֵלָּא בְּשֹׁלֶשָׁה גִּוְנִים - לְבָן, אֶדָם וְזָרָק, וְכֵף הוּא בְּוֹדָאִי. וְשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הִלְלוּ שְׁלֹשָׁה גִּוְנִים. גִּוְן לְבָן, גִּוְן אֶדָם, גִּוְן זָרָק (רַחֲמִים). הַגִּוּן הַלְבָן זֶה מִיכָאֵ"ל, שֶׁהוּא צַד הַיְמִינִי. הַגִּוּן הָאֶדָם זֶה גְּבֻרִיאֵ"ל, הַצַּד שֶׁל הַשְּׂמָאל. הַגִּוּן הַזָּרָק זֶה רְפָאֵ"ל. וְאֵלוֹ הֵם שְׁלֹשֶׁת גִּוְנֵי הַקְּשֶׁת, שְׂאִין הַקְּשֶׁת נִרְאִית אֵלָּא עִמָּהֶם. וּמִשׁוּם כֵּף וְיִרְא אֵלָיו, גְּלוּי שְׁכִינָה בְּשֹׁלֶשֶׁת הַגִּוְנִים הַלְלוּ.

וְאֵת כָּלֶם הַצְּטֻרְכוֹ. אֶחָד לְרִפָּא אֵת הַמִּילָה, וְזֶהוּ רְפָאֵל, בְּעַל הַרְפוּאוֹת. וְאֶחָד לְבִשְׂר אֵת שְׂרָה עַל הַבֶּן, וְזֶהוּ מִיכָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהוּא הַתְּמַנָּה לַיְמִינִי, וְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַבְּרוּכוֹת שֶׁבְּיָדוֹ נִמְסְרוּ מִצַּד הַיְמִינִי. וְאֶחָד לְהַפֵּךְ אֵת סְדוּם, וְזֶהוּ גְּבֻרִיאֵל שֶׁהוּא לְשִׂמְאֵל, וְהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם מִצַּד (הַדִּין) הַשְּׂמָאל לְדוֹן וּלְעִשׂוֹת עַל יְדֵי מְלָאָךְ הַמְּנוֹת, שֶׁהוּא בְּעַל הַהֶרֶג שֶׁל בֵּית הַמִּלְחָמָה. וְכֵלֶם עֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתֶם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. וְהַמְּלָאָךְ גְּבֻרִיאֵ"ל בְּשְׁלִיחוֹת לְנִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה,

וְהוּא יוֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל. מֵאֵן פֶּתַח הָאֵהָל. זֶה אֶתֶר דְּאֶקְרִי בְּרִית רְזָא דְמַהִימְנוּתָא. כַּחַם הַיּוֹם. זֶה רְזָא דְאֶתְדַבֵּק בֵּיה אֲבָרָהּ תְּקִפָּא דְסִטְרָא דְיְמִינָא דְרְגָא דִּילֵיה. פֶּתַח (ד) צח ע"ב) הָאֵהָל. רְזָא דְתַרְעָא דְצֶדֶק פֶּתַח דְמַהִימְנוּתָא, דְכַדִּין עָאל בֵּיה אֲבָרָהּ בַּהֵוּא רְשִׁימָא קְדִישָׁא. כַּחַם הַיּוֹם. זֶה צִדִּיק דְרְגָא דְחֲבוּרָא תְדָא דְעָאל בֵּיה מֵאֵן דְאֶתְגַּזֵּר וְאֶתְרְשִׁים בֵּיה רְשִׁימָא קְדִישָׁא, דְהָא אֶתְעַבֵּר מְעַרְלָה וְעָאל בְּקִיּוּמָא דְתִרִין דְרְגִין אֵלִין דְאֶנוּן רְזָא דְמַהִימְנוּתָא:

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְגו'. אֵלִין תְּלַת מְלָאָכִין שְׁלִיחִין דְמַתְלַבְּשִׁין בְּאוּרָא וְנִתְחִי לְהֵאִי עֲלָמָא (וְאֶתְחִיוּ) בְּחִיזוֹ דְבַר נֶשׁ. וְתְלַת הֵוּוּ כְּגִוּוּנָא דְלְעִילָא, בְּגִין דְקִשְׁת לֹא אֶתְחִזִּי אֵלָּא כְּגִוּוּנִין תְּלַתָּא חֲוור וְסוּמָק וְזָרָק. וְהִכִּי הוּא וְדָאִי.

וְאֵלִין אֶנוּן שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים תְּלַתָּא גִוּוּנִין, גִוּוֹן חֲוור, גִוּוֹן סוּמָק, גִוּוֹן זָרָק. גִוּוֹן חֲוור זֶה מִיכָאֵל בְּגִין דְאִיהוּ סִטְרָא דְיְמִינָא. גִוּוֹן סוּמָק זֶה גְּבֻרִיאֵל סִטְרָא דְשְׂמָאלָא. גִוּוֹן זָרָק זֶה רְפָאֵל, וְהִנֵּי אֶנוּן תְּלַת גִוּוּנִין דְקִשְׁת דְקִשְׁת לֹא אֶתְחִזִּי אֵלָּא עִמָּהוֹן, וּבְגִין כֵּף וְיִרְא אֵלָיו, גְּלוּי שְׁכִינָה בְּתְלַת גִוּוּנִין אֵלִין.

וְכֵלֶהוּ אֶצְטְרִיכוֹ, חַד לְאֶסְיָא מִן הַמִּילָה וְדָא רְפָאֵ"ל מְאִרִי דְאֶסוּוֹן. וְחַד לְבִשְׂרָא לְשְׂרָה עַל בְּרָא וְדָא אִיהוּ מִיכָאֵל בְּגִין דְאִיהוּ אֶתְמַנָּא לְיְמִינָא וְכָל טְבִינִין וּבְרַכָּאן בִּידֵיה אֶתְמַסְרִין מִסִּטְרָא דְיְמִינָא. וְחַד לְהַפְּכָא לְסְדוּם וְדָא אִיהוּ גְּבֻרִיאֵל דְאִיהוּ לְשְׂמָאלָא. וְאִיהוּ מְמַנָּא עַל כָּל דִּינִין דְעֲלָמָא מִסִּטְרָא (דְרִינָא) דְשְׂמָאלָא לְמִידִן וְלְמַעַבַּד עַל יְדֵי דְמְלָאָךְ הַמְּנוֹת דְאִיהוּ מְאִרִי דְקִטּוּלָא דְבִי מְלָכָא.

וְכֵלֶהוּ עֲבָדוֹ שְׁלִיחְתְּהוֹן, וְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חִזִּי לֵיה. מְלָאָךְ גְּבֻרִיאֵ"ל בְּשְׁלִיחוֹתָא לְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא, וּמְלָאָךְ הַמְּנוֹת

לְשִׂמְאֵל, וְהוּא מְמַנֶּה עַל כָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם מִצַּד (הַדִּין) הַשְּׂמָאל לְדוֹן וּלְעִשׂוֹת עַל יְדֵי מְלָאָךְ הַמְּנוֹת, שֶׁהוּא בְּעַל הַהֶרֶג שֶׁל בֵּית הַמִּלְחָמָה. וְכֵלֶם עֲשׂוּ שְׁלִיחוֹתֶם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ. וְהַמְּלָאָךְ גְּבֻרִיאֵ"ל בְּשְׁלִיחוֹת לְנִשְׁמָה הַקְּדוּשָׁה,

ושלחוחתיה לנפשא דיצר הרע. ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכנינתא.

בשליחותיה לנפשא דיצר הרע. ועם כל דא נשמתא קדישא לא נפיק עד דחזי שכנינתא.

כד חמא לון מתחברין פחדא כדין חמא שכנינתא (דף צט ע"ב)

בגוונא דא) בגוונאה וסגיד דכתיב, (בראשית לג) וישתחו ארצה. בגוונא דיעקב שנאמר (בראשית מז) וישתחו ישראל על ראש המטה לשכינה. ולגבי שכנינתא אמר בשמא אדנ"י, ולגבי צדיק אדו"ן. דהא כדין אקרי אדון כל הארץ כד אתנהרא מצדיק ואתנהרא בגוונאה, דהא בגין (דא איהו בגוונא דא כד"ו) דא אשתלים לעילא.

מהכא, דחזיו דלתתא משיף משיכו מלעילא, דהא גוונין אלין משכין משיכא מלעילא מאנון מקורין עלאין. אדנ"י משכא מלעילא באלין תלת גוונין דאתלבש בהו, ובהו נטלא כל מה דנטלי מלעילא. ובגין דאנון חבורא דילה וסמכין דילה בכלא אתמר שמא אדנ"י. דהא שמא דא אתגלי ליה פלייל ברזין עלאין, אתגלי ליה פאתגליא מה דלא הוות מקדמת דנא דלא הוה גזיר. ועד דאתגזר לא בעא קדשא ברין הוא לאפקא מגיה זרעא קדישא, פיון דאתגזר מיד נפק מגיה זרעא קדישא.

ובגין פן אתגלי עליה שכנינתא באנון דרגין (דף ק ע"א) קדישין. (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזהר הרקיע. זה"ר זהרא דזהרין בדליקו זהרא. זה"ר דאנהיר דאדליק ונציץ לכמה סטרין.

זה"ר סליק ונחית. זה"ר נציץ לכל עיבר. זה"ר נגיד ונפיק. זה"ר דלא פסיק לעלמין. זה"ר דעביד תולדין. זה"ר טמיר וגניז, נציצו דכל נציצין ודרגין פלא ביה, נפיק וטמיר. סתים וגליא. חזי ולא חזי. (זה"ר) ספרא דא מבועא דבריא, נפיק ביממא טמיר בליליא אשתעשא בפלגות ליליא בתולדין דאפיק.

זה"ר דזהיר ואנהיר לכלא, פללא דאורייתא, ודא איהו זה"ר שלא פוסק לעולמים. זה"ר שעושה תולדות. זה"ר טמיר וגנוז, התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו. יוצא וטמיר. נסתר וגלוי. נראה ולא נראה. (זה"ר) ספר זה מעין הפאר, יוצא ביום, נסתר בלילה, משתעשע פחצות הלילה בתולדות שהוציא.

בשראה אותם מחברים באחד, אז ראה שכינה [כמו זה] בגוניה והשתחוה, שפתוב (בראשית לג) וישתחו ארצה, כמו אצל יעקב שנאמר (שם מז) וישתחו ישראל על ראש המטה, לשכינה. ולגבי השכינה אמר בשם אדנ"י, ולגבי הצדיק אדו"ן, שהרי אז נקרא אדון כל הארץ כשמוארת מצדיק ומוארת בגוניה, שהרי משום [והו כזה או] זה נשלם למעלה. מכאן שמראה שלמטה מושף המשכה מלמעלה, שהרי הגונים הללו מושכים המשכה מלמעלה מאותם מקורות עליונים. אדנ"י מושף מלמעלה בשלשת הגונים הללו שמתלבש בהם, ובהם נוטלת כל מה שנוטלת מלמעלה. ומשום שהם חבור שלם ותומכים שלה בכל, נאמר שם אדנ"י, שהרי שם זה התגלה לו כלול בסודות עליונים, התגלה לו בגלוי מה שלא היה מקדם לכן פשלא היה מהול. ועד שנמול, לא רצה הקב"ה להוציא ממנו קדוש. פיון שנמול, מיד יצא ממנו הזרע הקדוש.

ורבן התגלתה עליו שכינה באותן דרגות קדושות. (דניאל יב) והמשפילים יזהירו כזהר הרקיע. זה"ר זהיר שזהירים בדלקות של זה. זה"ר שמאיר שמדליק ונוצץ לכמה צדדים.

זה"ר עולה ויורד. זה"ר נוצץ לכל עבר. זה"ר שופע ויוצא. טמיר וגנוז, התנוצצות של כל הניצוצים וכל הדרגות בו. יוצא וטמיר. נסתר וגלוי. נראה ולא נראה. (זה"ר) ספר זה מעין הפאר, יוצא ביום, נסתר בלילה, משתעשע פחצות הלילה בתולדות שהוציא.

זה"ר שזהיר ומאיר לכל, הפלל של התורה, וזהו שנראה, וכל הגונים נסתרים בו ונקרא בשם

לְאַבְרָהָם. [נ"א יהו"ה צְבָאוֹת, ונ"א א"ל
אֱלֹהֵינוּ]. מִיכָאֵל שֵׁם הַיָּמִין שְׁאוּחֵז
וּמְשַׁמֵּשׂ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה יוֹתֵר
מֵאוֹתָם הָאֲחֵרִים. בְּכָל מְקוֹם
שֶׁסּוּד הַשֵּׁם הַזֶּה שָׁם - מִיכָאֵל
שָׁם. אִם הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל הַזֶּה -
מִסְתַּלַּק אֱלֹהִים עִם שְׂדֵי.

בְּהַתְחַלְתָּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים,
וְהַתְחַלְמוּ בְּצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְהָיוּ
אוֹכְלִים, אוֹכְלִים וְדָאֵי, שֶׁהָאֵשׁ
שְׁלֵהֶם אוֹכֶלֶת וּמְכַלָּה הַכֹּל
וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. הֵם
אֵשׁ וְדָאֵי, וְאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִתְכַּסֶּה
בְּצִיּוּר שֶׁל אֲוִיר וְלֹא נִרְאִיתָ.
וְאוֹתוֹ מֵאֲכָל אֵשׁ לוֹהֶטֶת וְאוֹכֶלֶת
אוֹתוֹ, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ
מִזֶּה.

בֵּינָן שֶׁהִסְתַּלַּקָה הַשְּׂכִינָה מִה
כְּתוּב? וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל
אַבְרָהָם. מִיָּד מִסְתַּלַּק עִמּוֹ
מִיכָאֵל, שֶׁכְּתוּב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי
הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה וְגו'. שְׁלֹשָׁה
כְּתוּב בְּהַתְחַלְתָּה, וְעָכְשׁוּ שְׁנַיִם.
אֵלָּא מִיכָאֵל שֶׁהוּא יָמִין הִסְתַּלַּק
עִם הַשְּׂכִינָה.

הַמְדַּאָּךְ שֶׁנִּרְאָה לְמִנּוּחַ יָרֵד
וְהַתְחַלֵּם [ל] בְּאֲוִיר וְנִרְאָה לוֹ,
וְזֶהוּ אוּרִיָּאל. מִה שֶׁלֹּא יָרֵד עִם
אֱלוֹ לְאַבְרָהָם - יָרֵד כֵּן לְבִדּוֹ
לְבִשֵׁר לְמִנּוּחַ שְׂבָא מִדָּן. וּמִשׁוּם
שֶׁלֹּא חָשׁוּב כְּמוֹ אַבְרָהָם, לֹא
כְּתוּב שְׂאָכֵל, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שׁוֹפְטִים)
(ג) אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אֲכַל בְּלַחְמֶךָ.
וְכַתוּב, וַיְהִי בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל
הַמְּזֻבָּח, וַיַּעַל מִלְאָךְ ה' בְּלֵהַב
הַמְּזֻבָּח וְגו'. וְכֵן וַיַּעַל אֱלֹהִים
מֵעַל אַבְרָהָם. מִשׁוּם שֶׁבּוֹ
הִסְתַּלַּק מִיכָאֵל, וְנִשְׁאַרוּ רַפְאֵל
וְגַבְרִיאֵל.

וְעַדֵּיהֶם כְּתוּב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים
סְדֻמָּה. בְּעֶרְב - בְּשַׁעַר שְׁהַדִּין
תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן הִסְתַּלַּק אֶחָד, וְנִמְצָא שְׁגַבְרִיאֵל לְבִדּוֹ. בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצַּל לוֹט, וְהוּא
אָף כֵּן זָכָה בָּהֶם, וַעֲלָה זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ח).

זֶה: רַבִּי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים כ"ד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר

אֲרוֹן הַבְּרִית, וּמֵאֵן אִיהוּ, שְׁמָא דְאַתְקָרִי אֲדוּנִי. וְדָא (ר"א
רו"א) אֲתַגְלִי הַשְּׁתָּא לְאַבְרָהָם. (נ"א יהו"ה צְבָאוֹת וְנ"א א"ל אֲדוּנִי).
מִיכָאֵל שְׁמָא דְיָמִינָא דְקָא אֶחָד וּמְשַׁמֵּשׂ לְשְׁמָא דָּא יִתִּיר
מֵאֲנִוּן אֲתַרְגִּיז, בְּכָל אֲתַר דְרִזָּא דְהָאֵי שְׁמָא תַּמָּן מִיכָאֵל
תַּמָּן, (דף קא ע"ב) אִסְתַּלַּק הָאֵי מִיכָאֵל אִסְתַּלַּק אֱלֹהִים
בְּהָרֵי שְׂדֵי.

בְּקַדְמִיתָא שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְאֲגִלִּימוּ בְּצִיּוּרָא דְאֲוִירָא וְהָיוּ
אֲכָלִי, אֲכָלִי וְדָאֵי, דְאֵשׁא דְלָהוּ אֲכָל וְשַׁצִּי כְּלָא
וְאֵעֵבִיד נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. אֲנִוּן אֵשׁא וְדָאֵי, וְהָהוּא אֵשׁא
אֲתַפְסִי בְּצִיּוּרָא דְאֲוִירָא וְלֹא אֲתַחֲזִי, וְהָהוּא מִיכָאֵל אֵשׁא
מִלְהֻטָּא וְאֲכָלָא לֵיה, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִהָאֵי.

בֵּינָן דְאִסְתַּלַּק שְׂכִינְתָּא מִה כְּתִיב וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם,
מִיָּד מִסְתַּלַּק בְּהַדִּיה מִיכָאֵל דְכְּתִיב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי
הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה וְגו'. שְׁלֹשָׁה כְּתִיב בְּקַדְמִיתָא וְהַשְּׁתָּא
תְּרִין, אֵלָּא מִיכָאֵל דְאִיהוּ יָמִינָא אִסְתַּלַּק בְּהָרֵי שְׂכִינְתָּא.

מִלְאָךְ דְאֲתַחֲזִי לְמִנּוּחַ נַחַת וְאִיגְלִים (לֵיה) בְּאֲוִירָא וְאֲתַחֲזִי
לֵיה וְדָא אִיהוּ אוּרִיָּאל. מִה דְלֹא נַחַת בְּאֵלִין
דְאַבְרָהָם, נַחַת הָכָא בְּלַחְדוּוֵי לְבִשְׂרָא לְמִנּוּחַ דְאַתִּי מִדָּן. (דף
קב ע"א) וּבְגִין דְלֹא חָשִׁיב כְּאַבְרָהָם לֹא כְּתִיב דְאֲכָל, דְהָא
כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים יג) אִם תַּעֲצֹרְנִי לֹא אוֹכֵל בְּלַחְמֶךָ. וְכְתִיב וַיְהִי
בַעֲלוֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמְּזֻבָּח וַיַּעַל מִלְאָךְ יי בְּלֵהַב הַמְּזֻבָּח וְגו'.
וְהָכָא וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. בְּגִין דְבִיה אִסְתַּלַּק
מִיכָאֵל, וְאִשְׁתְּאַרוּ רַפְאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וְעַלֵּיהוּ כְּתִיב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֻמָּה, בְּעֶרְב, בְּשַׁעַר דְדִינָא
תְּלוּיָא עַל עֲלֻמָּא, לְבַתֵּר אִסְתַּלַּק חַד וְאִשְׁתַּכַּח
גַּבְרִיאֵל בְּלַחְדִּיה. בְּזִכּוֹתֵיה דְאַבְרָהָם אִשְׁתְּזִיב לוֹט, וְאִיהוּ
אוֹף הָכִי זָכָה בְּהוּ, וַעֲלָה דָּא אֲתוּ לְגַבְיָה, (עַד כֵּן סְתִירָא תוֹרָה).

זֶה:

רַבִּי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים כ"ד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר

תְּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן הִסְתַּלַּק אֶחָד, וְנִמְצָא שְׁגַבְרִיאֵל לְבִדּוֹ. בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצַּל לוֹט, וְהוּא
אָף כֵּן זָכָה בָּהֶם, וַעֲלָה זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ח).

זֶה: רַבִּי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים כ"ד) מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וּמִי יָקוּם בְּמִקוֹם קִדְשׁוֹ. בֹּא רֵא, כֹּל בְּנֵי

התפון לְדַבֵּר עֲלֵיוֹן קְדוֹשׁ, הוּא מְשִׁיף אוֹתוֹ הַדְּבַר מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אֱלִיוֹ.

וְאִם רָצוֹנוֹ לְהַתְּדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר וּמִתְּפֹנֵן בּוֹ, הוּא מְשִׁיף אֶת אוֹתוֹ הַדְּבַר מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אֱלִיוֹ. וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁעָקַר הַדְּבַר תְּלוּי בְּדַבּוּרִים וּבְמַעֲשֵׂה וּבְרָצוֹן לְהַתְּדַבֵּק, וּבְזֶה נִמְשָׁף מִלְמַעְלָה לְמִטָּה אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ.

וּמִצְאֵנוּ בּוֹ כָּל אוֹתָם מַעֲשִׂים וְעִבּוּדוֹת הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזְלוֹת וּדְבָרִים שֶׁהֶצְטַרְכוּ לָהֶם, וְאִיךָ הִרְצוֹן לְהִתְּפֹנֵן בָּהֶם כְּדֵי לְמַשֵּׁף אוֹתָם אֲלֵיהֶם. כְּמוֹ זֶה מִי שְׂרֹצֵה לְהַתְּדַבֵּק לְמַעְלָה בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, שֶׁהָרִי בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּרִים וּבְרָצוֹן הַלֵּב לְכוֹן בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר תְּלוּי הַדְּבַר לְמַשֵּׁף אוֹתוֹ אֱלִיוֹ מִלְמַעְלָה לְמִטָּה וְלִהְדַּבֵּק בְּאוֹתוֹ הַדְּבַר.

וְהָיוּ אוֹמְרִים, כְּמוֹ שֶׁבֵּן אָדָם נִמְשָׁף בְּעוֹלָם הַזֶּה - כִּף גַּם מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ כְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבִמָּה שֶׁנִּדְבַּק בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְשָׁף אַחֲרָיו - כִּף נִדְבַּק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אִם בְּקִדְשׁ - בְּקִדְשׁ, וְאִם בְּטַמְאָה - בְּטַמְאָה. אִם בְּקִדְשׁ, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִדְבַּק בּוֹ לְמַעְלָה וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנָּה שֶׁמֶשׁ לְשִׁמְשׁ לְפָנֵי הַקְּבִי"ה בֵּין אוֹתָם שָׂאָר מְלֹאכִים. כְּמוֹ שֶׁכִּף נִדְבַּק לְמַעְלָה וְעוֹמֵד בֵּין אוֹתָם קְדוֹשִׁים, שֶׁכְּתוּב (זכריה א) וְנִתְתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

כִּף גַּם כְּמוֹ זֶה. אִם בְּטַמְאָה, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִעֲשֶׂה כְּאֶחָד מֵהֶם לְהַתְּדַבֵּק עִמָּם, וְהֵם נִקְרָאִים נִזְקֵי בְּנֵי אָדָם. וּבְאוֹתָהּ שֶׁעָה שִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לּוֹקְחִים אוֹתוֹ וְשׂוֹאֲבִים אוֹתוֹ

מִלְעֵילָא כְּגוֹנוֹנָא דְהָהוּא רְעוּתָא דְאַתְדַּבֵּק בִּיהַ, אִי רְעוּתִיהָ אִיכוּוִין בְּמִלָּה עֲלָאָה קְדִישָׁא אִיהוּ אִמְשִׁיף עֲלֵיהָ לְהֵהִיא מְלָה מִלְעֵילָא לְתַתָּא לְגַבִּיהַ.

וְאִי רְעוּתִיהָ לְאַתְדַּבֵּקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא וְאִיכוּוִין בִּיהַ, אִיהוּ אִמְשִׁיף לְהֵהִיא מְלָה מִלְעֵילָא לְתַתָּא לְגַבִּיהַ. וְהוּוּ אִמְרִי דְעִקְרָא דְמִלְתָּא תְּלִיָא בְּמִלִּין וּבְעוּבָדָא וּבְרְעוּתָא לְאַתְדַּבֵּקָא, וּבְדָא אִתְמַשֵּׁף מִלְעֵילָא לְתַתָּא הֵהוּא סִטְרָא דְאַתְדַּבֵּק בָּהּ.

וְאַשְׁבַּחְנָא בִּיהַ כָּל אַנוּן עוּבָדִין וּפּוֹלְחָנִין דְכִכְבָּא וּמְזִלִי וּמִלִּין דְאַצְטְרִיכוּ

לוֹן וְהִיאָף רְעוּתָא לְאַתְפּוּוֹנָא בְּהוּ בְּגִין (ד' ט"ז) לְאַמְשַׁכָּא לוֹן לְגַבִּיָּהּ. כְּגוֹנוֹנָא דָּא מֵאֵן דְבַעֵי לְאַתְדַּבֵּקָא לְעֵילָא בְּרוּחַ קְדִישָׁא דְהָא בְּעוּבָדָא וּבְמִלִּין וּבְרְעוּתָא דְלְבָא לְכוּוֹנָא בְּהֵהִיא מְלָה תְּלִיָא מִלְתָּא לְאַמְשַׁכָּא לִיהַ לְגַבִּיהַ מִעֵילָא לְתַתָּא וְלְאַתְדַּבֵּקָא בְּהֵהִיא מְלָה.

וְהוּוּ אִמְרִי כְּמָה דְבַר נֶשׁ אִתְמַשֵּׁף בְּהֵהִיא עֲלָמָא הָכִי נְמִי מְשַׁכִּין לִיהַ כַּד נְפִיק מֵהֵהִיא עֲלָמָא. וּבְמָה דְאַתְדַּבֵּק בְּהֵהִיא עֲלָמָא וְאַתְמַשֵּׁף אַבְתְּרִיהַ הָכִי אִתְדַּבֵּק בְּהֵהִיא עֲלָמָא, אִי בְּקוּדְשָׁא, בְּקוּדְשָׁא. וְאִי בְּמִסְאַבָּא, בְּמִסְאַבָּא. אִי בְּקוּדְשָׁא, מְשַׁכִּין לִיהַ לְגַבִּי הֵהוּא סִטְרָא וְאַתְדַּבֵּק בִּיהַ לְעֵילָא, וְאַתְעֵבִיד מִמֶּנָּה שֶׁמֶשׁ, לְשֶׁמֶשׁ קָמִי קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא בֵּין אַנוּן שָׂאָר מְלֹאכִין. כְּמָה דְהָכִי אִתְדַּבֵּק לְעֵילָא וְקָאִים בֵּין אַנוּן קְדִישִׁין דְכְּתִיב (זכריה א) וְנִתְתִּי לָךְ מֵהַלְכִים בֵּין הָעוֹמְדִים הָאֵלֶּה.

הָכִי נְמִי כְּגוֹנוֹנָא דָּא. אִי בְּמִסְאַבָּא, מְשַׁכִּין לִיהַ לְגַבִּי הֵהוּא סִטְרָא וְאַתְעֵבִיד כְּחַד מִנֵּיהוּ לְאַתְדַּבֵּקָא בְּהוּ וְאַנוּן אִקְרוּן נִזְקֵי בְּנֵי נְשָׂא.

לגיהנם באותו מקום שדנים את בני הטמאה שטמאו עצמם ורוחם, ואחר כך נדבק בהם, והוא מזיק באחד מאותם מזיקי העולם. אמרתי להם, בני, דבר זה קרוב לדברי תורה, אבל יש לכם להתרחק [מתוך] מאותם הספרים [הללו] כדי שלא יסטה לבכם לעבודות הללו ולכל אותם הצדדים שאמר כאן שפא חס ושלום [לא] תסטו מאחר עבודת הקב"ה, שהרי כל הספרים הללו מטעים את בני האדם, משום שבני קדם היו חכמים, וירשת החכמה הזו ורשו מאברהם שנתן לבני הפילגשים, שכתוב (בראשית כה) ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ואחר כך נמשכו באותה חכמה לכמה צדדים.

אבר זרע יצחק, חלקו של יעקב, לא כך, שכתוב (שם) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. זהו חלק הקדוש של האמונה שבה נדבק אברהם ויצא מאתו גורל ומאותו הצד. מה כתוב ביעקב? (שם כה) והנה ה' נצב עליו, וכתוב ואתה יעקב עבדי וגו'. משום כך צריך האדם להמשיך אחר הקב"ה ולהדבק בו תמיד, שכתוב (דברים י) ובו תדבק.

בא ראה, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. אחר כך חזר ופרש, נקי כפים. שלא עושה כידיו צלם, ולא מחזיק עמהם במה שלא צריך. ועוד, שלא נטמא בהם ולא מטמא בהם את הגוף כמו אותם שטמאים את עצמם בידיים להטמא, וזה הוא נקי כפים ובר לבב, כמו זה שלא מושך את

לאסתאבא, ודא הוא נקי

ובהיה שעתא דנפיק מהאי עלמא נטלין ליה ושאיבין ליה בגיהנם בההוא אתר דדייני לון לבני מסאבא דסאיבו גרמייהו ורוחיהו, ולבתר אתדבק בהו. ואיהו נזקא פחד מאנון נזקי דעלמא.

אמינא לון בני קריבא דא למלין דאורייתא. אבל אית לכו אתרחקא (מגו) מאנון ספרין (אליו) בגין דלא (דף ק ע"ב) יסטי לפייכו לאלין פולחנין ולכל אנון סטרין דקאמר הכא דילמא חס ושלום (לא) תסטון מפתר פולחנא דקדשא בריהו הוא. דהא כל ספרים אלין אטעיין לון לבני נשא, בגין דבני קדם חפמיין הוו, וירוחא דחכמתא דא ירתו מאברהם דיהב לבני פלגשים, דכתיב, (בראשית כה) ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל ארץ קדם. ולבתר אתמשכו בהיה חכמה לכמה סטרין.

אבר זרעא דיצחק חולקא דיעקב לאו הכי, דכתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, דא חולקא קדישא דמהימנותא דאתדבק ביה אברהם, ונפק מההוא עדבא ומההוא סטרא, יעקב מה פתיב ביה (בראשית כה) והנה יי נצב עליו. וכתיב, (ישעיה מא) ואתה יעקב עבדי וגו'. בגיני כך בעי ליה לבר נש לאתמשכא בתר קדשא בריהו הוא ולא אתדבקא ביה תדיר דכתיב, (דברים י) ובו תדבק.

תא חזי, (תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'. ולבתר אהדר ופירש נקי כפים. דלא עביד בידוי טופסא ולא אתתקף בהו במה דלא אצטריך. ותו דלא אסתאב בהו ולא סאיב בהו לגופא כאנון דמסאבין גרמייהו בידין

רצונו ולבו לצד האחר אלא להמשך אחר עבודת הקב"ה. אשר לא נשא לשוא נפשו. כתוב נפשו ונקרא נפשי, והרי פרשה, נפשי - זו נפש דוד, צד האמונה. נפשו - זו נפש האדם ממש. משום שכאשר יצא מן העולם הזה ונפשו תתעלה במעשים ששורים, על מה שיתקיים בהם ללכת בין כל אותם הקדושים, כמו שנאמר (תהלים קטז) אתה לה' לפני ה' בארצות החיים. ומשום שלא נשא לשוא נפשי, ישא ברכה מאת ה' וגו'.

בא ראה, אחר שנמול אברהם, היה יושב וכואב, והקב"ה שלח אליו שלשה מלאכים בגלוי להקדים לו שלום. ואם תאמר, שהרי בנגלה וכי מי יכול לראות מלאכים, והרי כתוב (שם קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'? אלא ודאי שראה אותם שירדו לארץ כמו בני אדם. ולא יקשה לה' זה, שהרי הם ודאי רוחות קדושות, ובשעה שירדו לעולם, מתלבשים באורים וביסודות של גלמים, ונראים לבני אדם ממש כמראה דמותם.

ובא וראה, אברהם ראה אותם כמראה בני אדם, ואף על גב שהיה כואב מן המילה, יצא ורץ אחריהם כדי לא לגרע (מה) שהיה עושה מקדם לבן.

אמר רבי שמעון, ודאי שראה אותם כמראה של מלאכים, ממה שכתוב ויאמר אדני, באל"ף דל"ת השכינה היתה באה, ואלו היו עמודים שלה וכסא אליה, משום שהם שלשת הגונים שתחתיה. וראה כעת משום שנמול מה שלא ראה מקדם לזה עד שלא נמול. בתחלה לא היה יודע, אלא שהם

כפים, ובר לבב, פגוונא דא דלא אמשיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא, אלא לאתמשכא בתר פוילחנא דקדשא בריה דהוא. אשר לא נשא לשוא נפשו. נפשו כתיב

נפשי קרי, והא אוקמוה (דף קא ע"א) נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא. נפשו דא נפש דבר נש ממש. בגין דכד יפוק מהאי עלמא. ונפשיה יסתלק בעובדין דכשרין על מה דיתקיים בהו למיהו בין כל אנון קדישין כמה דאת אמר, (תהלים קטז) אתה לה' לפני יי בארצות החיים. ובגין דלא נשא לשוא נפשי ישא ברכה מאת יי וגו'.

תא חזי, פתר דאתגזר אברהם הוה יתיב וכאיב, וקדשא בריה דהוא שדר לגביה תלת מלאכין באתגליא לאקדמא ליה שלם. ואי תימא דהא באתגליא. וכי מאן יכיל למחמי מלאכין והא כתיב, (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות וגו'. אלא ודאי חמא לון, דנחתי לארעא כגוונא דבני נשא, ולא יקשה לה' האי, דהא ודאי אנון רוחין קדישין, ובשעתא דנחתי לעלמא מתלבשין באורי וביסודי דגולמין, ואתחזו לבני נשא ממש פחזו דיוקנא דלהון.

ותא חזי, אברהם חמא לון פחזו בני נשא. ואף על גב דהוה כאיב ממילה נפק ורהט אבתריהו בגין דלא למגרע (מה) דהוה עביד מקדמת דנא.

אמר רבי שמעון ודאי פחזו דמלאכין חמא לון, ממה דכתיב ויאמר אדני באל"ף דל"ת, שכינתא הוה אתיא, ואלין הוו סמיכין דילה ופרסויא לגבה, בגין דאנון גוונין תלת דתחותא. וקמא השתא בגין דאתגזר מה דלא הוה חמי מקדמת דנא עד לא (דף קא ע"ב) אתגזר,

בְּגִי אָדָם. אַחַר כֵּן יָדַע שְׂאוֹתָם מִלְּאָכִים קְדוֹשִׁים הֵם וּבָאוּ אֵלָיו בְּשִׁלְיחוֹת, בְּשִׁעָה שְׁאַמְרוּ לוֹ אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתְּךָ וּבִשְׂרוּ לוֹ בְּשׁוֹרֵת יִצְחָק.

אֲלֵיו - הָאוֹתוֹת נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו רָמַז לְמָה שְׁלֹמֶעֱלָה, רָמַז לְקַב"ה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. פְּתוּב פֶּאֶן הִנֵּה בְּאֵהָל, וְכָתוּב שֵׁם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעַן וְגו'. בֹּא רֵא, בִּינֵן שְׁנֵקוּד אִי"ו, לְמָה פְּתוּב אַחַר כֵּן אִי"ה? אֵלָא מִשׁוּם שְׁחַבּוּר שֶׁל זָכַר וּנְקִבָה כְּאֶחָד סוּד הָאֶמוּנָה. אֲזַי אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. שֵׁם הוּא הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל וְשֵׁם הוּא נִמְצָא [וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל]. אִי"ה וְגו'. וְכִי לֹא יָדְעוּ הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים שְׂשִׁרָה הִנֵּה בְּאֵהָל? לְמָה פְּתוּב אִי"ה? אֵלָא שְׁלֹא יוֹדְעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלָא מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת.

בֹּא רֵא, (שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה'. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִים וּמְלָאכִים יֵשׁ לְקַב"ה? אֵלָא מִשׁוּם שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בֵּין טִפְּה שֶׁל כְּבוֹד לְאוֹתָהּ שְׁלֹא שֶׁל כְּבוֹד פֶּרֶט לְקַב"ה לְבַדּוֹ.

כְּמוֹ זֶה (יחזקאל ט) וְהִתְוִיַתְתּוּ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְלָמָּה צְרִיכִים? אֵלָא מִשׁוּם שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים אֵלָא רַק מָה שְׁנִמְסָר לָהֶם לְדַעַת [יודעים], כְּמוֹ כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁעִתִּיד הַקַּב"ה לְהִבְיֵא עַל הָעוֹלָם. וּמָה הַטֵּעַם? מִשׁוּם שֶׁהַקַּב"ה מַעְבִּיר פְּרוּז בְּכָל הַרְקִיעִים בְּאוֹתוֹ דְּכָר שְׁעִתִּיד לְהִבְיֵא עַל הָעוֹלָם.

בְּגוֹן זֶה בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּשַׁחֵת נִמְצָא בְּעוֹלָם, צְרִיךְ בֶּן אָדָם לְהִסְתַּתֵּר בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאָה בְּשׁוּק כְּדִי שְׁלֹא לְשַׁחֵת, כְּמוֹ שְׁנִמְסָר (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאלוֹ שִׁיכוֹל לְהִסְתַּתֵּר

בְּקִדְמִיתָא לָא הָוָה יָדַע אֵלָא דְאַנּוּן בְּנִי נָשָׂא, וּלְבַתֵּר יָדַע דְאַנּוּן מִלְּאָכִין קְדִישִׁין וְאַתּוּ בְּשִׁלְיחוֹתָא לְגַבִּיָּה. בְּשִׁעָתָא דְאַמְרוּ לִיה אִי"ה שְׂרָה אֶשְׁתְּךָ וּבִשְׂרוּ לִיה בְּשׁוֹרֵת יִצְחָק.

אֲלֵיו אַתְּוּן נְקוּדוֹת אִי"ו, וְסִימָן אִי"ו, רָמַז לְמָה דְלְעִילָא, רָמַז לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. פְּתִיב הָכָא הִנֵּה בְּאֵהָל וְכָתִיב הָתָם (ישעיה לג) אֵהָל בַּל יִצְעַן וְגו'. תָּא חֲזִי, בִּינֵן דְנִקּוּד אִי"ו אִמְאִי פְּתִיב לְבַתֵּר אִי"ה, אֵלָא בְּגִין דְחַבּוּרָא דְדְכַר וְנוּקְבָא כְּחֻדָּא רָזָא דְמְהִימְנוּתָא. פְּדִין אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. תִּמְן הוּא קְשׁוּרָא דְכֹלָא וְתִמְן אֶשְׁתַּפַּח (וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל). אִי"ה וְגו', וְכִי לֹא הוּוּ יָדְעִי מִלְּאָכִי עַלְאִי דְשְׂרָה הִנֵּה בְּאֵהָל, אִמְאִי כְּתִיב אִי"ה. אֵלָא לָא יָדְעִי בְּהֵאִי עַלְמָא אֵלָא מָה דְאַתְמָסֵר לְהוּ לְמַנְדַּע.

תָּא חֲזִי (שמות יב) וְעַבְרָתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יי. וְכִי פֶמָה שְׁלִיחִין וּמְלָאכִין אִית לִיה לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלָא בְּגִין דְאַנּוּן לָא יָדְעִי בֵּין טִפְּה דְבוּכְרָא לְהַהוּא דְלָא בּוּכְרָא בַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי.

בְּגוֹזָנָא דָּא (יחזקאל ט) וְהִתְוִיַתְתּוּ עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְאַמְאִי צְרִיכִין. אֵלָא בְּגִין דְאַנּוּן לָא יָדְעִי, אֵלָא מָה דְאַתְמָסֵר לוֹן לְמַנְדַּע (דע"ו), כְּגוֹן כָּל אַנּוּן מְלִין דְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְתָאָה עַל עַלְמָא. וּמְאִי טַעְמָא בְּגִין דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַעְבֵּר פְּרוּזָא בְּכִלְהוּ רְקִיעִין בְּהֵהִיא מְלָה דְזַמִּין לְאַיְתָאָה עַל עַלְמָא.

בְּגוֹזָנָא דָּא בְּשִׁעָתָא דְמַחְבְּלָא אֶשְׁתַּכַּח (ד' קב) בְּעַלְמָא בְּעִי בַר נָשׁ לְאַתְפְּסָיָא בְּבֵיתִיהּ וְלֹא יִתְחַזִּי בְּשׁוּקָא בְּגִין דְלָא יִתְחַבֵּל, פֶּמָה דָּאתָ אָמַר, (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד

בְּגוֹן זֶה בְּשִׁעָה שֶׁהַמְּשַׁחֵת נִמְצָא בְּעוֹלָם, צְרִיךְ בֶּן אָדָם לְהִסְתַּתֵּר בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאָה בְּשׁוּק כְּדִי שְׁלֹא לְשַׁחֵת, כְּמוֹ שְׁנִמְסָר (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מֵאלוֹ שִׁיכוֹל לְהִסְתַּתֵּר

כֵּן, אָבֵל מִלִּפְנֵי הַקֶּבֶ"ה לֹא [פ"א
 (כול) צָרִיךְ לְהִסְתַּתֵּר. מֵה פְּתוּב?
 (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
 וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

מִדְּרַשׁ הַנְּעֻלָּם

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב, אִם
 הֵיִינוּ מִסְתַּכְּלִים בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת -
 נִסְתַּכַּל בְּחֻכְמָה אִם עֲנִין הַנְּשֻׁמָּה
 הִיא אֵין אֵין רֵאשָׁה סוּפָה וְאֵין סוּפָה
 רֵאשָׁה, וְאִם הָעֲנִין לְפִטְרִית
 הָאֵדָם מִן הָעוֹלָם הִיא, נִסְתַּר אֵת
 כָּל הַפִּרְשָׁה אוֹ נַעֲמִיד אֵת
 הַפִּרְשָׁה בְּזָה אוֹ בְּזָה. מֵה זֶה יִקַּח
 נָא מַעַט מֵיָם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגו',
 וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו', וְיִמְהַר
 אֲבָרְהָם הָאֵהֱלָה אֶל שָׂרָה וְגו',
 וְאֶל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְהָם וְגו', וְיִקַּח
 חֲמָאָה וְחֹלֵב וְגו'?

בְּשֵׁבַע רַב דִּימִי, אָמַר, לֹא מִצָּאָה
 הַנְּשֻׁמָּה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף אֶלְמֵלָא מֵה
 שְׂרָמֹז בְּכָאן רְמֹז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטִלוּ
 הַקְּרִבְנוֹת - לֹא בְטִלָּה הַתּוֹרָה. זֶה
 שְׁלֵא מִתְעַסֵּק בְּקְרִבְנוֹת, שְׁיַעֲסֵק
 בַּתּוֹרָה וְיִוְעִיל לוֹ יוֹתֵר. שְׁאָמַר
 רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשִׁפְרֵשׁ הַקֶּבֶ"ה
 הַקְּרִבְנוֹת, אָמַר מִשֶּׁה: רְבוּנוּ שֶׁל
 עוֹלָם, תִּינַח בְּזִמְנָן שְׁיִהִי יִשְׂרָאֵל
 עַל אֲדָמְתָם, בִּינָן שְׁיִגְלוּ מֵעַל
 אֲדָמְתָם מֵה יַעֲשׂוּ? אָמַר לוֹ:
 מִשֶּׁה, יַעֲסִקוּ בַּתּוֹרָה, וְאֲנִי מוֹחֵל
 לָהֶם בְּשִׁבְלִיהָ יוֹתֵר מִכָּל
 הַקְּרִבְנוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר (ויקרא
 ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְגו'.
 כְּלוּמַר, זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי
 עוֹלָה, בְּשִׁבְלִי מִנְחָה, בְּשִׁבְלִי
 חֲטָאֵת, בְּשִׁבְלִי אֶשֶׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדַי, זֶה מִי
 שְׁמִזְפִּיר בְּפִי בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת
 וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת עֲנִין הַקְּרִבְנוֹת
 וְתַקְרַבְתֶּם וְיִכְוֵן בְּהֶם, בְּרִית
 כְּרוּתָה הִיא שְׁאוֹתֶם הַמִּלְאָכִים
 הַמְזַפְרִים חֲטָאוּ כְּדִי לְהִרְעֵ לּוֹ,
 שְׁלֵא יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶלָּא רַק טוֹב.

וְכִי יוֹכִיחַ? פִּרְשָׁה זֹאת תּוֹכִיחַ! שְׁפִינָן שְׁאָמַר וְהִנֵּה שְׁלֵשָׁה אֲנָשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, מֵה זֶה עָלָיו? לַעֲנִין

בְּקָר. מִנִּיּוּהוּ דִּיכִיל לְאִסְתַּתְרָא, אֵין, אָבֵל
 מִקְמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא (פ"א יביל) בְּעֵי
 לְאִסְתַּתְרָא. מֵה כְּתִיב, (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ
 בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם יי.

מִדְּרַשׁ הַנְּעֻלָּם

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב אֵי הוּיָנָא מִסְתַּכְּלִין בְּפִרְשָׁתָא
 דָּא נִסְתַּכַּל בְּחֻכְמָתָא, אֵי עֲנִינָא דְנִשְׁמָתָא הִיא
 לָאו רֵישָׁא סוּפָא וְלָאו סוּפָא רֵישָׁא, (דף ק ע"א) וְאֵי עֲנִינָא
 לְפִטְרִית אֵינִישׁ מִעֲלָמָא הִיא, נִסְתַּר כָּל פִּרְשָׁתָא אוֹ
 נוֹקִים פִּרְשָׁתָא כְּהִיא אוֹ כְּהִיא. מֵהוּ יוֹקַח נָא מַעַט מֵיָם
 וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגו' וְאֶקְחָה פֶת לְחֶם וְגו' וְיִמְהַר אֲבָרְהָם
 הָאֵהֱלָה אֶל שָׂרָה וְגו' וְאֶל הַבְּקָר רֵץ אֲבָרְהָם וְגו' וְיִקַּח
 חֲמָאָה וְחֹלֵב וְגו'.

כִּד אֵתָא רַב דִּימִי אָמַר לֹא מִצָּאָה הַנְּשֻׁמָּה תוֹעֵלֶת לַגּוֹף
 אֶלְמֵלָא מֵה שְׂרָמֹז בְּכָאן רְמֹז הַקְּרִבְנוֹת. בְּטִלוּ
 הַקְּרִבְנוֹת לֹא בְטִלָּה הַתּוֹרָה, הִיא דְלֹא אַעֲסֵק בְּקְרִבְנוֹת
 לַיַעֲסֵק בַּתּוֹרָה וְיִתְהַנִּי לִיּהָ יִתִּיר, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן
 כְּשִׁפְרֵשׁ הַקֶּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַקְּרִבְנוֹת אָמַר מִשֶּׁה רְבוּנוּ
 שֶׁל עוֹלָם תִּינַח בְּזִמְנָן שְׁיִהִי יִשְׂרָאֵל עַל אֲדָמְתָם, בִּינָן
 שְׁיִגְלוּ מֵעַל אֲדָמְתָם מֵה יַעֲשׂוּ, אָמַר לוֹ מִשֶּׁה, יַעֲסִקוּ
 בַּתּוֹרָה וְאֲנִי מוֹחֵל לָהֶם בְּשִׁבְלִיהָ יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת
 שְׁבַעֲוֹלָם שְׁנֵאֲמַר (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעוֹלָה לְמִנְחָה
 וְגו'. כְּלוּמַר זֹאת הַתּוֹרָה בְּשִׁבְלִי עוֹלָה בְּשִׁבְלִי מִנְחָה
 בְּשִׁבְלִי חֲטָאֵת בְּשִׁבְלִי אֶשֶׁם.

אָמַר רַבִּי כְּרוּסְפָדַי הִיא מֵאן דְּמִדְּפַר בְּפוּמִיָּה בְּבִתִּי
 כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מִדְּרָשׁוֹת עֲנִינָא דְקְרִבְנֵי
 וְתַקְרוּבָתָא וְיִכְוֵן בְּהוּ, בְּרִית כְּרוּתָה הוּא דְאֵנוּן מְלֵאכְנָא
 דְּמִדְּפִרִין חוּבִיָּה לְאֲבָאשָׁא לִיָּה דְלֹא יְכִלִין לְמַעֲבַד לִיָּה
 אֶלְמֵלָא טִיבוּ.

וְכִי יוֹכִחַ הִיא פִּרְשָׁתָא יוֹכִחַ, דְּכִינָן דְּאָמַר וְהִנֵּה

בְּדִינוֹ. בֵּינָן שְׂרֹאָה נִשְׁמַת הַצְּדִיק
כָּף, מַה כְּתוּב? וַיִּמְהַר אַבְרָהָם
הָאֵהֱלָה וְגו'. מַה זֶה הָאֵהֱלָה?
בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמַהוּ אוֹמֵר? מִהְרֵי
שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִנָן הַקְּרָבָנוֹת,
וְהַנְּשֵׁמָה מִתְּפֹנֶנֶת בָּהֶם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וְאֵל הַבְּקָר רִץ אַבְרָהָם.
וְאִז נֹחַ לָהֶם וְלֹא יְכוּלִים לְהִרְע
לוֹ.

רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח פְּסוּק שְׁפָתוֹב
(במדבר י"ז) וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם,
וְכָתוּב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח
אֶת הַמַּחְתָּה וְגו', וְכָתוּב וַתַּעֲצֹר
הַמִּגַּפָּה. כְּתוּב כָּאֵן מִהַר, וְכָתוּב
שֵׁם מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים. מַה לְהֵלֵן
קִרְבָּן לְהַנְצִל, אִף כָּאֵן קִרְבָּן
לְהַנְצִל.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, פְּעַם אַחַת
הֵייתִי מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי אֶת
אֱלֹהֵי. אָמַרְתִּי לוֹ, יֹאמֵר לִי מַר
דְּבַר שְׂמוּעִיל לְבְרִיּוֹת. אָמַר לוֹ,
בְּרִית גְּזֹר הַקְּבָ"ה, וְנִכְנְסוּ לְפָנָיו
כָּל הַמְּלֹאכִים שְׂמֻמָּנִים לְהַזְכִּיר
חֻטְאֵי הָאָדָם, שְׁבֻזְמָן שִׁיזְכִּירוּ
בְּנֵי אָדָם הַקְּרָבָנוֹת שְׂצוּהָ מֹשֶׁה,
וּמְכֹנֵן לְבוֹ וּרְצוּנוֹ בָּהֶם - שְׁכֹלֶם
זְכִּירוּ אוֹתוֹ לְטוֹב.

וְעוֹד, בְּזִמְן שִׁיאָרַע מוֹת בְּבָנֵי
אָדָם, הַבְּרִית נִגְזְרָה, וְהַפְּרוֹז
עוֹבֵר עַל כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם,
דָּאִם יַעֲלוּ בְּנֵי בְּאָרֶץ בְּבִתֵּי
כְּנֻסִיּוֹת וּבְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת וַיֹּאמְרוּ
בְּרִצּוֹן נֶפֶשׁ וְלֵב עֲנִינִים שֶׁל
קְטָרֶת בְּשָׁמַיִם שְׁהִיּוּ לָהֶם
לְיִשְׂרָאֵל, שִׁיתְּבַטֵּל הַמּוֹת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּא רָאָה מַה
כְּתוּב, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח
אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל
הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרֶת. אָמַר לוֹ
אֱהֲרֹן, לָמָּה? כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף
מִלְּפָנָיו ה' וְגו'. מַה כְּתוּב? וַיִּרָץ
אֶל תּוֹף הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. וְלֹא יָכִיל מִלְּאֲכָא דְמַחְבְּלָא
לְשִׁלְטָאָה וְנִתְּבַטֵּל מוֹתָנָא.

רַבִּי אַחָא אָזַל לְכַפֵּר טְרִשָׁא אֶתָּא לְגַבֵּי אוּשְׁפִיזִיָּה,
אֶל תּוֹף הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. וְלֹא יָכִיל מִלְּאֲכָא דְמַחְבְּלָא לְשִׁלְטָאָה וְנִתְּבַטֵּל מוֹתָנָא.

שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נִצְבִּים עָלָיו, מַהוּ עָלָיו, לְעִינֵי בְּדִינָה,
בֵּינָן (דף ק ע"ב) דְּחָמָא נִשְׁמַתָּא דְּצִדִּיקָא כָּף, מַה כְּתִיב
וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהֱלָה וְגו'. מַהוּ הָאֵהֱלָה בֵּית הַמִּדְרָשׁ.
וּמַהוּ אוֹמֵר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים, עֲנִנָן הַקְּרָבָנוֹת, וְנִשְׁמַתָּא
מִתְּפֹנֶנֶת בָּהוּ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וְאֵל הַבְּקָר רִץ אַבְרָהָם.
וְכִדִּין נִיּוּחָא לְהוּ וְלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא לִיָּהּ.

רַבִּי פִּנְחָס פֶּתַח קְרָא דְכְּתִיב, (במדבר י"ז) וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף
בָּעָם וְכָתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה
וְגו' וְכָתִיב וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. כְּתִיב הָכָא מִהַר וְכָתִיב הַתָּם
מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים. מַה לְהֵלֵן קִרְבָּן לְאַשְׁתֻּזְבָּא אִף כָּאֵן
קִרְבָּן לְאַשְׁתֻּזְבָּא.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס זְמַנָּא חֲדָא הוּיָנָא אֲזִיל בְּאַרְחָא וְעִרְעִית
בֵּיהּ בְּאַלְיָהוּ, אָמִינָא לִיָּהּ, לִימָא לִי מַר מְלָה
דְּמַעֲלִי לְבְרִיּוֹתָא, אָמַר לִיָּהּ, קִיָּים גְּזֹר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְעָלוּ קַמִּיהּ כָּל אֱלִין מִלְּאֲכָא דְמִמְנָן לְאַדְפְּרָא חוּבֵי
דְּבַר נֶשׁ, דִּי בַעֲדָנָא דִּידְכֻרוֹן בְּנֵי אַנְשָׁא קְרָבָנָא דְמַנִּי
מֹשֶׁה וְשׁוּי לְבִיהּ וְרַעוּתִיהּ בָּהוּ, דְכֻלְּהוּ יְדְכֻרוֹן לִיָּהּ לְטַב.

וְעוֹד בַּעֲדָנָא דִיעֲרַע מוֹתָנָא בְּבָנֵי אַנְשָׁא, קִימָא אֲתַגְזֹר
וְכַרְוֹזָא אַעֲבַר עַל כָּל חֵילָא דְשָׁמַיָּא דְאִי יִיעֲלוֹן
בְּנוּהֵי בְּאַרְעָא בְּבִתֵּי כְּנֻסִיּוֹת וּבְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת וַיִּימְרוּן
בְּרַעוּת נֶפֶשָׁא וְלָבָא עֲנִינָא דְקְטָרֶת בּוֹסְמִין דְּהוּוּ לְהוּ
לְיִשְׂרָאֵל, דִּיתְּבַטֵּל מוֹתָנָא מִנִּיָּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּא וְרָאָה מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל
אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
וְשִׁים קְטָרֶת. אָמַר לִיָּהּ אֱהֲרֹן לָמָּה. אָמַר כִּי יֵצֵא הַקֶּצֶף
מִלְּפָנָיו יי וְגו'. מַה כְּתִיב וַיִּרָץ אֶל (דף קא ע"א) תּוֹף הַקֶּהֱל
וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתִיב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. וְלֹא יָכִיל מִלְּאֲכָא דְמַחְבְּלָא
לְשִׁלְטָאָה וְנִתְּבַטֵּל מוֹתָנָא.

רַבִּי אַחָא אָזַל לְכַפֵּר טְרִשָׁא אֶתָּא לְגַבֵּי אוּשְׁפִיזִיָּה,
אֶל תּוֹף הַקֶּהֱל וְהִנֵּה הַחֹל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין
הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמִּגַּפָּה. וְלֹא יָכִיל מִלְּאֲכָא דְמַחְבְּלָא לְשִׁלְטָאָה וְנִתְּבַטֵּל מוֹתָנָא.

רַבִּי אַחָא הֵלֵךְ לְכַפֵּר טְרִשָׁא, בַּא אֲצַל הַמְּאָרֶחַ שְׁלוֹ. לְחֻשׁוֹ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמַרְוּ, אָדָם גְּדוֹל

בא לכאן, גלף אליו. באו אצלו. אמרו לו, לא חושש על אבדתינו? אמר להם, מהו? אמרו לו שיש שבועה ימים שיש מות בעיר, וכל יום מתחזק ולא מתבטל.

אמר להם, גלף לבית הפנסת ונבקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. עד שהיו הולכים, באו ואמרו, פלוני ופלוני מתו, ופלוני ופלוני נוטים למות. אמר להם רבי אחא, אין עת לעמד כף, שהשעה דחוקה.

אבר תפרישו מכם ארבעים בני אדם מאלו היותר זכאים. עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה לקצה העיר ועשרה לקצה העיר, וכן לארבע קצוות העיר, ואמרו בנפש חפצה ענגן של קטרת הסמים שהקדוש ברוך הוא נתן למשה, וענגן של הקרבנות אתו.

עשו כף שלש פעמים ועברו בכל העיר לארבע קצוות והיו אומרים בן. לבסוף אמר להם, גלף לאלו שנוטים למות, ותפרישו מכם לבתיהם ותאמרו כף, וכאשר תסימו, תאמרו אלו הפסוקים, ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו', ויקח אהרן וגו', ויעמד בין המתים וגו'. וכן עשו והתבטל מהם (הפנות).

שמעו אותו קול שאומר: סודי הסודות, הראשונים הנחילוה לנצח, שהרי דין השמים לא שורה כאן, שהרי יודעים לבטלו. חלש לבו של רבי אחא וישן. שמע שאומרים לו: כמו שעשית את זה - תעשה את זה. לך אמר להם שיחזרו בתשובה, שרשעים הם לפני קם והחזירם בתשובה

שלמה, וקבלו עליהם שלא יתבטלו מהתורה לעולם, והחליפו את שם העיר, וקראו לא מתא מחסיא. אמר רבי יהודה, לא די להם לצדיקים שמבטלין את

לחישו עליהו כל בני מתא, אמרו גברא רבא אתא הכא גזיל לגביה, אתו לגביה, אמרו ליה לא חס על אובדנא, אמר להו מהו. אמרו ליה דאית שבועה יומין דשארין מותנא במאתא וכל יומא אתתקף ולא אתבטל.

אמר להו גזיל לבי כנשתא ונתבע רחמי מן קדם קדשא בריך הוא. עד דהוו אזלי, אתו ואמרו פלוני ופלוני מיתו, ופלוני ופלוני נטו למות. אמר להו רבי אחא לית עתא לקיימא הכי דשעתא דחיקא.

אבל אפרישו מנכון ארבעין בני נשא מאנון דזכאין יתיר. עשרה עשרה לארבעה חולקין ואנא עמכון, עשרה לזווייתא דמאתא, ועשרה לזווייתא דמאתא, וכן לארבע זווייתא דמאתא. ואמרו ברעות נפשכון עניינא דקטרת בוסמין. דקודשא בריך הוא יהב למשה ועניינא דקרנא עמיה.

עברו בן תלת זמנין ואעברו בכל מאתא לארבע זווייתא והוו אמרין בן, לבתר אמר להו גזיל לאנון דאשויטו למימת אפרישו מניכו לבתיהון, ואמרו כדין, וכד תסימו אמרון אלין פסוקיניא (במדבר טז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו' (דף קא ע"ב) ויקח אהרן וגו' ויעמד בין המתים וגו'. וכן עברו ואתבטל מנייהו.

שמעו ההוא קלא דאמר סתרא סתרא קמיייתא אוחילו לעילא דהא דינא דשמיא לא אשרי הכא דהא ידעי לבטלא ליה. חלש לביה דרבי אחא, אדמוף, שמע דאמרי ליה, פד עבדת דא עביד דא, זיל ואימא לון דיחזרון בתשובה דתייבין אנון קמאי. קם ואחזר להו בתשובה שלימתא, וקבילו עליהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם, ואחליפו שמא דקרנא וקארון לה מאתא מחסיא.

אמר רבי יהודה לא די להם לצדיקים שמבטלין את

אָמַר רבי יהודה ברבי סימון פֿינן שְׁהַנְשָׁמָה נִיזוּנָתוּן, מִזְיוּנָה שֶׁל מַעְלָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמְּלָאךְ הַנִּקְרָא דוּמ"ה: לֵךְ וּבִשֶׁר לְגוֹף פְּלוּנִי שְׂאֲנִי לְהַחְיֹתוֹ לְמוֹעֵד שְׂאֲנִי אַחֲרָה אֵת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא. וְהוּא מְשִׁיב אַחֲרֵי כְלוּתִי הֵיטָה לִי עֲדָנָה. אַחֲרֵי כְלוּתִי בְּעֵפֶר וְשִׁכְנָתִי בְּאֲדָמָה, וְאָכַל בְּשָׂרִי וְגוֹשׁ עֵפֶר תִּהְיֶה לִי חֲדוּשׁ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֹמֵר לְנִשְׁמָה: זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם וְגו' הַיִּפְלֵא מֵה' דְּבָר? ! לְמוֹעֵד הַיְדוּעַ אֲצִלִּי לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, אָשׁוּב אֵלֶיךָ, קְדוּשׁ מְחֻדָּשׁ פְּכֻרָא שׁוֹנָה לְהַיּוֹתְכֶם מִלְּאֲכִים קְדוּשִׁים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֵתִיד לְפָנֵי לְשִׁמְחָה בָּהֶם הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם יִשְׁמַח יי בַּמַּעֲשִׂיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

זוהר:

אִיִּה שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ, דְּלֹא בָּעוּ לֹמַר קָמָה, פֿינן לְפָנֶיהָ. פֿינן שְׂאֵמַר הִנֵּה בְּאֵהָל, מִיד - וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ פְּעֵת חֲזִיה וְהִנֵּה בֵּן לְשְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְגו' בֵּא רְאֵה דְרָף אֲרָץ, שְׁעַד שְׂלֵא הַזְּמִין אַבְרָהָם לְפָנֶיהֶם לְאָכַל, לֹא אָמְרוּ לוֹ דְּבָר, כְּדִי שְׂלֵא יִרְאֵה שְׁמִשׁוּם אוֹתָהּ בְּשׁוֹרָה הַזְּמִין אוֹתָם לְאָכַל. אַחַר שְׁכָתוּב וַיֹּאכְלוּ, אַז אָמְרוּ לוֹ אוֹתָהּ בְּשׁוֹרָה.

וַיֹּאבְדוּ?! וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׁמִלְּאֲכִים עֲלִיּוֹנִים אוֹכְלִים? אֵלֶּא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם נִרְאֶה כֵּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיֹּאכְלוּ וַדַּאי, מִשׁוּם שֶׁהֵם אֲשׁ אוֹכְלֵת אֲשׁ וְלֹא נִרְאִים, וְכֹל מֵה שְׁנָתָן לָהֶם אַבְרָהָם אָכְלוּ, מִשׁוּם

שְׁמַצַּד אַבְרָהָם אוֹכְלִים לְמַעַלָּה [שְׁאוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ צַד שְׁלִמְעֵלָה].

בֵּא רְאֵה, כֹּל מֵה שְׂאָכַל אַבְרָהָם, הוּא אָכַל בְּטַהֲרָה, וְלִכְּנֵן הַקְרִיב לְפָנֶיהֶם וְאָכְלוּ, וְאַבְרָהָם שְׁמַר

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימּוֹן פֿינּוֹן שְׁהַנְשָׁמָה נִיזוּנָתוּן מִזְיוּנָה שֶׁל מַעְלָה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמְּלָאךְ הַנִּקְרָא דוּמ"ה, לֵךְ וּבִשֶׁר לְגוֹף פְּלוּנִי שְׂאֲנִי עֵתִיד לְהַחְיֹתוֹ לְמוֹעֵד שְׂאֲנִי אַחֲרָה אֵת הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבֹא. וְהוּא מְשִׁיב אַחֲרֵי כְלוּתִי הֵיטָה לִי עֲדָנָה. אַחֲרֵי כְלוּתִי בְּעֵפֶר וְשִׁכְנָתִי בְּאֲדָמָה וְאָכַל בְּשָׂרִי וְגוֹשׁ עֵפֶר תִּהְיֶה לִי חֲדוּשׁ.

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֹמֵר לְנִשְׁמָה, הֲדָא הוּא דְכָתִיב וַיֹּאמֶר יי אֶל אַבְרָהָם וְגו' הַיִּפְלֵא מִי דְבָר לְמוֹעֵד הַיְדוּעַ אֲצִלִּי לְהַחְיֹת אֶת הַמֵּתִים, אָשׁוּב אֵלֶיךָ, אוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁהוּא (דף קב ע"ב) קְדוּשׁ מְחֻדָּשׁ פְּכֻרָא שׁוֹנָה לְהַיּוֹתְכֶם מִלְּאֲכִים קְדוּשִׁים וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֵתִיד לְפָנֵי לְשִׁמְחָה בָּהֶם הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד יי לְעוֹלָם יִשְׁמַח יי בַּמַּעֲשִׂיו, (ע"כ מדרש הנעלם)

זוהר:

אִיִּה שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ, דְּלֹא בָּעוּ לֹמַר קָמָה, פֿינן דְּאָמַר הִנֵּה בְּאֵהָל מִיד וַיֹּאמֶר שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ פְּעֵת חֲזִיה וְהִנֵּה בֵּן לְשְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, אוֹרַח אֲרַעָא, דְּעַד לֹא אַזְמִין אַבְרָהָם קַמִּיִּהוּ לְמִיכַל לֹא אָמְרוּ לִיה מִיִּדִי, בְּגִין דְּלֹא יִתְחַזִּי דְּבַגִּין הִיא בְּשׁוֹרָה קֹא אַזְמִין לְהוּ לְמִיכַל, פְּתַר דְּכָתִיב וַיֹּאכְלוּ כְּדִין אָמְרוּ לִיה הִיא בְּשׁוֹרָה.

וַיֹּאבְדוּ, סְלִקָא דַּעְתְּךָ וְכִי מִלְּאֲכִי עֲלִאי אָכְלִי, אֵלֶּא בְּגִין יִקְרָא דְאַבְרָהָם אַתְחַזִּי הִכִּי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וַיֹּאכְלוּ וַדַּאי, בְּגִין דְּאֲנוּן אֲשָׁא דְאָכִיל אֲשָׁא וְלֹא אַתְחַזִּי, וְכֹל מֵה דִּיִּהָב לֹן אַבְרָהָם אָכְלִי בְּגִין דְּמַסְטָרָא דְאַבְרָהָם אָכְלִי לְעִילָא (דְּאָכְלִי מִתְחַוָּא סְטָרָא דְלְעִילָא).

תָּא חֲזִי, כֹּל מֵה דְאָכִיל אַבְרָהָם בְּטַהֲרָה

בביתו טמאה וטהרה שאפלו בן אדם שהוא טמא ולא יכל להתקרב לביתו. או ידע אברהם שזה טמא הוא, (ועשה) [לא היה משמש בביתו, עד שעשה] לו טבילה, או עשה לו לשומר שבעה ימים כראוי לו בביתו, וכף זה בודאי.

בא ראה, כתוב (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מה תקנתו? והיה לפנות ערב ירחץ במים. ארעה בו טמאה אחרת, כמו זיבה (טמאת צרעת או נדה) או טמאת נדה שהיו שתי טמאות, לא מספיק לו באותה טבילה (משום) בין שארע לו קרי קדם שקבל טמאה אחרת (משום) בין שארע לו אחר כך.

ואברהם ושרה היו מתקנים טבילה לכלם, הוא לגברים והיא לנשים. מה הטעם עסק אברהם לטהר בני אדם? משום שהוא טהור ונקרא טהור, שכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור - זה אברהם שיצא מתרח. רבי שמעון אמר, כדי לתקן את אותה הדרגה של אברהם, ומה? מי"ם (חסד). לכן התקין לטהר בני העולם במים. ובשעה שהזמין את המלאכים, בראשית דבריו מה כתוב? יקח נא מעט מים, כדי להתחזק באותה דרגה שהמים שרוינים בה, ומשום כך היה מטהר את כל בני האדם מהכל. מטהר אותם מצד של עבודה זרה, ומטהר אותם מצד הטמאה. וכמו שהוא מטהר את האנשים, כך גם שרה מטהרת את הנשים, ונמצא שכל מי שבא אליהם טהורים מהכל.

בא ראה שאברהם נטע אילן בכל מקום שדיורו שם, ולא היה עולה בכל מקום פראוי, פרט לשעה שדיורו היה בארץ פנען, ובאותו

איהו קא אכיל ובגין כך אקריב קמייהו ואכלי, ונטיר אברהם בביתיה דכנא ומסאבותא, דאפילו בר נש דאיהו מסאב (לא יכול לקרנא לביתיה ברין ידע אברהם דהא מסאב איהו ועביר) (נ"א לא הנה משמש בביתיה, עד דעביר) ליה טבילה, או עביר ליה לנטרא שבעה יומין פדקא חזי ליה בביתיה, והכי הוא ודאי.

תא חזי כתיב, (דברים כג) איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וגו'. מאי תקנתיה, והיה לפנות ערב ירחץ במים. אערע ביה טמאה (דף קב ע"ב) אחרא כגון זיבה או (נ"א סנירו או נדה) סגירת נדה דהווי תרי מסאבו, לא סגי ליה בההיא טבילה (גניז) בין דארע ביה קרי קדם דקביל טמאה אחרא (גניז) בין דארע ביה לבתר.

ואברהם ושרה הוו מתקני טבילה לכלהו, איהו לגברי ואיהי לנשי. מאי טעמא אעסק אברהם לדפאה לבני נשא, בגין דאיהו טהור ואקרי טהור. דכתיב, (איוב י"ד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. טהור דא אברהם דנפק מתרח.

רבי שמעון אמר בגין לתקנא ההוא דרגא דאברהם, ומאן איהו מי"ם. בגין כך אתקין לדפאה בני עלמא במיא. ובשעתא דאזמין למלאכין, שירותא דמלוי מה כתיב יוקח נא מעט מים. בגין לאתתקפא בההוא דרגא דמיין שראן פה. ובגיני כך הוה מדפי לכל בני נשא מפלא. מדפי לון מסטרא דעבודה זרה, ומדפי לון מסטרא דמסאבא, וכמה דאיהו מדפי לגוברין הכי נמי שרה מדפאת לנשין, ואשתפחו כלהו דאתין לגבייהו דכין מפלא.

תא חזי, אילנא נטע אברהם בכל אתר דיוריה תמן, ולא הוה סליק

אילן הנה יודע מי שנאחו בקב"ה ומי שנאחו בעבודה זרה.

מי שנאחו בקב"ה, היה האילן פורש ענפיו ומכסה על ראשו ועושה עליו צל נאה. ומי שנאחו בצל של עבודה זרה, אותו האילן היה מתעלה, וענפיו היו עולים למעלה. אז היה יודע אברהם ומזהיר אותו, ולא זו משם עד שנאחו באמונת הקדוש ברוך הוא. וכך מי שהוא טהור (ו"א קב) מקבל אותו האילן, ומי שהוא טמא אינו מקבל אותו. אז ידע אברהם והיה מטהר אותם במים. ומעין מים היה תחת אותו אילן, ומי שצריך טבילה מיד המים עולים אליו, ועולים ענפי האילן, אז ידע אברהם שהוא טמא וצריך מיד טבילה. ואם לא, יבשו המים, ואז ידע שרוצה להטמא ולהשמר שבעה ימים.

ובא וראה, שאפלו בשעה שהזמין את המלאכים אמר להם והשענו תחת העץ כדי לראות ולבדק אותם, ובאותו אילן היה בודק את כל בני העולם. והסוד [כנגד] משום הקדוש ברוך הוא [עשה] אמר שהוא עץ החיים לכל, ולכן והשענו תחת העץ, ולא תחת עבודה זרה.

ובא וראה, כשחטא אדם, הוא חטא בעץ הדעת טוב ורע, שכתוב ומעץ הדעת וגו', והוא חטא בו וגרם מות לעולם. מה כתוב? ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו' [וגרם מות לכל בני העולם]. וכשבא אברהם, התקין את העולם עם אילן אחר, שהוא עץ החיים, והודיע את האמונה לכל בני העולם.

ביה חב וגרם מותא לעלמא. מה כתיב ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו'. (וגרם מותא לכל בני עלמא) וכד אתא אברהם באילנא אחרא אתקין עלמא דהוא אילנא דחיי ואודע מהימנותא לכל בני עלמא:

בכל אתר פדקא יאות, בר בשעתא דדיווריה בארעא דכנען, ובההוא אילנא הוה ידע מאן דאתאחיד ביה בקדשא בריך הוא ומאן דאתאחיד בעבודה זרה.

מאן דאתאחיד בקדשא בריך הוא, אילנא הוה פריש ענפוי וחיפי על רישיה ועביד עליה צלא יאה, ומאן דאתאחיד בסטרא דעבודה זרה ההוא אילנא הוה אסתלק וענפוי הוו סליקין לעילא. פדין הוה ידע אברהם ואזהיר ליה, ולא אעדי מתמן עד דאתאחיד במהימנותא דקדשא בריך הוא, והכי מאן דאיהו דכיא (ו"א ל"ג הכי) מקבל ליה אילנא. מאן דאיהו מסאב לא מקבל ליה. פדין ידע אברהם ומדפי לון במיא.

ומעיינא דמיא הוה תחות ההוא אילנא, ומאן דצריך טבילה מיד מיין סלקין לגביה, ואילנא אסתלקין ענפוי, פדין ידע אברהם דאיהו מסאבא ובעי טבילה מיד, ואם לאו מיא נגיבן פדין ידע דבעי לאסתאבא ולאסתמרא שבעה יומין.

תא חזי, דאפילו בשעתא דאזמין לון למלאכין אמר לון והשענו תחת העץ בגין למחמי ולמבדק בהו, ובההוא אילנא הוה בדיק לכל בני עלמא. ורזא (לקבל) בגין קדשא בריך הוא קא (עביד) אמר דאיהו אילנא דחיי לכללא, ובגין כן והשענו תחת העץ ולא תחת עבודה זרה.

ותא חזי, פד חב אדם, בעץ הדעת טוב ורע חב, דכתיב ומעץ הדעת וגו' ואיהו

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ פְּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק שׁוֹב אָשׁוּב, שׁוֹב מִיבְעֵי לִיָּה, דְּהָא מִפְתָּחָא דָּא לְמַפְקֵד עֵקְרוֹת בִּידָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אִיהוּ וְלֹא בִידָא דְשְׁלִיחָא אַחְרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן תְּלַת מִפְתָּחָן אֲנוּן דְּלֹא אַתְּמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא. דְּחִיָּה וּתְחִיַּת הַמֵּתִים וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל דְּלֹא אַתְּמָסְרוּ בִידָא דְשְׁלִיחָא אַמְאִי כְּתִיב שׁוֹב אָשׁוּב. אֲלֹא וְדַאי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּהוּ קָאִים עֲלֵייהוּ אָמַר (לִיָּה) מְלָה, בְּגִין כְּךָ כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ.

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ פְּעַת חִיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוֹב אָשׁוּב - שׁוֹב יֵשׁוּב הִיָּה צְרִיךְ לְכַתֵּב, שְׁהָרִי הַמִּפְתָּח הַזֶּה לְפַקֵּד הָעֵקְרוֹת הוּא בִידָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא בִידָא שְׁלִיחָא אַחַר, כְּמוֹ שְׁשִׁנְיָנוּ, שְׁלֹשׁ מִפְתָּחוֹת הֵם שְׁלֹא נִמְסְרוּ בִידָא שְׁלִיחָא: שֶׁל חִיָּה, וּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נִמְסְרוּ בִידָא שְׁלִיחָא, לְמָה כְּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב? אֲלֹא וְדַאי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר (לִיָּה) הַדְּבָר, לְכֹן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ.

וְהָא חֲזִי, בְּכָל אֲתֵר דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר סֵתָם אוּ וַיִּקְרָא סֵתָם הוּא מְלֹאכָא דְבְרִית וְלֹא אַחְרָא. וַיֹּאמֶר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר וְלֹא קָאֲמַר מָאן הוּא. וַיִּקְרָא דְכְתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וְלֹא קָאֲמַר מָאן הוּא. אָמַר דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו' וְלֹא אָמַר מָאן הוּהוּ. (אויף הַכִּי דְכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב וַיֹּאמֶר סֵתָם וְלֹא קָאֲמַר מָאן (דַּף קג ע"א) הוּהוּ) אֲלֹא בְכָל הַגֵּי מְלֹאכָא דְבְרִית הוּהוּ וְכֹלְא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמָר. וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ וְגו'. וְהִנֵּה בֵּן וְגו': וְהִנֵּה בֵּן לְשֶׁרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָאִי טַעְמָא לָא כְּתִיב וְהִנֵּה בֵּן לְךָ, אֲלֹא בְּגִין דְּלֹא יַחֲשֵׁב דְּהָא מִן הַגֵּר אִיהוּ כְּדְבַקְדְּמִיתָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וַאֲמַר, (מְלֹאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְדֵּי אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב דָּא יִצְחָק לְאַבְרָהָם. אִימְתִי כְּבִיד לִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דְעַקְדָּא לִיָּה עַל גַּבֵּי מְדַבְּחָא וּבַעַא לְמַקְרַב לִיָּה קְרַבְנָא, וַיִּצְחָק בַּר תְּלַתִּין וּשְׁבַע שָׁנִין הוּהוּ, וְאַבְרָהָם הוּהוּ סְבָא, דְּאִילוּ הוּהוּ כְּעֵיט (ס"א ביה) בְּרַגְלָא חַד לֹא יְכִיל לְמִיקָם קָמִיָּה, וְאִיהוּ אוֹקִיר לִיָּה לְאַבּוּי וְעַקְדָּא לִיָּה כְּחַד אִימְרָא בְּגִין לְמַעַבְדֵּי רַעוּתִיָּה דְאַבּוּי.

וְכַא וְרָאָה, בְּכָל מְקוּם שְׁכְּתוּב וַיֹּאמֶר סֵתָם אוּ וַיִּקְרָא סֵתָם, הוּא מְלֹאכָא הַבְּרִית וְלֹא אַחַר. וַיֹּאמֶר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמַע תִּשְׁמַע וְגו'. וַיֹּאמֶר, וְלֹא אָמַר מִיָּהוּ. וַיִּקְרָא - שְׁכְּתוּב (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה. אָמַר - שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת כד) וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר וְגו', וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה. (אויף כְּךָ שְׁכְּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב. וַיֹּאמֶר סֵתָם, וְלֹא אָמַר מִי הִיָּה.) אֲלֹא בְכָל אֵלֶּה מְלֹאכָא שֶׁל הַבְּרִית הִיָּה, וְהַכֵּל נִאֲמַר בְּקַבְ"ה. וְלִכֵּן כְּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֲלֶיךָ וְגו', וְהִנֵּה בֵּן וְגו'.

וְהִנֵּה בֵּן לְשֶׁרָה אֲשֶׁתְּךָ. מָה הַטַּעַם לֹא כְּתוּב וְהִנֵּה בֵּן לְךָ? אֲלֹא כְּדִי שְׁלֹא יַחֲשֵׁב שֶׁהוּא מְהַגֵּר כְּמוֹ בְּרַאשׁוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח וַאֲמַר, (מְלֹאכִי א) בֵּן יִכְבֵּד אָב וְעַבְדֵּי אֲדֹנָיו. בֵּן יִכְבֵּד אָב - זֶה יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם. מִתִּי כְּבִיד אוֹתוֹ? בְּשַׁעֲהָ שְׁעַקְדָּא אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמְּזֻבָּח וְרָצָה לְהַקְרִיבוֹ לְקַרְבָּן. וַיִּצְחָק בֵּן שְׁלֹשִׁים וּשְׁבַע שָׁנִים הִיָּה, וְאַבְרָהָם הִיָּה זְקֵן, שְׁאֵלוּ הִיָּה בּוֹעֵט (בן) בְּרַגְלָא אַחַת לֹא הִיָּה לְכוּל לְעַמֵּד לְפָנָיו, וְהוּא כְּבִיד אוֹתוֹ אֶת אָבִיו, וְעַקְדָּא אוֹתוֹ כְּמוֹ תִישׁ כְּדִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו.

וְעָבַד אֲדֹנָיו דָּא אֲלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כְּשִׁשְׁלַח אוֹתוֹ לְחָרָן וְעָשָׂה כָּל רְצוֹנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְכַבְדּוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (בראשית כד) וְהָיָה בְּרַךְ אֶת אֲדֹנָי וְגו' וְכַתּוּב (שם) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, כְּדִי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שְׁהָרִי בֶן אָדָם שֶׁהָיָה מְבִיא כֶסֶף וְזָהָב וְאֲבָנִים יְקָרוֹת וּגְמָלִים, וְהוּא כְּרָאוּי, נֶאֱמָר לְמִרְאָה, לֹא אָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב אַבְרָהָם אוֹ קְרוֹב שְׁלוֹ, אֲלֵא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת שְׁבַח אַבְרָהָם וּלְכַבְדּוֹ בְּעֵינֵיהֶם.

וְעַל כֵּן בֶּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. וְאַתֶּם יִשְׂרָאֵל בְּנֵי, קְלוּן בְּעֵינֵיכֶם לומר שְׂאֵנִי אֲבִיכֶם אוֹ שְׂאֵתֶם עֲבָדִים שְׁלִי? וְאִם אָב אֲנִי אֵיךְ כְּבוֹדִי וְגו'. מִשּׁוֹם כֶּף וְהִנֵּה בֶן. זֶהוּ בֶן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. זֶהוּ בֶן שְׁכַבְד אֶת אָבִיו כְּרָאוּי.

וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה - שְׁבַגְלָלוּ מִתְּהָ, שְׁבַגְלָלוּ כְּפֹאֵה נִפְשָׁה עַד שִׁיִּצְאָה מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֶן לְשָׂרָה - לְהַתְּעִלוֹת בְּגִלְלוּ בְּשִׁעָה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם. שְׂאֵז וְהָיָה פֶקֶד אֶת שָׂרָה וְגו', שְׁהָרִי מְזַכְרִים אֶת שָׂרָה מִשּׁוֹם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֶּן לְשָׂרָה [וְהָיָה מִלְּאֲבִיב]. וְהִנֵּה בֶּן לְשָׂרָה. [וְהָיָה הַנְּקִבָה לֹקַחַת [אֵת] הַבֵּן מִתְּזָכֵר.

וְשָׂרָה שִׁמְעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו. מַה זֶה וְהוּא אֲחֵרִיו? וְהוּא אֲחֵרִיו צָרִיף לוֹ! אֲלֵא סוּד הוּא, וְשָׂרָה שִׁמְעַת מַה שֶׁהָיָה אוֹמֵר [פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוּא אֲחֵרִיו - מִי שֶׁהָיָה אוֹמֵר] פְּתַח הָאֵהָל, זֶה הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו - [וְהָיָה] שֶׁהוּדָה לוֹ הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה [נִי"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. פְּתַח הָאֵהָל - זֶה הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה,

וְעָבַד אֲדֹנָיו דָּא אֲלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם. כְּדִי לְחָרָן, וְעָבַד כָּל רְעוּתֵיהָ דְאַבְרָהָם, וְאוֹקִיר לִיהָ כְּמָה דְכַתִּיב,

(בראשית כד) וַיִּי בְרַךְ אֶת אֲדֹנָי וְגו'. וְכַתִּיב (בראשית כד)

וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, בְּגִין לְאוֹקִיר לִיהָ לְאַבְרָהָם. דְּהָא בַר נֶשׁ דְּהוּא מִיִּתֵי כֶסֶף וְזָהָב וְאֲבָנֵי יְקָר וּגְמָלִין וְאִיהוּ כְדָקָא יְאוּת שְׁפִיר בְּחִיזוֹ לֹא אָמַר דְּאִיהוּ רְחִימָא דְאַבְרָהָם אוֹ קְרִיבָא דִּילֵיהָ. אֲלֵא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנִי, בְּגִין לְסַלְקָא בְּשִׁבְחָא דְאַבְרָהָם וּלְאוֹקִיר לִיהָ בְּעֵינֵיהוּ.

וְעַל דָּא בֶּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. וְאַתּוּן יִשְׂרָאֵל בְּנֵי. קְלָנָא בְּעֵינֵיכוֹ לומר

דְּאֵנָא אֲבוּכוֹן אוֹ דְאַתּוּן עֲבָדִין לִי. וְאִם אָב אֲנִי אֵיךְ כְּבוֹדִי וְגו'. בְּגִין כֶּף וְהִנֵּה בֶן, דָּא הוּא בֶּן וְדָאִי, וְלֹא יִשְׁמַעְאֵל. דָּא הוּא בֶּן דְאוֹקִיר לְאַבִּי כְדָקָא חֲזִי.

וְהִנֵּה בֶּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ. בֶּן לְשָׂרָה, דְּבִגְנִינָה מִיִּתְתָּ, דְּבִגְנִינָה כְּפֹאֵיבַת נִפְשָׁה עַד

דְּנִפְקַת מִיִּנָּה. וְהִנֵּה בֶּן לְשָׂרָה. לְאַסְתְּלָקָא בְּגִינָה בְּשִׁעָתָא דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלָמָא. דְּכִדִּין וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה וְגו', דְּהָא מְדַכְרֵי לְשָׂרָה בְּגִינָה דִּיִּצְחָק וְעַל דָּא אִיהוּ בֶּן לְשָׂרָה (אֵינְהוּ מִלְּאֲבִיב אֲמִירוֹ). וְהִנֵּה בֶּן לְשָׂרָה. (דִּי) דְּהָא נִיֻּקְבָּא נְטִלָא (לִיהָ) לְבָרָא מִן דְּכוּרָא:

וְשָׂרָה שִׁמְעַת פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו. מָאִי וְהוּא אֲחֵרִיו, וְהוּא אֲחֵרִיו מִיִּבְעֵי לִיהָ. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ, וְשָׂרָה שִׁמְעַת מַה

דְּהוּא אָמַר (פְּתַח הָאֵהָל דָּא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא. וְהוּא אֲחֵרִיו מִן דְּהוּא אָמַר) פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתָּא. פְּתַח

דְּמַהִימְנוּתָא. וְהוּא אֲחֵרִיו (דָּא) דְּאוּדֵי לִיהָ דְרָגָא עֲלָאָה (נִי"א פְּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֲחֵרִיו דָּא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא.

פְּתַח הָאֵהָל דָּא דְרָגָא תַּתָּא, וְהוּא אֲחֵרִיו דָּא

והוא אחריו - זו הדרגה העליונה. מיום שהיתה שרה בעולם לא שמעה דבר הקדוש ברוך הוא פרט לאותה שעה.

דבר אחר - שהיתה יושבת שרה פתח האהל כדי לשמע הדברים, והיא שמעה הדבר הזה שהתבשר בו אברהם. [דבר אחר] והוא אחריו - אברהם שהיה יושב מאחורי השכינה.

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מה זה באים בימים? השעורים של הימים שאז נראו להם, האחד מאה והאחד תשעים, נכנסו בימים השעור של הימים פראוי. באים בימים, כמו שנאמר פי בא היום, שהעריב היום להפגס. חדל להיות לשרה ארח בפשים. ואותה שעה ראתה עצמה בעדון אחר, ולכן אמרה ואדני זקן, שהרי הוא לא כדאי להוליד פי הוא זקן.

רבי יהודה פתח, (משלי לא) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. בא ראה, הקדוש ברוך הוא מתעלה בכבודו שהוא גנוז ונסתר בעליו רב. לא היה בעולם ולא היה מהיום שנברא העולם שיכול לעמד על חכמתו ולא יכול לעמד בו.

משום כי הוא גנוז ונסתר והתעלה למעלה למעלה, וכל העליונים והתחתונים לא יכולים להתדבק עד שפלים אומרים (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו. התחתונים אומרים שהוא למעלה, שכתוב (תהלים קיג) על השמים כבודו. העליונים אומרים שהוא למטה, שכתוב (שם נז) על כל הארץ כבודך. עד שפלים, עליונים ותחתונים, אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו, פי לא נודע ולא היה מי שיכול

רדנא עלאה). מן יומא דהות שרה בעלמא לא שמעת מלה דקדשא בריך הוא בר ההוא שעתא.

דבר אחר דהות יתבא שרה פתח האהל בגין למשמע מלין. והיא שמעת האי מלה דאתבשר בה אברהם. (ד"א) והוא אחריו. אברהם דהוה יתיב אחורוי דשכינתא:

ואברהם ושרה זקנים באים בימים. מאי באים בימים. שעורין דיומין דאתחזי כדין להו, חד מאה וחד תשעים, עאלו ביומין שעורא דיומין פדקא יאות. באים בימים. כמה דאת אמר פי בא היום דאערב יומא למיעל. חדל להיות לשרה ארח פנשים. וההיא שעתא חמאת גרמה בעדונא אחרא. ובגין כן אמרה ואדוני זקן דהא איהו לא כדאי לאולדא בגין דאיהו סבא.

רבי יהודה פתח (משלי לא) נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ. תא חזי, קדשא בריך הוא אסתלק ביקריה דאיהו גניז וסתים בעילויא סגיא. לאו איתי בעלמא ולא הוה מן יומא דאתברי עלמא דיכיל לקיימא על חכמתא דיליה ולא יכיל לקיימא ביה.

בגין דאיהו גניז וסתים ואסתלק לעילא לעילא, וכלהו עלאי ותתאי לא יכלין לאתדבקה, עד דכלהו אמרין (יחזקאל א) ברוך כבוד יי ממקומו. תתאי אמרי דאיהו לעילא דכתיב, (תהלים קיג) על השמים כבודו. עלאי אמרי דאיהו לתתא דכתיב, (תהלים נז) על כל הארץ כבודך. עד דכלהו עלאי ותתאי אמרי ברוך כבוד יי ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה מאן דיכיל לקיימא

ברוך כבוד יי ממקומו. בגין דלא אתידע ולא הוה מאן דיכיל לקיימא

ביה, ואת אמרת נודע בשערים בעלה. (דף קג)

(ע"ב)

אלא ודאי נודע בשערים בעלה דא קדשא בריך הוא דאיהו אתידע ואתדבק לפום מה דמשער בלביה כל חד פמה דיכיל לאדבקא ברוחא דחכמתא. ולפום מה דמשער בלביה הכי אתידע בלביה. ובגיני כן נודע בשערים באנון שערים. אבל דאתידע פדקא יאות לא הוה מאן דיכיל לאדבקא ולמנדע ליה.

רבי שמעון אמר נודע בשערים בעלה. מאן שערים. פמה דאת אמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ובגין אלו שערים דאנון דרגין עלאין בגינייהו אתידע קדשא בריך הוא. ואי לא לא יכלין לאתדבקא ביה.

תא חזי, דהא נשמתא דבר נש לאו איהו (נ"א לא אית) מאן דיכיל למנדע לה, אלא בגין אלין שייפין דגופא ואנון דרגין דעבדין אומנותא דנשמתא בגין כן אתידע ולא אתידע. כן קדשא בריך הוא אתידע ולא אתידע בגין דאיהו נשמתא לנשמתא רוחא לרוחא גניז וטמיר מפלא, אבל באנון שערים דאנון פתחין לנשמתא אתידע קדשא בריך הוא.

תא חזי, אית פתחא לפתחא ודרגא לדרגא, ומנייהו ידיע יקרא דקדשא בריך הוא. פתח האהל, דא הוא פתחא דצדק. פמה דאת אמר (תהלים קיח) פתח"ו ל"י שער"י צד"ק וגו' דא פתחא קדמאה לאעלא ביה, ובהאי פתחא אתחזון כל שאר פתחין עלאין. מאן דזכי להאי (פתחא) זכי למנדע ביה ובכלהו שאר פתחין בגין דכלהו שראן עליה.

לעמד עמו, ואתה אומר נודע בשערים בעלה?.

אלא ודאי נודע בשערים בעלה - זה הקדוש ברוך הוא, שהוא נודע ונדבק לפי מה שמשער בלבו כל אחד כמה שיכול להדבק ברוח של החכמה. ולפי מה שמשער בלבו, כן נודע בלבו, ולכן נודע בשערים - באותם השערים. אבל שנודע כראוי אין מי שיכול להדבק ולדעת אותו.

רבי שמעון אמר, נודע בשערים בעלה, איזה שערים? כמו שנאמר (תהלים כד) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם. ומשום השערים הללו, שהם דרגות עליונות, בגללם נודע הקדוש ברוך הוא, ואם לא - לא יכולים להתדבק בו.

בא ראה, הרי נשמת האדם אין הוא [אין] מי שיכול לדעת אותה, אלא על ידי אברי הגוף, והם הדרגות שעושות אמנות הנשמה. משום כן נודע ולא נודע. כן הקדוש ברוך הוא נודע ולא נודע, משום שהוא נשמה לנשמה, רוח לרוח, גניז וטמיר מן הכל. אבל באותם השערים, שהם פתחים לנשמה, נודע הקדוש ברוך הוא.

בא ראה, יש פתח לפתח ודרגה לדרגה, ומהם ידוע כבודו של הקדוש ברוך הוא. פתח האהל - זהו פתח של צדק, כמו שנאמר (שם קיח) פתח"ו ל"י שער"י צד"ק וגו'. זהו פתח ראשון להכנס בו, ובפתח הזה נראים כל שאר הפתחים העליונים. מי שזוכה לזה [לפתח], זוכה לדעת אותו ובכל שאר הפתחים, משום שכלם שורים עליו.

וְעָבְשׁוּ שְׂפַתְחָ זֶה לֹא נֹדַע, מִשּׁוֹם שִׁישְׁרָאֵל בְּגִלוֹת וְכָל הַפְּתָחִים הִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת וְלִדְבֹק. אֲבָל בְּזִמְנֵן שִׁישְׁרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגְּלוּת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת לְשֵׁרוֹת עֲלִיו פְּרָאוּי.

וְאִזּוּ יִדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה עֲלִיּוֹנָה נִכְבְּדָה מֵה שְׁלֵא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב (ישעיה יא) וְנִחָה עֲלֵיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת ה'. כָּלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל הַפְּתַח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פֶתַח הָאֱהָל, וְכָלֵם עֲתִידִים לְשֵׁרוֹת עַל מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ כְּדִי לְדוֹן הָעוֹלָם, שְׂפָתוֹב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דָּלִים וְגו'.

מִשּׁוֹם כֶּף, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׂר אֲבָרְהָם, הַדְּרָגָה הַזֹּאת הִיְתָה אוֹמֶרֶת כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר שְׂפָתוֹב שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֵיךְ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר - לֹא כְּתוֹב מִי הִנֵּה, וְזֶהוּ פֶתַח הָאֱהָל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שְׂמַעַת דְּרָגָה זוֹ שֶׁהִיְתָה מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ מֵה שְׁלֵא הִיְתָה שׁוֹמַעַת מִקֶּדֶם לְזֶה, שְׂפָתוֹב וְשָׂרָה שְׂמַעַת פֶּתַח הָאֱהָל, שֶׁהִיְתָה מְבַשֵּׂרֶת וְאוֹמֶרֶת שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֵיךְ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

בֵּא רְאָה פְּמָה חֲבִיבוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהָרִי לֹא יֵצֵא מִמֶּנּוּ יִצְחָק עַד שְׁנִמּוֹל. אַחַר שְׁנִמּוֹל הַתְּבַשֵּׂר עַל יִצְחָק, מִשּׁוֹם שֶׁאִזּוּ הוּא זֶרַע קְדוּשׁ, וְטָרָם שְׁנִמּוֹל אֵינּוּ זֶרַע קְדוּשׁ, וְאִזּוּ הוּא כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינָהוּ.

וְכֹא וְרָאָה, טָרָם שְׁנִמּוֹל אֲבָרְהָם זֶרַעוֹ לֹא הִיָּה קְדוּשׁ, מִשּׁוֹם שֶׁיֵּצֵא מִתּוֹךְ עֶרְלָה וְהַדְּבִק בְּעֶרְלָה לְמִטָּה. אַחַר שְׁנִמּוֹל, יֵצֵא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, וְנִדְבֵק בְּקַדְשָׁה שְׁלֵמְעֵלָה וְהוֹלִיד

וְהִשְׁתָּא דִּפְתַחָ דָּא לֹא אֲתִידַע. בְּגִין דִּישְׁרָאֵל בְּגִלוֹתָא וְכִלְהוּ פֶתַחִין אֲסִתְלָקוּ מִנִּיהּ וְלֹא יְכֻלִין לְמַנְדַּע וְלֹאֲתִדְבִקָּא.

אֲבָל בְּזִמְנָא דִּיפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא זְמִינִין כִּלְהוּ דְרַגִין עֲלָאִין לְמִשְׁרֵי עֲלִיָּה כְּדָקָא יֹאֲוֹת. וְכִדִין יִנְדַעוּן בְּנֵי עֲלָמָא חֲכָמָתָא עֲלָאָה יִקְרָא מַה דְלֹא הוּוּ יִדְעִין מִקְדָּמַת

דְנָא. דְכְתִיב, (ישעיה יא) וְנִחָה עֲלֵיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֲצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאָת יְיָ. כִּלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הָאִי פֶתַח תַּתְּאָה דִּיאִיהוּ פֶתַח הָאֱהָל. וְכִלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מִלְכָּא מְשִׁיחָא בְּגִין לְמִידָן עֲלָמָא דְכְתִיב וְשִׁפְט בְּצַדֵּק דָּלִים וְגו'.

בְּגִינֵי כֶּף כְּדִי אֲתַבְּשֵׂר אֲבָרְהָם, הָאִי דְרַגְנָא הָוָה אָמַר כְּמָה דְאֲתַמָּר דְכְתִיב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֵיךְ כַּעַת חִיָּה. וַיֹּאמֶר, לֹא כְתִיב מֵאֵן הָוָה. וְדָא הוּא פֶתַח הָאֱהָל. וְעַל דָּא וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת הָאִי דְרַגְנָא דְהָוָה מְלִיל עֲמִיָּה מֵאֵן דְלֹא הָוָה שְׂמַעַת מִקְדָּמַת דְנָא. דְכְתִיב וְשָׂרָה שׁוֹמַעַת פֶּתַח הָאֱהָל דְהָוָה מְבַשֵּׂר וַאֲמַר שׁוֹב אֲשׁוֹב אֲלֵיךְ כַּעַת חִיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ.

תָּא חֲזִי, כְּמָה הוּא חֲבִיבוֹתָא דְקְדוּשָׁא בְרִיךְ הוּא לְגַבִּיָּה דְאַבְרָהָם, דְהָא לֹא נִפְק מִנִּיהּ יִצְחָק עַד דְאֲתַגְזֹר, לְבַתֵּר דְאֲתַגְזֹר אֲתַבְּשֵׂר בִּיהּ בְּיִצְחָק, בְּגִין דִּיאִיהוּ כְּדִין זֶרַעַא קְדִישָׁא, וְעַד לֹא אֲתַגְזֹר לָאוּ אִיהוּ זֶרַעַא קְדִישָׁא. וְכִדִין אִיהוּ כְּמָה דְכְתִיב, (בראשית א) אֲשֶׁר זֶרַעוֹ בּוֹ לְמִינָהוּ.

וְתָא חֲזִי, עַד לֹא אֲתַגְזֹר אֲבָרְהָם הָהוּא זֶרַעַא דִּילִיָּה לֹא הָוָה קְדִישָׁא, בְּגִין דְנִפְק בְּגוּ עֶרְלָה וְאֲתִדְבֵק בְּעֶרְלָה לְתַתָּא. לְבַתֵּר דְאֲתַגְזֹר נִפְק הָהוּא זֶרַעַא כְּגוּ קְדִישָׁא, וְאֲתִדְבֵק

למעלה, ונדבק אברהם בדרגתו
פראוי. בא ראה, כשהוליד אברהם
את יצחק, יצא קדוש פראוי. ואלו
[נדא] המים שהרו והולידו חשף.

רבי אלעזר שאל יום אחד את רבי
שמעון אביו. אמר לו, זה שקרא
לו הקדוש ברוך הוא יצחק,
שכתוב וקראת את שמו יצחק,
למה? שהרי נראה שעד שלא יצא
לעולם קרא לו יצחק? אמר לו,
הרי נאמר שאש לוקחת מים,
שהרי המים באים מצד של
הגבורה, ועוד [ניא ובא תשאל מהלוי]
[שאל אותו] הלויים שהם משמחים
לאותו הצד בכלי זמר ותשבחות
כנגד הצד הזה, משום כך יצחק
הוא חדרה, משום שהוא בא
מאותו צד ונדבק בו.

בא ראה, יצחק צחוק, חדרה
שמתחליפה מים באש ואש במים,
ועל זה נקרא כך. ולכן הקדוש
ברוך הוא קרא לו כך בטרם יצא
לעולם בשם זה והודיע לאברהם.
ובא וראה, בכל האחרים השאיר
להם הקדוש ברוך הוא לקרא להם
שמות, ואפלו נשים היו קוראות
לבניהן שמות, אבל כאן לא
השאיר הקדוש ברוך הוא לאמו
לקרא לו שם, אלא לאברהם,
שכתוב וקראת את שמו יצחק.
אתה ולא אחר. כדי להחליף מים
באש ואש במים להכלילו בצדו.

בין שהתבשר אברהם ביצחק,
מה פתוב? ויקמו משם האנשים
וישקפו על פני סדם. רבי אלעזר
אמר, בא ראה כמה נוהג הקדוש
ברוך הוא טובה עם כל הבריות,
וכל שפן לאותם שהולכים
בדרךיו, שאפלו בזמן שרוצה
לדון את העולם, הוא גורם למי

בקדושה דלעילא ואוליד לעילא, ואתדבק
אברהם בדרגיה כדקא יאות. תא חזי, כד
אוליד אברהם ליצחק נפק קדישא כדקא
יאות. והאי (נ"א ודא) מיא אעדו ואולידו
חשוכא.

רבי אלעזר שאיל יומא חד לרבי שמעון
אבוי, אמר ליה האי דקרא ליה קדשא
ברוך הוא יצחק דכתיב וקראת את שמו
יצחק. אמאי, דהא אתחזי דעד לא נפק
לעלמא קרא ליה יצחק. אמר ליה הא אתמר
דאשא נטל מיא. דהא מיא מסטרא דגבורה
קא אתיין. ותו [ניא ותא שאיל להו ללוא] (שאיל ליה) לואי
דאנון בדיחין לההוא סטרא במאני זמר
ותשבחן לקביל האי סטרא, בגין כך יצחק
איהו חדרה בגין דאתי מההוא סטרא
ואתדבק ביה.

תא חזי, יצחק בדיחיותא חדרה דאחלף
מיא באשא ואשא במיא, ועל דא אקרי
הכי. ובגין כך קדשא ברוך הוא קרי ליה (דף
קד ט"ו) הכי עד לא יפוק לעלמא שמה דא
ואודע ליה לאברהם.

ותא חזי, בכלהו אתרנין שבק לון קדשא
ברוך הוא למקרי לון שמהן, ואפילו
נשי הון קראן לבנייהו שמהן, אבל הכא לא
שבק קדשא ברוך הוא לאמיה למקרי ליה
שמה אלא לאברהם, דכתיב וקראת את שמו
יצחק אנת ולא אתרא, בגין לאחלפא מיא
באשא ואשא במיא לאכללא ליה בסטריה.

בין דאתבשר אברהם ביצחק, מה כתיב
ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני

סדם. רבי אלעזר אמר תא חזי, כמה אנהג

קדשא ברוך הוא טיבו עם כל בריין וכל שפן לאנון דאזלי בארחוי,

שְׂאוֹהֵב אוֹתוֹ לְזִכּוֹת בְּדָבָר עַד
שְׁלֵא יָבֵא אוֹתוֹ הַדִּין לְעוֹלָם.

שְׁשֻׁנָּנוּ, בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹהֵב אֶת הָאָדָם, שׁוֹלַח לוֹ
דוֹרוֹן, וּמִיָּהוּ? הַעֲנֵנִי, כְּדֵי לְזִכּוֹת
בוֹ. וְכִינּוֹן שׁוֹזְכָה בוֹ, הוּא מוֹשֵׁף
עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שְׁנִמְשָׁף
מִצַּד הַיָּמִין וּפּוֹרֵס עַל רֹאשׁוֹ
וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁשְׂשֻׁבָא הַדִּין
לְעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמְשַׁחִית יִזְהַר בוֹ,
וּמְרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתוֹ הַרְשֵׁם,
וְאֵז מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהָר עָלָיו.
מִשׁוּם כֶּף מַקְדִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמַה שְׂיִזְכָּה.

וְכֵא וּרְאָה, כְּשֶׁרְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהֵבִיא דִין עַל סְדָם, זִפְהָ קָדָם
אֶת אַבְרָהָם וּשְׁלַח לוֹ דוֹרוֹן לְזִכּוֹת
עִמָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן
אָחִיו מִשָּׁם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת
לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה, וְלֹא כְּתוּב
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, שֶׁהָרִי
בְּזִכּוֹת אַבְרָהָם נִצַּל. וּמַה זֶה
וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מֵה שְׁזָכָה קָדָם
עִם אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַמְּלָאכִים.

כְּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שׁוֹזְכָה בְּצַדִּיקָה
עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשַׁעַה שְׁדִין שְׂרוּי
בְּעוֹלָם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ
אֶת אוֹתָהּ הַצַּדִּיקָה שֶׁעָשָׂה. מִשׁוּם
שֶׁבְּכָל שַׁעַה שׁוֹזְכָה בֶּן אָדָם, כֶּף
נִכְתָּב עָלָיו לְמַעְלָה. וְאִפְלוּ בְּשַׁעַה
שְׁדִין שׁוֹרָה עָלָיו, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא זוֹכֵר אֶת אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה
וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(מִשְׁלֵי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. מִשׁוּם
כֶּף הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַבְרָהָם, כְּדֵי שְׂיִזְכָּה וַיִּצִּיל אֶת
לוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. בֵּא רְאָה,
וַיִּקְמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ
סְעוּדָה שֶׁתִּקַּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה
בָּהֶם. אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מְלָאכִים,

דְּאִפִּילוּ בְּזִמְנָא דְּבַעֵי לְמִידָן עֲלֵמָא, אִיהוּ
גָרִים לְמֵאן דְּרַחִים לִיהַ לְמִזְכֵּי בְּמַלְאָה עַד לָא
יִיתִי הַהוּא דִּינָא לְעֲלֵמָא.

דְּתַנִּינָן בְּשַׁעַתָּא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים
לִיהַ לְבַר נֶשׁ, מְשַׁדֵּר לִיהַ דוֹרוֹנָא,
וּמֵאן אִיהוּ, מִסְּפָנָא, בְּגִין דִּיזְכִּי בִיהַ. וְכִינּוֹן
דְּזָכִי בִיהַ, אִיהוּ אֲמִשְׁיף עָלֵיהַ חַד חוּטָא
דְּחֶסֶד דְּאֲתַמְשֵׁף מִסְטֵר יְמִינָא וּפְרִישׁ
אַרְיִשְׁיָה וְרָשִׁים לִיהַ, בְּגִין דְּכַד יִיתִי דִּינָא
לְעֲלֵמָא הַהוּא מִחֶפְלָא יִזְדַּהַר בִּיהַ, וְזָקִיף
עֵינָיו וְחָמָא לְהַהוּא רְשִׁימוּ וּכְדִין אִסְתַּלֵּק
מִגֵּיהַ וְאִזְדַּהַר בִּיהַ. בְּגִינֵי כֶּף אַקְדִּים לִיהַ
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַה דִּיזְכִּי.

וְתֵא חֲזִי, כַּד בַּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַיְתָאָה דִּינָא עַל סְדָם, אֲזָכִי קָדָם
לְאַבְרָהָם וּשְׁדַר לִיהַ דוֹרוֹנָא לְמִזְכֵּי עִמָּהוֹן
בְּגִין לְשַׁזְבָּא לְלוֹט בַּר אַחִיהָ מִתַּמָּן, הַדָּא
הוּא דְּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח
אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה. וְלֹא כְּתִיב וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת לוֹט, דִּהָא בְּזִכּוֹתֶיהָ דְּאַבְרָהָם
אֲשֶׁתִּזְכִּי. וּמֵאִי וַיִּזְכֹּר, דְּדָכִיר לִיהַ מְאִי
דְּאֲזָכִי קָדָם עִם אֲנוּן תְּלַת מְלָאכִין.

בְּגוֹזְנָא דָּא בַר נֶשׁ דִּיזְכִּי בְּצַדִּיקָה עִם בְּנֵי
נֶשָׁא, בְּשַׁעַתָּא דִּינָא שְׂרִיא בְּעֲלֵמָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיהַ לְהֵיָא צַדִּיקָה
דְּעַבַּד. בְּגִין דְּבְּכָל שַׁעַתָּא דִּזְכִּי בַר נֶשׁ הָכִי
אֲכְתִיב עָלֵיהַ לְעִילָא, וְאִפִּילוּ בְּשַׁעַתָּא דִּינָא
שְׂרִיא עָלוּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפֵּר לִיהַ
לְהַהוּא טִיבּוֹ דְּעַבַּד וְזָכָה עִם בְּנֵי נֶשָׁא. כְּמַה
דְּאֲתַּ אֲמַר, (מִשְׁלֵי י"א) וַיִּצְדָּקָה תְּצִיל מִמּוֹת. בְּגִינֵי
כֶּף אַקְדִּים לִיהַ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם
בְּגִין דִּיזְכִּי וַיִּשְׁזִיב לְלוֹט.

וַיִּשְׁקִיפוּ עַל פְּנֵי סְדָם. תֵּא חֲזִי, וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים. מַהֵיָא סְעוּדָה

זָכָה בָּהֶם. וְכָל אוֹתוֹ מֵאֵכֶל לֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, מִשּׁוּם אֲבָרְהָם, וְלִנְפוֹתוֹ, שֶׁהָרִי פְתוּב וַיֵּאֱכְלוּ, בְּאֵשׁ שְׁלֵהֶם נֶאֱכַל.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי שְׁלֵשָׁה מְלֶאכִים הָיוּ? זֶה אִ"שׁ זֶה מִי"ם זֶה רִו"ח. אֲלֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד פְּלוּל בְּחִבְרוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף וַיֵּאֱכְלוּ. כְּמוֹ זֶה (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאֱכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית הֵם אֲכָלוּ, שְׁנֵיזָנּוּ מִהִשְׁכִּינָה. אִף כֵּאֵן וַיֵּאֱכְלוּ - גְרָמּוּ [ג"א גְרָמוּ רָמוּ] [לְהַזְוֹן [מִמֶּנּוּ] מֵאוֹתוֹ הֵצֵד שְׁאֲבָרְהֶם נִדְבַק בוֹ, וּמִשּׁוּם כֶּף לֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם מִמֶּה שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם אֲבָרְהֶם.

כְּמוֹ כֵּן צָרִיף הָאֵדָם לְשִׁתּוֹת מֵאוֹתָהּ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה כְּדֵי שִׁיזְכָּה לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁלִמְעָלָה, אִף הֵם אֲכָלוּ מִמֶּה שֶׁנִּתְּנָן לָהֶם אֲבָרְהֶם כְּדֵי שִׁיזְכוּ לְהַזְוֹן מֵהֵצֵד שֶׁל אֲבָרְהֶם, שֶׁהָרִי מֵאוֹתוֹ צָד יוֹצֵא מִזְוֹן לְכָל הַמְּלֶאכִים הַעֲלִיּוֹנִים. וַיִּשְׁקֶפוּ, הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל רַחֲמִים לְהַצִּיל אֶת לוֹט. פְּתוּב כֵּאֵן וַיִּשְׁקֶפוּ, וְכָתוּב שֵׁם (דְּבָרִים כו) הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ. מֵה לְהִלָּן לְרַחֲמִים - אִף כֵּאֵן לְרַחֲמִים.

וְאֲבָרְהֶם הוֹלֵךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם, לְעִשׂוֹת לָהֶם לוֹיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם תֹּאמַר שְׁאֲבָרְהֶם יָדַע שֶׁהֵם מְלֶאכִים, לָמָּה עָשָׂה לָהֶם לוֹיָהּ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִף עַל גַּב שְׂפִידֵעַ [רַגִּיל הוּא לְעִשׂוֹת לְכָל בְּנוֹי הָאָדָם שְׁמוֹמִינִים עִמּוֹ לְעִשׂוֹת לָהֶם לוֹיָהּ]. [מִה שְׁהִיָּה רַגִּיל לְעִשׂוֹת עִם בְּנוֹי אָדָם עִשָּׂה בָהֶם וְלוֹיָהּ אוֹתָם], מִשּׁוּם שֶׁכֶּף צָרִיף לְאֵדָם לְעִשׂוֹת לוֹיָהּ לְאוֹרְחִים, שֶׁהָרִי הַכֹּל תְּלוּי בָּזָה. וּבַעֲדוֹ שֶׁהוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִמָּם, הִתְגַּלְּהָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶל אֲבָרְהֶם, שֶׁכָּתוּב וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה. וְה' - הוּא וּבֵית דִּינּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ

דֹּאֲתָקִין לוֹן אֲבָרְהֶם וְזָכָה בָּהֶם. אִף עַל גַּב דְּמִלְאָכִין הוּוּ, זָכָה בָּהֶם, וְכָל הַהוּא מִיכְלָא לֹא אֲשַׁתָּאָר מִנִּיהָ כְּלוּם, בְּגִינֵי דְאֲבָרְהֶם, וְלִמְזַפֵּי בֵיהּ, דְּהָא פְתִיב וַיֵּאֱכְלוּ בְּאֵשׁ דְּלֵהוֹן אֲתֵאֱכִיל.

וְאִי תִימָא הָא תִלַּת מְלֶאכִין הוּוּ. הָאִי אֲשׁ"א. וְהָאִי מִי"א. וְהָאִי רוּח"א. אֲלֵא כָּל חַד וְחַד פְּלוּל בְּחִבְרִיהּ וּבְגִינֵי כֶּף וַיֵּאֱכְלוּ. פְּגוּוּנָא דָא (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאֱכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וְדֹאִית אֲכָלוּ דֹאֲתָזְנוּ מִן שְׁכִינְתָא, אוֹף הָכָא וַיֵּאֱכְלוּ גְרָמוּ (ג"א גְרָמוּ רָמוּ) לְאֲתָזְנָא (מִנִּיהָ) מֵהַהוּא סְטָרָא דְאֲבָרְהֶם אֲתִדְבַק בֵּיהּ, וּבְגִין כֶּף לֹא אֲשַׁאָרוּ מִמֶּה דְיָהִיב לוֹן אֲבָרְהֶם כְּלוּם.

בְּגוּוּנָא דָא בְּעֵי לִיהּ לְפָר נֶשׁ לְמִשְׁתִּי מֵהַהוּא כֶּסָא דְבְרָכָה, בְּגִין דִּיזְפִי לְהֵיָא בְרָכָה דְלַעֲיָלָא. אוֹף אֲנוּן אֲכָלוּ מִמֶּה דֹּאֲתָקִין לוֹן אֲבָרְהֶם בְּגִין דִּיזְפּוּן לְאֲתָזְנָא מִסְטָרָא דְאֲבָרְהֶם. דְּהָא מֵהַהוּא סְטָרָא נְפִיק מְזוּנָא לְכִלְהוּ מְלֶאכִי עֲלָאִי. וַיִּשְׁקִיפוּ, אֲתַעְרוּתָא דְרַחֲמֵי לְשִׁיזְבָא לְלוֹט. פְּתִיב הָכָא וַיִּשְׁקִיפוּ וּכְתִיב הָתָם (דְּבָרִים כו) הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ. מֵה לְהִלָּן לְרַחֲמֵי אוֹף הָכָא לְרַחֲמֵי. וְאֲבָרְהֶם הוֹלֵךְ עִמָּם לְשִׁלְחָם. לְמַעַבְד לוֹן לוֹיָהּ. אָמַר רַבִּי יִיסָא אִי תִימָא

דְּאֲבָרְהֶם יָדַע דְּמִלְאָכִין אֲנוּן אֲמָאִי אַעֲבִיד לוֹן לוֹיָהּ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אִף עַל גַּב דְּהוּא יָדַע (רַגִּיל הוּא לְמַעַבְד לְכִלְהוּ בְּנוֹי נִשְׂא דְוִסְמִינִין עִמִּיהּ לְמַעַבְד לוֹן לוֹיָהּ) (ג"א מִה דְחָתָה רַגִּיל לְמַעַבְד עִם בְּנוֹי נִשְׂא עֲבַד בָּהוּ וְאֶלּוֹי לוֹן) בְּגִין דְּכֶף אַצְטְרִיף לִיהּ לְפָר נֶשׁ לְמַעַבְד לוֹיָהּ לְאוּשְׁפִיזִין דְּהָא כֹּלָא בְּהָאִי תְלִיא, וּבַעֲדוֹ דֹּאִיהוּ הָיָה אֲזִיל עִמָּהוֹן אֲתִגְלִי קִדְשָׁא בְּרִיף

הוּא עֲלֵיהּ דְּאֲבָרְהֶם דְּכְתִיב וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם אֲשֶׁר אֲנִי

ברוך הוא ה'ה הולך עמו.
בא ראה, כשכן אדם עושה לויה
 [לאדם] לחברו, הוא מושך את
 השכינה להתחבר עמו וללכת עמו
 בדרך להצילו, ולכן צריך אדם
 ללוות את האורח כדי לחבר עמו
 שכינה ומושך עליו להתחבר עמו.
 משום כך, וה' אמר המכסה אני
 מאברהם אשר אני עשה. רבי
 חייא פתח, (עמוס א) כי לא יעשה ה'
 אלהים דבר כי אם גלה סודו אל
 עבדיו הנביאים. אשריהם צדיקי
 העולם שהקדוש ברוך הוא
 התרצה בהם, וכל מה שהוא
 עושה ברקיע ועתיד לעשות
 בעולם - על ידי הצדיקים עושה
 אותו, ולא מכסה מהם כלום
 לעולמים, כי הקדוש ברוך הוא
 רוצה לשתף עמו את [הצדיקים שלא
 יתה פתחון פה לרשעים בכל מה שהוא עושה.

בא ראה, הכל מגלה הקדוש ברוך הוא
 לצדיקים, משום שהם באים
 ומזהירים את בני האדם לשוב
 מחטאייהם ולא יענשו מתוך הדין
 העליון ולא יהיה להם פתחון פה
 אליו. משום כך הקדוש ברוך הוא
 מודיע להם הסוד שהוא עושה
 בהם הדין. ועוד, כדי שלא יאמרו
 שהרי בלי דין עשה בהם דין.

אמר רבי אלעזר, אוי לרשעים
 שלא יודעים ולא משגיחים ולא
 יודעים להשמר מחטאייהם. ומה
 הקדוש ברוך הוא שכל מעשיו
 אמת ודרכיו דין אינו עושה כל
 מה שעושה בעולם עד שמגלה
 לצדיקים כדי שלא יהיה להם
 פתחון פה לבני אדם, אצל בני
 אדם לא כל שכן שיש להם
 לעשות דבריהם שלא ידברו בני
 אדם לשון הרע בהם. וכן כתוב
 (במדבר לב) והייתם נקיים מה'
 ומישראל. ויש להם לעשות שלא

לון למעבד מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן פתיב, (במדבר

עושה. וי' הוא ובית דיניה, בגין דקדשא
 בריך הוא ה'ה אזיל (קד ע"ב) עמהון.

תא חזי, כד בר נש עביד לויה (לבר נש)
 לחבריה איהו אמשיך לשכינתא
 לאתחברא בהדיה ולמהך עמיה בארחא
 לשזבא ליה. ובגין כך בעי ליה לבר נש
 ללוויי לאושפיזא בגין דחבר ליה לשכינתא
 ואמשיך עליה לאתחברא בהדיה.

בגין כך וי' אמר המכסה אני מאברהם
 אשר אני עושה. רבי חייא פתח (עמוס א)

כי לא יעשה יי אלהים דבר כי אם גלה סודו
 אל עבדיו הנביאים. זכאין אנון זכאי עלמא
 דקדשא בריך הוא אתרעי בהו, בכל מה
 דאיהו עביד ברקיעא וזמין למעבד בעלמא,
 על ידי זכאין עביד ליה, ולא כסי מנייהו
 לעלמין פלום. בגין דקדשא בריך הוא בעי
 לשתפא בהדיה (לצדיקא דלא תהא פתחון פה לרשיעיא בכל
 מה דאיהו עביד.

תא חזי, בלא גלי קדשא בריך הוא) לצדיקא בגין דאנון
 אתיין ומזהירין לבני נשא לאתבא
 מחובייהו ולא יתענשון מגו דינא עלאה
 ולא יהא לון פתחא דפומא לגביה. בגיני כך
 קדשא בריך הוא אודע לון רזא דאיהו עביד
 בהו דינא. תו בגין דלא יימרון דהא בלא
 דינא עביד בהו דינא.

אמר רבי אלעזר ווי לון לחייבא דלא
 ידעין ולא משגיחין ולא ידעין
 לאסתמרא מחובייהו. ומה קדשא בריך הוא
 די כל עובדוהי קשוט ואורחתייה דין. לא
 עביד כל מה דעביד בעלמא עד דגלי להו
 לצדיקא בגין דלא יהא לון פתחא דפומא
 לבני נשא. גבי בני נשא לא כל שפן דאית
 לון למעבד מלייהו דלא ימללון בני נשא סטיא עליהון. וכן פתיב, (במדבר

יְהִיָּה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי אָדָם, וַיִּתְרוּ בָהֶם אִם הֵם חוֹטְאִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים לְהַשְׁמֵר, שְׁלֹא תִהְיֶה לְמַדַּת הַדִּין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּתְחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם, וּבִמָּה? בַּתְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים.

בא ראה, וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתַּן אֶת כָּל הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם לְהִיּוֹת לוֹ נַחֲלַת יְרֵשָׁה לְעוֹלָמִים, שְׁכַתוּב פִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנָּה וְגו', וְכַתוּב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלֹאֲחֹר מִכֵּן הִצְטַרֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּכֹר נִתַּתִּי אֶת הָאֲרָץ לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לְכָל, שְׁכַתוּב פִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד, וְלֹא נָאֵה לִי לְמַחֲוֹת בְּנִים בְּלִי לְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם שֶׁקְּרָאתִי לוֹ אַבְרָהָם אֶהְיֶה, וּמִשׁוּם כֶּף צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, מִשׁוּם כֶּף (אֲמַר) וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.

אמר רבי אבא, בֵּא רֹאֵה עֲנוּתְנוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאָף עַל גַּב שְׂאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהָאֲרִיץ עִמּוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ שְׂרוּצָה לְעֲשׂוֹת דִּין בְּסָדָם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַצִּיל אֶת לוֹט וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ דִּין. מָה הִטְעַם? בְּשִׁבִיל שְׁלֹא לְתַבַּע שְׂכָר מִמַּעֲשָׂיו.

וְעַל זֶה שִׁלַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת לוֹט וְהַצִּילוֹ מִשׁוּם אַבְרָהָם, שְׁכַתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָה זֶה אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט? הָרִי נֹאֲמַר, אָבֵל מִשׁוּם שְׁכַלְמֵם רְשָׁעִים וְלֹא נִמְצָא [בַּיְהוּדָה] מִכְּלָם שִׁישׁ לוֹ דְּבַר זְכוּת פָּרַט לְלוֹט. מִכָּאֵן לְמַדְנֹה, שְׁכַלְמֵם מְקוּם שְׂדֵרִים בּוֹ רְשָׁעִים הוּא חֲרֵב.

(ב) וְהִיָּיתֶם נִקְיִים מִיָּי וּמִיִּשְׂרָאֵל. וְאִית לֹן לְמַעַבְד דְּלָא יְהָא לֹן פִּתְחוֹן פֶּה לְבִנֵי נְשָׂא, וַיִּתְרוֹן בְּהוֹן אִי אֲנוּן חֲטָאֵן וְלֹא מִשְׁגִּיחִי לְאַסְתְּמָרָא, דְּלָא יְהָא לִיָּה לְמַדַּת דִּינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִּתְחָא דְפּוּמָא לְגַבְיָהּ. וּבִמָּה, בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹבְדֵי דְכִשְׁרֹן.

תא חזי, וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב כָּל אֲרַעָא לְאַבְרָהָם (דף קה ע"א) לְמַהוּי לִיָּה אַחֲסַנְת יְרוּתָא לְעֵלְמִין, דְּכַתִּיב פִּי אֶת כָּל הָאֲרָץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנָּה וְגו'. וְכַתִּיב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וְלְבַתֵּר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִטְרִיךְ לְאַעְקָרָא אֶתְרִין אֲלִין. אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּכֹר יְהִבִית ית אֲרַעָא לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָבָא לְכָלָא, דְּכַתִּיב פִּי אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְתִּיד. וְלֹא יָאוּת לִי לְמַמְחִי בְּנִין וְלֹא אוֹדַע לְאַבּוּהוֹן דְּקָרִית לִיָּה אַבְרָהָם אוֹהֲבִי. וּבְגִין כֶּף אֲצִטְרִיךְ לְאוֹדַע לִיָּה, בְּגִין כֶּף (אֲמַר) וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה.

אמר רבי אבא תא חזי עֲנוּתְנוּתָא דְאַבְרָהָם, דְּאָף עַל גַּב דְּאָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְעַקַת סָדָם וְעַמָּרָה כִּי רָבָה. וְעַם כָּל דָּא דְאוּרִיךְ עַמִּיָּה וְאוֹדַע לִיָּה דְבַעֵי לְמַעַבְד דִּינָא בְּסָדָם, לֹא בַעָא קַמִּיָּה לְשַׁזְבָּא לִיָּה לְלוֹט וְלֹא יַעֲבִיד בֵּיהּ דִּינָא. מָאִי טַעְמָא בְּגִין דְּלָא לְמַתְבַּע אַגְרָא מִן עוֹבְדוּי.

וְעַל דָּא שִׁלַּח קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְלוֹט וְשִׁזִּיב לִיָּה בְּגִינִיָּה דְאַבְרָהָם. דְּכַתִּיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהַפְּכָה וְגו'. מָאִי אֲשֶׁר יֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט הָא אֶתְמַר. אָבֵל בְּגִין דְּכַלְהוּ חִיִּיבִין וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח (בַּיְהוּדָה), מִכְּלָהוּ דְאִית לִיָּה מִיָּדִי דְזָכוּ, בַּר לוֹט. מִכָּאֵן אוּלְפִּנָּא בְּכָל אֶתֶר דְּדִיִּירִין בֵּיהּ חִיִּיבִין חֲרִיב אִיָּהוּ.

אֲשֶׁר יָשָׁב בְּהֵן לוֹט, וְכִי בְּכֹל מִשְׁבֵּי לַיִם יִשְׁבּוּ לֹט? אֲלֵא בְּגִלְלוּ הָיוּ מִיִּשְׁבֵּים וְלֹא חֲרָבוּ. וְאִם תֹּאמַר בְּזָכוֹתוֹ - לֹא! אֲלֵא בְּזָכוֹת אֲבָרָהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה שְׁשֵׁמוֹשׁ שְׁאָדָם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק, אוֹתוֹ שְׁמוֹשׁ מִגֵּן עָלָיו בְּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁאָף עַל גֵּב שְׁהוּא רָשָׁע, לוֹמֵד מִדְּרָכָיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָם.

בֵּא רְאֵה, שְׁהָרִי מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר לוֹט עִם אֲבָרָהּ - אָף עַל גֵּב שְׁלֵא לְמַד כָּל מַעֲשָׂיו, לְמַד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אֲבָרָהּ, וְזֶהוּ שֶׁהָיָה מֵיִשְׁבֵּי אֶת כָּל אוֹתָן הַעֲרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיוּ מִיִּשְׁבֵּים אַחַר שֶׁנִּכְנַס לוֹט בִּינְיָהִם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה שֶׁשְׂכִּינָה לֹא זָזָה מֵאֲבָרָהּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ [בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עָמַן]. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, וְהָרִי שְׂכִינָה הִיָּתָה מִדְּבַר עֲמוֹ, שְׁהָרִי [בְּדִרְגָּה] זֶה הִתְגַּלָּה אֵלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ו) וַאֲרָא אֶל אֲבָרָהּ אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לוֹ, כִּי זֶה וְדָאִי.

וְכֵּן וְרָאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּהִתְחַלָּה וְה' אָמַר, וַיִּלְבְּסוּף וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. זוֹהִי הַדְּרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַל הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וְה' אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהּ וְגו'. מַה כְּתוּב לְמַעַלָּה? וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם, לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהּ. אָמַר רַב חֲסִידָא, אֵין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין

אֲשֶׁר יָשָׁב בְּהֵן לוֹט. וְכִי בְּכֹל הָיָה יָתִיב לוֹט, אֲלֵא בְּגִינְיָה הָיוּ יָתִיבֵי דְלֵא אֶתְחַרְבוּ. וְאִי תִימָא בְּזָכוֹתֶיהָ, לֵא. אֲלֵא בְּזָכוֹתֶיהָ דְאֲבָרָהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשְׁמוֹשָׁא דְעֵבִיד בְּרַ נֶשׁ לְזַפְּאָה, הָהוּא שְׁמוֹשָׁא אֲגִין עֲלֵיהָ בְּעֵלְמָא. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דָאָף עַל גֵּב דְאִיהוּ חֲזִיבָא, אוֹלִיף מֵאֲרַחוּי וְעֵבִיד לוֹן.

תָּא חֲזִי דְהָא בְּגִין דְאֶתְחַבֵּר לוֹט בְּהִדְיָה דְאֲבָרָהּ אָף עַל גֵּב דְלֵא אוֹלִיף כָּל עוֹבְדוּי, אוֹלִיף לְמַעַבְד טִיבו עִם בְּרִיין כְּמָה דְהוּא עֵבִיד אֲבָרָהּ, וְדָא הוּא דְאוֹתִיב לְכָל אֲנוּן קִרְתִּי כָּל הָהוּא זְמַנָּא דִּיתְבוּ בְּתַר דְעָאֵל לוֹט בִּינְיָהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְשְׂכִינְתָא לֵא אַעֲדִי מַנְיָה דְאֲבָרָהּ בְּהִיא שְׁעָתָא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אָמַר לִיהָ (בְּהִיא זְמַנָּא דְקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא עִמִּיהָ), אָמַר לִיהָ רַבִּי אֶלְעָזָר וְהָא שְׂכִינְתָא הָיָה מְלִיל עִמִּיהָ דְהָא (בְּדִרְגָּא) דָּא אֶתְגַּלִּי עֲלֵיהָ קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא דְכְּתִיב, (שְׁמוֹת ו) וַאֲרָא אֶל אֲבָרָהּ אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַר לִיהָ הֵכִי הוּא וְדָאִי.

וְתָא חֲזִי מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה כִּי רָבָה. בְּקִדְמִיתָא וַיִּי אָמַר. וַיִּלְבְּסוּף וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סָדָם וְעַמְרָה וְגו'. דָּא אִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה דְאֶתְגַּלִּי לִיהָ עַל דְרָגָא תַּתָּאָה. (דף קד ע"ב).

מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם

וַיִּי אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהּ וְגו'. מַה כְּתִיב לְמַעַלָּה וַיִּקְמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סָדָם לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים. מַה כְּתִיב אַחֲרָיו הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרָהּ. אָמַר רַב חֲסִידָא אֵין הַקְּדוּשׁ

בְּרָשָׁעִים עַד שֶׁנִּמְלָךְ בְּנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (איוב ד) מְנַשְׁמַת אֱלֹהִים יֹאבְדוּ. וְכַתּוּב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שֶׁאֲמַלְךָ בְּנִשְׁמֹת הַצְדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם: אֲעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמִקוּמָהּ, וְהִיא יֹרְאָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמֶר לְפָנָיו וַיִּגַּשׁ אֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר הָאֵף תִּסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אֲוִלֵי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרָת: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא נִתְעַסְקוּ בְּחַמְשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיּהֵנָם. מַה פְּתִיב בְּתַרְיָה וַיֹּאמֶר ה' אִם אֲמַצָּא בְּסְדוּם חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'. וְהָרִי [שְׁנִינִי], אוֹתָן פְּרָשִׁיּוֹת יִתְרוֹת חַמְשִׁים וְשִׁלֵּשׁ הָיוּ. אֵלֶּא, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, חַמְשֵׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם. חֲשָׁב עֲשֶׂרֶה בְּכָל אֶחָד מֵהֶם - הוּא חַמְשִׁים.

הַשְׂרָמָה מִחַהֲשֵׁמּוֹת (סימן טו) חַמְשִׁים הֵם פְּנֵגֵד חַמְשִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקְתָּם, וְהִי הַיּוֹדָה לְדַבְרֵיהָ. וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מְצָאָהּ, אֲוִלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שֶׁנִּמְלָךְ בְּנִשְׁמָתָן שֶׁל צְדִיקִים הֵדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב ה) מְנַשְׁמַת אֱלֹהִים יֹאבְדוּ. וְכָתִיב הַמְכֶסֶה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין בְּרָשָׁעִים עַד שֶׁאֲמַלְךָ בְּנִשְׁמֹת הַצְדִיקִים, וְאוֹמֵר לָהֶם, הַרְשָׁעִים חֲטָאוּ לְפָנָי, אֲעֲשֶׂה בָהֶם דִּין, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר יי זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה כִּי רַבָּה וַחֲטֹאתָם וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ הַנִּשְׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמִקוּמָהּ וְהִיא יֹרְאָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמֶר לְמַטְטְרוּן שְׁיִגִּישְׁנָה לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שְׂרַצְתָּהּ, הֵדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּגַּשׁ אֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר, הָאֵף תִּסְפֶּה צְדִיק עִם רָשָׁע חֲלִילָה לָךְ וְגו'.

אוֹלֵי יֵשׁ חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'. הַנִּשְׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמְרָת רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם שְׁמָא נִתְעַסְקוּ בְּחַמְשִׁים פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאֵף עַל פִּי שְׂלֵא נִתְעַסְקוּ לְשִׁמָּה, שְׂכַר יֵשׁ לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכְנָסוּ לְגִיּהֵנָם. מַה פְּתִיב בְּתַרְיָה וַיֹּאמֶר יי אִם אֲמַצָּא בְּסְדוּם חַמְשִׁים צְדִיקִים וְגו'.

וְהֵא (תְּנִינִי) יִתִּיר אֲנוּן פְּרָשִׁיּוֹת חַמְשִׁין וְתִלַּת הוּו'. אֵלֶּא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ חַמְשֵׁה סְפָרִים הֵם בְּתוֹרָה וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת עֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת שְׂבָהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם חֲשׂוֹב עֲשֶׂרֶה בְּכָל חֵד מְנַהוּן הוּא חַמְשִׁים.

הַשְׂרָמָה מִחַהֲשֵׁמּוֹת (סימן טו)

חַמְשִׁים הֵם פְּנֵגֵד חַמְשִׁים שְׁעָרֵי בִּינָה וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בְּצַדִּיקְתָּם וַיִּי הוֹדָה לְדַבְרֵיהָ וְכִשְׂרָאֲתָהּ שְׂלֵא מְצָאָהּ אֲמָרָה (בְּרֵאשִׁית י"ח) אוֹלֵי יַחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְדִיקִים חַמְשֵׁה, כְּלוּמַר אוֹלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ בִּידְעֵת שְׁמָךְ שֶׁהוּא הַשֵּׁם בְּמִלּוּאוֹ שֶׁהוּא מ"ה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א כְּמִסְפַּר אָדָם שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים י') וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מַה יי אֱלֹהֶיךָ שׂוֹאֵל, וְכִשְׂלֵא מְצָאָהּ

אֲמָרָה (שם יח) אוֹלֵי יַחְסְרוּן חַמְשִׁים הַצְדִיקִים חַמְשֵׁה, כְּלוּמַר, אוֹלֵי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁעַסְקוּ, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם,

שְׁנֵאֲמַר (דברים י) וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שְׂאֵל. וְכִשְׂלֵא מִצְאָה, חוֹזֶרֶת לוֹמַר אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם אֲרֻבְעִים (ע"כ מזהה שטמות).

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרֵת: רבונו של עולם, אף על פי שלא נתעסקו בתורה, שְׂמָא קָבְלוּ עֲנָשָׁם עַל מָה שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְּכַפֵּר לָהֶם, שְׁנֵאֲמַר (דברים כה) אֲרֻבְעִים יִכְּנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְּבַיְשׁוּ לַפְּנִיָּה, דִּים לְהִתְּכַפֵּר [לפניהם] לָהֶם שְׂלֵא יִכְּנוּ לַגִּיּוֹנָם. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? לֹא אַעֲשֶׂה בְּעֵבֹר הָאֲרֻבְעִים.

הַשְּׂרָמָה מִזֵּה שְׂמֹטוֹת (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת, רבונו של עולם, אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם שְׁלֹשִׁים, כְּלוֹמַר, אוֹלֵי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׁעֵסְקוּ וְהַשִּׁיגוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת יִחְזַקֵּאל בְּפִסְוֹק וְיֵהִי בְּשִׁלְשִׁים (שנה) וְהֵם כְּלוּלִים בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חֲכָמָה שְׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר צְדִיקִים יְחִידֵי סְפִירוֹת. וְכֵן אוֹלֵי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צְדִיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה הַמִּיחֲדִים שְׁתֵּי פְעָמִים בְּיוֹם בְּפִסְוֹק שְׂמַע יִשְׂרָאֵל, שְׁבָה כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמִלַּת אֶחָד. הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם תְּשַׁעַה, וְהַמֶּלֶךְ א' הָרִי עֲשֶׂרֶה, וְהַד' אֶמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיךָ (תהלים קיח) זֶה הַשְּׁעַר לְה' צְדִיקִים יְבֹאוּ בּוֹ, וְדַל"ת מְלֻשׁוֹן שְׁעַר, וּשְׁתֵּי פְעָמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וְכִשְׂאִינָה מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת: רבונו של עולם, אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרֶה, כְּלוֹמַר, אוֹלֵי יִמְצְאוּן בֵּינֵיהֶם מִי שְׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרֵת מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אוֹלֵי יִמְצְאוּן בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרֶה שְׁמֵקְדִימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנְּמָצָא] הַנְּמָנָה מִעֲשָׂרֶה רְאוּשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פּוֹלֵם שְׂבָאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתוּב, לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

חוֹזֶרֶת לוֹמַר, אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם אֲרֻבְעִים (עַד כֹּאן מִזֵּה שְׂמֹטוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׂמָה וְאוֹמְרֵת רבונו של עולם אף על פי שלא נתעסקו בתורה שְׂמָא קָבְלוּ עֲנָשָׁם עַל מָה שֶׁחֲטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְּכַפֵּר לָהֶם שְׁנֵאֲמַר (דברים כה) אֲרֻבְעִים יִכְּנוּ לֹא יִסִּיף. וּמָמָה שֶׁנִּתְּבַיְשׁוּ לַפְּנִיָּהם דִּיִּים לְהִתְּכַפֵּר [לפניהם] לָהֶם שְׂלֵא יִכְּנוּ לַגִּיּוֹנָם. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו לֹא אַעֲשֶׂה בְּעֵבֹר הָאֲרֻבְעִים.

הַשְּׂרָמָה מִזֵּה שְׂמֹטוֹת (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת רבונו של עולם אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם שְׁלֹשִׁים כְּלוֹמַר אוֹלֵי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צְדִיקִים שְׁעֵסְקוּ וְהַשִּׁיגוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הַרְמוּזוֹת בְּנִבְיאוֹת יִחְזַקֵּאל בְּפִסְוֹק וְיֵהִי בְּשִׁלְשִׁים (שנה) וְהֵם כְּלוּלִים בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חֲכָמָה שְׁהֵם עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת. וְכֵן אוֹלֵי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צְדִיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה הַמִּיחֲדִים שְׂמַע ב' פְּעָמִים בְּיוֹם בְּפִסְוֹק שְׂמַע יִשְׂרָאֵל שְׁבָה כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמִלַּת אֶחָד הָאֵל"ף עִם הַחִי"ת הֵם תְּשַׁעַה וְהַמֶּלֶךְ א' הָרִי עֲשֶׂרֶה וְהַד' אֶמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם עָלֶיךָ (תהלים קיח) זֶה הַשְּׁעַר לִי צְדִיקִים יְבֹאוּ בּוֹ וְדַל"ת מְלֻשׁוֹן שְׁעַר וּשְׁנֵי פְעָמִים בְּיוֹם הָרִי עֲשָׂרִים.

וְכִשְׂאִינָה מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפּוֹתַחַת וְאוֹמְרֵת רבונו של עולם, אוֹלֵי יִמְצְאוּן שֵׁם עֲשָׂרֶה כְּלוֹמַר אוֹלֵי יִמְצְאוּ בֵּינֵיהֶם מִי שְׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרֶה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם וְכֵן אוֹלֵי יִמְצְאוּן בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרֶה שְׁמֵקְדִימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת דְּהָא תַּנּוּן כָּל [הַנְּמָצָא] הַנְּמָנָה מִעֲשָׂרֶה רְאוּשׁוֹנִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פּוֹלֵם שְׂבָאִים אַחֲרָיו, מָה כְּתוּב, לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

שְׁעוֹסֵק בְּעֲשָׂרֶה מְאֻמְרוֹת וּבְעֲשָׂרֵת הַדְּבָרוֹת בְּכָל יוֹם. וְכֵן אוֹלֵי יִמְצְאוּן בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרֶה שְׁמֵקְדִימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שְׁהָרִי שְׁנֵינּוּ, כָּל [הַנְּמָצָא] הַנְּמָנָה מִעֲשָׂרֶה רְאוּשׁוֹנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד פּוֹלֵם שְׂבָאִים אַחֲרָיו. מָה כְּתוּב? לֹא אֲשַׁחִית בְּעֵבֹר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק לְלַמֵּד סִגְנוּרְיָה וְזִכּוֹת עַל הַרְשָׁעִים, לְהַשְׁקִיט הָאֵף וְהַחֲמָה וְכִינּוֹן שְׂלֵא מִצָּאָה שׁוּם זִכּוֹת לְלַמֵּד מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) וַיִּלְךְ יְיָ בְּאֶשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְוֹמוֹ. מֵהוּ לְמִקְוֹמוֹ, לְמִקּוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה. וְאִזּוֹ נִסְתַּלַּק הַדִּיּוּן וְנִסְתַּלַּק הַסִּיגְנוּר וְהַקְּטִיגְנוּר מִקְטָרְג וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה בְּעָרֵב וְגו' וְלוֹט הוּא שְׁטָן הוּא יֵצֵר הָרַע יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית ד') לִפְתַּח חַטָּאת רוֹבֵץ. וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמְטַעֵה אוֹתָם עַד שְׁמוּרִידָם לְבָאֵר שַׁחַת וְהוּא גַם כֵּן עִמָּהֶם נִידוּן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם וַיּוֹרֵד עַד צְעָרָה דְגֵיחֵנָם וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) הִנֵּה נָא הָעִיר קְרוּבָה לְנוֹס שָׁמָּה. הַרוֹצֵחַ, הוּא עֹשֵׂה שׁוֹפֵף דָּמִים וְהִיא מִצְעֵר וְאֵף עַל פִּי שְׂיוֹרֵד וְנִידוּן שָׁם עִם כָּל זֶה תְּאֻתּוֹ וְחֻשְׁקוֹ לְחַזּוֹר וּלְהִטְעוֹת לְאַחֲרִים וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיַּעַל לוֹט מִצְוֹעֵר: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים, אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה וְהֵם כְּלוּלִים בְּשֹׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שֶׁהֵם עֹשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֹשֶׁר סְפִירוֹת לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לַעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגִדֵל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְרָ וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלּוֹ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֹשְׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים? אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שֶׁהִשְׁיִגּוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת, שֶׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וַי' סְפִירוֹת, לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לַעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְּגִדֵל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְרָ וּבְעָרֵב, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלּוֹ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֹשְׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת: אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא הָיוּ מֵאוֹתָם הָעֹשְׂרִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֶם שְׂבָאִים אַחֲרֵיהֶם. מֵהַ כְּתוּב [ב]?

כָּל זֶה יֵשׁ לְנִשְׁמַת הַצְּדִיק לְלַמֵּד סִגְנוּרְיָה וְזִכּוֹת עַל הַרְשָׁעִים לְהַשְׁקִיט הָאֵף וְהַחֲמָה וְכִינּוֹן שְׂלֵא מִצָּאָה שׁוּם זִכּוֹת לְלַמֵּד מָה כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ח) וַיִּלְךְ יְיָ בְּאֶשֶׁר כָּלָה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְוֹמוֹ. מֵהוּ לְמִקְוֹמוֹ, לְמִקּוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה. וְאִזּוֹ נִסְתַּלַּק הַדִּיּוּן וְנִסְתַּלַּק הַסִּיגְנוּר וְהַקְּטִיגְנוּר מִקְטָרְג וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמְּלָאכִים סְדוּמָה בְּעָרֵב וְגו' וְלוֹט הוּא שְׁטָן הוּא יֵצֵר הָרַע יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדוּם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ דְּכָתִיב (בְּרֵאשִׁית ד') לִפְתַּח חַטָּאת רוֹבֵץ. וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמְטַעֵה אוֹתָם עַד שְׁמוּרִידָם לְבָאֵר שַׁחַת וְהוּא גַם כֵּן עִמָּהֶם נִידוּן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם וַיּוֹרֵד עַד צְעָרָה דְגֵיחֵנָם וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) הִנֵּה נָא הָעִיר קְרוּבָה לְנוֹס שָׁמָּה.

הַרוֹצֵחַ, הוּא עֹשֵׂה שׁוֹפֵף דָּמִים וְהִיא מִצְעֵר וְאֵף עַל פִּי שְׂיוֹרֵד וְנִידוּן שָׁם עִם כָּל זֶה תְּאֻתּוֹ וְחֻשְׁקוֹ לְחַזּוֹר וּלְהִטְעוֹת לְאַחֲרִים וְזֵהוּ (בְּרֵאשִׁית י"ט) וַיַּעַל לוֹט מִצְוֹעֵר: (עַד כֹּאן מִהַהֲשַׁמְטוֹת)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשִׁים, אוֹלֵי יֵשׁ בִּינֵיהֶם צְדִיקִים שֶׁהִשְׁיִגּוּ שְׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הֶרְמוּזִים בְּפִסּוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בְּשֹׁלְשִׁים שָׁנָה וְהֵם כְּלוּלִים בְּשֹׁלְשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שֶׁהֵם עֹשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֹשֶׁר סְפִירוֹת לְפַעְמִים הֵם כְּלוּלִים לְשִׁמּוֹנָה. עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לַעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגִדֵל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְרָ וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלּוֹ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֹשְׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא יִגְדְּלוּ בְּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לָהֶם שְׂכָר לַעֲשֻׁרֵת הַדְּבָרוֹת שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק כָּל הַמְּגִדֵל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בְּבִקְרָ וּבְעָרֵב מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלּוֹ קָיִים (עליו) הַתּוֹרָה שְׁתֵּי פַעְמִים בְּכָל יוֹם. מֵהַ כְּתִיב וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוֹר הָעֹשְׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמְרַת אוֹלֵי יִמְצְאוּן שָׁם עֹשְׂרִים, שְׁמָא הָיוּ מֵאוֹתָם הָעֹשְׂרִים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁנוּטֵל שְׂכָר כְּנֶגֶד כָּלֶם שְׂבָאִים אַחֲרֵיהֶם. מֵהַ כְּתוּב [ב]?

הראשונים של בית הכנסת שנוטל שכר פנגד פלם שבאים אחריהם, מה כתיב (ביה) ויאמר לא אשחית בעבור העשרה.

כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על הרשעים, פיון שלא נמצא בידם פלום, מה כתיב וילך יי פאשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו. למקום מעלתו הידועה.

אמר רבי מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים פדי שיחזורו למוטב ולא יפנסו לגיהנם, דכתיב, (תהלים לה) ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר רבי אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקדוש ברוך הוא לתרח מן העולם פשהיה עובד עבודה זרה, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושכטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם. אמר רבי יהודה, פיון שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים פלום מפל אותם הענינים, מה כתיב ויבאו שני המלאכים סדמה וגו'. (ער כאן מדרש הנעלם): (דף קה ע"ב).

וזה

אדרה נא ואראה הפצעקתה הפאה אלי עשו כלה. למאן קאמר. אי תימא לאנון מלאכין. מאן חמא מליל עם דא ופקיד לדא. אלא לאברהם קאמר דברשותיה קיימין אנון אתרי. דבר אחר לאנון מלאכין. מה דאתמר לאברהם מה טעמא עשו. עשה מיבעי ליה. מאי עשו. (אלא) דא אברהם ושכינתא דלא אעדי מניה. (דבר אחר) עשו מה דאתמר למלאכין, בגין דהו זמינין תמן והו משתפחין למעבד דינא, ועל דא עשו.

וילמר לא אשחית בעבור העשרה.

כל זה יש לנשמת הצדיק לומר על הרשעים. פיון שלא נמצא בידם פלום, מה כתוב? וילך ה' פאשר פלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו. מהו למקומו? למקום מעלתו הידועה. אמר רבי, מצוה לו לאדם להתפלל על הרשעים פדי שיחזורו למוטב ולא יפנסו לגיהנם, שכתוב (תהלים לה) ואני בחלותם לבושי שק וגו'. ואמר רבי, אסור לו לאדם להתפלל על הרשעים שיסתלקו מן העולם, שאלמלא סלקו הקדוש ברוך הוא לתרח מן העולם פשהיה עובד עבודה זרה, לא בא אברהם אבינו לעולם, ושכטי ישראל לא היו, והמלך דוד ומלך המשיח, והתורה לא נתנה, וכל אותם הצדיקים והחסידים והנביאים לא היו בעולם. אמר רבי יהודה, פיון שרואה הקדוש ברוך הוא שלא נמצא ברשעים פלום מפל אותם הענינים, מה כתוב? ויבאו שני המלאכים סדמה וגו'. עד כאן מדרש הנעלם

זהר:

אדרה נא ואראה הפצעקתה הפאה אלי עשו כלה. למי אמר? אם תאמר לאותם המלאכים - מי ראה מדבר עם זה ומצוה את זה? אלא לאברהם אמר, שברשותו עומדים המקומות הללו. דבר אחר - לאותם מלאכים. מה שנאמר לאברהם, מה הטעם עשו? היה צריך לכתב עשה. מה זה עשו? [אלא] זה אברהם ושכינה שלא זזה ממנו. [דבר אחר] עשו - מה שנאמר למלאכים, משום שהיו מזמנים לשם, והיו נמצאים לעשות דין, ועל זה עשו.

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (למעשה) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה, וְהָרִי הַכֵּל גְּלוּי לִפְנֵינוּ? אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרַגַת הַרְחָמִים לְדְרַגַת הַדִּין, וְהֵינּוּ [ו] יְרִידָה. וְאַרְאֶה - רְאִיָּה זֶה לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּאִיזָה דִין יְדוּן אוֹתָם.

מִצְאָנוּ רְאִיָּה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ רְאִיָּה לְרָע. רְאִיָּה לְטוֹב - שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ב) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע. רְאִיָּה לְרָע - שְׁפָתוֹב אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה [נ"א מִצְאָנוּ יְרִידָה לְטוֹב וּמִצְאָנוּ יְרִידָה לְרָע. לְטוֹב - שְׁכַחוּב (שֵׁם יט) וַיֵּרָא ה' עַל הַר סִינַי. (בַּמִּדְבָּר יא) וַיְנַדְּתִי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וַיְרִידָה לְרָע - אַרְדָּה נָא, כְּשֶׁבָל] לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּדִין, וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם.

וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גְּדוֹל וְעֲצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזֹּאת כִּי אֵלֶּא כְּדִי לְהוֹדִיעַ שְׁאִפְלוּ בְּשַׁעַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֵּה. שְׁהָרִי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה [ו"א וְיֹשֵׁב] וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַכֵּל בְּרַגַע אֶחָד וּבְשַׁעַת אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים ט) וְאֲנִי תְּפַלְתִּי לָךְ ה' עַת רְצוֹן. לְפַעְמִים שֶׁהוּא עַת רְצוֹן, וְלְפַעְמִים שְׂאִינוּ עַת רְצוֹן. לְפַעְמִים שְׂשׁוּמַע, וְלְפַעְמִים שְׂלֹא שׁוּמַע. לְפַעְמִים שְׂנִמְצָא, וְלְפַעְמִים שְׂלֹא נִמְצָא, שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה נח) דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאֵן לִיחִיד, כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְמִקּוּם אֶחָד, וְכָאֵן לְכָל הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בְּרַךְ אֶת אֲבָרְהָם, שֶׁהוּא שְׁקוּל כְּכָל הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (בְּרַאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, [וְכַחוּב] וְשִׁנִּינוּ בְּאֲבָרְהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. כִּף שְׁנִינּוּ, שְׁלֹשִׁים צְדִיקִים מְזַמֵּין

דָּבַר אַחַר עֲשׂוֹ (למעשה) פְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְאִיְהוּ אָמַר אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה, וְהָא כְּלָא אֲתַגְּלִי קַמִּיָּה. אֲלֵא אַרְדָּה נָא מִדְּרַגַת דְּרַחֲמִי לְדְרַגַת דְּדִינָא, וְהֵינּוּ (ת"א) יְרִידָה. וְאַרְאֶה, רְאִיָּה דָא הִיא לְאַשְׁגָּחָא עֲלֵיהוֹן בְּמָאן דִּינָא יְדִין לוֹן.

אֲשְׁבַחֵן רְאִיָּה לְטוֹב וְאַשְׁבַּחֵן רְאִיָּה לְבִישׁ. רְאִיָּה לְטוֹב, דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת ב) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע. דְּכַתִּיב אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה (נ"א אֲשְׁבַחֵן וַיְרִידָה לְטוֹב וְאַשְׁבַּחֵן וַיְרִידָה לְבִישׁ. לְטוֹב דְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת יט) וַיֵּרָא ה' עַל הַר סִינַי. (בַּמִּדְבָּר יא) וַיְנַדְּתִי וַדְּבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם. וַיְרִידָה לְבִישׁ אַרְדָּה נָא וְאַרְאֶה נָא בְּגִינָא עֲלֵיהֶוּ בְּדִינָא, וְעַל דָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהָם:

וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גְּדוֹל וְעֲצוּם. מָאִי טַעַמָא בְּרַכָּה דָּא הָכָא. אֲלֵא בְּגִין לְאוֹדְעָא דְאִפְלוּ בְּשַׁעַתָּא דְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְתִיב בְּדִינָא עַל עֲלִמָא לָא אֲשַׁתַּנִּי. דְּהָא יְתִיב בְּדִינָא עַל דָּא [ו"א ל"ג וְיֹתִיב] וּבְרַחֲמִי עַל דָּא וְכִלָּא בְּרַגַעָא חָדָא וּבְשַׁעַתָּא חָדָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים ט) וְאֲנִי תְּפַלְתִּי לָךְ יי עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְאִיְהוּ עַת רְצוֹן וְזְמַנִּין דְּלֹאוּ אִיְהוּ עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְּשִׁמְעַת דְּלֹאוּ אִיְהוּ עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְּשִׁמְעַת דְּלֹאוּ אִיְהוּ עַת רְצוֹן. זְמַנִּין דְּרָשׁוּ יי בְּהַמְצָאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּאֵן לִיחִיד כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְאֶתְרַ חָד וְכָאֵן לְכּוּלִי עֲלִמָא. בְּגִינֵי כִף בְּרוּךְ לִיָּה לְאַבְרָהָם דְאִיְהוּ שְׁקוּל כְּכָל עֲלִמָא דְכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה (וְכַתִּיב) וְתַנִּינָן בְּאֲבָרְהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. הָכִי תַנִּינָן תְּלָתִין צְדִיקִים אֲזַמֵּין קְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כָּאֵן לִיחִיד כָּאֵן לְצַבּוּר. כָּאֵן לְאֶתְרַ חָד וְכָאֵן לְכּוּלִי עֲלִמָא. בְּגִינֵי כִף בְּרוּךְ לִיָּה לְאַבְרָהָם דְאִיְהוּ שְׁקוּל כְּכָל עֲלִמָא דְכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה (וְכַתִּיב) וְתַנִּינָן בְּאֲבָרְהָם. יְהִיָּה בְּגִימַטְרִיא שְׁלֹשִׁים. הָכִי תַנִּינָן תְּלָתִין צְדִיקִים אֲזַמֵּין קְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

בְּכֹל דְרָא וְדָרָא לְעֵלְמָא. כְּמָה דְאַזְמִין
לְאַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

זְמַנָּא חֲדָא נִפְק רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחֲמָא (וְחָא)
עֵלְמָא דְחֻשְׁיָךְ וְאַפִּיל וְאַסְתַּתְּמָם
נְהוּרִיה. אָמַר לִיה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, תָּא וְנַחְזִי מָה
בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְד בְּעֵלְמָא. אָזְלוּ
וְאַשְׁפַּחוּ חַד מְלֶאכְא דְדָמִי לְטוּרָא רַבְרָבָא
וְאַפִּיק תְּלַתִּין שְׁלֵהוּבִין דְנוּרָא מְפוּמִּיה. אָמַר
לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן מָה אַתְּ בְּעֵי לְמַעַבְד. אָמַר
לִיה בְּעֵינָא לְמַחְרַבִּיה לְעֵלְמָא בְּגִין דְלֹא
שְׂכִיחֵי תְלַתִּין זַפְאִין בְּדָרָא דְהָכִי גִזַּר קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עַל אַבְרָהָם דְכָתִיב (בראשית י"ח) הֵיוּ
יְהִיָּה בְּגִימְטְרִיא תְלַתִּין.

אָמַר לִיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמָטוּ מִינָךְ, זִיל קַמִּיה
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַיְמָא לִיה, בְּר
יּוֹחָאי שְׂכִיחַ בְּאַרְעָא. אָזְל הַהוּא מְלֶאכְא
קַמִּיה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאַמַּר לִיה, מְאַרִיָּה
דְעֵלְמָא גְּלִי קַמָּךְ מָה דְאַמַּר לִי בְר יּוֹחָאי.
אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זִיל אַחְרַבִּיה
לְעֵלְמָא וְלֹא תִשְׁגַּח בְּבַר יּוֹחָאי.

בַּר אַתָּא חֲזִייה רַבִּי שְׁמַעוֹן לְמֶלְאכְא אָמַר
לִיה אֵי לֹא תִיזִיל, גּוֹזְרָנָא עֲלֶךְ דְלֹא
תִיעוּל לְשַׁמְיָא וְתַהוּי בְּאַתַּר עֲזָא וְעֲזָאֵל וְכַד
תִיעוּל קַמִּיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִימָא לִיה אֵי
לִית תְּלַתִּין זַפְאִין בְּעֵלְמָא לְיַהוּוֹן עֲשְׂרִין דְהָכִי
כָּתִיב לֹא אֶעֱשֶׂה בְעַבּוּר הָעֲשָׂרִים וְאֵי לִית
עֲשָׂרִים לְיַהוּוֹן עֲשָׂרָה דְהָכִי כָּתִיב לֹא אֲשַׁחִית
בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרָה וְאֵי לִית עֲשָׂרָה לְיַהוּוֹן תְּרִין
דְאַיְנוּן אָנָּא וּבְרִי, דְהָכִי כָּתִיב (דברים י"ט) עַל פִּי
שְׁנַיִם יְעִידִים יְקוּם דְבַר, וְאִין דְבַר אֶלָּא עוֹלָם
דְכָתִיב (תהלים ל"ג) בְּדַבַּר יְיָ שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ. וְאֵי לִית

עִידִים יְקוּם דְבַר, וְאִין דְבַר אֶלָּא עוֹלָם, שְׁכָתוּב (תהלים לג) בְּדַבַּר

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל דוֹר וְדוֹר
לְעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁהַזְמִין אֶת
אַבְרָהָם.

השלמה מההשממות (סימן יז)

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה
[וְרָאָה] שְׁהָעוֹלָם חֻשׁוֹף וְאַפִּיל
וְנִסְתָּם אֹרֹו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,
בֹּא רָאָה מָה רוּצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְעֲשׂוֹת בְּעוֹלָם. הֲלָכּוּ
וּמִצְאוּ מְלֶאךָ אַחַד שְׂדוּמָה לְהַר
גְּבוּהָ וּמוֹצִיא שְׁלִשִׁים שְׁלֵהָבוֹת
מִפִּיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה
אַתָּה רוּצָה לְעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ,
רְצוֹנִי לְהַחְרִיב אֶת הָעוֹלָם,
מִשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלִשִׁים
צְדִיקִים בְּדוֹר, שְׁכָף גִּזַּר הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שְׁכָתוּב
(בראשית יח) הֵיוּ יְהִיָּה, בְּגִימְטְרִיא
שְׁלִשִׁים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּבִקְשָׁה
מְכָף, לָךְ לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְאַמַּר לוֹ, בְּר יּוֹחָאי מְצוּי בְּאַרְץ.
הֲלָךְ אֹתוֹ מְלֶאךָ לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאַמַּר לוֹ: רַבּוֹן
הָעוֹלָם, גְּלוּי וְדוּעַ לִפְנֵיךְ מָה
שְׂאַמַּר לִי בְר יּוֹחָאי? אָמַר לוֹ
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לָךְ תַּחְרִיב
אֶת הָעוֹלָם וְאַל תִּשְׁגִּיחַ בְּבַר
יּוֹחָאי.

בְּשִׁבְא, רָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אֶת
הַמְּלֶאךָ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תִלָּךְ,
גּוֹזְרִנִי עֲלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכְנֹס לְשַׁמַּיִם,
וְתַהֲיָה בְּמָקוֹם שֶׁל עֲזָא וְעֲזָאֵל,
וּכְשֶׁתִּכְנֹס לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, אָמַר לוֹ, אִם אֵין שְׁלִשִׁים
צְדִיקִים בְּעוֹלָם - שְׂיַהֲיוּ עֲשָׂרִים,
שְׁכָף כְּתוּב: (בראשית יח) לֹא
אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר הָעֲשָׂרִים. וְאִם
אֵין עֲשָׂרִים - שְׂיַהֲיוּ עֲשָׂרָה, שְׁכָף
כְּתוּב: לֹא אֲשַׁחִית בְּעַבּוּר
הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה - שְׂיַהֲיוּ
שְׁנַיִם, שְׁהֵם אָנִי וּבְנִי, שְׁכָף
כְּתוּב: (דברים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי
ה' שְׁמַיִם נִעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם -

תְּרִין, הַא אֵית חַד וְאַנָּא הוּא דְכַתִּיב (משלי י')
וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּה שְׁעֵתָא קָל מִן שְׂמַיָּא נָפֵק וְאָמַר, זַכָּאָה
חֻלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן. דְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
גָזַר לְעֵילָא וְאֵת מַבְטַל לְתַתָּא בּוֹדָאי עֲלֵךְ
אֲתַמַּר (תהלים קמ"ה) רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה: (עד כאן
מההשמות)

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן הַשְּׁלֵשִׁים הֵכִי נִכְבַּד
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֵשִׁים הֵכִי נִכְבַּד, אֵלִין אַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים דְּאַזְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְעֵלְמָא
וְלֹא יִבְטַל לֹון מְנִיָּה. וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוּדָע כְּתִיב
בִּיה מִן הַשְּׁלֵשִׁים הֵכִי נִכְבַּד אִיהוּ חַד מְנִיָּהוּ.
וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. דְּלֹא שְׁקִיל לְתַלְתָּא
אַחַרְנִין דְּעֵלְמָא קָאִים עֲלֵיהוּ. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא. לְמַהוּי בְּמַנְיָנָא כַּחַד
מְנִיָּהוּ. בְּאַנּוּן תְּלַתִּין זַכָּאִין זָכָה לְמִיעַל
בְּחוּשְׁבָּנָא, אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, דְּלֹא
זָכָה לְאַתְחַבְּרָא בְּהוּ וּלְמַהוּי עִמְהוּן בְּחוּלְקָא
חַדָּא. יְהִי"ה, כְּמַה דְּתַנְיִן תְּלַתִּין הָוָה. וּבְגִין
כְּךָ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּרַכִּיָּה בְּאַנּוּן תְּלַתִּין
צַדִּיקִים.

תָּא חַזִּי, אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְאַבְרָהָם זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה,
דְּהָא סְלִיקַת קְדָמִי מַה דְּאַנּוּן עֲבָדִין לְכָל
עֵלְמָא, דְּכָל עֵלְמָא מְנַעֵי רְגְלֵיהוּ דְּלֹא לְמִיעַל
בְּסְדוּם וְעַמּוּרָה דְכַתִּיב, (איוב כח) פָּרֵץ נַחַל מַעַם
גַּר הַנְּשַׁפְּחִים מִנִּי רְגַל דְּלוּ מְאַנּוּשׁ נַעוּ. פָּרֵץ
נַחַל מַעַם גַּר, פָּרֵצָה הָוָה פְּרִיץ נַחַל לְאַנּוּן בְּנִי
עֵלְמָא דְּעָאלוּ לְתַמָּן. דְּכֻלְהוּ דְּחַמָּאן לְמֵאן
דְּהוּוּ יְהִיבִי לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי לְבַר נֶשׁ אַחַרָּא,
שְׂדֵיין לִיה (בְּנִיבְרִי דְּנַבְרִי) בְּעוּמְקָא דְּנַהֲרָא, וְאִיהוּ
דְּנֻטִּיל לִיה הֵכִי נָמִי.

הַרִי יֵשׁ אֶחָד, וְאַנִּי הוּא, שְׁכַתּוּב
(משלי י') וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם.

בְּאוּתָּהּ שְׁעָה יֵצֵא קוֹל מִשְׁמַיִם
וְאָמַר: אֲשֶׁרִי חֻלְקָךְ רַבִּי שְׂמַעוֹן,
שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה
- וְאַתָּה מַבְטַל לְמַטָּה. בּוֹדָאי
עֲלֵיךְ נָאֻמַר (שם קמה) רְצוֹן יִרְאוּ
יַעֲשֶׂה: ע"כ מההשמות.

פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב כג) מִן
הַשְּׁלֵשִׁים [הכין] נִכְבַּד וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא וְגו'. מִן
הַשְּׁלֵשִׁים [הכין] נִכְבַּד - אֵלוּ הֵם
שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים שְׂמַזְמִין הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלֹא יִבְטַל
אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוּדָע
כְּתוּב בּוֹ מִן הַשְּׁלֵשִׁים [הכין]
נִכְבַּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם.

וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - שְׁלֹא
שְׁקוּל לְשַׁלְשַׁת הָאַחֲרִים
שְׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֵל
הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא - לְהִיּוֹת בְּמַנְיָן
כְּאַחַד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלֹשִׁים
צַדִּיקִים זָכָה לְהַכְנִס בְּחוּשְׁבוֹן,
אֲבָל וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא, שְׁלֹא
זָכָה לְהַתְחַבֵּר עִמָּם וּלְהִיּוֹת
עִמָּהֶם בְּחֵלֶק אֶחָד. יְהִי"ה, כְּמוֹ
שְׁשִׁינּוּ שְׁלֹשִׁים הוּא, וְלִכְּן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ עִם
אוֹתָם שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים.

בָּא רָאָה, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה
כִּי רַבָּה, שְׁהַרִי עֲלָתָה לְפָנַי מַה
שָׁהֶם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שְׁכָל
הָעוֹלָם מוֹנְעִים רְגְלֵיהֶם שְׁלֹא
לְהַכְנִס לְסְדוּם וְעַמּוּרָה, שְׁכַתּוּב
(איוב כח) פָּרֵץ נַחַל מַעַם גַּר
הַנְּשַׁפְּחִים מִנִּי רְגַל דְּלוּ מְאַנּוּשׁ
נַעוּ. פָּרֵץ נַחַל מַעַם גַּר - פְּרֵצָה
הָיָה פּוֹרֵץ הַנַּחַל לְאוֹתָם בְּנִי
הָעוֹלָם שְׁנִכְנְסוּ לְשֵׁם. שְׁכָל מִי
שְׂרָאָה אֵת מִי שְׁהָיָה נוֹתֵן לְאַכֵּל
וּלְשַׁתּוֹת לְאַדָּם אַחֵר, זוֹרְקִים
אוֹתוֹ לְעַמְק הַנְּהַר [בְּנִיבְרִי הַנְּהַר],
וּמִי שְׁלוֹקֵחַ אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וְעַרְוֹ דָּא כְּלֵהוּ בְּנֵי עֲלָמָא הָווּ נִשְׁכָּחִים מִנֵּי רַגְלָא. דְּמִנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהָווּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הָווּ יְהִיבֵי לֵיהּ לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְּכֹתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם

(משלי ה) נְעוּ מִעֲגֻלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מִעֲגֻלִין וְאֲרַחֲיִין דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאִפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הָווּ מְנַעֵי (דף קו ע"ו) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכֹתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף בְּלֵי עֲלָמָא הָווּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמוּרָה וְעַל פְּלֵהוּ קִרְתֵּי. דְּכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא חֲדָא הָווּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לֵיהּ אַבְרָהָם. אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ וַחֲטָאתָם כִּי כִבְדָה מְאֹד. מִשׁוּם כֶּף אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה הַכְּצַעְקָתָה. הֲיָה צְרִיף לְכַתֵּב הַכְּצַעְקָתָם, שְׁתַּרְי כְּתוּב וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה, וּשְׁתַּי צְרִים הֵיוּ, אִזּוּ לְמָה הַכְּצַעְקָתָה? אֵלֶּא הֲרֵי פִּרְשׁוּהָ.

בֵּא רָאָה, בְּצַד שְׂמִתְחַת אֶבְנֵי הַבְּרֵד עוֹלִים עֲשׂוּנִים בְּכַתְף, מִתְּכַנְסִים בְּטֶפֶה אַחַת וּנְכַנְסִים לְתוֹף נִקְבֵי תְהוּם רַבָּה וְנַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה בְּאַחַד. אַחַד הוּא כְּפֹאֶר [מקולות צלילים] יֵשׁ קוֹלוֹת צְלוּלִים שְׂפָלָם נַעֲשִׂים אַחַד. הַקּוֹל שְׁעוּלָה מְלֻמָּטָה נִכְנָס בִּינֵיהֶם וְנִמְשָׁכִים כְּאַחַד. וְאוֹתוֹ הַקּוֹל עוֹלָה וְיֵרֵד וְתוֹבֵעַ דִּין לְהַמְשֵׁף לְמֻטָּה. כְּשִׁקוֹל זֶה עוֹלָה לְתַבַּע דִּין, אִזּוּ מִתְּגַלָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָה, מִי הַכְּצַעְקָתָה? זֹו גְזֵרַת הַדִּין שְׂתוֹבַעַת דִּין כָּל יוֹם. שְׂכֶף שְׂנִינּוּ, כְּמָה שְׁנִים עוֹמְדַת גְזֵרַת דִּין וְתוֹבַעַת מְלַפְנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַל שְׂאֲחֵי יוֹסֵף מְכָרוּ אֶת

וְעַרְוֹ דָּא כְּלֵהוּ בְּנֵי עֲלָמָא הָווּ נִשְׁכָּחִים מִנֵּי רַגְלָא. דְּמִנְעֵי רַגְלֵיהוּ דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּעָאל, דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ נְעוּ, דְּהָווּ דְלֵי גּוּפָא בְּכַפְנָא לָא הָווּ יְהִיבֵי לֵיהּ לְמִיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְאִשְׁתַּנֵּי דְיוֹקְנֵיהּ מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְּכֹתִיב דְּלוּ מֵאֲנוּשׁ, נְעוּ. כְּתִיב הֲכָא נְעוּ. וּכְתִיב הֲתָם (משלי ה) נְעוּ מִעֲגֻלוֹתֶיהָ. הֲכִי נָמִי הוּוּ סְטָאן מִעֲגֻלִין וְאֲרַחֲיִין דְלָא לְמִיעַל תַּמָּן. וְאִפִּילוּ עוֹפֵי שְׂמִיָּא הָווּ מְנַעֵי (דף קו ע"ו) לְמִיעַל תַּמָּן דְּכֹתִיב, (איוב כח) נְתִיב לֹא יִדְעוּ עֵיט וְגו'. וּבְגִינֵי כֶּף בְּלֵי עֲלָמָא הָווּ צְוּוּחִין עַל סְדוּם וְעַל עֲמוּרָה וְעַל פְּלֵהוּ קִרְתֵּי. דְּכִלְהוּ כְּגוּוֹנָא חֲדָא הָווּ.

וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה כִּי רַבָּה. אָמַר לֵיהּ אַבְרָהָם. אֲמַאי. אָמַר לֵיהּ וַחֲטָאתָם כִּי כִבְדָה מְאֹד. בְּגִינֵי כֶּף אֲרֵדָה נָא וְאֲרָאָה, הַכְּצַעְקָתָה. הַכְּצַעְקָתָם מִיבְעֵי לֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב וְעַקְתָּ סְדוּם וְעֲמוּרָה וְתַרְי קִרְתֵּי הָווּ, אֲמַאי הַכְּצַעְקָתָה. אֵלֶּא הָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְתוּתֵי קָלָא דְבִרְדָּא סְלָקִין קוּטְרֵי פְלֵהוּ בְּכַתְפָּא מִתְּכַנְשֵׁי בְּחַד טִיף וְעָאֲלִין בְּגוּ נּוּקְבֵי דְתֵהוּמָא רַבָּא, אֲתַעְבִּידוּ חֲמִשׁ בְּחַד. חַד אִיהוּ כַּד (צִלְלוֹן קִלְיוֹ) אִיכָּא צְלִילִין קָלִין דְּכִלְהוּ אֲתַעְבִּידוּ חַד. קָלָא דְסָלִיק מִתְּתָא עָאל בִּינֵיהוּ וְאֲתַמְשָׁכָא כְּחַד. וְהָהוּא קָלָא סְלָקָא וְנִחְתָּא תְּבַעָא דִּינָא לְאֲתַמְשָׁכָא לְתַתָּא. כַּד הָאִי קָלָא סְלָקָא לְמִתְּבַע דִּינָא כְּדִין אֲתַגְלִי לְאִשְׁגָּחָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּדִינָא.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַכְּצַעְקָתָה. מֵאֵן הַכְּצַעְקָתָה, דָּא גְזֵרַת דִּינָא דְתַבְּעָא דִּינָא כָּל יוֹמָא. דְּהֲכִי תַנִּינָן כְּמָה שְׁנִין קִיּוּמָא גְזֵרַת דִּינָא וְתַבְּעָא מְקַמֵּי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עַל

יוסף, משום שגזרת הדין צווחת על הדין, ועל זה הפצצקתה הפאה אלי.

מה זה הפאה אלי? זהו סוד כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. וזהו הפאה אלי, תמיד. כמו זה קץ כל פשר בא לפני, והרי נתבאר. עשו פלה, הרי נתבאר.

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה, מי ראה אב הרחמים כמו אברהם. בא ראה, בנח פתוב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו', עשה לה תבת עצי גפר. ושתק ולא אמר לו דבר ולא בקש רחמים. אבל אברהם, בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא ועקת סדם ועמרה פי רבה, ארדה נא ואראה - מיד פתוב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אף אברהם לא עשה בשלמות פראוי. נח לא עשה דבר, לא זה ולא זה. אברהם בקש דין פראוי שלא ימות צדיק עם רשע, והתחיל מחמשים עד עשרה. עשה ולא השלים, שלא בקש רחמים בין פך ובין פך, שאמר אברהם שלא רוצה לתבע שכר מעשיו.

אבר מי עשה בשלמות פראוי? זה משה. שפיון שאמר הקדוש ברוך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו', עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו - מיד פתוב ויחל משה את פני ה' אלהיו וגו', עד שאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב שפלים חטאו, לא זו משם עד שאמר לו סלחתי פדכרך. אבל אברהם לא השגיח אלא אם נמצא בהם צדיק, ואם

דזבינו אחוי דיוסף ליוסף. בגין דגזרת דינא צווחת על דינא, ועל דא הפצצקתה, הפאה אלי.

מאי הפאה אלי. דא הוא רזא כמה דאת אמר, (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. ודא הוא הפאה אלי תדיר. פגוונא דא קץ כל פשר בא לפני והא אתמר. עשו כלה הא אתמר:

ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע. אמר רבי יהודה מאן חמא אפא דרחמנותא כאברהם. תא חזי, בנח פתיב ויאמר אלהים לנח קץ כל פשר בא לפני וגו' עשה לה תבת עצי גפר. ואשתיק ולא אמר ליה מידי. ולא בעא רחמי. אבל אברהם בשעתא דאמר ליה קדשא בריך הוא, ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו'. ארדה נא ואראה וגו'. מיד פתיב ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע.

אמר רבי אלעזר, אוף אברהם לא עבד שלימו כדקא יאות. נח לא עבד מידי, לא האי ולא האי. אברהם תבע דינא כדקא יאות דלא ימות זפאה עם חייבא. ושאר מחמשים עד עשרה, עבד ולא אשלים, דלא בעא רחמי בין פך ובין פך, דאמר אברהם לא פעינא למתבע אגר עובדוי.

אבר מאן עבד שלימו כדקא יאות, דא משה. דכיון דאמר קדשא בריך הוא (שמות לב) סרו מהר מן הדרך וגו'. עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו. מיד מה פתיב ויחל משה את פני יי אלהיו וגו'. עד דאמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר פתבת. ואף על גב דכלהו חטו, לא זו מתמן עד דאמר ליה סלחתי

מתמן עד דאמר ליה סלחתי

לא - לא. על זה לא היה בעולם בן אדם שיגן על דורו כמו משה שהוא רועה נאמן.

ויגש אברהם ויאמר, התקין עצמו לבקש את זה. אולי ימצאו שם חמשים. התחיל מחמשים שהוא ראשית לדעת, עד עשרה, שהוא עשירי, סוף כל הדרגות.

אמר רבי יצחק, עד עשרה, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, משום כך התחיל מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

שהוא ראשית עד עשרה, שהוא עשרה סוף הדרגות. וכיון שמגיע עד עשרה אמר: מפאן ולמטה אין מקום לעמד בתשובה. ושב ואמר ארבעים כדי שינצלו ארבע קריות, ושב ואמר שלשים כדי שינצלו שלש קריות, ושב ואמר עשרים כדי שינצלו שתי קריות, ושב ואמר עשרה כדי שתנצל קריה אחת מאותן החמש, משום כך לא ירד למטה מן עשרה: ע"כ מההשמטות.

וכיון שהגיע לעשרה, אמר, מפאן ולמטה אינו מקום שעומד בתשובה. משום כך לא ירד מתחת לעשרה.

ויבאו שני המלאכים סדמה בערב וגו'. אמר רבי יוסי, בא ראיה מה כתוב למעלה, וילף ה' פאשר כלה לדבר אל אברהם. שהרי כיון שנפרדה שכינה מאברהם ואברהם שב למקומו, אז ויבאו שני המלאכים סדמה בערב, שהרי אחד הסתלק עם השכינה, ונשארו אותם שנים.

כדברך. אבל אברהם לא אשגח אלא אי אשתכח בהו זפאי ואם לאו לא. ועל דא לא הוה בעלמא בר נש דיגין על דריה כמשה דאיהו רעיא מהימנא.

ויגש אברהם ויאמר, אתקין גרמיה למתבע דא. אולי ימצאו שם חמשים. שרא מחמשים דאיהו שירותא למנדע, עד עשרה דאיהו עשיראה סופא דכל דרגין.

אמר רבי יצחק עד עשרה, אלין עשרה יומין דבין ראש השנה ליום הכפורים. בגין כך שרא מחמשים עד עשרה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

דאיהו שירותא עד עשרה דאיהו עשרה סופא דדרגין וכיון דמטא עד עשרה אמר, מפאן ולתתא לאו אתר לקיימא בתשובה ותב ואמר ארבעים בגין דישתזבון ארבע קריין, ותב ואמר שלשים בגין דישתזבון תלת קריין, ותב ואמר עשרים בגין דישתזבון תריין קריין, ותב ואמר עשרה בגין דישתזיב קרתא חדא מאינון חמשה בגיני כך לא נחית לתתא מן עשרה:

(עד כאן מההשמטות)

וכיון דמטא לעשרה, אמר מפאן ולתתא לאו הוא אתר דקיימא בתשובה, בגיני כך לא נחת לתתא מעשרה:

ויבאו שני המלאכים סדומה בערב וגו'. אמר רבי יוסי תא חזי מה פתיב לעילא וילף יי פאשר (דף קו ע"ב) כלה לדבר אל

אברהם. דהא כיון דאתפרש שכינתא מאברהם, ואברהם תב לאתריה, פדין ויבאו שני המלאכים סדומה בערב, דהא חד אסתלק בשכינתא, ואשתארו אנון תריין.

בין דחמא לוט לון, רהט בתרייהו. מאי טעמא, וכי כל אנון דהוה אתיין איהו אעיל לון לביתיה ונהיב לון למיכל ולמשתי ובני מתא הוה לא קטלין ליה, דהא לברתיה עבדו דינא. ומאי הוא. דברתיה דלוט נהבת פתא דנהמא לחד עניא, ידעו בה, שפונה דובשא ואותבוה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי. אלא בגין דהוה בליליא חשיב דלא יסתכלון ליה בני מתא, ועם כל דא כיון דאעלו לביתא אתפנשו פלהו ואסחרו לביתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף כאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף כאן ראה שכינה.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן ראה שכינה, אף כאן ראה שכינה.

חזון בעלמא דין (דף ק"א ע"א)

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

אמר רבי יצחק אמאי רהט לוט אבתרייהו, (אלא בגין) דכתיב וירא לוט וירץ לקראתם. רבי חזקיה ורבי ייסא. חד אמר דיוקנא דאברהם חמא עמהון. וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו. פתיב הכא וירא לוט וירץ לקראתם, וכתיב הָתָם וירץ לקראתם מפתח האהל. מה להלן חמא שכינתא, אוף הכא חמא שכינתא.

לַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלַתַּת לָהֶם חַיִּים בְּעוֹלָם הַבָּא.
בא ראה, כי הוא לקצות הארץ
 זביט, לתת להם מזון ולספק
 אותם מכל מה שהצטרכו, משום
 שהוא משגיח בה תמיד, שכתוב
 (דברים יא) תמיד עיני ה' אלוהיך בה
 מרשית השנה ועד אחרית שנה.
 משום שארץ זו מה פתוב בה?
 (משלי לא) ממרחק תביא לחמה.
 אחר כך היא נותנת מזון וטרף
 לכל חיות השדה, שכתוב (שם)
 ותקם בעוד לילה ותתן טרף
 לביתה וחק לנערותיה.

ועל זה כי הוא לקצות הארץ
 זביט תחת כל השמים יראה, את
 כל בני העולם לתת להם מזון
 וספוק לכל מה שצריך כל אחד
 ואחד, שכתוב (תהלים קמה) פותח
 את ידך ומשביע לכל חי רצון.
 דבר אחר כי הוא לקצות הארץ
 זביט, להסתכל במעשי בן האדם
 ולהשגיח בכל מה שעושים בו
 בני אדם בעולם. תחת כל
 השמים יראה, מסתכל ורואה כל
 אחד ואחד.

בא ראה, פיון שראה הקדוש
 ברוך הוא מעשי סדם ועמרה,
 שלח להם אותם המלאכים
 להשחית את סדם. מה פתוב?
 וירא לוט. ראה את השכינה? וכי
 מי יכול לראות שכינה? אלא
 ראה זהר אחד שמאיר ועולה על
 ראשיהם. ואז, ויאמר הנה נא
 אדני, באל"ף דל"ת כמו
 שנתבאר. ובגלל השכינה אותו
 האור שהאיר הוא אמר סורו נא
 את בית עבדכם ולינו ורחצו
 רגליכם.

לא עשה כך אברהם, אלא
 בתחלה אמר ורחצו רגליכם,
 ואחר כך ואקחה פת לחם וגו'.

אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו, ואחר כך ורחצו רגליכם והשפמתם

וּלְמִיּהָב לֹוֹן חַיִּין בְּעֶלְמָא דְאַתִּי.
תא חזי, כי הוא לקצות הארץ זביט. למייהב
 לון מזונא ולספקא לון מפל מה
 דאצטריכו, בגין דאיהו אשגח בה תדיר,
 דכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלוהיך בה
 מרשית השנה ועד אחרית שנה. בגין דארץ
 דא מה כתיב בה (משלי לא) ממרחק תביא
 לחמה, ולבתר איהי יהבת מזונא וטרפא לכל
 אנון חיון ברא דכתיב (משלי לא) ותקם בעוד
 לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה.

ועל דא כי הוא לקצות הארץ זביט תחת כל
 השמים יראה. לכלהו בני עלמא למייהב
 לון מזונא וספוקא לכל מה דאצטריך כל חד
 וחד דכתיב (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע
 לכל חי רצון. דבר אחר כי הוא לקצות הארץ
 זביט. לאסתפלא עובדוי דבר נש ולאשגחא
 בכל מה דעבדי בני נשא בעלמא. תחת כל
 השמים יראה. מסתפל וחמי לכל חד וחד.

תא חזי, פיון דחמא קדשא בריך הוא
 עובדין דסדום ועמורה, שדר לון לאנון
 מלאכין לחבלא לסדום. מה כתיב וירא לוט
 חמא לשכינתא. וכי מאן יכיל למחמי
 שכינתא, אלא חמא זהר חד דנהיר דקא
 סלקא על רישייהו. וכדין ויאמר הנה נא
 אדני באל"ף דל"ת פמה דאתמר, ובגין
 שכינתא ההוא נהירו דנהיר קאמר, סורו נא
 אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם.

לא עבד הכי אברהם, אלא בקדמיתא אמר
 ורחצו רגליכם ולבתר ואקחה פת לחם
 וגו'. אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם
 ולינו. ולבתר ורחצו רגליכם והשפמתם

אבל לוט אמר סורו נא אל בית עבדכם ולינו, ואחר כך ורחצו רגליכם והשפמתם

והלכתם לדרפכם. בגין דלא ישתמודעון בהו בני נשא.

ויאמרו לא כי ברחוב נלין. בגין דקף הו עבדי אורחין דעאלין תמן לא הוה בר נש דיכנוש לון לביתא, ועל דא אמרו לא כי ברחוב נלין. מה כתיב ויפצר בם מאד וגו'. תא חזי כד קדשא בריה הוא עביד דינא בעלמא, שליחא חדא עביד ליה, והשתא חמינן תרי שלוחי, אמאי וכי לא סגי בחד אלא חד הוה, ומה דאמר תרי (הכי הוא ודאי בגין דחד) חד הוה לאפקא ליה ללוט ולשזבא ליה, וחד למהפך לקרתא ולחבלא ארעא, ובגין כף אשתאר חד: (דף קו ע"א).

מדרש הנעלם

רבי פתח בהאי קרא (שופטים ג) ואלה הגוים אשר הניח יי לנסות בם את ישראל. אמר רבי חזי הוית בההוא עלמא (ולית עלמא) קאים (ר"א ולית מעלה) אלא באנון (דף קו ע"ב) דשליטין על רעותא דלבהון שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות, בשביל שפכש יצרו. דתנינן כל הכובש את יצרו מלכותא דשמיא אחיל עליה.

דאמר רב אחא לא ברא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. ומי בעי קדשא בריה הוא לנסותא בבני נשא. אין. דאמר רב אחא מנא לן מדכתיב, (דברים יג) פי יקום בקרבך נביא וגו' וכא האות והמופת וגו' פי מנסה יי אלהיכם וגו'. ולמה בעי נסותא דהא כל עובדוי דבר נש אתגלי קמיה, אלא שלא לתת פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתיב ולוט יושב בשער סדום, דהוה יתיב לנסותא לברייתא.

אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ישעיה נז) והרשעים פים ולוט ישב בשער סדום, שהיה יושב לנסות את הבניות. אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש וגו' ? אפלו בשעת דינו של רשע הוא

לדרפכם, כדי שלא ידעו בהם בני האדם.

ויאמרו לא פי ברחוב נלין. משום שפך היו עושים: אורחים שנקנסים לשם, לא היה בן אדם שיכניסם לבית. ועל זה אמרו, לא פי ברחוב נלין. מה כתוב? ויפצר בם מאד וגו'. בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בעולם, שליח אחד עושה אותו, וכעת ראינו שני שליחים, למה? וכי לא מספיק באחד? אלא אחד היה, ומה שאמר שנים (קף זה ודאי, משום שאחד) - אחד היה להוציא את לוט ולהצילו, ואחד להפך את העיר ולהשחית את הארץ, ולכך נשאר אחד.

מדרש הנעלם

רבי פתח בפסוק זה, (שופטים ג) ואלה הגוים אשר הניח ה' לנסות בם את ישראל. אמר רבי, ראיתי באותו עולם, [ואין העולם] עומד [ואין מעלה] אלא באותם ששולטים על רצון לבם, שנאמר (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו וגו'. אמר רב יהודה, למה זכה יוסף לאותה המעלה והמלכות? בשביל שפכש יצרו. ששנינו, כל הכובש את יצרו, מחיל עליו את מלכות השמים.

שאמר רב אחא, לא ברא הקדוש ברוך הוא את היצר הרע אלא לנסות בו בני אדם. והאם רוצה הקדוש ברוך הוא לנסות בני אדם? כן. שאמר רב אחא, מנין לנו? משכתוב (דברים יג) פי יקום בקרבך נביא וגו' וכא האות והמופת וגו', פי מנסה ה' אלהיכם וגו'. ולמה צריך נסיון, שהרי כל מעשי בני אדם גלויים לפניו? אלא שלא לתן פתחון פה לבני אדם. ראה מה כתוב?

ולוט ישב בשער סדום, שהיה יושב לנסות את הבניות.

אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ישעיה נז) והרשעים פים נגרש וגו' ? אפלו בשעת דינו של רשע הוא

מעז פניו, ואזי הוא ברשעתו קים. ראה מה פתוב, טרם ישכבו וגו'. אמר רבי יצחק, כשם שבא הקדוש ברוך הוא גן עדן בארץ - כך בא גיהנם בארץ. וכשם שבא גן עדן למעלה - כך בא גיהנם למעלה.

גן עדן בארץ, שפתוב (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן וגו'. גיהנם בארץ, שפתוב (איוב י) ארץ עיפחה כמו אפל וגו'. גן עדן למעלה, שפתוב (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך, וכתוב (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

גיהנם למעלה, שפתוב ואת נפש איביך יקלענה בתוך פך הקלע. גן עדן למטה, כמו שאמרנו. גן עדן למעלה לנשמתן של צדיקים גמורים להיות נזונים מאור הגדול של מעלה. גיהנם למטה לאותם הרשעים [של ישראל] שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בקב"ה ודתו ולא שמרו שבת, ואלו הם עובדי כוכבים ומזלות שגדונים באש, שגאמר (יחזקאל טו) וקתוב (ישעיה טו) ויצאו וראו כפגרי האנשים וגו'.

גיהנם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מצוות התורה ולא חזרו בתשובה, שדוחים אותם לחוץ עד שיקבלו ענשם, והולכים וסוככים פל העולם, שגאמר (תהלים יב) סביב רשעים יתהלכון. ושם גדונים שנים עשר חדש. לאחר פן מדורם עם אותם שקבלו ענשם במוותם, פל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו. והרשעים של העובדי כוכבים ומזלות גדונים תמיד באש ובמים ושוב אינם עולים, משפט הרשעים בגיהנם כמו שפתוב וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש וגו', ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שגאמר

נגרש וגו'. אפלו בשעת דינו של רשע הוא מעיז פניו ואזי הוא ברשעתו קים, ראה מה כתיב טרם ישכבו וגו'. אמר רבי יצחק כשם שבא קדשא בריך הוא גן עדן בארץ כך בא גיהנם בארץ. וכשם שבא גן עדן למעלה כך בא גיהנם למעלה.

גן עדן בארץ דכתיב, (בראשית ב) ויטע יי אלהים גן בעדן וגו'. גיהנם בארץ דכתיב, (איוב י) ארץ עיפחה כמו אפל וגו'. גן עדן למעלה דכתיב, (שמואל א כה) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך וכתוב, (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

גיהנם למעלה דכתיב ואת נפש איביך יקלענה בתוך פך הקלע. גן עדן למטה כדקאמרן. גן עדן למעלה לנשמתן של צדיקים גמורים להיות נזונים מאור הגדול של מעלה. גיהנם למטה לאותם הרשעים (דישראל) שלא קבלו ברית מילה ולא האמינו בהקדוש ברוך הוא ודתו ולא שמרו שבת, ואלו הם עובדי כוכבים ומזלות שגדונים באש, שגאמר (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם וגו'. וכתוב (ישעיה טו) ויצאו וראו כפגרי האנשים וגו'.

גיהנם למעלה לאותם פושעי ישראל שעברו על מצוות התורה ולא חזרו בתשובה שדוחים אותם לחוץ עד שיקבלו ענשם. והולכים וסוככים פל העולם שגאמר (תהלים יב) סביב רשעים יתהלכון. ושם גדונים שנים עשר חדש, לאחר פן מדורם עם אותם שקבלו ענשם במוותם (דף קו ע"א) פל אחד ואחד כפי המקום הראוי לו.

והרשעים של העובדי כוכבים ומזלות גדונים תמיד באש ובמים ושוב אינם עולים שגאמר ואשם לא תכבה. משפט הרשעים בגיהנם כמה דכתיב ויי המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש וגו' ושוב ובמים ושוב אינם עולים, שגאמר ואשם לא תכבה. משפט הרשעים בגיהנם כמה דכתיב וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש וגו', ושוב אינם עולים, ולא יקומו ליום הדין, שגאמר

אינם עולים ולא יקומו ליום הדין שנאמר (דברים כט) אשר הפך יי באפו ובחמתו, באפו בעולם הזה ובחמתו בעולם הבא.

(דברים כט) אשר הפך ה' באפו ובחמתו. באפו - בעולם הזה. ובחמתו - בעולם הבא.

אמר רבי יצחק, כמו זה יש גן עדן למעלה ויש גן עדן למטה. יש גיהנם למטה ויש גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב, הרשעים שקלקלו ברית מילה שבהם וחללו שבת בפרהסיא ושכפרו בתורה ושכפרו במצוות המצוות וכדומה להם, יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם, ושוב אינם עולים.

אבר יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', ועליהם נאמר (ישעיה טו) והיו דראון לכל בשר. מהו דראון? די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (שם ט) ועמף כלם צדיקים וגו'. (ע"ב)

מדרש הנעלם.

וה' המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא - זה בית דין שלמטה. בא - כמו שנאמר הבאה אלי עשו. משום שלא עושה דין עד שנכנס ונוטל רשות. כמו זה קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא - זהו המשחית שלמטה כשנוטל את הנשמה, משום כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה - זו סדם ועמרה. וחטאיה ישמיד ממנה - אלו יושבי הארץ. מה כתוב אחריו? כי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. שהרי מהשמים המטיר עליהם אש והעבירם מהעולם. אחר כך מה כתוב? אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

אמר רבי יצחק כהאי גוונא אית גן עדן למעלה ואית גן עדן למטה. אית גיהנם למטה ואית גיהנם למעלה. אמר רבי יעקב הרשעים שקלקלו ברית מילה ושכפרו בתורה ושכפרו בתחית המתים וכדומה להם יורדים לגיהנם שלמטה ונדונים שם ושוב אינם עולים.

אבל יקומו ליום הדין ויקומו לתחית המתים, ועליהם נאמר (דניאל יב) ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ועליהם נאמר (ישעיה טו) והיו דראון לכל בשר. מה דראון, די ראון, שהכל יאמרו די בראיתם. ועל הצדיקים שבישראל נאמר (ישעיה ט) ועמף כלם צדיקים וגו'. (ע"ב מדרש הנעלם).

ויי המטיר על סדם ועל עמרה וגו'. רבי חייא פתח (ישעיה יג) הנה יום ה' בא אכזרי וגו'. הנה יום ה' בא, דא בי דינא לתתא. בא כמה דאתמר. הבאה אלי עשו. בגין דלא עבדי דינא עד דעאל ונטיל רשו, כגוונא דא קץ כל בשר בא לפני.

דבר אחר הנה יום ה' בא. דא הוא מחבלא לתתא כד נטיל נשמתא, בגיני כך אכזרי ועברה. לשום הארץ לשמה, דא סדום ועמרה. וחטאיה (דף קז ע"ב) ישמיד ממנה. אלין יתבי ארעא. מה כתיב בתריה פי כוכבי השמים וכסיליהם וגו'. דהא מן שמיא אמטר עליהון אשא, ואעבר לון מן עלמא. לבתר מה כתיב אוקיר אנוש מפז וגו'. דא אברהם דקדשא בריה הוא סליק ליה על כל בני עלמא.

בני עלמא.

אוקיר אנוש מפז וגו'. זה אברהם שהקדוש ברוך הוא העלה אותו על כל בני העולם.

רבי יהודה אוקים לון להני קראי ביומא דאתחרב בי מקדשא, דבההוא יומא אתחשכו עלאי ותתאי, ואתחשכן שמאי וכוכביא. רבי אלעזר מוקים להני קראי ביומא דיוקים קדשא בריף הוא לכנסת ישראל מעפרא, וההוא יומא יתידע לעילא ותתא, דכתיב, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לני. וההוא יומא יומא דנוקמא איהו, דזמין קדשא בריף הוא לנקמא משאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדשא בריף הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בכל, בכלא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

ווי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמו מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

רבי יהודה הקים את הפסוקים הללו ביום שנחרב בית המקדש, שבאותו היום חשכו עליונים ותחתונים וחשכו שמים וכוכבים. רבי אלעזר מביא את הפסוקים הללו ביום שיקים הקדוש ברוך הוא את כנסת ישראל מהעפר, ואותו יום נודע למעלה ולמטה, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה. ואותו היום הוא יום נקמה, שעתיד הקדוש ברוך הוא לנקם משאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות.

וכד קדוש ברוך הוא יעביד נוקמין בשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פדין אוקיר אנוש מפז דא מלפא משיחא דיסתלק ויתיקר על כל בני עלמא, וכל בני עלמא יפלחון ויסגדון קמיה דכתיב, (תהלים עב) לפניו יכרעו ציים וגו' מלכי תרשיש וגו'. תא חזי, אף על גב דנבואה דא אתמר על בכל, בכלא אתמר. דהא חמינן בהאי פרשתא דכתיב פי ירחם יי את יעקב. וכתיב ולקחום עמים והביאום אל מקומם.

ווי המטיר על סדום. דא דרגא דבי דינא לתתא דנטיל רשו מעילא. רבי יצחק אמר דעבד דינא ברחמי. דכתיב מאת יי מן השמים. בגין לאשתפחא דינא ברחמי. ואי תימא מאי רחמי הכא דכתיב ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וגו'. ולבתר נפקו מניה תרין אומין שלמין, וזכה דנפיק מניה דוד ושלמה מלפא.

חמו מה כתיב ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר וגו'. תא חזי בשעתא דדינא שרי בעלמא, הא אתמר דלא ליבעי לבר נש לאשתפחא בשוקא, בגין דכיון דשריא דינא

לא אשגח בין זכאה ורחיבא, ולא בעי
 (לאסתכלא) לאשתפחא תמן. והא אתמר דבגין
 כף אסתים נח בתיבה ולא ישגח בעלמא
 בשעתא דדינא יתעביד. וכתוב (שמות יב) ואתם
 לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר עד
 דיתעביד דינא. ובגין כף ויאמר המלט על
 נפשך אל תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו אזלי בארחה.
 אמר רבי יהודה לרבי יצחק דינא
 דעביד קדשא בריך הוא במבול ודינא
 דסדום, תרווייהו דינין דגיהנם הוו בגין
 דחייבי גיהנם אתדנו במיא ובאשא.

אמר רבי יצחק סדום בדינא דגיהנם אתדן,
 דכתיב ווי המטיר על סדום ועל
 עמורה גפרית ואש מאת יי מן השמים. דא
 מסטרא דמיא ודא מסטרא דאשא. דא ודא
 הוא דינא דגיהנם, ורחיבין דגיהנם בתרין
 דינין אלין אתדנו.

אמר ליה דינא דחייבי דגיהנם תריסר ירחי,
 וקדשא בריך הוא סליק לון מגיהנם,
 ותמן מתלבנין ויתבין לתרעא דגיהנם,
 וקמאן אנון חייבין דעאלין ודנין לון תמן,
 ואנון תבעי רחמי עלייהו. ולבתר קדשא
 בריך הוא חייס עלייהו ואעיל לון לדוכתא
 דאצטריך לון. מההוא יומא ולהלאה גופא
 אשתכח בעפרא ונשמתא ירתא (דף קח ע"א)
 אתרה בדחזי לה.

תא חזי דהא אתמר דאפילו אנון בני טופנא
 לא אתדנו אלא באשא ומיא. מיא קרירן
 נחתי מלעילא, ומיאי רתיחן סלקי מתתא
 כאשא. ואתדנו בתרי דינין, בגין דדינא
 דלעילא הכי הוה, בגין כף בסדום גפרית
 ואש.

להמצא בשוק, בגלל שמכין
 ששורה דין, לא מבחין בין זכאי
 לחיב, ולא צריך להמצא שם.
 והרי למדנו שבסבת זה נסגר נח
 בתבה ולא נמצא בעולם בשעה
 שהדין נעשה, וכתוב (שמות יב)
 ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו
 עד בקר, עד שיעשה הדין. ומפני
 כף, ויאמר המלט על נפשך אל
 תביט אחריך וגו'.

רבי יצחק ורבי יהודה היו
 הולכים בדרך. אמר רבי יהודה
 לרבי יצחק, הדין שעשה הקדוש
 ברוך הוא במבול והדין של
 סדום, שניהם דיני הגיהנם היו, פי
 רשעי הגיהנם נדונים באש
 ובמים.

אמר רבי יצחק, סדום נדונה בדין
 הגיהנם, שכתוב וה' המטיר על
 סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת
 ה' מן השמים. זה מצד של מים
 וזה מצד של אש. זה וזה הוא דין
 הגיהנם, ורשעי הגיהנם נדונים
 בשני הדינים הללו.

אמר לו, הדין של רשעי הגיהנם
 שנים עשר חדשים, והקדוש
 ברוך הוא מעלה אותם
 מהגיהנם, ושם מתלבנים
 ויושבים לשער הגיהנם, ורואים
 אותם רשעים שנכנסו ודנים
 אותם שם, והם מבקשים עליהם
 רחמים, ואחר כך הקדוש ברוך
 הוא חס עליהם ומכניס אותם
 במקום שצריך להם. מאותו יום
 והלאה הגוף שוכח בעפר
 והנשמה יורשת מקומה כראוי
 לה.

בא ראה, שהרי נאמר שאפילו
 אותם בני המבול לא נדונו אלא
 באש ומים. מים קרירים ירדו
 מלמעלה, ומים רותחים עלו
 מלמטה כאש. ונדונו בשני
 דינים, משום שדין של מעלה כף
 הוא, ולכן בסדום גפרית ואש.

אָמַר לִיה אִי יְקוּמוֹן לְיוֹם דִּינָא. אָמַר לִיה
 הָא אַתְמָר. אָבֵל אֵלִין דְּסָדוּם וְעַמּוּרָה
 לֹא יְקוּמוֹן, וְיִקְרָא אוֹכַח דְּכִתִּיב, (דברים כט)
 גְּפִרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אַרְצָה לֹא תִזְרַע וְלֹא
 תִצְמִיחַ וְגו'. אֲשֶׁר הִפְךָ יְיָ בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ.
 אֲשֶׁר הִפְךָ יְיָ, בְּעֵלְמָא דִּין. בְּאִפּוֹ, בְּעֵלְמָא
 דְּאִתִּי. וּבַחֲמָתוֹ, בְּזַמְנָא דְּזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא לְאַחֲרֵיָא מִתְיָיא. אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, כַּמָּה
 דְּאַרְעָא דְּלֵהוֹן אַתְאַבִּיד לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי
 עֵלְמֵיָא, הָכִי נָמִי אַתְאַבִּידוּ אַנּוּן לְעֵלָם
 וּלְעֵלְמֵי עֵלְמֵיָא.

אָמַר לוֹ, הָאֵם יְקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין?
 אָמַר לוֹ, הָרִי נִתְבָּאָר, אָבֵל אֵלוֹ
 שְׁל סָדָם וְעַמּוּרָה לֹא יְקוּמוּ,
 וְהַכְּתוּב מוֹכִיחַ, שְׂפָתוֹב (דברים כט)
 גְּפִרִית וּמִלַּח שְׂרָפָה כָּל אַרְצָה לֹא
 תִזְרַע וְלֹא תִצְמִיחַ וְגו', אֲשֶׁר הִפְךָ
 ה' בְּאִפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הִפְךָ ה'
 - בְּעוֹלָם הַזֶּה. בְּאִפּוֹ - בְּעוֹלָם
 הַבָּא. וּבַחֲמָתוֹ - בְּזַמֵּן שְׁעִתִּיד
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְיוֹת
 מֵתִים. אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, כְּמוֹ
 שְׂאֲרָצִים אָבְדָה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי
 עוֹלָמִים, גַּם כִּף הֵם אָבְדוּ לְעוֹלָם
 וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְתָא חֲזִי, דִּינָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּינָא
 לְקַבֵּל דִּינָא. אַנּוּן לֹא הָהּ תִּיבִינן נִפְשָׁא
 דְּמִסְפָּנָא בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתַּיָּא, אוֹף הָכִי קִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לֹא אַתִּיב לוֹן נִפְשֵׁיהוּ לְעֵלְמָא
 דְּאִתִּי. וְתָא חֲזִי, אַנּוּן אַתְמַנְעוּ מִצְדָּקָה דְּאַקְרִי
 חֲיִים, אוֹף קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ
 חֲיִים בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְּאִתִּי. וְכַמָּה דְּאַנּוּן
 מְנַעוּ אֲרַחֲזִין וּשְׁבִילִין מִבְּנֵי עֵלְמָא, הָכִי נָמִי
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַע מִנִּיְהוּ אוֹרְחִין
 וּשְׁבִילִין דְּרַחֲמֵי לְרַחֲמָא עֲלֵיהוּ בְּעֵלְמָא דִּין
 וּבְעֵלְמָא דְּאִתִּי.

וְכֵּן רְאֵה שְׂדֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא דִּין כְּנִגְדַּ דִּין. הֵם לֹא הִשִּׁיבוּ
 אֶת נַפְשׁ הַעֲנִי בְּמֵאֵל וּמִשְׁקָה -
 גַּם כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
 הִשִּׁיב נַפְשָׁם לְעוֹלָם הַבָּא. וְכֵּן
 רְאֵה, הֵם נִמְנְעוּ מִצְדָּקָה
 שְׂנִקְרָאת חֲיִים - אִף הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְנַע מֵהֵם חֲיִים בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְכֵּן שְׁהֵם
 מְנַעוּ דְּרָכִים וּשְׁבִילִים מִבְּנֵי
 הָעוֹלָם - כִּף גַּם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְנַע מֵהֵם דְּרָכִים וּשְׁבִילִים
 שְׁל רַחֲמִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
 יַעֲמְדוּ וְיִקּוּמוּ לְדִין, וְעֲלִיְהֶם
 כְּתוּב (דניאל יב) וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת
 לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הוּא בַּעַל הַרְחָמִים, כִּיּוֹן
 שְׂדֵן אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּקְבִלוּ
 דִּין, לֹא נִדּוּנוּ בְּכָל הַדִּינִים.
 אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כְּתוּב וַיִּשְׁלַח אֶת
 לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ
 בְּהַפְּךָ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּהֵן
 לוֹט? אֵלָּא בְּכָל עֶשֶׂה דִּיּוּרוֹ לוֹט,
 שְׂפָתוֹב וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר
 וַיֵּאֱהֵל עַד סָדָם. (וכתוב אשר ישב בהן
 לוט. אלא ודאי שבבלם עשה את דיורו) וְלֹא
 קְבִילוּ אוֹתוֹ, חוּץ מִמְּלַךְ סָדָם
 שְׂקִבֵּל אוֹתוֹ בְּסָדָם מְשׁוּם
 אַבְרָהָם.
 רַבִּי אַבָּא אָמַר כֵּלְהוּ בְּנֵי עֵלְמָא יְקוּמוֹן,
 וְיִקּוּמוֹן לְדִינָא וְעֲלִיְהוּ כְּתִיב, (דניאל יב)
 וְאֵלֶּה לְחַרְפוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא מְאַרִי דְּרַחֲמִין אִיהוּ, כִּיּוֹן דְּדָן לְהוּ בְּהֵאִי
 עֵלְמָא וּקְבִילוּ דִּינָא, לֹא אַתְדַּנּוּ בְּכֵלְהוּ דִּינִין.
 אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא כְּתִיב וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ
 הַהִפְכָּה וְגו'. מַהוּ בְּהַפְּךָ אֶת הָעָרִים
 אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּהֵן לוֹט. אֵלָּא בְּכֵלְהוּ עֵבֶד דִּיּוּרִיָּה
 לוֹט, דְּכְתִיב וְלוֹט יוֹשֵׁב בְּעָרֵי הַכֶּפֶר וַיֵּאֱהֵל עַד
 סָדָם. (וכתוב אשר ישב בהן לוט. אלא ודאי ככלהו עבד דיווריה)
 וְלֹא קְבִילוּ לִיה, כִּרְ דְּמֶלֶךְ סָדָם קְבִיל לִיה (דף
 קח ע"ב) בְּסָדָם בְּגִינֵיהּ דְּאַבְרָהָם:

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, לכתב מאחריה? אלא מאחר השכינה. רבי יוסי אמר, מאחריו של לוט, שהמשחית היה הולך אחריו. וכי אחריו הלך, הרי הוא שלח אותו? אלא כל מקום שהלך לוט, התעכב המשחית להשחית, וכל מקום שהלך כבר והשאיר לאחריו, היה הופך אותו המשחית.

ורבן אמר לו אל תבט אחריו, שהרי אני מחבל אחריו. ועל זה כתוב ותבט אשתו מאחריו, וראתה את המשחית, אז ותהי נציב מלח. שהרי כל זמן שהמשחית אינו רואה את פני האיש [פראה פניו לאיש], הוא אינו משחית אותו. כיון שאשתו החזירה פניה להסתפל אחריו, מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי היו עומדים יום אחד ועוסקים בפסוק הזה. אמר רבי אלעזר, כתוב (דברים ח) ארץ אשר לא במסכנת תאכל ביה לחם לא תחסר כל ביה. לשם מה פעמים ביה ביה? אלא הרי נאמר שהקדוש ברוך הוא חלק את כל העמים והארצות לשלוחים ממנים, ובארץ ישראל לא שולט מלאך ולא ממנה אחר, אלא הוא לבדו, לכן הכניס את העם שלא שולט בהם אחר לארץ שלא שולט בה אחר.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נותן מזון שם בתחלה, ואחר כך לכל העולם. כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות בעני, וארץ ישראל לא כך, אלא ארץ ישראל נזוגית בתחלה ואחר כך כל העולם.

ורבן ארץ אשר לא במסכנת תאכל ביה לחם, אלא בעשר, בספוק של הכל תאכל ביה ולא

ותבט אשתו מאחריו, מאחריה מיבעי ליה, אלא מבתר שכינתא. רבי יוסי אמר מבתריה ללוט, דמחבלא אזיל אבתריה, וכי אבתריה אזיל, והא הוא שדר ליה, אלא בכל אתר דהוה אזיל לוט אתעכב מחבלא לחבלא, וכל אתר דאזיל כבר ושביק לאחוריה הוה מהפך ליה מחבלא.

ובגין כך אמר ליה אל תבט אחריו דהא אנא אחבל בתרוך, ועל דא פתיב ותבט אשתו מאחריו וחתמת מחבלא. פדין ותהי נציב מלח. דהא בכל זמנא דמחבלא לא חמי אנפוי דבר נש (נ"א אחמי אנפי לבר נש) לא מחביל ליה. כיון דאתתיה אהדרת אנפקא לאסתפלא אבתריה מיד ותהי נציב מלח.

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו קיימי יומא חד ועסקי בהאי קרא, אמר רבי אלעזר פתיב, (דברים ח) ארץ אשר לא במסכנות תאכל ביה לחם, לא תחסר כל ביה. האי ביה ביה תרי זמני אמאי. אלא הא אתמר דקודשא בריך הוא פליג כל עמין וארעאן לממנן שליחן, וארעא דישראל לא שליט ביה מלאכא ולא ממנא אחרא אלא איהו בלחודוי, בגין כך אעיל לעמא דלא שליט בהו אחרא לארעא דלא שליט ביה אחרא.

תא חזי, קדשא בריך הוא יהיב מזונא תמן בקדמיתא ולבתר לכל עלמא. כל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות במסכנות, וארעא דישראל לאו הכי, אלא ארץ ישראל אתון בקדמיתא ולבתר כל עלמא.

ובגין כך ארץ אשר לא במסכנות תאכל ביה לחם. אלא בעתירו בספוקא דכלא תאכל ביה ולא באתר אחרא. ביה בקדישו

במקום אחר. בה בקדשת הארץ, בה שורה האמונה העליונה, בה שורה הברכה שלמעלה, ולא במקום אחר.

בא ראה, כתוב כגון ה' בארץ מצרים. עד כאן לא נודע גן ה' אם הוא ארץ מצרים ואם הוא ארץ סדם ואם הוא גן ה' שנקרא גן עדן. אלא כגון ה' שיש בו ספוק ועדיון של הפל, כף גם היתה סדם וכף גם מצרים. מה גן ה' לא צריך אדם להשקותו, אף מצרים לא צריך אחר להשקותה, משום שהנילוס עולה ומשקה את כל ארץ מצרים.

בא ראה מה כתוב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים וגו'. זהו ענש שלהם שנמנע מהם מטר. מה כתוב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'? ראה שלא כתוב ולא עליהם יהיה הגשם, כי לא יורד מטר במצרים ולא צריכים אותו. אלא ענשם מהו? (שפתותי) וזאת תהיה המגפה אשר יגף ה' את כל הגוים וגו'. משום שמצרים לא צריכים מטר. אף סדם מה כתוב בה? כי כלה משקה. כל עדוני העולם היו בה, ועל זה לא רצו שבני אדם אחרים יתעדנו בה.

רבי חייא אמר, הם היו רשעים מעצמם וממונם, שפל בן אדם שהוא צר עין לעני, ראוי הוא שלא יעמד בעולם, ולא עוד, אלא שאין לו חיים לעולם הבא. וכל מי שהוא ותן לעני, ראוי הוא שיתקיים בעולם ויתקיים העולם בשבילו, ויש לו חיים וארץ של חיים לעולם הבא.

סתרי תורה

תוספתא. קשרים רמים, שרים המפזרים (נ"א המבררים. ונ"א המנפצים), חכמים בשכל, יסתכלו לדעת,

דארעא, בה שריא מהימנותא עלאה. בה שריא ברכתא דלעילא, ולא באתר אחרא.

תא חזי כתיב כגון יי פארץ מצרים. עד הכא לא אתידע גן יי אי הוא ארץ מצרים, ואי איהו ארץ סדום, (דף קט ע"א) ואי איהו גן יי דאקרי גן עדן. אלא כגון יי דאית ביה ספוקא ועדונא דכלא, הכי נמי הוה סדום והכי נמי מצרים. מה גן יי לא אצטריך בר נש לאשקאה ליה, אוף מצרים לא אצטריך אחרא לאשקאה ליה, בגין דנילוס איהו אסיק ואשקי לכל ארעא דמצרים.

תא חזי, מה כתוב, (זכריה יד) והיה אשר לא יעלה מאת משפחות הארץ אל ירושלים וגו'. דא הוא עונשא דלהון דאתמנע מנהון מטרא, מה פתיב ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא באה וגו'. חמי דלא כתיב ולא עליהם יהיה הגשם, בגין דלא נחית מטרא למצרים ולא אצטרכין ליה, אלא עונשא דלהון מה הוא דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר יגוף יי את כל הגוים וגו'. בגין דמצרים לא צריכין למטרא. אוף סדום מה כתיב ביה פי כלה משקה, כל עדוני העולם היו בה, ועל דא לא בעאן דבני נשא אחרנין יתעדנון בה.

רבי חייא אמר אנון הוה חייבין מגרמייהו ומממוניהון, דכל בר נש דאיהו צר עינא לגבי מספנא, יאות הוא דלא יתקיים בעלמא. ולא עוד אלא דלית ליה חיים לעלמא דאתי. וכל מאן דאיהו וותרן לגבי מספנא יאות הוא דיתקיים בעלמא, ויתקיים עלמא בגיניה, ואית ליה חיים ואורפא דחיי לעלמא דאתי:

סתרי תורה

תוספתא קטורי רמאי, הורמגי דבדורי. (נ"א דבורי ונ"א

בשעה שהראש הלכן תקן פסא על גבי העמודים על אבנים של מרגליות טובות. בין אותם האבנים יש מרגלית אחת במראה יפה ובתאר פסוי הפלי [של העשן] שלוהט בשבעים גונים. אותם שבעים גונים לוחטים לכל צד.

אלה השבעים נפרדים מתוך שלשה גונים. אלה רוחות ברוחות שנוצצות לארבעת צדדי העולם. כאן יש רוח חזקה של צד שמאל שנאחו בשמים. אותם שבעים גונים הדין יושב והספרים נפתחים. מכאן יוצאים חצים וחרבות ורמחים ואש של המגדל. ונאחזת אש חזקה שיוצאת מהשמים בו. וכשנאחזת האש העליונה באלו שלמטה, אין מי שיכול לשבר את הרגז והדין.

עינים לוחטות כמו שלהבות של אש יורד בהם לעולם. אוי למי שפוגש אותו, חגור מתנים [חרבות] הוא, וחרב שנונה בידו. לא מרחם על טוב ולא על רע. שהרי [הפסק] הפתק, שהם שבעים ברשות שנאחו אותו צד של השמים, יורד ביד שמאל בכמה דינים. מתהפף בכמה גונים, הופף בכל יום. הוא נקרא כרם זלת שמתקן לבני אדם. כל הגונים של פלי הוצעם של הקדוש ברוך הוא נראים בו. והם יושבים ברום העולם, ובני אדם בסכלותם לא משגיחים בהם. גפרית ואש - התוף של מים ואש שנתכים מהשמים נאחו זה בזה וירדו על סדם. אוי לרשעים שאינם משגיחים על כבוד רבונם.

א: עשרה שמות חקוקים ברצון המלך. ב: עשרה הם ועולים לחשבון גדול. ג: שבעים גונים לוחטים לכל צד. יוצאים מתוף שמות שחקוקים סוד של שבעים שמות מלאכים שהם בסוד השמים.

דבוריני) חפזימין בסכלותנו, יסתכלון למגדע, בשעתא דרישא תורא אתקין פרסייא על גבי סמכין דאבנין דמרגליטן טבן. בין אנון אבנין אית חד מרגליטא שפירא בחיזו יאה בריוא קומטרא דקנטרא (נ"א דקורא) דמלהטא בע' גונוין, אנון ע' גונוין מלהטן לכל סטר.

אלין שבעין מתפרשאן מגו תלת גונוין. אלין זיקין בזיקין דנציצין לארבעה סטרי עלמא, הקא איתא זיקא תקיפא דסטור שמאלא דאתאחיד בשמיא. אנון גונוין שבעין (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו. מהקא נפקי גירין וסייפין ורומחין ואשא דקוסטרא. ואתאחיד אשא תקיפא דנפקא משמים ביה, וכד אתאחד אשא עלאה באלין דלתתא, לית מאן דיכיל לאתבר רוגזא ודינא.

עינין להטין פטיסין דנורא, נחית בהו לעלמא. ווי מאן דאערע ביה, חגיר חרצין (ס"א חרבו), איהו חרפא שונא בידיה, לא חייס על טב ועל ביש. דהא (ס"א פסקא) פתקא דאנון שבעין ברשו דאתאחיד ההוא סטרא דשמיא נחית בידא שמאלא בכמה דינין, אתהפף בכמה גונוין, הפוף בכל יומא, איהו אקרי כרם זלת דמתקנא לגבי בני אדם. כל גונוין דכלי זעמו דקודשא בריך הוא ביה אתחזיין. ואנון יתבין ברומי דעלמא, ובני נשא בסכלותא דלהון לא משגיחי בהון. גפרית ואש התוכא דמיא ואשא דמתהבכי מן שמיא אתאחדו דא בדא ונחת על סדם. ווי לחייביא דלא משגיחין על יקרא דמאריהון:

א עשרה שמיהן גליפן בהורמנותא דמלפא. (פירוש השם כמלואו עשר אותיות יו"ד ה"א ו"ו ה"א). ב עשר אנון וסלקין לחושבון סגיי. (פ' יוד עולה כ', יוד הא עולה כ"ו, יוד (ג'ל' הה וו) הא ווי עולה מ"ב, י' יד' יד' יהוה' עולה ע"ב). ג שבעין (הם ע"ב ונקראים ד' מחנות שכינה והם למטה ממלכות). גונון מלהטי לכל סטר. נפקי מגו שמיהן דאגליף רזא דע' שמיהן דמלאכייא. דאנון ברזא דשמיא.

וְאֵנּוֹן מִיכָאֵל גְּבִרְיָאֵל רַפְאֵל נוּרְיָאֵל. קַמְ"ץ "קְדוּמְיָאֵל
 "מַלְכִיָּאֵל "צְדִיקְיָאֵל. פִּתְ"ח "פְּתָ"ח -
 "פְּדָאֵל "תּוּמְיָאֵל "חֲשִׁדְיָאֵל. צַרְ"י -
 "צְדִיקְיָאֵל "רְזִיָּאֵל "יּוֹפְיָאֵל. סְגוּ"ל -
 "סְטוּטְרִיָּה "גְּזִרְיָאֵל "וּתְרִיָּאֵל (נ"א וּרְדִיָּאֵל) "לְמוּאֵל. חֶרֶ"ק
 "חֲזַקְיָאֵל "רַהֲטִיָּאֵל "קְדִישִׁיָּאֵל. שְׁב"א "שְׁמַעְאֵל "בְּרַכִּיָּאֵל
 (נ"א שְׁכִינְיָאֵל וּנ"א בְּרַקִּיָּאֵל) "אֵהִיָּאֵל. חֶל"ם "חֲנִיָּאֵל
 "מַחְנִיָּאֵל. (נ"א ח'נִיָּאֵל ל'עֵדִיָּאֵל מ'לְכִיָּאֵל). "עֲנִיָּאֵל עֲנָאֵל
 אֵהִנְיָאֵל רַחְמִיָּאֵל עֲזִרְיָאֵל (נ"א ש'בְּנָאֵל ר'יּוֹמִיָּאֵל ק'דוּמִיָּאֵל. שֶׁר"ק.
 חֲכַמִּיָּאֵל רְמִיָּאֵל קְרִישִׁיָּאֵל. חֶר"ק) סַנְיָהּ וּדְרַגְזִיָּה רְסִיסִיָּאֵל דּוּמִיָּאֵל
 "חֲוֹנִיָּאֵל "זַכְרִיָּאֵל "וֹאֲרִיָּאֵל "ה'יָנְאֵל ד'נְדָאֵל ג'דִיָּאֵל
 ב'דָּאֵל א'נְפִיָּאֵל וְעֵדִיָּאֵל, אֲדַנְיָּי עַל פְּלָהוּ. ד (פִּירוּשׁ כְּשַׁע"ב
 מִלְאֲכִים מִתְחַבְּרִין בְּמַלְכוּת אוֹ נִקְרָא מַלְכוּת הוּא וּבֵית דִּינּוּ בְּלִשׁוֹן וְה').

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אהניאל" ברקיאל "גדיאל" דומיאל "הדריאל" ודרגזיה
 "זהריאל" חניאל "טהריאל" יעזריאל "כרעאל" למדיאל
 "מלכיאל" נהריאל "סניה" ענאל "פתחאל" צוראל
 "קנאל" רמיאל "שעריאל" תבכאל :

סדר תשר"ק

"תפוריא" שכניאל "רנאל" קמריה "צוריה" פסיסיה
 "עיריאל" סמכאל "נריאל" מדוניה "לסניה
 "כמסריה" יריאל "טסמסיה" חניאל "זכראל" ודריאל
 "הניאל" דנבאל "גדיאל" בדאל "אדירירון" אדני על כולהו
 וכו' : (עד כאן מההשמטות)

פַּד מִתְחַבְּרִין פְּלָהוּ כְּחֶדָא בְּרִזָּא חֶדָא בְּחִילָא עֲלָאָה, פְּדִין
 אֶקְרִי וִיהוּהּ פְּלָא בְּכָלְלָא חֶדָא. מֵאֵת יְיָ מִן הַשְּׁמַיִם,
 שְׁמָא קְדִישָׁא דְאַתְגַּלְפָּה בְּעֵי שְׁמָהּ אֶתְרַנִּין רִזָּא דְשְׁמַיִם.
 וְאַלִּין אֲנוּן שְׁבַעִין דְשְׁלֹטִין עַל אֲלִין ע' דִּינִין רִזָּא דִּיהוּ"ה,
 וְאַלִּין שְׁבַעִין שְׁמָהּ קְדוּשָׁה יְהוּ"ה שְׁמַיִם. ה (פִּירוּשׁ שֵׁם שֶׁל
 ע"ב גִּשְׁרִים הוּצֵא מִפְּסוּק וִיסַע וַיִּבֵּא וַיִּטּ אֱלֹהִים נִקְרָאִים שְׁמַיִם, וְאוֹתָם ע"ב
 מִלְאֲכִים שֶׁל מַטָּה בְּמַלְכוּת"ת מִקְבָּלִים מֵע"ב שֶׁל מַעְלָה, וְנוֹטְלִין מִחוּץ).

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)
 "אהניאל" ברקיאל "גדיאל"
 "דומיאל" "הדריאל" ודרגזיה
 "זהריאל" חניאל "טהריאל"
 "יעזריאל" "כרעאל" למדיאל
 "מלכיאל" נהריאל "סניה" ענאל
 "פתחאל" צוראל "קנאל"
 "רמיאל" שעריאל "תבכאל":
 סדר תשר"ק
 "תפוריא" שכניאל "רנאל"
 "קמריה" צוריה "פסיסיה"
 "עיריאל" סמכאל "נריאל"
 "מדוניה" לסניה "כמסריה"
 "יריאל" טסמסיה "חניאל"
 "זכראל" ודריאל "הניאל"
 "דנבאל" גדיאל "בדאל"
 "אדירירון" אדני על כולהו וכו' :

(עד כאן מההשמטות)

בְּשִׁבְעִים מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד בְּסוּד אֶחָד בְּכַח עֲלִיּוֹן אֲזוּ נִקְרָא וִיהוּהּ, הַכֹּל בְּכָלְלָא אֶחָד. מֵאֵת ה' מִן
 הַשְּׁמַיִם - שֵׁם קְדוּשׁ שְׁנַחֲתָק בְּשִׁבְעִים שְׁמוֹת אֲחָרִים, סוּד שֶׁל שְׁמַיִם. וְאַלְהָהּ הֵם שְׁבַעִים שְׁשׁוּלְטִים
 עַל אֵלּוֹ שְׁבַעִים דִּינִים, סוּד שֶׁל יְהוּ"ה, וְשְׁבַעִים הַשְּׁמוֹת הֶלְלוּ בְּקִדְשָׁהּ, יְהוּ"ה שְׁמַיִם. ה (פִּירוּשׁ, שֵׁם
 שֶׁל ע"ב גִּשְׁרִים הוּצֵא מִפְּסוּק וִיסַע וַיִּבֵּא וַיִּטּ, אֱלֹהִים נִקְרָאִים שְׁמַיִם, וְאוֹתָם ע"ב מִלְאֲכִים שֶׁל מַטָּה בְּמַלְכוּת"ת מִקְבָּלִים מֵע"ב שֶׁל מַעְלָה וְנוֹטְלִין מִחוּץ).

אֵלֶיךָ נִטְלִין מֵאֵלֶיךָ וַיהוּה. ו (פירוש מלכות מתפארת). נטיל מאת יהוה דא מן דא. ז (פירוש סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף). ואלין תלין מאלין, תפאין בעלאין, וכלא קשורא תדא. ובהאי קדשא ברין הוא אשתמודע ביקריה. ח (פירוש ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שמים דאנון ע' רזא יהוה, דא איהו ברזא דשבעין ותרין שמהן ואלין אנון דנפקי מן ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מיי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מיי"ה. חלק רביעי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם, חלק ששי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

ואלין אנון שבעין שמהן דשלטין על שבעין דרגין תפאין רזא ויהוה. אלין שבעין שמהן יהוה רזא דאקרי שמים. שבעא רקיעין אנון דסלקין לשבעין שמהן שמה קדישא, ודא איהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים. סתרא דסתרין לתכימין אתמסר. שמה (דף קט ע"א) דא דאקרי שמים מגייה אתברי סתרא דאקרי אדם. חשבון שויפי גופא דאנון חושבון מאתן וארבעין ותמנאי שויפין. חשבון אתוהי מאתן ושית סרי, שמה דא דאיהו רזא וסתרא

שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים. שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש. וזהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר. שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים. חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם

אלו נוטלים (נוסעים) מאלה, ויהו"ה ו (פירוש, מלכות מתפארת) נוטל מאת יהוה זה מזה. ז (פירוש, סוד של אותן ע"ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף). ואלו תלויים באלו, תחתונים בעליונים, והכל קשר אחד. וכזה נודע הקדוש ברוף הוא בכבודו. ח (פירוש, ע"ב מלאכים של מטה מתחברים בע"ב שמות של מעלה הנקראים שמים). שמים שהם שבעים סוד יהוה, זהו בסוד שבעים ושנים שמות, ואלו הם שיוצאים מן ויסע ויבא ויט.

וה"ו יל"י סי"ט על"ם מה"ש לל"ה אכ"א כה"ת הז"י אל"ד לא"ו הה"ע. חלק ראשון ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד. יז"ל מב"ה הר"י הק"ם לא"ו כל"י לו"ו פה"ל נל"ך יי"י מל"ה חה"ו. חלק שני ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד. נת"ה הא"א יר"ת שא"ה רי"י או"ם לכ"ב וש"ר יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חלק שלישי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מיי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מיי"ה. חלק רביעי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם ננ"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חלק חמישי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חלק ששי ברוף שם פבוד מלכותו לעולם ועד.

ואלו הם שבעים שמות ששולטים על שבעים דרגות תחתונות סוד ויהו"ה. אלו

שבעים שמות יהו"ה, סוד שנקרא שמים. שבעה רקיעים הם שעולים לשבעים שמות שם קדוש.

וזהו ויהוה המטיר. מאת יהוה מן השמים.

סתר הסתרים לחכמים נמסר. שם זה שנקרא שמים, ממנו נברא סתר שנקרא אדם. חשבון איברי הגוף שהם חשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים. חשבון אותיותיו מאתים ושש עשרה. שם

זֶה שֶׁהוּא סוּד וְסֹתֵר כָּלֵל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה בְּכֹ"ב אוֹתוֹת וְעֵשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי שֵׁם זֶה מֵאֲתִים וְשֵׁשׁ עֲשָׂרָה אוֹתוֹת וְשִׁלְשִׁים וְשָׁנַיִם שְׁבִילִים שְׁפֹלוּלִים בָּהּ. הָרִי מֵאֲתִים אֲרַבְעִים וְשִׁמּוֹנָה אֵיבָרֵי הַגּוֹף.

סוּד שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַשּׁוֹלֵט עַל הַכֶּסֶף, סוּד שֶׁל שְׁבָעִים שְׁלֹמֹה, וְסֹתֵר זֶה שְׁכָתוּב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזֶה הוּא סֹתֵר שְׁכָתוּב וְה' הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם. וְהַכֵּל אֶחָד וְדָבָר אֶחָד, וְסֹתֵר אֶחָד לְחֻכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר. אֲשֶׁרִי [הוּא] חֻלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

סָדָם נִחְתָּם גְּזוּר דִּין שְׁלֹהֵם עַל שִׁמְנֵעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (שם יו) וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הִחְזִיקָה, וְלִכְן הִדִּין לֹא הָיָה אֵלָּא מִן הַשָּׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם הַכֵּל אֶחָד, וְכָתוּב (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, מִשּׁוּם שֶׁצְדָקָה תְלוּיָהּ בְּשִׁמּוֹ [בְּשָׁמַיִם], דִּין הוּא מְשָׁמַיִם, שְׁכָתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם.

הַדִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִמְקוֹם זֶה, שְׁכָתוּב (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וַיְרוּשְׁלַיִם נִקְרָאת אַחֲוֹת לְסָדָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (יחזקאל יט) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחֲוֹתֶיךָ, וְדִינָם הִנֵּה מִן הַשָּׁמַיִם דִּין אֶחָד כְּסָדָם עַל שִׁמְנֵעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּרֵט לְזֶה שֶׁזָּה הַתְּהַפֵּף וְזֶה נִחְרַב. לְזוֹ יֵשׁ תְּקוּמָה, וְלְזוֹ אֵין תְּקוּמָה. ע"כ סתרי תורה.

וַיַּעַר לֹט מְצוּעֵר וַיִּשָּׁב בְּהָר הוּא וְשִׁתִּי בְנִתִּי עִמּוֹ וְגו'. מֵהַ טַעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁהָיָה קְרוֹב לְסָדָם וְעָלָה מִשָּׁם. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גִחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

כָּלֵלָא דְכָל אוֹרִייתָא בְּכ"ב אַתּוּן וְעֵשֶׂר אֲמִירוֹן, בְּגִין דְּהָא שְׁמָא דָא מֵאֲתָן וְשִׁית סְרִי אַתּוּן וְתַלְתִּין וְתִרְיָן שְׁבִילִין דְּאֲתַכְּלִילִין בֵּיהּ, הָא מֵאֲתָן וְאַרְבַּעִין וְתַמְנֵיָא שִׁיפִין דִּגּוּפָא.

וְזָא דְאַקְרִי אָדָם דְּשִׁלֵּט עַל פְּרַסְיָא. וְזָא דְשָׁבְעִין דְּלִתְתָא, וְסֹתֵרָא דָא דְכְּתִיב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמְעָלָה, וְזָא הוּא סֹתֵרָא דְכְּתִיב וַיִּי הַמְטִיר עַל סָדָם וְגו' מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָלֵל חַד וּמְלָה חַדָא, וְסֹתֵרָא חַדָא לְחֻכְמֵי לְבָא אֲתַמְסֵר, וְכָאָה (ר"א ל"ג איהו) חוֹלְקֵהוֹן בְּעֻלְמָא דִּין וּבְעֻלְמָא דְאַתִּי.

סָדָם גְּזוּר דִּינָא דְלֵהוֹן עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (יחזקאל יו) וַיֵּד עֲנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הִחְזִיקָה. וּבְגִין כֵּן דִּינָא לֹא הָיָה אֵלָּא מִן שָׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם כָּלֵל חַד וְכְתִיב, (תהלים קח) כִּי גְדוֹל מְעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, וּבְגִין דְּתַלְיָא צְדָקָה בְּשָׁמַיָה (נ"א בְּשָׁמַיִם) דִּינָא הוּא מְשָׁמַיִם דְּכְתִיב מֵאֵת יי מִן הַשָּׁמַיִם.

דִּינָא דְיִשְׂרָאֵל מֵהָאֵי אַתְר דְּכְתִיב, (איכה ד) וַיִּגְדֵּל עוֹן בֵּית עַמִּי מִחֲטָאֵת סָדָם. וְאַקְרִי יְרוּשְׁלַם אַחֲוֹת לְסָדָם כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (יחזקאל יו) הִנֵּה זֶה הָיָה עוֹן סָדָם אַחֲוֹתֶיךָ, וְדִינֵהוֹן הָיָה מִן שָׁמַיָא דִּינָא חַדָא כְּסָדָם עַל דְּמִנְעוּ צְדָקָה מִנִּיהוּ. בַּר דְּדָא אַתְהַפֵּף וְדָא אַתְחַרַב, דָּא אֵית לָהּ תְּקוּמָה, וְדָא לֵית לָהּ תְּקוּמָה, (ע"כ סתרי תורה).

וַיַּעַר לֹט מְצוּעֵר וַיִּשָּׁב בְּהָר הוּא וְשִׁתִּי בְנִתִּי עִמּוֹ וְגו'. מֵאֵי טַעַמָא. בְּגִין דְּחֻמָא דְּהָיָה קְרִיב לְסָדָם וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסֻבּוֹת סְבוּבִין דְּעֻלְמָא וְאַיִתִּי קוּמְרִין טְהוּרִין לְמַעַבְדַּ עוֹבְדוֹי, וְלִבְתֵּר מִתְהַפֵּף לֹון וְעַבִּיד לֹון כְּגוֹוְנָא אַחֲרָא.

יִצְחָק פֶּתַח, (איוב לו) וְהוּא מְסֻבּוֹת מִתְהַפֵּף בְּתַחְבוּלָתוֹ לְפַעְלָם וְגו'. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסֻבּוֹת בְּעוֹלָם וּמְבִיא גִחְלֵי אֵשׁ צָחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כֵּן הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגוֹן אַחֵר.

ובמה, בתחבולתו, עבד תחבולין ומסבב סבובין לאפקא לון ולאו פאנון קדמאי. (דף קט ע"ב) לפעלם, בגין פעלם דבני נשא, כמה דאנון עבדין עובדין הכי מהפף לון. כל אשר יצום על פני תבל ארצה. בגין דעובדין דבני נשא מהפף לאנון מסבות בכל מה דאיהו פקיד לון על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר והוא מסבות מתהפף. הקדוש ברוך הוא מסבב סבובין ואייתי עובדין בעלמא לאתקיימא, ולבתר דחשיבו בני נשא דיתקיימון אנון עובדין, קדשא בריך הוא מהפף לון לאנון עובדין מפמה דהווי בקדמיתא. בתחבולתו. בתחבולתו פתיב פהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא. בעוד דהיא טיקלא אסתחרת קמיה. חשיב למעבד פגוונא דא עביד. חשיב למעבד פגוונא אחרא עביד. מהפף מאנא דא למאנא דא, בגין דההוא טיקלא אסתחרת קמיה. כף קדשא בריך הוא מהפף עובדוי דאיהו עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן איהו, דא בי דינא לתתא דאיהו טקלא דאסתחרת קמיה, ועל דא מהפף מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. וכל דא כפי פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא טקלא דסתרא אסתרת לון לימינא, וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון פדקא יאות. וטיקלא אסתרת תדיר ולא שכיף בההוא סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה. אתו בני נשא לאבאשא, (דף קי ע"א) תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא באסתרותא דימינא, קדשא בריך הוא אסחר ליה בסטרא דשמאלא

הימין, הקדוש ברוך הוא מסבב אותה לצד שמאל

ובמה? בתחבולתו. עושה תחבולות ומסבב סבובים כדי להפך אותם, ולא כמו אותם הראשונים. לפעלם - משום פעלם של בני אנוש. כמו שהם עושים מעשים, כף הוא מהפף אותם. כל אשר יצום על פני תבל ארצה - משום מעשי בני אדם הוא מהפף אותם מסבות בכל מה שהוא מצוה אותם על פני תבל וגו'.

רבי אלעזר אמר, והוא מסבות מתהפף - הקדוש ברוך הוא מסבב סבובים ומביא מעשים בעולם להתקיים, ואחר שחושבים בני אדם שיתקיימו אותם מעשים, הקדוש ברוך הוא הופך אותם את אותם מעשים מכמו שהיו בהתחלה. בתחבולתו, בתחבולתו פתיב פהאי אומנא דעביד מאנין דחרסא. בעוד דהיא טיקלא אסתחרת קמיה. חשיב למעבד פגוונא דא עביד. חשיב למעבד פגוונא אחרא עביד. מהפף מאנא דא למאנא דא, בגין דההוא טיקלא אסתחרת קמיה. כף קדשא בריך הוא מהפף עובדוי דאיהו עביד. בתחבולתו חסר יו"ד, ומאן איהו, דא בי דינא לתתא דאיהו טקלא דאסתחרת קמיה, ועל דא מהפף מאנין ממאנא דא למאנא אחרא. וכל דא כפי פעלם דבני נשא, אי מטיבין בני נשא עובדיהון, ההוא טקלא דסתרא אסתרת לון לימינא, וכדין אתעבידו עובדין בעלמא לאוטבא לון פדקא יאות. וטיקלא אסתרת תדיר ולא שכיף בההוא סטרא דימינא ועלמא מתגלגלא ביה. אתו בני נשא לאבאשא, (דף קי ע"א) תחבולתו דאסחר תדיר והוה קיימא באסתרותא דימינא, קדשא בריך הוא אסחר ליה בסטרא דשמאלא

בתחבולתו חסר יו"ד, ומהו? זה בית דין למטה שהוא גלגל הסובב לפניו, ועל זה הוא מהפף פלים מפלי זה לכלי אחר, וכל זה כפי פעלם של בני אדם. אם בני אדם מטיבים מעשיהם - אותו הגלגל הסובב מסובב אותם ימינה, ואז נעשים מעשים בעולם להיטיב להם כראוי, והגלגל סובב תמיד ולא שוקט באותו צד הימין, והעולם מתגלגל בו. באו בני אדם להרע - תחבולתו שסובבת תמיד והיתה עומדת בסבוב של ומהפף מסבות וכלים שהיו

צד שמאל.
 ואז הגלגל סובב ונעשים מעשים בעולם להרע לבני אדם. והגלגל סובב לאותו צד עד שבני אדם שבים להיטיב מעשיהם, והגלגל עומד במעשי בני האדם. ועל כן בתחבולתו לפעלם, ולא עומד תמיד.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא גורם סבובים ומעשים בעולם כדי לעשות הכל כראוי, והכל יוצא מהעקר והשרש שלמעלה. קרב את אברהם אליו - יצא ממנו ישמעאל, כשלא היה אברהם מהול כשיצא ממנו, משום שהוא למטה ולא נשלם באות ברית קדש.

אחר כך הקדוש ברוך הוא סבב סבובים בתחבולותיו ונמול אברהם, ונכנס בכרית ונשלם בשמו ונקרא אברהם, וה' עליונה עטרה אותו בסוד של מים מרוח. כיון שהסוד [של הא] נשלם והוא נמול, יצא ממנו יצחק והיה זרע קדש, ונקשר למעלה בסוד של אש ממים, ועל זה כתוב (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק פלה זרע אמת, ולא נקשר באותו הצד האחר.

בא ראה, מלוט יצאו ממנו ומבנותיו שתי אמות נפרדות ונקשרו באותו צד שראוי להם, ועל זה הקדוש ברוך הוא מסובב סבובים ומגלגל גלגולים בעולם שהכל יעשה כראוי ויתקשר הכל במקומו.

בא ראה, נאה היה ללוט שהקדוש ברוך הוא יוציא ממנו [ומבנותיו] ומאשתו שתי האמות הללו, אלא בשביל להתקשר במקומם הראוי להם, ונעשו מתוך יין, ואותו היין הזדמן להם במערה באותו לילה,

במתחפה מסבות ומאנילאותהווי בקדמיתה לההוא סטר שמאלא.

ובדין טקלא אסחרא ואתעבידו עובדין בעלמא לאבאשא לון לבני נשא. וטקלא אסחר לההוא סטרא עד דבני נשא תייבין לאוטבא עובדיהון. וטקלא קיימא בעובדין דבני נשא. ועל דא בתחבולתו לפעלם, ולא קיימא תדיר.

תא חזי, קדשא בריך הוא גרם סבובין ועובדין בעלמא בגין למעבד פלא פדקא יאות. וכלא נפקא מעקרא ושרשא דלעילא. אקריב אברהם לגביה, נפק מגיה ישמעאל דלא הוה אברהם גזיר פד נפק מגיה, בגין דאיהו לתתא ולא אשתלים באת קיימא קדישא.

דבתר קדשא בריך הוא סבב סבובין בתחבולותיו ואתגזר אברהם ועאל בכרית ואשתלים בשמיה ואקרי אברהם, וה' עלאה אעטרת ליה ברזא דמים מרוח. כיון דרזא (דברי הימים א) אשתלים ואתגזר, נפק מגיה יצחק והוה זרעא קדישא ואתקשר לעילא ברזא דאש ממים, ועל דא כתיב, ואנכי נטעתיך שורק פלה זרע אמת. ולא אתקשר בההוא סטרא אחרא.

תא חזי, לוט נפקו מגיה ומבנתיה תרין אומין מתפרשן, ואתקשרו בההוא סטרא דאתחזי לון, ועל דא קדשא בריך הוא מסבב (דף קי ע"ב) סבובין ומגלגל גלגולין בעלמא דיתעביד פלא פדקא יאות ויתקשר פלא באתריה.

תא חזי, יאות הוה ללוט דקדשא בריך הוא יפיק מגיה (ומבנתיה) ומאתתיה תרין

אומין אלין, אלא בגין לאתקשרא באתריהו דאתחזי להו. ואתעבידו

וזהו הסוד שנעשו, כמו שנאמר וישת מן היין וישכר, והרי נתבאר ובארוה.

בא ראה, מואב ועמון הן קראו להם שמות. מואב - מאב. רבי יוסי אמר, הבכירה אמרה בחצפה, אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בן עמי, ולא אמרה ממי הוא.

בא ראה, בהתחלה כתוב ולא ידע בשכבה ובקומה, בוא"ו, ונקוד על וא"ו, משום שסיוע מלמעלה היה נמצא באותו מעשה שעתיד מלך המשיח לצאת ממנו, ולכן נשלם כאן בוא"ו. ובאחרת כתוב ובקמה, חס וי"ו, משום שלא יצא ממנה חלק לקב"ה כמו האחרת הזו, ועל זה כתוב באחרת הזו הגדולה ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עליו.

רבי שמעון אמר, לא ידע שעתיד הקדוש ברוך הוא להצמיד ממנה דוד המלך ושלמה וכל שאר המלכים ומלך המשיח. עוד ובקומה, כמו שכתוב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובאותו היום היתה לה קימה ודאי, התחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, והוקמו ממנה כל המלכים הללו וכל העלוי של ישראל. ולא ידע בשכבה, שכתוב ותשכב מרגלותו עד הבקר. ובקומה, שכתוב בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. משום כף ובקומה נקוד וא"ו.

בא ראה את ענותנותו של אברהם, שהרי אפלו בתחלה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות דין בסדם, לא בקש ממנו רחמים על לוט. [שהרי] אחר שכתוב וירא

מגו יינא, ויהוה יינא אזדמן להון במערתא הדיא ליליא, ודא הוא רזא דאתעבידו כמה דאת אמר וישת מן היין וישכר והא אתמר ואוקמוה.

תא חזי, מואב ועמון אנון קראן לון שמהן, מואב מאב. רבי יוסי אמר בכירה בחציפו אמרה מואב, מאבא הוא. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי. בצניעות אמרה בן עמי. בר עמי, ולא אמרה ממאן הוה.

תא חזי, בקדמיתא כתיב ולא ידע בשכבה ובקומה בוא"ו ונקוד על וא"ו, בגין דסיועא דעילא הוה אשתכח בההוא עובדא דזמין מלפא משיחא לנפקא מיניה, ובגין כף אשתלים הכא בוא"ו. ובאחרא כתיב ובקמה חסר וי"ו, בגין דלא נפק מינה חולקא לקודשא בריך הוא כהאי אחרא, ועל דא כתיב בהאי אחרא קשישא ובקומה בוא"ו מלא ונקוד עלה.

רבי שמעון אמר, לא ידע דזמין קדשא בריך הוא לאוקמא מינה דוד מלפא ושלמה וכל שאר מלכין ומלפא משיחא. תו ובקומה, דכתיב ברות (רות א) ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. ובההוא יומא הוה לה קימה ודאי (דף קיא ע"א) אתחבר עמה בעז להקים שם המת על נחלתו, ואתקם מנה כל הגוי מלכין וכל עלויה דישראל. ולא ידע בשכבה דכתיב ותשכב מרגלותו עד הבקר. ובקומה דכתיב ותקם בטרם יכיר איש את רעהו וגו'. בגין כף ובקומה נקוד וא"ו.

תא חזי, ענותנותא דאברהם דהא אפילו בקדמיתא כד בעא קדשא בריך הוא

למעבד דינא בסדום לא בעא מינה רחמי על לוט (דקא), לבתר דכתיב

וירא והנה עלה קיטר הארץ פקיטר הכבשן לא תבע עליה דלוט ולא אמר עליה לקדשא ברין הוא כלום, אוף הכי קדשא ברין הוא לא אמר ליה מידי, בגין דלא יחשב אברהם דקודשא ברין הוא גרע מזכותיה כלום.

והנה עלה קיטר הארץ פקיטר הכבשן, לא בקש על לוט ולא אמר עליו לקב"ה כלום. אף כף לא אמר לו הקדוש ברוך הוא דבר, כדי שלא יחשב אברהם שהקדוש ברוך הוא גרע מזכותו כלום.

ואי תימא דאברהם לא הוה חשיב ליה ללוט בלביה כלום, הא מסר נפשיה למיהף לאגחא קרבא בחמשה מלכין תקיפין, כמה דאתא אמר, (בראשית יד) וישמע אברם פי נשפה אחיו וגו'. וכתוב ויחלק עליהם לילה. וכתוב וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגו'. אבל פרחימותא דרחים לקדשא ברין הוא וחמא עובדוי דלוט דלא כשרן פדקא יאות, לא בעא אברהם דבגיגיה ישבוק קדשא ברין הוא כלום מדיליה, ובגיגי כף לא תבע עליה רחמי לא בקדמיתא ולא בסופא:

ואם תאמר שאברהם לא החשיב בלבו את לוט לכלום - הרי מסר נפשו ללכת להלחם בקרב עם חמשה מלכים חזקים, כמו שנאמר וישמע אברם פי נשפה אחיו, וכתוב ויחלק עליהם לילה, וכתוב וישב את כל הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגו'. אבל פארהבה שאהב את הקדוש ברוך הוא וראה שמעשיו של לוט אינם פשרים פראוי, לא רצה אברהם שפגלו יעזב הקדוש ברוך הוא כלום משלו, ולכן לא בקש עליו רחמים לא בתחלה ולא בסוף.

מדרש הנעלם

מדרש הנעלם

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא ראה מה פתיב ביער הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן, שפתיב (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם. זהו שפתיב ויעל לוט מצוער, מצערה של גיהנם, משם עולה לפתות בני אדם.

ויעל לוט מצוער וגו'. אמר רבי אבהו, בא וראה מה פתיב ביער הרע, תדע לך שאינו מתבטל לעולם מבני אדם עד אותו זמן דכתיב, (יחזקאל לו) והסרתי את לב האבן וגו'. שאף על פי שרואה בני אדם נדונין בגיהנם, הוא בא וחוזר לו אצל בני אדם, הדא הוא דכתיב ויעל לוט מצוער. מצערה של גיהנם משם עולה לפתות בני אדם.

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם: הנהגת השכל והחכמה, וזו היא פת הנשמה הקדושה. והנהגת הפארה, שהיא מתאנה בכל תאוות רעות, וזהו פת הפארה. והנהגת המנהגת לבני אדם הגוף, והיא נקראת נפש הגוף. אמר רבי דימי, זהו פת המחזיק. אמר רבי יהודה, בא ראה,

אמר רבי יהודה שלש הנהגות יש באדם, הנהגת השכל והחכמה וזו היא (דף קט ע"ב) פת הנשמה הקדושה. והנהגת הפארה שהיא מתאנה בכל תאוות רעות, וזהו כח הפארה. והנהגת המנהגת לבני אדם ומחזקת הגוף והיא נקראת נפש הגוף, אמר רב דימי זהו כח המחזיק.

אמר רבי יהודה בא וראה לעולם אין יצר הרע שולט

אֵלָא בָּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלָיִן דְּאִמְרֵן, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע דְּכֹתִיב וּתְאִמֵר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אֲבִינוּ זְקֵן. נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאֲחֵרֶת וּמִפְתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִי וְנִשְׁכָּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָ וְנִרְדָּף אַחֵר יֵצֵר הָרַע וְאַחֵר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת, שְׂתִיחֵן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵק בּוֹ, מַה כְּתִיב וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבִיהֵן יִי מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיהָ. כְּשֶׁאָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטְתּוֹ בַּלֵּילָה, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת לַיֵּצֵר הָרַע, וּמַהֲרֶהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (ס"א מִמְנוּ) (ר"א ל"ג ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִיבֵיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמִּחְשָׁבָה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעֵדִין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאַוָּה מְעוֹרֶרֶת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְלָה לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה, הִדָּא הוּא דְכֹתִיב וּתְהַרִינָן שְׂתֵי בְּנוֹת לוֹט (י"ד ק"ו ע"א) מְאֲבִיהֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְעוֹלָם אֵינן יֵצֵר הָרַע מִתְּפִתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵינן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתִיב בֵּיהּ (מְשַׁלִּי יג) צַדִּיק אֲכָל לְשִׁבְעַ נִפְשׁוֹ. וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם, דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הֵיא צוֹרְבָא מִרְבָּנָן דְּמְרוּי, קָרִינָא עֲלֵיהּ (מְשַׁלִּי יא) גְּזִים זְהִב בְּאִף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיִם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ (יִשְׁעִיהַ כב) הִנֵּה שְׂשׂוֹן וְשְׂמַחָה. הֵינן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַכְּתוּב (מְשַׁלִּי ה) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקֵר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגו'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵינן, הִדָּא הוּא דְכֹתִיב וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבִיהֵן יִי.

הִרְשָׁעִים מַהוּ? (יִשְׁעִיהַ כב) הִנֵּה שְׂשׂוֹן וְשְׂמַחָה. הֵינן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם, הָרוּג בְּקָר וְשְׁחוּט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַכְּתוּב (שם ה) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקֵר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגו'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵינן. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבִיהֵן יִי.

לְעוֹלָם אֵינן יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט אֵלָא בְּאֵלוּ שְׁנֵי כַחוֹת אֵלוּ שְׂאִמְרֵנוּ, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַרוֹדֶפֶת אַחֵר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם, מִשְׁמַע שְׂכַתוּב וּתְאִמֵר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אֲבִינוּ זְקֵן. נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאֲחֵרֶת וּמִפְתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוֹף לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְהִיא אוֹמְרַת לְכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִי וְנִשְׁכָּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בְּעוֹלָם הַבָּא, גַּלְיָ וְנִרְדָּף אַחֵר יֵצֵר הָרַע וְאַחֵר תְּשׁוּקַת חֲמַדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמַה עוֹשׂוֹת? שְׂתִיחֵן מִסְפִּימוֹת לְהִדְבֵק בּוֹ. מַה כְּתוּב? וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבִיהֵן יִי. מִתְפַּטְמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע בְּאֲכִילָה וּבִשְׂתִיָּה.

וּתְקַם הַבְּכִירָה וּתְשַׁכַּב אֶת אֲבִיהָ. כְּשֶׁאָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטְתּוֹ בַּלֵּילָה, נִפְשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת לַיֵּצֵר הָרַע וּמַהֲרֶהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דְבַק בְּכָל הִרְהוּר רַע עַד שְׂמִתְעַבְרַת מְעַט (מִמְנוּ) (ר"א ע"ל) (נ"א ע"ד) שְׂמִיבֵיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמִּחְשָׁבָה הָרָעָה וּדְבַקָּה בּוֹ, וְעֵדִין יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמַר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שְׂזֹאת הַתְּאַוָּה מְעוֹרֶרֶת לְכַח הַגּוֹף כְּמִתְחַלְלָה לְהִדְבֵק בַּיֵּצֵר הָרַע, וְאִזּוּ הוּא תְּשָׁלוּם הָרָעָה. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְהַרִינָן שְׂתֵי בְּנוֹת לוֹט מְאֲבִיהֵן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מְעוֹלָם אֵינן יֵצֵר הָרַע מִתְּפִתָּה אֵלָא בְּאֲכִילָה וּשְׂתִיָּה, וּמִתּוֹף שְׂמַחַת הֵינן אִזּוּ שׁוֹלֵט בְּאָדָם. בְּצַדִּיק מַה כְּתוּב בּוֹ? (מְשַׁלִּי יג) צַדִּיק אֲכָל לְשִׁבְעַ נִפְשׁוֹ, וְאִינוּ מִשְׁתַּפֵּר לְעוֹלָם. שְׂאִמֵר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ תְּלַמִּיד חֲכָם שְׂשׂוֹתָהּ, קוֹרְאִים עֲלֵיו (שם יא) גְּזִים זְהִב בְּאִף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׂמַחֲלָל שֵׁם שְׁמַיִם. מִנְהַג הִרְשָׁעִים מַהוּ? (יִשְׁעִיהַ כב) הִנֵּה שְׂשׂוֹן וְשְׂמַחָה. הֵינן אִזּוּ שְׁחוּט צֹאן וְגו'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַכְּתוּב (שם ה) הוּי מִשְׁפִּימֵי בְּבִקֵר שְׂכָר יִרְדְּפוּ וְגו'. כְּדִי לְעוֹרֵר לַיֵּצֵר הָרַע, שְׂאִין יֵצֵר הָרַע מִתְּעוֹרֵר אֵלָא מִתּוֹף הֵינן. זֶהוּ שְׂכַתוּב וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אֲבִיהֵן יִי.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ מַה כְּתִיב וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוֹמָהּ. כְּלוּמַר יֵצֵר הָרַע אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ בַּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוֹמָהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרָר עִם כַּח הַגּוֹיף לְעַבֵּד תַּאֲוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. דָּאָמַר רַבִּי אַבְהוֹ בְּשַׁעַה שְׁנֵיכִנְסִין הָרָשָׁעִים בְּגִיהֵנָם מְכַנְּסִים לֵיֵצֵר הָרַע לְרֵאוֹת בְּהֵן, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וְלוֹט בָּא צַעֲרָה לְצַעֲרָה שְׁל גִּיהֵנָם, וְנִפְקַ לֵיהּ מִתַּמָּן לְנִסּוּתָא לְבְרִייתָא כְּדָאָמְרֵן. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעַר מִצַּעֲרָה שְׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהָר, אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשְׁמַע דְּכְּתִיב בְּהָר מְלַמֵּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמִקּוּם הָר. גּוּף שֶׁהוּא חָרַב בְּהָר דְּלִית בֵּיהּ טִיבוּתָא. וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו עִמּוֹ. אֱלוֹ הַשְּׁתֵּי כַחוֹת דְּאִמְרֵן. כִּי (דף קי"ב ע"ב) יֵרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוּעַר, יֵרָאֵה וְחִרְדָּה נּוֹפְלַת עָלָיו בְּשַׁעַה שְׁרוּאָה צַעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצַּעֲרִין לְרָשָׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יְדוֹן, כִּינּוֹן שְׁרוּאָה שְׁאֵינּוּ נִדּוֹן שָׁם יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כַּד הוּוּ דְרִישׁ לְאַזְהָרָא לְבָנֵי אָדָם, הוּוּ אָמַר לְהוּ בְנֵי אִסְתְּמָרוּ מִשְׁלִיחָא שְׁל גִּיהֵנָם, וּמֵאֵן הוּא זְהוּ יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שְׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מְאִי דְכְּתִיב, (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַבַּיִת. אֱלוֹ שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט דְּאִמְרֵן, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמֵּתְאָוִה, וְנִפְשׁ הַמְּשַׁתְּפֵת בְּגוּף הַרוֹדְפֵת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתִיב הָכָא בְּלוֹט כִּי יֵרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוּעַר, וְכְּתִיב הֵתָם לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַבַּיִת. יֵרָא בְּגִימְטְרִיא הוּא עִלּוּקָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק אֵי יֵרָא הוּא לְמֵאִי אָתִי לְמִטְעִי בְרִייתָא, אֲלֵא כִּף דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֵׂה עוֹלָה, כְּשִׁרוּאָה הָרַע מִתְּנִירָא לְפִי שַׁעַה, מִיַּד חוּזַר לְרַשְׁעוּתוֹ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְכֻלּוּם, כִּף יֵצֵר הָרַע בְּשַׁעַה שְׁרוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים יֵרָא, כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּצָא (לַעֲשׂוֹת) אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

עִלּוּקָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יֵרָא הוּא, אָז לְמָה הוּא בָּא לְהַטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת? אֲלֵא כִּף דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֵׂה עוֹלָה - כְּשִׁרוּאָה הָרַע, מִתְּנִירָא לְפִי שַׁעַה, וּמִיַּד חוּזַר לְרַשְׁעוּתוֹ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְכֻלּוּם. כִּף יֵצֵר הָרַע, בְּשַׁעַה שְׁרוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים, יֵרָא. כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּצָא (לַעֲשׂוֹת), אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

אָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, מַה כְּתוּב? וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָּהּ וּבִקְוֹמָהּ. כְּלוּמַר, יֵצֵר הָרַע אֵינּוּ מִשְׁגִּיחַ בַּהּ בְּשִׁכְבָּהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבִקְוֹמָהּ לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִתְעוֹרָר עִם כַּח הַגּוֹיף לְעַבֵּד תַּאֲוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. שְׂאָמַר רַבִּי אַבְהוֹ, בְּשַׁעַה שְׁנֵיכִנְסִים הָרָשָׁעִים בְּגִיהֵנָם, מְכַנְּסִים לֵיֵצֵר הָרַע לְרֵאוֹת בְּהֵן, זְהוּ שְׁכְּתוּב וְלוֹט בָּא צַעֲרָה, לְצַעֲרָה שְׁל גִּיהֵנָם. וַיֵּצֵא לוֹ מִשֶּׁם לְנִסּוּת אֶת הַבְּרִיּוֹת, כִּמוֹ שְׂאָמְרֵנוּ. זְהוּ שְׁכְּתוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוּעַר - מִצַּעֲרָה שְׁל גִּיהֵנָם.

וַיֵּשֶׁב בְּהָר - אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשְׁמַע שְׁכְּתוּב בְּהָר, מְלַמֵּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשְׁבּוֹ בְּמִקּוּם הָר. גּוּף שֶׁהוּא חָרַב כִּמוֹ הַר שְׂאֵינּוּ בּוֹ טוֹבָה. וּשְׁתֵּי בְנוֹתָיו עִמּוֹ - אֱלוֹ שְׁתֵּי הַכַּחוֹת שְׂאָמְרֵנוּ. כִּי יֵרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוּעַר - יֵרָאֵה וְחִרְדָּה נּוֹפְלַת עָלָיו בְּשַׁעַה שְׁרוּאָה צַעַר גִּיהֵנָם שְׁמַצַּעֲרִין לְרָשָׁעִים וְחוֹשֵׁב שְׁשָׁם יְדוֹן. כִּינּוֹן שְׁרוּאָה שְׁאֵינּוּ נִדּוֹן שָׁם, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כְּשֶׁהָיָה דוֹרֵשׁ לְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי הָאָדָם, הָיָה אוֹמֵר לְהֵם: בְּנֵי, הַשְּׁמָרוּ מִשְׁלִיחַ שְׁל גִּיהֵנָם, וּמֵאֵהוּ? זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ שְׁל גִּיהֵנָם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה זֶה שְׁכְּתוּב (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַבַּיִת? אֱלוֹ שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט שְׂאָמְרֵנוּ, שֶׁהִיא נִפְשׁ הַמֵּתְאָוִה, וְנִפְשׁ הַמְּשַׁתְּפֵת בְּגוּף הַרוֹדְפֵת אַחַר יֵצֵר הָרַע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב כִּינּוֹן בְּלוֹט כִּי יֵרָא לְשִׁבְתָּ בְּצוּעַר, וְכְּתוּב שָׁם לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַבַּיִת. יֵרָא בְּגִימְטְרִיא הוּא עִלּוּקָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵי יֵרָא הוּא לְמֵאִי אָתִי לְמִטְעִי בְרִייתָא, אֲלֵא כִּף דֶּרֶךְ כָּל עוֹשֵׂה עוֹלָה, כְּשִׁרוּאָה הָרַע מִתְּנִירָא לְפִי שַׁעַה, מִיַּד חוּזַר לְרַשְׁעוּתוֹ וְאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְכֻלּוּם, כִּף יֵצֵר הָרַע בְּשַׁעַה שְׁרוּאָה דִּין בְּרָשָׁעִים, יֵרָא. כִּינּוֹן שִׁיּוּצָא לְחוּצָא (לַעֲשׂוֹת), אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

רבי אבא אמר מהו דאמר ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן. מאי אבינו זקן. זהו יצר הרע שנקרא
זקן שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן שנולד
שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל.
עם האדם.

רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו פשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צוחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקינן את אביהן
זין. דרך הרשעים לטעות אחרי היין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מהוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בו
יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת. לאחר שהרהור גדול נדבק

רבי אבא אמר מהו דאמר ותאמר הבכירה אל הצעירה
אבינו זקן. מאי אבינו זקן. זהו יצר הרע שנקרא
זקן שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל. שהוא זקן שנולד
שנאמר (קהלת ד) מלך זקן וכסיל.
עם האדם.

רבי יהודה אמר רבי יוסי אותה נפש
המתאנה אומרת לאחרת אבינו זקן נדרף
אחריו ונדבק (דף קיא ע"א) בו פשאר כל הרשעים
שבעולם. ואיש אין בארץ לבא עלינו, אין איש צדיק
בארץ, ואין איש שליט על יצרו, הרבה רשעים בארץ,
לית אנו בלחודנא חייבין, נעשה כדרך כל הארץ שהם
חייבים, שעד היום דרך כל הארץ הוא. לכה נשקה את
אבינו זין, נשמח בעולם הזה, נאכל ונשתה ונרוה
חמרא ונדבק באבינו ביצר הרע ונשכבה עמו. ורוח
הקדש צוחת ואומרת (ישעיה כח) גם אלה ביין שגו
ובשכר תעו.

אמר רבי יהודה תא חזי, מה פתיב ותשקינן את אביהן
זין. דרך הרשעים לטעות אחרי היין לפנק ליצר
הרע ולעוררו, ועד שהוא שמח בשכרותו שוכב על
מטו, מיד ותקם הבכירה ותשכב את אביה. היא
מזמנת עמו ומתאנה ומתהרת בכל הרהורים רעים,
ויצר הרע מתחבר עמה ונדבק בה ואינו משגיח בה (ס"א
מהוא זמנא) מה הוא ממנה. בשכבה ובקומה.
בשכבה בעולם הזה ובקומה לעתיד לבא. בשכבה
בעולם הבא פשתתן דין וחשבון. ובקומה ליום הדין
דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר קיצו וגו'.

בשום ענין מאלו אין משגיח בה יצר הרע, אלא דבק
בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת
לאחר שהרהור גדול נדבק ביצר הרע, באה האחרת
ונדבקת בו ותשקינן את (דף קיא ע"א) אביהן זין. כמו בן
לעורר ליצר הרע ונדבקת בו ואזי תשלום הרעות

יצר הרע, אלא דבק בה והיא נדבקת בו, ולאחר בן מעוררת לאחרת. לאחר שהרהור גדול נדבק

בַּיָּצָר הָרַע, בָּאָה הָאֲחֵרֶת וְנִדְבָקֶת בוֹ, וּתְשַׁקֵּינָן אֶת אַבְיֵהֶן יַיִן. כְּמוֹ כֵּן לְעוֹרֵר לַיָּצָר הָרַע וְנִדְבָקֶת בוֹ, וְאֵיזֵי תִשְׁלֹם הָרַעוֹת לַעֲשׂוֹת, וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיּהֶן מֵיָצָר הָרַע. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וּתְהַרְיֵן שְׂמֵי בְנוֹת לוֹט מֵאַבְיֵהֶן.

עַד שְׂיֵצֵא לַפְעַל מַעֲשִׂיֵהֶן - זֶה יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ, וְזוֹ יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ. וְכֵן דְרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעֵנֵן זֶה עִם יָצָר הָרַע, עַד שְׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵוּ לְגִיּהֵנָם וּמַכְנִיסֵוּ שָׁם, וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה מִשֵּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵּן. וְיָמִי שְׂמַכִּיר בוֹ, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינֵנו מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְכַת לְסֻטִים שֶׁהֵיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגֹזֵל וּלְהַרְגַּ לְבַנֵי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִודַע לְהַסִּית לְבַנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַף. מָה עוֹשֶׂה? מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבֹד לְפָנֵיהֶם, עַד שְׂמֵאֲמִינִים הַטְּפָשִׁים בוֹ וּבּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִיחִים עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִים בְּחֻלְק דְּבָרָיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם. בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׁהוֹרֵג בָּם לְאַחַר שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהַרְגֵם וּלְקַחַת מְמוֹנָם. וְהֵם צוֹנְחִים וְאוֹמְרִים: אֵיזֵי שֶׁהִקְשַׁכְנוּ לוֹ וְלָרֶף לְשׁוֹנוֹ. לְאַחַר שֶׁהָרְגוּ אֵלָּה, עוֹלָה מִשֵּׁם וְיֹצֵא לְפִתּוֹת בְּנֵי אָדָם כְּמִתְחַלְלָה. הַפְקָחִים מֵהֶם עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּיִם לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם? מִפְרִיֵן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם, וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים בְּדָרְף אַחֲרָת.

כֶּף הוּא יָצָר הָרַע, יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים, עוֹלָה מִגִּיּהֵנָם כְּנִגְדַּ בְּנֵי אָדָם וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְק דְּבָרָיו. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ עוֹבֵר לְפָנֵיהֶם, וְהַטְּפָשִׁים מֵאַמִּינִים בוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבֹד, שְׁנוֹתָן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהַרְע, מְפָרַק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֶּף, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד

לַעֲשׂוֹת וּמִתְעַבְרוֹת שְׂמִיּהֶן מֵיָצָר הָרַע, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וּתְהַרְיֵן שְׂמֵי בְנוֹת לוֹט מֵאַבְיֵהֶן.

עַד שְׂיֵצֵא לַפְעַל מַעֲשִׂיֵהֶן זֶה יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ וְזוֹ יוֹלְדֵת רִשְׁעָתָהּ, וְכֵן דְרָכָם שֶׁל רִשְׁעִים בְּעֵנֵן זֶה עִם יָצָר הָרַע, עַד שְׁהוֹרֵג לְאָדָם וּמוֹלִיכֵוּ לְגִיּהֵנָם וּמַכְנִיסֵוּ שָׁם, וְאַחֵר כֶּף עוֹלָה מִשֵּׁם לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵּן. וְיָמִי שְׂמַכִּיר בוֹ נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינֵנו מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מִשָּׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה, לְכַת לְסֻטִים שֶׁהֵיוּ אוֹרְכִים בְּדָרְכִים לְגֹזֵל וּלְהַרְגַּ לְבַנֵי אָדָם, וּמִפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שְׂיִודַע לְהַסִּית לְבַנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַף, מָה עֲבִיד מְקַדִּים וְהוֹלֵף לְקַבְּלָם וְנַעֲשֶׂה כַּעֲבֹד לְפָנֵיהֶם עַד שְׂמֵאֲמִינִים הַטְּפָשִׁים בוֹ וּבּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמִיחִים עִמּוֹ, וּמוֹלִיכִים בְּחֻלְק דְּבָרָיו בְּאוֹתוֹ הַדְּרָף שֶׁהִלְסֻטִים שָׁם, בֵּינָן שְׂמַגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרֵאשׁוֹן שְׁהוֹרֵג בָּם, לְאַחַר שְׁנוֹתָנָם בִּיד הִלְסֻטִים לְהַרְגֵם וּלְקַחַת מְמוֹנָם, וְאֵנֹן צוֹנְחִין וְאוֹמְרִין וַיַּעֲצִיתָנָא לְדִין וְלְרִפְיָא דְלִישְׁנֵיהּ. לְאַחַר שֶׁהָרְגוּ אֵלָּה, עוֹלָה מִשֵּׁם וְיֹצֵא לְפִתּוֹת לְבַנֵי אָדָם כְּמִתְחַלְלָה. הַפְקָחִים מֵהֶם עוֹשִׂים כְּשִׁרְאוּיִם לְזֶה יוֹצֵא לְקַרְאָתָם וּמְפַתֵּה לָהֶם, מִפְרִיֵן בוֹ שֶׁהוּא צוֹדֵה אֶת נַפְשָׁם וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ וְהוֹלְכִים בְּדָרְף אַחֲרָת.

כֶּף הוּא יָצָר הָרַע יוֹצֵא מִכַּת הִלְסֻטִים עוֹלָה מִגִּיּהֵנָם לְקַבְּלָא דְבַנֵי נָשָׂא וּלְפִתּוֹת לָהֶם בְּחֻלְק מִתְק דְּבָרָיו, הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיִּשָּׁב בְּהָר וְגו'. כְּמוֹ לְסֻטִים לְאַרְב לְבַנֵי אָדָם, מָה עוֹשֶׂה עוֹבֵר לְפָנֵיהֶם, וְהַטְּפָשִׁים מֵאַמִּינִים בוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵף לְפִתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כַּעֲבֹד, שְׁנוֹתָן לָהֶם נְשִׁים יְפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהַרְע, מְפָרַק מֵהֶם עַל תּוֹרָה וְעַל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטְּפָשִׁים רוֹאִים כֶּף, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד

שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל, כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידין להון מלאכי חבלה, ואנון צווחין ואמרין ווי דאציתנא לדין, ולא מהניא לון.

לאחר פן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחין פשרואין אותו מפירים אותו ומתגברים עליו עד ששולטין עליו, וסאטין מזה הדרך ולוקחין דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף פד הנה נחית לבבל חמא אנון ריוקניא דהו עיילי ונפקי בניי נשי שפירן ולא חטאן, אמר לון לא מסתפו אלין מיצר הרע, אמרו ליה לא מקונדיטון בישא קאתינא, מקדושתא דקדישא אתגזרנא, דאמר רב יהודה אמר רב צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ונפקי מניה בני קדישי בני מעלי דלא מסתפו מיצר הרע שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים.

רבי אבא אמר מאי דכתיב, (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו, אלא אין עונתן של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת, ומזהר להו דהואיל דתשמיש המטה דמצוה הוא, קדשו. פלומר קדשו עצמכם בשבתותי בההוא תשמיש דמצוה.

אמר רב יהודה אמר רב האי מאן דעייל לקרתא וחקמי נשי שפירן, ירפין עינוי ויימא הכי, בך (נ"א פד) ספאן איגור איגזרנא (פרדיא) קרדיטא תקיל פוק פוק דאבוי קדישא דשבתא הוא. מאי טעמא דחקימות דארחא שלט ביה ויכיל יצר הרע לשלטה עלוי, (עד פאן מדרש הנעלם)

להם נשים יפות אסורות, נותן להם בני אדם להרע, מפרק מהם על תורה ועל מלכות שמים. הטפשים רואים כף, בוטחים באהבתו, עד שהולך עמהם ומוליכם באותו דרך שהלסטים שם, בדרך גיהנם אשר אין דרך לנטות זמין ושמאל. כיון שמגיע עמהם לשם, הוא הראשון שהורג להם, ונעשה להם מלאך המות ומכניסן לגיהנם, ומורידים להם מלאכי חבלה, והם צווחים ואומרים: אוי שהקשבנו לזה. ולא מועיל להם. לאחר פן עולה משם ויוצא לפתות לבני אדם. הפקחים פשרואים אותו, מכירים אותו, ומתגברים עליו עד ששולטים עליו, וסוטים מזה הדרך ולוקחים דרך אחרת להנצל ממנו.

רב יוסף כשהיה יורד לבבל, ראה את אותם רוקים שהיו נכנסים ויוצאים בין נשים יפות ולא חוטאים. אמר להם: האם אלה לא פוחדים מיצר הרע? אמרו לו: לא מקונדיטון רע באנו. אנו נגזרנו מקדשת הקדש. שאמר רב יהודה אמר רב, צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש, ויצאו ממנו בנים קדושים בנים מעלים שלא פוחדים מיצר הרע, שנאמר (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדושים.

רבי אבא אמר, מה זה שכתוב (יחזקאל כ) ואת שבתותי קדשו? אלא אין עונתם של תלמידי חכמים אלא משבת לשבת. ומזהיר אותם, שהואיל ותשמיש המטה היא מצוה - קדשו. פלומר קדשו עצמכם בשבתותי באותו תשמיש של מצוה.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שנכנס לעיר ורואים נשים יפות, ירפין עינוי ויאמר בך: בך (ראה) מחשבים חצוב נחצבתי [תק] דפוס התקלה, צא צא, שאבי הקדוש של שבת הוא. מה הטעם? משום שחקימות הדרך שולט בו, ויכול יצר הרע לשלט עליו. עד כאן מדרש הנעלם

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מגו הורמנותא דמלכא, אתפרשא
מסטרא דימינא חד התוכא דקטורא דגולפא מתדבקא
כגו התוכא דדהבא מסטרא דשמאלא כגו מסאבו (דיצריה)
(נ"א ודיריה) ואתעביד דקטורא חדא דאילנא.

כד בעא יצחק לאתערא בעלמא, בתוקפיה דדינא קשיא
אתתקף ופריש דרגין מקיימייהו, ואתתקף אברהם
ופריש ההוא דקטורא חדא דאילנא כגו ההוא מסאבו.
ההוא נחש קדמא עאל באנביה דההוא אילנא, ואיהו
תמרא דשתא, ואוליד תרין דרגין קטירין דא בדא. ואנון
דרגין דסתרון בסטר מסאבו חד אקרי מלכו"ם וחד אקרי
פעו"ר.

דא עיטא דאתכסיא ודא עיטא דאתגליא. פעור דאתגליא
איהו וכל עובדוי באתגליא. מלכו"ם דאתכסיא איהו
וכל עובדוי באתכסיא. מאלין תרין אתפרשן זינין סגיאין
לזנייהו, וסתרון ימא רבא ולכל אלין סטרי מסאבו. וכל חד
וחד שף (נ"א נזף) לדוכתיה.

כגוונא דא איהו לתתא. לוט אתפרש מאברהם ושוי דיוריה
באנשי סדום, כד אתער דינא בהו אדכר לאברהם
ושלח ליה מתמן ואתפריש מניהו. יין אשקיא ליה בנתיה
ואולידו בהו תרין אומין, חד אקרי עמון וחד אקרי מואב.
חד באתגליא וחד באתכסיא. עמון דרגא דיליה מלכו"ם
עיטא דאתכסיא. מואב דרגא דיליה פעו"ר פלא באתגליא.
כגוונא דא בנתיה, דא אמרת פן עמי ברא אית לי מעמי ולא
אמרת ממאן הוא, בגין כף איהו הוה באתכסיא. דא
אמרת מואב מאב הוא דנא. מאבא אולידת ליה. דרגא
דיליה פעו"ר מלה באתגליא.

ובתרין אלין אחיד דוד מלכא, לבתר מן מואב אתת רות
ונפק מינה דוד מלכא. מן עמון (ד קי ע"ב) אתעטר

סתרי תורה

ויעל לוט מצוער וגו', מתוך
רצון המלך, נפרד מצד הימין
התוך אחד של קשר שהתקיקה
דבוקה בתוך התוף הזקב מצד
השמאל בתוף טמאה [של יצרו] (נ"א
ומקומו) ונעשה של קשר אחד של
האילן.

בשרצה יצחק להתעורר בעולם,
בחזק של הדין הקשה התחזק
והפריד דרגות מקיימם, והתחזק
אברהם והפריד אותו קשר אחד
של האילן מתוך אותה טמאה.
אותו נחש הקדמוני נכנס
בשרשו של אותו העץ, והוא
היין ששתה והוליד שתי דרגות
קשורות זו בזו. והן הדרגות
שסוכבות בצד הטמאה, אחד
נקרא מלכו"ם ואחד נקרא
פעו"ר.

זו עצה בנכסה, וזו עצה בגלוי.
פעו"ר, שהתגלה הוא וכל
מעשיו בגלוי. מלכו"ם, שהוא
בכסוי. הוא וכל מעשיו מכסים.
משני אלה נפרדים מינים רבים
למיניהם וסוכבים את היים
הגדול ואת כל הצדדים הטמאים
הללו, וכל אחד ואחד קופץ (נ"א
למקומו).

כמו כן הוא למטה. לוט נפרד
מאברהם ושם דיורו עם אנשי
סדום, כשהתעורר עליהם הדין
נזכר באברהם, ושלח לו משם
ונפרד מהם. בנותיו השקוהו יין
והולידו ממנו שתי אמות. אחת
נקראת מואב ואחת נקראת
עמון. אחת בגלוי ואחת בכסוי.
עמון דרגתו מלכו"ם, עצה
בכסוי. מואב דרגתו פעו"ר, הכל
בגלוי.

כמו זה בנותיו. אחת אמרה בן
עמי, בן יש לי מעמי ולא אמרה ממי הוא, משום כף הוא היה בכסוי. זו אמרה מואב, מאב הוא
זה, מאבא הולדתיהו, דרגתו פעו"ר, הדבר בגלוי.

ובשני אלה אחו דוד המלך, לאחר מכן ממואב באה רות ויצא ממנה דוד המלך, ומעמון התעטר

דוד מלפא בהאי עטרא דאיהי סהדותא לזרעא דדוד דכתיב, (מלכים ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. והאי הות מן מלפם דרנא דבני עמון דכתיב, (שמואל ב יב) ויקח את עטרת מלפם.

מלפם דרנא דבני עמון הוא דכתיב ותהי על ראש דוד ומתמן הוה סהדותא לבנוי לעלמין, ובה אשתמודע מאן דאיהו מן בנוי דדוד דאתחזי למלפא ודאי דאמרין מן דוד הוא (הגוף). דאפילו אתגליד בההוא יומא יכיל הנה למסבל ההיא עטרא על רישיה (דהא איהו) דהות משקל כפר זקב ואבן יקרה הות. ופר נש אחרא לא יכיל למסבלא. ודא הוא דכתיב ביואש ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובתרין דרגין אתאחיד דוד מלפא, ואנון תקפא דמלכותיה לאתתקפא על שאר עמין, דאי לא אתפליל בסטרא דלהון לא יכיל לאתתקפא עליהו, כל (גויניו) דרגין דשאר עמין פלילן ביה בדוד לאתגברא ולאתתקפא עליהו:

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתיב, (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אלין שתי בנות דיצר הרע דאנון מתערין ליה (ד"א ל"ג בגין) לשלטא בגופא, חדא איהי נפש דאתרביאת תדיר בגופא. וחדא איהי נפש דכסיפת בתיאובתין בישין (ד"א ל"ג דהא עלמא) ובכל כסופין בישין דהאי עלמא. דא איהי בכיר"ה ודא (ד"א ואחרא) איהי צעיר"ה.

ויצר הרע לא אתחבר תדיר אלא בתרין אלין בגין לפתא לבני נשא ובגין דיהמנון ליה (ס"א לאובלא) לאובדא להו לאתר גירין דמותא ויפלחון ליה. כמה דאת אמר, (משלי ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים דמקפחי בטוריא (ובמינו) וטמירו גרמזיהו באתר דחיל דטוריא, וידעין דהא בני נשא אתטמרן גרמזיהו למיהן באנון דוכתי, מה עבדי ברירו מנייהו ההוא דחדידא בלישניה מפלא ההוא דידע למפתי בני נשא ויפוק מביניהו ויתיב בארע מישר דכל בני עלמא חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים עצמם מללכת למקומות הללו, מה עושים? בוחרים מהם אותו שלשונו חדה

דוד המלך בעטרה הזו שהיא עדות לזרעו של דוד, שכתוב (מלכים-ב יא) ויתן עליו את הנזר ואת העדות. וזו היתה ממלכו"ם דרנא בני עמון, שכתוב (שמואל-ב יב) ויקח את עטרת מלפם.

מלפם דרנא בני עמון הוא, שכתוב ותהי על ראש דוד, ומשם היתה עדות לבנוי לעלמים, ובה נודע מי הוא מן בני דוד המלך שראוי למלך ודאי שאומרים מן דוד הוא (הגוף). שאפילו שנולד באותו היום, יכול היה לסבל בעטרה ההיא על ראשו [שהרי הוא] שהיה משקל כפר זקב ואבן יקרה היתה, וכן אדם אחר לא יכול לסבל אותה. וזהו שכתוב ביואש, ויתן עליו את הנזר ואת העדות.

ובשתי דרגות נאחו דוד המלך, והם תקף מלכותו להתחזק על שאר העמים, שאם לא נכלל בצד שלהם, לא יכול להתגבר עליהם כל (הגוינים) הדרגות של שאר העמים פלולים בדוד להתגבר ולהתחזק עליהם.

ויצל לוט מצוער וישב בהר. כתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. אלו שתי בנות של יצר הרע מעוררות אותו [כדי] לשלט על הגוף. אחת היא נפש שמתרבה תמיד בגוף, ואחת היא נפש שפוספת לתאוות רעות [ד"א של העולם הזה] ובכל הפסופים הרעים של העולם הזה. זוהי הבכיר"ה, וזו [אחריה] הצעיר"ה. ויצר הרע לא מתחבר תמיד אלא בשתי אלה כדי לפתות בני אדם, וכדי שיאמינו לו [להוביל] להאביד אותם למקום חצי המות ויעבדו אותו, כמו שנאמר (שם ז) עד יפלח חץ כבדו. ללסטים שמקפחים בהרים, ומסתירים עצמם במקום מפחיד בהרים, ויודעים שהרי בני אדם שומרים מהם אותו שלשונו חדה

מִכֶּלֶם, אוֹתוֹ שִׁיּוּדֵעַ לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם, וְיוֹצֵא מִבְּיָנֵיהֶם וְיוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים שָׁם. כִּיּוֹן שֶׁמִּגִּיעַ אֲלֵיהֶם, מִתְחִיל לְהִתְחַבֵּר עִמָּם (ולפתוחם). (עד כאן סתרי תורה).

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֶרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מִסְעוֹתָיו הָיוּ לְצַד דְרוֹם יוֹתֵר מִלְּצַד אַחַר, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי בְּחֻמְהָ עָשָׂה לְהִדְבֵּק בְּדְרוֹם.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שְׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הוּא. שְׁנִינּוּ, (כִּיּוֹן) לֹא צָרִיף אָדָם לְסַמֵּךְ עַל הַנֶּסֶס, וְאִם הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַחֵשׁ נֶס לְכֹן אָדָם, אֵינן לוֹ לְסַמֵּךְ תְּמִיד עַל נֶס בְּפַעַם אַחֲרָת, כִּי לֹא בְּכָל שְׁעָה וְשְׁעָה מִתְרַחֵשׁ נֶס.

וְאִם יִכְנִיֵס אָדָם אֶת עֲצָמוֹ לְמִקּוֹם שֶׁהַנֶּזֶק מִצּוֹי לְעֵינָיו, הָרִי פִקְעָה כָּל זְכוּתוֹ שֶׁעָשָׂה בַתְּחִלָּה וּבְאַרְוֵהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לב) קִטְנֵנִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וּגו'. וְאַבְרָהָם, כִּיּוֹן שֶׁעָלָה מִמִּצְרַיִם וְנִצּוּל פַּעַם אַחֲת, כָּעֵת לָמָּה הִכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּצַעַר כְּבַתְּחִלָּה וְאָמַר אַחֲתִי הוּא?.

אֲלֵא אַבְרָהָם לֹא סָמַךְ עַל עֲצָמוֹ כְּלוּם, שֶׁרָאָה אֶת הַשְּׂכִינָה תְּמִיד בְּמִדְוָרָה שֶׁל שְׂרָה וְלֹא זָזָה מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיָּתָה שָׁם, סָמַךְ אַבְרָהָם וְאָמַר אַחֲתִי הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ז) אָמַר לְחֻמְהָ אַחֲתִי אֶת, וְלִכֵּן אָמַר אַחֲתִי הוּא.

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ וּגו'. וְכִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא אֶל רְשָׁעִים? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר כב) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם, (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן? אֲלֵא אוֹתוֹ מִמְּנָה הַשְּׁלִיחַ שֶׁמִּפְקֵד עֲלֵיהֶם הִיָּה מִשּׁוּם שֶׁכָּלֶם, כְּשֶׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוֹת, נוֹטְלִים הַשֵּׁם הַזֶּה, מִצַּד הַדִּין הֵם בְּאִים. וְעַל זֶה וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם

עֲבָרִין תְּמָן, כִּיּוֹן דְּמִטָּא לְגַבְיֵיהוּ שְׂרִי לְאַתְחַבְּרָא תְּמָן, (עד כאן סתרי תורה)

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אֶרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מִטְּלָנוּי הוּוֹ לְסִטְרָא דְּדְרוּמָא (דף קיא ע"ב) וַתִּיר מִסִּטְרָא אַחֲרָא, בְּגִין דְּהָא בְּחֻמְתָּא עֲבַד לְאַתְדַּבְּקָא בְּדְרוּמָא:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שְׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחֲתִי הִיא. תְּנִינָן (כִּיּוֹן) לָא לִיבְעִי לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְסַמְכָא עַל נִיסָא, וְאִי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אַרְחִישׁ נִיסָא לְבַר נֶשׁ, לָא אִית לִיָּה לְסַמְכָא (תרי"ד) עַל נִיסָא זְמָנָא אַחֲרָא. בְּגִין דְּלֹאוּ בְּכָל שְׁעָתָא וְשְׁעָתָא אַתְרַחִישׁ נִיסָא.

וְאִי יִיעוּל בַּר נֶשׁ גְּרַמִּיה בְּאַתֵּר דְּנִזְקָא אִשְׁתַּכַּח לְעֵינָא, הָא פִּקְעָה כָּל זְכוּתֵיה דְּעַבַד בְּקִדְמִיתָא וְאוּקְמוּהָ. כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר, (בראשית לב) קִטְוֵנִתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וּגו'. וְאַבְרָהָם כִּיּוֹן דְּסָלִיק מִמִּצְרַיִם וְאַשְׁתִּזִּיב זְמָנָא חֲדָא, הַשְּׁתָּא אִמָּאִי אָעִיל גְּרַמִּיה בְּצַעַרָא פְּקִדְמִיתָא וְאָמַר אַחֲתִי הִיא. אֲלֵא אַבְרָהָם לֹא סָמַךְ עַל גְּרַמִּיה כְּלוּם, וְחָמָא שְׂכִינְתָּא תְּדִיר בְּדִיּוּרָה דְּשְׂרָה וְלֹא אַעֲדִי מִתְּמָן, וּבְגִין דְּהוֹת תְּמָן, אִסְמִיף אַבְרָהָם וְאָמַר אַחֲתִי הִיא כְּמָה דְּכָתִיב (משלי ז) אָמַר לְחֻמְהָ אַחֲתִי אֶת. וּבְגִין כֶּף אָמַר אַחֲתִי הִיא (ס"א אֶת):

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ וּגו'. וְכִי קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֶתָּא לְגַבְיֵיהוּ דְּרְשִׁיעֵיָא כְּמָה דְּכָתִיב, (במדבר כב) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל בְּלָעַם. (בראשית לא) וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבֵן. אֲלֵא הִהוּא מִמְּנָא שְׁלִיחָא דְּאַתְפַּקְדָּא עֲלֵיהוּ הָוָה, בְּגִין דְּכָלְהוּ כַּד עָבְדִי שְׁלִיחוֹתָא נְטִילִי שְׁמָא דָּא, וּמִסִּטְרָא דְּדִינָא קָא אַתִּינָן. וְעַל דָּא וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם וַיֹּאמֶר

וַיְבֹא אֱלֹהִים אֶל אַבְיִמֶלֶךְ בְּחִלוּם הַלִּלָּה וַיֹּאמֶר

לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת וגו'. שפת אמת תפון לעד. דא אברהם, דכל מלוי בקדמיתא ובסופא הוה באמת. ועד ארגיעה לשון שקר. דא אבימלך. באברהם נאמר ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי היא. דא בקדמיתא, דאמר בגין שכינתא דהות עמה דשרה אחתי היא, ואברהם בחכמתא עבד. מאי טעמא (דף קיב ע"א) בגין דאברהם מסטרא דימינא איהו, אמר אחתי היא, ורזא כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל דא אברהם קרא לה תדיר אחתי, בגין דאתדבק בהדה, ולא יתעדון (ויקרא קב) דא מן דא לעלמין.

לסוף מה כתיב וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי הכי הרה. אלא כלא בגין שכינתא קאמר, אחתי היא בקדמיתא, דכתיב אמר לחכמה אחתי את. ולכתר וגם אמנה. מאי וגם. לאתוספא על מה דקאמר בקדמיתא. אחתי בת אבי היא ברתייה דחכמה עלאה, ובגין כן אתקרי אחתי ואתקרי חכמה. אף לא בת אמי. מאתר דשירותא דכלא סתימא עלאה. ועל דא ותהי לי לאשה באחיה בחביבותא דכתיב, (שיר השירים ב) וימינו תחבקני וכלא רזא דחכמתא איהו. תא חזי, בקדמיתא כד נחתו למצרים הכי קאמר בגין לאתדבקא בגו מהימנותא, וקרא לה אחתי, בגין דלא יטעון גו אנון דרגין דלבר. אוף הכא אחתי, בגין דלא אתעדי מגו מהימנותא כדקא יאות. דהא אבימלך וכל אנון יתבי ארעא הוה אזלי בתר פולחנא נוכראה, ואיהו אתדבק גו מהימנותא, ובגין כן עאל לתמן ואמר אחתי,

הלילה ויאמר לו הנך מת על האשה אשר לקחת וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (משלי יב) שפת אמת וגו'. שפת אמת תפון לעד - זה אברהם, שכל דבריו בהתחלה ובסוף היו באמת. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך. באברהם נאמר, ויאמר אברהם אל שרה אשתו אחתי הוא. זה בהתחלה שאמר משום השכינה שהיתה עמה של שרה אחתי היא, ואברהם עשה בחכמה. מה הטעם? משום שאברהם הוא מצד הימין, אמר אחתי הוא, וסוד כמו שנאמר (שיר השירים ה) אחתי רעיתי יונתי תמתי. ועל זה אברהם קרא לה תמיד אחותי, משום שנדבק עמה, ולא יזונו זה מזה לעולמים.

לכסוף מה כתוב? וגם אמנה אחתי בת אבי היא אף לא בת אמי. וכי כן היה? אלא הכל משום השכינה אמר אחתי הוא בהתחלה, שכתוב אמר לחכמה אחתי את. אחר כך וגם אמנה. מה זה וגם? להוסיף על מה שאמר בהתחלה. אחתי בת אבי הוא, הבת של החכמה העליונה, ולכן נקראת אחותי ונקראת חכמה, אף לא בת אמי. מהמקום של ראשית הכל הנסתר העליון. ועל זה ותהי לי לאשה, באחיה וחביבות, שכתוב (שם ב) וימינו תחבקני, והכל סוד של חכמה. בא ראה, בהתחלה פשיטתו למצרים כן אמר בשביל להדבק בתוך האמונה, וקרא לה אחתי כדי שלא יטעו לתוף אותם הדרגות שבחוץ. אף כאן אחתי, כדי שלא יזונו מתוף האמונה פראוי. שהרי אבימלך וכל אותם יושבי הארץ היו הולכים אחר עבודה זרה, והוא נדבק בתוף האמונה ומשום כן נכנס לשם

וְאָמַר אַחֲתִי. מִה־הָאֲחוֹת לֹא נִפְרְדַת מִן הָאֵחַ לְעוֹלָמִים - אַף כָּאֵן. שְׁהָרִי אִשָּׁה יְכוּלָה לְהַפְרֹד, אֲבָל אַחוֹת לֹא נִפְרְדַת, שְׁהָרִי שְׁנֵי אַחִים לֹא יְכוּלִים לְהַפְרֹד לְעוֹלָמִים וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הוּא, שְׁהָרִי כֻּלָּם הֵיוּ לְהוֹטִים בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הִנֵּה דָבַק בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְאָמַר אַחוֹתִי, שְׁלֹא נִפְרְדַת לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לְדַבָּר - (ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה, שְׁנֹאֲמַר לִפְנֵי הַמֶּקוֹם שְׁאַבְרָהָם שְׁרִוֵי בּוֹ.

כְּתוּב (דברים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּחֵהוּ. אֲבָל בֹּא רֵא, לְה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא כְּתוּב אֵת ה'. מִה־זֶה אֵת? זֶה הַדְרָגָה הָרִאשׁוֹנָה, הַמֶּקוֹם שֶׁל יְרֵאת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּנֵן כְּתוּב תִירָא, שְׁשֵׁם אָדָם צָרִיךְ לִירָא לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ (הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא), מִשּׁוֹם שֶׁהוּא (בית) דִּין.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד - זֶה הַדְרָגָה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת, וְלֹא נִפְרְדִים לְעוֹלָמִים. אֵת וְאוֹתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבָקִים וְלֹא נִפְרְדִים. מִה־זֶה וְאוֹתוֹ? זֶה מֶקוֹם בְּרִית הַקְּדוֹשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שְׁהָרִי עֲבוּדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינוֹ לְעַבְד אֲלֹא לִירָא, אֲבָל הַעֲבוּדָה הִיא לְמַעֲלָה, וְלִכְּנֵן וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד.

וְבוֹ תִדְבֹק - בְּמֶקוֹם שֶׁהוּא דְּבָקוֹת לְהַדְבֵק שֶׁהוּא גּוֹף שְׁשׁוּרָה בְּאֲמָצַע. וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע - הַמֶּקוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל הַדְרָגוֹת, וְסִימָן לְדַבָּר - (ירמיה ל) וְאוֹת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כֵּךְ אֲתִדְבֹק אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נִחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אָזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יְכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁרֵי חַד קִשְׁרָא

מִה־אַחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ מֵאַחָא לְעֵלְמִין אוּף הַכָּא. דְּהָא אֲתַתָּא יְכִילת לְאַתַּפְרֹשָׁא אֲבָל אַחוֹת לֹא אֲתַפְרֹשׁ, דְּהָא תְרִין אַחִין לֹא יְכִלִין לְאַתַּפְרֹשָׁא לְעֵלְמִין וּלְעֵלְמֵי עֵלְמִין.

וּבְגִין כֵּךְ אָמַר אַבְרָהָם אַחֲתִי הִיא, דְּהָא כְּלַהוֹן הוּוּ לְהוֹטִין גּוֹ טְהָרִי כְּכַבִּיא וּמִזְלֵי וּפְלַחֵי לוֹן, וְאַבְרָהָם הוּוּ מִתְדַבֵּק גּוֹ מְהִימְנוּתָא וְאָמַר אַחֲתִי דְּלֹא נִתַּפְרֹשׁ לְעֵלְמִין. וְסִימָנֵיהּ (ויקרא כא) וְלֹאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה דְּאֲתַמְר לְכַהֵן, אֲתַרָא דְּאַבְרָהָם שְׁרִיא בֵיהּ.

כְּתוּב, (דברים י) אֵת יי אֱלֹהֶיךָ תִירָא אוֹתוֹ תַעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹק וּבְשֵׁמוֹ תִשָּׁבַע. הַאי קְרָא אוּקְמוּהֵי. אֲבָל תָּא חֲזִי, לִי אֱלֹהֶיךָ תִירָא לֹא כְּתוּב, אֲלֹא אֵת (דף קיב ע"ב) יי, מָאִי אֵת, דָּא דְרָגָא קְדָמָא אֲתַר דְּחִלָּא דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּבְגִין כֵּךְ כְּתוּב תִירָא, דְּתַמָּן בְּעֵי בַר נֶשׁ לְדְחִלָּא קָמֵי מְאָרִיָּה (קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא) בְּגִין דְּאִיהוּ (ב') דִּינָא.

וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. דָּא דְרָגָא עֲלָא דְקִיּוּמָא עַל הַאי דְרָגָא תַתָּא, וְלֹא מִתַּפְרֹשָׁאן לְעֵלְמִין, אֵת וְאוֹתוֹ, דָּא בְּדָא דְבָקִין וְלֹא אֲתַפְרֹשָׁן. מָאִי וְאוֹתוֹ. דָּא אֲתַר בְּרִית קְדִישָׁא אוֹת לְעֵלְמִין. דְּהָא פּוּלְחָנָא לֹא שְׁרִיא בְּאֵת וְלֹא אִיהוּ לְמַפְלַח אֲלֹא לְמַדְחַל, אֲבָל פּוּלְחָנָא אִיהוּ לְעִילָא, וּבְגִין כֵּךְ וְאוֹתוֹ תַעֲבֹד. וְבוֹ תִדְבֹק. בְּאֲתַר דְּאִיהוּ דְּבָקוּתָא לְאַתַּדְבֹקָא דְּאִיהוּ גּוּפָא דְשְׁרִי בְּאֲמָצַעִיתָא. וּבְשֵׁמוֹ

תִשָּׁבַע אֲתַר שְׁבִיעָא דְּדְרָגִין. וְסִימָנֵיהּ (ירמיה ל) וְאוֹת דְּוֹד מִלֶּפֶס אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. בְּגִין כֵּךְ אֲתִדְבֹק אַבְרָהָם בְּמַהִימְנוּתָא כַּד נִחַת לְמַצְרַיִם וְכַד אָזַל לְאַרְעָא דְּפְלִשְׁתִּים. לְפָר נֶשׁ דְּבָעָא לְנַחְתָא גּוֹ גּוּבָא עֲמִיקָא. דְּחִיל דְּלֹא יְכִיל לְסַלְקָא מִגּוֹ גּוּבָא, מִה־עַבְד קִשְׁרֵי חַד קִשְׁרָא

לבור עמק, פחד שלא יוכל לעלות מתוך הבור, מה עשה? קשר קשר אחד של חבל למעלה מהבור. אמר, הואיל וקשרתי קשר זה, מכאן והלאה אפגס לשם. כך אברהם, בשעה שרצה לרדת למצרים, עד שלא ירד לשם קשר בפתח לא את קשר האמונה להתחזק בו, ואחר כך ירד.

אף כך גם פשנכנס לארץ פלשתים. משום כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד. ועד ארגיעה לשון שקר - זה אבימלך שאמר בתם לבכי ובנקין פפי. וכשהחזירו לו מה פתוב? גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתוב נקיון פפים.

ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר, (שמואל א-ב) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו פתוב אחד, וזה אברהם שהקדוש ברוך הוא שומר אותו תמיד ולא מסיר ממנו את שמירתו לעולמים. ומה שאמר רגלי - זו אשתו, שהקדוש ברוך הוא שלח שכינתו עמה ושומר אותה תמיד.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר - אחד, זה אברהם, שהקדוש ברוך הוא הלך עמו תמיד כדי שלא יוכלו להזיק לו. ורשעים בחשך ידמו - אלו אותם מלכים שהרג הקדוש ברוך הוא באותו לילה שרדף אחריהם.

זהו שפתוב בחשך ידמו, זה הלילה שנקשר בחשך והרג אותם, ואברהם רדף והלילה הרג אותם. זהו שפתוב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה - זה הקדוש ברוך הוא שחלק רחמים מן הדין כדי לעשות נקמות לאברהם, ומשום כך ורשעים בחשך ידמו.

דחבל לעילא מן גובא, אמר הואיל דקשירנא קשרא דא מכאן ולהלאה איעול תמן. כך אברהם בשעתא דבעא לנחתא למצרים. עד לא ייחות תמן קשר קשרא דמהימנותא בקדמיתא לאתתקפא ביה, ולבתר נחת.

אוף הכי נמי כד עאל לארעא דפלשתים. בגין כך (משלי יב) שפת אמת תכון לעד.

ועד ארגיעה לשון שקר, דא אבימלך דאמר בתם לבכי ובנקין פפי. וכד אהדרו ליה מה כתיב גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת, ולא כתיב נקיון פפים:

ועתה השב אשת האיש פי נביא הוא. רבי יהודה פתח ואמר (שמואל א ב) רגלי חסידו ישמר וגו'. חסידו פתיב חד, ודא אברהם דקדשא בריה נטיר ליה תדיר ולא אעדי נטירו מניה לעלמין. ומה דאמר רגלי, דא אתתיה, דקדשא בריה הוא שדר שכינתיה עמה ונטר לה תדיר.

דבר אחר רגלי חסידו ישמר. חד, דא אברהם דקודשא בריה הוא אזיל עמיה תדיר בגין דלא יוכלון לנזקא ליה. ורשעים בחשך ידמו. אלין אנון מלכין דקטל קדשא בריה הוא בההוא ליליא דרדף בתרייהו.

הדא הוא דכתיב בחשך ידמו, דא ליליא דאתקשר בפחשוכא וקטל לון, ואברהם רדיף ולייליא קטיל לון, הדא הוא דכתיב ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויפם. ויחלק עליהם לילה, דא קדשא בריה הוא דפליג רחמי מן דינא בגין למעפד נוקמין לאברהם, ובגין כך ורשעים בחשך ידמו. ויפם, מיבעי ליה. אלא דא קדשא בריה הוא. פי לא

ברוך הוא שחלק רחמים מן הדין כדי לעשות נקמות לאברהם, ומשום כך ורשעים בחשך ידמו.

ויפס? הִיָּה צָרִיף לְכַתֵּב וַיִּכְפּוּם!
אֵלָא זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, פִּי
לֹא בִכְחַ יִגְבֵּר אִישׁ, שֶׁהוּא
וַאֲלֵעֲזָר הֵינּוּ לְבָדָם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַהֲרִי שְׁנִינוּ
שֶׁבְמִקּוּם שֶׁנִּזְק מְצוּי שְׁלֵא יִסְמָךְ
בֶּן אָדָם עַל הַנֶּס, וְלֹא הִיָּה מִקּוּם
שֶׁהַנִּזְק מְצוּי כְּמוֹ זֶה שְׁאֲבָרְהֶם
הוֹלֵךְ אַחֵר חֲמֻשָּׁה מְלָכִין לְרִדְף
אֲחֵרֵיהֶם וְלַעֲרֹף קֶרֶב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהֲלֵךְ
אֲבָרְהֶם עַל זֶה, לֹא הֲלֵךְ לַעֲרֹף
קֶרֶב וְלֹא סָמָךְ עַל הַנֶּס, אֵלָא
צָעְרוּ שֶׁל לוֹט הוֹצִיא אוֹתוֹ
מִבֵּיתוֹ, וְלָקַח מִמּוֹן לְפָדוֹת אוֹתוֹ,
וְאִם לֹא - שְׁיָמוּת יַחַד אִתּוֹ בְּתוֹךְ
שָׁבוּ. פִּינּוֹן שְׁיָצֵא רָאָה שְׁכִינָה
שֶׁמְאִירָה לְפָנָיו וְכִמְהָ צְבָאוֹת
סְבִיבָה, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה נִדְף
אֲחֵרֵיהֶם, וַהֲקָדוּשׁ בְּרוּף הוּא
הָרַג אוֹתָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בְּחֻשָׁף יָדְמוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הוּא, רִגְלֵי
חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ, דָּא אֲבָרְהֶם, - זֶה אֲבָרְהֶם,
וּכְשֶׁיָּצֵא, הַשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יִצְחָק
וְנִפְלוּ לְפָנָיו, וְאִם לֹא שֶׁהִשְׁתַּתֵּף
יִצְחָק יַחַד עִם אֲבָרְהֶם, לֹא
הִשְׁמָדוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּרְשָׁעִים
בְּחֻשָׁף יָדְמוּ. פִּי לֹא בִכְחַ יִגְבֵּר
אִישׁ. אֵף עַל גֵּב שֶׁהַכְּחַ נִמְצָא
תָּמִיד בְּיָמִין, אִם לֹא הִיָּה בְּצַד
הַשְּׂמָאל לֹא הֵינּוּ נִדְחִים לְפָנָיו.

דְּבָר אַחֵר רִגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ -
בְּשָׁעָה שֶׁבֶן אָדָם אוֹהֵב אֶת
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, הַקְדוּשׁ בְּרוּף
הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל מָה שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה וְשׁוֹמֵר דְּרָכָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תְּהִלִּים כַּאֲ) ה' יִשְׁמַר צֵאתְךָ וּבּוֹאֶךָ
מִעֵתָה וְעַד עוֹלָם

בֹּא רָאָה כְּמָה חֲבִיבוּתוֹ שֶׁל
אֲבָרְהֶם לְקַב"ה, שֶׁבְּכָל מִקּוּם
שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ, לֹא הִיָּה חָס עַל שְׁלוֹ
כְּלוּם, אֵלָא רַק כְּדִי לְהַדְבִּיק
בְּקַב"ה, וּמִשׁוּם כֶּף רִגְלֵי חֲסִידוֹ

בִּכְחַ יִגְבֵּר אִישׁ. דָּאִיהוּ וַאֲלֵעֲזָר הוּו
בְּלַחֲוֵיִיהוּ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר וְהָא תְּנִינָן בְּאַתֵּר דְּנִזְקָא
שְׁכִיחַ לֹא יִסְמָךְ בַּר נֶשׁ עַל נִיסָא, וְלֹא
הוּו אַתֵּר דְּנִזְקָא אֲשֶׁתְּכַח כְּהֵאִי דְּאֲבָרְהֶם
אֲזִיל בְּתַר חֲמֻשָּׁה מְלָכִין לְמַרְדֵּף בְּתַרְיִיהוּ
וְלֵאגָחָא קֶרֶבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כַּד אֲזִיל אֲבָרְהֶם לְהֵאִי לֹא
אֲזִיל לֵאגָחָא קֶרֶבָא, וְלֹא סָמָךְ עַל
נִיסָא, אֵלָא צָעְרָא דְלוֹט אֲפָקִיה מִבֵּיתִיהּ,
וְנָטִיל מִמוֹנָא לְמַפְרַק לִיהּ, וְאִי לֹאוּ דִימּוֹת
בְּהַדִּיָּה גּוֹ שְׁבִיָּה. פִּינּוֹן דְּנִפְק חֲמָא שְׁכִינְתָּא
דְּנַהֲרָא קַמִּיהּ וְכִמְהָ חִילִין סַחְרַנְיָה, בְּהַהִיא
שְׁעַתָּא רִדְף בְּתַרְיִיהוּ, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
קָטִיל לוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּרְשָׁעִים בְּחֻשָׁף
יָדְמוּ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רָזָא אִיהוּ, רִגְלֵי חֲסִידוֹ
יִשְׁמְרוּ, דָּא אֲבָרְהֶם. וְכַד נִפְק אֲשֶׁתַּתֵּף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה וְנִפְלוּ קַמִּיהּ, וְאִי לֹאוּ דְאֲשֶׁתַּתֵּף
יִצְחָק בְּהַדִּיָּה דְאֲבָרְהֶם לֹא אֲשֶׁתַּצִּיאוּ הָדָא
הוּא דְכְּתִיב וַיִּרְשָׁעִים בְּחֻשָׁף יָדְמוּ. פִּי לֹא בִכְחַ
יִגְבֵּר אִישׁ. אֵף עַל גֵּב דְּחִילָא אֲשֶׁתְּכַח תְּדִיר
בְּיָמִינָא, אִי לֹא הוּוּ בְּסִטְרָא דְשְׂמָאלָא לֹא
אֲתַדְחִינָן קַמִּיהּ.

דְּבָר אַחֵר רִגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ, בְּשָׁעַתָּא דְּבַר
נֶשׁ רַחִים לִיהּ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רַחִים לִיהּ בְּכָל מָה דְאִיהוּ
עָבִיד וְנָטִיר אַרְחוּי כְּמָה דְאֵת אָמַר (תְּהִלִּים כַּאֲ) יי
יִשְׁמַר צֵאתְךָ וּבּוֹאֶךָ מִעֵתָה וְעַד עוֹלָם.

תָּא חֲזִי, כְּמָה חֲבִיבוּתִיהּ דְּאֲבָרְהֶם לְגַבִּי
קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּבְּכָל אַתֵּר דְּהוּוּ
אֲזִיל לֹא הוּוּ חֲזִי עַל דִּילִיהּ כְּלוּם, (דף קיג ע"א)
אֵלָא כְּגִין לְאֲתַדְבָּקָא בִּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא, ובגין כך רגלי חסידו ישמר. ודא היא אתתיה, דכתיב ואבימלך לא קרב אליה. וכתיב פי על פן לא נתתיך לנגע אליה.

בפרעה מה כתיב, (בראשית יב) וינגע יי את פרעה וגו' על דבר שרי. היא אמרה - והקדוש ברוך הוא היה מפה, ומשום כך רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו - אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. פי לא בכח יגבר איש, מי זה איש? זה אברהם, דא אברהם, דכתיב ועתה השב אשת איש וגו'.

ישמר, וזוהי אשתו, שכתוב ואבימלך לא קרב אליה, וכתוב פי על פן לא נתתיך לנגע אליה. בפרעה מה כתוב? (בראשית יב) וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי. היא אמרה - והקדוש ברוך הוא היה מפה, ומשום כך רגלי חסידו ישמר. ורשעים בחשך ידמו - אלו פרעה ואבימלך, שהקדוש ברוך הוא עשה בהם דינים בלילה. פי לא בכח יגבר איש, מי זה איש? זה אברהם, שכתוב ועתה השב אשת האישי וגו'.

וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד על ימינו לשטנו. בפסוק זה יש להסתפל בו. ויראני את יהושע הפהן הגדול - זה יהושע בן הוֹשֵׁעַ. עמד לפני מלאך ה', מי זה מלאך ה'? זהו המקום ושגשמות הצדיקים צרורה של נשמת הצדיק צרורה בו, וכל אותן נשמות הצדיקים עומדות שם, וזהו מלאך ה'.

והשטן עמד על ימינו לשטנו - זהו יצר הרע שהוא משוטט והולך בעולם לטל נשמות ולהוציא רוחות ולהסוות את הבריות למעלה ולמטה. וזהו בשעה שהטיל אותו נבוכדנצר לאש עם אותם נביאי השקר, וזה היה מסטין למעלה פדי שישרף עם.

שכך היא דרכו - שאינו מקטרג אלא בזמן של ספנה ובזמן שהצער שורה בעולם, ויש לו רשות להסוות ולעשות דין אפלו בלי דין, כמו שנאמר (משלי א) ויש נספה בלא משפט. מה זה לשטנו? שהיה אומר, או שכלם ינצלו או שכלם ישרפו.

ויי פקד את שרה כאשר אמר וגו'. רבי חייא פתח ואמר (וכריה א) ויראני את יהושע הפהן הגדול עומד לפני מלאך יי והשטן עומד על ימינו לשטנו. האי קרא אית לאסתפלא ביה. ויראני את יהושע הפהן הגדול דא יהושע בן הוֹשֵׁעַ. עומד לפני מלאך יי, מאן מלאך יי. דא אתר צורא (ס"א דנשמתין דצדיקאי צרורה) דנשמתיה דצדיק צרורא ביה, וכל אנון נשמתין דצדיקאי קיימין תמן, ודא הוא מלאך יי.

והשטן עומד על ימינו לשטנו. דא יצר הרע דאיהו משוטט ואזיל בעלמא לנטלא נשמתין ולאפקא רוחין ולמסטי לון לברייתא לעילא ותתא. ודא הוא בשעתא דאטיל ליה נבוכדנצר לאשא עם אנון נביאי השקר, והאי הוה מסטין לעילא בגין דיתוקד עמהון.

דחבי הוא ארחוי דלאו איהו מקטרג אלא בזמנא דספנה ובזמנא דצער שריא בעלמא, ואית ליה רשו למסטי ולמעבד דינא אפלו בלא דינא כמה דאת אמר, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. מהו לשטנו, דהוה אמר או פלהו ישתזבון או פלהו יתוקדון.

שְׁהָרִי בַשְּׁעָה שֶׁנִּתְּנָה לְשׁוֹת לְמַשְׁחִית לְחַבֵּל, לֹא נִצְוֶה הַצַּדִּיק מִהֲרֹשְׁעִים. וְלָכֵן בַּשְּׁעָה שֶׁהִדִּין שְׂרוּי בַעֲרִי, צָרִיף בֶּן אָדָם לְבָרַח בְּטָרְס שֶׁיִּתְּפֶס שָׁם, שֶׁהָרִי הַמַּשְׁחִית, בִּיּוֹן שְׁמַתְחִיל, כִּף גַּם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק כְּמוֹ לְרָשָׁע, וְכָל שֶׁפֶן שֶׁהָיוּ שֶׁלְשָׁתָם כְּאַחַד. וְהָיָה תּוֹבֵעַ שִׁישְׁרָפוּ כֻלָּם אוֹ יִנְצְלוּ כֻלָּם. מִשּׁוֹם שֶׁכְּשֶׁנַּעֲשֶׂה גַם, לֹא נַעֲשֶׂה חֲצִי גַם וְחֲצִי דִין, אֲלֵא הַכֹּל כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא? וְהָרִי בְּזִמְן שֶׁכָּעָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הִיָּה קוֹרֵעַ אֶת הַיָּם לְאַלְהָה וְהֵם הוֹלְכִים בַּיַּבֶּשֶׁה, וְהַמַּיִם הָיוּ שָׁבִים מִצַּד אַחַר וּמִטְּבִיעִים אֶת אֵלֶּה וּמִתִּים. וְנִמְצָא גַם כָּאֵן וְדִין כָּאֵן, הַכֹּל כְּאַחַד.

אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ שֶׁקָּשָׁה לְפָנָיו, שֶׁכְּשֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִין וְגַם כְּאַחַד, לֹא בְּמִקּוּם אֶחָד וְלֹא בְּבֵית אֶחָד [שֶׁהַכֹּל נִמְצָא כְּאַחַד]. וְאִם נַעֲשֶׂה קָשָׁה לְפָנָיו, שֶׁהָרִי לְמַעַלָּה לֹא נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹת כְּאַחַד, אוֹ גַם אוֹ דִין בְּמִקּוּם אֶחָד וְלֹא לְחֻצָּאִין.

רַבֵּן לֹא עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִין בְּרֹשְׁעִים עַד שִׁישְׁתַּלְמוּ בְּחֻטָּאִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה, וְכְתוּב (יִשְׁעִיָּה כו) בְּסַאסָּאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל זֶה הִיָּה מִסְטִין לִיהוֹשֻׁעַ שִׁישְׁרָף עִמָּם, עַד שֶׁאָמַר לוֹ (זְכַרְיָה א) יִגְעַר ה' בְּךָ הַשֹּׁטֵן. מִי אָמַר לוֹ? זֶה מִלְּאָף ה' [וְנִאמַר וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשֹּׁטֵן].

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֵל הַשֹּׁטֵן יִגְעַר ה' בְּךָ וְגו' בֵּא רֵאָה, כִּף גַּם לְמַשָּׁה בְּסָנְהָ, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְּאָף ה' אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכְתוּב

דָּהָא בַּשְּׁעָתָא דְאַתְיִיהִיב רְשׁוּתָא לְמַחְבְּלָא לְחַבְּלָא לָא אֲשַׁתְּזִיב זַפְאָה מִן חֲיִיבָא, וּבְגִין כִּף בַּשְּׁעָתָא דְדִינָא שְׂרִיָּא בְּמִתָּא בְּעִי בַר נָשׁ לְעַרְקָא עַד לָא אֲתַפְּס תַּמָּן, דָּהָא מַחְבְּלָא כִּיּוֹן דְשְׂרִי הָכִי נְמִי עָבִיד לְזַפְאָה כְּחֲיִיבָא. וְכָל שֶׁפֶן דִּהּוּ תְּלַתִּיהוֹן כְּחַד. וְהָוָה תְּבַע דִּיתוּקְדוֹן כְּלָהּ אוֹ יִשְׁתַּזְבוּן כְּלָהּ. בְּגִין דְּכַד אֲתַעְבִּיד (דף קיג ע"ב) נִיֶּסָא לָא אֲתַעְבִּיד כְּפִלְגוֹ נִיֶּסָא וּפְלָגוֹ דִּינָא, אֲלֵא כֻלָּא כְּחַדָּא, אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִּינָא.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא, וְהָא בְּזִמְנָא דְבָקַע קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא יִמָּא לְיִשְׂרָאֵל הָוָה קָרַע נְמָא לְאַלִּין וְאַזְלִין בַּיַּבֶּשֶׁתָּא, וּמִיָּיא הָוּוּ תַבִּין מִסְטָרָא אַחְרָא וְטַבְעִין לְאַלִּין וּמִתִּין, וְאַשְׁתַּכַּח נִיֶּסָא הָכָא וְדִינָא הָכָא כֻלָּא כְּחַדָּא.

אָמַר לִיה וְדָא הוּא דְקָשָׁיָא קַמִּיהָ, דְּכַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא עָבִיד דִּינָא וְנִיֶּסָא כְּחַדָּא, לָאוּ בְּאַתְרַ חַד וְלֹא בְּבֵיתָא חַדָּא (דְּאַשְׁתַּכַּח כֻּלָּא כְּחַדָּא), וְאִי אֲתַעְבִּיד קָשָׁיָא קַמִּיהָ, דָּהָא לְעִילָא לָא אֲתַעְבִּיד כֻּלָּא אֲלֵא בְּשִׁלְמוֹ כְּחַדָּא אוֹ נִיֶּסָא אוֹ דִּינָא בְּאַתְרַ חַד וְלֹא כְּפִלְגוֹ.

בְּגִין כִּף לָא עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דִּינָא בְּחֲיִיבָא עַד דְּאַשְׁתַּלְמוּ בְּחוּבֵייהוּ הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית טו) כִּי לֹא שָׁלַם עֵוֹן הָאָמִרִי עַד הִנֵּה. וְכְתִיב (יִשְׁעִיָּה כו) בְּסַאסָּאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבְנָה. וְעַל דָּא הָוָה אֲסִטִּין לִיה לִיהוֹשֻׁעַ דִּיתוּקְדָּ בְּהוּ, עַד דְּאָמַר לִיה (זְכַרְיָה א) יִגְעַר יי בְּךָ הַשֹּׁטֵן. מָאֵן אָמַר לִיה, דָּא מִלְּאָף יי (וַאֲתַמַּר וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשֹּׁטֵן).

וְאִי תִימָא וַיֹּאמֶר יי אֵל הַשֹּׁטֵן יִגְעַר יי בְּךָ וְגו'. תָּא חֲזִי, הָכִי נְמִי לְמַשָּׁה בְּסָנְהָ

דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת א) וַיִּרְא מִלְּאָף יי אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ. וְכְתִיב וַיִּרְא יי כִּי סָר

וְרָא ה' כִּי סָר לְרֵאוֹת. לְפַעֲמִים מִלֶּאֱדָף ה', וְלַפְעָמִים מִלֶּאֱדָף, וְלַפְעָמִים ה'. וְלָכֵן אָמַר לוֹ יִגְעַר ה' בְּךָ הַשָּׁטָן וְלֹא אָמַר הַנְּנִי גּוֹעַר בְּךָ.

בֹּא רֵאָה, כְּמוֹ זֶה בְּיוֹם שְׁנִמְצָא דִין בְּעוֹלָם וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַדִּין, אִזּוּ נִמְצָא הַשָּׁטָן הַזֶּה שֶׁמְסַטֶּה לְמַעַלְה וּלְמַטָּה, וְהוּא נִמְצָא לְהַשְׁחִית אֶת הָעוֹלָם וְלִטֵּל הַנְּשָׁמוֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמַד תּוֹרָה, וְהָיָה מְשַׁתְּדֵל בְּפִסּוּק הַזֶּה, (דְּבָרִים כ"א) וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַזֶּה יֵעָלֶה בְּקֶרֶב וְגו' וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֵגְלָה בְּנַחֲל. וְהָיָה הוּא בְּסִכּוּן לְעָרֹף אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה צָרִיךְ אֶת זֶה? בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אוֹי לְעוֹלָם שְׁנִמְשָׁךְ אַחַר זֶה, שֶׁהָיָה מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁאוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע הַתְּפִתָּה בּוֹ אָדָם, שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם וְשׁוֹלֵט עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְהַסְטוֹת אֶת הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא יְכוּל לְצַאת מֵעֲנֻשׁוֹ עַד שִׁיבֵא מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ וְיִקְוֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְשֵׁנֵי הָעֶפֶר, שְׁכָתוּב (ישעיה כ"א) בְּלַע הַמָּוֶת לְנֶצַח וְגו', וְכָתוּב (זכריה י"ג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְהוּא עוֹמֵד עַל עוֹלָם זֶה לְטַל אֶת כָּל נְשָׁמוֹת בְּנֵי הָאָדָם.

וְכֹא וְרָאָה, הָרַי כְּתוּב (דְּבָרִים כ"א) כִּי יִמְצָא חָלָל וְגו'. בֹּא רֵאָה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם נִשְׁמָתָם יוֹצֵאת עַל יְדֵי מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת. אִם תֹּאמַר שֶׁבֶן אָדָם הַזֶּה יִצָּאָה נִשְׁמָתוֹ עַל יְדֵי אוֹתוֹ מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת - לֹא כֵּן! אֲלֵא מִי שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ, הוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ בְּטָרָם הַגִּיעַ זְמַנּוֹ שִׁישְׁלַט בּוֹ אוֹתוֹ מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת.

וְכֵן וְלֶאֱרֹץ לֹא יִכְפֹּר וְגו'. וְלֶאֱרֹץ שְׁלָנוּ. וְלֹא דִי לְהֵם שְׁעוֹמֵד הוּא וְתֵא חֲזִי הָא כְּתִיב (דְּבָרִים כ"א) כִּי יִמְצָא חָלָל וְגו' תֵּא חֲזִי, כָּל בְּנֵי עַלְמָא עַל יְדֵי מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת נִפְקָא נִשְׁמָתֵיהוּ. אִי תִימָא דְּבַר נִשׁ דָּא עַל יְדָא דֵּהֵהוּא מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת נִפְקָא נִשְׁמָתֵיהּ, לָאוּ הָכִי. אֲלֵא מֵאֵן דְּקָטִיל לִיהּ, אִפִּיק נִשְׁמָתֵיהּ עַד לֹא מְטָא זְמַנִּיהּ לְשִׁלְטָאָה בֵּיהּ הָהוּא מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת.

וְכֵן וְלֶאֱרֹץ לֹא יִכְפֹּר וְגו'. וְלֶאֱרֹץ דִּילָן. וְלֹא דִי לֹוֹן דְּקָאִים אִיהוּ

לְרֵאוֹת. לְזַמְנִין מִלֶּאֱדָף יְיָ וְלְזַמְנִין מִלֶּאֱדָף וְלְזַמְנִין יְיָ. וּבְגִין כֵּן אָמַר לִיהּ יִגְעַר יְיָ בְּךָ הַשָּׁטָן וְלֹא אָמַר הַנְּנִי גּוֹעַר בְּךָ.

תֵּא חֲזִי, כְּגוֹנוֹנָא דָּא בְּיוֹמָא דְּאִשְׁתַּכַּח דִּינָא בְּעַלְמָא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתִיב עַל כְּרִסְיָא דְּדִינָא, כְּדִין אִשְׁתַּכַּח הָאִי שָׁטָן דְּאִסְטִי לְעֵילָא וְתַתָּא, וְאִשְׁתַּכַּח אִיהוּ לְחַבְלָא עַלְמָא וְלִיטֵל נִשְׁמָתִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָה יְתִיב וְלַעֲזִי בְּאוֹרֵייתָא, וְהָיָה מְשַׁתְּדֵל בְּהָאִי קָרָא (דְּבָרִים כ"א)

וְלִקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַזֶּה יֵעָלֶה בְּקֶרֶב וְגו' וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֵגְלָה בְּנַחֲל. וְדִינָא אִיהוּ בְּקוֹפִיעִין לְעָרְפָא לָהּ. אָמַר לִיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר הָאִי לְמָאִי אֲצַטְרִיךְ.

בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָמַר, וְוִי לְעַלְמָא דְּאִתְמַשָּׁךְ בְּתַר דָּא. דֵּהָא מִן הָהוּא

יּוֹמָא דֵּהֵהוּא חוּיָא (דף קיד ע"א) בִּישָׂא דְּאִתְפַּתָּה בֵּיהּ אָדָם שְׁלִיט עַל אָדָם וְשְׁלִיט עַל בְּנֵי עַלְמָא, אִיהוּ קָאִים לְמַסְטִי עַלְמָא וְעַלְמָא לֹא יְכוּל לְנַפְקָא מֵעֲנֻשֵׁיהּ עַד דִּיִּיתִי מִלְּכָא מְשִׁיחָא וְיִוְקִים קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדְמִיכִי עֶפְרָא דְּכְתִיב, (ישעיה כ"ה) בְּלַע הַמָּוֶת לְנֶצַח וְגו' וְכְתִיב, (זכריה י"ג) וְאֵת רוּחַ הַטְּמֵאָה אֲעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְאִיהוּ קָאִים עַל עַלְמָא דָּא לְמִיטֵל נִשְׁמָתִין דְּכָל בְּנֵי נְשָׂא.

וְתֵא חֲזִי הָא כְּתִיב (דְּבָרִים כ"א) כִּי יִמְצָא חָלָל וְגו' תֵּא חֲזִי, כָּל בְּנֵי עַלְמָא עַל יְדֵי מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת נִפְקָא נִשְׁמָתֵיהוּ. אִי תִימָא דְּבַר נִשׁ דָּא עַל יְדָא דֵּהֵהוּא מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת נִפְקָא נִשְׁמָתֵיהּ, לָאוּ הָכִי. אֲלֵא מֵאֵן דְּקָטִיל לִיהּ, אִפִּיק נִשְׁמָתֵיהּ עַד לֹא מְטָא זְמַנִּיהּ לְשִׁלְטָאָה בֵּיהּ הָהוּא מִלֶּאֱדָף הַמָּוֶת.

וְכֵן וְלֶאֱרֹץ לֹא יִכְפֹּר וְגו'. וְלֶאֱרֹץ דִּילָן. וְלֹא דִי לֹוֹן דְּקָאִים אִיהוּ

להסטות העולם לחנם ולקטרג תמיד, כל שכן שגזילים ממנו מה שיש לו לקחת. והקדוש ברוך הוא חס על בניו, ולכן מקריבים את העגלה הזו, כדי לתקן עמו מה שגלקחה אותה נשמה של האדם ממנו, ולא ימצא מקטרג על [ר"א הקרוים ביה] העולם.

וסוד עליון שנינו פאן. שור, פרה, עגל, עגלה - כלם בסוד עליון נמצאים, ולכן בזה מתקנים אותו, וזהו שפתוב (דברים כא) ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'. לא שפכו ולא גרמנו מיתתו. ובזה לא נמצא עליהם מקטרג, ובכל נתן הקדוש ברוך הוא עצה לעולם.

בא ראה, כמו זה בראש השנה ויום הכפורים, שנמצא הדין בעולם, הוא עומד לקטרג, וישראל צריכים להתעורר בשופר ולעורר קול שפלוול בא"ש ומי"ם ורו"ח ונעשים אחד, ולהשמיע אותו קול מתוך השופר.

ואתו קול עולה עד מקום שיושב פסא הדין ומפה בו ועולה. בין שמגיע הקול הזה מלמטה, הקול של יעקב נתקן למעלה, והקדוש ברוך הוא מעורר רחמים. שהרי כמו שישראל מעוררים למטה קול אחד פלוול בא"ש ורו"ח מי"ם שיוצאים פאחד מתוך השופר, כך גם מתעורר למעלה שופר. ואתו קול שפלוול בא"ש ומי"ם ורו"ח נתקן, ויוצא זה מלמטה וזה מלמעלה, ונתקן העולם ונמצאים הרחמים.

ואתו מקטרג מתערבב, שחושב לשלט בדין ולקטרג בעולם, ורואה שמתעוררים רחמים. אז מתערבב ותש כחו ולא יכול

למסטי עלמא למגנא ולקטרגא תדיר כל שפן דגזלין מיניה מה דאית ליה לנטלא. וקדשא בריך הוא חייס על בנוי, ובגין כך קרבין על האי עגלא, בגין לתקנא עמיה מה דאתנטיל ההיא נשמתא דבר נש מניה, ולא ישתכח מקטרגא על (ר"א ל"ג קרבין ביה) עלמא.

ורזא עלאה תנינן הכא: שור פרה, עגל עגלה, פלהו ברזא עלאה אשתכחו, ובגין כך בדא מתקנין ליה, ודא הוא דכתיב, (דברים כא) ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו' לא שפכה ולא גרימנא מיתתיה, ובדא לא אשתכח מקטרגא עליהו, ובכולא יהיב קדשא בריך עיטא לעלמא.

תא חזי, פגוונא דא ביום ראש השנה ויום הכפורים דדינא אשתכח בעלמא, איהו קאים לקטרגא וישראל בעיין לאתערא בשופר, ולא תערא קול דכליל באש"א ומי"ם ורו"ח א ואתעבידו חד, ולא שמעא ההוא קול מגו שופר.

וההוא קול סלקא עד אתר דכרסיא דדינא יתבא ובטש בה וסלקא. בין דמטא האי קול מתפא, קול דיעקב אתתקן לעילא, וקדשא בריך הוא (דף קיד ע"ב) אתער רחמי, דהא כגוונא דישראל מתערי לתפא קול חד פליל באש"א ורו"ח א ומי"ם דנפקי כחדא מגו שופר, הכי נמי אתער לעילא שופר. וההוא קול דכליל באש"א ומי"ם ורו"ח א אתתקן, ונפק דא מתפא ודא מעילא, ואתתקן עלמא ורחמי אשתכחו.

וההוא מקטרגא אערבב דחשיב לשלטאה בדינא ולקטרגא בעלמא, ורחמי דמתערי רחמי, פדין אערבב ואתשש חיליה ולא יכול למעפד מידי, וקודשא בריך הוא

לעשות דבר, והקדוש ברוך הוא
 דן את העולם ברחמים. שאם
 תאמר שנעשה דין - לא כף!
 אלא מתחברים רחמים עם דין,
 והעולם נדון ברחמים.

בא ראה, כתוב (תהלים פא) תקעו
 בחדש שופר בפסה ליום חגנו,
 שהלכנה מתפסה, שהרי אז
 שולט הנחש הרע ויכול להזיק
 לעולם. וכשמתעוררים רחמים,
 עולה הלכנה ומעברת משם,
 והוא מתערבב ולא יכול לשלט,
 ועובר שלא יתקרב לשם, ולכן
 בראש השנה צריך לערבב אותו
 כמי שמתעורר משנתו ולא יודע
 כלום.

ביום הכפורים צריך לנח
 ולעשות לו נחת רוח בשעיר
 שמקריבים לו, ואז מתהפף
 לסגור על ישראל, אבל ביום
 של ראש השנה מתערבב, שלא
 יודע ולא יכול לעשות כלום.
 רואה התעוררות של הרחמים
 עולים מלמטה ורחמים
 מלמעלה והלכנה עולה ביניהם,
 אז הוא מתערבב ולא יודע כלום
 ולא יכול לשלט.

והקדוש ברוך הוא דן את
 ישראל ברחמים וחס עליהם
 ומוצא להם זמן כל אותם עשרה
 ימים שבין ראש השנה ליום
 הכפורים לקבל את כל אותם
 השבים לפניו ולכפר להם
 מחטאיהם ומעלה אותם ליום
 הכפורים.

ועל זה בכל מצוה הקדוש ברוך
 הוא את ישראל לעשות מצוה,
 כדי שלא ישלט עליהם מי שלא
 צריך ולא ישלט עליהם הדין
 ויהיו כלם צדיקים בארץ פאהבת
 האב על הבנים [בני אדם], והכל
 תלוי במעשה ובדבורים, והרי
 בארנו הדברים.

וה'פקד את שרה כאשר אמר,

דאין עלמא ברחמי, דאי תימא דדינא
 אתעביד, לאו הכי, אלא אתחברו רחמי
 בדינא, ועלמא אתדן ברחמי.

הא חזי, פתיב, (תהלים פא) תקעו בחדש שופר
 בפסה ליום חגנו דאתפסיא סיהרא.
 דהא כדין שלטא האי חיויא בישא ויכיל
 לנזקא עלמא, וכד מתערי רחמי, סלקא
 סיהרא ואתעברת מתמן, ואיהו אתערבב ולא
 יכיל לשלטאה, ואתעבר דלא יתקרב תמן,
 ועל דא ביום ראש השנה בעי לערבבא ליה
 כמאן דאתער משנתיה ולא ידע כלום.

ביום הכפורים בעי לנייחא ולמעבד ליה
 נייחא דרוחא בשעיר דקרבין ליה,
 וכדין אתהפף סניגוריא עליהו דישראל,
 אבל ביומא דראש השנה אתערבב דלא ידע
 ולא יכיל למעבד כלום. חמי אתערוותא
 דרחמי סלקין מתתא, ורחמי מלעילא
 וסיהרא סלקא בינייהו. כדין אתערבב ולא
 ידע כלום ולא יכיל לשלטאה.

וקודשא בריך הוא דן להו לישראל ברחמי,
 וחייס עלייהו ואשתכח להו זמנא
 כל אנון עשרה יומין דבין ראש השנה ליום
 הכפורים לקבלא כל אנון דתייבין קמיה
 ולכפרא לון מחובייהו וסליק לון ליומא
 דכפורי.

ועל דא ככולא קדשא בריך הוא פקיד לון
 לישראל למעבד עובדא בגין דלא
 ישלוט עלייהו מאן דלא אצטריה, ולא
 ישלוט עלייהו דינא, ויהון פלהון זפאין
 בארעא (דף קטו ע"א) פרחימו דאבא על בנין,
 וכולא בעובדא ובמלין תליא, והא אוקימנא
 מלין.

וי'פקד את שרה כאשר אמר, דכתיב למועד

שְׁפָתוֹב לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת
חַיָּה וּלְשָׁרָה בֵּן. וְשָׁנִינוּ, פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה - פֶּקִידָה לְנִקְבָּה, זְכִירָה
לְזָכֵר. וּמִשׁוֹם כֶּף וְה' פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה. כַּאֲשֶׁר אָמַר, שְׁפָתוֹב שׁוֹב
אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וְגו'. מִכַּאֲן
מִשְׁמַע שְׁאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב
אֵלַיךְ, וַיֹּאמֶר סֵתָם, שֶׁהוּא הָיָה
וְלֹא שְׁלִיחַ אַחֵר.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן שְׁאָמַר
וְה' פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ ה'
לְשָׂרָה? אֵלֶּא כֶּף שָׁנִינוּ, שְׁפָרִי
מַעֲשֵׂיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
מֵאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא מַעֲדָן
הוּא, וְהוּא נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים,
וְהוּא הַמְּזַל שֶׁכֵּל הַבְּרָכוֹת
הַטּוֹבוֹת וְגַשְׁמֵי בְּרָכָה נוֹזְלִים
מִמֶּנּוּ וּמִשָּׁם יוֹצֵאִים, שְׁפָתוֹב
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. שֶׁהוּא מְזִיל
וּמִשְׁקָה מִלְמַעְלָה לְמִטָּה מִשׁוֹם
שְׁפָנִים בְּפִנְזֵל הַזֶּה תְּלוּיִים, וְלֹא
בְּמִקּוֹם אַחֵר. וְעַל זֶה כָּתוּב וְה'
פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה בְּלַבְדָּה.

וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה, עֲשִׂיָּה הִיא
לְמַעַלָּה מִן הַדְּרָגָה הַזֹּאת, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר שְׁבַמְזַל זֶה תְּלוּי, וְעַל זֶה
כַּאֲן פֶּקִידָה וְכַאֲן עֲשִׂיָּה. וְלִכֵּן
אָמַר ה' וְה', וְהַכֵּל אָחֵר. רַבִּי
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה
נַחֲלַת ה' בְּנִים שְׂכָר פְּרֵי הַבְּטָן.
הִנֵּה נַחֲלַת ה', חֵלֶק לְהֶאֱחָזוּ בֵּה'
שֶׁלֹּא יִתְבַטַּל מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים.
שְׁבֵן אָדָם שְׂזוּכָה לְבָנִים בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכָה בָּהֶם לְהַפְנִס לְפָרְגוּד
לְעוֹלָם הַבָּא, מִשׁוֹם שְׁאוֹתוֹ הַבֵּן
שֶׁהַשְּׂאִיר בֶּן הָאָדָם וְזוֹכָה בּוֹ
בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא יוֹכֵחַ אוֹתוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכָה לְהַפְנִס בּוֹ
לְנַחֲלַת ה'. מֵה זֶה נַחֲלַת ה'? זוֹ
אֲרָץ הַחַיִּים. וְכֶף קָרָא לָהּ אֶת
אֲרָץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֲרָץ הַחַיִּים.
דָּוִד הַמֶּלֶךְ (קָרָא לָהּ) נַחֲלַת ה',
שְׁפָתוֹב (שְׁמוּאֵל א-כז) כִּי גִרְשׁוֹנִי
הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת ה' לְאֹמֶר

אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵּן. וְתִנְיָן פֶּקֶד
אֶת שָׂרָה, פֶּקִידָה לְנוֹקְבָא, זְכִירָה לְדוֹכְרָא,
וּבְגִין כֶּף וַיִּי פֶּקֶד אֶת שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמַר,
דְּכַתִּיב שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ כַּעַת חַיָּה וְגו',
מֵהֶכָּא מִשְׁמַע דְּאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלַיךְ,
וַיֹּאמֶר סֵתָם, דְּאִיהוּ הָוּה וְלֹא שְׁלִיחָא אַחֲרָא:
וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה וְגו'. פִּיּוֹן דְּאָמַר וַיִּי פֶּקֶד אֶת
שָׂרָה, מֵהוּ וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. אֵלֶּא הַכִּי
תִּנְיָן דְּאִיבָא דְּעוֹבְדוּי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
מֵהֵוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק מַעֲדָן אִיהוּ, וְאִיהוּ
נִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקַיָּא, וְאִיהוּ מְזַלָּא דְּכָל
בְּרַכָּאן טְבָאן וְגַשְׁמֵי בְּרַכָּאן נְזִלֵי מִגִּיָּה וּמִתַּמָּן
נִפְקִי, דְּכַתִּיב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, דְּאִיהוּ מְזִיל
וּמִשְׁקָה מְעִילָא לְתַתָּא, בְּגִין דְּבָנֵי (שָׂא) בְּהֵאֵי
מְזַלָּא תְּלִיין וְלֹא בְּאֵתֵר אַחֲרָא. וְעַל דָּא כַּתִּיב
וַיִּי פֶּקֶד אֶת שָׂרָה פֶּקִידָה בְּלַחֲדוּי.

וַיַּעַשׂ יי לְשָׂרָה. עֲשִׂיָּה אִיהוּ לְעִילָא מֵהֵאֵי
דְּרָגָא כְּמָה דְּאֵתְמַר דְּהָא בְּמְזַלָּא
תְּלִיָּא, וְעַל דָּא כַּאֲן פֶּקִידָה וְכַאֲן עֲשִׂיָּה.
וּבְגִין כֶּף אָמַר יי וַיִּי וְכֵלָא חַד. רַבִּי אֶלְעָזָר
פֶּתַח וְאָמַר (תְּהִלִּים קכז) הִנֵּה נַחֲלַת יי בְּנִים שְׂכָר
פְּרֵי הַבְּטָן. הִנֵּה נַחֲלַת יי, אַחְסִנְתָּא לְאַתְאֲחֻדָּא
בְּיֵי דְלָא יִתְעַבֵּר מִיָּנָה לְעֵלְמִין, דְּבַר נֶשׁ דְּזָכִי
לְבָנִין בְּהֵאֵי עֵלְמָא זָכִי בְּהוּ לְמִיעַל לְפָרְגוּדָא
בְּעֵלְמָא דְּאֵתֵי. בְּגִין דְּהֵוּא בְּרָא דְּשְׁבִיק בַּר
נֶשׁ וְזָכִי בֵּיהּ בְּעֵלְמָא דָּא, אִיהוּ יוֹכִי לִיָּה
לְעֵלְמָא דְּאֵתֵי, וְזָכִי לְאַעְלָא בֵּיהּ לְנַחֲלַת יי.
מֵאֲן נַחֲלַת יי, דָּא אֲרָץ הַחַיִּים. וְהַכִּי קָרָא לָהּ
לְאֲרָץ יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי אֲרָץ הַחַיִּים.

דָּוִד מְלִכָּא (קָרָא לִיָּה) נַחֲלַת יי דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א כז)
כִּי גִרְשׁוֹנִי הַיּוֹם מֵהַסְּתַפַּח בְּנַחֲלַת יי
לְאֹמֶר לָךְ עֲבַד אֱלֹהִים אַחֲרַיִם, וּבְגִין כֶּף הִנֵּה
נַחֲלַת יי (דָּד קטו ע"ב) בְּנִים. מֵאֲן אֲזָכִי לִיָּה לְכַר

לך עבר אלהים אחרים, ומשום כך הנה נחלת ה' בנים. מי מזכה את האיש הזה? בנים. אם זוכה בהם בעולם הזה - שכר פרי הבטן. שכר וחלק טוב באותו עולם באותו פרי מעיו הוא שזוכה בן אדם באותו עולם בהם.

בא ראה, הנה נחלת ה' בנים, ירשה וחלק של פרות של מעשה הקדוש ברוך הוא מלמעלה הוא מעץ החיים, שהרי משם זוכה בן אדם לבנים, כמו שנאמר (הושע יד) ממני פריך נמצא. מה כתוב? (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. אשרי בעולם הזה, ואשרי בעולם הבא.

לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, מאן אויבים פשיע, מי האויבים בשער? אלו בעלי הדינים. שפאשר נשמה יוצאת מהעולם הזה, כמה הם בעלי הדינים שמזמנים לפניה עד שלא תכנס למקום בשער באותו שער שתכנס לשם, משום שהשאייר משכונות בעולם הזה ובגלגלם יזכה באותו עולם. ועל זה לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

רבי יהודה ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יוסי, פתח פיך ודבר בתורה, שהרי השכינה נמצאת אצלך, שכל זמן שבדברי תורה מדברים, באה השכינה ומתחברת, וכל שכן בדרך, ששכינה מקדימה ובאה והולכת לפני בני אדם שזוכים באמונת הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שם) אשתך כגפן פריה בירפתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנה. אשתך כגפן פריה - כל זמן שהאשה בירפתי הבית ולא יוצאת החוצה, היא צנועה וראויה

נש. בנין. אי זכי בהו בהאי עלמא, שכר פרי הבטן, אגרא וחולקא טבא בההיא עלמא, בההוא איבא דמעוי איהו דזכי בר נש בההוא עלמא בהו.

תא חזי, הנה נחלת יי בנים. ירותא ואחסנתא דאיבין דעובדוי דקודשא בריך הוא מלעילא איהו מאילנא דחיי, דהא מתמן זכי בר נש לבנין כמה דאת אמר, (הושע יד) ממני פריך נמצא. מה כתוב, (תהלים קכז) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו וגו'. אשרי בעלמא דין ואשרי בעלמא דאתי. לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. מאן אויבים בשער. אלין מאריהון דדינין, דכד נשמתא נפקת מהאי עלמא, כמה אנון מריהון דדינין דזמינין קמיה, עד לא ייעול לדוכתיה בשער בההוא תרעא דייעול תמן, בגין דמשכונין שביק בהאי עלמא ובגיניהון יזכי בההוא עלמא ועל דא לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו אזלי בארחה. אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי פתח פומך ולעי באורייתא דהא שכינתא אשתפחת גבך, דכל זמן דבמלי דאורייתא לעאן שכינתא אתיא ומתחברא, וכל שפן באורחא דשכינתא קדמא ואתיא ואזלא קמיהו דבני נשא דזכאן במהימנותא דקדשא בריך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר. (תהלים קכז) אשתך כגפן פריה בירפתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנה. אשתך כגפן פריה, כל זמן דאתתא בירפתי ביתא ולא נפקא לבר, היא צנועה ואתחזי לאולדא בנין דכשרן.

שהאשה בירפתי הבית ולא יוצאת החוצה, היא צנועה וראויה

גִּפְּן לֹא נִטְעַת אֶלָּא בְּמִינָה וְלֹא בְּמִין אַחֵר, כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה לֹא תַעֲשֶׂה נְטִיעוֹת עִם אִישׁ אַחֵר; מֵה גִּפְּן אֵין בָּהּ הִרְפָּכָה מֵעֵץ אַחֵר, אִף כִּף אִשָּׁה כְּשֶׁרָה גַם כִּף. רָאָה מֵה שְׂכָרָה: בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כֹּל יָמוֹת הַשָּׁנָה וְכֹלֶם קְשׁוּרִים (בסר) תְּמִיד, אִף כִּף בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתוּב אַתְרִיו? הִנֵּה פִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר יָרָא ה'. מֵה זֶה הִנֵּה פִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר? הִנֵּה כֵן הִזֵּה צָרִיף (לכתב)! אֶלָּא לְרִבּוֹת דְּכָר אַחֵר שְׁלֹמְדָנוּ זֶה מִמֶּנָּה, שְׁפָל זְמַן שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיָּתָה צְנוּעָה בְּמִקּוּמָה כְּרֵאוּי לֵה כְּבִיכּוֹל - בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשְׂרוּיִים בְּאַרְץ. סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ - שְׁאוּכְלִים וְשׁוֹתִים וּמְקַרְיָבִים קְרִבְנוֹת וּשְׁמַחִים לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֲלֵיוֹנִים וּתְחַתּוֹנִים בְּגִלְלָם.

אַחֵר שֶׁיִצְאָה הַשְּׂכִינָה וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל שִׁלְחַן אֲבִיהֶם, וְהֵם בֵּין הַעַמִּים וְצוֹחִים כֹּל יוֹם, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִיחַ בָּהֶם פֶּרֶט לְקַבְּ"ה, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְרֵאוּנוּ כִּמָּה קְדוּשִׁים עֲלֵיוֹנִים מֵתוּ בַּגְּזֵרוֹת תְּקִיפּוֹת, וְכֹל זֶה מִשׁוּם עֲנֹשׁ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שְׂרוּיִים בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה.

רָאָה מֵה כְּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כֹּל. פְּסוּקָה זֶה הוּא סוּד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזִמְן שְׁפָתָנִים הָיוּ מְקַרְיָבִים קְרִבְנוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב - אֱלוֹ הַלְוִיִּם. מְרִב כֹּל - אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אִמְצָעִים בִּינֵיהֶם, וְנִטְלוּ בְּרִכּוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים,

כְּגִפְּן, מֵה גִּפְּן לֹא אֲתַנְטֵעָא אֶלָּא בְּזִינָה וְלֹא בְּזִינָא אַחֵרָא. כִּף אֲתַתָּא דְּכְשָׂרָא לֹא תַעֲבַד נְטִיעָן בְּכַר נֶשׁ אַחֵרָא. מֵה גִּפְּן לֹא אִית בִּיהּ רְכִיבָה מֵאִילָנָא אַחֵרָא, אוֹף הָכִי אֲתַתָּא דְּכְשָׂרָא הָכִי נָמִי.

חֲמִי מֵה אַגְרָה, (דף קטו ע"א) בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים. מֵה זֵיתִים לֹא נִפְלִי טְרַפְיִיהוּ כֹּל יוֹמֵי שְׁתָּא וְכִלְהוּ קְשׁוּרִין (נ"א בסיר) תְּדִיר, אוֹף הָכִי בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר יָרָא יי. מֵה הִנֵּה כִי כֵן יִכְרֵף גָּבֵר. הִנֵּה כֵן מִיבְעִי לִיָּה. אֶלָּא לְאַסְגָּאָה מְלָה אַחֵרָא דְּאוּלִּיפְנָא דֵּא מִינָה, דְּכֹל זְמַנָּא דְּשְׂכִינְתָּא הוּא צְנִיעָא בְּאַתְרָהּ פְּדָקָא חֲזִי לֵה כְּבִיכּוֹל בְּנִיף כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים אֱלִין יִשְׂרָאֵל כֹּד שְׂרָאן בְּאַרְעָא. סָבִיב לְשִׁלְחָנָךְ. דְּאֶכְלִי וְשְׁתָּאן וּקְרִבִין קְרִבְנִין וְחֲדָאן קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, וּמִתְבָּרְכֵן עֲלֵאִין וְתַתְּאִין בְּגִינֵיהוּ.

דְּבַתָּר דְּשְׂכִינְתָּא נִפְקַת, אַתְגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל פְּתוּרָא דְּאַבוּהוּן וְהוּוּ בִינֵי עַמְמֵיָא וְצוּוחִין כֹּל יוֹמָא וְלִית דְּאַשְׁגַּח בְּהוּ בַר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְּכְתִיב (ויקרא כו) וְאִף גַם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. וְחֲמִינֵן כְּמָה קְדִישִׁין עֲלֵאִין מִיתוּ בַּגְּזֵרִין תְּקִיפִין, וְכֹל דֵּא בְּגִין עוֹנְשָׁא דְּאוּרִייתָא דְּלֹא קִיְמוּ יִשְׂרָאֵל כֹּד הוּוּ שְׂרָאן בְּאַרְעָא קְדִישָׁא.

חֲמִי מֵה כְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרִב כֹּל. הַאי קָרָא אִיהוּ רְזָא, תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בְּזִמְן דְּכַהֲנֵי הוּוּ קְרִבִין קְרִבְנִין וְעֲלוּן וְדָא הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוֹב לֵבב, אֱלִין לִיּוֹאֵי. מְרִוב כֹּל, אֱלוֹ יִשְׂרָאֵל דְּהוּוּ אִמְצָעִים בִּינֵיהוּ וְנִטְלוּ בְּרִכָּאן מִכָּל סְטְרִין. דְּכְתִיב,

שְׁכַתוּב (ישעיה ט) הַרְבִּית הַגּוֹי לֹו
הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֹחָה. אֵלֹו הַפְּהִנִים.
שְׂמָחוּ לְפָנָי כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר -
אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּרַךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאַת הַשְּׂדֵה
וְנוֹתְנִים מֵעֵשֶׂר מִן הַכֹּל. כַּאֲשֶׁר
יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל - אֵלֹו לְוִים
שְׁנוּטִלִים מֵעֵשֶׂר מִתּוֹךְ הַגֵּרִין.

דָּבָר אַחַר הַרְבִּית הַגּוֹי - אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל שְׂאֵמוּנַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא עֲלֵיהֶם פְּרָאוֹי. לֹו הַגְּדֻלַּת
הַשְּׂמֹחָה - זֹהִי דְרַגַּת הַרְאֵשׁ
הַעֲלִיּוֹן שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּדְבַק בָּהּ,
שֶׁהוּא גְדוֹל, וְחִדּוּה נִמְצָאָת בּוֹ.
שְׂמָחוּ לְפָנָי - בְּשַׁעַה שְׁעוֹלִים
לְהִדְבֵק בָּךְ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר - זֹו
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁשִּׂמְחַת הַקִּצִיר
הִיא שְׁלָה. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם
שְׁלָל - כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ אֵלֹו שְׂאֵר
הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַפְבוֹת לְמִטָּה בְּזִמְן
שְׂמֻחָלָקִים שְׁלָל וְטוֹרְפִים טָרַף
בְּרֵאשִׁית הַכֹּל.

רְבִי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט)
עַת לַעֲשׂוֹת לְה' הִפְרוּ תוֹרַתְךָ.
מַה זֶה עַת לַעֲשׂוֹת לְה' אֵלֹא
הָרִי פְרִשׁוּהָ, אֲבָל עַת - זֹו כְּנִסַּת
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עַת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טו) וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת
אֵל הַקִּדָּשׁ. מַה זֶה וְאֵל יִבֵּא בְּכָל
עַת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ
מֵאֲשֶׁה זָרָה. וְזֵהוּ (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ
לְפָנָי ה' אֵשׁ זָרָה וְגו'. מַה הַטַּעַם
עַת? מִשּׁוֹם שֶׁיֵּשׁ לָהּ עַת וְזִמְן
לְכָל לְהִתְקַרֵּב לְהַיּוֹת מֵאִירָה
וְלִהְתְּחַבֵּר פְּרָאוֹי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ ה' עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. שְׁכָל
מִי שֶׁשִּׂמְחָתָדֵל בַּתּוֹרָה כְּאֵלֹו עֲשֵׂה
וְתַקֵּן אֶת הָעַת הַזֹּאת לְחַבֵּר אוֹתָהּ
עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (תפארת).
וְכָל כֶּף לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁהִפְרוּ
תוֹרַתְךָ, דְּאֵילוֹ לֹא הִפְרוּ תוֹרַתְךָ לֹא אֲשַׁתְּפַח

יִשְׁעִיה ט) הַרְבִּית הַגּוֹי לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֹחָה. אֵלִין
פְּהִנִי. שְׂמָחוּ לְפָנָי כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, אֵלֹו
יִשְׂרָאֵל דִּקְדָּשָׁא בְרִין הוּא בְרִין לֹון עֲבוּרָא
דְּחֻלְקָא וַיְהִי מֵעֵשֶׂרָא מִכְּלָא. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ
בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. אֵלִין לְוִאֵי דְנִטְלָא מֵעֵשֶׂרָא
מִגּוֹ אֲדָרָא.

דָּבָר אַחַר הַרְבִּית הַגּוֹי. אֵלִין יִשְׂרָאֵל
דְּמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְרִין הוּא
עֲלִייהו כְּדָקָא חֲזִי. לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׂמֹחָה, דָּא
אִיהו דְרַגָּא רִישָׁא עֲלָאָה דְאַבְרָהָם דְאַתְדִּבֵּק
בָּהּ, דְּאִיהו גְדוֹל וְחִדּוּה בִיה אֲשַׁתְּפַח.

שְׂמָחוּ לְפָנָי, (דף קטז ע"ב) בְּשַׁעַתָּא דְסֻלְקִין
לְאַתְדִּבְקָא בָךְ. כְּשִׂמְחַת בְּקִצִיר, דָּא
כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל דְשִׂמְחַת בְּקִצִיר דִּילִיה הָוָה.
כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ בְּחֻלְקֵם שְׁלָל. כַּאֲשֶׁר יִגִּילוּ, אֵלִין
שְׂאֵר חִילִין וְרִיתִכִין לְתַתָּא בְּזִמְנָא דְמַחְלָקֵי
שְׁלָל וְטוֹרְפֵי טוֹרְפָא בְּרֵאשִׁיתָא דְכָלָא.

רְבִי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת
לְוִי הִפְרוּ תוֹרַתְךָ. עַת לַעֲשׂוֹת לְוִי מַהוּ.
אֵלֹא הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל עַת, דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
דְּאִקְרִי עַת. כְּמַה דְּאַתְ אָמַר, (ויקרא טז) וְאֵל יִבֵּא
בְּכָל עַת אֵל הַקִּדָּשׁ. מֵאִי וְאֵל יִבֵּא בְּכָל עַת.
כְּמַה דְּאַתְ אָמַר, (משלי ז) לְשִׁמְרֵךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה.
וְדָא הוּא (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לְפָנָי יי אֵשׁ זָרָה וְגו'.
מֵאִי טַעְמָא עַת. בְּגִין דְּאִית לָהּ עַת וְזִמְן לְכָלָא
לְקַרְבָּא לְאַתְנַהְרָא לְאַתְחַבְרָא כְּדָקָא יְאוּת.
כְּמַה דְּאַתְ אָמַר, (תהלים טט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לְךָ יי עַת
רְצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לְוִי כְּמַה דְכָתִיב, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד
שֵׁם. דְּכָל מָאן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִיתָא
כְּאֵילוֹ עֵבִיד וְתַקֵּן הָאִי עַת לְחַבְרָא לָהּ
בְּקִדְשָׁא בְרִין הוּא. וְכָל כֶּף לְמָה בְּגִין דְּהִפְרוּ
תוֹרַתְךָ, דְּאֵילוֹ לֹא הִפְרוּ תוֹרַתְךָ לֹא אֲשַׁתְּפַח

לא נמצא פרוד של הקדוש ברוך הוא מישראל לעולמים.

אמר רבי יוסי, כמו זה כתוב (ישעיה ט) אני ה' בעתה אחישנה. מהו בעתה? בעת ה'. שתקום מן העפר, אז אחישנה. אמר רבי יוסי, ועם כל זה, יום אחד היא כנסת ישראל בתוך העפר ולא יותר. אמר רבי יהודה, כך אמרו, אבל בא ראה הסוד שלמדנו. בשעה שפנסת ישראל גלתה ממקומה, אז אותיות השם הקדוש פכיכול נפרדו, שנפרדה ה"א מן וא"ו, ומשום שנפרדו מה כתוב? (תהלים ט) נאלמתי דומי"ה, משום שהסתלק וא"ו מה"א וקול לא נמצא, אז הדבור נאלם, ולכן היא שוכבת לעפר כל אותו היום הזה של ה"א. ומיהו? האלף החמישי. ואף על גב שהקדימה בגלות עד שלא נכנס אותו האלף החמישי, הסוד של ה"א. וכשיבא האלף הששי, שהוא הסוד של וא"ו, אז וא"ו יקים את ה"א.

בזמן שש פעמים עשר ששים נפש, אז שלמות של וא"ו עשר פעמים, וא"ו שש פעמים עשר, [שא"ו] וא"ו עולה [בעשר] בי, וא"ו יורדת בה"א.

נשלמת וא"ו בתוך עשר שש פעמים, אז הם ששים להקימה מהעפר. ובכל ששים וששים מאותו האלף הששי מתחזקת ה"א, ועולה בדרגותיה להתחזק. ובשש מאות שנים לאלף הששי יפתחו שערי החכמה למעלה ומעניות של חכמה למטה, ויתתקן העולם להכנס לשביעי. כמו בן אדם שמתקן ביום ששי משמערב השמש להכנס לשבת, אף כך גם, וסימן לדבר - (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

פירוּדא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל לְעֹלָמִין.

אמר רבי יוסי כגוונא דא כתיב, (ישעיה ט) אני יי בעתה אחישנה. מהו בעתה. בעת ה'. דתקום מעפרא פדין אחישנה. אמר רבי יוסי ועם כל דא יומא חד איהי כנסת ישראל גו עפרא ולא יתיר. אמר רבי יהודה הכי אמרו. אבל תא חזי, רזא דאוליפנא, בשעתא דכנסת ישראל אתגלייא מאתרה, פדין אתון דשמא קדישא פכיכול אתפרשו דאתפרשא ה"א מן וא"ו, ובגין דאתפרשו מה כתיב (תהלים ט) נאלמתי דומי"ה, בגין דאסתלק וא"ו מן ה"א, וקול לא אשתפח, פדין דבור אתאלם. ובגין כך היא שכיבת בעפרא כל ההוא יומא (דנא) דה"א. ומאן איהו אלף חמשאה, ואף על גב דאקדימת בגלותא עד לא ייעול ההוא אלף חמשאה רזא דה"א, וכד ייתי אלף שתיתאה דאיהו רזא (דף קיז ע"א) דוא"ו, פדין וא"ו יוקים לה"א.

בזמנא שית זמנין עשר שתין נפש, פדין שלימו וא"ו עשר זמנין, וא"ו שית זמנין עשר, (דוא"ו) וא"ו סלקא (בעשר) בי, וא"ו נחתא בה"א.

אשתתרים וא"ו גו עשר שית זמנין, פדין הו שתיין לאקמא מעפרא, ובכל שתיין ושתין מההוא אלף שתיתאה אתתקף ה"א וסלקא בדרגוי לאתתקפא. ובשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא, ויתתקן עלמא לאעלא בשביעאה. פבר נש דמתתקן ביומא שתיתאה מכי ערב שמשא לאעלא בשבתא. אוף הכי נמי. וסימניה (בראשית ז) בשנת שש מאות שנה

לְחַיֵּי נֶחַ וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִוֹת תְּהוֹם רַבָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, כָּל זֶה זְמַן אַרְבֵּי יוֹתֵר מִכִּפֵּי שְׂבָאוֹהוּ הַחֲבֵרִים שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד גְּלוֹת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹתֵר, שְׁפָתוֹב (איכה א) נִתְנַנֵּי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לוֹ, כִּי לְמַדְתִּי מֵאֲבֵי בְּסוּדוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשָּׁם הַקְּדוֹשׁ וּבְיָמִים שֶׁל שְׁנוֹת הָעוֹלָם וּבְיָמִים שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְהִכַּל בְּסוּד אֶחָד הוּא.

וְאִז תִּרְאֶה הַקְּשֵׁת בַּגּוֹנִים מְאִירִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטת לְבַעֲלָהּ, שְׁפָתוֹב (בראשית ט) וְרֵאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם, וְהָרִי פָּרְשׂוּהָ וְיָפָה הוּא. וְרֵאִיתִיהָ בַּגּוֹנִים מְאִירִים כְּרָאוּי, וְאִז לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם. מַה זֶה בְּרִית עוֹלָם? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְא"ו עִם ה"א וְיִקְיָמָה מִן הָעֶפֶר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּרִית, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

אִז יִתְעוֹרֵר וְא"ו אֶל ה"א, אִז אוֹתוֹת עֲלִיּוֹנִים יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, וְעֲתִידִים בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר קְרֻבוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יָקִים אוֹתָהּ מִן הָעֶפֶר וַיִּזְכֹּר אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּמְצָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצְלָהּ בְּתוֹךְ הַגְּלוֹת כְּחֻשְׁבוֹן וְא"ו שֵׁשׁ פְּעָמִים י" (עשר) עֶשֶׂר פְּעָמִים שֵׁשׁ לְעֲשׂוֹת נְקָמוֹת. וְיָמִי שֶׁהוּא נִמְוָה - יִגְבֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, יָפָה אִמְרָתְךָ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא בְּתוֹךְ סוּד הָאוֹתִיּוֹת וְאִין לָנוּ לְעוֹרֵר חֻשְׁבוֹן וְקָצִים אַחֲרֵים, שֶׁהָרִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב יִיבָא הִזְקֵן מִצְּאֵנוּ חֻשְׁבוֹן זֶה, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) אִז תִּרְצָה הָאֶרֶץ, וְהוּא הַסּוּד שֶׁל וְא"ו, שְׁפָתוֹב (שם)

לְחַיֵּי נֶחַ וְגו' נִבְקְעוּ כָּל מַעֲנִיּוֹת תְּהוֹם רַבָּה. אָמַר לִיהֵ רַבִּי יוֹסִי כָּל דָּא אָרִיכוּ זְמַנָּא יִתִּיר מִכְּמָה דְּאוּקְמוּהָ חֲבַרְיָא דְּאִיהוּ יוֹמָא חַד גְּלוּתָא דְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִתִּיר דְּכַתִּיב, (איכה א) נִתְנַנֵּי שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דְּוָה. אָמַר לִיהֵ הֵכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא בְּרִיזִין דְּאַתְוּוֹן דְּשִׁמְאָ קְדִישָׁא וּבְיָוִמִי דְּשָׁנִי עַלְמָא וּבְיָוִמִי דְּבְרֵאשִׁית וְכֹלָא רְזָא חֲדָא אִיהוּ.

וְכַדִּין יִתְחַזֵּי קְשֵׁתָא בְּעֲנָנָא בַּגּוֹנֵי נְהִירִין כְּאַתְתָּא דְּמִתְקַשֶּׁטָא לְבַעֲלָהּ דְּכַתִּיב, (בראשית ט) וְרֵאִיתִיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם וְהֵא אוּקְמוּהָ וְשִׁפִּיר הוּא. וְרֵאִיתִיהָ, בַּגּוֹנֵין נְהִירִין כְּדָקָא יְאוּת. וְכַדִּין לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם. מֵאֵן בְּרִית עוֹלָם. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וְא"ו בְּה"א, וְיִיקִים לָהּ מֵעַפְרָא, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית, כְּמָה דְּאַתָּ אָמַר וְהִיתָה לְאוֹת בְּרִית וְגו'.

בַּד יִתְעַר וְא"ו לְגַבֵּי ה"א, כְּדִין אֶתִּין עַלְאִין יִתְעַרוּן בְּעַלְמָא וּבְנוֹי דְּרְאוּבֵן זְמִינִין דִּיתְעַרוּן קְרַבִּין בְּכָל עַלְמָא, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא וַיִּזְכֹּר לָהּ קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא. וַיִּשְׁתַּפַּח קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא לְגַבֵּה גוֹ גְּלוּתָא כְּחוּשְׁבֵּן וְא"ו שֵׁית זְמַנִּין י" (עשר) עֶשֶׂר זְמַנִּין שֵׁית שְׁנִין, וְכַדִּין תִּיקוּם וַיִּתְפַּקֵּד עַלְמָא לְמַעַבְדַּ נְוִקְמִין, וּמֵאֵן דְּאִיהוּ מְאִיף יִתְרַמֵּי.

אָמַר לִיהֵ רַבִּי יוֹסִי שִׁפִּיר קְאִמְרָתְךָ בְּגִין (דף ק"ז ע"ב) דְּאִיהוּ גוֹ רְזָא דְּאַתְוּוֹן. וְלִית לָן לְאַתְעָרָא חוּשְׁבֵּן וְקָצִין אַחֲרֵנִין, דְּהֵא בְּסִפְרָא דְּרַב יִיבָא סְבָא אֲשַׁכְּחָן חוּשְׁבֵּן דָּא דְּכַתִּיב, (ויקרא כו) אִז תִּרְצָה הָאֶרֶץ. וְהוּא רְזָא דְּוְא"ו דְּכַתִּיב, (ויקרא כו) וְזַכַּרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְדָא הוּא וְא"ו כְּחֲדָא, וְעַל דָּא אֲזַכּוֹר, וְלִבְתֵּר

וזכרתי את בריתי יעקוב, וזהו וא"ו, הכל באחד. ועל זה אָזְכֵר. ואחר כך והארץ אָזְכֵר, זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תַּרְצָה, תַּתְרַצָּה הָאָרֶץ אֶל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָבֵר יום אחד שאָמְרוּ הַחֲבֵרִים, וְדָאֵי הַכֹּל גִּנּוּזוּ לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַכֹּל נִמְצָא בְּסוּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ, שֶׁהֵי הַגְלוֹת בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת גְּלוּהוּ אוֹתָן רַבִּי יִיסָא כָּאן, וְעַכְשָׁו בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הַתְּגַלּוּ וְגַלּוּהוּ אוֹתָן.

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה שְׂאֵפְלוֹ כְּשֶׁנִּפְקְדָה שְׂרָה, מִדְּרָגָה הַזֹּאת לֹא פָקַד אוֹתָהּ, אֲלֵא בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, שֶׁכְּתוּב וְה' פָּקַד אֶת שְׂרָה וְגו', מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא בְּסוּד שֶׁל וָא"ו, וּבְה"א כּוֹלֵל הַכֹּל וְבוֹ מִתְגַּלֶּה הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל דָּבָר נִסְתָּר הוּא מְגַלֶּה כֹּל נִסְתָּר וְלֹא בֵּא מִיִּשְׁהוּ בְּגִלּוּי וְיִגְלֶה מֵה שֶׁהוּא נִסְתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּמָה יֵשׁ לָנוּ לְהַמְשִׁיךְ בְּתוֹךְ הַגְלוֹת עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהַכֹּל תִּלְּהוּ לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשִׁיִּשְׁוּבוּ בְּתִשׁוּבָה - אִם יִזְכּוּ וְאִם לֹא יִזְכּוּ, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר בְּפִסּוּק הַזֶּה שֶׁכְּתוּב אֲנִי ה' בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה. זְכוּ - אֲחִישְׁנָה. לֹא זְכוּ - בְּעֵתָהּ.

הַלְּכוּ. בְּעוֹדֵם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִזְכַּרְתִּי עַכְשָׁו שְׁבִמְקוֹם הַזֶּה יִשְׁבַּתִּי יוֹם אֶחָד עִם אָבִי וְאָמַר לִי, בְּנִי, עֲתִיד אֲתָה כְּשֶׁתִּגִּיעַ יְמִיךָ לְשִׁשִּׁים שָׁנִים לִמְצָא בְּמָקוֹם הַזֶּה אוֹצֵר שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, וְהֵרִי זְכִיתִי לְאוֹתָם הַיָּמִים וְלֹא מִצָּאתִי, וְאִינוּ יוֹדְעִים אִם הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׂאֵמְרָנוּ אוֹ אוֹתָהּ הַחֲכָמָה שֶׁהוּא אָמַר.

וְאָמַר לִי, כְּשִׁיִּגְעוּ הַשְּׁלֵהּבוֹת שֶׁל הָאֵשׁ לְתוֹךְ הָאוִיר שֶׁל יְדִיךָ, יֵאבֵד מִמֶּךָ. אָמַרְתִּי לוֹ, אָבִא,

כְּמָה יִדְעָתָּ? אָמַר לִי, בְּאוֹתָן שְׁתֵּי צַפְרִים שֶׁעֲבָרוּ עַל רֹאשְׁךָ יִדְעָתִי. בֵּין כֶּף נִפְרַד רַבִּי יוֹסִי וְנִכְנַס

וְהָאָרֶץ אָזְכֵר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תַּרְצָה. תַּתְרַצָּה אֶרְעָא לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָבֵר יוֹמָא חַד דְּאָמְרוּ חֲבֵרֵיא וְדָאֵי כֹלָא הוּא גִנּוּזוּ קַמֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכֹלָא אֲשֵׁתִּיבָה בְּרִזָּא דְּאֲתוּוּן דְּשָׂמָא קַדִּישָׁא, דְּהָא גְלוּתָא בְּאֲנוּן אֲתוּוּן גְּלִי לוּן רַבִּי יִיסָא הַכָּא, וְהִשְׁתָּא בְּאֲנוּן אֲתוּוּן אֲתַגְלִיִּין וְגְלִי לוּן.

אָמַר לִיה תָּא חַזִּי, דְּאֲפִילוּ כַּד אֲתַפְקֵדָא שְׂרָה, מְהֵאֵי דְרָגָא לֹא פָקִיד לָהּ, אֲלֵא בְּרִזָּא דּוּא"ו, דְּכְתִיב וַיִּי פָקַד אֶת שְׂרָה וְגו'.

בְּגִין דְּכֹלָא בְּרִזָּא דּוּא"ו אִיהוּ, וּבְהָא כְּלִיל כֹּלָא, וּבִיה אֲתַגְלִיא כֹלָא, בְּגִין דְּכָל מְלָה דְּאִיהִי סְתִימָא אִיהִי גְלִי כָּל סְתִימִים. וְלֹא אֲתִי מָאן דְּאִיהוּ בְּאֲתַגְלִיא וַיִּגְלִי מֵה דְּאִיהוּ סְתִימִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי כְּמָה אִית לָן לְאֲתַמְשְׁכָא גו גְלוּתָא עַד הֵהוּא זְמַנָּא, וְכֹלָא תִלְּי לִיה

קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד יִתּוּבּוּן בְּתִיּוּבְתָא. אִי יִזְכּוּ וְאִי לֹא יִזְכּוּ, כְּמָה דְּאֲתַמַּר בְּהֵאֵי קָרָא דְּכְתִיב אֲנִי יי בְּעֵתָהּ אֲחִישְׁנָה. זְכוּ אֲחִישְׁנָה לֹא זְכוּ בְּעֵתָהּ.

אֲזִלוּ, עַד דְּהוּוּ אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי אֲדַפְרַנָּא הִשְׁתָּא דְּהָא בְּאַתֵּר דָּא יִתִּיבְנָא יוֹמָא חַד עִם אָבִא, וְאָמַר לִי בְּרִי זְמִין אֲנָתְּ כַּד מְטוּן יוֹמָךְ לְשִׁיתִין שְׁנִין לְאֲשַׁפְחָא בְּהֵאֵי אֲתֵר סִימָא דְּחֲכָמָתָא עֲלָאָה, וְהָא זְכִינָא לְאֲנוּן יוֹמִין וְלֹא אֲשַׁפְחָנָא, וְלֹא יִדְעָנָא אִי הֵי מְלִין דְּקֶאֱמָרִין אוּ הֵהִיא חֲכָמָתָא דְּאִיהוּ אָמַר.

וְאָמַר לִי כַּד יִמְטוּן קוּלְפִין דְּנוּרָא גו טְהִירִי יְדָךְ אֲתַאָבִיד מִינָךְ. אָמִינָא לִיה אָבִא

בְּמָה יִדְעָתָּ. אָמַר לִי בְּהֵי תְרִין צַפּוּרִין דְּאֲעַבְרוּ עַל רִישְׁךָ יִדְעָנָא. אֲדִהֲכִי אֲתַפְרֵשׁ

בְּמָה יִדְעָתָּ? אָמַר לִי, בְּאוֹתָן שְׁתֵּי צַפְרִים שֶׁעֲבָרוּ עַל רֹאשְׁךָ יִדְעָתִי. בֵּין כֶּף נִפְרַד רַבִּי יוֹסִי וְנִכְנַס

לתוף מערה אחת, ומצא ספר אחד שהיה נעוץ בתוף נקב של הסלע בקצה המערה. יצא אתו. בין שפתח אותו, ראה שבעים ושמים חקוקי אותיות שנמסרו לאדם הראשון, ובהם היה יודע כל החכמה של עליונים קדושים וכל אותם שאחר הריחים שמתגלגלים אחר הפרכת תוף אורות עליונים וכל אותם דברים שעתידים לבא לעולם עד היום שיקום ענן בצד מערב ויחשיף את העולם.

קרא לרבי יהודה והתחילו ללמד באותו ספר. לא הספיקו ללמד שנים או שלשה צדדים של אותן האותיות עד שהיו מסתכלים באותה חכמה עליונה. בין שהגיעו ללמד בסתרי הספר ודברו זה עם זה, יצא שביב של אש ומשב של רוח והפה בידיהם ואבד מהם. בכה רבי יוסי ואמר, אולי חס וחלילה חטא הוא אצלנו, או שאין אנו זכאים לדעת אותו.

בשבאו אל רבי שמעון, ספרו לו המעשה הזה. אמר להם, אולי בקץ המשיח של אותם אותיות הייתם עסוקים? אמרו לו, את זה לא ידענו, שהרי הכל נשכח מעמנו. אמר להם רבי שמעון, שאין רצון הקדוש ברוך הוא בזה שיתגלה כל כך לעולם, וכשיהיה קרוב לימות המשיח, אפלו תינוקות של העולם עתידים למצא נסתרות של חכמה ולדעת בו קצים וחשבונות, ובאותו זמן יתגלה לכל. זהו שכתוב (צפניה א) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מה זה אז? בזמן שתקום כנסת ישראל מן העפר ויקים אותה הקדוש ברוך הוא, אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

רבי יוסי ועאל גו מערתא (דף קיח ע"א) חדא ואשפח ספרא חד דהיה נעיץ גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא, נפק ביה.

בין דפתח ליה חמא שבועין ותריין גליפין דאתוון דאתמסרו לאדם הראשון ובהו הוה ידע כל חכמתא דעלאין קדישין וכל אנון דבטר ריחיא דמתגלגלן בטר פרוכתא גו טהירין עלאין וכל אנון מלין דזמינין למיתי לעלמא, עד יומא דיקום עננא דבסטר מערב ויחשיף עלמא.

קרא לרבי יהודה ושרו למלעי בההוא ספרא, לא ספיקו למלעי תרי או תלתא סטריין דאנון אתוון עד דהוו מסתכלין בההיא חכמה עלאה, בין דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא, נפק שביבא דאשא ועלעולא דרוחא ובטש בידיהון ואתאביד מנייהו. בכה רבי יוסי ואמר דילמא חס ושלום חובה איהו גבן או דלאו אנן זפיין למנדע ליה.

בד אתון לגבי דרבי שמעון אשתעו ליה עובדא דא, אמר לון דילמא בקין משיחא דאנון אתוון הויתון משתדלי, אמרו ליה דא לא ידעינן דהא כלא אתנשי מינן. אמר לון רבי שמעון לית רעותא דקודשא בריך הוא בדא דיתגלי כל כך לעלמא, וכד יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשפחא טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא לכלא הדא הוא דכתיב (צפניה א) כי אז אהפך אל עמים וגו'. מהו אז. בזמנא דתיקום כנסת ישראל מעפרא ויוקים לה קדשא בריך הוא כדין אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

בא ראה, אף על גב שכתוב באברהם, ויסע אברהם הלוי ונסוע הנגבה, וכל מסעותיו היו לדרום ונקשר בו, לא עלה למקומו פראוי עד שנולד יצחק. כיון שנולד יצחק, התעלה למקומו והשתתף עמו ונקשרו זה עם זה.

לכן הוא קרא לו יצחק ולא אחר, כדי לשתף מים עם אש, שכתוב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר לדה לו שרה יצחק. מי הנולד לו? אש ממים.

מדרש הנעלים

וה' פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בפסוק זה, (שיר ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה הקדוש ברוך הוא שליטים למעלה ושליטים לטה. כשנותן הקדוש ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה, נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל - נטל מעלה נבוכדנצר הרשע, שכתוב בו (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב. והיו כל העולם משעבדים תחת ידו ובנו וכן בנו. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו נבוכדנצר. זהו שכתוב (שם ד) תחתיו תצלל חית השדה. ודלת ראשך פארגמן - זהו בלשצר שאמר (שם ה) ילבש ארגמן. מלך אסור ברהטים - זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה, למא טעם זה בשיר השירים? אלא, אמר רבי יהודה, שבעה דברים נבראו קדם שנקרא העולם, ואלו הן וכו', פסא הפכוד - שונאמר (תהלים ax) נכון כסאף מאז מעולם אתה, וכתוב (ירמיה יז) פסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש

תא חזי, אף על גב דאברהם פתיב ביה ויסע אברהם הלוי ונסוע הנגבה. וכל מטלנוי הווי לדרומא ואתקשר ביה, לא סליק לדוכתיה פדקא יאות עד דאתיליד יצחק, כיון דאתיליד יצחק אסתלק לאתריה ואיהו אשתתף בהדיה ואתקשרו (דף קיח ע"ב) דא בדא. בגין כך איהו קרי ליה יצחק ולא אתרא, בגין לשתפא מיא באשא, דכתיב ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו אשר לדה לו שרה יצחק. מאן הנולד לו, אש ממים:

מדרש הנעלים

וי' פקד את שרה כאשר אמר. רבי יוחנן פתח בהאי קרא (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל ודלת ראשך פארגמן מלך אסור ברהטים. עשה קדשא ברוך הוא שלטונים למעלה ושלטונים למטה. כשנותן קדשא ברוך הוא מעלה לשרים של מעלה נוטלים מעלה המלכים של מטה.

נתן מעלה לשרו של בבל, נטל מעלה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (דניאל ב) אנתה הוא ראשה די דהבא, והיו כל העולם משועבדים תחת ידו ובנו וכן בנו, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו נבוכדנצר, הדא הוא דכתיב, (דניאל ד) תחתיה תטלל חיות ברא. ודלת ראשך פארגמן, זהו בלשצר דאמר (דניאל ה) ארגוונא ילבש. מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

אמר רבי יהודה למאי אתא האי טעם בשיר השירים. אלא אמר רבי יהודה שבעה דברים נבראו קודם שנקרא העולם, ואלו הן וכו', פסא הפכוד שונאמר (תהלים ax) נכון כסאף מאז מעולם אתה וכתיב, (ירמיה יז) פסא כבוד מרום מראשון. שהוא היה ראש הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה

הנקדם לכל, ונטל הקדוש ברוך הוא את הנשמה הטהורה מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף. זהו שכתוב ראשך עליך כפרמל. זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן - זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים - זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב, וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף, הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ, שכתוב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן, המתים שבארץ הם חיים תחלה, זהו שכתוב (שם) יחיו מתים. נבלתי יקומו - אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר - אלו המתים שבמדבר. שאמר רבי יוחנן, למה מת משה בחוצה לארץ? להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה, כף עתיד להחיות לדורו, [למה?] שהם קבלו התורה. [שאמר רבי יוחנן] ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה. דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר - אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל, ושם יקבלו נשמתם, ולא בחוצה לארץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם [וגו'], הנה אני פתח את קברותיכם והעליתי אתכם

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כארגמן - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

מכסא הכבוד להיות מאירה לגוף, הדא הוא דכתיב ראשך עליך כפרמל, זהו כסא הכבוד שהוא ראש על הכל. ודלת ראשך כארגמן, זו היא הנשמה הנטלת ממנו. מלך אסור ברהטים, זהו הגוף שהוא אסור בקבר וכלה בעפר ולא נשאר ממנו אלא כמלא תרוד רקב. וממנו יבנה כל הגוף. וכשפוקד הקדוש ברוך הוא את הגוף הוא אומר לארץ שתפליט אותו לחוץ דכתיב (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל.

אמר רבי יוחנן המתים שבארץ הם חיים תחלה הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) יחיו מתים, נבלתי יקומו אלו שבחוצה לארץ. הקיצו ורננו שכני עפר, אלו המתים שבמדבר. דאמר רבי יוחנן למה מת משה בחוצה לארץ. להראות לכל באי עולם, כשם שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות למשה כף עתיד להחיות לדורו (למה) שהם קבלו התורה. (דאמר רבי יוחנן) ועליהם נאמר (ירמיה ב) זכרתי לך חסד נעוריה אהבת כלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

דבר אחר הקיצו ורננו שכני עפר, אלו הם האבות. והמתים בחוצה לארץ יבנה גופם ומתגלגלים תחת הארץ עד ארץ ישראל ושם יקבלו נשמתם ולא בחוצה לארץ, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) לכן הנבא ואמרת אליהם הנה אנכי פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם.

רבי פנחס אמר הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש פדקאמר (שיר השירים ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כארגמן זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים, הוא הגוף שהוא אסור בקברים.

מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמת ישראל. מה כתוב אחריו ונתתי רוחי בכם וחייתם. רבי פנחס אמר, הנשמה נטלה מכסא הכבוד שהוא הראש, כמו שנאמר (שיר ז) ראשך עליך כפרמל. ודלת ראשך כארגמן - זו היא הנשמה שהיא דלת הראש. מלך אסור ברהטים - הוא הגוף שהוא אסור בקברים. זהו הגוף, וזהו שרה, וזהו מלך. והקדוש ברוך הוא פוקדה למועד

זֶהוּ הַגּוֹף וְזֶהוּ שְׂרָה וְזֶהוּ מְלֶךְ. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא פּוֹקֵדָה לְמוֹעֵד אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי הָרָא הוּא דְכָתִיב וַיִּי פִקֵּד אֶת שְׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנֵי הַיְדוּעַ שְׁבוּ יִפְקֹד הַצְּדִיקִים.

אֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהֵי. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְהוּא פִקֵּד אֶת שְׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוֹף לְזִמְנֵי הַיְדוּעַ שְׁבוּ יִפְקֹד הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיָפוֹת לְגוֹף הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבָא כְּיוֹפֵי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַךְ יִי תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לֹוֹי הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ נִיזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמַתְּלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וּכְשֶׁתִּכְנַס (וּנְשֻׁמָּה) לְגוֹף לְעֲתִיד לְבָא בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ תִּכְנַס, וְאֵזִי הַגּוֹף יֵאִיר כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ הָרָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל יב) וְהַמְּשֻׁפְּלִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ, וְיִשְׁיִגּוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מְלֶאֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְיָ. מִנָּא לָן הָא, מִמָּה דְכָתִיב וְנִחַךְ יִי תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיָפוֹת לְגוֹף הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבָא כְּיוֹפֵי שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגֵן עֵדֶן, שְׁנֵאמַר (ישעיה נח) וְנִחַךְ ה' תְּמִיד וְגו' וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ. אָמַר רַבִּי לֹוֹי, הַנְּשֻׁמָּה בְּעוֹדָה בְּמַעֲלָתָהּ, נִיזוּנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעֲלָה וּמַתְּלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וּכְשֶׁתִּכְנַס (וּנְשֻׁמָּה) לְגוֹף לְעֲתִיד לְבָא - בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מִמֶּשׁ תִּכְנַס, וְאֵזִי הַגּוֹף יֵאִיר כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דניאל יב) וְהַמְּשֻׁפְּלִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ. וְיִשְׁיִגּוּ בְּנֵי אָדָם דְּעָה שְׁלֵמָה, שְׁנֵאמַר (ישעיה יא) כִּי מְלֶאֶה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה'. מִנָּא לָנוּ זֶה? מִמָּה שְׁכָתוּב וְנִחַךְ ה' תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשָׁךְ. זֶה אוֹר שֶׁל מַעֲלָה.

וְעֲצֻמּוֹתֶיךָ יִחְלִיץ זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וּכְמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵיו. זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְאֵזִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים שְׁהִיא קְבֵלָה תַּעֲנוּגִים מִלְּמַעֲלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר השירים ז) מַה יָפִית וּמַה נְעֻמָּת אֶהְבֶּה בַּתַּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה לְעֲתִיד לְבָא.

וְעֲצֻמּוֹתֶיךָ יִחְלִיץ - זֶה פְּקִידַת הַגּוֹף. וְהֵייתָ כְּגֵן רוּחַ וּכְמוֹצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזְבוּ מִימֵיו - זֶהוּ דַעַת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ. וְאֵזִי יִדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַנִּכְנָסֶת בָּהֶם, שְׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים, שְׁהִיא קְבֵלָה הַתַּעֲנוּגִים מִלְּמַעֲלָה וּמַעֲדָנָת לְגוֹף, וְהַכֹּל תְּמַהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר ז) מַה יָפִית וּמַה נְעֻמָּת אֶהְבֶּה בַּתַּעֲנוּגִים. זֶה הִיא הַנְּשֻׁמָּה לְעֲתִיד לְבָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה תָּא חֲזִי, שְׁפָךְ הוּא דְכָתִיב, (שיר השירים ז) מְלֶךְ אֶסּוּר בְּרֵהֻטִים. וְכָתִיב בְּתַרְיָה מַה יָפִית וּמַה נְעֻמָּת. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּאוֹתוֹ זְמַן עֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֻׁמַּח עוֹלָמוֹ וּלְשֻׁמּוֹת בְּבְרִיּוֹתָיו שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח יְיָ בְּמַעֲשָׂיו. וְאֵזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין עֲכָשָׁיו, דְכָתִיב, (תהלים קכו) אֵז יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְגו'. הָרָא הוּא דְכָתִיב וְתֵאמַר שְׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. שְׂאֵזִי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם לֹוֹמַר שְׂרָה שְׁהוּא עַת בְּבְרִיּוֹתָיו, שְׁנֵאמַר (תהלים קד) יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְאֵזִי יִהְיֶה שְׁחוֹק בְּעוֹלָם מַה שְּׂאִין כֵּן עֲכָשָׁיו שְׁכָתוּב (שם קכו) אֵז יִמְלֵא שְׁחוֹק פִּינוּ וְגו'. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְתֵאמַר שְׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שְׂאֵזִי

שחוק. רבי אבא אמר היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם דכתיב, (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלם דייקא.

אמר רבי אחא אם בן זעירין אנן, אלא כל אנן דאשתארו בארעא קדישא דישראל דינא דלהון בירושלם וכציון לכל דבר. מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא, מממשמע דכתיב, (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה, אמר לו מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא יהיב נשמתהון באתר דאתקברו תמן וייתון לאחייא בארעא דישראל. אמר לו נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלם ושלא תהרס לעולמים, דאמר רבי ירמיה עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלם ולהורידה בנויה מלמעלה (ס"א בנז) בגין שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלם, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא, היא שבועה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו' וכתיב, (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא, שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא תהרס בנין בית המקדש, לפיכך אין מקבלין נשמתן אלא במקום קיים לעולמים, כדי שתהיה הנשמה קיימת בגוף וגו', וכתיב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית

עתידים בני אדם לומר שיהיה, שהוא עת שחוק. רבי אבא אמר, היום שישמח הקדוש ברוך הוא עם בריותיו, לא היתה שמחה כמותה מיום שנברא העולם, והצדיקים הנשארים בירושלים לא ישובו עוד לעפרם, שכתוב (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו. הנוותר בציון ובירושלם דייקא.

אמר רבי אחא, אם בן מעטים הם. אלא כל אותם שנשארו בארץ ישראל הקדושה דינם בירושלים וכציון לכל דבר. מלמד שכל ארץ ישראל בכלל ירושלם היא, מממשמע שכתוב (ויקרא ט) וכי תבאו אל הארץ. הכל בכלל.

רבי יהודה ברבי אלעזר שאל לרבי חזקיה. אמר לו, מתים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותם, למה לא נתן נשמתם במקום שנקברו שם, ויבאו להחיות בארץ ישראל? אמר לו, נשבע הקדוש ברוך הוא לבנות ירושלם, ושלא תהרס לעולמים. שאמר רבי ירמיה, עתיד הקדוש ברוך הוא לחדש עולמו ולבנות ירושלם ולהורידה בנויה מלמעלה (בגין) כדי שלא יהרס, ונשבע שלא תגלה עוד כנסת ישראל, ונשבע שלא יהרס בנין ירושלם, שנאמר (ישעיה סב) לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצף לא יאמר עוד שממה.

ובכל מקום שאתה מוצא לא לא - היא שבועה. זהו שכתוב (בראשית ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד מבול וגו', וכתיב (ישעיה נד) אשר נשבעתי מעבר מי נח. מכאן שלא לא - שבועה. ומן לאו אתה שומע הן. ועתיד הקדוש ברוך הוא לקיים עולמו קיום שלא תגלה כנסת ישראל ולא יהרס בנין בית

לְעוֹלָמִים, וְדָא הוּא דְכְתִיב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה מִהֶבְאָא (מִקְרָא הוּא) הוּא קְדוֹשׁ יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ. הוּא קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה

1) קְדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת. וּכְתִיב, (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ.

יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (קהלת ח) וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ.

הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ, דְּכְתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן

וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרֵאשׁוֹן

קָיִים אִף הַשְּׂאֵר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק מְאִי דְכְתִיב, (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים

וְזִקְנֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ

מְרוּב יָמִים. מְאִי טִיבוּתָא דָּא (בְּדִי) לְמִיזַל כְּדִין דְּכְתִיב

וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ. אֲלֵא אָמַר רַבִּי יִצְחָק (קלה א)

עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים פְּאֵלִישְׁע

הַנְּבִיא, דְּכְתִיב, (מלכים ב ד) וְקָח מִשְׁעֲנָתִי בִּידְךָ וְלָךְ. וּכְתִיב

וְשִׁמְתָּ מִשְׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעֵר. אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ

הוּא דְּבַר שְׁעֲתִידִים לְעֲשׂוֹת הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא אִתָּהּ

רוּצָה עֲכָשׁוּ לְעֲשׂוֹת, מַה כְּתִיב וַיִּשָּׂם אֶת הַמִּשְׁעָנָת עַל

פְּנֵי הַנְּעֵר וַאֲיִן קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבַל הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא עֲלֵהּ בְּיָדָם הַבְּטָחָה זו,

דְּכְתִיב, (זכריה י) וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ כְּדִי לְהַחֲיוֹת

בו אֶת הַמֵּתִים (מַה מֵּתִים אוֹתָם) מִהַגְּרִים שְׁנַתְּגִירוֹ מְאוּמוֹת

הָעוֹלָם דְּכְתִיב בְּהוּ (ישעיה סה) כִּי הַנְּעֵר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת

וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק סוּפִיָּה

דְּקָרָא מוֹכִיחַ דְּכְתִיב מְרוּב יָמִים.

דְּבַר אַחַר וְתֵאמֵר שָׂרָה צְחוּק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים. כְּתִיב,

(ישעיה סו) שְׁמָחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בְּהַ כָּל אֲהַבֵּיהָ

הַמְּקֻדָּשׁ, לְפִיכָךְ אֵינן מְקַבְּלִים נִשְׁמָתָם אֲלֵא בְּמִקּוֹם קָיִם לְעוֹלָמִים, כְּדִי שְׁתַּהֲיֶה הַנְּשֹׂאֵר קָיִם בְּגוֹף לְעוֹלָמִים. וְזֶה הוּא שְׁפָתוֹב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, מִפְּאֵן [מִקְרָא הוּא]

הוּא קְדוֹשׁ, יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ, הַנּוֹתָר בְּהַ קְדוֹשׁ -

שְׁפָתוֹב (ישעיה ו) קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת,

וּכְתוּב (הושע יא) בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ.

יְרוּשָׁלַם קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (קהלת ח)

וּמִמְקוֹם קְדוֹשׁ יִהְלְכוּ. הַנּוֹתָר בְּהַ

קְדוֹשׁ - שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְהָיָה

הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם

קְדוֹשׁ יֵאמֵר לוֹ. מַה קְדוֹשׁ הָרֵאשׁוֹן

הָרֵאשׁוֹן קָיִם - אִף הַשְּׂאֵר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קָיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶה שְׁפָתוֹב

(זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנֹת

בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ

בִּידוֹ מְרוּב יָמִים? מַה טּוֹבָה הִיא

זו [בְּדִין] לְלַכֵּת אֲזוֹ שְׁפָתוֹב וְאִישׁ

מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי

יִצְחָק, עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד

לְבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים פְּאֵלִישְׁע

הַנְּבִיא, שְׁפָתוֹב (מלכים ב-ד ד) וְקָח

מִשְׁעֲנָתִי בִּידְךָ וְלָךְ, וּכְתוּב וְשִׁמְתָּ

מִשְׁעֲנָתִי עַל פְּנֵי הַנְּעֵר. אָמַר לוֹ

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: דְּבַר

שְׁעֲתִידִים לְעֲשׂוֹת הַצְּדִיקִים

לְעֲתִיד לְבֹא אִתָּהּ רוּצָה לְעֲשׂוֹת

עֲכָשׁוּ לְעֲשׂוֹת? מַה כְּתוּב? וַיִּשָּׂם

אֶת הַמִּשְׁעָנָת עַל פְּנֵי הַנְּעֵר וַאֲיִן

קוֹל וַאֲיִן עוֹנָה וַאֲיִן קָשָׁב.

אָבַל הַצְּדִיקִים לְעֲתִיד לְבֹא עֲלֵהּ

בְּיָדָם הַבְּטָחָה זו, שְׁפָתוֹב (זכריה ח)

וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ, כְּדִי

לְהַחֲיוֹת בו אֶת הַמֵּתִים. [מִי הֵם הַמֵּתִים?] אוֹתָם מִהַגְּרִים שְׁנַתְּגִירוֹ מְאוּמוֹת הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב בְּהֵם (ישעיה

סו) כִּי הַנְּעֵר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוּטָא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקוּלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ,

שְׁפָתוֹב מְרוּב יָמִים.

דְּבַר אַחַר וְתֵאמֵר שָׂרָה צְחוּק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כְּתוּב (ישעיה סו) שְׁמָחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בְּהַ כָּל

אֲהַבֵּיהָ שִׁישׁוּ אִתָּהּ מִשׁוּשׁ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עֲלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הִיתָה שְׁמָחָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא מיום שנברא העולם כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבא, וכל אחד מראה באצבע ואומר, (שם כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, וכתוב (שם יב) זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אומר, לא ראינו מי שפרש את הדבר הזה כדוד המלך שאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מפאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, ב' - הוא פלה מאליו, שכתוב תסתיר פניך יבהלון תסוף ריחם יגועון וגו', ואחר כך (שם) תשלח רוחך יבראון וגו', ואחר כך (שם) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו. ואזי השחוק בעולם, שכתוב (שם קכו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. זהו שכתוב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים, לשמח בישועתו.

רבי חייא אומר, בא ראה, עד שהגוף עומד בעולם הזה, הוא חסר מן התשלום. לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישור, נקרא שרה בתשלומו. הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה הקדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגו', אזי נקרא יצחק בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה בא לאותו מקום של פפר חנן. שלחו לו מנחה כל בני העיר. נכנס לפניו רבי אבא, אמר לו, מתי הולך מר? אמר לו, אפרע מה שנתנו לי בני העיר ואלף. אמר לו, אל יחשש מר למנחה הזאת. לתורה הם עשו את זה, ולא יקבלו ממך כלום. אמר לו, ולא יקבלו דברי תורה?

שישו אתה מושב כל המתאבלים עליה. אמר רבי יהודה לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם, כמותה שמחה שעתיד לשמח עם הצדיקים לעתיד לבוא. וכל אחד ואחד מראה באצבע ואומר (ישעיה כה) הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה יי קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו. וכתוב, (ישעיה יב) זמרו יי כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ.

רבי יוחנן אומר לא חזינו מאן דפריש האי מלה כדוד מלכא דאמר (תהלים קד) תסתיר פניך יבהלון וגו'. מפאן שאין הקדוש ברוך הוא עושה רעה לשום אדם, אלא כשאנו משגיח בו הוא פלה מאליו, דכתיב תסתיר פניך יבהלון תוסף ריחם יגועון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) תשלח רוחך יבראון וגו'. ואחר כך (תהלים קד) יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו. ואזי השחוק בעולם דכתיב, (תהלים קכו) אז ימלא שחוק פינו וילשוננו רנה. הדא הוא דכתיב ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים לשמח בישועתו.

רבי חייא אומר תא חזי, עד שהגוף עומד בעולם הזה הוא חסר מן התשלום, לאחר שהוא צדיק והולך בדרך ישר ומת בישור, נקרא שרה בתשלומו, הגיע לתחית המתים הוא שרה, כדי שלא יאמרו שאחר הוא שהחיה קדוש ברוך הוא. לאחר שהוא חי, ושמח עם השכינה ומעביר הקדוש ברוך הוא היגון מן העולם דכתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה יי אלהים דמעה מעל כל פנים וגו'. אזי נקרא יצחק, בשביל הצחוק והשמחה שיהיה לעתיד לבא.

רבי יהודה אמתא לההוא אתר דכפר חנן, שדרו ליה תקרובתא כל בני מאתא, עאל לגביה רבי אבא, אמר ליה אימתי ליזיל מר, אמר ליה אפרע מה דיהבו לי בני מאתא ואיזיל, אמר ליה לא ליחוש מר להאי

אמר כן. באו כל בני העיר. אמר לו רבי יהודה, כלם ראשי ישיבות. אמר לו, ואם יש מי שלא נאה לו לשבת כאן - שיקום וילך.

קם רבי אבא והכדיל מהם עשרה שיקבלו ממנו. אמר להם, שבו עם האיש הגדול הזה, ואני והם נקבל למחר ונשב עמו. הלכו. ואותם עשרה שישבו עמו לשבו [אותם עשרה] ולא אמר כלום. אמרו לו, אם רצונו של מר, נקבל פני שכינה. אמר להם, והרי רבי אבא אינו כאן. שלחו לו וכא.

פתח ואמר, וה' פקד את שרה כאשר אמר, מה השנוי שהיה כאן? היה לו לומר, וה' זכר את שרה, כמו שאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל, שאין פקידה אלא על מה שהיה בפתחלה. אלא בהתחלה היה, שפתוב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשו, משמע שפתוב כאשר אמר. שאלמלא לא נאמר כאשר אמר, שיאמר זכירה. אבל פקד - אותו דבר שאמר למועד אשוב אליך.

אחר כך אמר כך, צדיק זה שזוכה לעלות לאותו כבוד עליון, דמותו נחזקת בכסא כבודו, וכן לכל צדיק וצדיק דמותו למעלה כמו שהיה למטה להבטיח לאותה נשמה קדושה. וזהו שאמר רבי יוחנן, מה זה שפתוב (חבוקק א) שמש ירח עמד זבלה? שזוהרים גוף ונשמה שעומדים בגן הקדוש העליון שלמעלה כדמות שהיה עומד בארץ, ואותה דמות נזוגית הנאת הנשמה, ואותה העתידה להתלבש בעצם זהו שנשארה בארץ, והאדמה תעבר ממנה וטופלת את הזקמה החוצה, וזהו שנקרא קדושה.

תקרוכתא לאורייתא הוא דעבדו, ולא יקבלו מנך כלום, אמר ליה ולא מקבלי מלי דאורייתא, אמר אין. אתו כל בני מאתא. אמר ליה רבי יהודה כלהון מארי מתיבתא, אמר ליה, ואי אית מאן דלא יאות למיתב הקא ליקום וליזיל.

קם רבי אבא ואבדיל מניהו עשרה די יקבלון מניה, אמר להו יתיבו בהדי גברא רבא דנא, ואנא ואנון נקבל למחר ונתיב עמיה. אזלו. ואנון עשרה דאשתארו עמיה יתיבו (אנון עשרה) ולא אמר כלום, אמרו ליה אי רעותיה דמר נקבל אפי שכינתא. אמר להו והא רבי אבא לית הקא, שדרו בהדיה ואתא.

פתח ואמר וי' פקד את שרה כאשר אמר. מאי שנויא הוה הקא, הוה ליה למימר וי' זכר את שרה כמה דאמר (בראשית ל) ויזכר אלהים את רחל. דאין פקידה אלא על מה דהוה בקדמיתא. אלא בקדמיתא הוה, דכתיב שוב אשוב אליך כעת חיה, ועל אותו ענין נאמר שפקד עכשו, משמע דכתיב כאשר אמר, דאלמלא לא נאמר כאשר אמר לימא זכירה, אבל פקד הוה מלה דאמר למועד אשוב אליך.

לבתר אמר הכי, האי צדיק דזכי למיסק להווא יקר עלאה, דיוקניה מתפתח בכרסי יקריה, וכן לכל צדיק וצדיק דיוקניה לעילא פד הוה לתתא לאבטתא לההיא נשמתא קדישא.

והיינו דאמר רבי יוחנן, מאי דכתיב, (חבוקק א) שמש ירח עמד זבלה, דזתרון גופא ונשמתא דקיימין באדרא קדישא עלאה דלעילא בדיוקנא דהוה קאים בארעא, וההיא דיוקנא מתזנא הנאת נשמתא, וההיא עתידה להתלבש בהאי גרמא דאשתאר בארעא, וארעא מתעבר מניה וטפל טיניה לברא, ודא הוא דאתקרי קדושה.

וְכַשֵּׁנוּמְדַת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הַהִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (ישעיה סו) וְהִיָּה
מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוֹר לִיָּה וְאָמַר
לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ, לְהֵהוּא זְמַן דְּעַתִּיד לְאַחֲזִיא מִיַּתְּנָא
עַד דְּאַתְּפַקֵּדַת לְהֵהוּא זְמַנָּא כְּמָה דְּאַתְּבְּשׂוֹר הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב וַיִּי פֶקֶד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְהֵהוּא יוֹמָא דְחֹדְדִי
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹבְדוֹי הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים קד)
יִשְׂמַח יי בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לִיָּה רַבִּי אַבָּא גִימָא לֶן מַר עַל פְּרֻשְׁתָּא לְבַתְרָא, אָמַר
יָאוּת לְכוּן לְמַפְתַּח פְּרֻשְׁתָּא דָּא. פְּתַח וְאָמַר וְיָהִי
אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו' וְיֵאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יַחֲזִיק אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וְגו'. הִכָּא
אֵית לְאַסְתַּפְּלָא הַאי אוּמְנָא דְאַפִּיק כְּסָפָא מִמְּקוֹרָא
דְאַרְעָא, מָאי עֲבַד.

בְּקִדְמִיתָא מְעִיל לִיָּה בְּנוֹר דְלִיק עַד דְנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל
זוֹהֵמָא דְאַרְעָא, וְהָא אֲשַׁתְּאַרְת כְּסָפָא אָבֵל
לֹא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא, לְבַתְרָא מָאי עֲבִיד, מְעִיל לִיָּה בְּנוֹרָא
כְּדִבְקִדְמִיתָא וּמִפִּיק מִגִּיָּה סְטִיפִי כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי
כה) הֲגוּ סִיגִים מִכֶּסֶף וְגו' וְכִדִּין הוּא כְּסָפָא שְׁלִימְתָא
כֵּלָא עֲרַבּוּבָא.

כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיל הַאי גוּפָא תַּחוּת אַרְעָא עַד
דְּמַתְרַקֵּב כּוּלִיָּה וְנִפִּיק מִגִּיָּה כָּל זוֹהֵמָא בִישָׂא,
וְאַשְׁתָּאֵר הַהוּא תְרוּוד רַקֵּב וְאַתְּבְּנִי גוּפָא מִגִּיָּה, וְעַד פְּעִין
הוּא גוּפָא לֹא שְׁלִים.

לְבַתְרָא הַהוּא יוֹמָא רַבָּא דְכַתִּיב, (זכריה יד) וְהִיָּה יוֹם אֶחָד
הוּא יוֹדֵעַ לִיָּי לֹא יוֹם וְלֹא לִלְיָה, מַתְטַמְרֵן כְּלָהוּ
בְּעַפְרָא כְּדִבְקִדְמִיתָא מִן קָדָם דְּחִילוּ וְתַקִּיפוּ דְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת
צְרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרָא מִפְּנֵי פַחַד יי וּמַהְדֵּר גְּאוּנוּ וְגו'.
וְנִפִּיק נְשַׁמְתִּיָּהוּ וּמַתְעַפֵּל הַהוּא תְרוּוד רַקֵּב וְאַשְׁתָּאֵר

הוּא. זְהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה ב) וּבָאוּ בְּמַעְרוֹת צְרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרָא

וְכַשֵּׁנוּמְדַת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הַהִיא
שְׁלֹמֶעֱלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (ישעיה סו) וְהִיָּה
מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ. וְהוּא מִבְּשׂוֹר
לּוֹ וְאוֹמַר, לְמוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ.
לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁעַתִּיד לְהַחֲיוֹת
מֵתִים עַד שְׁתַּפְּקֵד לְאוֹתוֹ זְמַן
כְּמוֹ שְׁהַתְּבַשְׂרָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וְהוּ
פֶקֶד אֶת שָׂרָה כְּאֲשֶׁר אָמַר. וְאוֹתוֹ
יוֹם שְׁיִשְׂמַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמַעֲשָׂיו, זְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קד)
יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לּוֹ רַבִּי אַבָּא, יֵאמֶר לְנוּ מַר
עַל הַפְּרֻשָּׁה שְׂאֵחַר כְּךָ. אָמַר, זְפָה
לְכֶם לְפַתַּח פְּרֻשָּׁה זוֹ. פְּתַח
וְאָמַר, וְיָהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֵלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגו',
וְיֵאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יַחֲזִיק
אֲשֶׁר אֶהְבֶּת וְגו'. כָּאֵן יֵשׁ
לְהַתְּבוּנָן, הָאֵמֵן הִזָּה שְׁמוּצִיא
כְּסָף מִמְּקוֹר הָאֲרֵץ, מָה עוֹשָׂה?
בְּתַחֲלָה מְכַנִּים אוֹתוֹ לְאַש
דוֹלְקַת עַד שְׁמוּצִיא מִמְּנוּ אֶת כָּל
הַזְּהֵמָה שֶׁל הָאֲרֵץ, וְהָרִי נִשְׂאָר
כְּסָף, אָבֵל לֹא כְּסָף שְׁלִים. אַחַר
כְּךָ מָה עוֹשָׂה? מְכַנִּים אוֹתוֹ כְּאֵשׁ
כְּבַתְּחִלָּה וּמוּצִיא מִמְּנוּ סִיגִים,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (משלי כה) הֲגוּ סִיגִים
מִכֶּסֶף וְגו', וְאֵז הוּא כְּסָף שְׁלִים
לֹא עֲרַבּוּבָה.

כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנִּים אֶת
הַגּוֹף הִזָּה תַּחַת הָאֲרֵץ, עַד שְׁכָלוּ
נְרַקֵּב וְיִצְאָה מִמְּנוּ כָּל הַזְּהֵמָה
הַרְעָה, וְנִשְׂאָר אוֹתוֹ תְרוּוד רַקֵּב
וְנִבְנָה מִמְּנוּ הַגּוֹף, וְעַד עֲכָשׁוּ
הוּא גוֹף לֹא שְׁלִים.

אַחַר אוֹתוֹ יוֹם הַגְּדוֹל, שְׁכַתוּב
(זכריה יד) וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ
לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לִלְיָה, מְסַתְרִים
כָּלֶם בְּעַפְרָא כְּמוֹ בְּתַחֲלָה מִלְּפָנֵי
פַּחַד וְהַחֲזִיק שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמַהְדֵּר גְּאוּנוּ וְגו'.

לוח זוהר ש"ס דף היזמי מִסְכַּת עֲרוּבִין

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"א תקעט-תקפ	ערובין דף עב	ח"א תקט-תקי	ערובין דף לו	ח"א תלט-תמ	ערובין דף ב
ח"א תקפא-תקפב	ערובין דף עג	ח"א תקיא-תקיב	ערובין דף לח	ח"א תמא-תמב	ערובין דף ג
ח"א תקפג-תקפד	ערובין דף עד	ח"א תקיג-תקייד	ערובין דף לט	ח"א תמג-תמד	ערובין דף ד
ח"א תקפה-תקפו	ערובין דף עה	ח"א תקטו-תקטז	ערובין דף מ	ח"א תמה-תמו	ערובין דף ה
ח"א תקפז-תקפח	ערובין דף עו	ח"א תקיז-תקיח	ערובין דף מא	ח"א תמז-תמח	ערובין דף ו
ח"א תקפט-תקצ	ערובין דף עז	ח"א תקיט-תקכ	ערובין דף מב	ח"א תמט-תנ	ערובין דף ז
ח"א תקצא-תקצב	ערובין דף עח	ח"א תקכא-תקכב	ערובין דף מג	ח"א תנא-תנב	ערובין דף ח
ח"א תקצג-תקצד	ערובין דף עט	ח"א תקכג-תקכד	ערובין דף מד	ח"א תנג-תנד	ערובין דף ט
ח"א תקצה-תקצו	ערובין דף פ	ח"א תקכה-תקכו	ערובין דף מה	ח"א תנה-תנו	ערובין דף י
ח"א תקצז-תקצח	ערובין דף פא	ח"א תקכו-תקכח	ערובין דף מו	ח"א תנו-תנח	ערובין דף יא
ח"א תקצט-תר	ערובין דף פב	ח"א תקכט-תקל	ערובין דף מז	ח"א תנט-תס	ערובין דף יב
ח"א תרא-תרב	ערובין דף פג	ח"א תקלא-תקלב	ערובין דף מח	ח"א תסא-תסב	ערובין דף יג
ח"א תרג-תרד	ערובין דף פד	ח"א תקלג-תקלד	ערובין דף מט	ח"א תסג-תסד	ערובין דף יד
ח"א תרה-תרו	ערובין דף פה	ח"א תקלה-תקלו	ערובין דף נ	ח"א תסה-תסו	ערובין דף טו
ח"א תרוז-תרח	ערובין דף פו	ח"א תקלז-תקלח	ערובין דף נא	ח"א תסז-תסח	ערובין דף טז
ח"א תרט-תרי	ערובין דף פז	ח"א תקלט-תקמ	ערובין דף נב	ח"א תסט-תע	ערובין דף זי
ח"א תריא-תריב	ערובין דף פח	ח"א תקמא-תקמב	ערובין דף נג	ח"א תעא-תעב	ערובין דף יח
ח"א תריג-תריד	ערובין דף פט	ח"א תקמו-תקמד	ערובין דף נד	ח"א תעג-תעד	ערובין דף יט
ח"א תרטו-תרטז	ערובין דף צ	ח"א תקמה-תקמו	ערובין דף נה	ח"א תעה-תעו	ערובין דף כ
ח"א תריז-תריח	ערובין דף צא	ח"א תקמז-תקמח	ערובין דף נו	ח"א תעז-תעח	ערובין דף כא
ח"א תריט-תרכ	ערובין דף צב	ח"א תקמט-תקנ	ערובין דף נז	ח"א תעט-תפ	ערובין דף כב
ח"א תרכא-תרכב	ערובין דף צג	ח"א תקנא-תקנב	ערובין דף נח	ח"א תפא-תפב	ערובין דף כג
ח"א תרכג-תרכד	ערובין דף צד	ח"א תקנג-תקנד	ערובין דף נט	ח"א תפג-תפד	ערובין דף כד
ח"א תרכה-תרכו	ערובין דף צה	ח"א תקנה-תקנו	ערובין דף ס	ח"א תפה-תפו	ערובין דף כה
ח"א תרכז-תרכח	ערובין דף צו	ח"א תקנז-תקנח	ערובין דף סא	ח"א תפז-תפח	ערובין דף כו
ח"א תרכט-תרל	ערובין דף צז	ח"א תקנט-תקס	ערובין דף סב	ח"א תפט-תצ	ערובין דף כז
ח"א תרלא-תרלב	ערובין דף צח	ח"א תקסא-תקסב	ערובין דף סג	ח"א תצא-תצב	ערובין דף כח
ח"א תרלג-תרלד	ערובין דף צט	ח"א תקסג-תקסד	ערובין דף סד	ח"א תצג-תצד	ערובין דף כט
ח"א תרלה-תרלו	ערובין דף ק	ח"א תקסה-תקסו	ערובין דף סה	ח"א תצה-תצו	ערובין דף ל
ח"א תרלז-תרלח	ערובין דף קא	ח"א תקסז-תקסח	ערובין דף סו	ח"א תצז-תצח	ערובין דף לא
ח"א תרלט-תרמ	ערובין דף קב	ח"א תקסט-תקע	ערובין דף סז	ח"א תצט-תק	ערובין דף לב
ח"א תרמא-תרמב	ערובין דף קג	ח"א תקעא-תקעב	ערובין דף סח	ח"א תקא-תקב	ערובין דף לג
ח"א תרמג-תרמד	ערובין דף קד	ח"א תקעג-תקעד	ערובין דף סט	ח"א תקג-תקד	ערובין דף לד
ח"א תרמה-תרמו	ערובין דף קה	ח"א תקעה-תקעו	ערובין דף ע	ח"א תקה-תקו	ערובין דף לה
		ח"א תקעז-תקעה	ערובין דף עא	ח"א תקז-תקה	ערובין דף לו